EESTI LUULEILM

TÄIELIKUM KOGU EESTI LUULETUSI

WÄLJA ANDNUD

AUGUSTE KAARNA

E. K.-Ü. „POSTIMEHE" TRÜKK, TARTUS 1913

Eesseiswa Eesti luuletuste kogu eeltööd algasiwad juba 1899 aastal. Mõtte algataja oli noormees, keda saatus kodumaalt kaugel pidas. Materjali korjamine ja selle korraldamine kestis wäikeste waheaegadega kuni 1911 aastani, kui käsikirja äraostmiseks salgakene naesterahwaid kokku astus, kes seda eeltööd paranduste ja uuendustega edasi jatkas ja omale ülesandeks tegi trükkimiseks lubad ja pildid muretseda. Isegi trükkimine kestis ilma mõne kuuta 2 aastat. Kogu töö nõudis palju waewa ja püsiwust. Pika aja jooksul on mõnegi kaastöötaja kannatus katkenud ja käed töö juures rippu wajunud. Sügawat lugupidamist ja tänu on wäljaandjad auustatud laulikutele wõlgu, kes raskele ettewõttele üliiahkesti wastu tulnud, raamatut kaastöö, nõuandmise, julgustamise ja kõlblise toetusega lõpule wiia aidanud. Iseäranis palju tänu herra A. Jürgensteinile, kelle poole wäljaandjad luuletuste algupäralsuse kindlaks tegemiseks pöörsiwad ja kes seks otstarbeks nad läbi waatas, sest palju luuletöösid on ajalehtedest korjatud, kus allseisew nimi alati möödu-andew ei ole. Mõned üksikud wöörad luuletused on kogusse jäetud ja ainult sellepärast, et nad aja jooksul rahwale omaseks saanud. Selles kogus ei tule luuletuste jaotuse pääle mitte kui teadusliku jaotuse pääle waadata. Teaduslik jaotus nõuab süstemi, kas luuletuste ajalooliste ilmumise korra, ehk kirjanduse woolude arenemise mõtte järele, nagu kirjanduse ajaloos seda näeme. Siin on aga luuletused kui lilled kimpudesse põimitud. Iga kimbukene oma sisu järele kujutab seda ehk teist kodumaa looduse osa, inimese elu, Eestlase wälimise ja sisemise hingeelu tähtsamaid silmapilkusid ehk momentisid, nagu neid meie laulikud loonud ja oma rahwale waimuwarana

pāranduseks annetanud. Kimpudesse on nii mitme luuletaja lillepõllult nopituid mõtteõisi seotud, et sellega iga luulekimpule ilu ja wäärtust anda. Päälkirjades puudub kohati loogiline järjekord, kui luuletustes mõni moment teistest kaugel ehk koguni eraldi seisab. Kuid seda heledamini paistawad üksikud momendid wälja, seda selgemini wõib näha, kuidas meie laulikud kujutawad ühte ja sedasama asja.

Kogusse on kogutud laulud, mida meie hällist kuulma oleme harjunud, mis meie waimu harinud, elu pääle mõtetega wiibima meelitanud, kodumaa looduse ilutunned meie hingedesse istutanud ja Eesti rahwa ja tema kulturi edendajate pääle tähelepanemist kaswatanud. Need on pääasjalikult luuletused, mis Eesti poegi ja tütreid oma kodumaad ja tema rahwast armastama õpetanud. Neis luuletustes esinewad meile meie mõttetargad, meie prohwetid — laulikud, kes omad mõtted ja õpetused kindlatesse wormidesse walanud ja sel teel nad meeldiwateks, wastuwõtmisele hõlpsateks ja unustusele wõimatuteks teinud. Kogu on katsutud niiwõrd täielikuks teha, et enamisti kõik paremad algupäralised luuletööd lauljale ja lugejale käepärast oleksiwad.

Laulikute näopiltidest on kogule juurde lisatud albumi kujul kõik need, mis kättesaadawad oliwad.

Olgu siis see Eesti luuletuste kogu ka Eesti luuletajate ühine kodu, milles elumuredest ja raskustest tüdinenud suguõde ja wend wiibides äratust ja meelelahutust leiaks.

Auguste Kaarna.

Tartus, 3. now. 1913. a.

SISU:

Reinwald, Jaan.

Reinwald, Liisa.

Rennit, A.

Luule.

Kui tahad noorus' armutaewa
Weel kauaks jääda elama,
Siis juhi nõnda elulaewa,
Et puutub kokku luulega.

Jakob Liiw.

See on lauliku tubada,
Kehwa mehe kambrikene,
Waese mehe warjupaik:
Kuu on uksena eessa,
Päike laela läikimaies,
Tähed toassa tantsimaies,
Wikerkaar wibuna warjuks.

Siin need laululugud loodi,
Sõnasõuded sünnitati,
Keele keerud korutati.

Kalewipoeg VI. 924—933.

Lausa tõuseb laulu ilu,
Kui see päike pilwe peidust,
Ajab meele ärkamaie,
Mõtted lustil mõlkumaie.

Kalewipoeg I. 44—47.

Mu laul.

Mu laul! sa luige, kelle pehmed tiiwad
Meid üles kandwad pilwe piirini,
Ja wiimaks kõrge Taara kotta wiiwad,
Kust Wanemuine tuleb tagasi, —
Kui Eesti pojad ükskord sihti näewad,
Mis tema sõrm neil' ette rajanud:
Kes kõrgemale püüdnud ööd ja päewad,
Neid tulewik ei mata unustud.

Ja kelle silm wast õnnemaad ei näinud,
Sell' tuleb meelde leekiw koidu kuld,
Ta tunneb, nagu tutwat teed ta käinud,
Kust nägi wilkuwat ta kodust tuld. . .
Ja imewägi täidab tema meele,
Ta ärkab siis, kui raskest unenäost,
Ja leiab omas kõnes uue keele —
Wist tulnud wana laulu-targa käest.

Nii äratan ma unustuse hääled,
Kui noorus-laulud wana raugale,
Ja nagu jõgi omad wirgud wooled,
Maast läbi saadab mere rüpesse,
Ja kui tal laened juba merde jookswad —
Weel hallikate aset mäletab:
Kus tema sooned mullapinnast tõuswad,
Sääl niiskus puid ja lilla imetab.

Ma alustan! oh kuule minu kõla,
Sa meieaegne rahwas, teraselt,
Ehk kustutame seega wana wõla,
Kui häälte kohin kostab ülewelt!
Ehk kuulwad need, kes enne meid siin eland,
Nüüd mullas ammu, ammu puhkawad,
Need, kelle laulud enne meid siin kõland:
Et Eestis laulikud weel elawad.

Fr. R. Kreutzwald.

Mis luule on?

Luule, see ei tule tuulest,
Ega kuku käiksest ka,
Ära sunni, ära keela —
Kõik see oleks asjata.

Luule, see on leekiw tõde,
Weri sinu südamest —
Seda pead sa ilmutama,
Hoolimata enesest.

Anna Haawa.

Luule.

Kui waatsin öösel sinitaewa wõlwi
Ja silmitsesin läikwat linnuteed,
Siis imestasin hiilgwat tähekülwi,
Mis särasiwad nagu kuldsed keed.
Ja mida enam silm sääl hiilgust nägi,
Mind seda kõrgemale tõmbas tema wägi.

Siis täheloori taga nähtawale
Üks imeneitsi ilmus iluga,
Ja tema ümber ja ta ligemale
Kõik tähed wõtsid endid koguda.
See neitsi kandis wikerkaare krooni,
Ja tema ümber nägin kulla jooni.

Kes jõuaks tema ilul' sõnu anda,
Kes kujutada tema kenadust:
Ta jume andis taewalikku tunda,
Ta palelt oli näha jumalust,
Ta juuksed rippusiwad kulla keerul,
Kui hiilgwad paiste jooned päikse weerul.

Ta keha kattis loor kui lumi walge,
Tal kaelas rippus kuldne tähekee,
Kui koidupuna paistis tema palge,
Kui ehakuld, mis läigib läbi wee.
Ta ilu näitas nagu luuleilmast
Ja tõde tungis tema selgest silmast.

Ma nägin teda ligemale jõudwat
Ja heledamaks muutus all maailm,
Ja temaga kõik tähed nähti sõudwat
Nii suures ringis, kuhu tungis silm.
Ja kullast karikat see neitsi kandis,
Mis seest ta tähtedele hiilgust andis.

Ta lähenes. Ma tahtsin maha heita,
Et tema ees mu palet warjata,
Kui ussike, kes põrmu püüab peita,
Kui päike piinab teda paistega.
Ta nägi mind ja julgustades hüüdis,
Ja arga meelt mul kinnitada püüdis.

Sääl seisis ta mu ees kui taewa ime,
Ma tohtisin ta pääle waadata;
Mu südant nõidus tema palge jume,
Kui kandis mulle wastu karika.
Ja oh mis ihaldust mu hing siis tundis,
Kui selle seest mull' taewajooki andis!

Ma tundsin leekisid mu põuest tõuswat,
Mis ühendasid tähte säraga,
Ma nägin inglihulgad mööda sõudwat
Ja wirmalised tõusid wehklema.
Mul imeilmutused paistsid silma,
Kui oleks taewas kaissu wõtnud ilma.

Siis koidupaisteks muutus neitsi keha,
Mis ennast üle ilma laotas.
Ta jume polnud enam selgest' näha,

Ta nime tunda süda ihaldas.
Siis kõlas üle taewalise huule:
Ma pole muud, kui kujuks saanud luule!

P. Jakobson.

Luule.

Kõik kadub ära unustuse hõlma
Ja waob kauge minewikusse,
Kas olgu suur wõi olgu wäike ilmas,
Neid udulinik wõtab hõlmasse.

Me haua asetki ei tea keegi,
Kui ajaratas weereb edasi,
Me mälestuski kustub rahwa seast,
Kui tähtjas töö ei ehi radasi.

Need salmid kaowad, nad on tühjad asjad,
Kuid luule, see ei kao ialgi,
Ei roosteta, ei lähe tema wanaks,
Ei karda ajahammast kunagi.

Ta tungib inimese südamesse,
Ja salajamad mõtted ette toob;
Ta hüüab kurbtuses ja hõiskab rõõmus
Ning tulewiku kujutusi loob.

Ta tungib warjuriigi saladusse,
Ja haua sügawustes eksib ta,
Ei teda surmawarjud katta suuda, —
Ta wabadus ei lähe kaduma. —

Ta tõuseb nagu kotkas pilwe poole,
Sääl lehwitab ta kõrgel üle maa,
Ja et ilm täis on tühja tööd ja kära,
Siis läbi pilwi tungib taewa ta. . .

O. Grossschmidt.

Ilu laul.

Ilu sõitis jõge pidi,
Laulu laia wälja pidi,
Hobu hoietud eessa,
Regi tammine tagana
Naene roogune reessa,
Sõnad sõelaga sülessa,
Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
Kes küll wastu puutunekse,
Puutunekse, juhtunekse?
Wastu puutus poiste hulka,
Kamand kaabukandajaida.
Nemad haardsid küsitella,
Küsitella, nõuatella:
„Kuhu lähed, Ilukene,
Kuhu lased, Laulukene?
Kas sa, Ilu, meile tuled,
Kas sa, Tantsu, meida tahad?"

Ilu keelilla kõneles,
Ilu taidis, wastu lausus:
„„Ega ma, Ilu, teile lähe,
Ega ma, Tantsu, teile taha.
Ei ma taha poiste hulka,
Kallu ei poiste kamandusse,
Ihata ei poiste ilu,
Taheta ei poiste tantsu.
Poistel onwad puised sõnad,
Lõhmuklised laulukesed.
Lähete nurme kündema,
Kallute atra kandema,
Säälla ilu unustate,
Laulu meelest minetate.""

Ilu sõitis jõge pidi,
Laulu laia wälja pidi,
Hobu hoietud eessa,
Regi tammine tagana,
Sõnad sõelaga sülessa,
Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
Kes küll wastu puutunekse,
Puutunekse, juhtunekse?
Wastu puutus naeste hulka,
Puutus lidu linikpäida.
Nemad haardsid küsitella,
Küsitella, nõuatella:
„Kuhu lähed, Ilukene,
Kuhu lased, Laulukene?
Kas sa, Ilu, meile tuled,
Kas sa, Tantsu, meida tahad?"

Ilu keelilla kõneles,
Ilu taidis, wastu lausus:
„„Ega ma, Ilu, teile lähe,
Ega ma, Tantsu, teile taha;
Ei ma taha naeste hulka,
Kallu ei naeste kamandusse,
Taha ei ligi linikpäida,
Ihata ei naeste ilu,
Taheta ei naeste tantsu,
Kaeta ei naeste kargust.

Naeste läks nalja Narwamaale,
Naeste läks lusti Luigamaale,
Õunapuusse ilusasse,
Werewasse wislapuusse.
Teie ilu unustate,
Laulu meelest minetate:
On teil lapsed pisukesed,
Onwad kasinad kanased,
Lähete ulli uinutama,

Meelimarja minetama,
Saa ei te laulu laulamaie,
Saa ei te ilu iskimaie,
Sestap te ilu unustate,
Laulu meelest minetate.""

Ilu sõitis jõge pidi,
Laulu laia wälja pidi,
Hobu hoietud eessa,
Regi tammine tagana,
Naene roogune reessa,
Sõnad sõelaga sülessa,
Laulud lõngaga kaelassa.

Näginekse, kuulunekse,
Kes küll wastu puutunekse,
Puutunekse, juhtunekse?
Wastu puutus neiu hulka,
Kamand kardawanikuida.
Nemad haardsid küsitella,
Küsitella, nõuatella:
„Kuhu lähed, Ilukene,
Kuhu lased, Laulukene?
Kas sa, Ilu, meile tuled,
Kas sa, Tantsu, meida tahad?"

Ilu keelilla kõneles,
Ilu taidis, wastu lausus:
Külap ma, Ilu, teile lähen,
Külap ma, Tantsu, teida tahan;
Lähen lustil neiu hulka,
Kallun neiu kamandusse,
Tahetije neiu tantsu,
Kaetije kao kargust,
Ihati ilupidamist.
Ega te ilu unustele,
Laulu meelest minetele:
Neiul ilu eessa jooksis,
Nalja tagana naeratas,

Ise keeras keskeesa,
Ise walas ta wahella.
Sestap te ilu ei unusta,
Laulu meelest ei mineta.
Kui on kuu kirja seessa,
Päewa pesa ääre pealla,
Nii on neiud ilu seessa,
Lapsed laulude wahella.““

Tuli Ilu neiu hulka,
Kaldus neiu kamandusse,
Tuli tema ihatessa,
Kaldus tema kareldessa.

Eesti rahwalauludest palminud
Jakob Hurt.

Laulu wõim.

Kui ammu aja-hauda maetud
On arm ja noorus, elulust.
Ka haua kohtki kinni kaetud,
Mis annaks nendest tunnistust.

Ja neid säält taewas wälja kanda
Ei suuda elu-talwekuul,
Siis nõia kombel elu anda
Wõib neile ilus laul ja luul. . .

Jakob Liiw.

Laulu kohustus.

Nad taowad su tüwe sisse talwa,
Mu Eestimaa! Ei lillelaulu luua
Mul enam sünni, teretusi tuua
Ei lindudele! Hüüa, sarw ja walwa!

Kui enne sa ei ehitanud halwa:
Kus nüüd nad rahwa eluüdi juua,
Su paleusi püüdwad wõlla puua, —
Mu nõder luule, helise ja salwa!
Miks wärised, et wäeti sa ja waene?
Kui sinus kiirgab tõsiduse loit,
Siis sinu säde nagu ehalaene:
Tal taewast tärkab noore elu toit!
Ei wõida enam pimeduse paene —
Waid üle ilma lendab kõrge koit!

L. Koidula.

Eesti laul.

Kuule, kudas hääli elab,
Wanemuise kandlist kõlab:
:,: See on Eesti laul! :,:
Kuule, kudas männik mühab,
Kudas jõgi jooksul kohab:
:,: See on Eesti laul! :,:
Waata, jää ja lumi wälgub,
Päikse paistel läiki wilgub:
:,: See on Eesti laul! :,:
Waata põhja eha koitu,
Wirmaliste leegi loitu:
:,: See on Eesti laul! :,:
Igas kohas hääli elab,
Hääli elab, keeli kõlab:
:,: See on Eesti laul! :,:
Kui sul rõõmu, wend, siis tule,
Kui sul kurbtust, tule kuule:
:,: See on Eesti laul! :,:

Mihkel Weske.

Kalewipoegade wôidulaulud.

Kalewipojad kolmekeste
Kõndisiwad lustikäiki,
Mööda röömu radasida,
Käisid mööda lagedada,
Mööda nõmme nõtkandile,
Mööda sooda sõtkutile.
Sääl tuli wasta neli metsa,
Neli saledad salkusi.
Üks oli kulla kuusemetsa,
Teine tarka tammemetsa,
Kolmas kena kasemetsa,
Neljas leske lepametsa.

Mis oli kulla kuusemetsa?
Seep see kuningate metsa;
Mis oli kena kaskemetsa?
Seep see kudruskaelte metsa
Mis oli leske lepametsa?
Seep see leinajate metsa,
Kurwa laste warjupaika.

Wanem wenda wennikene,
Istus maha kuusikusse,
Kuningate ilu metsa,
Kulda kuuse waiba alla;
Laskis laulu lendamaie,
Tugewama tõusemaie:
Laulis lehed lehtapuusse
Hiilgadelles haljetama,
Hõiskas okkad okaspuusse
Siidi ilul siramaie,
Laulis käbid kuuskedesse
Päewa paistel punetama,
Tõrukesed tammedesse,
Kenad urwad kaskedesse,
Hõiskas õilme urwakesed

Õilme puiela iluksa,
Päewa paistel paisumaie,
Kuude walgel kaswamaie;
Laulis, et metsad mürasid,
Lagedad aga laksatasid,
Kõrwed wasta kostalesid.
Kungla kuninga tüterid
Noorta meesta nutasiwad.

Teine wenda, wennikene,
Istus maha kaasikusse,
Leinakase hõlma alla;
Laskis laulu lendamaie,
Tugewama tõusemaie,
Wägewama weeremaie.
Laulis õilmed õitsemaie,
Lille õilmed läikimaie,
Laulis wilja wälja pääle,
Hõiskas õunad õunapuusse,
Sarapuissa pähkelaida,
Laulis marjad wislapuusse,
Maasikad madalad murusse,
Sinikad samblasoosse,
Pohlakad palu äärtele,
Murakaida mätastele,
Kobaraida pihlapuusse.
Laulis, et metsad mürasid,
Lagedad aga laksatasid,
Rägästikud raksatasid,
Kõrwed wasta kostalesid.
Näki neiud, neitsikesed,
Noorta meesta nutasiwad.

Kolmas wenda, wennikene,
Istus maha tammikusse,
Wana isa ilu metsa,
Targa tamme hõlma alla;
Laskis laulu lendamaie,

Tugewama tõusemaie,
Wägewama weeremaie,
Tulisema tuiskamaie.
Laulis linnud lepikusse,
Laulukanad kaasikusse,
Laulukuked kuusikusse,
Mõistelinnud männikusse,
Targad linnud tammikusse,
Hõiskas puie ladwadesse
Kägusida kukkumaie,
Tuikesi tuikamaie;
Laulis rääslad rägastikku,
Pesilinnud põõsastikku,
Lõokesed lagedale,
Pääsukesed päewapaistele;
Laulis luiged laenetessa,
Pardid parwe äärdane,
Aned aga hallikale;
Hõiskas kena künnilinnu
Ööde iluks hõiskamaie,
Widewikul wilistama,
Enne koitu häälitsema.

Laulis, et mered mürasid,
Kaljud wasta kärasiwad,
Puie ladwad paenusiwad,
Mäekingud kõikusiwad,
Pilwed lausa lõhkesiwad,
Taewas aga tarka kuulis.
Metshaldja ainus tütar,
Metsa piigad, peenikesed,
Kulda juuksil näkineitsid,
Nuttasiwad noorta meesta:
Oleks see mehe meiela,
Kaswaks meile kaasaliseks.

„Kalewipoeg III", 540.

Ei saa mitte waiki olla!

Ei saa mitte waiki olla,
Lauluwiisi lõpeta' —
Waikimine oleks wale,
Sunniks südant lõhkema.

Tahan õige tasa laulda,
Tasa kannelt helista',
Et ei sind, mu kõigekallim,
Lauluga ma tülita.

Aga kui torm minu kandlilt
Kostab siiski kõrwu sull',
Siis sa ise oled süüdi:
Miks nii armas oled mull'?

Anna Haawa.

Kukku, sa kägu!

Kukku, sa kägu, kulda lindu,
Häälitselle, hõbe nokka,
Kukku meile kuulutusi,
Häälitselle ilmutusi,
Weeretelle lauluwara,
Ketra kuulutuse lõnga,
Kuju kauni aja kangast!

Kui sa ei kukku, kukkun ise,
Pajatellen pardikene,
Lasen luige laulusida,
Seitsmekordseid sõnumida
Wanast ajast weeremaie,
Kuldsest ajast kuuldumaie,
Ilu ajast hiilgamaie.

Üks aga sõnum ülge suusta,
Teine laente tüterilta,
Kolmas ranna kaljudelta,
Neljas näkineidudelta,
Wiies wete emandalta,
Kuues kuude kudujalta,
Seitsmes Saare taadilt, eidelt.

Kalewipoeg IV, 1—19.

Siin um, siin um hulka jos neidosita,
Mõni, mõni kõrda jos mõrsijita,
Siin ei, siin ei olõ laalijata,
Laali, laali jos laskõjata,
Ku ma, ku ma esi iest ei wõta,
Iest ei, iest ei wõtta, perrä ei pia.

Setukeste laulud II.

Helise, helise ilma!

Helise, helise ilma,
Kõmise, kõmise kõrbe,
Hüüa wastu, hiie suuri,
Laula wastu, laane laia,
Kukku wastu, kuuse metsa,
Paugu wastu, palgi metsa —
Minu hää hääle wastu,
Lahedama laulu wastu,
Wiledama wiisi wastu,
Kumedama kurgu wastu!

Rahwa laul.

Ma laulan tule tuisusse,
Lõhna lume hangesse,
Pistan pilwed põlemaie,
Lume kibemed kuumendama.

Kalewipoeg VIII. 73—76.

Laulgem.

Wennad, wõtkem wahwast laulda,
Laulgem rõõmsast südamest!
Mets ja maa ja meri kõlab,
Kõlab lahkelt lauludest.

Mis wõib mõnusam weel olla,
Mõnusam, kui laulu hääl!
Laulgem õues, laulgem laanes,
Laulgem Eesti kingu pääl!

Eesti laul, sa kõla waljust,
Üle metsa, üle maa,
Pilksel pimel, kurjal ajal,
Elu küünal ole sa! —

Oh, et ära läinud wennad,
Pööraks jälle tagasi,
Seoks laulu-lõngad ühte,
Mis on läinud laiali! —

F. Kuhlbars.

Kõla, laulukene,
Õrnail õhudel,
Kaunil jõe kaldal,
Wete woolusel.

Kõla lahkest suwest,
Ilmast ilusast,
Kõla armastusest,
Õnnest õndsamast.

Kõrgel sinitaewas
Päike säramas,
Laentes taewas, päike
Wastu hiilgamas.

Elutaewas helgib
Armupäikene,
Hingepõhjas hiilgab
Wastu hellaste. —

Kuni arm ja päike
Ilma ehiwad,
Seni lahked laulud
Kaunilt kõlawad.

Elise Aun.

Kannel.

Kannel armas, kannel kallis,
Kannel kulla keeleline,
Awab hääle ärkamaie,
Lugusida lendamaie,
Laulusida lõõrimaie.

Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandli häälekene
Rõõmsa rahwa ridadesse,
Lustiliste laua taha,
Kussa pulma peetanessa,
Kussa lustil luisatakse,
Et saaks häälta ärgitama,
Et saaks südant sütitama!

Tule, tule, tuulekene,
Wii minu kandli häälekene
Leinaliste keskeelle,
Et saaks walu waigistama,
Kurwastusta kustutama,
Leinamista lepitama,
Nutu ohku uinutama!

Rahwalaul.

Enne kui weel taaralaste taimi
Kandis meie kallis isamaa,
Kudus Eesti rahwas lugulõimi
Ilusaksa laulukangaksa,
Säädis sõrmed kena kandli pääle.
Laulik kuulajate ees;
Kes siis kuulis hele, walju hääle,
Rõõmu tundis igamees.

Olid talwe walge waiba heitnud
Kewadised soojad kõigil maal,
Tõttas seatud tööle kõik, mis peitnud
Soojal pääwarjul külmal a'al,
Siis ka sulasiwad laulusooned
Kündjal, külw'jal, äästajal,
Nii, et rõõmulaulust metsad, hooned
Wastu kostsid mürinal.

Andis punapalgel Hämarik ja Koitu
Endil' üüriks kätt sui-aegadel,
Siis ei puudund kell'gil laululoitu,
Neiul noorel, poisil terasel,
Wainul kiige pääl ja õhtuwilul,
Õitseplatsil siin ja sääl;
Heinaniidul, wäljal wõi ka sillal
Kõlas ikka lauluhääl.

Tulid suwel talgud, lõikusajad,
Löödi laulu nurmel, tänawal,
Tegid noored, peig ja mõrsja, sajad,
Kaasitasid wanad rehe all.
Kellel Wanemuine mõistust annud
Regiwärssi riimida,
Tegi röömu, nalja, ega pannud
Keegi seda pahaksa.

Kutsus põhjapiirilt külaline
Talwetuppa Eesti rahwakest,
Sündis sagedasti rääkimine
Mitmeist mälestuse märkidest;
Lapsed ialgi ei tunnud suiku silmas,
Kuuldes Kalewite tööd,
Imeteles, mis ta teinud ilmas,
Kuulsid, õpp'sid mitu ööd.

(Raamatu toim. on siit kohast kaks salmi maha jätnud).

Jakob Hurt.

Wanemuine.

Kui Kungla rahwas kuldsel a'al
Kord istus maha sööma,
Siis Wanemuine murumaal
Läks kandli lugu lööma.

Säält saiwad lind ja lehepuu
Ja loomad laululugu.
Siis laulsid mets ja meresuu
Ja Eesti rahwa sugu.

Siis kõlas kaunilt laulu wiis
Ja pärjad pandi päha,
Ja murueide tütreid siis
Sai Eesti rahwas näha.

Ma mängin mättal, mäe pääl
Ja õhtu hilja õues,
Ja Wanemuise kandli hääl
On põksumas mul põues.

Fr. Kuhlbars.

Lauliku lapsepõli.

Kui ma olin wäiksekene,
Kaswasin ma, kannikene,
Ema wiis hälli heinamaale,
Kandis kiigu kesa pääle,
Pani käo kiigutama,
Suwilinnu liigutama,
Sääl siis kägu palju kukkus,
Suwilindu liialt laulis,
Minu meelta mõtelema,
Mõtelema, wõtelema,
Kõik ma panin paberisse,
Raidusin kõik raamatusse.

Rahwalaul.

Laulik.

Mina olen sajakordne,
Tuhatkordne miljonär —
Säälpool päikest, säälpool tähti
On mu waranduse määr.

Waata üles taewa poole:
Kõik see hiilgaw hõbe, kuld,
Mis sääl sätendab ja särab,
Alla saadab oma tuld —

See on minu wara, rikkus,
Minu kõige külluga:
Ma wõin wabal ilul seda
Laulus panna helkima.

K. E. Sööt.

Laulik.

Kellel taewas kallist kinki,
Lausa lauluannet annud,
Mõisterikkust pähe pannud:
Seda istutagem pinki!

Laulu loodi siia ilma
Inimeste laste iluks.
Läheb elutuul meil wiluks,
Tõstkem taewa poole silma,

Kes kas päewal, keskel ööl
Taewa kirja tähendelles,
Mure waewa wähendelles
Troostiks tuleb meie tööl:

See on sündind õnne kaimu,
Keda Jumal ehitanud,
Ilma pääle lehitanud
Sütitama meie waimu.

Fr. R. Kreutzwald.

Laulja.

Nii kui wahuse jõe
Mürisewad laened,
Mis kalju päält
Langewad oru sisse;

Nii kui taewa pikne
Mustade pilwede all
Hirmsasti kärgatab:
Nõnda on jooksmas
Ilus laulu tuline oja.

Nii kui walguse hallikas
Seisab auustatud laulja
Oma wendade keskel.

Kärgatab pikne
Ja metsad on wait;
Laulja on tõstmas
Oma häält, walamas
Hingest laulu-kastet.
Ja tema ümber,
Wait kui mere kaljud,
Rahwad on kuulamas.

Kr. Jaak Peterson.

Lauliku süda.

Noor süda. kellele kord laulust osa anti,
Sa ole puhas, nagu hiilgaw kuld,
Siis wõid sa teise hinge tuua elutuld
Ja rõõmustada rikast, kurba, santi. . .

Kõik elurõõmud pane oma ande panti, —
Laul nõuab wooruslikku hinge sult;
Su laul on selleta kui kõrbemuld,
Mis tormi wõimul kaugusesse kanti.

Sest iga hääl, mis sinu kandlist tuleb,
Su hinge ja su waga südame
Siis tuttawaks teeb kõige ilmale.

Et igaüks, kes sinu laulu kuuleb,
Sind wõtaks juhiks oma hingele. . .
Su südamega kaaluks oma südame.

Jakob Liiw.

Laulja neiu kodu.

Kus on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu toake?
Sääl on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-toake:
Kus need kuused kumawad,
Lepad, sirge'ed, sinawad,
Haawad, noored, haljendawad,
Kased, walged, kajawad.
Sääl on kullela kodugi
Ja ellal eluaseke,
Ja marjal magadus-paika
Ja taimel talu-toake.

Rahwalaul.

Lauliku omaksed.

Walu on mu wõimsam weli,
Iha õrnem õeke,
Piin mu põue pai-papi,
Mure muti-memmeke.

Ohud uhked hoolsad onud,
Tädid tujud tumedad,
Kurbtus kulla külaline,
Sõbrad lein ja pisarad.

Waderiks mul Wanemuise
Kõliseja kandlikeel.
Laul mu kaasa . . . taewatütre
Mõrsjamusu eluteel.

Taarahiis mu tempel tore,
Altar, põksuw põue ta,
Palweiha, ohwrituli,
Püham paik mu — isamaa.

Ed. L. Wöhrmann.

Luuleteel.

Ma luule kõrgusesse tahtsin jõuda,
Mul oli armas ka ta sügawus. . .
Ta saladuse-maale püüdsin sõuda,
Kuid saatja puudus . . . puudus Genius. . .

Nii üksi rännates hing tundis põuda,
Teel mitu kord mind piinas wäsimus.
Ju wahest tahtsin teistelt otsust nõuda:
Ehk on mu waew kõik tühi jampsitus?

Nüüd sõba silmas, kortsud juba laugel. . .
Kui kerjaja all trepi astmetel,
Ma kuulan, kuida teised üles läewad. . .

See pühapaik, nii õhkab hing, on kaugel,
Kust luule paistab oma täiusel! . . .
Ta ilu selgitatud silmad näewad.

Jakob Liiw.

Ma tulen hilja.

Ma tulen hilja, wiimne teiste seltsis,
Ei jõudnud warem lauluwainule.
Ei looda pärga, ega lille ehteks:
Jäin ikka hiljaks iga wõidule.

Ma laulan üksi laulu muinasjutust,
Kus walgus maeti mulda wõrsuma,
Ja sellest hing sai inimese rinda
Ja igatsus kui tuli tungija.

Ses tules nägin jumaluse randa
Kesköösel, sinna lendas minu nutt:
Ma tulen hilja, wiimne teiste seltsis,
Ma unistaja nagu muinasjutt.

E. Enno.

Kellel kukud, kurwameelne kägu?
Kellel laulad leinalinnuke?
Kuulajaid on wähe, neid weel wähem,
Kes wast aru saawad täiesti.

Üks ehk kaks, kes üleöö on ärkand,
Üleöö ka unustawad sind.
Ainult seni kõlawad su laulud,
Kuni tuksub sinu oma rind.

Aga kauaks antud sulle elu? . . .
Homme puhkad juba mullas sa,
Puhkad kõigist unustatud, lahus,
Ilma pisarata, pärjata.

K. E. Sööt.

Hommik.

Juba hommikune puna,
Koidu ettekuulutaja,
Taewa palgeid palistamas;
Juba sirendawad tähed
Koidu piirel kahwatamas;
Ju ehk laulis Looja kukke
Uue päewa ukse suussa,
Koruteles taadi kana
Walguse õue wärawal.

Kalewipoeg V. 1—9.

Hommikul on õnne kudu,
Päewa keskel kulda kangas,
Õhtul hõbedane ilu,
Öõl ei õnne ilmumaies.

Kalewipoeg VIII. 150—153

Kuula: walgusest imelist juttu
Westab sügaw, salalik öö.
Tumedast kaugusest kostab kui nattu,
Sähwab seppade sätendaw töö. . .

Taewas kiirgawad, kukkuwad tähed,
Põhja walgus nii punane näib. . .
Tasa, arglikult ämarus walwel
Üle uinuwa ilma käib. . .

Mägedel hõisataks' imelist lugu —
Kostab wabanend wangide hääl:
„Ärka üles, sa uinunud sugu!
Hommik algamas ilma pääl. . ."

Marie Heiberg

Hommik läheneb. . .

Läbi ääreta udulina,
Läbi põlise mõõtmata öö
Tungib wõidukalt elustaw sina —
Walge päewa energialik töö!

Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
Eluwalguse kuninglik loit!

Hirmul kahwatab udude wari,
Wihas wõimetus põgeneb öö.
Juba waleneb mägede hari,
Pilwi palistab kullane wöö!

Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
Mõrsjapunal tal õhetab põsk!

All orus weel takistab wõitu
  Musta wastase meeleheitlik püüd,
  Kuid ka säälgi ju armastataks' koitu,
  Säälgi rebeneb kütkestaw rüüd.
    Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
    Wärske, sigitaw kewade õhk!

Juba wägewal wärinal ärkab
  Aastasadasid suikunud pind;
  Säde uinunud hingedes tärkab,
  Lootwalt tuksatab wäsinud rind.
    Hommik läheneb . . . wabastaw hommik,
    Haudadel elu awaneb uus!

„Sõnajalad."
W. Proletarlase luuletused.

Koit.

Näe, taewa äärele tärkab
  Koit, nagu kullane wöö,
  Kõik elu ja ilu nüüd ärkab,
  Ja ärkab ka kära ja töö.

Pilw rünkana koidu süles,
  Sääl teine ja kolmaski weel,
  Kui Kalewid tõusewad üles
  Ja ajawad ühte teist eel.

Üks paistab nii tugew kui mägi
  Ja teine kui määratu mees
  Ja kolmas kui lõwi, kel wägi
  Kõik murda, mis murduw on ees.

Neil wahel weel wahed ja waod,
Kuid wõitlus ju kangemal hool,
Neil ammudeks wälgud kui maod
Ja nooledeks äikese nool.

Kuid koidu wagune läige,
Mis tema neist lugu peab?
Ta rüpes on sündimas päike,
Mis jälle kõik rahule seab.

Jakob Liiw.

Kuldne koit.

Kuldne koit, sa lahkel palgel
Ükskord mulle hiilgasid,
Peletasid ööd. Mu rinnas
Kandli hääled ärkasid.

Kaunis ehtes ilus, ilus
Jäädaw kewade maailm!
Hing ei suutnud õnne kanda:
Nõrkes, kinni waos silm.

Toibusin. Oh kuldne koitu,
Kuma weel kord iluga!
Nüüd ma suudan õnne kanda:
Nõrkust wõidan lauluga.

Anna Haawa.

Ju kumab koit. . .

Ju kumab koit, ja waba hõiske hüüe
Käib läbi helisewa hommiku,
Ja põues ärkab uuest priius püüe. —
Öö mustad warjud jääwad maha ju.

Mäe tipud punetawad koidu kullas,
All hiies helid uuest ärkamas,
Ja hämaruses uin'was muru mullas
Ju õied sooja tuult on märkamas.

Oh kerki, koit, ja kuma kuldsel kiirel
Ja paista, päike, üle kodumaa!
Ei siis me õnnetumad maad ja rahwast
Öö warjud enam oma alla saa.

Marie Heiberg.

Hommik.

Sätendawad koidu tiiwad
Kullastawad ilmamaad,
Peletawad ööd ja udu,
Äratawad uinujad.

Tasakesti sosistades
Puhub pehme tuuleke,
Õitswal lille ladwal kiigub
Kaste-pisar, pärline.

Loodus pühalik ja waga,
Nagu palwetamas ilm. —
Kõrgel taewas kahwatanud
Koidu-tähekese silm.

Armsas hommikuses õhus,
Lilles, kaste-pisaras,
Koidu kullas, tähe säras,
Pühadus on asumas.

Selles tunnen Looja suurust,
Tunnen Tema imetööd,
Kelle päralt maad ja taewad,
Hõbedased tähte wööd!

Tema trooni ette langen
Alanduses palwele,
Tunnen, et ma tema meelest
Olen wäeti põrmuke!

Liisa Reinwald.

Hommikul.

Öö taganeb. — Ju ida sõrwal
On walgenenud taewa wiir,
Täht kustub kahwatu kuu kõrwal,
Ja kaunist' kumab koidu kiir.

Pikk oli öö ja pilwes taewas;
Kõik selgis kauni koidu eel. —
Nii oota waikselt igas waewas
Uut õnne tõuswat eluteel.

Kui koidupuna taewa telgil
Nüüd ilupärjaks pununeb,
Nii elupäewa uuel helgil
Kõik mureudu ununeb.

Elise Aun.

Hommikul.

Oh hiilgawat koitu
Ja walguse loitu,
Mis täidab mul ärgates südant ja suud.
Kõik uuesti ehtes
Ja haljastes lehtes,
Hääd hommikut hüüdwad mul põõsad ja puud.

Waat' tõusewat päikest,
Ta lõpmata läikest
Nüüd terwitud purpuri-punane pind. —
Sel hommiku ilul
Ja wärskemal wilul
Nüüd õnnes ja tänus mul tuksumas rind.

Mis õhtul kurb näitis,
Mind murega täitis,
Kõik kadund, kui udu on päikese ees.
Nüüd tõtates tööle
Wööd kinnitan wööle,
Uus rammu mu ihul ja hingel on sees.

Kas looduse ilu
Wõi hommiku wilu,
Mis mõjus, et hõiskab mu süda ja waim?
See lõbusam leidus
Mu põues on peidus,
See sügawas südames õndsuse aim.

Elise Aun.

Ju koidupuna ehtes.

Ju koidupuna ehtes on päike tulemas;
Ta tõuseb udusängist, kui kõrge kuningas.
Sa kõige ilu algus, meil antud Jumalast,
Sa kena taewa walgus, oh tere tulemast!

Sind nähes loom saab rõõmsaks, kõik lilled ärkawad:
Neil kaste silmis hiilgab, kui rõõmupisarad.
See, kes sind lõi, oh päike, on armuhallikas;
Ta olgu, wennad, meile me hinge kuningas.

K. E. Malm.

Päikese tôus.

Ju kumab kuldne koidukiir,
Ja wirwendab ta walge wiir
Sel uue päewa algel.
Ju tõuseb taewa wärawalt
Suur punaw päike särawalt,
Ja ilmub ilu palgel.

Kõik ööde warjud waowad alt,
Kui päike hiilgab ülewalt,
Kõik loodus unest ärkab.
Kõik kaste pärlid rohu pääl
Ja wõsast wõidu linnu hääl
Tall' tänu anda märkab.

Kes magab weel, et tõusku nüüd,
Teid hüüab Looja armuhüüd,
Ta uuelt ilmun'd ilud.
Nüüd lahti unekütkest kael —
Ja waimu ümbert tuimuspael,
Kõik wangistawad wilud.

Elise Aun.

Hommikulaul.

Juba waatab päike taewa piirelt
Sätendawail silmil üle maa,
Punub kuldse pärja ilmal' kiirelt,
Ehib metsad, mäed punaga,
Äratab kõik loodust, rõõmsal walgel
Rõõmustama uue päewa algel.

Mesilane lillest lille lennab,
Otsib mesitoitu õie pääl;
Õhk ju kõrges lõolindu kannab,

Tänu kõlab tema hääl;
Metsas ots'wad loomad uuel rammul
Saaki, waritsedes salasammul.

Inimesed, unerahult minge
Jälle wälja tööle, põllule!
Tõstke Looja poole oma hinge,
Kes siin külla kingib kõigile!
Tema andest kõigil' elu ärkab.
Waim meil üksi Loojat mõttes märkab.

A. Kurrikoff.

Päikesele.

Waata, mis paistus säält Peipsi piirelt
Keerutab ülesse, kerkib kiirelt!
Tõuseb kas weerema were meri,
Paneb ehk põlema taewa keri?
Ole ei möllamas were meri,
Tulede kiiretes taewa keri:
Kuldsem see kuningas, tõusew päike,
Laotab sääl laiali oma läike.

Walguse wälkuwat merd ja jõge
Woolab ta wälja ja elu wäge,
Laenetab laiali Eedeni elu,
Ilmutab ilmale taewa ilu.
Kõrbes ta paistusel lamab lõwi,
Wetes ta walgusel mängib hawi,
Laanes ta soojal kõik loodus liigub,
Õhus ta paistel kõik lendab, kiigub.

Päike, küll tunned sa Eesti lugu.
Nägid küll wanade waba sugu!
Nägid küll eestlaste endist wõitlust,

Mõõkade, odade mõllus heitlust:
Nägid, kui lahingus Lembit langes,
Kuidas sääl surnute kehad hanges,
Nägid küll saarlaste laewu, wõitu,
Kuidas nad sõitlesid wõõra sõitu.

Päike, sa nägid, kui käsud kanti
Hommikust, wabadust meile anti;
Näed ju uuesti elu algust,
Näed, et rahwas ihkab walgust,
Raiub ja kaewab ja künnab wahwast.
Päike, oh õnnista Eesti rahwast!
Kaob kord eestlaste keele kõla —
Ära siis sinagi tõuse ja ela!

Mihkel Weske.

Õhtu.

Ära hõiska enne õhtut,
Kiida warem päewa käiki,
Kuni päike puhkamaie
Widewikul läinud weeru.
Õnnemunal õrna koore,
Wisam süda wiletsusel;
Õhtu eel wõib õnnetusi
Kuus weel tulla kimbatusi.
Kalewipoeg XIX, 136—143.

Kuule, tarka taadikene!
Kuule, hella eidekene!
Laske neiud lagedale,
Piigad õhtu iludele,
Laske murule mängima,
Kiige alla kiljatama.
Kalewipoeg VIII, 153—158.

Õhtupäike.

Kuldne õhtupäike,
Ilus oled sa,
Sinu armsat läike
Waatan rõõmuga.

Juba noorelt näinud
Sind hää meelega,
See mind kihutanud
Õigest elama.

Sinu selgest kujust
Õpetust ma sain,
Põõrsin pahast tujust,
Tõe sõbraks jäin.

Sellepärast, päike,
Hüüan tänu sul!
Jäägu weel su läike
Elujuhiks mul!

M. Tõnisson.

Õhtupäike.

Õhtupäike, puista kulda
Üle metsa, muru, maa;
Puista kõnet pilwe põue —
Minu südamesse ka!

Mets siis heidab une sülle,
Muru magab rahuga,
Pilw ja minu süda sala
Mõnda tõtwad kaebama.

Rääk'wad õnnest, rõõmust, rahust,
Waba, walgist ilmadest,
Kuni paneb uni pääle
Neil ka pehmet hõlmakest.

Õhtupäike, puista kulda,
Üle metsa, muru, maa,
Puista kõnet pilwe põue,
Minu südamesse ka!

Ado Reinwald.

Eha a'al.

Ju päike weereb, waob,
Ta kuldne ilu kaob
Siit taga taewaste.
Weel wilgub paiste wari
Ja hõbe tähtekari
Ju tuleb taewa wainule.

Ilm oota, ole waga,
Sääl taewapiire taga
Sul rahuriides öö,
Ta lendes tuleb üles
Ja kiigutab sind süles,
Siis lõpeb kärin, lõpeb töö.

Hing, nõnda ükskord kaob
Su elupäike, waob
Siit surma riigisse,
Öö, hirmus öö sul jõuab,
Sind igawesti nõuab
Siit paksu, pime unele! —

Oh kallis õhtupäike,
Las' wirwenda su läike
Weel minu waimumaal,
Las' kõige kõrgem mõte:
Et öö mul tuleb kätte,
Siin meeles seista eha a'al!

Ado Reinwald.

Õhtul.

Unerahu tooja
Öö on tulemas,
Päike läheb looja
Hiilges ilusas.

Juba orupinnal
Wiibib widewik;
Kõrgel kingu rinnal
Hiilgus imelik. . .

Sääl üks aken, wäike,
Lihtsam kõikidest,
Laenab kuldse läike
Langwast päikesest.

Sellest aknest waatab
Minu tuttaw neid,
Kiirte kaudu saadab
Mulle terwiseid.

Jakob Liiw.

Woogudesse wajus päike.

Woogudesse wajus päike,
Laande kadus lauluhääl,
Õhtutaewas wiimse läike
Nägin üksi paistwat sääl.

Lahke läige kadund ilust,
Sinust tahan röömusta,
Olgu lõppemata walust
Ööd mul läbi rännata.

Puhtast õnnest waikne läige
Ei see kustu ialgi —
Kui ka hiilgwa ilu päike
Walu merde wajubki.

M. Lipp.

Oh mis ilus, armas,
Kena kõndida
Waiksel õhtul wäljal
Rahu röömuga.

Tähed taewast paistwad
Ime hiilguses,
Kauniste kuu kumab
Hõbe ehtedes.

Udu uhkest' kõigub
Mäe, metsa pääl.
Õhud sõudwad sala
Hüüa'i ükski hääl.

Hallik pole rahul,
Woolab kalju seest:
Lõpmata nii Loojat
Kiida kõigest wäest!

Mihkel Weske.

Ju kella helin hüüab
Meid õhturahule,
Weel kustuw eha külwab
Kuldpaistet pilwile.
Päew waob taewa taga,
Õhk hella, pehme, waga. —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö!

Kuu kahwatanud palgel
Käib taewas tutwat teed,
Ta hallil, hõbewalgel
Nüüd hingwad orud, weed.
Kuldtähed kõrgest waatwad,
Ööriiki hiilgust saatwad. —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö!

Kes kurja ilma kära
Ja walust nutawad,
Öö, nende silmist ära
Sa pühid pisarad:
Sa wõtad kaissu ilmad,
Et kuiwaks nutjad silmad. —
Sa tuled rahuga
Maailma warjama,
Oh õnnis öö!

Ado Reinwald.

Õhtu.

Sa tuled, õhtu, õndsas, pühas rahus.
Ja warjad oma süles mere, maa,
Mis päewa käras liikusiwad lahus,
Su emalikku hõlma wõtad sa!

Sa tuled, õhtu; taewa tähed waatwad
Säält kõrgelt, nagu kullapisarad,
Nad kurwa leinajatel rahu saatwad,
Kes päewa piinast, walust nutawad!

Sa tuled, õhtu; su'ga tuleb uni
Ja paksud pilwed surmas piirawad,
Öö kestab kuni uue hommikuni,
Siis ärkwad maal ja merel helinad!

Üks õhtu aga põlwest põlwe pime:
Kui minu elu päike looja lääb,
Ei koida enam ükski taewa ime —
Öö mulle igawesti kestma jääb!

Ado Reinwald.

Järw.

Järw waikseks jääb,
Öö kätte jõuab.
Weel waewalt weereb wetewoog.
Waik' rahu üle aasa nõuab,
:,: Ja metsas waikib tuulehoog. :,:

Järw waikseks jääb,
Kõik linnukesed
On unerahus suikumas.
Ja järwe kaldal lillekesed
:,: On õhtupalwid pidamas. :,:

Järw waikseks jääb,
Öö kätte jõuab,
Kõik loodus läinud hingama.
Ka minu süda rahu nõuab,
:,: Jääb wait ja uinub magama. :,: —

Saksa keelest?

Õhtu rahu.

Päike oma taewa teel
Näitab wiimast walgust weel.
Ehapuna,
Kuldne kuma
Lehwib lille lõhnaga
Rahu üle ilmamaa.

Kinni langend lille silm,
Unistamas uinuw ilm.
Hõbejõgi,
Taewa lagi
Läigib sinu laente sees;
Kala puhkab wilu wees.

Kuldne kastetilgake
Langend rohu ladwale;
Milioonid
Pärlikroonid
Ehitawad iluga
Ehaneitsi uinuwa.

Metsas waikind linde hääl,
Liblik uinub lehe pääl.
Igawesel
Walwamisel
Waatab lahkelt Looja silm,
Kaitseb sind, sa uinuw ilm.

P. Jakobson.

Õhtu rahu.

Kui päewa kära aega
Ei annud palwele,
Siis astu õhtul õue
Ja waata ülesse!

Waat', wagusi nad hiilgwad
Ja waatwad ülewalt,
Sind teretawad tähed,
Kui isa silmad säält.

Nii päewad, kuud, nii aastad
Neid nägid taewa teel,
Nii päewad, kuud ja aastad
Neid näewad hiilgwat weel.

Kuis annab see sull' jõudu,
Kui ühes silmaga
Sa taewa tähte poole
Wõid südant ülenda!

See käsi, kes neid säädis,
Et korda mööda nad
Sääl taewa laotusel
Kõik lendwad, piirawad.

See kange käsi kaitseb
Ka mind mu eluteel,
See wägew käsi hoiab
Mu põrmu mullas weel.

Sest häälitseb mu süda,
Mind püüab waigista:
„Hing, kannata ja oota,
Sa pöörad koju ka!"

L. Koidula.

Palwel piiga.

Ju kustumisel helkiw ehapuna,
Üht ainust akent ehib tulekuma,
Kust waatan kartes sisse. Selle maja sees
Üks piiga praegu palwel küünla ees.

Kui õrnad pilwed tõuswad taewa alla,
Nii lahu'tud ta juuksed õladella,
Ja teda ehib juba walge unerüüd,
Ta palub andeks oma päewasüüd.

Ei sõnakest ma tema huultelt kuule,
Ta waikib, nagu kujuks saanud luule, —
Ta ümber heljuwal on taewa wäed,
Ja teda kaitswad nägemata käed.

Ma waikses mõttes tema tegu waatan,
Ta palwe seltsis palwe taewa saadan:
Oh anna, taewas, et see piiga wagaks jäeks,
Ja mina teda tihti palwel näeks.

Jakob Liiw.

Õhtu rahu.

Päew looja läin'd, öö edeneb,
Nüüd waikseks nõmm ja maantee jääb
Ja õhturahus saadab ta
Kõik päewakära waikima.

Mets waikses jääb ja oruke,
Kõik linnud ammu wagusi;
Waat', lilleke ja hallikas
On unenägu nägemas.

Ja kaste langeb ülewalt
Ja tolmu wõtab kõrre päält;
Ja ehatähe hõbesilm
Sind teretab, sa waikne ilm!

Sind teretab, kui tahaks ta
Sull', üksik süda, ütelda:
Jää wait ka, ära nuta sa,
Jää wait ja uinu magama!

L. Koidula.

Õhtul.

Sala-soowid, tõttake,
Tuule tiiwul ruttake;
Sõudke õhtueha walgel,
Jõudke koidupuna palgel
Kaugele.

Kuldakannel, kõlise,
Õrnal wiisil helise!
Täht, see tark, mul walgustamas,
Kuu, see kallis, kuulutamas
Waiksesti.

Minu armsad, uinuge,
Une hõlmas hellaste!
Kustub täht wast taewa wõlwilt,
Põgenen siis nõmme nõlwilt. —
Uinun ka.

Anna Haawa.

Hääd ööd.

Hääd ööd! —
Ju kustun'd läänes eha. —
Sind wagad waimud kaitsewad. —
Su eest weel tahan palwet teha, —
Ka linnud põõsas laulawad:
„Hääd ööd! hääd ööd!“ —
Hääd ööd! —
Oh waikne öö, nüüd wala
Ka rahu minu laugele!
Weel kipub silmapisar pala,
Weel mõte lendab kaugele:
Hääd ööd! hääd ööd! —

Anna Haawa.

Õhtu õhud sõudwad sala,
Lepa lehti libistes.
Lustil laksu lööb nüüd kala
Järwe pinna selguses;
Pea jääb ta hingama.
Maga sa
Rahuga,
Helde, ilus neiuke!
Hääd ööd soowin sinule.

Orust tõuseb õhtu wilu
Udus üles hiljukesi.
Õitsetule hele ilu
Wilksub kaugel wagusi;
Pea saab ta kustuma.
Maga sa
Rahuga,
Helde, ilus neiuke!
Hääd ööd soowin sinule.

Iga lind nüüd hingab rahul
Puude laiul latwadel,
Kasemetsa lehkwal lahul
Üksi ööpik hüüab weel;
Pea jääb ta uinuma.
Maga sa
Rahuga,
Helde, ilus neiuke!
Hääd ööd soowin sinule.

Weske silmast sorab maha
Wesi ikka wilesti.
Kaldal pajupõõsa taha
Sirab hallik jõele.
Laul, nii helju, hüüa ka:
Maga sa
Rahuga,
Helde, ilus neiuke!
Hääd ööd soowin sinule.

Eha helgib weel nüüd wähe,
Ehatäht nii heledast.
Minu silm ei kinni lähe,
Ei ta waibu walwamast;
Kaua weel küll walwab ta.
Maga sa
Rahuga,
Helde, ilus neiuke!
Hääd ööd soowin sinule.

Mihkel Weske.

Tuleb see õnnis õhtukene,
Wilets widewikukene,
Kui lähen mina magama.
Igaüks oma omaga,
Iga kaas oma kanaga:
Isa läks minu emaga,
Õde läks õemehega,
Wend läks noore noorikuga,
Teopoiss läks tüdrukuga, —
Kellega mina waene?

Ma lähen nuttes nurga poole,
Tükin tühja sängi poole.
Helisekse äärelauda,
Kolisekse kolmilauda,
Põrisekse põhjalauda.
Kõik on külmad küllelauad,
Ärmatanud äärelauad.
Pööran külje, leian külma,
Pööran selja, leian seina.
Püüan kirbuga kõnelda,
Lutikaga lüüa lööri;

Kirp oli kõrki, ei kõnelenud,
Lutik laia ei löönd lööri.
Mina wõtin, ja wihastin,
Riided sülle ja minema!
Läksin lakkaje magama:
Põhku alla, põhku pääle,
Sasi ümber sääreluie.

Rahwalaul.

Ehatäht, sa kahwatanud
Pilgud, waatad kurwalta.
Jälle on üks päew meil läinud
Waikse surma rahusse.

Kerged õhtu pilwekesed
Ruttawad kuu paistele,
Koowad kahwaid roosikesi
Surnupärjaks päewale.

Matus uinund päewadelle,
Waikiw möödaläinud aeg!
Sina matad südamelle
Kurbtust kõik ja õnnistust.

Fr. R. Kreutzwald.

Öö.

Öö ilm warjab waarikuida,
Udukuube ümberkaudu
Katab kahwatuse karwa
Kuldse küngaste kujusid.

Kalewipoeg XX, 1—4.

Mu wõimus määramata,
Mu waikus wõitmata!

Jakob Tamm.

Hääd ööd.

Hääd ööd! weel päike hüüab
Taewa piirel punades,
Kuldsed tähed alla waat'wad,
Hiilgawad ju kõrguses —
Hääd ööd!

Ojakene wulisedes
Wäsimata ruttab ta,
Ööpik laksutamas laulu
Orus hõbe häälega —
Hääd ööd!

Oh kuis pehmelt unerahu
Lehwib üle ilmamaa!
Nutab elu raskust mõni,
Trööstib neid ja hüüab ta:
Hääd ööd!

Ado Reinwald.

Öö nüüd tulekul.

Öö nüüd jõuab jälle
Oma rahuga.
Kuldne õhtu päike
Läinud hingama.

Heinamaalt weel kõlab
Kena laulu hääl,
Õrnalt ööpik hüüab
Halja oksa pääl.

Jõe wesi woolab
Läbi heinamaa,
Woolab läbi metsa
Merde hingama.

Une waip nüüd wajub
Üle metsa, maa.
Kaitsjad rahu tiiwad,
Mind nüüd kaitske ka!

Fr. Kuhlbars.

Uinuingel.

Ju lilled une hõlmas
On armsast uinumas,
Kuu kuldne kõrgel taewas
Neid truuilt walwamas.
Weel liigub tasa lillepuu,
Kui unes ütleks ta:
Uinu, uinu rahuga,
Lapsukene, uinu magama!

Sääl uinuingel ilmub
Nii sala akna all,
Ja waatab, kas ehk mõni
Weel lastest ülewal;
Ta wiskab liiwa silmasse,
Sel, kes ei unine.
Uinu, uinu rahuga,
Lapsukene, uinu magama!

J. Riomar.

Uinu!

Uinu neiu, taewaline tuwi,
Minu luuleilm ja lauluwiis,
Minu soe ja õitsew armu suwi,
Minu põhjamata paradiis!

Uinu neiu, taewatähed waat'wad
Aknest sinu waikse woodisse,
Sulle õrna unerahu saatwad,
Kes sa puhas, nagu inglike!

Uinu neiu, kuni koiduwalge
Mängib sinu punapõskedel,
Kuni kutsub uue päewa alge
Laululinnud laulma ülewel!

Uinu neiu, õrnad õhtu tuuled
Sosistawad sulle kõrwasse:
Ärka siis, kui laulukõla kuuled —
Lauldes tuleb sinu peiuke!

Ado Reinwald.

Uinu.

Uinu! uinu! —
Mina walwan,
Palwes walwan sinu eest
Kõik mu jõudu kokku wõtan
Palwetades südamest.
Uinu! uinu!
Öö on waik.

Uinu! uinu!
Mina walwan,
Palwes walwan sinu eest.
Ei tea ise, millal uinun,
Und näen sinu õnnedest.
Uinu! uinu!
Öö on waik.

Anna Haawa.

Walwades.

Tasa, tasa, tuulekene!
Äratad mul armsama!
Küll ta wäsin'd päewa töödest
Uinus hilja magama.
Tasa, tasa!

Silita ta palet õrnalt,
Wii tal terwist minu poolt!
Kui ka rasked elumured, —
Taewa Isa kannab hoolt.
Tasa, tasa!

Tasa, tasa, tuulekene!
Nüüd wist und ta nägemas.
Süda, miks nii waljust tuksud?
„Koit on kaugel kumamas".
Tasa, tasa!

Anna Haawa.

Öö.

Waikseid laeneid järw nüüd saadab
Wulisewalt kaldale.
Lahkelt, hiilgwalt kuldkuu waatab
Taewa wõlwist ilmasse.

Põhja piirel suud wist annab
Koit nüüd Ämarikule.
Üle järwe tuul weel kannab
Metsa müha kaugele.

Andres Alwer.

Kuuwalgel.

Ma seisin öösel õues
Ja waatsin wäljale:
Kuu paistis kõrgelt alla,
Tõi selgust silmile.

Ta paistel orud, aasad
Ja wäljad wiljakad
Kõik hiilgwas hõbekuues,
Kui suigul seisiwad.

Ja läbi läikwa walge,
Nii raske, rusuwa,
Kõik loodus waatab kurwalt,
Ja kurwalt waatsin ma.

Mul oli, nagu tahaks
Öö uhkelt ütelda:
„Mu wõimus määramata,
Mu waikus wõitmata!"

Jakob Tamm.

Öösel.

Öö on ilus, astun õue,
Üles poole waatab silm,
Kuis sääl hiilgab ilu helgil
Ümberringi waikne ilm.

Selle waikse ilma sisse
Tähed saatwad taewast tuld,
Nende paistel muru pinnal
Läigib kaste nagu kuld.

Sügaw rahu, une waikus
Ilurikka ilma sees,
Rahutu on minu süda,
Waatan üles palwet'es.

Minu haige südamesse
Woolab rahu tähte teelt.
Nende sära, rahu, waikus
Trööstiwad mu kurba meelt.

Nutupisar kuiwab silmas
Heidan maha murewöö,
Rahule mu südant sunnib
Waikne troostirikas öö.

Uuest ärkab minu põues
Lootus, kallis taewa taim,
Tasa nagu ime sunnil
Asub hinge õnnis aim.

Liisa Kuusik.

Öö ja elu.

Ööne waikus, pime wari
Mustal kuuel warjab maad,
Säeb sõba silma ette,
Heled üksi tähte raad.

Wait ja tasa mets ja wäli,
Udu ujub une wäel,
Künnilind ja lõo suikwad,
Kaste langeb õhu käel.

Taewa õhud rahu hüüdwad,
Pilwed sala sõuawad,
Unelennul üle aasu
Jahutawalt jõuawad.

Tuksu rinnus, süda sügaw!
  Nooruspäike paistab weel.
  Pea lendab pimel wastu
  Wilu õhtu eluteel.

Kärsitumalt tuuletiiwul
  Ajarattad weerewad:
  Surma poole meie päewad
  Läbematalt lähewad.

Elsa.

Päike läks looja.

Päike läks looja. —
  Soodest tõusewad pahad waimud,
  Kerkiwad uduna, niiske ja wilu,
  Tumeda, rusuwa katte alla
  Matawad sala nad elu ja ilu.

Paha waimude sala tegu
  Eksitab ülewalt tähtede sära.
  Pilwena tõuswad nad taewagi poole.
  Hirmunult tähed kustuwad ära.
  Otsatu pimedus!

Leena Gross.

Magajad.

Öö siin warjab waese sauna,
  Uhke lossi, hiilguse,
  Warjab kõiki waikses rahus.
  Ütleb kõigil': uinuge!

Suures saalis uhke herra
  Kõnnib rahutumalt weel,
  Teda kallid riided katwad,
  Kurb ja tusane ta meel.

Pehmed padjad, siidi sohwad,
  Ei saa teda uinuta, —
  Kaua üksinda ta walwel,
  Kui kõik jäänud magama.

Mustaks suitsun'd sauna nurgas,
  Kõwa õlekoti pääl,
  Päewatööst ja waewast wäsin'd
  Waene ori puhkab sääl.

Katken'd riided teda katwad,
  Lõhken'd, paistetanud käed,
  Waikselt, rahulikult uinub, —
  Teda kaitswad taewawäed.

Öö siin warjab waese sauna,
  Uhke lossi, hiilguse;
  Warjab kõiki waikses rahus,
  Ütleb kõigil': uinuge!

Liisa Reinwald.

Kewade.

Ei taim muidu tärka,
Kui kewadet ei märka.

Küll näed sa igu kewade
Uut õilmet roosipuus;
Üks ainus kord nii õrnaste
Sind ehib armastus.
On tali läind, siis kewade
Küll tuleb uuesti,
Koid elunoorus ialgi
Ei tule tagasi.

C. M. Redlich.

Harwa paistab selge päike,
Puhub mahe lõunatuul,
Ainult õrnail õiekuudel
Hüüab õitselinnu huul.

O. Grossschmidt.

Kewade igatsus.

Oh lehekuuke, jõua
Kord meie rajale
Ja lillekesi nõua
Meil anda rohkesti!
Ka puud ja aasad haljaks
Tee jälle meie maal;
Neid külm ja tormid paljaks
On riisund talwe a'al.

Jah, jõua lehekuuke,
Too kaasa kannike,
A'a õitsma õunapuuke,
Wii wilu wirgasti!
Ka lahkeid laululinda
Sa ära unusta:
Siis täidad meie rinda
Sa rohke rõõmuga.

T. Riomar.

Ootamine.

Küll pikkisilmi ootame
Uut kewadet me kõik,
Mil jälle läheb lehile
Kõik maa ja metsapaik.

Oh tule, kallis kewade,
Too lille, lauluhäält,
Me wastu sulle õiskame
Siit lumewälja päält!

P. Liebus.

Kewade tunne.

Midagi helendab, helgib ja tuikab
Kaugete kinkude takka;
Kaugete metsade takka
Midagi kutsub ja hüüab ja huikab.

Taewas sätendab, särab ja selgub
Õilmetes aasade kohal;
Õitsewal lõhnawal luhal
Tundmatat puhmastes heljub ja pelgub.

Midagi helendab, helgib ja tuikab
Kaugete kinkude takka;
Kaugete metsade takka
Midagi kutsub ja hüüab ja huikab.

Südames midagi salaja tärkab
Paisuwat, wallale püüdwat;
Midagi õrnasti hüüdwat
Hellana hingesse helama ärkab.

Willem Grünthal.

Kewade laul.

Tõest' on, nagu laiemalt merelt nüüd tuul
Käiks noorte ja wanade üle.
On, nagu hulk lehtesid pakataks puul
Ja awaks end suwede süle.
See on, nagu liginew kewade kõue,
Mis põksuma lööb iga palawa põue.
Kel kõrwad on kuulda, see kuulgu!

Löö silmad sa ümber kõik kodumaa,
Waat' õhtu ja hommiku poole:
Kes suudaks, kes suudaks weel kahelda,

Et liikumas kewade woole?
Kes tõrjuks weel tagasi tõusewa aate?
Kes kustutaks ära weel süttinud waate?
Kel silmad on näha, see nähku!

Küll kaua ju isegi silmawees
Mu kodumaa kurdab ja nutab.
Las' tööle nüüd kiirustab igamees
Ja tegude põllule ruttab.
Me künname uuesti söötide pinda,
Me külwame lootust ka wanasse rinda, —
Sest tõuskem nüüd, wabad ja noored!

Sest tõuskem nüüd noored! Meid ootab ju maa
Ja küsib, mil tuleme juba.
Kõik tuled, mis on, pangem põlema,
Et säraks sest kodune tuba.
Sel walgel me nooruse-pidugi peame,
Sel walgel me sihidki ülesse seame —
Ja tööle siis tõttame wälja.

Ei suuda me kõike küll muuta weel,
Sest palju on orjade sugu.
Kuid eemal, sääl koidu ja mägede teel,
Sääl hõisataks imelist lugu.
Kas Kalew sääl tagasi tulemas juba,
Kas tõeks lääb üks muistene tõotus ja luba?
Miks tuksatad süda mul põues!

Uus kewade laulikud uued ka ju
Toon'd hõiskama kewade ilu.
Nad laulawad sellest, kuis lehitseb puu
Ja leegiks saab talwine wilu.
Nad tõstawad kõrgele nooruse lippu,
Nad näitawad kõrgete mägede tippu —
Kas nüüd, wõi ei ialgi, noored!

Gustaw Suits.

Kui jõuab kätte kewade.

Kui jõuab kätte kewade,
Kus lööritamas lõu,
Siis läbi terwe looduse
On kuulda sõjanõu.

Siin ilu pärast ägedalt
Kõik lilled waidlewad,
Roos üksi waatab wagusalt,
Kui edewad on nad.

Ka linnud kähku kärawad,
Kel laksuwam on rind.
Mis tarwis tühjad tülinad?
Nii ütleb öitselind.

Sääl hüüab kaunis kewade:
Et jätke sõjasõit!
Sest ööpiku ja roosile
Jääb üksnes iluwõit.

Sest olgem nii kui roosike
Ja ööpik looduses:
Kel süda kaunis, tasane,
On wõitjaks üksines.

T. Riomar.

Kewade.

Säält tuleb suwe kaunim poega,
Kõik teda armastab,
Nüüd wälja rõõmu hüppusega
Ja lahkelt teretab.

Ta hakkab warsti naljakiustel
Neid tempa tegema,
Mis tema muidu mehikesel —
Wa' talwel teinud ka.

Ta päästab priiks kõik jõekesed,
Ehk talw küll tõrkunud,
Mis külma jõe lõksatused
On wangis pidanud.

Ja lähwad laened rutust teele
Nüüd tantsil käraga
Ja pilkawad, et külma wäele
Ots tulnud korraga.

Poiss rõõmustab, kui nemad kiirelt
Sääl alla woolawad,
Ja kui nad kaldalt, õilme piirelt
Ta kuju maaliwad.

Sääl naerab lahkelt muruema,
Et pääsnud kurbtusest;
Ja wõtab rõõmsa näoga oma
Soe kaissu pojukest.

Kelm pistab eide põue näpu
Ja tõmbab peitusest
Nüüd wälja kauni kullerkupu
Ja mõnda lillekest.

Ta saadab omad lahked huuled
Küll orgu, mäele:
„Ma olen tulnud, wiige, tuuled,
See sõnum kõigile!"

Ta tõmbab südant, armukesed,
Teil taewa õnnele,
Ja wiskab omad laulukeeled,
Lõokesed, õhusse.

Fr. R. Kreutzwald.

Kadunud lumi ja räitsak ja rahe,
Katkenud jõgede, järwede jääd.
Päikene särab ja tuuleke mahe,
Oras ja rohi ju tõstawad pääd.

Haljaks ju lähewad pihlaka urwad,
Haljaks ju paju- ja leppade puu.
Röömsaks ju lähwadki kuusikud, kurwad,
Lahkeste laulab ju lindude suu.

Kadunud, katkenud orjuse ahel,
Teda ei tao enam targemgi sepp.
Rahwast, kes rabeles surmasuu wahel,
Enam ei ehmata kubjaste kepp.

Kadunud endine orjuse tegu;
Wabadus wõitis, oh tõsta sa pääd,
Rahwas, ja kaota ka orjuse nägu!
Tegu ja süda, need olgu sul hääd!

Mihkel Weske.

Kewade.

Meil juba tulnud kewade,
Eks ole kuulnud sa?
Siis astu wälja õuesse,
Sääl näha on nüüd ta.

Ta oli peidus metsa sees,
Nii waikselt magamas;
Üks linnuke sääl lehwides
Ta üles äratas.

Nüüd on ta siin, kuldkewade!
Kes nüüd weel koju jääks?
Sest wälja, lapsed, tõtake,
Et meel meil röömsaks lääks!

T. Riomar.

Kewadelaul.

Sind teretame, kuldapäike,
Sind, õierikas kewade!
Weel puhkab ööde põues äike,
Weel taewas lahke, sinine;

Weel hüüdwad linnud hõiskelugu
Ja lätted lustil kohawad,
Weel helisewad õhtuõhud
Ja metsad tasa mühawad;

Sind teretame, kuldapäike,
Sind, õierikas kewade!
Weel puhkab ööde põues äike. . .

Anna Haawa.

Kewadel.

Kuldne kallis kewade!
Oh sa õnnerikas aeg,
Lustirikas, lõburikas,
Rääkimata rõõmurikas,
Ütlemata armurikas!
Ime kenalt maailm hiilgab,
Wäli särab sajas wärwis,
Loodus imena ilutseb:
Igal pool on õie ilu,
Õilmed seiswad helmedena.
Põõsas, puus ja puus ja põõsas
Õied läikwa lume karwa,
Õied puna roosi karwa,
Õied taewasina karwa,
Õied kui silmad ilusad.

Üle õitsewa aasade,
Üle läikiwa luhade
Lendab lausa lusti lüües,
Kari kirjusi liblikaid,
Lillede ümber libisedes,
Õite haisu haarates.
Üle õitsewa aasade,
Üle läikiwa luhade
Lend'wad linnud liba tiiwal,
Üles poole, alla poole,
Ligi pilwe piirideni,
Ligi maani madalasse.
Lend'wad üles, lend'wad alla,
Laskwad laulusid laksudes —
Üle aasade heliseda,
Üle kaasiku kõliseda,
Üle metsade mürada.

Andres Alwer.

Kewadel.

Ju säraw päike sinitaewast
Maailma täidab hiilgega,
Sest õitsma löönud lillekesed
Ja roheline mets ja maa.

Ju linnukeste rõõmulaulud
Siit taewa poole tõusewad,
Õhk, õrn ja jahe, tasa heljub
Siin mööda metsa mahedat.

Oh, päikse hiilgaw kiire leidnud
On teed ka minu põuesse,
Sest süda mul kui lillekene
On õnnel löönud õhkuma.

Maailm on hiilgaw, ülilus,
Ma õnnis selle ilu sees,
Ma hõiskan õitswa õnne süles
Kui lõo õhulaenetes.

Elise Aun.

Kena kewade.

Oh sa kena kewade,
Lehekuu nii lillene!
Hommikul ilm helamas,
Linnu laulust kõlamas,
Lõo, kuldnokk, kukulind
Tõustes terwitawad mind.
Isa arm neid ette toon'd,
Endal auuks, meil rõõmuks loon'd.

Oh sa kena kewade,
Öieaeg nii õrnake!
Nupud päik'se paiste ees
Lahti läinud naerat'es,
Lill siin lillest kaunim näis,
Iga koht on õisi täis.
Isa ehtin'd heldeste
Rõõmupidu lastele.

Oh sa kena kewade,
Üliarmas ajake!
Õnnis rahu õhtutel,
Eha ilu hiilgusel.
Oks ei liigu õitswal puul,
Terwe loodus nagu luul.
Isa arm nüüd ilma sees
Kujuks saanud meie ees.

Elise Aun.

Kewade käes.

Laula ja hõiska ja rõõmusta meel!
Hüüa ja huika ja helise keel!
Ööpikud hüüawad,
Kaasikud kajawad,
Heinamaad helgiwad;
Kewade käes;
Rõõmusta meel!
Helise keel!

Arud ja aasad ja metsad ja mäed,
Kuhu sa waatad, sääl rõõmu sa näed.
Hääled nüüd ärkawad,
Taimed nüüd tärkawad,
Mäed nüüd märkawad:
Kewade käes!
Rõõmusta meel!
Helise keel!

A. Grenzstein.

Kewade tundmus.

Ilm on nüüd ehtes, kui selges siidis,
Igal pool heliseb rõõmuhääl, —
Peaks ma kurtma ja kotiriidis
Maha istuma tuha pääl?

Igal pool õilmitsew kewade ilu,
Kõigile kaetud rõõmulaud, —
Peaks ma kaebama eluwilu,
Soowiks mul olema surnuhaud?

Kaebagu jõuetud, haiged, arad,
Laisad, need kandegu süles käed,
Minule paistwad ees kallid warad,
Mind ei wõi kohuta kõrged mäed.

Wõidelda tahan ma, tahan püüda —
Ükskord neid omana teretab silm;
Kellel on julgust, see tohib hüüda:
Wapra päralt on kõik maailm!

G. E. Luiga.

Kewadel.

Suudle mind, suudle mind,
Kewade tuul,
Enne kui sureb rind,
Taretab huul.
Suudle mind, suudle mind!

Eks ole minulgi
Tuksuwat werd,
Pilgu wast silmistki
Igatsus-merd.
Eks ole minulgi!

Waata, ju lehtinud
Akne all puu,
Õitega ehtinud
Kewad' ta ju.
Waata, ju lehtinud!

Gustaw Suits.

Kewade ajal.

Nüüd walju talwe walitsus
On laanest lahkunud,
Ja kewadine kenadus
Nüüd ehib lilled, puud.

Kus ial seisatab mu silm,
On ilu hiilgamas,
Nii kaunis kosutaw on ilm,
Et kõik on kõndimas.

Nii lahke linnu lauluhääl
Nüüd kõlab kaasikus,
Ja pajupill ja pasun sääl
On hüüdmas poisi suus.
Oh hüppa, süda, rõõmusta,
Kõik mured kadugu!
Keel, lõksu lahke lauluga,
Meel mõnul mõlkugu!

Kus kõik on wäljas liikumas
Nii rõõmsa meelega,
Kus linnud oksal kiikumas,
Ka sinna sõuan ma.
Sääl wõidu linnu lauluga
Ma tõstan oma häält,
Ja panen hüüdma pasuna
Mäe halja harja päält.

Mu pasun pangu ärkama
Kõik Eesti isamaad,
Ja nende meeled märkama,
Kes alles magawad.
Kõik laulgu ühes minuga
Ja tõstku rõõmsast' häält,
Et kuuleks meid kõik isamaa
Mäe halja harja päält.

K. A. Hermann.

Kewadine öö.

Ôrnal hõbeläikel helkiw eha
Paistab kaugelt põhja piirilta, —
Hinges igawene noorus' iha —
Koitu, kallimat, nüüd suudleb ta.
Waikselt wulisewa jõe woodel
Wirwendeleb wastu tähtewöö,
Kuni kullatawa koidu kiirtel
Kaob kaunim kewadine öö.

Walkja udu waiba alla maetud
Lilleriigi piigad ilusad;
Kosutawa kaste korrast kaetud
Puude lehed sala liiguwad.
Waikne õhuwoog mu ümber kannab
Õie lõhna, — oh kui magus see!
Usun: õnneingel alla lendab,
Kui on kaunim kewadine öö.

Okstel suik'wad laululinnukesed,
Unistades arwa tõstwad häält;
Ööpik-linnu hääled imelised
Ainult kostmas jõe kalda päält. —
Luule lennul uskuda ju püüan,
Et ilm Eedeniks saand uuesti . . .
Rind täis magust rahu, waikselt hüüan:
Püha, õnnis kewadine öö!

R. Hansson.

Kewade and.

Noor pehme õhk mul kõrwu kostis:
„Oh tule, laps! Kuis seista sündis
Sul nukral meelel luku all!
Noor kewade ju jälle tulnud,
Hulk õisi sulle kaasa toonud —
Tal läki wastu õhinal!“

Ja kuhu nüüd end pean peitma!
Noor kewade mul õiewihma
Täis-käsil pähe kallanud!
Et weel nii palju õnne näeksin,
Nii palju õisi näha saaksin —
Kes oleks seda uskunund!

L. Koidula.

Tulnud.

Nüüd õuue, õuue! wäljad
Ja metsad lõhnawad!
Kõik mäekingud haljad,
All õitswad maasikad.
Mu süda, wõidu hüüa,
Laul, taewa poole püüa,
:,: Sa linnu häälega! :,:

Sind päik'se terad wõitnud
Ka mure paelte seest,
Su ümber õhud köitnud
Nii kindlalt sõlmekest!
Laul üles, üles püüa,
Maailmal teadust hüüa:
:,: Ju tulnud kewade! :,:

L. Koidula.

Wäike kewadelaul.

Kõla, wäike lauluke,
Kewadele kenaste!
Hüüa üle metsa, maa,
Üle ilma ilusa!

Kewade on kuulus mees,
Lahke laulukunsti sees;
Tal on hääled ilusad,
Hääle mõnud mõnusad.
Sest, mu wäike lauluke,
Kõla õige kenaste!
Tea, sind kuuleb kewade,
Kes sind kutsus ilmale.

A. Grenzstein.

Kewade kiitus.

Kui ilus on kül kewadil,
Mil kõik uut elu saab,
Kui tärkab, õitseb roosilill
Ja mets ka haljendab.
Weel ilusam, mis kannab põld,
See toidab, katab meid,
See on meil kallim weel kui kuld,
Mis tasub meie tööd.
Siis lõikame siin rõõmuga
Ja wihud kanname,
Ning sööme leiba mureta
Ja tänu anname.

J. Jung.

Linnuke.

Linnuke oksa pääl,
Ehk küll nii wäike tääl,
Et waewalt näeb;
Laulab nii kenaste,
Et rahwas rõõmsaste
:,: Kuulama jäeb. :,:

Lilleksed kewadel
Tuhandil karwadel
Õitsewad tääl;
Kes nüüd neist mööda läeb
Ja nende ilu näeb
:,: Röömustab sääl! :,:

Wesi, et weere sa
Langewa laenega
Orusse mäelt!
Kõik, kes jäänd janusse,
Tõttawad ojale,
:,: Joowad kõik säält. :,:

Mõtelge järele,
Kes kõik nii targaste
Ette meil toon'd!
Linnukest, lillekest,
Liikuwat laenekest —
:,: Looja kõik loond! :,:

J. Jung.

Lõokene.

Tere, lõokene, kewadise
Taewa esimene laulik! Sa
Kahewõrra õpetust mul annad,
Kuidas laulma pean — kuis elama.
Ei sa laiseldes ei luba ial
Wenitada liikmeid asemel, —
Ei ka taha, et meid, tööd ja tegu
Talitades, koormab nukker meel.

Sinu hääle sekka saagu
Põllult rõõmsalt kõlama:
„Minu süda, ärka üles,
Loojat lauldes tänama!"

Kui ju warakult su laulud noore
Suwe tulemisest westawad:
Unund siis on talwe tuisud, tormid,
Rutem südamed meil tuksuwad.
Imekspannes laulu waritsewad
Metsapuud, siis lehte ajawad,
Nuppudesse lilled lööwad, noored
Linnud wanu laul'i katsuwad.

Sinu hääle pääle tõuswad
Maa ja taewas hõiskama:
„Isa Loomus, ärka üles,
Loojat lauldes tänama!“

Lõoke, sind märgiks, kujuks wõtta
Wõiks wist iga inimese meel —
Kuidas kiites taewani sa tõused,
Ehk küll madaluses elad tääl.
Pesake sul waikselt, alandlikult,
Nagu minul, mullapinna pääl,
Aga Looja poole ikka jälle
Hõisates sind kannab lauluhääl.

Inime', ka sina hüüa,
Ehk küll maa pääl kõnnid sa:
„Meel ja mõte ärka üles
Loojat lauldes tänama!“

Et nii waga, armas, wäsimata
Oled, wäike linnukene sa,
Sest sull' taewa Isa kingituseks
Andis hele lauluhääle ka.
Ööpikust sind ülemaks weel tõstis:
Tema laulab kaunist kurwadel', —
Aga rõõmuks, usinuseks, tänuks,
Seks meil kõlab sinu elaw hääl!

Õpeta siis, linnukene,
Hõiskama mind sinuga:
„Ärka üles, minu süda,
Loojat lauldes tänama!"

L. Koidula.

Peoleo.

Peo leo, kis Ketult tiul?
Wana tüdruku reo.
Mis tal juures?
Päts piima, lass leiba,
Wakk wana lamba pabunid,
Kints kirju koera liha.

*

Kas Nidju tiul?
Tiul, tiul!
Mis tal kuasal?
Pütik kuasal.

*

Pibu ai Pabu teole,
Pabu tuli teolt kodu jälle.

„Rahwalaul."

Lõokene.

Linnuke mäe pääl,
Tutuke pää pääl,
Ise laulab Tiide keeli,
Tiide keeli, Jide meeli,
Sirts, sirts, sirrr!

„Rahwalaul."

Pääsukene.

Kirjasin, korjasin,
Kirjasin, korjasin,
Kirjasin, korjasin willu.
Tegin sulaselle kindad,
Sulane läks kaewule
Wett wälja wõtma,
Tegi lõhki: sirrr!

*

Midli Madli,
Kudli Kadli,
Kudusin kangast,
Tegin riiet,
Läksin metsa kännu otsa,
Tõmbasin lõhki
Sirts, sirrr!

*

Siidikera, niidikera,
Sirts, sirts, sirrr!
Siidikera, niidikera,
Siidikera, niidikera,
Sirts, sirts, sirrr!

Ööpik wõi künnilind.

Tüdrik, tüdrik!
Laisk, laisk!
Too piits, too piits!
Tsähh, tsähh, tsähh,
Plaks, plaks.
Ööpikk!

*

Kiri küit, kiri küit,
Waole, waole!
Laisk, laisk!
Tüdruk, tüdruk,
Too piitsk, too piitsk!
Plaks, plaks!

Ööpik.

Mis laululaene lahkeste —
Ööpik, ööpik!
Käib kullakeeli südame?
Ööpik, ööpik!
Wait wainud, puud ja pöösastik,
Mis hõbehelin imelik?
Ööpik, ööpik!
Tark Taara linnuke!

Kas kuningaga kewade —
Ööpik, ööpik!
Sa lootust toonud tagasi?
Ööpik, ööpik!
Mis wait meil seisis salajas,
Sul keele pääl nüüd liikumas.
Ööpik, ööpik!
Tark Taara linnuke!

All õhkab wäli, mets ja maa,
Ööpik, ööpik!
Pilw sõuab kõrges pilwega,
Ööpik, ööpik!
Ja Koidu poole, häbelik,
End kumardamas Hämarik.
Ööpik, ööpik!
Tark Taara linnuke!

Üks hõiskehääl, üks ainuke,
Ööpik, ööpik!
Käib läbi kõige looduse,
Ööpik, ööpik!
Ja ohwrileeki süda ka
On pannud põues põlema!
Ööpik, ööpik,
Tark Taara linnuke!

L. Koidula.

Ööpikule.

Ôrn ööpik, kuhu tõttad sa
Nüüd lahkel lehekuul?
Kas mõisa aias hõisata
Sa tahad roosipuul?
Wõi metsas tore'l toomingal
Saab hüüdma sinu suu,
Kui tähed hiilgwad taewa all
Ning walgust walab kuu?

Ei mõisa aias hõisata
Wõi laulu minu rind,
Sest wanemate werega
On wäetud see pind!
Ka metsas tore'l toomingal
Ei hüüdma sa mu huul,
Waid talupoja akne all
Sääl pühal pärnapuul.

Kui jõuab õnnis suine öö,
Siis laulan talle ma,
Et unuks meelest päewatöö,
Jääks rahul magama.

Kõik öö siis hääled heljuwad
Ta kauni kambri sees,
Ning unenäod ilusad
Tal seiswad silm'e ees.

Kui aga taewas kumab koit,
Ja kaob pime öö,
Siis laulan: Tõuseb priiusloit
Ja waob orjawöö,
Sest idataewa serwassa
Ju näha koidutuld,
Ning uuel ilul särama
Lööند Eesti muistne muld!

G. Wulff.

Suur kontsert.

Suur kontsert algab koidua'al,
Kõik laulikud on juba sääl,
Nad halja' puude oksadel
Ja õhus kõrgel ülewel.

Ja kaasa laulwad lahke tuul
Ja lugemata lehed puul,
Kõik mets — ka oja kalda all
Ja näkineiud hallikal.

Ja kuulamas on orud, mäed,
Kõik aasad, põllud tõst'wad pääd,
Ja päike tuleb iluga
Suurt püha ühes pidama.

Ja kaasalauljaid, kuulajaid,
Oh ikka weelgi ilmub neid —
Neid murul, samblas, lilledes —
Ja inimeste südames.

Oh kewade, oh kullane,
  Kõik loodus hõiskab sinule. —
  Sa, kaunis, tulid taewast wist
  Siin õnnestama surelist.

Anna Haawa.

Pulmapidu looduses.

Kord seisin suures, hiilgwas saalis,
  Kus mitu tuhat pidulist,
  Kõik olid pühalikus maalis
  Ja ootsid peiu tulemist.

Sääl hiilgasiwad piduehtes
  Nii jaanilill kui kullerkupp,
  Neil hõbepärlid igas lehtes
  Ja kullast säras lille nupp.

Siis idast tõusis hele kuma,
  Mis näitab peiu pulmateed,
  See pani õhud õhetama
  Ja hiilg'ma pidu pärlikeed.

Ja mõrsja, hele koidutähte,
  See helkis taewawõlwilta,
  Ei saanud piduliste ehte
  Ta ilu wastu hiilgama.

Nüüd algas tore pulmapidu
  Ja tuhatkordse lauluga
  Läks peiu oma mõrsja kodu,
  Kes teda ootas koidula.

Kui ööpik, kullahääleline,
  Sai lugu hakkand mängima,
  Siis tuli lahke tuulekene
  Ja tantsis iga lillega.

Ka lendas' liblik, mesilane
Siis pulmapidu pidama,
Sääl meelitas neid õiekene
Siis oma kaenla tantsima.

Kui lõppend oli pulmapidu,
Siis ööpik kullahäälega
Neil laulis pikka unelugu,
Neid uinutelles magama.

P. Jakobson.

Roheline pilt.

Kui loodus rohelise pildi
Su silmi ette seisma loob,
Miks sinu waim siis, inimene,
Säält murepilwi rindu joob?

Waat', selles rohelises pildis
On näha sinu noorusmaa,
On näha elu suwehommik,
Mis enam wist ei haljenda.

Ado Reinwald.

Lillekesele.

Tere, armas lilleke,
Halja rohu süles!
Jälle uuest kewade
Äratand sind üles!

Jälle armas Looja tõi
Sulle kuldse kuue,
Päike patsi lahti lõi,
Sidus siidi uue.

Pähe nüüd sa pruudi auu
Rohuriigis saanud,
Kuni wilum Mihkli-kuu
Saab sind närtsitanud.

Elulaened minule
On kui lillekesed:
Öitswad noorelt kewade,
Närtsiwad kui lesed.

Ado Reinwald.

Sinilillekesed.

Lehekuu tõi õiekesi,
Sinililla lehkawaid —
Oh kui armsad nad ja hellad!
Nutan õnnepisaraid. —

Esimesed lilled mulle —
Wõib ju olla, wiimsed ka —
Terwe ilma ilu wastu
Ial neid ei annaks ma.

Öits'wa puu all õhtul istun,
Wiibin wiimse ehani —
Sinilillekesi waatlen —
Hoian küll neid hellasti.

Oh mu õnn, mu silmatera,
Minu elupäikene,
Iga hingetõmbamine
Saadab terwist sinule.

Anna Haawa.

Õied.

Tuul puistas toome õisi
Mu kambri akne all,
Nad lend'sid ühest tõisi,
Kui hirmuwärinal.

Ma waat'sin kaua aega,
Kui keer'sid kadudes
Ja katsusin neid käega —
Õks puhtaks pudenes!

Kui pilwed, tõusid tasa,
Mul mõtted südamess':
Ma nägin eluwõsa
Kord walges õiedes.

Ja walgem weel — oh walge —
Kui toome, katsid mind
Need õied: nooruss' palge
Ja hella neiu rind.

Nii õits'sid m'uga salgad
Maailma mägedel,
Meid jootsid õnnetilgad
Ja päike hiilgusel.

Tuul aga, oh sa ime!
Tuul tõusis waljust sääl
Ja lõõtsus, läbi pime,
Mu eluwõsa pääl.

Ja õiewihma sadas
Kui laia lume nüüd;
Ja wainud walgeks kudas,
Kui walge surnurüüd!

Tuul kaua puhus, kõle, —
Ta puhus pehmeste,
Mu hingel oli hale,
Et — õis nii õrnake.

Ado Reinwald.

Kuiwanud kôrs.

Kesk õitsewa õiede keskel,
Mis tärganud aasale,
Siin kõduneb lehetu, leskel
Üks kuiwanud kõrreke.

Ta endiste aastate kulu,
Mis järele jätnud on talw,
Ei tunne tast keegi siin tulu,
Ta kõigile kõlwatu, halw.

Tuul puhub, ja sohin ja sahin
On lehkawais lilledes,
Kuid kõrrel nii kõlwatu kahin,
Ta lõdiseb tuule ees.

Kes paneb siin tähele seda,
Mis kõneleb kulupea? —
Ei ainuski lilleke teda
Ei mõista, ei tunne, tea.

Jakob Liiw.

Üürike.

Elule, ilule
Ärka nüüd muru ja mägi,
Uuesti, sinule
Elu toob kewade wägi.
Warsti on õitsmas mu isamaa pind,
Kewade, tuhat kord tänan ma sind.

Linnuke, sinule
Wiisi ju kätte on annud
Kewade, kenaste
Luule su suhu pannud.
Hääli siis helista, lõbusam lind,
Tänu sul selle eest tuksub mu rind.

Elule, ilule
Ärka, mu süda, ka sina
Hauale, wilule
Ükskord pean ruttama mina.
Üürike elu — sest rõõmusta weel,
Homme ei laula ehk wahest su keel!

Emilie Palm.

Üürike.

Õieke, õieke,
Ära nii hellasti õilmitse:
Lilleke, lilleke,
Kiire on kaduma kewade!
Kõidab kord külmade uha mind,
Täna weel wõidab mind luha pind:
Üürike elu sind teretan ma
Õilmetega.

Lõoke, lõoke,
Hõiskamist unustad aegsaste!
Linnuke, linnuke,
Salaja sammumas sügisel

Saagu siis seotud korra keel,
Suwewiis südames, hõiskan weel!
Üürike elu, sind teretan ma
Lauludega!

Põueke, põueke,
Tungi sa tuksumist tagasi!
Inime', inime',
Tiiw pandud aastale õlale!
Magus jah magada mullassa:
Täna weel laske mind hõisata!
Üürike elu: weel hoiab ta mind,
Helise, rind!

L. Koidula.

Õieke.

Ütle mull', õieke, ilus ja hella,
Ehitud õrnuse ehtega,
Kosta mull', kaunike, kas sulle kaua
Aega on annetud õitseda?

„Ei ole õiek'sel elu, ei iga
Kauemaks kesta kui kewade!
Õilmitsen õrnast, pudenen pea,
Enne kui sõuab weel suwigi."

Ütle mull', õieke, kas sa siis heidad
Igawest mullasse magama?
Miks sa nii ruttu end põrmusse peidad,
Miks sa meid kauem ei rõõmusta?

„Üürike ilmas on õiek'se elu!
Põrmusse langeb ta puhkama,
Siiski sa looda! uus kewade ilu
Äratab uuest meid hulgana."

Wilhelmine Ederberg.

Suwi.

Kui on päewapaistet, wilu,
Õnnistatud suwi siis ;
Kui on hõiskaw, kaebaw wiis,
Siis on laulul õige ilu.

A. Jürgenstein.

Ma teretan sind, hommik,
Sind, kaste, suweõhk!
Sind, waikne metsakohin,
Sind, sinitaewa-wõlw!
Ma küsin: õrnad lilled,
Kas mulle õitsete?
Ma küsin: linnukesed,
Kas mulle laulate?

Kes teretab mind jälle
Suiõhus, kaste sees?
Kes waatab, kui ma ohkan,
Mis minul silmades? —
Kes ütleb mulle: lille,
Sa pead mull' õitsema!
Kes küsib, kui ma laulan:
Kas laulad mulle sa?

Jää rahul, süda, keda
Ei ükski tereta!
Sa laula rõõmsad laulud,
Ehk küll ei sunnita.
Lill tahab üksnes õitsta,
Lind laulab endale,
Seepärast õitse, laula
Ka Sina endale!

Fr. R. Kreutzwald.

Suwisel hommikul.

Küll lõbus on elu maal, looduse rinnal,
Mu armsate keskel, mu kodumaa pinnal,
Siin lauldes ma talitan aias ja majas,
Mu armast'ud koduk'se kullases rajas.

Kui hommiku wara ma tõusen siin üles,
Siis tunnik'se wiibi' wõin looduse süles,
Kus kasteweest läigiwad rohi ja lehed,
Ja lillek'sed awawad õilmete ehet.

Õrn, jahe õhk meeli mul rõõmuga täidab
Ja südant, suud laulule sütit'es läidab.
Siit kaugel on kadedus, walskus ja wiha,
Siin hinges mul ilutseb õnnestaw iha.

Sest lõbus on elu maal, looduse rinnal,
Mu armsate keskel, mu kodumaa pinnal;
Siin lauldes ma talitan aias ja majas,
Mu armast'ud koduk'se kuldases rajas.

Elise Aun

Nüüd waata, kuhu tahad,
Sääl haljas iga paik,
Sääl õitsewad kõik aasad,
Ja eluröõmus kõik.
Nüüd tulge, noored, wanad,
Et metsa marsime,
Nüüd astu meie seltsi,
Sa ilus neiuke.

Waat', jõed teed meil' näitwad
Ja ojad usinad,
Ja lõokeste laulud
Meid ikka saadawad;
Waat', kaseladwad waat'wad
Mäelt alla armsaste,
Ja rohud teretawad
Alt lahkelt ülesse.

Nüüd lille hingeõhku
Meil' tuuled kannawad,
Nüüd päike woolab elu
Ja ehitab kõik maad;
Ja siniwõlwil warjab
Neid taewas armuga.
Küll oled sa nüüd ilus,
Lai, kauge ilmamaa!

Mihkel Weske.

Suwel.

Sind suwi hõiskab ülesse
Nüüd lahke koidutuulega;
Ta tungin'd metsasülesse
Ja katnud kingud kullaga.

Kui laulu sonib lehepuust
Ja lille silmad hiilgawad,
Ning tuhatkordsest linnu suust
Kuldwiisid üles lendawad.

Ja waata, kuhu tahad sa, —
Sahwiirist taewas katab sind,
Ja kõnni, kuhu soowid sa —
Sui siidikäega silub sind.

Nüüd suwe häälis metsa sees
Ja suwe sinitaewa all
On elurõõmu silmawees, —
Ka, sina, hõiska wastu tal!

J. Kunder.

Suwele.

Ma armastan sind, suwe kena ilu,
Su lindude ja liblikate mängi,
Su lehtes puude karastawat wilu
Ja metsa põues pehmet samblasängi.

Ma armastan su küllust põllu süles,
Kus õnnistus on awand elusooni,
Kus paisund wiljapääd sirgund üles,
Ja päike ehib neile kullakrooni.

Ma armastan su wilu wete woogu,
Mis wirwendades kaldast kalda kiigub —
Ja sinu heinamaade rikast loogu,
Mis tuhatwärwiliselt tuules liigub.

Ma armastan su piksepilwe sõitu,
Kust kõue hääled kostwad üle mere —
Ja säraw wälk a'ab wälkudega wõitu,
Kui tahaks lõhkuda nad ilmakere.

Ma armastan su öösist taewatelki,
Sääl kumendawa kuu ja tähte loitu,
Ja õhtutel su hiilg'wat ehahelki,
Ja hommikul su walendawat koitu.

Sa kõiges näitad wälja küllust, paljust,
Ja tegewuses looduslikku jõudu.
Waim imestades näeb su heldust, waljust,
Ja imestades elu salasõudu.

Andres Alwer.

Suwiste pühal.

Waata, kuidas lilled lehkawad,
Lehed rohelised — wärsked nad,
Tasakesti kohisemas tuul,
Nagu musuta'ks neid armusuul!

Salajuttu räägib suwe waim,
Tasa kuulab iga õis ja taim. —
Kuldne kewade,
Aasta armuke!

Kas sa kuuled waimu kohinat,
Tunned hinges tuuli puhuwad?
Waimu leek käib läbi südamest,
Liigutab sääl eluõiekest,
Rinda asub kuldne kewade,
Laulab kiitust ilma Loojale. —
Ärka ülesse
Hinges, kewade!

Waim see on, mis ilmal' elu toob,
Waim kõik rahwapõlwed uueks loob,
Waimust woolab elu, wägi, jõud,
Waim meil' ilmutab kõik taewa nõud;
Waimu silmil waatan kaugele,
Waimuilm jääb järel' wiimate, —
Waimu wäeta
Langeb ilmamaa!

Ajaratas weereb wuhinal
Isa kätel, täht'est kõrgemal,
Rahwad, riigid, terwe ilmamaa
Peawad kiirest kaasa lendama;
Kes siin käiwad waimu jõus ja wäes,
Need ei lange ajatormi käes. —
Eesti rahwas, sa
Lenda ajaga!

Ado Reinwald.

Suwiste pühal.

Ju kewadine koidupuna
On suudelenud ilmamaad, —
Ilm mõrsjana end ehtin'd, kuna
Ta lillepalged punawad.

Uus eluwaim ja tuli täitwad
Nüüd uuel wõimul ilmamaad,
Suurt Looja auu ja ilu näitwad,
Et maad ja metsad hiilgawad.

Nüüd käes suur, kaunis Suistepüha,
Kui küünal läigib lillesilm,
Kui palwe kajab metsamüha — —
Sa oled ilus, Isa ilm! . . .

Elise Aun.

Suweõhtu.

Ma seisin mäe serwal
Ja waat'sin wainu pääl',
Kust udupilwed tõusid
Ja lõbus lauluhääl.

Ja läbi lehkwa luha
Läks jõgi järwele;
Ta laente põhjast paistsid
Kuldtähed kauniste.

Kõik metsad waikselt waat'sid
Mu pääle rõõmuga,
Kui tahaks oma õnnest
Nad mulle jutusta'.

Mul põksus süda põues,
Kui koju läksin ma:
Oh õitsew suweõhtu,
Kuis ilus oled sa!

Fr. Kuhlbars

Jaanitulel.

Seisid ümber jaanitule
Mehed, neiud nägusad.
Tuli leegitseb ja hõõgab,
Noortel silmad särawad.

Tuli kustus. Ära läksid
Mehed, neiud nägusad.
Tuli kustus... Noorerahwa
Südamed — need põlewad.

K. E. Sööt.

Suweöö.

Üks õieahel heljul
On lille pääl kui wöö,
Ja ööpik luuleteleb
Just terwe suweöö.

Kui ööpik on mu süda,
Ja tema laul mu meel:
Mu igatsusest laulab
Ta kullahäälne keel.

Ja lillewaimud wäiksed
Ja kirjud õied ka
Mu kallimale laulwad
Und õieõhuga.

Ja õhk ja hääled leidwad
Mu neiu poole teed . . .
Ta unenäosse käiwad
Kui kuld- ja hõbekeed.

J. Kunder.

Suweööl.

Metsajärwe tukswa pinna paisus
Tasa, tasa weereb laeneke;
Taewas kujutab end tema kaisus,
Täht sääl waatab tähe silmasse.

Midagi kui magust mõtet kannab
Terwe loodus pehmel suweööl;
Midagi nii õnnist mõista annab,
Mis wast muidu meil ei aima meel.

K. Krimm.

Wii wihma Winnemaalõ,
Sagarikko Saarõmaalõ!
Winne neiu wihma uotwa,
Saarõ neiu sadõmit.

Winnemaal iks wilä kuijosõ,
Saarõmaal sanna palasõ;
Mehe sääl musta, naase laosa,
Tüteriko tümätedü,
Poosi kannukarwalise,
Latsõ ahoarwalise.

Setumaalt.

Üles iks tule merekene,
Kallus kalarannakene,
Meri tule üles müräteh,
Kalarand karateh.

Setukeste laulud II.

Sügise.

Kuis nii külmad tuuletiiwad,
Noorus'nurm ja murumaa,
Õhud lehti lendu wiiwad,
Päike wäsin'd paistema!

J. Kunder.

Rutust' lõpeb noorus' ilu,
Suwi saadab sügise;
Waikse haussängi wilu
Peidab meie elutee.

Fr. R. Kreutzwald

Sügise.

Kui sügisel sa kureparwe
Näed lend'ma kõrge taewa all,
Siis mõtle: loodud sund on tarwe,
Mis linnud ajab omal a'al.

Kes nende käigil juhatajaks
Sääl kõrgel õhuradadel?
Kas juhtumine ial tohiks
Neid talutada pikal teel?

Oh tunne, hing, siin talutajat,
Kes sulle teed ka juhatab:
Kui ükskord põrmu paelutajad
On katkend, mis sind kammitstab.

Fr. R. Kreutzwald.

Sügise mõtted.

Juba kase ladwalt lehed langwad,
Kõle tuul käib üle kesamaa, —
Aastakellal rõõmuhääl on lõppend:
Wiimseid tunda hakkab lööma ta.

Kena päike, kas sa wäsind oled?
Pikkamisi pääd ju tõstad sa;
Kurwalt oma laste pääle waatad, —
Sügise neid riisund armuta.

Kõrged pilwed, nagu hirmust aetud,
Üle maa ja mere lendawad;
Kurehääled haledasti hüüdwad,
Kodu poole nemad tõttawad.

Kodu poole! Kodu — magus sõna!
Süda kannata! Ei sinagi
Kaua enam oota! Kodu poole
Kutsub Isa sind ka wiimati!

L. Koidula.

Sügise mõtted.

Sügise, sügise,
Kannad õied hauale!
Mis on meeli lahutand,
Südant suwel rõõmustand,
Pühendad kõik põrmule,
Sügise!

Kannata, kannata
Sügisel ning looda sa!
Loodus langeb unele,
Lumewaiba kattesse;
Kewadel saab ärkama.
Kannata!

Ülesse, ülesse
Tõsta silmad, inime!
Kui sind elu kurwastab,
Põrmu sisse wajutab,
Waata usus julgesti
Ülesse!

Sulle ka, sulle ka
Tuleb kord süt lahkuda.
Looja pannud tallele
Sull'gi lille saatuse.
Sügise saab tulema
Sulle ka.

Elule, elule
Ärkad siiski uuesti.
Kaunimalt pead kaswama,
Uuel ilul õitsema,
Kui sind hüüdnud kewade
Elule.

Wilhelmine Ederberg.

Sügisel.

Leht langeb lehe järele
Puu ladwalt maha murule,
Weel mõni üksik ülesse
Jäi lipendama oksale.

Kuid sügisese tuulega
Ei kaua needki lipenda.
Pea weerewad nad mööda maad,
Ja paljalt seiswad kaseraad.

Mu nooreea lootusi
Aeg riisus nõndasamuti,
Küll wõtab ta ka wiimsed weel,
Sest kurb mu süda, kurb mu meel.

G. E. Luiga.

Hall.

Weel õilmitses eila nii ilus
Õrn laenetaw lillede läik.
Mind õnnestas õhtuses wilus
See hiilgawa paistuse paik.

Hääd hommikut hüüdma neil aeda
  Ma ruttasin rõõmul, — mis nüüd!
  Silm, süda ei suutnud neid kaeda,
  Ja walusalt waikis mu hüüd.

Kus eila weel sätendaw sära,
  Kui purpuripuna ja kuld,
  Sääl õied külm küpsetan'd ära,
  Nii näotud, kui mustendaw muld.

Mull' pisarad palgele tikkun'd —
  Küll sügisel' antud suur wõit:
  Ta armuta riisun'd ja rikkun'd
  Sel öösel mult wiimast kui õit.

Ju lindusid ajanud ammu
  Külm hommikukaste kui raud.
  Nüüd hallana saatnud ta sammu,
  Kõik loodus kui lahtine haud.

Pea langeb ka lehtene katus,
  Tuul paenutab paljastud puid,
  Siis loodusel murelik matus, —
  Kõik nutawad südamest suid.

Elise Aun.

Sügisesel hommikul metsas.

Poolwihaselt, poolhaledalt,
  Mets, täna mühad sa,
  Ja närtsind lehewaip su alt
  Küll wõtab kõnelda:

Kuis öösel sulle wõõrsiks käis
  Külm kange tormiga,
  Sind raputas ta, wiha täis,
  Wiis lehed lendama.

Nüüd waiksemaks jäi tormihoog,
Puu ladwad mühawad,
All kolletanud leheloog,
Ja oksad tilguwad.

Need tilgad — metsa pisarad,
Mis nutab nukralt ta,
Et riisund lehed ilusad
Talt sügis armuta.

Kuid weelgi sirgelt seisawad
Oks, tüwi murdmata,
Ja okstel pungad uinuwad
Täis elu lõpmata.

Nii mõteldes ma müha seest
Kui kuuleks kaugelt wiit:
Ei kadund wägiwalla eest
Weel pole elu siit.

A. Jürgenstein.

Sügise.

Igaw liiw ja tühi wäli,
Taewas pilwine;
Jõuan tulles metsa äärde,
Tuleb nõmmetee.

Männi roheline sammet,
Üksik metsatee:
Pedak heleroheline,
Kask kuldkollane:

Pedak heleroheline,
Kask kuldkollane!
Nõmm on sügisele
Langend kaenlasse.

Juhan Liiw.

Sügise tulekul.

Taewa piirel tõus'wad wilu pilwed,
Koidu poolt ju puhub kõle tuul,
Ööd on juba pimedad ja pikad,
Warikutes waikib linnu huul.

Ära sõudmas suwe soojad päewad,
Kured keerutawad taewa all,
Kolletanud metsas kurwad hääled,
Päike piirab palju kaugemal.

Loodus, kuhu on su ilu jäänud,
Minu linnu laul ja lilleke?
Kuhu soojad wihmapilwed läinud?
Kus su kõlinad on, kewade?

Seda nähes wäriseb mu süda,
Nagu haawa ladwal leheke:
Kas ei ole lehekuu mul läinud,
Kas ei põues sõua sügise?

Ado Reinwald.

Teele, teele, kurekesed.

Teele, teele, kurekesed,
Üle metsa, maa.
Üle suurte mägede,
Üle mere ka,
Ikka, ikka lõunale,
Kus Egiptimaa!

Tulge jälle tagasi
Kewadisel a'al,
Kui kõik pungad põõsastes
Puhkewad me maal!
Kõlaks teie laululdest
Pea õhusaal!

Kui kord jälle meie ra'ad
Kuulwad teie häält,
Küll siis wiimsed jääpaed
Lõpp'wad siit ja säält!
Tooge meil' üks lilleaed
Pika reisi päält!

Fr. Kuhlbars.

Sügise.

Kui kureparwed läewad ära,
Siit põgenewad talwe eest,
Weel kõrgelt kostab nende kära, —
Siis tõuseb ohke rinna seest.

Kui luiged lahkumise-laulu
Weel pilwist alla saadawad,
Siis minu hing ka tahaks jätta
Ju jumalaga seda maad.

Ta igatseb siis täie jõuga,
Et rahu sadamasse saaks,
Ta otsib waikist warjukohta,
Mis nimeta wõiks kodumaaks.

Oh, sügise, su kurblik waade
Mu südamesse seisma jääb —
Ma näen oma elusaate,
Mis talwe, surma wastu lääb.

Liisa Reinwald.

Ôeke kuule!

Ôeke, kuule, kuis puhuwad tuuled
Oues, meil jõudnud ju sügise —
Niidult ja nurmelt on närtsinud õied,
Ära meilt lendanud linnuke! —

Päikene waatab nii haledalt alla —
Pilwed ta pisaraid pühiwad.
Õnnis, kes aimab ja kõrwal' ei kalla,
Kui tal ka kuiwata pisaraid! —

Ôeke, hella, ei elutee kewad'
Õitse ju meilegi jäädawalt — —
Peagi puhuwad tormid ja tuuled
Sinu ja minu ka eluteelt!

Liina Täker.

Sügise.

Wäsinud kõik loodus, —
Tõttan uinuma,
Päike, pilwepõue
Peidad ennast ka.

Hirmul linnukene,
Põgenemas ta
Säält, kus sügis'- sunnil
Kõik läeb surema.

Wäsinud ka mina, —
Tõttaks uinuma.
Wäsin'd, pisar palgel. —
Miks weel walwan ma? —

Anna Haawa.

Metsateel.

Ma kõnnin hilisel õhtul
Weel üksinda metsateel. . .
Tuul kahiseb puude ladwul
Ja lehed langewad eel.

Ma kõnnin hilisel õhtul
Weel üksinda metsateel,
Ja kaugele nooruse ra'ale
Weel tagasi mõtleb mu meel.

Ma tundsin üht ilusat neidu
Ja südant, mis puhas kui kuld,
Ja sārawaid silmi, ja huuli
Ma tundsin . . . ja rinna sees tuld.

Ja suurt ja sügawat õnne —
Tuld, armastust, tundsin ma! . . .
Ja ilma ja inimesi
Ma tundsin wiimati ka. . .

Ma kõnnin hilisel õhtul
Weel üksinda metsateel —
Tuul kahiseb puude ladwul
Ja lehed langewad eel. . .

K. E. Sööt.

Kui sa tuled, too mull' lilla.

Kui sa tuled, too mull' lilla,
Lillekesi armastan —
Sügise neid wähe leida? —
Ühest ainsast küllalt saan.

Ehk wast juhtud nurmelt leidma
Weel üht hilist lillekest —
Kõigekallim, oh kui wäga
Tänaksin sind selle eest!

Anna Haawa.

Sügise.

Su suwi mööda läinud,
Mu armas isamaa.
Sind langend lehed katnud
Kui lendwa kullaga.

Nii kurwalt päikse kiired
Su pinnal paistawad,
Nii haledalt ta wiired
Sind wahest waatawad.

Küll laulab lahkel keelel
Weel mõni linnuke,
Kuid kewadine kõla
On kadund kaugele.

Oh, hale leinaheli
Su õhus heljumas!
Oh, mustjas murepilwe
Su pinda pimestas!

Ta wangistawal wilul
Sind katab, isamaa.
Kas kewadisel ilul
Weel jaksad ärkada?

Wilhelmine Ederberg.

Sügise.

Ju lehed katwad aasa,
Mets tume udu sees;
Tuul kurwalt kohab tasa
Pool paljais oksades.

Ma seisatan siin wäha
Just metsa minekil,
Mu silma ees on näha
Weel wiimne õitsew lill.

See wäriseb ja waatab
Kui puhub tuule hoog,
Sest tema ilu matab
Nüüd langew lehe loog.

Ma nagu tundsin tuules
Nii kurba nutu häält,
Lõin sõna talle luules
Siis kuulsin kõnet säält:

Aeg sulle sügisene
Kord jõuab kole karm,
Nii kui see lillekene
Ka kustub sinu arm.

Jakob Liiw.

Sügise.

Loodus seisab tusane ja kurwas tujus,
Suweriie seljast heidetud.
Aasad, orud kurtwad nagu leina kujus,
End'ne ilu palgelt peidetud.

Kaste pisarad, mis puhtas koidu kullas
Tuhandile ilu särasid,
Puhkawad ju ammu waikselt mustas mullas,
Mulda maetud lille miljonid.

Kadun'd lehemetsa magus sala kõne,
Tõe-kurwalt nüüd ta kohiseb,
Nagu kaebaks oma õitse aja õnne,
Mis nii ruttu ära põgeneb.

Nagu raske haigus terwet loodust täidab,
Nagu waewaks teda wanadus,
Kuldseks kahwatanud palgel kaebdust näitab:
Wõitjaks jäänud talwe wägewus.

Nõnda inime', ka sinu rõõmud läewad
Sügiseseks wanas südames,
Eluwaewad end'se õnne wõitjaks jäewad:
Õnnis, kui end leiad õiguses.

Jakob Liiw.

Sügiselaul.

Hall on taewas ja must on maa,
Sajab ja sajab lõpmata.

Udusse upuwad sihid kõik eel,
Haige on süda ja wäsinud meel.

Ah, kui nii palju, nii palju ei sajaks!
Tuul selle udu kord laiali ajaks!

Ilm aga sumestab hääletu.
Sügisepäew jõuab õhtule ju.

Kuhu küll lõpeb rändaja tee?
Öö tuleb — pime ja pilkane.

Ah, kui nüüd taewatähtigi oleks!
Kui weel see öögi nii otsatu poleks!

Gustaw Suits.

Sügisel.

Wihma sajab ja tuuled nutawad —
Kuis nii üksinda lähed,
Üksi kui kesköö̈l mõtted, helinad —
Sügise, tasa su sammud kostawad,
Kadunud isegi tähed.

Kuula, laulan ma, mängin kõigega,
Mängin õitsema salud,
Hüüan kewademõtted kohama,
Pillutan õnnede kõla kõndima,
Suutelen rõõmudeks walud.

Waata leekides tõuseb ilule
Jälle kadunud walgus;
Warjul kewade loome südame,
Tunded tõstame ohwriks päiksele —
Hõiskame: surmas uus algus. —

Siiski sajab ja tuuled nutawad,
Kesköö waiksuse wilus,
Sügis, su sammud tasa kostawad;
Laulan sul saateks laulud rändajad,
Laulud koltunud ilus.

E. Enno.

Kuu kuma. . .

Kuu kuma on täna nii selge,
Kõik pilwed on kadunud,
Kuid süda on siiski nii haige,
Kõik mõtted on uindunud.

Kesk merewett walgus on kudund
Tee taewasse, kaugele —
Sääl mälestus kõnnib ja särab,
Et paistis kord päikene!

Kuu kuma on täna nii selge,
Laul uinunud laenetes;
Weel üksinda sügise liigub
Poolkoltunud lehtedes. —

E. Enno.

Sügisesel kuuwalgel.

Kuu kurwal walgel kõnnin,
Läen uupi edasi;
Kõik uppus kõlinasse
Öö uni ja palwegi.

Mul oli armas päike,
Ja õnnis kiirte tee,
Ees tuhat õnneranda,
Käes kepiks kewade.

Nüüd nagu kütkes käsi,
Jalg tõrgub sammuda;
Mul kõlin koormaks kaasas
Täis armu, koduta.

Kõik uppus kõlinasse,
Läen uupi edasi —
Ja sügis, koltund lehed,
Mul meeles alati.

E. Enno.

Kewade ja sügise.

Sina oled kewade mureta laps —
Kewade ise sa oled.
Mina olen tumeda sügise poeg —
Sügise ise ma olen.

Kuid mina ihkan kewade järele.
Sirutan wastu sull' käed.
Kewad'! — ei ära sa põgenegi,
Waid minu hõlma sa waod.
Kewad' ja sügise — suudelgem:
Suwi me suudlustest sünnib.

Gustaw Suits.

Märdisandid.

Laske sisse märdisandid,
Märdi küüned külmetawad,
Märdi warwad walutawad.
Märti tulnud kaugeelta,
Ümbert see ilma ümera,
Ümbert see kuu kumera,
Tagant taewie punase.

Tuhat näinud tuleessa,
Sada siia saieessa:
Lumi mul rikkus loogakirja,
Sadu mul rikkus saaniteki,
Härmatus hea hobuse,
Kiwi mul kiskus kingapaelad,
Paiu juured pastlapaelad.
Peretütar, kulda kinga,
Pikil juuksil pääsukene,
Sirgu siidi sängiesta,
Pardikirja padjadesta,
Puhu nüüd tuli tubaje,
Lõõtsu lõke põrmandule!
Peretütar, kulda kinga,
Wõta peergu pistusasta!
Kui ei ole peergu pistusassa,
Wõta halgu ahju pealta,
Kui ei ole halgu ahju pealla,
Kui ei ole lõmmu lõhna pealla,
Wõta seinast sammelida,
Kui ei ole seinas sammelida,
Wõta roogu rästaesta:
Puhu ju tuli tubaje,
Lõõdsu lõke põrmandule!

Rahwalaul.

Sügise tuuled.

Wihisedes winged, wilud tuuled
Käiwad üle aasa, heinamaa;
Niit ja nurm on lage, iluta,
Metsa mühinas kui leina kuuled.

Waikinud on elu, lusti-luuled. . .
Lind ei laula wõidu linnuga;
Liblikas ei lille musuta,
Mett ei maitse mesilase huuled.

Harwa mõni üksik lehekene
Lõdiseb weel kurwalt kõrgel kasepuus. . .
Ta on ainus nende suurest hulgast.

Kelle osaks ilu, ehtimine,
Kellel ükskord õnne sosin oli suus. . .
Unistab nüüd liginewast surmast.

Jakob Liiw.

Talw.

Ära röövind külma käsi
Päik'sel puna põskedelt.

Ado Reinwald.

Külm on jää ja külm on lumi,
Külma käes kõik surnud, waik.
Külm on ka mu eluõhtu,
Külm mu wiimne puhkepaik.

Liisa Reinwald.

Lapsed, tuppa!

Lapsed, tuppa — tali tuleb!
Lumelell on õues ju.
Linnud lendand lõunamaale,
Lilledel on surmakuu.

Tuuleeit ju tõstab tiibu,
Tormitaat, see tuiskab teel,
Marumemm sääl mühisedes
Sildasid teeb waiksel weel.

Lapsed, tuppa! Jüts, kus aabits?
Koolipapa ootab ju.
Mees peab tarkust taga nõudma,
Noorus on ju õiekuu.

Ed. L. Wöhrmann.

Tali tuleb.

Tali tuleb, puistab lume
Üle metsa, muru, maa,
Katab kinni suweilu
Walge surmawaibaga.

Tali tuleb, hirmund palgel
Waatab wäike linnuke,
Kuda külmal kuuseoksal
Tema kodu tuisune.

Tali tuleb, wärisedes
Nutab nurmel lilleke,
Wiimsed närtsind õied peidab
Musta mullapõuesse.

Tali linnul, tali lillel,
Tali tuleb mulle ka. —
Külm ja kare talwewõimus
Sunnib mindki waikima.

Liisa Reinwald

Talwe tulek.

„Kõik loodus peab surema!"
Nii hüüdis tali wihaga.
Külm põhjatuul maast üle käis,
Kõik pandis paksu lume täis.

Siis waikis metsas lauluhääl
Ja rohi tardus aasa pääl.
Kõik lilled olid surnud maas,
Weepinda kattis kõwa kaas.

Kuid ära hõiska, talweke,
Silm petab, rõõm on warane:
Nii kergest' kaduda ei wõi
See elu, mida Looja lõi.

Waid paksu lumekatte all
Ja mullapõues sügawal
On elu warjul wagusi
Ja naerab sinu tegusi.

Kord tuleb, tuleb tunnike,
Et lõpeb tali tuisune,
Siis ärkab elu põllu pääl
Ja metsas kõlab lauluhääl.

G. E. Luiga

Külm.

Ôues külm ja kare tali,
Külmad päewad, tumedad,
Mässul keerutawad lume
Külmad tormi-hulunad.

Külm on ilm ja külm mu elu,
Külm ja tume tulewik,
Külmad pääliskaudsed sõbrad,
Süda külm ja murelik.

Külm on jää ja külm on lumi,
Külma käes kõik surnud, waik.
Külm on ka mu elu-õhtu,
Külm mu wiimne puhke paik.

Liisa Reinwald.

Talwel.

Lõhnaw, ilus sui on läinud,
Käes on kurblik talwetund,
Loodus, mis meil rõõmu teinud,
Magab mures surmaund!

Halja, rohelise oru
Katab kinni walge waip,
Ôues kiunub tuul ja maru
Haledast' kui walu käib.

Noored lilled nut'wad wangis
Kinni kaetud palgedel,
Tähte tuli walgis hangis
Särab kuldsel hiilgusel.

Lind'e suus on lein ja kume,
Kõrbes tuisud kohawad,
Kahwatanud taewa jume,
Wainul kurwad wärinad.

Ära rööwind külma käsi
Päik'sel puna põskedelt,
See, kes kunagi ei wäsi,
Waatab wiltu ülewelt.

Ümberringi öö ja kadu,
Pakatanud pime ilm —
Millal näeb weel lilleradu,
Kewadet mu kurblik silm!

Ado Reinwald.

Talwe ilu.

Tasa, tasa langes lumi
Muru, mäeharjale,
Kadus wiimne suwe jumi
Walge waiba warjule.

Ilm nüüd ilus. paistab päike,
Maailm hiilgust imestab,
Teemandi ja kulla läike
Lumel silmi pimestab.

Puudki härmatuses uued,
Läik'wad hõbelehtedes,
Loorilised lumekuued
Sätendawais ehtedes.

Kas weel talw su röömu rikub
Aknelegi õisi loob,
Teele tinast silda tikub,
Weele klaasist katte toob?

Siiski pikk ja igaw tali,
Tema ilu külm ja karm.
Tema loomus wäga wali —
Kewadine ilu arm.

Elise Aun.

Lume sees.

Õõgawal palgel, särawail silmil
Jooksis ta lume sees.
Nooruse wallatus, lust ja julgus
Naeris ta silmades.

Õõgades, särades, hõiskehüüdel
Loopis mind lumega —
Lumi, mis langes ta roosila sõrmilt,
Põletas tulena.

Langes mu selga, pähe ja kaela:
Südant ta põletas —
Põleja süda mu ilusa neiu
Jalgele kommistas.

K. E. Sööt.

Talwine õhtu.

Üle hämara, warjudest tume,
Õrna ja sinawa lume
Heidab weerew, kustuw päike
Punawa läike.
Üle ääreta lumise wälja,
Nii tühja ja palja
Wiib üksik tee
Üle jõe,

Kus pruunikad pajud
On unesse wajun'd.
Mööda lõpmata teed
Lähewad reed
Eha punal,
Kuu kahwatul kumal —
Kaugele.

Willem Grünthal.

Talweõhtu endises Eesti talus.

Kui ju õhtul ahju rünkal,
Waest walgust wiirustades,
Põles kasest kistud piirg,
Segas silmi sõge suits —
Istusiwad ahju ääres,
Kolde lee ligidal
Isa, ema, ümardajad,
Sulased, kel asu andsid
Talwelised tüütajad,
Tarwilised wälistööd.
Tululikku toimetust
Ajati siin agarasti
Seinte wahel, soojas toas,
Kuna wäljas maru möllas,
Tuisk kõik ilma tuhmiks tegi.
Kaarnad kange külma käes
Kurwalt koplis kraaksusiwad.
Mõnda tööd siin toimetati:
Kesse kudus kalawõrku,
Kesse kasest kiskus piirgu,
Kesse ketras wokil willu,
Korrutas wõi keerutas

Linakoonlast libet lõnga,
Kesse kudus sukasäärt,
Kesse pastlaid parandas,
Katkirebind hoburiistu
Korra pääle kohendas.
Et aga lapsi lõbustada,
Rääkis ema endistest
Ammu sündind asjadest.

C. Recha.

Jõuluõhtu.

Laual nikutab mul tasa
Härmastatud kuuseoks,
Et ta mulle kadund aega,
Õnneaega, meelde tooks.

Hõbetiiwul wajub alla
Pühandatud waikne öö . . . —
Jõuluöö, sa imerikas
Lapseliku hingele!

Kuidas uskus wäike süda,
Rahuriigi kuulutust,
Kuis ta tundis õnnehoogu
Ehitatud kirikust!

Aimas igas lumepiisas
Taewa õrna saadiku!
Igas tähes . . . — Aga kodu
Ootab last ju jõulupuu!

Kaunis aeg, sa ammu kadund,
Nüüd on taewas lukustud.
Usurikkad lootusõilmed
Ilmakõrbel kuiwanud.

Martha Pärna.

Jõuluõhtul.

Kuusekene küünla walgel,
Lapsukesed rõõmsal palgel
Ümber jõulupuu.
Lõbus laulu ettekanne;
Kõiki õnnestanud anne,
Laulab süda, suu.

Keegi aknel kurwal pilgul
Waatab wälja walu wilgul:
Taewas tähed, kuu.
Lapsepõlw on ammu mööda —
Elutorm on teinud tööda —
Kurb ja kahwatu.

Ilmaelu wäga walju —
Pühal kallil õhtul palju,
Palju leinajaid.
Helde Issand, armu anna,
Jõulurõõmu kõigil' kanna,
Pühi pisaraid!

Elise Aun.

Tuisk.

Tuisk jookseb wõidu tuisuga,
Ei teine teisest mööda saa:
Üksteise ette tõttawad,
Üksteist nad maha jätawad.

Ma waatan, kuni wäsib silm,
Mu mõtte tuleb waimuilm:
Tuisk jookseb wõidu tuisuga,
Ei teine teisest mööda saa.

Need lumelaened wäljal,
Nad on nii armsad, hääd,
Kui süda on tusas ja palaw,
Nad jahutawad pääd.

Ja põhjatuul on nii lahe,
Nii lahedaks läheb pää;
Jah isegi surm on nüüd mahe
Ja isegi hukatus hää.

Juhan Liiw.

Kuis nii külmad.

Kuis nii külmad tuuletiiwad,
Noorus'nurm ja murumaa,
Õhud lehti lendu wiiwad,
Päike wäsin'd paistema!

Läheks üles mägedele,
Uidaks alla orule,
Näeks lehitsewat lille,
Heidaks haljal' murule!

Kuuleks karjalaste hääle,
Kuljuksete kõlinat,
Läheks lustil laane poole,
Kuuleks linnu helinat!

Kewadine imeehe,
Tule jälle üle maa,
Too meil' linnulaulu, lehti,
Südiõisi sülega!

J. Kunder.

Linnuke.

Leinas üle nõmme
Lendab linnuke,
Hüüab igatsedes:
„Jõua, kewade!“

„Wäsinud mu tiiwad,
Kurb mu lauluhääl;
Külmad põhjatuuled
Puhuwad mu pääl!“

„Lugusid mul palju
Põues liikumas,
Tuhat lahket laulu
Rinnas heljumas“.

„Kewade, kus wiibid?
Tule, tule sa!
Muidu linnukene
Pean surema!“

Leinas üle nõmme
Lendab linnuke;
Pea ehk surmal suigub,
Waikib wiimati.

Anna Haawa.

Eesti talw.

Lumi nagu walge sammet
Katab õrnalt Eesti maad;
Kuused, kased, pärnad, tammed
Härmaehtes hiilgawad.

Kuldne wirwe mängib kaugel
Luuleliku wälja pääl;
Päike läigib lõuna laugel,
Waikib suwe rõõmus hääl.

Siin- ja säälpool metsasalud
Kirjus riides ujuwad;
Nende wahel küla talud
Ahjuküttest suitsewad.

Suitsud tõuswad sammastena
Üles, wähe nõtkudes;
Nende kuju kaunis, kena
Laias, wabas kõrguses.

Järwel, sool ja nurmesõrwal
Looklew tee käib kangana.
Tähised on tema kõrwal,
Et ei eksiks rändaja.

Kui wast külmal, tumel tunnil
Tormid tõuswad müraga,
Lumi lendab nende sunnil
Nagu sõda wõitlema.

Mustad männid mühisewad,
Kaseraod nutawad;
Õueaiad ragisewad,
Uksed, läwed hulwawad.

Tee pääl sõitwad toredasti
Mõisa saanid, täkud ees;
Sõidab reega wagusasti
Elatanud külamees.

Wahel kõmbib kepi najal
Waene kerjus kotiga;
Wahel kellahelil, kajal
Lendwad pulmad rõõmuga.

See on päewal. — Uinub aga
Öhtuks päewa wäsind silm;
Tuleb öö — nii pikk ja waga,
Hiilgab tähtis kõrge ilm.

Idakaarelt kerkib üles
Ilus kuu, kui kuldne kroon. . .
Loitwas ehtes, ruumi süles
Särab mägi, nagu troon.

Trooni astmel sätendawad
Pehmed waibad, pärlid täis. . .
Talwewaimud pidustawad
Sääl, kus enne suwi käis.

Aga walges kambris kestab
Käsitööde walmistus;
Wanaisa juttu westab. . .
Kõigil waikne rõõmustus.

Teises toas laua taga
Lapsed loewad raamatust;
Kätkis magab, õrn ja waga,
Wäetikene wäsimust.

Las' ta magab, kaswab, sirgub —
Eesti tähtsam tulewik. . .
Tali lahkub, suwi wirgub. . .
Ilm siis rõõmus, õnnelik!

J. Speek.

Talwelaul.

Se talw, se kange talw
Ei olle joht ni halw,
Kui mõnni rahwas mõtlewa,
Ke külma hõngo pelgawa.
Se talw, se kange talw
Ei olle joht ni halw!

Kui ilm, kui kik se ilm
Ka tännitap: Woi külm!
Sis meije poisi kargame
Nink hamme wäel me mängime.
Kui ilm, kui kik se ilm,
Ka tännitap: Woi külm!

Kui jä, kui nilbe jä,
Om wee pääl, sis om hä;
Sis meije mehhe liugleme
Nink jalla rawwan joseme.
Kui jä, kui nilbe jä,
Om wee pääl, sis om hä.

Ni wirk, kui tuul, ni wirk
Nink kerge, kui üts zirk,
Me hulgan ree pääl istume
Nink mäest alla lendame.
Ni wirk, kui tuul, ni wirk
Nink kerge, kui üts zirk.

Sul mees, sul wanna mees
Om hä, kui padda kees,
Sa tarren henda pesitat,
Nink kaskaga end ehhitat.
Sul mees, sul wanna mees,
Om hä, kui padda kees.

Kui sa, kui olles sa
Iks sõbber talwega
Ni olnu, kui me ollime,
Es purres ta so sugguke.
Kui sa, kui olles sa,
Iks sõbber talwega.

Kui me, kui wäljan me
Siin rõmun maadleme;
Sis hennel meelde algata,
Et noor sa ütskõrd ollit ka,
Et sa ei tõrrele,
Kui me siin maadleme.

Phillip von Roth.

Liu lau laskijalle,
Linad pikad liugujalle
Takud taga tõukajalle,
Tutrad tua-istujalle.
Kes ei tule liugumaie,
Sel linad liguje jääwad,
Seina ääre seenetawad,
Aia ääre hallitawad,
Koppelije kolletawad;
Nõnda pikad minu linad,
Kui see liu mäekene,
Nõnda walged minu linad,
Kui see lume angekene.

Rahwalaul.

Talweõhtu.

Mets mustab, ööne hämar
On laotand üle maa,
Nad wõtnud üksteist hõlma
Siin talwe-õhtuga.

Jäänd waiki org ja wõsa,
Mets, lumi, heinamaa:
Nad wõtnud üksteist hõlma
Siin talwe-õhtuga.

Üks täheke weel udust
Kord waatab. . . Kaob ka,
Nad wõtnud üksteist hõlma
On talwe-õhtuga.

Ma waatan aknest wälja:
Kui rahul heinamaa;
Kui pühaline waikus
On üle kauge maa. . .

Ei ole rõõm, ei walu,
Mis minu rinnassa:
Nad wõtnud üksteist hõlma
Siin talwe-õhtuga.

Juhan Liiw.

Aeg.

Aeg astub kiirest' edasi,
Ei ole meilgi mahti:
Kes seisma jääb, lä'eb tagasi,
On lamp, kus puudub tahti.

Fr. R. Kreutzwald.

Inime, inime!
Tüiw pandud aastatel' õlale.

L. Koidula.

Üks aasta taga, teine ees,
Nii kaob kõik siin ilma sees.

Ado Reinwald.

Ei ajad sellel' õnne anna,
Kes seda südames ei kanna.

P. Grünfeldt.

Aeg antud naerda, aeg antud nutta,
Aeg antud pisaraid pühkida.
Aeg säetud elada, aeg säetud surra,
Aeg musta mulla sees magada.

Gustaw Suits.

Uus aasta.

Kõrge, kallis uueaasta päike,
Tere jälle meile tõusemast!
Kuninglikus, kuld'ses ilus kerkid
Igawese aja wärawast.
Närtsimata nooruses ja säras
Lendad läbi maa ja taewaste, —
Aastad tulewad ja lä'ewad jälle
Igawese aja meresse!

Aastasada surma sülle suikund,
Kus ei enam koida eluläik,
Minewiku unustuse-maale
Ilmaski ei paista taewa päik'.
Mis sääl külwasiwad rahwapõlwed,
Olgu nisu wõi ka ohakad,
Nende wilja tulewik ei muuda,
Neid ei muuda enam jumalad.

Eesti wennad, tuletagem meelde,
Waatkem käidud teele tagasi,
Kas me käisime ka õiget rada,
Wõi ehk eksisime koguni?
Häda meile, kui me kergel meelel
Kõrwa langesime tõeteelt,
Kui siin isamaale ohwriks tõime
Petust, kawalust ja walekeelt!

Uuel aastal olgu meie meeled
Puhtad, nagu päike kõrguses.
Isamaa, ta rahwa õnn ja walu
Leegitsegu kõigil südames!
Kodulikku waimu ärgu wiigu
Ükski maru meie südamest;
Eesti meel ja Eesti keel, see jäägu
Meie maale kestma igawest.

Selle soowiga me teretame
Uue aastasaja ukse ees,
Lastelastel' õnnistame seda,
Sureme ka selle mõtte sees.
Isa, kes on päik'sed paistma pannud,
Igawesed ilmad hiilgama,
Õnnistagu meie maad ja rahwast
Uuel aastasajal armuga!

Ado Reinwald.

Uus aasta.

Uus aasta käes, ja kõikidel uus lootus,
Kas olgu neiu, peiu, naene, mees.
Uus aasta käes, ja uue õnne ootus
Nüüd asub iga tukswa rinna sees.

Kuid ajalend siin meie käest ei küsi,
Kas kurb wõi rõõmus inimese meel.
Ta meie pärast pilkugi ei püsi. . .
Aeg muutumata hää on oma teel.

Et haiglane on mõne eluiga,
Ja nurjaläinud mõne parem püüd,
Ja mõne hinge koormab raske wiga:
Kas oli wanal aastal sellest süüd?

Kas ajal süüd, et inimesesugu
Nii tihti rändab õige sihita,
Ja ilmas kõrgekspeetud ajalugu
On aina kirjutatud werega?

Aeg ikka hää, kuid temalt nõuda
Ei pruugi meie ilmas midagi,
Ja unistades õnnemaale jõuda
On enda piinamine koguni.

Waid hoolsas töös ja wäsimata waewas
Sa jõuad tõsist õnne pärida.
Kes tukkuda ei taha elulaewas,
See leiab eksimatalt sadama.

Jakob Liiw.

Aeg, kes sa meie elu laastad,
Aeg, kes meid surmal wastu wiid:
Aastate järel wõtad aastad
Ja noorust ühes, ära siit.

Wii pääle ilu, wii ka noorust,
See kaob kui udu sinu käes,
Kuid jäta armastust ja woorust
Me rinda noores jõus ja wäes.

Ei siis me kaeba kahetsedes,
Et kõik nii kiirelt mööda lääb,
Kui kallim wara, wananedes,
Me rinda rikkumata jääb.

G. E. Luiga.

Taewatähed.

Taewawõlwil tähed käiwad
Aegamööda, rahuga,
Aga kuidas meie päewad
Püüdwad ruttu lennata!

Kuldsed tähed ammu sõudsid
Sääl ju kõrges ülewas;
Aastasajad mööda jõudsid,
Aeg nii mõnda uinutas . . .

Aastad jälle mööda läewad,
Ilmas palju muutwad nad,
Aga tähed sinna jäewad,
Kus nad praegu rändawad.

H. J. Schmalz

Mänd.

Mühaw mets, see sinab
Suure saare pääl;
Palju puid, nii pikki,
Palju póósaid sääl.

Aga kõige pikem,
Kui sääl keegi muu,
Seisab teiste hulgas
Mühaw männapuu.

Ta on metsa uhkus,
Metsa ilu ka, —
Aga ikka polnud
Kõige pikem ta.

Oli aeg, mis juba
Ununenud sääl,
Kunas teine kõrgem
Paistis trooni pääl.

Kuusk, mis ammu kadund
Ajawoolu ees,
Seisis üle teiste
Suure metsa sees.

Uhkeid oksi tema
Laialt laotas,
Juuri mullast juba
Wälja waotas.

Kuuse kõrwal aga,
  Halja mätta ees,
  Mänd siis oli alles
  Härjapõlwe-mees.
Samblawarjul wiibis
  Nüüdne wägimees,
  Kes ta takistuseks
  Praegu tuulte ees.
Hoolsalt otsis tema
  Toitu mulla alt,
  Jõudu kaswamiseks
  Imes agaralt.
Mõnitas siis mända
  Kõrgilt kuusepuu;
  Suisa põlgtusega
  Sõnas tema suu:
„Waata wõimetumat
  Härjapõlwe-meest,
  Kuidas kipub üles
  Pehme sambla seest
Ära'p tal wist himu
  Suureks sirguda,
  Metsast minu wiisi
  Wälja waadata.
Jäta tühi uni
  Päkapiku-paul:
  Mets on aastasajad
  Edenenud auul.
Tahad mõistlik olla —
  Hääbu ära eest!
  Hilja tõusid üles
  Samblasängi seest."
Waikselt kuuse juttu
  Kuulas männapuu,
  Wastuseks ei andnud
  Sõnakestki suu.

„Küllap aeg teeb otsust,"
Mõtles ise ta:
„Maad siin metsas sulle,
Maad siin mulle ka!"

Aeg see kudus aastaid
Igawesel sõul:
Mets küll saarel alles
Seisab, sinab jõul.

Metsa krooniks praegu
Mühaw mänd on sääl. . .
Wäike kadak kaswab
Kuuse koha pääl.

Jakob Tamm.

Suur.

Ta nime kuuldes, kartsiwad
Ju hirmu pärast sajad,
Ja teda nähes tuhanded
Jäid araks mõned ajad.

Ta oli suur. Kuid wiimaks surm
Ta pääle laotas tiiwa,
Ja suure kiwi hauale
Nad säädsid, pääle liiwa.

See kiwi rahwal igawest
Ta suurust teada andku,
Ja sada põlwe edasi
Ta kuulsust ikka kandku!

Kuid sada aastat möödas wast —
Ja kiwist järel ware,
Ta suurust põrmuhunikuks
Teind ajahammas kare!

M. J. Eisen.

Wana aasta lõpp.

Nüüd jälle kadund aastake,
Kui pisar merelaentesse,
Kui pilweke ta lendes läind,
Ei ole jälge järel jäänd.
Üks aasta taga, teine ees,
Nii kaob kõik siin ilma sees!

Ja siiski, kõiges kaduwas
Uut elu näeme ärkamas,
Sest, surmast loodus elu loob,
Ta uuel kujul ette toob.
Ei ole ilmas midagi,
Mis kaduda wõiks koguni.

Nüüd wana aast' on mööda läind,
Uut meie silmad jälle näind.
Siin teretame teineteist,
Ehk küll on palju kadund meist,
Ja astund alla surmateed
Ning meile jätnud silmaweed.

Õed, wennad! uuel aastal nüüd
Meil olgu kõigil püham püüd,
Et kaoks rahwa rumalus
Ja wõitlemises wõimetus;
Et elaks wana wahwa meel
Ja kuldselt kõlaks kodukeel.

Meid ähwardamas mõni oht,
Meil siin ja sääl on hauakoht
Kus maeti meie pühadust,
Kus kahetseme rumalust.
Ei siiski heida meie meelt,
Ei astu sammu õigelt teelt.

Ado Reinwald.

Loodus.

Lahti silma ees sul loodus talitseb,
Waata, õpi, kuidas tema walitseb.

A. Grenzstein.

Loodus ala waenuline,
Wõitlus tema ainus töö.
Sünnitus ja suremine
Kestab üle päewa, öö.

P. Jakobson.

Küll looduses wõib palju imet olla,
Mis inimene ial teada saa.

P. Jakobson.

Kui kunst on juhtun'd kusagil
Kord liigutama käsi,
Siis tahab kohe tasumist,
Ei kiitust kuulmast wäsi.
Kuid loodus waikselt, salaja
On imemeister töödel —
Ta teenib kõiki palgata,
Ei puhka päewil, öödel.

Leeni Pattak.

Suur ülikool.

Loodus on suur õperaamat,
Looduses on ülikool:
Rääkimata kunst ja ilu
Awaneb siin igal pool.

Kuhu astud — säält wõid õppi',
Kuhu waatad — imesta!
Millionid lilled, linnud
Teeniwad sind palgata.

Selle kooli awab Looja
Heldest igaühele. —
Tule, sõber, aulasaali,
Siin on Looja tõetee. —

Ed. L. Wöhrmann.

Looduse laul.

Looduses on palju hääli,
Palju keeli kõlamas:
Kurbtust metsamühinas,
Õrnust sosistamas õiewäli.

Wägew hüüd on tormihoodes,
Wihawiisid tuuledes:
Mässud meremüha sees,
Wabaduselaul on laente woodes. . .

Kahju, kõiki kõrw ei kuule,
Kõik ei selgi waimu ees. . .
Salakõnet looduses
Seletamas meile lahke luule.

Jakob Liiw.

Päikene.

Sääl tõuseb ta ruumi suures, sinises saalis!
Mäed ja metsad paistawad purpuripuna maalis;
Ja taewas jumistab tema peiuliku palge ees,
Tähed kahwatawad häbelikult tema kullase sära sees.

Ta on näinud Jumalat ja ennemuist'sed ilusad ajad,
Tema koidupuna on kullatanud Taara altarid ja majad;
Ja tema kiired kuulsid Wanemuise laulude õrna helinat,
Kui nad Taara metsa tihedat latwa kuldama tuliwad.

Kui tema peiulik palge ilmade otsa waatab,
Kui tema oma armastust lume sügawuse sisse saadab,
Siis ärkawad hingelised pikalisest unest kõik,
Ja surmaöö seest tõuseb üles naera'tes lillede riik.

Oh inimesed! tundke tema armastuse suurust ja jõudu,
Tundke tema kullast ilu ja sinisemerelist sõudu,
Tundke üle kõige tema tegija, armsa ja suure,
Ja igatsege siit sügawusest waluga kõrgema, päikese, [juure!

Ado Reinwald.

Looduse ilu.

Kui ilus sa, järwewee tasane pind,
Kui ehitab õhtune taewatelk sind, —
Kus laksu lööb kala ja sõuab pääl lind,
Ning paadis nii pehmesti kiigutab mind.

Kui uhke sa, põhjamaa taewa kuldwiir!
Mis imelist walgustust puistab su piir —
Kuis kuldad sa metsad ja mäed ja maa,
Ja oled nii imestaw waadelda sa!

Kui kaunis sa, lindude hommikulaul,
Kuis kuulawad kõrwad sind otsata auul!
Mis armsaste, ööpik, sa läbi kõik ööd
Su otsata ilusaid lugusid lööd!

Kui armas sa, hõbedalt haljendaw aas,
Kui kõnnin wõi istun siin mätta pääl maas!
Kuis kauniste, lilled, te tõstate pääd
Ja annate aega nii õnnelist, hääd.

Kui puhas ja karastaw oled sa, õhk!
Nii magus ja nõiduw mu rinnal su rõhk!
Kui pehmesti paitad palget sa, tuul,
Kuis maitseb nii magus su musu mu suul. —

Maal haljatel aasadel, metsade teel —
Oh kuidas siin rändades lustilik meel!
Siin hallik teeb kõnet ja laulu loob tuul,
Siin lugusi westawad lehed ka puul! —

A. Latik.

Ilus ilm.

Ilm, kuis oled sina ilus,
Loodus, kuis nii kaunis sa!
Kõik on sinu suures elus
Ehtes jumalikuna.

Igas paigas sinu ilu
Taewalikku tunnistab;
Sinu imedust täis elu
Jumalikust jutustab.

Sinu ilu tahan kiita,
Sinu suurust ülend'a.
Sinu täieusest täita
Südant, hinge, õnnega.

Kui küll olen põrmukene
Sinu pühas suuruses,
Siiski ka su armulane
Olen sinu külluses.

Sinus tahan mees siis olla,
Elada ja wõidelda.
Muretunnid wõigu tulla,
Sinust rõõmu leian ma.

Sinu ilu jagab jõudu,
Sinu täius karastab,
Sinu suurus annab sõudu,
Wäsimuses wirgastab.

Tööd siis tahan higis teha,
Kindlal meelel, kaebmata,
Kuni õnnis õhtueha
Ilmub oma rahuga.

Ilus ilm, siis ennast heidan
Sinu hõlma unele;
Sinusse end ära peidan,
Püha loodus, puhkele.

J. Järw.

Kastepisar ja elu.

Kastepisar, kuis nii õndsalt hiilgad
Halja rohu ladwas armsasti;
Looja heldust, suurust näha annad
Imelikul ilul hellasti.

Kastepisar, imeilus, armas,
Hinge, õnne, elu, armu täis!
Aga oh! kuis kiirest kaod sa surmas
Päikse-leekide sees palawais!

Kastepisar, sinu imehiilgest
Kuulen kaebehääli kajama:
Nagu sina, niigi mina kiirest
Elupalawuses kaon ka!

Sarnane on sinule mu elu,
Minu süda, minu armastus.
Tulen, tõusen, — armastan, näen ilu, —
Warjukombel kaon igawest'!

J. Järw.

Hallikal.

Hallikake, üles keedad
Hõbelaeneid lahkesti,
Sügawuse pime'st põuest
Elukastet heldesti.

Sinu wesi, selge, puhas,
Woolab wärskelt, tasasti,
Ehitab su kallast kaunilt
Lilleilul armsasti.

Oh et ka mu hinge põhjast
Mõtted keeks nii — tasa tões!
Ikka puhtad, ikka selged,
Ikka wärsked eluwäes!

J. Järw.

Lahkes looduses.

Oh kui ilus
Puude wilus
Praegu on meil istuda!
Hiilgab päike,
Oma läike
Saadab üle ilmamaa.

Oh mis lahe,
Lõbus, mahe,
Armas loodus otsata!
Lehkwad lehed
Aasul eh'ed,
Õhk on terwe õnnela.

Oh kui kena
Olla täna
Metsas halja muru pääl!
Kaasik kahab,
Kuusik kohab,
Lustil laulab linnuhääl.

Oja keerleb,
Wesi weerleb
Meist siin mööda rutuga;
Mängib kala
Lustil ala:
Olgem rõõmsad, mureta!

J. Bergmann.

Uhke puu.

Mullapinnas kuuseseeme wäike,
Leidis warju talwekülma eest;
Kewadel, kui talwewõimus langes,
Tõusis nõder idu sambla seest.

Leidis toitu heldest mullapinnast,
Hakkas suuremaks sääl sirguma.
Mullapind ta juuri kindlalt kaitses,
Et neid külm ei wõinud rikkuda.

Muld wist sellepärast kuuske kaitses,
Et tal kaitseja kord kaswaks eel
Põletawa päiksekiirte wastu,
Külma wastu talwel pakasel.

Nõdrast taimekesest kaswas wiimaks
Uhke puu ja tõusis kõrgele
Päikse poole, pilwe kodupaika —
Tema ainus püüe oli see.

Unustas ta ära mullapinna,
Mis kord teda hõlmas warjanud;
Ei ta kordki sinna poole waatnud,
Kust ta parem jõud on kogutud.

Siiski, oota, kord ta waatas sinna,
Siis kui torm ta ära purustas:
Surmawoodil, jälle mullakaisus,
Mullapinda nüüd ta mälestas.

W. Rosenstrauch.

Mets kohas.

Mets kohas tumedalt, tõelt . . .
Ma kuulasin himuga.
Ta kohin tiibu laotas
Mu üle ju hällissa.

Ta tume kohin jäi rindu,
Sääl kohab nüüd alati —
Ma teda kui taga leinan,
Ei rõõmsaks saa ialgi.

Juhan Liiw.

Järw.

Järw kaitsmatalt küla karjamaa pääl
On läiklemas lagedal pinnal.
Tuul wintsutab wõimsalt ta woogusid sääl,
Ja tantsib ja tormab ta rinnal.

Kõik kihab ja keerab ta wahuses wees,
Kõik põhjast on pööratud üles:
Sääl sawi ja muda on mässul ta sees,
Liiw lennul ta laenete süles.

Küll ial see järw sääl ei haisewaks jäe,
Tal ial ei waikust, ei wilu. . .
Kuid ial, kuid ial ka temas ei näe
Silm taewalist helki ja ilu.

Jakob Tamm.

Woog.

Woog weeres nii wirgalt, nii wõimukalt wäes,
Woog oru sees edasi woolas;
Siht oli tal silmas, tee tasane käes,
Ta aste nii agar, nii hoolas.

Wõim lukutas aga sääl liikuwa wee,
Woog seisma sai sunnitud wihal,
Sest mägi nii muljuwalt mattis tal tee,
Täis kiwa kõik kurjuse kihal.

Kuid aga — kas alanes edenew jõud —
Kas raugenes orgu ta rammul?
Woog kerkis, woog kohas — tal suurenes jõud —
Mäest üle läks lõhkuwal sammul. . .

Jakob Tamm.

Mülgas.

Soos mudane mülgas on sammalde sees;
Aur sambana seisab tal süles;
Hulk haigusi asub ta haisewas wees,
Hulk haigusi aurab säält üles.

Küll rahutult tegew on temagi rind,
Leek põues, et midagi luua. —
Kuis palju, kuis palju küll wabalt ta pind
Wõiks õnnistust ilmale tuua.

Kuid kindlalt on sõlmitud kinni ta sõud,
Ei kanda wõi kuidagi kasu. . .
Ja surmawaks auruks saab sigitaw jõud,
On hukkawa haiguse asu. . .

Jakob Tamm.

Mälestus Pühajärwelt.

Kuulen sinu laente laksu,
Sala wete kohinat,
Näen su waikse woode pinnal
Päikse kiiri helkiwat.

Siis su rinnalt sõuan, jõuan
Wälja wäikse wenega,
Ja su halja saaredele
Tõttan waimus rändama.

Sinu saare puude warjult
Leian lille nägusa,
Ja ma tahaks hoolimatalt
Teda ära noppida.

Kaugel, kaugel muistsed ajad,
Pühajärw, sa kaugel ka:
Siiski sinu sala kohin
Hingest ei saa kaduda.

O. Grossschmidt.

Pilweke.

Pilwekene, siidi-sini taewas,
Kuhu kiiresti nii ruttad sa?
Kuhu nõnda kõrgel' jõuad ära
Üle minu Eesti isamaa?

Paisu paksemaks ja wala wihma
Janunewa nurme, niidule;
Tänuks tõstwad koidukannid pääd,
Tänu hõiskab laanes linnuke!

Pilweke ei mõista minu soowi,
Läheb tasakesti nagu lind.
Et mu isamaalt ta üle jõuab,
Wäga kurwastab see tõest' mind!

Liisa Reinwald.

Pärast kõuet.

Praegu Pikkertaati põrutelles
Sõitis waskiwankril taewa wõlwilla,
Kiirest kurjadwaimud kohkunelles
Põgenesid pakku Maanala.

Kaua seisis taewas must ja tume,
Kaua peitis ennast päike pilwedes;
Nüüd sääl jälle ilmub taewaline jume
Taewaneiu pōskil, särab silma sees.

Metsatukas, halja muru pinnal
Murueide tütred ringis mängiwad;
Hōbehelmed jumalisel rinnal,
Pääs neil kallid kiwid, päiksest kuldawad.

Ilmarine ilma neiudelle
Kōuewihma kuldseist pisarist
Lōhkend kōuepilwe rüngastelle
Taob silda, wikerkaarilist.

J. Jõgewer.

Palwetund looduses.

Päike weereb, õhk on õrn ja jahe,
Kaste asub halja aasale;
Kostab kõrwu linnukoor, nii mahe,
Kummardab nii tasa lilleke.

Waikselt, waikselt woolab wesi ojas,
Hiilgwad tähed waatwad ülewest.
Süda, ärka Taewaisa kojas:
Loodus peab palwust tasakest.

A. Grenzstein.

Silm.

Silm waatas sinitaewas
Neid tähte' miljonid,
Mis ütlemata ilul
Sääl kõrgel hiilgasid.

Suur õnnistus ja rahu
Sääl nähti elamas;
Ma kiitsin kõrget waimu,
Kes neid sääl paigutas.

Ja soowiks lenda sinna
Alt külma oru seest, —
Suur, kuldne rahukodu
Tal' kõrges läikis eest.

Ado Reinwald.

Üks märtsihommik udune.

Üks märtsihommik udune,
Soos puude all hämarus.
Ja poolesringis kaugele
Käib metsa palistus.

Ja wäli kaetud lumega,
Teed sulad, poriga
Nii kaugele kui näed sa —
Mets udu, sulaga.

Mets. Harwad, kurwad kasepuud
Mustawad warjuna,
Ja märjad oksad ripuwad
Alla nii nõuta.

Öö nagu wastu paneb weel,
Tusk tume puude all,
Kurb, kidur põõsas kurdab teel —
Mis muremõte tal?

Juhan Liiw.

Tamm ja pilliroog.

Ma käisin all saariku serwal.
Sääl kaldast wast eemal üks samm,
Kaks naabrit on üksteise kõrwal,
Need naabrid on: pilliroog, tamm.

Kui kerkis sääl tuulede kaha —
Tamm seisma jäi tuhina sees,
Ja pilliroog paenunes maha,
Ei kindlust tal hoogude ees.

Ja tammest, mis tugew ja südi,
Sai hiiglane saariku pääl,
Kuid pilliroog — pehme ta üdi —
Jäi jõuetuks jäädawalt sääl.

Jakob Tamm.

Meri – Wesi.

Laene weereb laene jäljel,
Wetewoode weeretusel,
Küigel kalda kalju wastu,
Lõhkeb wahtu wastu kallast.
Meie elulaenekesed
Weeretawad kaljukünka,
Müttamuru waiba alla;
Tähesilmad waatwad taewast,
Kuu waatab kõrgeelta,
Päike paistab rõõmu palgel
Lahkujaida magajaida.
Aga keelt ei ole kalmul,
Sõna ial tähte suussa,
Kuu ei oska kõneleda,
Ega päike pajatada,
Küsijale wastust anda.

Kalewipoeg III. 835—851.

Ei jua jooksul wahutaks,
Kui teed ei kalju takistaks.

Jakob Tamm.

Kalewipoeg kange meesi,
Laskis lodja walmistada,
Laewa teha hõbedasta,
Kallimasta hõbekarrast,
Õhukestest hõbelaud'dest,
Laewa lagi hõbedasta,
Hõbekarrast laewa põrand.
Laewa mastid hõbedasta,
Hõbekeedest laewaköied.
Lennuk pandi laewal nimeks,
Et ta lendes lõhkus laeneid.

Siis ta käskis kuldse kuue
Enesele kehakatteks,
Käskis laewameestele
Tublid riided toimetada:
Hõbekarrast ülemile,
Rauakarrast rahwadele,
Wasksest karrast wanemile,
Teraksesta tarkadele,
Sest et ilmaotsa ligi
Põhjanaela piirusela
Wirmaliste wehklemine,
Tulilaste tuiskamine
Rauda ei saa rikkumaie,
Karrast kuube kulutama.

Kalewipoeg XVI. 225—249.

Sääl lahtise mere pääl suured tuuled
Suurt wabadus-laulu meil' laulawad;
Sääl wabadust hingad ja wabadust kuuled,
Ja wäikestest püüetest wabaks saad.

Sest üles nüüd purjed ja algame sõitu,
Ja õpime wabadus-wiisi teel.
Ja laulame waimustust, wapruse wõitu
Neil' kõigil', kes sõuawad lahes weel.

Küllap mõnigi neist wene
Pöörab kas wõi natukene
Lausamale merele —
Wabaduse järele.

Gustaw Suits.

Meri.

Ei tunnegi meri, mis rahu, mis puhkus,
Ta liigub ja kääris ka waikuse sees,
Ja tormis saab ilmsiks ta suuruse uhkus,
Et inimlik wägi on wäeti ta ees.

Tal maisemaa wastu on tuline wiha,
Sest kaldaga maadleb ta päewal ja ööl;
Ka laenete põues on häwitaw iha,
Nad tormis on tantsimas lõhkuwal tööl.

All põhjas tal pärlid, need maksawad hinda,
Mis wälja ei rehkenda inimlik meel.
Weewaimude kuninga krooni ja rinda,
On ehtimas wara, mis tundmata weel.

Ei ole sest kõigest wee ahnusel asu, —
Hulk laewu on lõhutud laenete wäest.
Nii maisemaalt wõtab ta määratu kasu,
Saab seda kõik riikide, rahwaste käest.

Ta kallaste alused öönsaks kõik kisub
Ja kõigutab mägesid aluse päält,
Hulk linnasid lõhub ja rikub ja riisub,
Ei kuule ka ühegi keelaja häält.

Ta teenrid, — jõe wooled, — mis jookswad ta õuue,
Ta kallastelt uhuwad põõsad ja puud;
Ei kanna nad üksi weerikkust ta põuue,
Waid ühes ka pahna ja mustust ja muud.

Need riisutud warandust warjule matwad,
Mis jäädawalt ilmale kaduma lääb,
Ja pärlite wäärtuse kasuta kat'wad,
Kuid ahnus weewaimule alale jääb.

Jakob Liiw.

Rannapilt.

Pilw paistab õhtul punane, kui weri,
Ja päike langeb nähes meresse.
Tuul puhub waikselt üle laia wee,
Ta wõimul tasa kiigub, liigub meri.

Kui puistaks kustuw päike kulla teri
Siin lahke käega üle laenete,
Sääl kulla keskel ilus paadike
Kui unes ujub, tuule lehk tal peri.

Randkaljudel on suurendatud wari,
Nad paistawad, kui kangelaste kari,
Kes tormi wastu wõitlemiseks reas.

Paat ajab kajakate parwe kaljult,
Need lendawad ja kisendawad waljult,
Suur mere kotkas keerleb nende seas.

Jakob Liiw.

Kiigu, liigu laewukene.

Kiigu, liigu, laewukene,
Laened, lahkelt lükake;
Tõuka tagant, tuulekene,
Purjed, hästi paisuge!

Waga ilus ilmakene,
Kuldselt läigib mere pääl;
Soojalt paista päiksekene,
Taewast waata lahkest' tääl!

Laentest läbi, laewukene,
Lenda kui üks linnuke,
Jõua, sõua, laewukene,
Jõua ikka ülesse!

Tere, mere linnukene,
Pole purju tarwis teil;
Tiiwad palju paremine
Aitawad, kui purjed meil.

Ennäe, kena kalakene
Hüppab wee seest ülesse;
Läheb jälle loomakene
Wilu wete woodisse.

Kaugelt paistwad teised laewad,
Purjedes sääl lendawad:
Eemal lendes nemad näitwad
Läikjad luiged olewat.

Kallis meri, lõbus meri,
Suur ja sügaw, sinine,
Ei m'e lahkuks, lõbus meri,
Ial sinust kaugele!

M. Körber.

Meri on me isamaa.

„Meri on me isamaa!"
Laulwad laened wihaga.
„Aga mis siit otsiwad
Maisamaased sipelgad?"

Nõnda laewa taga, ees
Sõidawad nad küsides,
Sisistawad, keewad sääl,
Salalik on nende hääl. . .

Aimab tüüripingil mees,
Mis on oodata tal ees?
Tunneb laente laulu ta:
„Meri on me isamaa!"

Kes küll teab! Ta mure hool
Wiskab pilku taewa pool',
Waatab üle laenete
Kurwalt kaua kaugele.

Ed. L. Wöhrmann.

Torm.

Ma seisin tormi mässul
Kord merekalda pääl
Ja kõrwadesse kostis
Mul wete kohaw hääl;
Ma nägin kuidas laened
Said maha maetud
Ja tormi sunnil uued
Sääl üles aetud.

Ja iga ärkaw laene
See kohas, wahutas
Ja nagu teise surmas
Weel wiha lahutas . . .

Waht üksi kalda äärde
Jäi nendest järele;
Ja wiimaks kuiwas, kadus
Ka seegi kiiresti.

Sääl kurwaks läks mu süda
Siis seda waadates,
Ma seisin kaua kaldal
Ja kaua mõtetes.
Ja mõtted ajamerde
Mu waimu wiisiwad
Ka säälgi mässab maru —
Ja laened liiguwad.

Jakob Tamm.

Maru merel.

Meri mühiseb wõimus ja wäes,
Torm laeneid lööb üles. . .
Ägab laewuke hoogude käes
Wee surmawas süles.

Tema mõtleb, et torm, mis on sääl,
Just teda nüüd püüab;
Tema lõhkuwa laenete pääl
Talt halastust hüüab.

Aga torm — kas ta tunnebki weel,
Et laew on ka ilmas?
Teised põhjused temal on teel,
Siht teine tal silmas.

Jakob Tamm.

Laewamehe palwe.

Tuul see täiel rammul puhub
Mere seljal wingudes,
Laene laene järel uhub
Wastu laewa laksudes.
Waht käib üle purjupuu
Pilwed katwad tähed, kuu.

Laewnik hoiab julgelt tüüri
Wõitleb tormiwäega,
Laewakeha laente müüri
Püüab lõhku lõpmata.
Aga tühine on waew
Nagu laastuke on laew.

Enam weel kui merepinnas
Mässab mehe südames,
Isamaa ja arm ta rinnas
Uuel wõimul kujutes,
Lahkumise waluga
Sundwad südant lõhkema.

Laew on jäänud tormi hoole
Jõud on raugend tüürijal,
Ja ta waatab taewa poole
Wiimsel palwel wagusal:
„Minu armsam taewas, sa
Kaitse minu isamaad“.

Jakob Liiw.

Tüürimees.

Nüüd mere pinnal waikin'd
On laksuw laene hääl;
Laew ujub nagu unes
Ta waikse pinna pääl.

All tähtis taewa kuju
Siin läigib naerates,
Kui oleks wiha wägi
Kõik kustund mere sees.

Kuid tüürimehe pale
On kindel, tõsine,
Ta teab, et rahu süles
Torm sünnib ilmale.

Jakob Liiw.

Laened.

Ojakene, woolad
Mööda rutuga:
Sinu kärmed laened,
Ei nad kannata.
Wiibimata kiirest
Tõtwad edasi;
Tagasi ei pööra
Nendest üksegi.

Waata, kalda äärel
Lilled õitsewad,
Lehed kahisewad,
Linnud laulawad,
Kuid ei laenejooksu
Pea midagi —
Wahutades tõtwad
Nemad edasi.

Kas sa jõudsid näha,
Kuhu jõewees
Igaüks neist jäänud?
Suure hulga sees
Kaob lugemata
Üksik laeneke, —
Ei ta ial pööra
Enam tagasi.

Inimese elu
Näitwad laened mull':
Kiirest lähwad tunnid,
Päewad mööda sul;
Tagasi neist kõigist
Tule üksegi —
Kuis neid pruuk'sid, nõnda
Hingad wiimati!

L. Koidula

Oma saar.

Ma sõuan merel ja sõuan.
Üht saart mina otsin sääl.
Seda kaua ju otsinud olen
Laia lageda mere pääl.

Mõnd saart on määratus meres,
Mõnd sadamat wilusat.
Oma saart aga mina ei leia,
Oma unistust ilusat.

Ma sõuan merel — ja hõljun
Ja laened hõljuwad ka;
Kõrgel kiiguwad, liiguwad pilwed, —
Oma saart aga otsin ma.

Gustaw Suits.

Kiigu, liigu, mu paadike!
Kiigu, liigu laenetel hellaste!
Hellaste ehab ka ämarik,
Tähtede ilu nii imelik.
Kiigu, liigu, mu paadike!
Liigu, laenetel hellaste!

Kiigu, liigu, mu paadike!
Wõsad liik'wad, hälliwad hellaste;
Hellaste ämarik ära kaob,
Hellaste udu ka tõuseb, waob.
Kiigu, hellast', mu paadike,
Wõsad hälliwad hellaste.

Kiigu hellast', mu paadike!
Rukis hällib, kallub ka hellaste;
Hellaste neiu nüüd laulab ka
Oodates armukest tulema.
Liigu hellast', mu paadike!
Rukis hällib ka hellaste.

Mihkel Weske.

Pikkalt kiigub paadikene
Mööda jõge edasi,
Mõttes paadi ääral istun,
Waatan alla laentesse.

Päält küll hiilgwad; päiksepaiste
Armsaste neid kullatab.
Kuldne wesi hellal wiisil
Allapool' mind meelitab.

Aga küll ma teda tunnen!
Päält nii kena, waga ta:
Alt ta põhi surma, waewa,
Koledust saab warjama.

Jõgi nagu armukene,
Nagu Tiiu oled sa:
See ka mõistab naeratada,
Hellast, armsast meelita.

Ära usu, ära usu
Waga silmanägu sa —
Walusalt oh pärast tunned.
Kuis ta mõistnud waleta!

L. Koidula.

Wesi.

Liigutades,
Kiigutades,
Woolab wesi edasi.
Iluwetes
Kujutades
Waatwad kaldad laentesse.

Tasa üle
Laente süle
Lehwib lennul tuuleke:
Lahked tiiwad
Lootust wiiwad
Kaunis kõnes nendele.

Pea, pea!
Tea, tea:
Õhk on heitlik, waatab wagus' päält, —

Oota, oota —
Waata, waata:
Waletades matab,
Sala kinni katab
Tiiwas hingwat wisahäält.

Wilistab tormihääl,
Kisendab tuulekeel,
Künnab laenesüle ta,
Ajab wee üle ta
Huluwail ratastel kõikuwat teed.
Taewani kihutab, —
Tagasi wihutab
Rahuta sulle siis
Kohawat, wahuga wagutud teed!
Keewad nii kibedad
Kõned neil; ägawad
Waluga witsutud laened piinapisaril
Tormide käe!
Otsa ei näe,
Lõpetust kusagil. —
Langeb pikkamiste siis; heidab
Tormihääl tagasi;
Tuule ema
Urisedes
Ja nurisedes,
Pahaselt tema
Kiunudes peidab
Tütreid tagasi warjule.

Tasa üle
Laene süle
Lehwib lennul tuuleke:
Lahked tiiwad
Rahu wiiwad,
Läinud lootust tagasi.
Kohaw wesi kõigub weel aega —

Pikalt, rahunõudwa käega
Wäsind woogusid silitades,
Unustamist igatsedes
Heidab hingama.

Lehekohin, lauluhelin
Uinutab sind unesse.
Tasa suud sull' annab
Langew päike, kannab
Äratuse terad teisele.
Põõsas pajatab weel lind —
Tahaks tähendada mind,
Et seesama laene sa,
Mida kõuel näinud ma. —
Wäike laulik, kas ma usun sind? —

Wesi liigub, wesi kiigub,
Tuuled tõuswad hoidmata;
Süda rinnus, süda rinnus:
Wette kerge waadata!

L. Koidula.

Tiik.

Tiigi waikselt pinnalt,
Selgelt, sinawalt
Paistwad wastu pildid
Imeilusalt.

Taewaruum nii kauge
Sügaw sinine;
Kaugel õhumeres
Hõljuw pilweke,

Kui ka kuninglikult
  Kiirgaw päikene,
  Kuu kui öösde würst, ja
  Helkiw täheke,

Ühes kauni kalda
  Puude lehtega,
  Wiimsel weerel wõrsund
  Õite ehtega

Pühalikul paistel
  Wastu waatawad,
  Aimeid imelisi
  Rinda saadawad.

Aga — tiigi põhjas
  Waikses, sügawal
  Saladuslik elu
  Keemas kihinal.

Pind wõib peegeldada,
  Tormis keeda ka,
  Pind wõib jääks end muuta:
  Põhi muutmata.

Nii ka hinge põhja
  Waa'ta wõimata,
  Pinna kaudsed katsed
  Ei seks ulata.

Tihti õnn ja elu
  Pinnal paisumas:
  Meeleheitlik walu
  Warjul sügawas. . .

Tihti auusus, woorus
  Pinnalt naeratab;
  Madalus ja toorus
  Põhjas pesitab.

Pūūad aga põhja
Waa'ta wāgise:
Tumeneb see hoopis, —
Kaob õige tee. . .

Saladusi palju
Wettes sūgawas,
Palju enam aga
Hinges asumas.

R. Hansson.

Saeweski.

Wesi woolab, wesi jookseb
Kūlaojas otsata;
Saeweski enne seisis,
Tāna weel sääl seisab ta.

Omal ajal jõge warjas
Kõrge kuusk nii armsaste;
Mina ja mu armukene
Seda paika tundsime.

Kuuske on nad maha raijund,
Saagind — surnukirstuks teind,
Kirstu sisse on mu õnne,
Minu armukest nad pan'd.

Wesi woolab, wesi jookseb
Kūlaojas otsata;
Saeweski enne seisis,
Tāna weel sääl seisab ta.

Mõnele ta juba saatnud
Rahukoda wiimsel teel,
Mõnel wiimast woodit saagind —
Mis ka mind kord ootab eel.

L. Koidula.

Põld – Töö.

Mis on põuda põletanud,
Nurmel palaw närtsitanud,
Kuude walge kolletanud, —
Tähte silma suretanud, —
Sest ei tõuse taimekesta
Ilutsewa idukesta.

Kalewipoeg II, 307—312.

Tõtta tööle, ilm on kena,
Mööda läinud piksepilw,
Rikast lõikust wõib weel täna
Saata sulle sinu külw.
Seeme saab nüüd idanema,
Sest et lõppenud on põud;
Põldu pead sa rammutama,
Küll siis tõuseb põllujõud.

P. Jakobson.

Nurmel ikka nurinata,
Sõber, tubliste tee tööd,
Siis sa pärast puudumata
Puhast nisuleiba sööd.

Jaan Parw.

Tänasida toimetusi
Ära wiska homse warna
Igal päewal omad ikked,
Tunnil omad toimetused,
Mure koormad, muljutused,
Omad soowituste sõuded;
Tahad tunnist tulu saada,
Õnnekesta õngitseda:
Ära wõta aega wiita,
Kauemini kõheldada.
Kiirelt käiwad õnne sammud,
Wiitjal wiisi wiletsusta,
Kõheldajal kuusi koormat,
Seitse sala sõlmitusta.

Kalewipoeg III. 722—735.

Uni ei anna uuta kuube,
Magamine maani särki.

Rahwasuust.

Wara tööle, hilja woodi,
Nõnda rikkus tuppa toodi.

A. Grenzstein.

Üks tunnikene tukkumist
Toob eluks ajaks kukkumist.

A. Grenzstein.

Kas tunned meest?

Kas tunned meest, kes koidu ajal
Ju wara tõuseb woodi seest
Ja lahkel linnu laulu kajal
Teeb lauldes palwet pere eest?
Kes õhtuehal, koiduwalgel
Ja iga uute tööde algel
Nii abiks kutsub Jumalat.

Kas tunned meest, kes iga iwa
Käest külwab maha palwega,
Kes palehigis korjab kiwa,
Mis põldu püüdwad rikkuda?
Kes õnnistust küll palub taewast,
Kuid üksi oma tööst ja waewast
Siin waikselt püüab elada.

Kas tnnned meest, kel kübar pihus,
Käed ristis õhtul põllu ees?
Tal päewa wäsimus küll ihus,
Kuid rõõm ja tänu südames;
Siin waikist hingerahu maitseb,
Mis teda murede eest kaitseb;
Ta waba, wabas looduses.

Kas tunned meest, kes rahus asub
Nii halwas majas madalas
Ja nurinata ära tasub,
Mis säädus, kohus pärimas?
Kes kurjaga ei tasu kurja,
Ei sajata, kui töö läeb nurja,
Waid algab uue usuga.

Kas tunned meest, kes pahnas põhus
End elu wastu walmistas,
Kel lapsena küll kõlgas kõhus,
Nüüd priskesti on elamas?

Tal pole wõõrast abi ligi,
Kõik mis ta osa, oma higi
Ja oma waewa kallim palk.

Kas tunned meest, kel oma wiga
Ei olnud tarwis kaebada,
Kel' annetud pikk eluiga
Ja terwe ihu, hingega?
Kes põldu haris eluaja,
Säält wõttis, mis tal eluks waja,
Jäi armsaks lapseks loodusel.

Kas tunned meest, kes õhtuehal
Läeb nurinata magama
Ja kirstu pandud muldsel kehal
Auupärgasi ei himusta,
Waid kaob, unub nagu wari,
Kui warrelt langend walmis mari, —
Üks wana Eesti talutaat.

Jakob Liiw.

Kalewide kange poega,
Wõttis kätte adrasahad
Auustelles adra tööda.
Säädis adra aisadele,
Pani hobu adra ette,
Rakendas ruuna künnile;
Hakkas sooda sahkamaie,
Kuiwa maada kündemaie,
Arupinda pööramaie.
Kündis põrmuks mullapinna,
Segas kiwid sõmeraksa,
Segas sawi seemnekandjaks,
Põrmu idu imetajaks;

Kündis paigad põllumaaksa,
Wägewaksa wiljamaaksa,
Teised kohad karjamaaksa,
Murumaaksa, heinamaaksa;
Külwas soosse sinikaida,
Sambla sülle jõhwikaida,
Mätta rüppe murakaida,
Mõnda paika mustikaida;
Kündis kohad metsamaaksa,
Laiad paigad laanemaaksa,
Külwas metsad kaswamaie,
Tammed kõrged tõusemaie,
Põõsastikud paisumaie;
Kündis paigad lagendikuks,
Laiad orud, laiad murud
Lustilikuks luusikohteks;
Kündis mäed mängimaie,
Kingukesed kõikumaie;
Kündis orud, sahkas salud,
Aasad, luhad haljendama;
Külwas mäele maasikaida,
Põõsa alla pohlakaida;
Kündis lilled kaswamaie,
Õilmed ilul tolmamaie.

Kalewipoeg VIII. 648—681.

Kalewide kallim poega
Kündis päewa, kündis kaksi,
Kündis kolmandama päewa,
Kündis pääle mõne päewa;
Kündis wara udu jälgil,
Kündis hilja kaste piirel,
Kündis lausa lõune ajal.

Päikese ägew palaw
Kurnas kallist ruunakesta,
Waewas adrawedajada,
Piinas künnimehe pihta.
Hobu pidi parmu piina,
Kihulaste kutistusta,
Pidi kiili kihutusta
Töö kallal kannatama.
Mehel kuiwas keelekene
Suhu suure jänu pärast.

Kalewipoeg VIII. 695—711.

Palgilt tõusnud pisaraida,
Juukstest wälja jooksnud higi
Imes mägi mahla kombel
Sala põue sügawale;
Säält'ap sigis soonekesi,
Hallikaida mulla alla,
Kust sai keele kustutusta,
Kurnand keha karastusta
Pärast põlwe poegadele,
Tulew' põlwe tütardele.

Kalewipoeg VIII. 742—751.

Poisike põllul.

Isa sul on hobu sääl
Ader on sul ka;
Künnad üksi põllu pääl
Ilma abita.

Isa, siin ma abiks sul
 Tahan olla jo:
 Too sa wäike hobu mul
 Wäike sahk ka too!

Oleks kaks meid kündmas meest —
 Ise ütlid sa —
 Kaks siis kõrt ka ühe eest
 Annaks helde maa.

Jakob Tamm.

Kündja.

Üht rõõmust elu elan ma,
 Mul mure tundmata:
 Ma olen rahul sellega,
 Mis teenin waewaga.

Sest teen ma lauldes oma tööd
 Ja elan mureta;
 Kõik rahulised minu ööd,
 Ja magus hingata.

Käi küüt ja puno wao pääl,
 Sest põllust tuleb leib; —
 See jalg on ikka õigel teel,
 Mis adra taga käib.

J. W. Jannsen.

Kuld.

Imeline muinaslugu
Heljub sala üle maa:
Mulla sees on palju wara,
Palju kulda peidussa.

Juhan uskus, et sääl kulda
Tõesti peab olema —
Ja ta kündis wara, hilja,
Kündis suure hoolega.

Nüüd on mõne aasta jooksul
Rikkaks meheks saanud ta:
Ta on kulla wälja kündnud,
Wiljakõrrel kõikuma.

Imeline muinaslugu
Heljub sala üle maa:
Mulla sees on palju wara,
Palju kulda peidussa. . .

K. E. Sööt.

Lõokene.

Lõokene, põllumehe sõber,
Otsib põllumehed ülesse,
Tema lendleb üle minu õue,
Laulab mulle laulu lahkeste.

Oh, kui armas on ta häälekaja,
Mida hääl meelel kuulan ma!
Aga siiski — oh, ma soowin seda,
Et ta nõnda laulaks muial ka.

Mulle õitseb alles noorus' iga,
Olen rahul oma eluga;
Jõuan päewahigi, tööd ja waewa
Ära kanda ilma troostita.

Aga minu isa, hall ja wana,
Palju kannatanud elussa;
Talle tarwis kosutust ja troosti
Lahke linnukese lauluna.

Lõokene, põllumehe sõber,
Lenda üle metsa, mägede! —
Jumal andku sulle lahket reisi —
Lenda minu kodukülasse!

Lendle sääl siis üle laia põllu,
Kussa künnab, külwab isake,
Kanna lõbusamas suwelaulus
Minu terwitused temale.

Lõokene, wäike sõbrakene,
Lauluga ta töö sa kergeks tee:
Laula taewa õnnistust ja õnne
Isa põllul iga waosse.

K. E. Sööt.

Laulu õnnistus.

Põllu wahel läksin ma
Lõo laulul kõndima:
Hallipääga põllumees
Seemet külis wao sees.

„Toogu õnne," hüüdsin ma,
„Mis ju nõdra käega
Wanadus on wisanud,
Hallid juuksed külinud!"

Tõenäol kostis ta:
„Laulu õnn ei awita!
Rukkililled hüüab ta
Maa seest põldu rikkuma!“

„Sõber, ei mu kannel ka
Lille enam õitseta,
Kui su rukkist ehitab,
Lapselaps sul pärjaks toob.“

L. Koidula.

Põuasel põllul.

Kurwalt waatab põllumees
Taewa poole üles:
Pole tema silma ees
Pilwe, õhusüles.

Kuiwand kõwaks põllumaa,
Wangistuses wäli:
Taim ei jõua tärkada,
Wõrsuda ei wili.

„Kuidas elan!“ mõtleb mees:
Kui ei wihma tule?
Närtsin ära nälja sees —
Abi loota pole!

Kõrged maksud koormajad,
Riisund wiimse raha;
Rasked wõlad, rõhujad,
Muljuwad mind maha.

Lootsin põllust lunastust —
Seda näha pole!
Kuidas wõita wiletsust,
Kui ei wihma tule!“

Igatsedes põllumees
Waatab jälle üles:
Pilwe aga silma ees
Pole õhusüles.

Jakob Tamm.

Põllukesele.

Põllukene, sina tead,
Et me sõbrad oleme, —
Et mu isa, wana isa
Sind on kündnud hoolsaste.

Sina tead ka, et mina
Siis ju wagu ajasin,
Kui ma üle adrapära
Wahest waewalt ulatin.

Sina tead, oh, sa tead,
Kuis sind kalliks pean ma,
Kuidas wiimse wiljatera
Jaganud ma sinuga.

Nüüdsest mehest, kesse olnud
Adrapära kõrgune,
Kaswanud on suuri meesi,
Pikka poissi sinule.

Nüüd sel mehel särasilma,
Ilus, nobe neiuke,
Keda tahab kodu tuua
Perenaeseks talusse.

Aga pulmapäewaks — tead,
Kulda kallis põlluke? —
Kaeru tarwis hobusele,
Püülit pulmarahwale.

Põllukene, luba mulle
Seda meeldetuletust,
Et su käes on pulmaluba,
Pulmarõõm ja pulmalust.

Aga minu ja mu kalli,
Kauni, noore naese käes —
Meie käes on tänu palwe
Pulmapäewal altri ees.

K. E. Sööt.

Anna andeks.

Anna andeks kullakene,
Et ei saanud kirjuta! —
Mul ju walmis mullakene,
Millesse pean külima.

Aeg on kasin! Kallis aga,
Kui sul süda põleb sees —
Pika waikimise taga,
Läigib rõõm ka silmawees.

Kui ka kaoks kuldne sära
Lootus-pärli pisarad,
Siiski ei wõiks minna ära
Põllult, kus on lõikajad.

Enne töö ja pärast püha
Siis wõib ilmas elada, —
Siis wõib waikist rõõmu näha
Kutsu' koitu kumama. —

J. Ungerson.

Linataim.

Palaw sui, küll on ta omal' pärjaks
Kudun'd mõnda õrna õiekest, —
Siiski minu meelest kõige armsam,
Linataim, sa teistest taimedest.

Taewasina kombel sinu õied
Haljendawat põldu katawad;
Eesti naesed, noorikud ja neiud,
Linataim, sust rõõmu näewad.

Õhtutuul, kui sinu ümber mängib,
Õisi mere kombel laenetab;
Päikese soe, taewa kaste,
Kõik sind kosutab ja kaswatab.

Aga linataimekene, lennul
Mängupäewad mööda tõttawad;
Elutõde pead tunda saama —
Rasked päewad kindlust annawad.

Oma õppind mullahoone jätad
Pea maha; noorikute käed
Puhastades walu sulle saatwad,
Walupäewi, taimekene, näed.

Aga walu, mis meil' elu saadab,
Meie kinnituseks teenib ta;
Öösese kuuwalge kombel tuled
Ahtla wahelt selgelt wälja sa.

Ja kui piigad kedrajate hulgas
Woki ees su ilu kiidawad,
Oma suuga sinu lõnga kastwad:
Häbi siis ja walu unustad.

Ööseti, kui torm ja tondid õues
Üksikut teekäijat waewawad,
Kergemaks ta süda langeb,
Näeb sind akne taga hiilgawat.

Kuidas tulewalgel naeste wirgad
Sõrmed lõime kudawad sind tääl;
Jutt ja lahke kõne aega wiitwad,
Noorte hulgast tõuseb lauluhääl.

Eestirahwa tarwiduseks, kasuks,
Linataim, sa õitsed, walmis saad;
Sinu töös ja talituses leidwad
Leiba mitu talu, küla, maad. —

Neiu, kui ta alt'ri ette seisab,
Sinu katet seljas kannab ta, —
Ja kui puusärk kalmuaida pöörab,
On ta kaetud linariidega.

Noorelt wõtad pehmelt, hellast' wastu
Inimest, ja kui ta eluteel
Wiimast sammu lõpetab, siis sina
Üksi teda hauda saadad weel.

Palaw sui, küll on ta omal' pärjaks
Kudund mõnda kena õiekest —
Linataim, sa siiski minu meelest
Oled armsam kõigist taimedest.

L. Koidula.

Kui wihma sadama hakkas.

Wikatid wihisewad
Lõhnawa rohu sees.
Sääsed aga kihisewad
Niitjate nina ees.

„Jommal appi, jõudu!
Ku'das haina saap?"
„Annas Jommal põudu,
Küll sis pia näep!"

Ja edasi kiiresti wilguwad,
Wälguwad
Need pruuniks põlenud käed,
Kuid taewa piirelt pilguwad
Juba mustade pilwede mäed. . .

„Tulep, kuram. . . Ruttu, ruttu!
Joba käe pääle satte tsilk. . .
Ja tulep kesk ilosat aiga —
Oh sina sunniku wihm!"

Ja puhub tuul
Ja tuleb wesi,
Ja märjaks saab leiwakott puul.
Rahwas aga kuuekesi
On kihinal,
Kahinal
Tööl.

„Saadu, saadu! Mes makat sa wiel!"
Käib peremehe hääl.
„Nä' eski, et om haina iel
Nii pal'lo luha pääl!"

— Mes sääl palas? —
Wenitab sulane.
— Ei midägi —
Küll saap sedägi!
Aiga rikkas minnä küllält.
Anna wiiskü' ruublit pääle,
Ehk muidu ma 'treigi! —

„Juhan, kurat . . . kos sa lääť?
Tule tagasi — poole toopi saat".
— Ää, no ää, — wenitab sulane.
Küll ma wiel 'treiki mõista. —

Ja sadab ja sadab
  Kesk ilusat heinaaega. . .
  Kuid kibe on töö, et aurab seljas,
  Et ei saa ümber kaeda. . .

„Perna'ane, perna'ane: tsia seiwä
  Mul leiwä-koti!
  Ja lamba mõtsa weiwä
  Mo särgi-tükü!"
  — Oh sina heldene aig!
  Ega's nüüt muud ei ole
  Kui innegi ka'ho, ka'ho pääle! —

„Ai, ai, ai!
  Tsia seiwä
  Eski leiwä. . .
  Es saa süwwä,
  Nüüt wiel lüwwä. . .
  Perna'ane, perna'ane. . .
  . . . Uu-uu-uu. . !"

„Küll umma aja!
  Ega pelgä inämb
  Karja-tsuragi kedägi.
  Nä' ku' mina kaswi ja olli
  Ku's sai pessä!
  Oh sina taiwane Essä!"

Tuleb aga tuleb
  Ülewalt märga. . .

„Jommal appi! Jõudu!"
  „Mes sääl wiel Jommal!
  Nõõ, kurat, nõõ!
  Egas päiw wiel otsan ei ole. . .
  Nõõ, — nõõ!"

Fr. Mihkelson.

Talumees ja õpetaja.

Põllul wilja kokku kanti,
Ühte kuhilasse pandi.
Töö sääl oli wirk ja hoolas,
Nii et aga higi woolas.

Eemalt sõidu mürin kajas,
Õpetaja mööda ajas.
Äkki täkud seisma sundis:
Taadi põllul ära tundis.

„Noh, on's Jumal lõikust annud,
Põld sull' palju saaki kannud,
Et saab tasa waew ja kulu,
Kukrusse jääb kopik tulu?"

— „Kehw on wili, wäike lootus:
Wilets terwe aasta ootus!
Ei saa renti ära maksa —
Paluma peab mõisasaksa."

Õpetaja waiki püsis.
Siis ta pühalikult küsis:
„Oli Jumal külwiajal
Meeles sul ja sinu majal?"

— „Auulik õpetaja herra,
Olen asja uurin'd perra . . .
Aga olen nõnda rumal —
Et ei tea, kas aitab Jumal?"

„Kust need hullud mõtted wõtad?
Armas hing, sa põrgu tõttad!"
Töreles nüüd õpetaja:
„Ühte asja sull' on waja."

— „Ärge patust hukka saatke,
Õpetaja herra, waatke:
Läksin mõisa wäljast mööda
Kewadel, kui tehti tööda.

Walitseja seemet jagas,
Ise wandus, paukus, pragas:
Kurat, lurjus, lontrus, molu,
Lõhki löön su lolli kolu!

Kas see tõesti polnud paha?
Aga wili pani maha.
Ei see kartnud kuiwa, põudu,
Nagu pilliroog a'as jõudu.

Kui ma omal' põllul' tõtsin,
Mütsi palwes maha wõtsin,
Taewaisalt abi lootsin,
Õnnistust säält alla ootsin.

Aga waatke, põld on põdur,
Wili wilets, kõrsgi kidur —
Näotu, nii et konnal häbi
Sellest hüpata on läbi!"

„Nöö! — no . . ." hüüdis õpetaja —
„Kutsar: ohjad, — lorutaja!"
Tõusis tolm ja wankri wõrin,
Õpetaja läks mis põrin. . .

J. Rootslane.

Häll.

Hällis hää on naadikesel,
Hauas hää on taadikesel;
Aga hälli, haua wahel
Pikk on hädaohu ahel.

A. Grenzstein.

Puud on noorelt paenutada,
Juhan Jukuna julusta;
Palk lööb katki paenutades,
Juhan jambsiks juhatades.

A. Grenzstein.

Kui õndsalt õõtsub hällikene
Sind mõne pika aasta sees,
Ja emamuau, hellakene,
Sul pühib silmad nutuweest.

A. Reunit.

Kaotage laste nutupisarad;
Wihm on kahjulik, kui lilled õitsewad.

A. Grenzstein.

Hällilaul.

Tule, tule, unekene!
Tule, uni, uksest sisse,
Astu, uni, aknest sisse,
Kuku lapse kulmu pääle,
Lange lapse lau pääle,
Sihi lapse silma pääle,
Asuta aseme pääle,
Wao lapse woodi pääle!
Maga kaua, kaswa suureks,
Kaswa suureks, karjas käia,
Karjas käia, marjatooja,
Orusta hobuse otsija,
Soosta lehma lennataja!

See toob marja metsastagi,
Sinikad soo seesta,
Joowikud jõe taganta
Murakad toob muilta mailta,
Pohlad põllu rajadelta,
Maasikad toob mägedelta.

Rahwalaul.

Lapsuke, nüüd heida sa!

Õues armsast linnud laulsid,
Magama nüüd jäänud nad,
Tiiwa alla pääd ju matsid,
Pesas hellast uinuwad.

Luhast hüüab üksi weel
Rohusirtsu hele hääl:
Lapsuke, nüüd heida sa
Rahulist ka hingama!

Õues armsast' lilleõied
Nikutawad kõrre pääl,
Magawad, kuu paistel hingwad,
Magust und nad näewad tääl.

Õunapuu ka unistab
Õits'waid oksi liigutab, —
Lapsuke, nüüd heida sa
Rahulist ka hingama!

Udujäljel tuleb uni,
Läbi akne waatab ta,
Kas ehk lapsukestest mõni
Ülewal peaks olema.

Kus neid leiab ärkselt, sääl
Tasa heidab kulmu pääl —
Lapsuke, sest heida sa
Rahulist ka hingama.

Saksakeele ainetel **L. Koidula.**

Waigistus.

Kui lapsukesel kätki sees
Ei tule uni pääl',
Siis ema hellast' kiigutab;
Ta waigistaja hääl
Pea walunutul otsa teeb;
Ta laulab armuga:
„Jää wagusi, mu lapsuke,
Ja uinu magama!"

Mu süda, tihti soowisid
Sa lapsekombel ka,
Mis elu ial ilma pääl
Ei wõi sull' jagada.
Siis ema kombel meelitab
Sind mõistus tõega:
„Jää wagusi, mu lapsuke,
Ja uinu magama!"

Kõik okastee pääl kõnnime
Me üless' taewasse,
Kus isa käed lahti on
Ta wäsind lastele.
Kord surmaingli saadab ta
Meil' hellalt ütlema:
„Jää wagusi, mu lapsuke,
Ja uinu magama!"

L. Koidula.

Lapsuke kätkis.

Küll käte ja jalgega sipled sa
Ja suukest säed midagi ütlema —
Oh, sindki täidab ju igatsus,
Kuid kuhu sa püüad? Kus parem on? kus?

Pea kaswawad kangeks sul jalad ja käed,
Sa ilmasse lähed, sääl möndagi näed —
Nii kaugele ometi ial sa ei saa,
Kui igatsus kutsub — kus on küll see maa?

Pea rääkima hakkab su pisike keel,
Kuid nutta sa siiski, jah siiski saad weel;
Ja ilmutab südame soowisid suu —
Neist wähe läeb täide, kõik tühja jääb muu.

Sa edasi püüad ja edasi läed,
Sul raugewad jalad ja wäsiwad käed,
Kui tardumas weri ju soonte sees
Sa edasi püüad, mis on sääl siis ees?

Wast wiimaks saad aru, et kätkike
On ainus sõbralik paigake,
Sa mulda kui kätkisse uuesti läed,
Siis rahul on süda ja jalad ja käed.

G. E. Luiga.

Hällilaul.

Liigu orsi, kiigu orsi,
Kõigu, kõigu, kase ladew,
Kõigutele kanget meesta.
Kanget meesta, tarka tütart.

Jää tuttu, tuwikene,
Maga, minu marjukene,
Suru silmad, sirgukene,
Kuni ärkad koidu ajal.

Tähte silmad waatwad taewast,
Tunnistawad tulewikku,
Näewad ette õnnepäewad,
Õnnepäewad, mured, waewad.

Kuid ei teata taewa tähed,
Ütle nad ei sõnakestki,
Kas on häda ähwardamas,
Ehk on walu waritsemas.

Jää tuttu, tuwikene,
Maga minu marjukene!
Mureni weel mitu maada,
Waluni wiisi wilu-metsa.
Jää tuttu, tuwikene,
Maga, maga, marjukene!

Marie Heiberg.

Uinu, mu laps!

Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
Puu peidust tuleb uneke
Ja kaldub sinu kätkisse.
Uinu, mu laps!

Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
Tuul mängib tamme okstega,

Ei tamme jõua nikuta!
Uinu, mu laps!
Uinu, mu laps! Oh maga, marjaoks!
Saa õitsewaks kui lehekuu
Ja tugewaks kui tammepuu!
Uinu, mu laps!

Fr. Kuhlbars.

Tudu, tuwike.

Tudu, tudu, tuwike,
Maga mureta!
Tähte silmad sinu kätkil
Ei saa kustuma.
Kuugi tuleb kuldsel palgel
Walwjaks woodile,
Kuni päike tuppa waatab,
Tudu, tuwike!

Tuleb aeg, kus tuuled, tormid
Läewad läbi maa,
Ehitama saan sind wälja
Waimuwäega:
Panen kangelaste laulud
Sulle suhu siis;
Paisutama saab su rinda
Wahwa, wägew wiis.

Astud ükskord isamaa eest
Wälja wõitlema,
Ema palawamad palwed
Läewad sinuga.
Lenda siis, kui kange kotkas,
Lenda kaljule!
Ema hellam silmatera,
Tudu, tuwike!

Fr. Kuhlbars.

Lapsepõli.

Kui inime ei wanaks jääks,
Waid ikka lahkeks lapseks jääks:
Küll meie maailm oleks siis
Üks imeline paradiis.

A. Grenzstein.

Lapseleelud, lapsemängud,
Lapsepõlwe paradiis!
Oh kuis nutab teid nüüd taga
Minu kurblik laulowiis.

Ed. L. Wöhrmann.

Su higi kewadel
Toob lõikust sügisel;
Su lapsepõlwe waew
On pärast rikkus'-kaew.

A. Grenzstein.

Ema hool.

Millal maksan memme waewa,
Hää ema piima waewa,
Kahel käel kandemise?
Oh minu hella eidekene!
Kuidas sa mind kaswatasid,
Kaswatasid, kallistasid,
Üles tõstsid, hüpatasid,
Maha pandsid, mängitasid,
Suu juures suisutasid,
Kahel käel kiigutasid!
Wiisid põllel põllu pääle,
Panid parmaste wahele,
Sületäie keskeelle:
Et ei tulnud tuuli pääle,
Ei sadand sadu rumala,
Ega weerend wihma hoogu!
Millal maksan memme waewa,
Hää ema piima waewa,
Kahel käel kandemise?

Rahwalaul.

Liiri, lööri, lõewokene,
Piiri, pääri, pääsokene,
Kos so kulda pesäkene?

Tarcliiwei tamme otsan,
Kua takan kuuse otsan.
Kos si kuus' jäije?
Wanamiis maha raije.
Kos si wanamiis jäije?
Ära timä kuuli.
Kohes teda mateti?
Pika põllu peendre alla.

Kos si pennär jäije?
Ader üles aije.
Kos si ader jäije?
Kirwes katski leije.
Kos si kirwes jäije?
Kiwi külge lätse.
Kos si kiwi jäije?
Merde wiirdü.
Kos si meri jäije?
Musthärg ära jõije.
Kos si härg jäije?
Lauta lätse.
Kos si laut jäije?
Tuli ära palot.
Kus si tuhk jäije?
Kana üles sawits.
Kos si kana jäije?
Kull ära seije.
Kos si kull jäije?
Korgehe lennäs.
Minka sinna perrä mindäs?
Rawwatside ratastega,
Wasitside wankertega,
Hõpetside hobestega.

Rahwalaul Tartumaa keelemurrakus.

Lastetuba.

Arwa, mis on teises toas,
Kui sa sellest jagu saad:
Sepapada? weskikoda?
Türgisõda? saksalaat?

Loomaaed wõi röõwlikoobas?
Usun, sääl on kõik nad koos, —
Nõnda mürin, kolin, kisa
Kostab nõrkemata hoos.

Tõepoolest, seda kõike
Teisel pool sa näha saad:
Sääl mu wäiksed wõrukaelad
Kahekesi mängiwad.

G. E. Luiga.

Kassi laul.

Kur, kär, — kossa lääd!
Nur, när, — nurmõ.
Mir, mär, — midä otsma?
Hir, här, — hiiri.
Kur, kär, — kost?
Pir, pär, — pindre alt.
Tur, tär, — too mullõ kah!

Setukeste laulud II.

Karjaste hommikulaul.

Hüüawad
Pasunad:
„Tõuske üles, magajad!"
Läheme,
Karjased,
Metsa karjale.
Metsas on nii wärske õhk,
Metsas pehme siidipõhk;

Metsa sees
Põõsastes
Selge hallik kees.

Liblikad
Kõiguwad,
Metsa poole lendawad;
Mullikad
Tallawad,
Wilu otsiwad.
Tallekesed, weised ka
On kõik rõõmsad meiega;
Siit ja säält,
Põllu päält
Kuulda lauluhäält.

Päike nii
Wagusti
Wajub ikka edasi;
Pilwed ka
Ujuwad
Üle metsa, maa.
Läheb päike lootele,
Läeme koju, karjased.
Rõõmus meel
Ikka weel
Kõnnib meie eel.

Fr. Kuhlbars.

Karjapoiss.

Tulge kokku, külalapsed,
Karjas käijad kaswandikud!
Tahan teile lugu laulda,
Imeasju ilmutada.

Karjapoiss on kuningas,
Suure walla walitseja,

Palju pere pidaja,
Kuldse krooni kandija.

Kõrgel päälae kohal,
Taewataadi toassa, —
Sääl on tema kuldne kroon,
Päike tema pää ehe.

Mäekingud, mätta otsad,
Need on tema tüma troon, —
Siit ta walda walitseb,
Käskujalgu juhatab.

Trooni ümber, ligi, kaugel
Rohke rohu kandja maa, —
See on tema kuningriik,
Alamate asupaika.

Alamaid on arwamata:
Kiresed ja karesed,
Sulekandjad, sarwekandjad,
Mitmet moodi mullikad.

Igal alamal on amet,
Tarkust mööda talitus;
Utekesed ullikesed
Jäänud aga jaota.

Sarwilised sikukesed,
Hallikarwa habemikud, —
Need on tembutegijad,
Poksimise kunstis kuulsad.

Linnukesed lepikussa,
Need on rõõmsad laulumehed;
Mullikad on moosekandid,
Kaelas kellad, kuljused.

Ministrid on tal ka mitu:
Pika, Paka, Krants ja Tuks;
Need on tublid riigitoed,
Tapeluse toimetajad.

Mis küll teewad hani hulgad?
Mis küll teewad pardi parwed?
Sõitwad, sõudwad merda mööda,
Püüdwad kalu kauniste.

Jakob Hurt.

Laps rohuaias.

Selle uibu otsas
On üks linnuke,
Kesse nagu metsas,
Laulab rõõmsaste.

Tee ka pesa sinna,
Laulja linnuke. —
Ei wõi juure minna
Ükski temale.

Siis sääl sinu pojad
Laulwad rõõmsaste;
Kui kord jookswad ojad,
Orus kewade.

J. Leppik.

Tütarlapse laul oma tallekesele.

Tallekene, hüppa
Üle heinamaa!
Oled ära wäsind,
Heida hingama!

Talleke, sind joodan
Jõe kaldal sääl,
Teen sull' pehme woodi
Wärske rohu pääl'.

Toon sull' palju lilla,
Ja siis laulan ka:
„Utekene, uinu,
Maga mureta!"

Tallekene, kaswa,
Pea suureks saa!
Kui sa oled lammas,
Olen neiu ma!

Fr. Kuhlbars.

Kena kesanurme keskel
Kõnnib karjapoisike,
Kõnnib lambakarja ümber,
Hoiab lambaid hoolsaste.

Rahul lambad rohtu maitswad,
Talled kõrwal tantsiwad,
Linnud ümberkeeru laulwad,
Lilled läigitawad maad.

Lõo hõiskab õite õhul
Keerutelles kõrgele;
Lõo lõõrituse sekka
Kõlab ka nüüd karjane.

Tuule tuhin hakkab tõusma
Pilwed paksuks paisuma,
Ikka ligemale lendwad —
Wihm ju walab wälguga.

Karjapoiss ei enam hõiska,
Lõoke ei laulagi,
Lambakari kogub kokku,
Talled jääwad wagusi.

Karjapoiss, nii ajatuuled,
Ajatormid tulewad!
Ära rõõmu, ära noorust
Wiledasti wiiwad nad.

Pikse tümin kõmab kaugel,
Sadu sõitnud kaugele;
Päike paistab wihmatilku
Rohu ladwul lahkeste.

Laiali läeb lambakari,
Jälle laulab lõoke;
Kõik nüüd kosub kaunimine,
Jälle hõiskab karjane.

Hõiska, hella poisikene,
Kasupõlwel kasinal!
Mõni kurbtus, mõni mure
Tuleb põlwel tulewal.

Mihkel Weske.

Ma olen karjapoisike
Ja waatan mäelt kaugele:
Siit näen ma palju talusid
Ja kirikute tornisid,
Ma karjapoisikene.

Siit waatan mina metsa pääl',
Kust kõlab kaunis linde hääl,
Siit waatan üle heinamaa
Ja üle nurme, nõmmemaa,
Ma karjapoisikene.

Küll uhke on siin ülewal,
Kui sõuab tuul siit tuhinal:
Las' tuul küll kõwast lõõtsuda,
Ma laulan ikka rõõmuga,
Ma karjapoisikene.

Kui mustaks läheb taewatelk
Ja wihma kahab, kärgib wälk,
Siis hüüan ma: „wälk, puutmata
Mu isa maja jäta sa!“
Ma karjapoisikene.

Kui kuri maailm igal pool
Mind ähwardaks kui piksenool,
Siis hüüan wastu waljuste,
Mind, kurjus, jäta rahule!
Ma karjapoisikene.

Mihkel Weske.

Siin on rikas rohumaa,
Aage siia karjad!
Lõbus linde laulu kuulda,
Ilus ise hõiskta, laulda;
Magusad siin marjad!

Mõnus siin on maelda,
Mängi' igal mängil!
Las' siin härjad puskelewad,
Las' siin koerad purelewad
Meie samblasängil!

Iga põlwe rahwa seas
Meie põli muldne!
Siiski käis ka Taawet karjas,
Aga pärast pääd tal warjas
Kuningakroon kuldne!

Hoidkem karja hoolega, —
See on meie kohus!
Wanemad siis meid weel kiitwad,
Karja juures rõõmul wiitwad,
Kui on moona kõhus!

Mihkel Weske.

Rôômus karjane.

Ma rõõmus karjane,
Siin hõiskan halja metsa sees,
Mul lambakari ees, —
Siin olen kuningas!
Jah, ja, ja, ja,
Ma olen rõõmus karjane,
Kes weel mu sarnane?

Siin halja metsa sees,
Kus kullerkupud kaswawad
Ja linnud laulawad,
On nii kui paradiis:
Jah, ja, ja, ja,
Ma olen rõõmus karjane,
Kes weel mu sarnane?

Ehk küll on kuningal
Kuldnupud kalli kuue ees,
Käib kuldse kambri sees,
Tal mure siiski pääs.
Jah, ja, ja, ja,
Ei temaga ma waheta,
Siin elan mureta!

Kui õhtu koju läen,
Siis jääb mu lepik lukuta
Ja kannid kaswama;
Neid homme jälle näen
Jah, ja, ja, ja,
Ma elan ilma mureta
Sääl oma karjaga!

J. Jung.

Mesilane.

Mesilane — linnuke,
Lendad õiest õiesse,
Lendad õiest õiesse!
Otsid mett nii hoolsaste.

Mesilane, mina ka
Ihkan mett siin otsida,
Ihkan mett ka endale
Raamatutest rohkeste.
Mesilane — linnuke,
Mett sa tood ka teistele ...
Oota, kui ju õppind ma —
Teiste waimu toidan ka.

Jakob Tamm.

Karjase laul.

Piiri, pääri, pääsukene,
Lüri, lööri, lõokene,
Kuku, kulda käokene,
Laula, künnilinnukene!
Päike särab selgesti,
Annab walgust armsasti,
Paistab maad ja paistab ilma,
Hiilgab elu iga silma.

Kaha, kaha, kasekene,
Koha, koha, kuusekene,
Müha, männametsakene,
Lõdi, haawalehekene!
Taewast puhub kõhe tuul,
Saadab laulu käsku suul:
Sest ma laulan lustil waljust,
Kiidan ilma ilu paljust.

Jookse, joajõekene,
Keerle, kiire ojakene,
Weerle, järwewookene,
Tantsi tiigilaenekene!
Mina weega weereksin,
Mina jõega jookseksin:
Aga pean loome hoidma,
Sarwekandjat karja kaitsma.

Purjetele, pilwekene,
Ilus taewa ehtekene,
Üle maa ja üle mere,
Üle taewa, ilma ääre!
Sinu seltsis sõidaksin,
Tuule tiiwul tuleksin:
Ei wõi tulla, kaitsen karja,
Ei täi tulla, maitsen marja.

J. Bergmann.

Laps ja lõoke.

Lõoke õhus sääl,
Wäga ilus sinu hääl!
Kus sa olid talwel siis,
Kui mind isa kooli wiis?

„Talwel olin wõõral maal,
Laulsin ikka rõõmsast' sääl;
Kaugelt lapsi tahtsin ka,
Nagu sindki, rõõmusta.

Lähen oma lastega
Talweks jälle kaugele:
Mine kooli, lapsuke,
Õpi sääl siis hoolsaste!"

J. Leppik.

Kooli minekul.

Kurwalt, kallis koduke,
Jätan maha sind....
Waimu isu wirgaste
Kutsub kooli mind.

Jää nüüd jumalaga sa,
Ole õnnistud!
Ial ma ei unusta,
Kuis siin kaswanud!

Kodu, kui kord jälle sääl
Seisad minu ees —
Aeg siis teine ilma pääl,
Mina — teine mees!

Jakob Tamm.

Lapse mõtted.

„Tee terweks mind, mu emake!
Kuis peksab süda waljuste,
Kuis kuum mu pää ja kinni rind!
Mu emake, tee terweks mind!"

Laps palawikus ägab nii.
Siis waatama jääb wagusi;
Kui ärkab uuest' mõtetelt,
Siis ütleb pikka, tõsiselt:

„Ma tean küll, kui haigus lääb
Ja süda rahuliseks jääb:
Mu südamele pead sa
Hulk liiwa pääle puistama.

Siis hingan jälle lahkesti,
Kõik kuumus kaob koguni,
Siis peksew süda sedamaid
Jääb rinnas üsna päris wait.."

Su südamele, pojuke,
Hulk liiwa wiimaks puistsime.
Sa sellest magust rahu said,
Kuid kurbtus kurnab leinajaid.

M. Kampmann.

Neiu.

Neitsikesed, noorukesed,
Ärge, kullad kurwastage, —
Pisar wõtab palge puna.

Kalewipoeg VIII, 208—210.

Tütred, kes wabade emade põues
On wõrsunud wabade tundmuste all,
Need ilusaks õiedeks isamaa õues
Ja walguse tähtedeks pimedal ööl.

Jakob Liiw.

Eesti tütred, edasi,
Astkem oma radasi!
Õitstes armsal isamaal
Õnnistuseks igal a'al:
Kaswage, kosuge
Auusast, kõrgest elage
Käies rõõmu radasi!
Eesti tütred, edasi!

M. J. Eisen.

Julgustuseks.

Mu sõbrad, miks te' norutate
Ja leinapärgi punute, —
Maailm on üksi wahwa päralt,
Ja kotkas lendab kõrgele.

Ei aita kaebtus, silmawesi,
Ei nutunägu halelik,
Kui elus astud tasakesi,
Siis teiste päralt tulewik.

Sest kandke kõrgel oma pääd
Ja mehe sära silmades, —
Ei ilmas leita õnne, hääd,
Kui see ei asu südames.

Liisa Reinwald.

Neiukesed, noorekesed!
Ära te teine teista põlgke.
Teine teise riideida,
Kirikussa käienani,
Altarille astukilla.

Waadake see metsa pääle,
Waadake waariku pääle!
Kas need puud on ühe piku,
Laane ladwad ühe laiu?
Kas nad teine teista põlgwad,
Teine teise oksakesi?
Ühte kokku kummardawad,
Ühte paika paenutawad.

Rahwalaul.

Ingel.

Üks ingel ilmus mulle
 Ja ütles õrnaste:
 Mis pean andma sulle,
 Mu armas neitsike?

Kas palu auu wõi rikkust,
 Wõi kuulust nime sa,
 Ehk õnnepõlwe pikkust,
 Wõi lusti otsata.

Ma palusin: oh anna
 Mull' waga süda sa,
 Et ma wõiks õelas ilmas
 Kõik kurjust kannata!

Ta läks ja ütles: sündku
 Su sõna järele!
 Nüüd julgesti wõin astu
 Ma kurja ilmasse.

Liisa Reinwald.

Ehi!

Ehi! ehi, hellake,
 Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! ehi, ajatiib
 Aastaid lendes mööda wiib!

Lilleke ja tütarlaps
 Läheb warsi wanemaks.
 Mõlemaist siis waataja
 Astub mööda wiitmata.

Selle ehi, hellake,
 Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! muidu öösewaip
 Päikse tõusu pikendab.

Jääd sa armu hõlmata
Elurada rändama,
Pisaraid siis nutab silm,
Maitseb mõru kõik maailm.

Ehi! ehi, hellake,
Noor ja nägus neiuke!
Ehi! ehi, ajatiib
Aastaid lendes mööda wiib!

Aga ära sõbrusta
Uhkusega kuskil sa, —
Uhkus joodab sagedast'
Sõpra sapikarikast.

Sinu ehte, iludus
Olgu truudus, tõsidus.
Tasandust ja tarkust ka
Wõta kalliks pidada.

Õigus, heldus, alandus,
Kannatus ja kasinus,
Puhtus, arm, rõõm, wagadus
Elagu sul südames.

Ole usin igas töös,
Lõbus, lahke sõna sees;
Kindel, kõikumata meel,
Juhtigu sind eluteel.

Kui nii oled, hellake,
Ehtinud end, neiuke:
Küll siis mitmeis rindades
Õnn on sulle õitsemas.

Aga ära lase sa
Ial enda eksita:
Ühe armsa kaenlasse
Langeta end kindlaste!

Ehi! ehi, hellake,
  Noor ja nägus neiuke!
 Ehi! ehi, ajatiib
  Aastaid lendes mööda wiib!

J. Järw.

Kedrates.

Lõnga ketran ma ja nutan,
 Lehekuu meilt mööda käib;
 Kus mu kullakene wiibib,
 Kes sest kuulutada wõib?

Olen laia jõge nutnud
 Oma silmapisaraist:
 Kuulutust ei keegi kannud,
 Toonud teadust ükski neist.

Taewa pilwed, ei nad lausu
 Ühtigi mull' ülewelt;
 Tahaksin end tuulde tõsta
 Nagu kotkas kaljudelt!

Tahaksin sind hüüdma tulla,
 Nõudma üle mere, maa!
 Minu hinge igatsusi
 Leid peaks lahkelt tasuma.

Ei mul ole kotka tiiwa —
 Lõng see katkeb pooli pääl...
 Arm, mu arm, kes kaugel kõnnid,
 Arm, kas walelik su meel?

L. Koidula.

Neiu kanga juures.

Laened läiksid läbi ööd,
Kuu käis waikselt taewateed;
Neiu noor küll kalda ees
Kangast hoides kõneles:

„Walgeks, riie, walgeks saa!
Muuda walgeks rutuga!
Walgeks wiimaks keelmata
Peab kõik asi minema.

Oled walge, oled hea,
Seni keegi sinust pea;
Tuul ja wesi, waata nad
Muutma kõik sind tõttawad!

Päikse tuli, hele ta,
Südant ei wõi waigista';
Waikne kuu ööd kuulutab,
Südamele rahu toob.

Nüüd sind hoian, linake,
Hoian öösel truuiste;
Surnuriiet anna sa
Tänuks mulle pea ka!

Walgeks riie, walgeks saa!
Muuda walgeks rutuga!
Walgeks wiimaks keelmata
Peab kõik asi minema!"

Laened läksid läbi ööd,
Kuu käis waikselt taewateed;
Neiu noori pisaras
Surnuriiet niisutas.

L. Koidula.

Neiu.

Astus neiu nooruke
Õitswa lina wäljale,
Waatas, laulis rõõmsat wiit:
„Mõrsja särgi saan ma siit!“

Säält ta sammus edasi
Haljendawa aasani:
„Õied!“ hõiskas tema suu,
„Siit saan mõrsja waniku!“

„Kuulge, kuulge ingli häält
Linapõllu, aasa päält!“
Taimed nõnda hüüdsiwad,
Wõidu õitsta püüdsiwad.

A. Grenzstein.

Hoiatus.

Hoia südant hoolega,
Neiukene hella!
Kewade on salaja
Ilmund õiedella.

Õite wahel wagusalt
Istub armujumal,
Wahib ümber kawalalt
Mõttel wallatumal.

Ja kus näeb ta südame,
Mis ei hoita hoolel,
Seda toob ta omale
Nobedamal noolel.

G. E. Luiga.

Neiu ja liblik.

Neiu noori oja äären
Noppis kaldal kanniksid,
Noppis kimbuks niidu nõlwal
Õrnu roosiõieksid.

Liblik lehwis õite üle,
Heljus neiu huultele,
Sada korda suud sääl andis
Heitund lapsel' hellaste.

„Anna andeks, magus neid,
Mõtlesin, et roosiõis."
— Olgu seekord, — wastas neid,
— Pattki andeks antud sul;
Aga usu, ei need lilled
Lehka igal' liblikul'. —

M. Lipp.

Ta oli kelm.

Ta oli kelm ja kelmiga
Ei tahtnud tegu teha ma:
Ta musu minult warastas
Ja pärast seda parastas.

Mu süda oli wiha täis,
Et kurjus ülekäte käis;
Ma nõudsin waljult wastust talt
Ja tema — naeris kelmikalt.

Ta oli kelm, mis mina ka
Tal pidin trahwiks tegema?
Ma tema südant warastan
Ja omakord siis parastan.

K. Pödder.

Järwe kaldal.

Neiu istub järwe kaldal,
Waatab wete peeglisse:
Sääl üks hõbedane ilu
Meelitab ta mängile.

Laene murrab praegu maha
Wesilille waatja ees;
Neiu mõtleb, et ka nõnda
Murretaks ta elu sees.

Sest ta hüüab: „jõua, jõua,
Peiuke mu järele,
Hiljemini kaon ära
Laia elu laenesse!“

P. Liebus.

Oleks see meesi minula,
Oleks see kaasa kanala,
Mis sääl sõidab teeda mööda,
Aeleb aruda mööda!
Hobu alla kui see ahju,
Ise päälla kui see päewa,
Kübar kui kirikukellu,
Wöö kui linna lipuriie,
Kingapaelad kui kibemed,
Säärepaelad kui sädemed;

Kui'p see meesi mind ei wõta,
Mind ei wõta, teist ei jäta:
Hobu tal alla hallitagu,
Ise pääle päewitagu,
Sadul selga sammeldagu,
Kübar pähä kolletagu,
Wöö wööle wööditagu!

Rahwalaul.

Poisikesed, roosikesed,
Taara tamme oksakesed:
Ärge püüdke mult punada,
Ärge jänuge mult jumeda!
Mul on pisuta punada,
Wähe werda palgeessa:
Puna jäi metsa puu otsa,
Ilu heinakaare pääle,
Kõrkus kaerakõrre pääle,
Uhkus oaõie pääle,
Walgus wagude wahele:
Sest on must mul musukene,
Meel mul nuker — noorukesel.

Rahwalaul.

Ära usu uisujuttu,
Uisujuttu, poisi keelta,
Sulase sula kõneta,
Perepoja pikka juttu!
Poiss on loodud pettijaksi,
Pettijaksi, püüdijaksi,
Neiu wastu wandujaksi;
Wannub hinge helwetille,
Pää pergeli peralta,
Keha keewa kattelasse:
Lubab tõeste wõtta,
Kindelaste lüüa kihla;
Pöörab selja, pilkab silma.
Läks teiseje taluje,
Üle aia naaburille,
Ära naera'as selle neiu,
Ära selle neiu tiuti.

Rahwalaul.

Peiukene, poisikene,
Mis sina minu tiutad?
Küll mina sinu tiutan,
Tiutan tina tiusta,
Laidan laiasta näosta,
Kõhna kaela kukelasta.
Wiis sul willi warba'aksa,
Kuus sul kärna kukelassa,
Küll sa kiitled ja waletad,
Et sul künnab kümme paari,
Äästab hobu üheksa,
Niidab wiisi wikatida,
Seitse sirpi leikadelles,
Kaarutab reha kaheksa.
Küll sa kiitled ja waletad!
Sul on hiired ikkessa,
Rotid roomade wahella,
Kassid kangi wall'astessa,
Kerpsed sul äkke keerajaksa,
Sääsed adra säädijaksa,
Parmud puude raijujaksa,
Wares sul wali wäljawahti,
Jänes su wilgas teomees,
Wana kull su waimulapsi,
Karu kärme kirjutaja,
Sisalik sul silguaksi.
Ei mina sinule tule,
Sinule siatiule,
Hobuse unenäole,
Koerakoona palge'elle;
Sul on küünar küllekonti,
Waks on silmade waheta,
Suu on seitsme sopiline,
Kael on kahe kandiline,
Nina nelja nurgeline.

Rahwalaul.

Tüdruku tõotus.

Ennem mina heidan kiwi juure,
Kiwi juure, kännu juure,
Ennemalt kui poisi juure:
Kiwi ei kisu, känd ei katsu,
Kiwi ei riisu rinda mööda,
Känd ei katsu kaela mööda;
Poiss ei jäta puutumata,
Rinda mööda riisumata,
Kaela mööda katsumata.
Kui on pime, siis ta petab,
Kui on walge, siis ta wannub,
Räägib teise poisi wastu,
Wannub wana naese wastu:
„See oli hullu uskumaie,
Nõdra nõuu wõttemaie!"

Rahwalaul.

Tulô poiss teid puttumallô.

Neio, neiokõsõ, jo noorõkõsõ!
Kui tie, kui tie kõnnit tiedä müödä,
Tiedä, tiedä müödä, maada müödä,
Pidä, pidäge tie pihtöd peossa,
Pihtöd, pihtöd peossa, wassar käessa,
Tulõ, tulõ poiss teid puttumallõ,
Kelm teid, kelm teid kinni wõttemaije,
Lööge, lööge tälle lõugõ piti,
Kopu, koputagõ kolmu müödä,
Et ei, et ei kuulõ kuwwõl päiwäl,
Näe, näe ei säitsmel nädälälgi,
Et ei, et ei mõista no umma mieltä.
Neio, neiokõsõ joos noorõkõsõ!
Seeni, seeni hainamaa om illos,

Kunni, kunni hain weel niitemäda;
Seeni, seeni kaari weel kaunikõnõ,
Kunni, kunni kaari weel palamada;
Seeni, seeni marjamaa punanõgi,
Kunni marja weel noppimada.
Neio, neiokõsõ joos noorõkõsõ!
Seeni, seeni neio weel neitsikene,
Kunni, kunni poisist weel puttumada,
Käsi, käsi kallis weel kaemada,
Sula, sula suu weel andõmada.

Setukeste laulud II.

Paras wastus.

Kõik armsamad jutud meil juba
On üheskoos räägitud siin;
Sa tead ka, et walmis mu tuba, —
Sind sinna siit elama wiin.

Et elus ei sünniks sest paha
Ja nõnda just nõuab nüüd mood,
Siis küsin: „kui palju sa raha
Ja wara ka ühes kord tood?"

— Ma tean, et mu isal on raha. —
Nii wastab nüüd nugissilm neid:
— Kuid orje ta osta ei taha,
Sa isegi arwata wõid.

Et mina sind enam ei waata, —
Ei ole see minu süü;
Sa otsi nüüd Afrikast laata
Ja ennast sääl orjaks siis müü! —

Jakob Liiw.

Muru Hansu ainus ingel.

Muru Hansu ainus ingel,
Kaasike,
Ilus kui see õiekene,
Kaasike!

Tasane kui tuwikene,
Kaasike,
Seisis seitsme wenna keskel,
Kaasike!

Seitse wenda, seitse peigmeest,
Kaasike,
Seitse aastat hädassagi,
Kaasike!

Hädas kaks kord seitse aastat,
Kaasike,
Kui ju paljud kosjas käisid,
Kaasike!

Oh mu armas isakene,
Kaasike,
Oh mu hella emakene,
Kaasike!

Laske kosjad wälja sõita,
Kaasike!
Ma wõin sigu, lambaid sööta,
Kaasike!

Kui saab kolm kord seitse aastat,
Kaasike,
Siis las' kosjad sisse sõita,
Kaasike!

Rahwalaul.

Oh seda endista eluda,
Kallist kaswu põlwekesta,
Kui ma, kallis, kaswanesin,
Mari, maasta tõusenesin,
Angerwaks, üles ajasin!
Kaswin kui kanep aiassa,
Sirge kui saari salussa,
Pikka putke puu wilula.
Ei mind täidind eidel lüüa,
Ei mind täidind taadil lüüa,
Hellal wennal wemmeldada.
Ölekõrs oli wenna wemmal,
Takukoonal taadi rooska,
Willasalk oli eide witsa.
Nüüd mind kopib koerapoissi,
Näpib näljatse sulane.

Rahwalaul.

Neiu noorpõlw.

Oh minu endist elukesta,
Kallist kaswu põlwekesta,
Kui olin oma kodussa,
Elasin isa taressa,
Weeresin welle põrandalla!
Kõndisin, kodu kõrises,
Tantsisin, tare tõrises
Isa helme helinalla,
Wenna tenga tilinalla,
Kaelaraha kabinalla.
Helmed helksid, tengad tilisid,
Noortemeeste silmad tiksid,
Kui need kurjad kutsi silmad,
Kui need kadedad kassi silmad,
Tillukesed tiisu silmad.

Panin ma peergu purdeesse,
Ölekõrre kõnnikusse, —
Ei murdund peergu purdeenna,
Ölekõrsi kõnnikunna.

Sain ma kurja koha pääle,
Sain ma kaleda kaasaksa,
Sain mina wiletsa weerele —
Siis panin palgi purdesse,
Kõle kõiwu kõnnikisse:
Murdus palki purdeenna,
Kõle kõiwu kõnnikunna.

Kas ma seda ise murdsin?
Ei ma seda ise murdnud —
Seda murdis mure suuri,
Paenutelles paha meeli.

Rahwalaul.

Wai sedasi suad mehele!

(Kodawere keelemurre.)

Wõeh Leenake, kullalapsuke,
Kuda sa issud ja kuda sa assud!
Wai sedasi suad mehele!

Kui issud, ära issu tüöta,
Kui assud, ära assu asjata,
Kui lähäd, siis wii,
Kui tuled, siis tuo —
Wõeh Leenake, rissilapsuke! . .

Anna Haawa.

Noormees.

Weni waksa, wennikene,
Kaswa kaksi kõrgemaksa,
Paisu poissi paksemaksa,
Kosutele kangemaksa
Edespidise elule,
Tulewa aja tuluksa.

Kalewipoeg X. 850—855.

Meest ei jõua müürid hoida,
Ega kaljud kammitseda!
Tugewus ei kaota teda,
Rammul rohkest' radasida.

Kalewipoeg XIII. 461—464.

Isamaa on mehe ülem mõte,
Wabadus ta armsam igatsus,
Rahwa õnn ta kallim ettewõte,
Kindlus tema parem omadus.

A. Grenzstein.

Kaks olgu sulle pühad ilmas,
Sa kihla ennast nendega,
Neid hoia lipukirjaks silmas,
Need on: su pruut ja isamaa.
Need nõuawad su armu annet,
Sa wannu neile kindlat wannet,
Et nende õnneks elad sa.

Jakob Liiw.

Ma teretan.

Ma teretan ärkawat noorust ta teel,
Ta ihulist, hingelist ilu;
Tal armas ju kõnelda isade keel,
Ja wöörastaw öösine wilu . . .
Sest nooruse palgetel punawat loitu
Ma waatan, kui tõusewa päikese koitu . . .
Kord wõrsuwad noorusest mehed . . .

Ma armastan silmi, mis sädemeid, tuld
On pildumas siia ja sinna,
Mis läigib, kui templite kuplite kuld,
Ja paistmas on maale ja linna.
Need särama panewad isamaa õue
Ja tungiwad mitmegi magawa põuue . . .
Need uuema aegade tähed . . .

Ma tahan ka kuulata tugewat häält,
Mis noorusel tungimas põuest;
See kostab kui mägede seljaku päält,
Kui parema ilmade õuest.
Ta paljuid on kutsumas orgudest mäele,
Neid wastu wiib wõitlema kurjuse wäele . . .
Loob lauludes hingelist ehet . . .

Ma teile seks õnne nüüd soowida wõin,
Te wabama aegade pojad! . . .
Need laulud, mis mina kord ilmale lõin
On wäetid ja wagusad ojad . . .
Nad jooksiwad wõimsate kaljude wahel,
Mis seisiwad igal pool ümber kui ahel
Ja hoidsiwad kinni neil woolu . . .

Jakob Liiw.

Noorte laul.

Las' kaswame, me tõusew sugu,
Ja ootame, mil tuleb tund,
Kus nendele, kes näewad und,
Kord müristame kõrwu sõjalugu.

Las' kaswame! Las' kogub rammu
Me lihastesse noortesse,
Las' õpetab weel elutee,
Kuis tuleb targu sääda sammu.

Las' kaswame! Las' suurdub wägi,
Kel lehwib eel ju noorte lipp,
Kel sihiks on see mäetipp,
Kust muidu laulik kujutusi nägi.

Siis aga tõuseme kui rahesadu,
Mis sõuab rängalt taewa all,
Ja tulekirjal wilkuwal
Maas wiletsatel' kuulutame kadu.

Gustaw Suits.

Nooruse aeg.

Aeg antud naerda, aeg antud nutta,
Aeg antud pisaraid pühkida.
Aeg säetud elada, aeg säetud surra,
Aeg musta mulla sees magada.

Kuid mis on nooruse aeg?

Ei ole see paastuda, ei ole see paluda,
Ei waimu närides närtsida:
See aeg on õitseda, aeg õnne maitseda —
Ja armsa kaela ümber hakata.

Gustaw Suits.

Edasi.

Eesti pojad, edasi,
Astkem oma radasi!
Laulgem rõõmsast Loojale,
Pidupäewa toojale!
Lipumees rongi ees
Lehwitagu lippu käes!
Lauldes rõõmu radasi,
Eesti pojad, edasi!

C. R. Jakobson.

Tungis taha tammemetsa,
Tungis läbi laanemetsa
Paksustiku pimedasse
Hundi pesi otsimaie,
Kiskujaida kiusamaie.

Kalewide kange poega
Kiskujate kihutusel
Tegi teeda, tallas rada,
Tegi teeda metsast läbi,
Rada läbi rägastiku,
Kust ei enne kukke käinud,
Käinud kana kõõrutelles.
Tõukas maha tammeoksad,
Tallas maha toomeoksad,
Murdis maha männioksad,
Kitkus maha kuuseoksad,
Katkes maha kaseoksad,
Tuiskas maha kõrged tammed,
Puistas maha pikad pärnad,
Rabas maha remmelgaida,
Lõhkus maha lõhmuspuida,

Oksad eessa, tūwid taha,
Tallas kännud tolmupörmuks,
Kus ta käinud, tänaw taga,
Kus ta läinud, lage taga.

Kalewipoeg IX. 76—100

Kôrgest' kôlagu!

Kōrgest' kōlagu Eesti poegade auusus,
Mingu ilutsema ōigus armsuses!
Kaunist' kaswagu nende teadus ja tarkus!
Walgus walitsegu wabas wōimuses!
Wabas wōimuses!

Armsast' ōitsegu Eesti tūtarde ōnned
Pūha tulewiku pehmeil tiiwadel!
Selgelt säragu nende häädus ja ilu!
Ōnne lehwigu nad ōitsma ōrnuses!
Ōitsma ōrnuses!

J. Järw.

Ehitage rahukojad.

Taaralaste targad pojad,
Eesti waprad wennaksed,
Ehitage rahukojad
Enda keskel ülesse!

Üksmeel astub wōimsal sammul:
Eesti elu edeneb;
Wili kaswab, lokkab rammul:
Tulewik teid ōnnistab.

Waenuwinu kurnab jõudu,
Teiste ees teid naeruks teeb,
Kannab elupõllul põudu,
Rikub õilmed ilusad.

Taaralaste targad pojad,
Eesti waprad wennaksed,
Ehitage rahukojad
Enda keskel ülesse!

Anna Haawa.

Wennakesed, Eesti ema pojad.

Wennakesed, Eesti ema pojad,
Andkem käed teine teisele,
Ehitagem ühenduse kojad
Säädkem rahulipud ülesse!

Ei see lä'e, kui weli wihkab wenda,
Waenumõõka tõmbab tupesta:
Siis ta häwitab ju iseenda,
Sunnib sugulase surema.

Wennad, kuulge! Meie talu rajal,
Wähe maad mu isa waarikust,
Seisnud tore talu wanal ajal
Milles rohkest' olnud warandust.

Sellel talul olnud täied salwed,
Täied küünid, kuhjad heinamaal:
Puuduseta mööda läinud talwed,
Häda pole tuntud millgi a'al.

Kui sääl aga isa ära suri,
Asus tüli, taplus talusse:
Weli oli wenna wastu kuri,
Tahtis walitsusta omale.

Tülis läksid mööda kuud ja päewad,
Lepitust ei olnud lootagi;
Tööd ja talitused kõrwal jäiwad,
Kussa wihas, waenus elati;

Nüüd on wennad wälja läinud talust,
Talu ise ka ju kadunud;
Ainult aherwars weel paistab salust,
Nagu ähwardajaks jäetud.

Wahel nähtakse sääl lahket lindu
Aset wõtwat aherwarre pääl,
Aga kurbtus rõhub tema rindu,
Hale, kaebaw hellakese hääl.

Talu põldki seisab harimata,
Mitmel wiisil ära jaotud:
Osalt mõisale kui karjarada,
Osalt metsaks, söödiks muutunud.

Waatke sõbrad, nõnda oli lugu
Waenuliste wende taluga,
Nõnda kadus nende selts ja sugu,
Et ei midagi neist kuulda saa.

Nõnda tõesti terwe rahwas kaob,
Kui ta pojad end ei ühenda,
Nõnda unustusesse kord waob
Kõik, mis enne hõiskas õnnella.

Sellep' wennad, Eesti ema pojad,
Andkem käed teine teisele,
Ehitagem ühenduse kojad,
Säädkem rahulipud ülesse!

Ei see lä'e, kui weli wihkab wenda,
Waenumõõka tõmbab tupesta:
Siis ta häwitab ju iseenda,
Sunnib sugulase surema.

K. E. Sööt.

Siis nuhtle mind . . .

Kui nõder jalg wast elurajal,
Mul eksib kõrwal õigelt teelt,
Kui mõne kiusatuse ajal,
Ma kaotan ehk kindlat meelt,

Kui taewa pühadusi põlgan,
Kui wenna wastu patustan,
Kui isamaad ma ära salgan,
Ehk muidu nurjatumaks saan,

Siis anna andeks, Kõrge Isa,
Ja kinnita su nõtra last,
Hääl püüdel jõudu juurde lisa
Ja aita hoida eksimast . . .

Saab aga süüta neiu nutta
Mu ülekohtust pisaraid,
Siis waljust kohut mõistma rutta,
Mind nuhtle, nuhtle sedamaid!

A. Rennit.

Noor hing.

Noor hing, oh ära ial wiida
Sa aega jampsituste öös
Ja ära seltsiliseks liida
End wende wooruseta töös.

Mis saladuses püüdsid teha,
Kord kahetsedes leiad eest,
Ja häda sees saad tunda, näha
Et pole sul truud seltsimeest,

Ehk lendaks läbi maa ja taewa
Hing seltsis palwewaimuga,
Ei jõuaks seegi walu, waewa,
Su hingest ära ajada.

Waid wooruseta kohtu ette
  Kord aralt pead sa astuma,
  Ja raske kahetsuse kätte
  Su murtud hing wõib närtsida.

Jakob Liiw.

Nõel.

Neiukene särasilma,
  Neiu lahke, naerukas
  Pistis mulle õie rinda,
  Nõelaga ta kinnitas.

Nõel ei olnud poolest tollist
  Pikem näha sugugi
  Kuid ma tunnen ots on puutnud
  Südamesse ometi.

Õieke nüüd närtsind ära,
  Nõel see kadund kuue seest
  Aga haaw ei kao ära,
  Walus haaw mu südamest.

K. E. Sööt

Nooremehe walu.

Minu walul on mustad silmad,
  Silmad kui tule sees särawad;
  Minu walul on ruuged juuksed
  Siidina salkudes lokkajad.

Minu walu on sirge ja sale,
  Ilma pääl ilusam iluke,

Wõõra wastu on lõpmata lahke,
Otsata wali ta minule,

Oh kui hästi tantsib mu walu,
Tantsib tormates hõlmasse,
Tantsib segi mu meele ja mõtte,
Lõhkema tantsib mu südame.

K. E. Sööt.

Olôs mul...

Olõs mul üts wäike weli,
Olõs wäike sõsar ka;
Wellel tiis ma paiju pilli,
Sõsarõlõ sõrmusõ.

Olõs mul üts wäike opõn,
Opõn lina lakakõ;
Ma tiis teile wahtsõ suitsõ,
Wahtsõ saani tiis ma ka.

Ku mul siis üts wäike mõrsja
Mõtsa takan olõsi;
Toolõ ma siss sõidas kosju,
Läbi laanõ lasõsi.

Sõsar, tuu mul tuusi kinda,
Weli, tuu kasku tarõ päält!
Eis ma istusi siss saani,
Welle panõs kutsaris.

J. Lattik.

Sõprus.

Õnn sel, kell' taewas sõbra annud
Siin tormilisel eluteel!

Elise Aun.

Liig ruttu ära sõlmi armupaela,
Liig palju sõpru ära kogu ka.
Nad panewad sull' wiimaks lingu kaela —
Su wäljawalitul truu ole sa.

Elise Aun.

Oh, iga sõprus kustumas on wäle,
Mis kasumõttes kinnitatud saab!

Jakob Liiw.

Maalitud lilledel lõhna ei ole,
Sunnitud sõprus on südamel kole.

A. Grenzstein.

Sôprusele.

Oh sõprus, kuldne hinge side!
Sa sõlmid kokku südameid
Ja õrnalt hoiab sinu pide,
Kus truudus, arm su omaks said;
Kus puhas süda, kõrge mõte
Su kallist koda kaitsewad,
Kus woorusele edastõte
Sull' awab wõidu wärawad:
Sääl hiilgab sinu kuldne wöö
Ka läbi ahastuse öö.

Kes selle suure mõtte sihil
Üht südant leidnud enesel
Ja igawese saatusjuhil
Sai sõbraks leitud südamel,
Siis hoidku ta kui kallist wara,
Mis õnnejumal talle tõi;
Ei maksa ükski kuld, ei sära,
Üht südant, mis sull' truuks jäi,
Sest sõprus, sulle hüüan ma:
Las' mind su hõlmas wiibida!

P. Jakobson.

Ma môtlen sind.

Ma mõtlen, sõber, sinu pääle
Nii tihti ja nii hellasti!
Kas tulen ma ka meelde sulle?
Kes ütleb, mil, ehk millaski?

Su silmi näen ma sinililles
Kui kõnnin niidul, metsa all;
Ma arwan kuulwat sinu hääli,
Kui lõo laulab ülewal.

Su õnne pääle istutasin
Üht kena lille kaswama,
Su nimel teda nimetasin
Ja kastan, hoian hoolega.

Sa heljud ööl mu unenäodes
Ja päewa tööl mu silma ees;
Sa tuled, sõber, minu meelde
Ka waikseis õhtupalwetes.

Ma loen sõrmil päewi, tunda,
Mil sinust saan ma sõnumid.
Kes ütleb mull', mil mõtled minda —
Ehk ammugi ju unustid!

Elise Aun.

Sõbrale elus ja surmas.

Kui tahad jagada kõike,
Mis tuleb, minuga,
Kui sõber elus ja surmas
Mull' soowid olla sa,

Siis kaota kahtlus ja argtus
Sa rinnast koguni,
Ja tea, et julgete päralt
On maailm alati.

Wõib olla, et waikset õnne
Ei osaks sulle saa,
Kuu walgel ööpiku laulu
Wõid wähe kuulata,

Kuid ära unusta seda:
Just wõitlus elu on,
Ja wõrsub wõitluste wiljast
Nii magus eluõnn . . .

Ja isegi siis, kui tuleks
Weel raskust küllalt eel,
Meil üksmeel, armastus, truudus
Jääks wõitjaks eluteel.

Seepärast kui soowid olla
Mu sõber igawest',
Siis kaota kahtlus ja argtus
Su noorest südamest.

R. Hansson.

Sõprus.

Me olime südamesõbrad,
Sõbrad kui tuikese paar;
Meil üks oli laud ja lawa,
Meil üks oli kannu sees taar.

Me sõprusest aasta on mööda —
Ei tunne me teine teist . . .
Kumb süüdi me sõpruse juures,
Ei kumbki tea meist.

Me sõprusest aasta ju mööda,
Uut sõpra ei leidnud ma weel:
Uus sõprus ei kuidagi sigi —
Nii raske ja haige mu meel.

K. E. Sööt.

Igatsus.

Oh kui palju, palju
Oleks rääkida!
Rääkida, mis koormal
Rõhub rinnassa.

Aga kus on sõber
Ainukene, truu,
Kellel' kõike, kõike
Awaldaks mu suu!?

Oh mis igatsuses
Õõgub minu rind!
Arm, oh arm — mu iha,
Kus ma leian sind?

K. E. Sööt.

Uus sõber.

Alles eila saime tutwaks meie,
Täna juba sõbrad sinana . . .
Ja me käime mööda jõekallast
Käsikäes waikse rahuga.

Sina waatad laenetesse alla,
Kuidas kadusid nad järgeste,
Kuidas kadusid ja kuidas uued
Wirwendades tulid ülesse.

Ja me käime mööda jõekallast
Käsikäes waikse rahuga . . .
Kaldal weski, müraw lauawabrik,
Kõrge kiwikorsten suitseja.

Mina näen musta suitsupilwe
Õhulaenetesse kaduma,
Näen kaduma ja uusi pilwi
Jälle tõusma musta sambana.

— — — — — — —

Ja sa naerad, naerad wallatumalt
Määratuma rõõmutuju sees —
Mina tunnen, kuidas tume walu
Awaldab end waikses silmawees.

K. E. Sööt.

Sôbrad.

Nagu ühe ema lapsed
Hans ja Annake:
Neid on kokku juhatanud
Juba karjatee.

Kus on Anna, sääl on Hansu,
Kus on Hans, sääl Annake,
Nagu kewade ja ööpik,
Päik'se kiir ja lilleke.

Hans ja Anna suured sõbrad,
Seda tean ma;
Mis sest wiimaks wälja tuleb,
Wõin ju aimata.

K. E. Sööt.

Wari.

Ja sõber, sa käisid kui wari
Nii truuilt mu järele,
Ei ialgi maha jäänud,
Kui paistis päikene.

Kus ialgi ilu ja õnne
Mul oli maitseda,
Kus ialgi lõbu ja rõõmu:
Sa jagasid minuga.

Nüüd, kuna mul kurbtust ja muret,
Nüüd oled sa lahkunud;
Kui päikene enam ei paista,
Siis wari on kadunud.

G. E. Luiga.

Kui ma teaks.

Kui ma teaks ühe ainsa hinge,
Kesse hää on ilmas minule,
Kesse osa wõtab minu elust,
Kes ei minust ära tüdine,

Siis ma läheks läbi pime ööde
Läbi laia lumehangede,
Nagu hirmust taga aetud tõttaks,
Peidaks nuttes pää ta sülesse . . .

Elise Aun.

Sõbrad.

Nii kaua, kui mu soontes weel
Werd oli imeda,
Nii kaua leidsin igal teel
Ma sõpru otsata.

Nad meelites mull' andsid suud
Täis walskust huultega,
See juures mult ei püüdnud muud,
Kui üdi kurnata.

Siin ägan ma nüüd haawu täis
Ja rõhutud mu rind,
Küll iga sõber mööda käis,
Ei ükski tundnud mind.

G. E. Luiga.

Mul oli sõber.

Mul oli sõber. Käsikäes
Me teele läksime.
Ja kerge näitas noorus-wäes
Siis saada sihile.

Kuid ikka raskemaks läks tee,
Mis enam käisime.
Ja mitme waewa järele
Kord laande jõudsime.

Laan oli tume, murdjaid ka
Ta warjas paljugi,
Nii et lõi sõber kohkuma —
Ja pööras tagasi.

Nüüd astun üksi metsa sees
Ja raske on mu meel.
Mind oot'wad suured ohud ees —
Oh oleks sõber weel!

Gustaw Suits.

Armastus.

Armastuse pehmed tiiwad
Kandwad hinge ülesse;
Üle ilma ilude
Taewasse nad teda wiiwad.

P. Jakobson.

Kuni armastad, seni elad sa,
Tahad elada — armasta!

Anna Haawa.

Armastus, see on see wedru,
Mis maailma liigutab;
Armastus, see on see hallik,
Millest loodus elu saab.

M. J. Eisen.

Kui süda armastuses põleb,
Siis pää mõttepuuduses külmetab.

J. W. Jannsen.

Armu tee.

Armu tee käib kahes arus
Läbi maast ja taewastest,
Mõlemate ilme waimud
Rändawad sääl igawest'.

Inimene waata, ette
Selle tee pääl tõttades,
Waata ette, kus sa kõnnid
Kustumata kauguses;

Tee läeb walge taewalinna,
Tee läeb pime põrgusse,
Waata ette, kumba aru
Walid sina endale!

Ado Reinwald.

Noor armastus.

Kes suudaks küll käskida tormist merd,
Et laentes ei kerkiks ta pind?
Kes suudaks küll keelata noorte werd,
Et rinnal ei hõiskaks rind?

Ei tõusnud see waikselt kui päikene —
Mu tundmuste tulisem hoog.
See tuli kui pikne ja äikene —
Ma olin kui pilliroog.

Noor armastus kewade-maru on —
Tamm nõtkubki tema eel.
Noor armastus kewade-maru on —
Ja mõnigi murdub ta teel.

Gustaw Suits.

Armastus.

Mis on see pael, mis inimest
Siin põrmu pinnal köidab,
Mis eluwaewa, wõitlemist
Kui lilleloori peidab?

See on üks tundmus, taewa and,
Mis ehib elurada.
Kes ial pole armastand,
Ei see wõi mõista seda.

Arm särab ema südames
Last kaswatades üles.
Arm wenda, õde õnnestes
Seob perekonna süles.

Kuid arm on hiilgwalt kroonitud,
Kui süda südant leidnud,
Neil Eeden ilma ehitud,
Õnn õitswalt omaks heitnud.

Arm lõpmata! — ei surma wõim
Ka murra teda ära.
Sest hõiska õnnel armas hõim:
Sul maa pääl taewa wara!

Elise Aun.

Arm.

Arm paistab, läigib südames
Kui päike udu pilwedes
Ja tema piisad wõiwad ka
Kõik hinge maasid niisuta.

Ta siiski sagest wälku lööb
Ja õnneõisi ära sööb,
Et süda kaebab kurwaste:
Arm õnnetuseks ilmale!

Oh süda. ära kaeba sa
Kui wõitled armu waluga:
Ta walu magus, magus õnn
Su elura'adel ikka on.

Las' paista armu päikene
Maailma elu udusse,
Sest ilm on ilma armuta
Üks kole koht ja tühi maa.

P. Liebus.

Laul armastusele.

Oh armastus. sa kallis, magus mesi!
Õnn sel, kes leidnud armukest;
Kui rind on rinna ääres, käes käsi,
Silm silma waatab südamest;
Sest armastus teeb sauna suureks mõisaks,
Ja puistab lilla okkasteel!
Ta muudab metsad, laaned rohuaiaks,
Et taewa õnne tunneb meel.

Oh armastus, sa söödad meie südant
Just nagu suhkruaasa pääl!
On armastus meil südamesse idand,
Siis põgeneb kõik nukker meel.
Kes armastab, sell' paistab päike selgem,
Sell' õitsewad ka okkaspuud;
Ta rist ja waew on sedamaid tall' kergem,
Kui armsamale annab suud.

Oh armastus, sa annad meile tiiwad,
Kui linnukestel lennata
Ja paned meie suhu rõõmulaulud
Ning aitad meid kõik kannata.
Kui armastan, siis naeran auu ja rikkust
Ja olen rõõmus armu sees;
Ma põlgan wäge, jätan suurtel suurust:
Mu paradiis on südames.

Oh armastus, sa teed kõik raske kergeks
Ja musta leiwa magusaks;
Kus hingad, sääl teed kiwisängid pehmeks
Ja oled siidi palakaks.
Oh õnnetu, kes armastust ei tunne! —
See elab surnult ilma pääl:
Ei anna suud, ei istu tema sülle
Ei keegi armastaja tääl!

J. W. Jannsen.

Üks ainus kord.

Üks ainus kord ja mitte enam
Wõib süda tõest' armasta', —
Su põues imelillekene
Ei mitmel korral õitse ta.

See armastus, mis kaduw, kustuw,
Mis meelest läheb wiimati
Ja uuel' armul' aset annab,
See — armastus ei olnudki.

Üks ainus kord ja mitte enam,
Üks ainus kord ja surmani!
Ei ükski wägi, ükski wõimus
Suurt armusäädust muuta wõi.

Anna Haawa.

Su armastus sull' olgu püha.

Su armastus sull' olgu püha,
Sest ära räägi teistele,
Sest teiste inimeste mõtted
Ei kõlba sinna wahele.

Sest räägi ainult Jumalale
Ja kuula põues Tema häält;
Kui kahtled sa ja mures oled,
Siis õiget wastust leiad säält.

Su armastus sull' olgu püha,
Sest ära räägi teistele,
Sest teiste inimeste mõtted
Ei kõlba sinna wahele.

Anna Haawa.

Kannikene.

Unemõttes uupi sõudes
Läbi waiksest waarikust,
Leidsin hallikale jõudes
SinililIe saarikust.

„Kallis, lahke kannikene,
Ei sind taha kitkuda,
Ära kohku, kaunikene,
Ei sind maha sõtkuda.

On mul kodus aiakene
Lahke, armas minule,
Sääl üks waikne kohakene,
Kallis lill, ka sinule.

Selle koha saan ma andma
Sulle elupaigaks ma,
Sinna armule sind kandma,
Sest ma olen sulle hää".

C. R. Jakobson.

Uinuw kullake.

Kuis kaunilt sätendawad tähed,
Kuis armsalt hiilgab hõbekuu!
Mets kannab uhket, walget ehet
Ja ilul paistab iga puu.

Mu kullakene pehmes siidis,
Weel uinub, magab magusalt;
Ta toomeõites, walgeis riidis,
On unehõlmas wagusalt.

Tuul tõuseb lõunast waikne, waga,
Mets kohiseb nii salaja...
Õrn neiukene uinub aga,
Ei seda kõnet kuule ta.

Sääl tõuseb maru. Kergil tiiwul
Ta kangel rutul kihutab:
Mu kullakesel une wiiwul
Ta riiet ainult liigutab.

Küll pea ilmub õige peiu,
Kel silm nii selge, sinine!
Siis wirgub unest minu neiu,
End säeb pulmariidisse.

Kui lustil kõlab metsa wilus
Siis tuhatkordselt linnukeel!
Kuis tuhat õrna lille ilus
Siis õitswad kaunil pulmateel!

Herman Niggol.

Äratuseks.

Wirgu, neiu, wirgu sa
Unewoodist rõõmuga!
Laululaened lahkeste
Heljugu su hingesse!

Ärka unest, inglike,
Taewa piire punane!
Koit ja roosid hommikul
Meelitawad armsad sull'.

Tasa tõuseb lauluke
Nagu udu mäele, —
Millal udu laenetest
Aiman oma inglikest!

A do Reinwald.

Kui oleksin.

Kui oleksin ma ilmaruumis
Üks nägemata täheke,
Ja sina, neiu, hiilgaw päike,
Kes annab walgust ilmale!

Siis sinu paistel igawesti
Ma waikselt tahaks rännata,
Ja kui sull' ial ligi saada
Ei wõi, su hiilgust näeksin ma.

P. Jakobson.

Ära meelita.

Kullakene, ei ma seda taha,
Et tood meelitusi minule;
Meelituste õis on mõru, paha,
Tema wili kibe, kihwtine.

Kes ei teaks, kuidas kergel meelel
Löödi surma haawu südame?
Tunnen, kuidas walelikul keelel
Murti ilmas mõni õieke!

Sinu meelitusi ma ei taha,
Ole kindel, truu ja õiglane:
Jäta walemeelitused maha,
Lase rahus õitseb roosike!

Liisa Reinwald.

Soow.

Igawus mul täitis rinna,
Meel nii haige, tusane.
Tarwis naabri poole minna,
Seltsiks Leenikesele.

Seistes naabri aia taga
Kuulan jutukõminat;
Ilm on ümberkaudu waga,
Lehed tasa liiguwad.

Naabripere noorem rahwas:
Peretütar Leenike,
Sulane, Hans, suur ja wahwas,
Istunud sääl murule.

Mina waatan kumargile,
Mis sääl õige tehtakse;
Leenikene murrab lille,
Paneb rinda Hansule.

Mulle nagu imesunnil
Südamesse pistis see...
Ah, ma tahtsin sellel tunnil
Olla naabri sulane!...

Jakob Liiw.

Naabri tüli.

Kui on naabri õues tüli —
Tüli juhtub tihti sääl,
Sest et ühe pere kana
Siblib teise mulla pääl.

Siis ma ikka akne äärde
Lähen lugu waatama.
Mitte tüli mind ei kutsu —
Tüli ma ei armasta;

Mul on teine, teine asi
Palju parem näha sääl:
Neiud üle aia waatwad —
Minu pilk on nende pääl...

Jakob Tamm.

Waikus.

Segamata, kõigist teistest lahus,
Astusime aeda wagusi,
Istusime õndsas õhtu rahus
Ligemal, kui enne ialgi.

Palju, palju pidime sel tunnil
Jutustama teineteisega,
Aga ometi, kui imesunnil,
Waikisime tummalt, sõnata.

Hilja ööni magus waikus kestis...
Oh kui hää nii oli waikida!
Süda südamega juttu westis,
Mis ei oska öelda sõnaga.

Esimest kord, — õitswas roosiaias —
Nägime kui taewalikku und . . .
Terwe eluõnne templi rajas
Meile ainus waikimise tund . . .

Jakob Liiw.

Luule tiiwul.

Sind luule tiiwul tahaks mina
Siit üles wiia endaga ;
Me lendaks läbi taewasina
Ja jätaks maha ilmamaa.

Siis kumaw kuu ja palaw päike
Jääks paistma meie jalge all,
Ja wiimse tähe õnnis läike
Pää kohal säraks ülewal.

Ja selle tähe pääle lasta
Me tahaks enda puhkele,
Kus meelites meid wõtaks wasta
Üks imeilus kohake.

Ei sääl saaks kadedate kisa
Me röömu tulla rikkuma,
Waid ainult armas Taewaisa
Meid walwaks helde silmaga.

Sääl ütleksin ma tasakesti
Su ette heites põlwili :
„Sind armastan ma igawesti,
Su omaks jään ma otsani !"

G. E. Luiga.

Hiilgaw kiri.

Kõik kõigub, muutub suures ilmas
Ja ajasunnil teiseks lääb,
Arm — hiilgaw kiri — neiu silmas
Weel ikka muutumata jääb.

Ju Aadam paradiisi aias
Säält oskas tähti lugeda,
Neid kuninga ja sandi majas
Nüüd weeritakse isuga.

Kuid lau'ikute selges silmas
Ei ükski täht jää tundmata,
Nüüd pikad laulud, kõned ilmas,
Mis säält nad suutnud lugeda.

Jakob Liiw.

Unenägu.

Täna öösel nägin mina,
Neiuke, sind une sees:
Lahke naeru näoga sina
Seisid minu woodi ees.

Sa mull' panid rinna pääle
Ühte roosi lillekest,
Ja ma kuulsin sinu hääle:
Ma jään sulle igawest'!

Siis mul tundis meel ja süda
Rääkimata rõõmustust,
Et sa mulle lahkest' nõnda
Awaldasid armastust.

Ja ka warsti selle pääle,
Kui ma üles ärkasi'
Küsimine tuli meele:
Kas see ilmsi on ka nii?

A. Rennit.

Unes nägin.

Unes nägin hiilgawat
Imemaad,
Kuulsin kannelt kaunimat
Kõlawat.

Aga ei ma sinna nüüd
Igatse;
Mul on kaunim, armsam hüüd—
Kuulake:

Kalli silmad särawad
Kaunimad,
Kalli laulud lõbusad
Armsamad.

Anna Haawa.

Kui ta tõttab...

Kui ta minust mööda tõttab,
Tõttab kiirel teel;
Tõttades siis taha waatab
Üle õla weel.

Nõnda teeb ka uhke päike,
Kui ta looja lääb:
Ehakullas naeratades
Taha waatma jääb.

Ed. L. Wöhrmann.

Minu soowid.

Oh oleksin ma linnuke,
Siis lendaksin ma põllule!
Sääl laulaksin ma tema eel,
Kuis ial mõistaks minu keel.

Ma laulaks armust palawast
Ja armutulest õõgawast,
Kuis sellest leekib minu rind,
Ehk siis, wast siis ta mõistaks mind.

Oh oleksin ma lilleke,
Kui ka nii madal, wäetike,
Siis leiaksin ehk aset ma
Ta wäikses aias kaswada!

Kui igatsust tal tunneks rind
Ja leiaks süütalt õitsmas mind,
Siis ehk mu juurde astuks ta
Ja suudeleks mind armuga.

Ehk wõiksin jälle õhtul ma,
Kui kuu säält kõrgelt waadata
Ta kambrisse, kus akne all
Ta istub mõttes sügawal.

Ehk ainsa korra ülesse
Ta waataks minu palgesse,
Siis õnnest wäriseks mu rind —
Ma kardan, rõõm ehk surmaks mind?

Kui unenäos inglina
Ta juurde wõiksin lennata,
Ma saaksin õrnalt käega
Ta palgelt muret paitada.

Ei lind, ei lill nüüd ole ma,
Ei kuu, ei süüta ingel ka!
Ma ainult waene neiuke, —
Ei puutu sest ta silmasse!

Jää wait, miks süda soowid nii,
Mis täide ei lää ialgi:
Ei õnn siin igal naerata;
Jää wait, jää wait ja kannata!

Alide Selting.

Ähwardus.

Ilmsi ühte ainust musu
Mulle pole sa weel ann'd,
Aga unes olen, usu,
Tuhatkord sind musutand.

Ja nii harjun laisaks mina,
Tahan ainult magada.
Kui mind nüüd ei aita sina,
Siis jään päris magama.

Ed. L. Wöhrmann.

Pikne.

Ikka, kui ta mu pääl' waatab,
Waatab wargsi nii,
Waatab, nagu kardaks tema
Minu silmasi.

Ja kui pilgud kogemata
Kokku juhtuwad:
Siis on pikne sisse löönud —
Põsed põlewad...

Ed. L. Wöhrmann.

Imelugu.

Tema teises laua ääres
Õmbles usinalt,
Teisel pool ma juttu westes
Waatsin wagusalt.

Kümme kord ma waatsin kella:
Aeg ju minna säält!
Kümme kord ma tahtsin tõusta
Üles tooli päält.

Oli tooli põhi pigist?
Oli nõi'tud ta?
Mitte tõusta ma ei saanud
Ega minna ka!

G. E. Luiga.

Mahawaade.

Pehmelt, tasakesti waatab maha
Sinu pilk nii argselt, hellasti,
Nagu päikse kuldne, kauge kiire
Sinitaewast süüta, selgesti.

Ihaldaks küll kõigest hingest mina
Sinu pilku pisut põõrata,
Ihaldaks, et ikka minu pääle
Tasakesti, lahkelt langeks ta.

Aga kallis, wäga kallis mulle,
On ka maha waad'tes sinu pilk!
Oh, et ikka näeksin, kui su silmist
Langeb alla arglik, waikne wilk.

J. Järw.

Neiule.

Kui sa mu pääle hellalt waatad,
Mu kodukoha kaunim lind;
Mu hinge õnneilma saadad,
Ja rõõmul paisub minu rind.

Su waade, mis nii õrn ja waga,
On pühitsenud minu meelt . . .
Ja oma ingli puhtusega
Mind hoidsid ära eksiteelt . . .

Su sõnarikast kõnet kuuldes,
Ma olen õnnis, olen noor . . .
Su laulu kuulen õhtutuules,
Kui laulaks süüta inglikoor.

Ja ometi ei taha mina,
Et teised kuuleksid su häält;
Et lepitaksid laulus sina
Ka kurbtust nende pale päält.

Jakob Liiw.

Isamaa ja neiu.

Kena mu kodune maa, kui läikiw kullane sõrmus
Aga mu neiu on teemandi kiwiks ta sees.

Andres Alwer.

Asjata wõrdlus.

Kust ma wõtan wõrdlus-asju,
Wõrdlus-asju, ilu asju,
Misga mu neiut wõrrelda,
Armukesta arutada?
Wõtaks ma wärwid wikerkaarelt,
Kaswu kõrge kasepuust,
Säraw silmad sõstrapuust,
Põsed roosi õilmetest,
Kõrged rinnad pärnapuust:

Siis saaks piiga pisem ilus,
Neiu nooruke wähem nägus,
Kui mu kena kullakene,
Kui mu armas armukene.
Jätan kase katsumata,
Wikerkaare wõttemata,
Pärnapuud kõik puutumata,
Sõstrapuud kõik sasimata.
Wõtan parem oma piiga,
Nopin parem oma neiu:
Armu ei saa ju arutusest,
Suud ei sugugi wõrdlemisest.

Andres Alwer.

Sädemeke.

Kui oleks saatjaks eluteel
Sul kõikumata kindel meel,
Siis armuilmast läbi lääks,
Maailma marus seisma jääks.

Sa aga oled õrnake
Ja lased rinda sädeme;
Mis ime siis, kui õhkub sääl,
Sind õnnetuks teeb ilma pääl?

Liisa Reinwald.

Oh luba weel.

Su sõstrasilm, mu armas neiu,
Su sõstrasilm on nõidund mind.
Rõõm helgib nüüd mul hinge põhjas,
Ja armu sunnil paisub rind.

Oh luba weel su sõstrasilma,
Oh luba weel mind waadata!
Oh luba weel nii tuhat korda
Su silmasse mind waadata!

Andres Alwer.

Oled, wäike sõstrasilma.

Oled, wäike sõstrasilma,
Oled nii wagune, warmas,
Oled ilus, oled hää,
Oled nii lõpmata armas.

Sinu sõnad, mahed, salad,
Mõlguwad mu meeles;
Sinu nimi, kullakene,
Kõlab nii kallilt mu keeles.

Sulle, sulle, kullakene,
Terwisid saadan tuultelt;
Sinu musud joowastawad
Põlewad weel mu huultel.

Andres Alwer.

Soow.

Oh oleks sa, kena neiuke,
Üks lilleke aasa pääl,
Siis mina tahaks olla
Üks mahe lõunatuul,
Ja musutaks sind, õieke,
Hääl lehkwal lehekuul.

Andres Alwer.

Ma olen näinud.

Ma olen näinud muste silmi —
Kui täheöö nad särawad —
Pea waikiwad, kui jutt on huultel,
Pea waikselt palju räägiwad.

Ma olen näinud sõstrasilmi,
Kes armsad olla mõistawad,
Kes aga äritatud meelel
Pea oma juttu muudawad.

Ma olen näinud mustjaid silmi,
Kes nagu pilwed tumedad:
Sääl arm ja wiha, rõõm ja walu
End ainult wälgul näitawad.

Ma olen näinud sinisilmi,
Kes päikseselgelt sõnuwad,
Kes wahest terwet hingeelu
Just nagu peeglis näitawad.

Ma olen näinud hall'a silmi,
Kes südant kartma panewad:
Sa hääd ja paha suurel mõõdul
Näed nende läikes wõitlewat.

Siis olen näinud hall'a silmi,
Kes targad ja ka kawalad,
Kes sārawad kui haljas teras,
Kes wihatujul naerawad.

Weel olen näinud hall'a silmi,
Kes waikselt, rahul waatawad
Ja siiski sala igatsusel
Su juures hellalt wiibiwad.

Kus rohelist on hallis silmis,
Sääl näkkineiud walwawad.
Sa waata ette! — häda sulle,
Kui kudagi neid pahandad.

Weel palju silmi olen näinud —
Kõik omast kohast ilusad;
Mis wõin ma teha, et mull' ühed
Neist kõigist kõige armsamad?

Anna Haawa.

Kaks selget silma.

Kaks selget silma mulle waatnud
Kui taewatähed südame;
Kaks selget silma põuue saatnud
Mull' täheläiget äkiste.

Nad saladuses sõlmitanud
Mu südamele sidemid;
Kaks selget silma walmistanud
Mull' nõiukombel pidemid.

Kuis oleks teadnud taganeda
Ma, waene, waga palgelta?
Nii peenet nägu põgeneda,
Nii selget silma süüdelda?

Kui lapse wiisil langes waade
Mu warjamata südame. . .
Ja nagu taewa tera saade
Mul lõõnud südant lõkkele.

Et ühtepuhku mõttes suigun,
Et mõistus kõik mul metsa läind,
Et nagu unes ala tuigun:
Kaks selget silma seda teind!

Kes wastab weel kõik seda tusku,
Mis sest wast tõuseb hiljemaks?
Kes wõib kaht selget silma usku
Nii kahjusaatjaks, kawalaks!

L. Koidula.

Templis.

Ma tõttasin templisse rutuga,
Kui tõugatud, sunnitud waewast. . .
Ei mõista, kas ilmast mu sundija,
Wõi ilmunud tõukaja taewast.

Kuid kõne ei tungi sääl kõrwasse,
Mis preester teeb walust ja waewast;
Kaks silma on pidamas minule
Sääl jutlusi õnnest ja taewast. . .

Jakob Liiw.

Ettewaatus.

Läks kärmelt kirikuteel
Mu neiuke metsawilus.
Ta kõndis neidude eel
Nii lõbus, nii õrn, nii ilus.

Et kõnniks kõrwal ta mul,
Jäin seistes ootama teele...
Ta lippas mööda kui tuul —
Ei waadanud korda mu pääle.

Ma waatasin järele weel
Rind õhkel, mind jäetud maha!
Ta pöördus ümber siis teel
Ja waatas silmi mull' wäha.

Mul süda waljumalt lõi
Käis soojus südamest läbi,
Ta waade teate ju tõi:
Arm teiste nähes teeb häbi!

Jakob Tamm.

Õnnis surm.

Ma waatan sinu armsa sinisilma
Kui ilmaotsatuma meresse,
Kus nagu waiksed laened wirwendamas
Su põue põhjas, puhas hingeke!

Ma waatlen merd ja hääl mul ütleb rinnas:
End heida selle mere laentesse,
Ja kui sa hukka saaksid sügawuses,
Siis õnnis surm see oleks sinule.

G. E. Luiga.

Sina oled kelm.

Sina oled kelm,
Mina olen kelm, —
Kelmid me mõlemad:
Laulad sa, waikin ma;
Waikin ma, laulad sa:
Kelmid me mõlemad.

Sina oled kelm,
Mina olen kelm, —
Kelmid me mõlemad:
Sinu silm — minu ilm;
Ilm on külm: kurb mu silm,
Kelmust ei kusagil.

Anna Haawa.

Waras.

A'age taga, wõtke kinni
Seda neiukest,
Kesse praegu mööda sõitis
Meie wäratest!

Eks te näinud, kas tal oli
Wankris midagi?
Mina tunnen, et on wiinud
Minu südame.

A'age taga, wõtke kinni
Waras neiuke,
Et ma jälle kätte saaksin
Oma südame!

K. E. Sööt.

Eks me siis imesta.

Kuulge, mu kullad, te mängite tulega!
Kui nüüd süttiwad südamed põlema,
Mis te siis teha mõtlete?

Kuula, mu kulla, me mängiwat tulega!
Kui nüüd süttiwad südamed põlema,
Mis me siis teha mõtleme?

Eks me siis imesta! — leekide walgel
Eks me siis sosista särawail palgil,
Kuidas küll südamed süttiwad...

Anna Haawa.

Kaldasel teel.

Tasa, nii tasa laksuwad laened
Kusagil hämara sees.
Öötsuwad öitsewad toominga oksad
Hilju, hilju me ees.

Lilled, nii walged, kerkiwad üles
Ning hiilgawad tukkuwas wees.
Meil põleb waikselt ja hilju
Armastus südame sees.

Kohawad laened sääl kaugel,
Kuu pole kerkinud weel.
Üks pisar helgib su laugel
Ja kõnnime kaldasel teel.

Me laulame sõnata laulu,
Kui seisame elutee eel.
Me laulame südame-laulu
Ja kõnnime kaldasel teel.

Ju sätendab tulena wesi:
Kuu heljumas tukkuwas wees.
Me laulame nooruse laulu
Õitsewa toominga ees.

Fr. Mihkelson.

See oli siis.

See oli siis, kui sõnu meil polnud —
Kui ainult silmad meil kõnelsid!
Kui meie hinged iseennast
Üksteisele hõiskades ohwriks tõid!

Siis olime wabad, suured, kõrged!
Siis tõusis taewani hingede loit!
Siis elasime muinasjuttu —
Üks hämarik oli ja teine koit!

Anna Haawa.

Lauljad.

Wäike sinisilma neiu
Laulis koori ees;
Tema taga teises seinas
Pikk ja sirge mees.

Mahedasti, lahedasti,
Imehellasti
Laulis sinisilma neiu —
Lõbus lõoke.

Tema taga teises seinas
Kõlas wägew hääl...
Nagu maru metsa ladwal,
Pikne pilwe pääl.

Ja see wägew marumüra,
Ja see lõolaul
Heitsid teine teise hõlma,
Kõlasiwad auul.

Ja see wägew passilaulja
Ja see neiuke
Laulsid teine teise pärast,
Teine teisele.

Laulsid, laulsid . . . kuni endid
Kokku laulsiwad —
Üheskoos nüüd terwest elust
Läbi laulawad.

K. E. Sööt.

Silmasära.

Kui armastuse mõnu
Sul hoowab südames,
Siis on, kui poleks sõnu
Sul seda ütteldes.

Jääd wait; ma siiski ära
Loen sõnad südamest;
Suu waikib, silmasära
Sul räägib tema eest.

P. Grünfeldt.

Su silm!

Mis imewägi, inglike,
On antud sinu silmale,
Mis ehatähest heledam
Ja päikse paistest palawam!

Ta kosutab ja kinnitab,
Ta karastab ja karistab,
Ta juhatab ja jahutab,
Ta õpetab ja õnnestab.

Kas kohus õla koormaku
Wõi mure südant muljugu:
Su silmast hella waade, siis
Mu hinges asub paradiis.

Kui mõnikord teen midagi,
Mis tahaksid sa teisiti,
Siis ühe ainsa pilguga
Su silm wõib südant sundida.

Kus silma waatan sinule,
Ilm uueks muutub minule:
Säält leiab hing, mis igatseb,
Säält eluõnn mull' õilmitseb.

Mu päike, paista selgesti,
Mu inglisilm, nii heldesti:
Siis taewa õnne tunnen, näen
Ja Eedenisse ikka jäen!

J. Bergmann.

Su silm ja maailm.

Ma waatan su silma ja jälle maailma —
Nad mõlemad otsatu mõistmata mull'.
Ma näen maailma, kui waatan su silma,
Ja waatan maailma, su silma ma näen.

Su sinises silmas on taewas ja tähed,
Nad heidawad heledat läiget mu pääl'.
Ja pärline päike ja õiede ehed —
Nad on nagu, neiu, su sirendaw silm.

J. Kunder.

Mu õilmele.

Kuis hiilgad iluehtes, sa õrnem roosiõis,
Ja täidad hellal ihal mu hinge sala täis!
Sind nähes mu süda sulab ja weri soontes keeb,
Ning waates waiksesti huul su pärast palwet teeb.

Sa oled õrn ja puhas, kui kaste hommikul,
Sa särad silma selgest', kui tähti taewast mull'
Ja sinu imeline sära mu südant sütitab,
Et kuumem kustmata tuli mu hinges leegitab.

Sa oled kõige kaunim kaunistest lilledest,
Sa paradiisiks muudad maapäälist aiakest.
Ma näen su ilu ja süda läeb igatsust täis:
Oh millal tulewad tunnid, kus oled minu õis?

J. Bergmann.

Enne, kui sa ütled: ja!

Enne, kui sa ütled: ja!
Proowi oma südant sa,
Kas just palawusega
Tuksub armastades ta?

On wast möödaminew see,
Ära õnnetuks mind tee!
Sest siis õnn on õnnetus,
Elu — surma sügawus.

P. Grünfeldt.

Anna andeks.

Anna andeks, anna andeks,
Et armastan sind,
Et sinule ainult mul tuksumas rind!
Ei ialgi loota küll tohi wist ma,
Et sina mind, armas, wõiks armasta' ka.
Anna andeks, anna andeks,
Et armastan sind!

Anna andeks, anna andeks,
Et armastan sind,
Et sinule ainult mul tuksumas rind!
Kui tahad mind wihata—wihka siis mind!
Ma lähen ja leinan ja — armastan sind;
Anna andeks, anna andeks,
Et armastan sind!

Anna Haawa.

Oh wõiksin.

Oh wõiksin taewa telgilt
Kõik tähed paluda
Ja eha hellalt helgilt
Ta ilu laenata!

Oh wõiksin kõik, mis ilus,
Mis walgus, ühenda' —
Sind, sind siin elu wilus
Siis krooniks sellega!

Anna Haawa.

Teadmata.

Ma tean, et teadmata jääb sulle,
Kui ülikallis mulle sa;
Nii teadmata ka terwel ilmal
Mu armastus peab olema.

Ei taha, et su uhke waade
Wõiks minu walu märgata;
Ei taha sinu roosihuultelt
Üht ainust sõna kuulda ma!

Sest jäägu igawesti sala,
Mis leegib, loidab hinge seest:
Mu õrna hinge armu-walu —
Ma warjan seda sinu eest.

Liisa Reinwald.

Mul on teadupärast.

Mul on teadupärast
Ju ammu su armastus,
Ja siiski su tunnistust kuuldes
Mind täitis ehmatus.

Ma tõttasin mägede otsa,
Kust kostis mu armu hääl,
Ma nutsin mere kaldal,
Kui päike läks looja sääl.

Mu süda on ka kui üks päike,
Nii põlew waadata,
Ühe sügawa armastuse merde
Ta wõtab end kaotada.

C. R. Jakobson.

Tema ja ikka tema.

Niipea kui üksi olen,
Ta kohe meeles mul,
Ja wiibin teiste hulgas,
Ta jälle meeles mul.

Teen tööd ma kibedasti,
Mul kõrwus tema hääl,
Ja kuulan linnu laulu —
Ju mõtlen tema pääl'.

Ja tema nime kuuldes
Läeb pale hõõgama,
Ja tema seltsis olles
Ei juttu leia ma.

Oh, see on wäga piinlik —
See üle wihastan!
Ja sellest tunnist saadik
Ta ära unustan.

Oh — teda unustada
Siin elus küll ei saa —
Sest teistest hoopis teisem
On ometegi ta!

Anna Haawa.

Wôin.

Oh ära karda, kallis, —
Ei ma sind tülita;
Ei ialgi su armu
Sult taha kerjata.

Wõin uhkelt, külmalt wõõralt
Su silmi waadata,
Ehk waikselt nagu wari
S'ust mööda minna ka;

Wõin lahkelt rannal' sõuda
Ka ilma sinuta,
Wõin aga põue põhjas
Sind kanda keelmata.

Anna Haawa.

Uhke.

Sa sõprust ära paku mulle!
Ma pole waene kerjaja,
Kes see eest tänu annab sulle,
Et palukseid tall' jagad sa.

Ma terwet südant sulle annan,
Sult terwet südant nõuan ma:
Kuid armastust ma hinges kannan,
Sa wasta armastusega.

Ma pole umbne unistaja,
Kes segaselt sull' soniks nii:
„Ei wastu-armastust mull' waja,
Ma armastan sind muidugi!“

Ei! siin meil wana säädus maksab:
„Silm silma, hammas hamba eest!“
See armastust wast hoida jaksab,
Kel armastus keeb südamest.

Nii palju, kui ma su käest nõuan,
Nii palju ma sull' pakkunud:
Nii wäga armastada jõuan,
Kuis tahan olla armastud.

Ma kingitust su käest ei taha,
Ei ihka ilma midagi,
Kuid wisata ei wõi ka maha
Ma oma hinge tundmusi.

Ja kuis ka rinnas möllab walu,
Et pean sinust lahkuma. . .
Ei wingudes ma armu palu,
Ma pole waene kerjaja!

G. E. Luiga.

Kôik kallile.

Mis sa nopid, neiukene,
Muru maalta, maimuke?
Miks sa laulad õhtu hilja,
Waikind juba linnuke? —

„Nopin, nopin õnneõisi,
Punun pärjaks kallile,
Saadan talle tuhat terwist —
Elan üksnes temale."

Noppis neiu õnneõisi,
Punus pärjaks piigake;
Kõitis lauluks hingeihad,
Pühendas kõik kallile.

Anna Haawa.

Raskem sôna.

Üks kõige raskem sõna,
Mis tunnud on minu rind,
Kui kõige armsamal' ütlen:
Ma armastan tõesti sind!

Kui see pääl' truuist' lubas
Ta hella, wärisew hääl,
Siis mitu pisarat nutsin
Ta ilusa põskede pääl!

Ado Reinwald.

Ta ütles: „jah"!

Ta ütles: „jah" ja mina wõtsin
Ta huulilt pandi palawa,
Ning ise tunnistama tõtsin,
Kuis Eedeni mind tõstnud ta.

Ja hella puna kattis pale
Mu õiekesel õrnaste
Ning kallim neiu, noor ja sale,
Mull' langes õndsalt rinnale.

Sa püha tuli taewa telgist,
Arm, põle, põle südames:
Tee heledaks meil oma helgist
Kõik elutunnid iganes!

J. Bergmann.

Kus sina oled.

Kus sina oled, sääl isamaa,
Sääl kallis, kaunis kodumaa;
Mis sulle kallis, see püha mull',
Mis sina wihkad, see wõõras mull'.

Kus sina oled, sääl isamaa,
Ja sinu mõte on minu ka;
Kuid jää sa truuiks su isamaal'
Ja omal' mõttel' kallimal'!

Anna Haawa.

Mu süda on nagu meri.

Mu armatsew süda on meri,
Nii sügaw ja tasane;
Su silmad on taewa tähed,
Mis paistawad meresse.

Mu armatsew süda on meri,
Tuul merel — su hella hääl;
Su hellad sõnad on laened
Mu südame mere pääl.

Mu armatsew süda on meri,
Ta tihti rahutuks saab;
Su petus ja wale on tormid,
Mis mere mässama a'ab.

Mu armatsew süda on meri,
Kui wa'est mind kurwastad,
Siis mured ja õhkamised
On merele kohinad!

Mu armatsew süda on meri,
Kui, neiu, mind unustad,
Siis pärlid mere põhjas
Mu nutetud pisarad.

Mu armatsew süda on meri,
Lai, ääreta tema pind,
Ja siiski sel merel on ase —
Mu kuumalt tuksuw rind!

J. Reinwald.

Kui Jumal ka nii meeles.

Kui Jumal ka nii meeles
Mul oleks alati
Kui sina — oh siis õnnis
Ma oleks tõesti!

Nüüd aga teen ma pattu
Su pääle mõteldes,
Sest Jumal ruumi andma
Peab sull' mu südames . . .

Ed. L. Wöhrmann.

Siiski.

Su arm, su pilk, su kuju
Mul põues salajas;
Su musu nagu tuli
Mu huultel põlemas.

Kes jõuaks seda kõike
Küll ära kannata!
Ma haige — oh, mis walu
Ma tunnen rinnassa.

Kuid siiski — oh, ma tahan,
Et walu rinda jääks,
Et tulekene huulel
Ei ial külmaks lääks.

K. E. Sööt.

Pühapäewal.

Pühalikus piduriides
Ruttab rahwas palwele.
„Ehi ennast", käseb ema,
„Ühes siis ka läheme".

Pühalikus piduriides
Jään ma mõttes istuma —
Unetatud ema soow on —
Mõttes olen sinuga.

Pühalikus piduriides
Peab ema ootama;
Ootab kaua, lõpuks läheb
Pühakotta minuta.

Pühalikus piduriides
Tuleb rahwas tagasi —
Mina tunnen nagu oleks
Palwetanud minagi.

Leena Gross.

Ilus!

Kõndisime kõrgel mäel,
Pilweriigi rajal,
Kahekesi käsikäel
Hellal ehaajal.

Kaugel kumas taewawõlw,
Orus woolas oja,
Ojakaldal niidunõlw,
Lehkaw lillekoja.

„Ilus, ilus!" sinu suult
Helkis üle huule;
Ilus, ilus! igalt puult
Kostis läbi tuule . . .

Loodust imestas su rind
Eha hellas wilus;
Mina nägin üksi sind —
Sina olid ilus!

P. Grünfeldt.

Sinu pääle mõtlen ma!

Üksi olles mõtted sõudwad
Läbi laia ilmamaa.
Kui nad puhkepaika jõudwad, —
Sinu pääle mõtlen ma.

Sõbrad lustipidu tunnil
Kõnelewad minuga,
Aga põue pehmel sunnil
Sinu pääle mõtlen ma.

Teisi rõõmustab küll luule,
Laulwad laulu lõbuga,
Aga minu kõrw ei kuule, —
Sinu pääle mõtlen ma.

Kui on wäsind minu keha,
Wõtab waewast puhata,
Ei wõi silmi kinni teha —
Sinu pääle mõtlen ma.

Hommikul, kui üles ärkan,
Tahan tööle hakata,
Sinu kuju waimus märkan, —
Sinu pääle mõtlen ma.

Wilhelmine Ederberg.

Unenägu.

Ma nägin kord ilusat, imelist und:
Mind armastas neiuke wallatu, wäike;
Ja südant mul täitis üksainuke sund:
Sa wallatu wäike, oh ole mu päike!

Sääl lahkus mult uni; ma ärkasin maast:
Kõik kadund, ka neiuke wallatu, wäike;
Ja kui ma weel sonin sest ilusast a'ast,
Sääl sätendab silma ju punetaw päike.

Ma ehmatan, ägedast' aknele lään,
Kust sisse on woolamas walguse läike,
Ja wärinal wagusi seisma sääl jään,
Sest sina läed mööda säält, wallatu, wäike!

Mul on kui näeksin uuesti und:
Ma tean, mind armastab wallatu, wäike;
Ja südames jälle üksainuke sund:
Oh wallatu wäike, sa ole mu päike!

G. Wulff.

Igatsus.

Oh oleks ta mu abikaas,
Ilm oleks mull' üks õnneaas;
Ta õnn mull' oleks püham püüd,
Ta armastus mu ülem hüüd.

Ma waataks põlwites ta pääl',
Mu kohuseks ta sõna hääl,
Ma sureks ta eest sada kord,
Kui nõuetaks mult seda wõrd.

Ei tule mull' ta armastus, —
Mind surmab sala kurwastus.
Mu noorus närtsib silmaweest, —
Ei keegi tea, kelle eest.

Elise Aun.

Pakikese awamisel.

Su pitserdatud pakikest
Ma rõõmul awasin,
Ja tulipuna õunadest
Su armu aimasin.

Mul rõõm ja lootus mõlemad
On löönud lõkkele;
Mul rind ja süda põlewad —
Neil paistab täheke!

Sest tuhat tänu tagasi
Nüüd saadan südamest,
Ja ootan jälle wagusi
Sult wäikest pakikest!

J. Ungerson.

Ei ole sina minu ingel.

Ei ole sina minu ingel,
Ei koidutäht, ei päikene,
Ei eluõnn, ei silmatera,
Ei süda ei mu kullake.

Ei ole — sest, et kõik need nimed
On nagu wari selle ees,
Kui kallis, püha ja kui armas
Su kuju minu südames.

Anna Haawa.

Ei tohi.

Sa laulad jälle õrna häälega
Nüüd armastusest, hinge hellast ihast;
Kõik kiidawad su laulu lõpmata,
Kuid mul käib wärin läbi luust ja lihast.

Sa laulad armastusest armsaste,
Sest et su südames mu waese wastu
On armutuli löönud lõkkele —
Kuid ei ma julge sinu ette astu.

Su süda noor ja soe süütal teel
Weel tuksumas on wagaduse wilus;
Su silm nii säraw, lahkest' kõlab keel
Ning püha palge hiilgab ingliilus,

Kuid minult kõik on ammu kadund ju:
Mu noorusilu, süda, silmisära,
Mu eluõnn, mu auu — ma õnnetu —
Nad Miinale kõik olen andnud ära!
Ja — sina soowid mind weel armasta
Ning laulad sellepärast armuihast, —
Ei seda suuda, tohi ial ma,
Sest wärin käib mul läbi luust ja lihast!

G. Wulff.

Ei aima sa.

Ei aima sa, mis minu hinges keeb,
Mis mulle arwamata haawu lööb;
Ei aima sa, mis mulle muret teeb,
Mu südant ussi kombel salwab, sööb —
Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, ei wõigi aimata
Weel seda sinu säraw roosisuu,
Su puhas meel ja silm nii sinaja,
Su süda süüta, armas, hell ja truu —
Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, et ammu minu meel
Ja südagi on surnud sinule,
Ja sina, süüta lille, alles weel
Truu täiesti nii oled minule —
Ei aima sa, ei aima sa!

Ei aima sa, ei wõigi aimata,
Et see mull' alatihti haawu lööb
Ja minu südant salwab salaja
Ja kõik mu rahu, kõik mu rõõmu sööb —
Ei aima sa, ei aima sa!

G. Wulff.

Siis unuwad jutud ja laulud.

Palju hõiskawaid päikese-laule
Mul oleks sull' ilmuta'
Ja waikseid, magusaid jutte
Ainult sinule kõnelda.

Kui aga sa tuled — ja pilguks
Me wiibime käsikäes, —
Siis unuwad jutud ja laulud
Selles õndsas unenäos . . .

Anna Haawa.

Ühe hiilgawa pärli leidsin.

Ühe hiilgawa pärli leidsin
Ma mässawaist laenetest,
Ühe leekiwa kiire wõitsin
Ma päikese enese käest;

Ühe lille kaswatasin
Ma kumawa koidu käes,
Ühe altari ehitasin
Ma mühawa metsa sees.

Sääl altaril leegib see tuli
Ja kumab see koiduõis,
Ja särab see pärli kui pisar,
Ja heliseb kandlite wiis.

See altar on ehitud sulle
Mu woogawas südames,
Ja hõiskaw Armastus ise
On preestriks sääl altari ees.

Anna Haawa.

Oh ära ütle enam.

Oh seda kurja sõna ära
Sa mulle enam nimeta,
Et armastus wõib kustu' ära —
Et jäädaw arm on wõimata!

Kaob arm, siis kadugu ka elu;
Mis teen siin armastuseta!
Oh ära ütle enam: walu —
See sõna teeb mull' otsata.

Elise Aun.

Päike ja wari.

Sa oled nagu päike,
Nii säraw, kuldane,
Ja mina nagu wari
Käin sulle järele.

Kui aga looja lähed
Ju eha kaenlasse:
Siis olen öö, nii pime,
Kurb, waikne, nutune. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Ma tahaks wälgusära . . .

Ma tahaks wälgusära
Öö ajal waadata,
Kui sähwatades jookseb
Sääl üle taewa ta.

See toob mull' meelde silmi,
Su silmi, kullake:
Need ka kui wälgud käiwad
Mul läbi südame. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Ma wihkan sind!

Ma wihkan sind, su närtsind hinge,
Ja sinu leigust wihkan ma, —
Et midagi sa siin maailmas
Ei wihka ega armasta!

Ma wihkan sinu tuima rõõmu,
Su külma kurbtust wihkan ma!
Oh wõiksin wõimsast eluleegist
Üht sädetki sull' anda ma!

Ma wihkan sind nüüd, igawesti! . . .
Kuid suurem on mu armastus! . . .

Anna Haawa.

Siis mine! . . .

Kui sina mu silmist ei loe,
Mis heliseb südames mul,
Siis mine! . . . sest igawesti
Siis wõõrad oleme küll! . . .

Kui waikseks koidutäheks
Ei ole ma sinule —
Siis mine! . . . las' asuda põuue
Meil' sume, sügaw öö . . .

Kui tõusewaks kokkukõlaks
Meie hinged ei ühine —
Siis mine! . . . meie arm ja lootus
Kõik oli tühine! . . .

Anna Haawa.

Põgenesin.

Ma nägin sind — mu süda tuksus sulle
Nii wagalt. pühalikult, palawalt;
Sa paistsid imeilus, armas mulle,
Kui koidutähekene taewa alt.

Kuid kohe kustus õrnem armusära,
Kui heitsin pilku kord su hingesse:
Su ligidalt siis põgenesin ära
Ma hirmuwärinaga eemale.

Liisa Reinwald.

Mälestus.

Kas mäletad, kui puiestikus
Me koidu ajal kõndsime,
Kui ööpik laulis lehestikus
Ja õrnalt õitses kannike?

Siis iga hääl mu südamele
Tõi sütitawa sädeme
Ja noore koidu palgetele
Lõi armutuli lõkkele.

Sa panid õitswa õiekese
Mu õnnerikka rinnale
Ja oma kauni käekese
Nii hellalt minu kaenlasse.

Weel puhkas ilm nii pühas rahus,
Weel seisis piinaw päewatöö,
Ei lehekene liikund õhus —
See oli õnnis, õnnis öö!

Mu süda soowiks ikka jälle
Su juurde, neiu, lennata:
Sääl armukoitu tõusis mulle,
Ma tahaks päikest oodata.

P. Jakobson.

Nii kuidas soowid sa!

Sa waikid küll; su mõtet siiski tean:
Noh, nagu soowid, peab see sündima.
Mis tundmusega? — ära küsi sa,
Ma sinule nüüd tunnistama pean:

Ma annan tagasi kõik waated wagad,
Kõik pühad pilgud, mis su sinisilm
Mull' heitis hingesse, mu tõotud ilm! . . .
Too tõde ligi, kui neid teisel jagad!

Kui olen sulle nagu külaline,
Kell' osaks waewalt saab su sallimine,
Ja häbened mu seltsis leiba murda.

Ei kerjata siis raasukesi taha,
Mis mõne rikka laualt lang'wad maha,
Waid ennemine wõin ma nälga surra!

A. Rennit.

Sa tulid.

Sa tulid nagu päikene,
Kui hommik tulid sa.
Sa tulid nagu päikene
Ja ilm lõi särama.

Sa tulid nagu päikene
Ja paistsid südame
Ja kadusid kui päikene
Öö musta hõlmasse.

Juhan Liiw.

Tuttaw tee.

Nii mitmes paigas, mitmes metsasalus
On siiamaani käinud minu jalg;
Nii mitmel käigil nutma pidin walus,
Nii mitmel teel mul õnnes kuumas palg.

Kuid ükski neist mull' nõnda tuttaw pole,
Kui kitsas rada kasekopli sees,
Kust ükskord käisin, poisikene sale,
Rind õnnes lõi, silm igatsuse wees.

Kui kaua sest! — ja siiski nagu näeksin
Ma praegu mõttes iga mätast, puud:
Säält nagu kalli saatel kodu läeksin,
Ja tema mulle hellalt annaks suud.

K. Krimm.

Ma olin noor.

Ma olin noor; ma uskusin maailma,
Kui esimest kord ilmusid sa mull';
Ma waatsin sinu taewasina silma,
Säält kostis kuldne kiir kui hommikul.

Ma küsisin: kas wõiwad silmad petta,
Kus waade neitsi-puhtust hingest jõi?
Ma nõudsin nendelt kostust. — Sõnadeta,
Kuid selgesti nad wastasiwad: ei!

Ma küsisin: kas on see ingli pale,
Mis mustad lokid ümber piirawad,
Need õrnad huuled, kõik su kuju wale?
„Ei walest sünni ilu," kostsid nad. . .

Ju nüüd, kus sinu lapsik-edew tuju
Mu usku pori sisse tallanud,
Nüüd ilmub jälle mu ees sinu kuju,
Niisama õrn, kuid luulest puhastud.

Needsamad silmad, mustad lokid, huuled,
Seesama neitsiline, arglik käik,
Niisama paitawad su koidupõski tuuled,
Niisama säraw on su silme läik.

Kuid minu usk ja armastus ja lootus,
Sa ise, minu püham paleus —
Need purustud. Ei ärata neid saatus,
Ning petlik warjupilt on iludus.

J. Jõgewer.

Petus.

Miks sa walunooli mulle saatsid,
Ilus taewa karwa sinisilm?
Miks sa meelitades mu pääl' waatsid,
Kui su süda mulle oli külm?

Paradiisid, lehkwad lilleaasad
Heljusid mu waimusilma ees;
Kuldne põlw ja õnnelikud kaasad
Kujutasid taewast sinu sees.

Ilm ja ilu, teid nüüd põlgan mina,
Ainult kurba olete mul täis;
Südant rõhub raskus nagu tina,
Leina lõhnab iga lilleõis.

P. Jakobson.

Kadund.

Kõlas kuldselt mull' üks magus sõna,
Helises üks nimi: hellake!
Kaswis neiukene, kaunis, kena,
Kaswis, õitses mulle kallike.

Kaunis, nagu kuldse koidu kuma,
Ilus, nagu ingel oli ta.
Armus sügaw, nagu taewasina,
Säras silm tal õndsa hiilgega.

Ja ta kõne, nagu kannel kõlas,
Nagu inglilaul ta helises;
Pühas armus, õnnes põu' mul põles,
Kui see hääl mu kõrwu kõlises.

Süda südamesse kokku sulas,
Huuled, põsed armus punasid;
Waim mull' waimu püha wäge walas,
Silmad õnne selgust särasid.

Nüüd ta kadund! .. Asjata oh hoowab
Hale õhkehääl ta hõlmule!
Kadund! Kõik mu õnn ja elu woolab
Kokku kustudes ta kalmule!

J. Järw.

Õnnelik tund.

Küll oli see õnnis ja õnnelik tund
Mu terwel eluajal,
Kus olin su kodus ja nägin und
Su tuksuwa rinna najal.

Sa ütlesid mulle, et kindlaste
Ma tohin su järele oota;
Nüüd pööran ma selga siin kõigile,
Sind saada ma tahan ja loota.

Nüüd rändan ma rõõmsalt mu eluteel,
Ehk wiibingi sinust nii kaugel;
Mull' teadusi toowad, et truu sinu meel,
Kõik tähed, mis taewasel laugel.

Ja ehk mind s'ust eemal' wiis saatuse sund,
Mull' pärga su käsi ei punu:
Mu meelest see õnnis, see õnnelik tund
Ei unu, ei unu, ei unu!

M. Kampmann.

Igatsus.

Miks oled minust kaugel,
Miks sind ei näe mu silm?
Mul pisar läigib laugel,
Mu meelest tühi ilm?

Miks wahe meie wahel
Nii pikk, nii suur, nii lai,
Kust muidu igal tahel
Jalg hõlpsast' üle sai?

Mil jõudwad jälle tunnid,
Kus sinu silma näen?
Mil saatwad armusunnid,
Et sinu juurde jään?

M. J. Eisen.

Tuleb.

Ime, mis igatsus meeles,
Kõla mul heliseb keeles:
Ilusam ihaldab sind!

Tohiksin tõtata sinna,
Lootuse murule minna:
Rõõmula kerkiks mu rind!

Häda! Mind hoiawad hooled,
Keelawad kibedad nooled:
Käre on kohuse sund!

Kannata, kaunike, looda,
Omase ilmumist ooda:
Tuleb, ta tuleb, see tund!

J. Bergmann.

Igatsemine.

Sind tahaksin ma näha,
Kui ka üksainus kord;
Ja kui sind olen näinud,
Siis tahaks ikka näha
Weel mitu tuhat kord!

Sull' tahaksin kätt anda,
Kui ka üksainus kord,
Ja kui sa kätt mull' annud,
Ei tahaks lahti lasta
Ei kõik mu eluaeg!

Sull' tahaksin suud anda,
Kui ka üksainus kord,
Ja kui ma suud sull' annud,
Siis tahaks ikka anda
Weel tuhat, tuhat kord!

J. W. Jannsen.

Kas?

Kas tohin ilmas aega oota,
Kus uuest' saame sõbraks me?
Wõin südamel' ma rahu loota?
Näeb silm, mil läheb täide see!

Kui ei, mis on siis õnn siin ilmas,
Mis elu, lõbu, armastus?
Öö, wankuw wari nutwas silmas,
Kihwt, kurnaw surmawalusus.

Jääd wõõraks sa, siis mingu ära
Mu juurest teised wiimseni:
Mull' wõõras siis kõik ilma sära —
Ma kõnnin üksi surmani.

Kuid ei: ma weel ei tahaks usku',
Weel pole tõelik lahutus —
Mu süda tunneb rasket tusku,
Mu hinge täidab igatsus.

Kas wara, hilja — loodan — jälle
Me rõõmsalt kokku tuleme.
Õnn sulub suhu sõnahääle
Ja rahu woolab hingesse.

Nii lilled, mida pahal ilmal
Hood kaua lahus hoiawad,
Kui waikib tuul, nad pisarsilmil
Üksteise hõlma langewad.

Ja siis nad jälle leidnud tunni,
Kus õndsus, rahu, õnnistus,
Kus elu — taewaline uni
Ehk igawene armastus.

Hoia wahest aken lahti.

Hoia wahest aken lahti,
Et wõiks tuppa tulla tuul:
Tuhat terwist sulle saadan
Päewal, õhtul, hommikul.

Ole päälegi sa kaugel —
Ikka kuulen, näen sind,
Sest et sinu armast kuju
Peidab õnnel minu rind.

Tuhat terwist! muud ei mõista
Seekord mina sõnada.
Tuhat terwist! — tuhat asja
Seega sulle ütlen ma.

Anna Haawa.

Kerjaja.

Üks kena sandi piigakene
Käis majast teise kerjamas,
Ta palwehääl nii haleline,
Ta etteaste wiisakas.

Noor herrake, kes aknest wahtis,
Tall' peo pääle raha tõi,
Sääljuures piigalt musu tahtis,
See ennast aga kõrwal' lõi.

Ei herra, ütles piiga talle,
Nii kergesti ei lähe see,
And üksnes auuta palujale,
Seepärast herra, kerjake!

P. Jakobson.

Soow.

Oh mu hella armukene,
Kaunim kullerkupukene,
Lõbus, lahke lõokene,
Täht ja silmaterakene:

Wõiks sind õhud hällitada,
Kandlikõlin kiigutada,
Tuuletuhin terwitada,
Sinililled suigutada!

Jõudku eha ehitama,
Sinu palet paitama,
Koit su kulmu kullatama,
Lauluhelin äratama!

Oh mu hella armukene,
Kaunim kullerkupukene,
Lõbus, lahke lõokene,
Täht ja silmaterakene!

Anna Haawa.

Lauluke.

Lauluke,
Sõua sa,
Kalli kambri jõua sa!
Laula laened magama,
Kurbtus põues kustuma.

Lauluke,
Sõua sa,
Kalli kambri jõua sa!
Unenäol ilusal
Helju wiisil waiksemal.

Lauluke,
Sõua sa,
Kalli kambri jõua sa!
Lehwi sääl kui waiksem õhk,
Hoia eemal iga rõhk.

Anna Haawa.

Sala soow.

Oh oleksin ma linnuke,
Siis lendaks armsa aknele;
Sääl tõstaks häält nii magusalt,
Ta kuulama jääks wagusalt.

Oh oleksin ma lilleke,
Siis õitseksin nii õrnaste;
Ta kauni kambri akne pääl,
Ta silmitseks mind tihti sääl.

Oh oleksin õhk, tuuleke,
Ta ümber heljuks hellaste;
Ta palgelt puhuks palawat,
Ja saaksin musu magusat.

Ei wõi ma olla lill ei lind,
Waid kaugel õhkab minu rind;
Ei wõi ta ligi lennata,
Ei armu awaldada ka!

Elise Aun.

Kaugel.

Oh wõiksin ma linnutiiwul
Su juurde lennata:
Ma wiibiksin ehawiiwul
Su kõrwas õnnela.

Su koduke käigiks kaugel,
Sa ise silmale:
Su lahust on rõõm mul raugel,
Ma õhkan sageste.

Ehk waataksin üles taewa,
Kas ingel ilmuks eel:
Ei waigistaks ingel waewa,
Miks murepaelus meel.

Üksainus mu kurbtust kaotab,
Üks ingelinime:
Kui armula hellalt waotab
Mind oma rinnale.

Oh jõuaksid tuuletiiwul
Need tunnid tulema,
Siis wiibiksin eluwiiwul
Su kaasas õnnela!

J. Bergmann.

Sind ootan.

Sind ootan nagu päikse tõusu,
Kui kallist püha tulema;
Sind ootan: sügaw õnnetundmus
Mu hinge paneb heljuma.

Sind näha kaua aja pärast —
Küll saab see kaunis olema!
Ei sa mind enam ära tunne,
Nii õnnelik siis olen ma.

Anna Haawa.

Kullakese maja.

Säält ju, mu kullake, paistab su maja;
Kuuled, kuis kutsub siit metsast sind kaja:
Oh minu linnuke, oh minu kullake,
Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Näen ka sääl majas su silmade sära,
Nõidund need silmad mu südame ära.
Oh minu linnuke, oh minu kullake,
Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Sinuta igawus elus ja olus,
Linnud sind kurdawad kuusiku salus!
Oh minu linnuke, oh minu kullake,
Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

Kadunud on igawus, waatan su silma;
Päikene loojas ju, tule mu hõlma!
Oh minu linnuke, oh minu kullake,
Kuid et tule ju, kuid et tule ju!

C. R. Jakobson.

Tule, tule, tuike!

Tule, tule, tuike,
Kuku minu kaenlasse!
Rõõm sind täitku,
Mulle näitku
Sinu silm end lahkeste.

Rohkesti end rõõmustan,
Kui sind ial näha saan;
Sinu ligi
Tööd ja higi,
Walu, waewa unustan.

Iga päew mu ihaldus
Sinu järele on uus:
Sind ma nõuan,
Sulle jõuan,
Sinu on mu armastus;

Sinust mõtleb minu meel,
Sulle laulab lustil keel;
Päewal, öödel,
Seisul, töödel
On su pilt mul silma ees.

Kui siis mulle tuled sa,
Kaenlasse sind wõtan ma;
Oh sa wilu,
Seda ilu,
Siis mu õnn on otsata!

K. A. Hermann.

Neiule.

Ära kiigu, kallis neiu,
Laia mure laente pääl,
Alles armastab sind peiu
Nagu ükskord eesmalt sääl.

Alles ohkab ööd ja päewa,
Et sa kõnnid kaugemal,
Kannab igatsuse waewa
Oma rõõmsa rinna all.

Kui ju lumi ära läinud,
Haljas metsas laulab lind,
Niit ja nurm on lille näinud
Tahab koju tuua sind.

Rahulise eluranda,
Ilusama ilmasse
Tahab õnnekäik meid kanda
Armupaadis pehmeste.

Tõusku tormid taewa põues,
Olgu wägew maruwõit,
Ei need minu mõtteõues
Liiguta ühtainust õit.

Leinatuuled juht'wad laewa
Röömustuse rannale;
Üle kõrge pilwetaewa
Paistab päike hellaste.

Sest mu kallis, kaunis neiu,
Ole truu ja usu mind:
Soowin olla sinu peiu —
Ole sa mu õnnelind!

Ado Reinwald.

Armukesele.

Armukene, miks sa mures,
Miks su süda kurbtust täis?
Sind ei jäta ma ka surres,
Minu ilus eluõis!

Kustuda wõiks kuu kume,
Tähte hiilge taewa teel;
Pimeks minna päikse jume,
Aga mitte minu meel!

Närtsida wõib leht ja rohi,
Mitte arm mu südames;
Seda unusta' ei tohi,
Kus sa kõnnid iganes!

Südamesse olen pannud,
Oma südamesse sind;
Sellest sulle teadust annud:
Miks weel mures sinu rind?

Saada kaugel', saada ära
Hirmupilwed hinge maalt;
Oota õnne hilja, wara
Armastuse roosira'alt!

Ado Reinwald.

Palwe kallimale.

Jää mulle sa, kui kõik mult kaob ära —
Jään kõigest, mis mul ial, ilma ma,
Kui kustuwad mult noorus, jõud ja sära,
Kui olen ilmas wõõras, üksinda!

Jää mulle sa, kui jätwad kõik mind maha,
Kui, mis mu kindlam, kaunim, kaob ka,
Kui lahkuwad mult sõbrad, auu ja raha,
Kui olen wäsinud ja warata!

Jää mulle sa, kui lõpwad jõud ja julgus,
Kui iga ettewõte õnneta,
Kui naerdaks mind, et oleksin kui hulgus,
Kui oleks loll ja kõige halwem ma!

Jää mulle sa, siis pole mull' muud waja,
Waid õnnelik ma olen otsata;
Kui minul pole enam põldu, maja,
Kui midagi ei pea omaks ma!

Jääd mulle sa, siis küllalt on mul wara!
Siis on mul rikkust ilma otsata!
Ei ole siis ma haige ega hara,
Ei tunne siis ma mingit puuduma.

A. Lattik.

Juba kui ma karjas käisin,
Oli mul üks armuke,
Piigakene walge pääga,
Sinisilmist heldeke.

Ei ma piigakesel ütlend,
Et ta armas minule;
Ega piigakene ütlend,
Et ma armas temale.

Teine teise näost näime
Armu naeratelewat,
Teine tundis teise teost;
Et me armsad mõlemad.

Ilusama õie wainult
Noppisin ma temale,
Magusama marja metsast
Tõi ta jälle minule.

Lendas üle heina liblik,
Püüdsin seda pilguga,
Andsin neiule, ta jälle
Laskis selle lendama.

Hüppas oksil linnukene,
Näitas mulle neiuke;
Lendas kõrgel kull wõi kotkas,
Seda näitsin temale.

Tema armsam tallekene
Oli armas mulle ka;
Minu puna pullikesel'
Katkus hoolsalt heinu ta.

Ema õpetatud laulud
Õpetas ta minule,
Isalt kuuldud kaunid jutud
Jutustasin temale.

Punusin ma künkal korwi,
Kaitses karja piigake;
Kirikusse minna mahti
Andsin jälle temale.

Aeg tei otsa karjapõlwel',
Aga mitte armule,
Ehk küll hüüdis piigakese
Kade ingel taewasse.

Mihkel Weske.

Küll oli ilus mu õieke!

Küll oli ilus mu õieke,
Küll oli armas mu armuke!
Ei ingelgi ilusam olla wist wõi,
Ta armsust ei sõnule sääda ma wõi.

Küll olin ma õnnelik õiekuul!
Ei seda wõi kirjelda' kellegi huul . . .
Ma mõtlin, et igawest' nõnda see jääb. . .
Kuid lehekuu lennates ära siit lääb.

Küll oli ilus mu õieke,
Küll oli armas mu armuke! —
Surm tuli ja kosis ta endale,
Ja südamewalu jäi minule.

Anna Haawa.

Kallima kalmul.

Kaugel, mu kallike, kaugel,
Enam ei näe sind mu silm!
Pisar mul paisunud laugel,
Waimus on wäsinud ilm. . .

Tere sa, tõuseja päike!
  Nägid mu kallimat sa?
  Terwita taewalik läike,
  Teda, kui näed kord ka!

Tundke ka teiegi, tuuled,
  Walu, mis rinnas mul keeb,
  Kuidas mul soniwad huuled,
  Kuidas hing palwet nüüd teeb! . .

Saatus, kui wali ja wilu
  Minule olla sa wõid?
  Riisusid õndsama ilu,
  Walu ja waewa nüüd tõid!

Surnud on surejaist kenam. . .
  Leinake, tähed ja kuu!
  Armsam ei ela mul enam,
  Muld on ta suudeldud suu! . .

Jakob Liiw.

Paleusele.

Kas weel kuuled minu lauluhääli,
  Mis meil hingi hellast' ühendas?
  Kauni kandli helisewaid keeli,
  Mis kõik elu kurbtust lühendas?

Tohin tasa endist õnne püüda,
  Mis meid püha paradiisi wiis?
  Laulus lillelaande järel' hüüda:
  Tule tagasi, mu eluõis!

Kas ei ärka ükskord wastukõla
  Sinu hella, õrna rinna sees?
  Pean laulma, kuni armuwõla
  Walu südant murrab silmawees!

Ei! ju kumab koidutäht mu silma
Kaugelt Linda kuldse kojasta,
Armutäht, mis näitas laia ilma
Igawesti kadund olema.

Taewa Taara tuuled, kandke kaasas
Sala wäge, tehke imetöö,
Kuni paleuse armsas aasas
Igawest' jääb kestma magus öö!

M. Vares.

Ainult kaugelt.

Ainult kaugelt tohin waata
Ilu, mis sind ehib nii,
Kuni armas ingel-neiu
Wiib üht meest kord Eedeni.

Kõik su wärsket õrnust, hellust
Kaugelt wast wõin piiluda.
Nagu pühast Maarja pildist
Pean s'ust mööda minema.

Kas sa kordki mind wast waatnud,
Kas sa kordki mõteln'd mind?
Ilus, petlik unenägu —
Armsam neid — ei saa ma sind!

Aga siiski, oh kui magus
On see waikne armastus,
Mis mu hinges asub, nagu
Igawene saladus!

M. Pukits.

Lauljale.

Ainus pilk su silmist minu rahu wiis,
Kõrwus minul kõlab sinu lauluwiis;
Sina unel, ilmsi ingli kujuna
Minu hinges hiilgad, päikse paistena.

Selle päikse paistel õõgab minu rind,
Aga see ei suuda waigistada mind.
Sind ma ennast ihkan, see mind terweks teeb;
Sinu laul mu hingel' uue elu loob.

M. Vares.

Mälestus.

Lehtedes kahin, salalik sahin,
Kewade mängil tuulede hood;
Mägedelt alla, jõgedelt walla
Ruttawad merde wahused wood.

Tuksu mu süda, kuulata sääl,
Kaebades kaob pasuna hääl!
Kalamees mängib, kaugele kõlab
Lauluwiis orus, mäel.

Süda mul lõhkeb, ah kui weel kõlas
Wiimast kord hellalt armsama hääl!
Südames walu, armsamast kahju,
Suu surusin ta huulede pääl.

Õilmetes seisis wõsa ja niit,
Ööpik siis laulis lustilist wiit.
Kalamees mängib, kaugele kõlab
Lauluwiis orus, mäel.

Andres Alwer.

Kaugel.

Sa tuled weelgi meelde mull',
Ehk küll ma sinust kaugel, kaugel, kaugel!
See oli ehk mu eluhommikul,
Kui esimest kord wastu tulin sull',
Ei pisar siis weel piilunud mu laugel.

Ma nagu wõõrastades waatsin sind:
Sul sõstrasilmad, wäike kena kuju;
Kuid aegamööda soojaks sai mu rind,
Ma kõnelesin, sina kuulsid mind —
Nüüd hinges heljus aina õnnetuju!

Kuid siiski kahtlus pea piinaks mul
Ja õnn ja rõõm ta kannul kohe raugel:
Sest teise kuju mõlkus meeles sul
Ja heljus hinges õhtul, hommikul, —
Ei ise ta ka seisnud sinust kaugel.

Ta lapseline nagu lõolind,
Ja sina tasane kui tuwi kuju;
Kuid kurjust, kelmust õhkus minu rind,
Ei sellepärast wäärt ma olnud sind, —
Hääd ainult lubas lahkumise tuju.

Ma lahkusin, — sa siiski meeles mul,
Ehk küll ma sinust kaugel, kaugel, kaugel!
Ma mõtlen mures õhtul, hommikul,
Kuis käsi käib sääl kaugel, kallis, sul
Ja palaw pisar paisub minu laugel!

Ei enda pärast roidu minu rind,
Kuid kurwaks teeb mind sinu kurblik kuju:
Ma nagu näeks sala nutmas sind —
Kas arwad süüdlaseks ka sina mind,
Wõi kannad koguni mu wastu wihatuju?

G. Wulff.

Kosjad.

Wõta naene naabri talust,
Seda tunned käsist jalust;
Tahad kaugelt naest sa wõtta,
Poiss, siis saad sa ikka petta.

A. Grenzstein.

Siitse naane tsirbi päält,
Walitse rehäwarre päält,
Kae iks hainakaare päält.

Setukeste laulud II.

Minu hella wellekene,
Ära püüa pühalla naesta,
Katsu kallilla ajalla;
Kõik pürjed pühal ilusad,
Kanad kallilla ajalla.
Sihi naene sirbiltana,
Katsu heina kaareltana,
Wahi naene wardaeltana!

Kui läheb kallis kaare pääle,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on kaare kaunikene.
Kui läheb lindu leikumaale,
Siis sina wiisa wihkudesta,
Kas on wihud wiisakamad.
Kui näed reie peksamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas see lööneb waljust warta.
Kui näed kangasta kuduma,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on kangas kaunikene.
Kui näed särki säädamaie,
Siis sina karga katsumaie,
Kas on särki hästi säätud,
Õlalapid õite pantud.
Kui näed sukkada tegema,
Siis sina karga katsumaie,
Kiusta sukka kiskumaie,
Kas on sukka sääre mööda,
Wikelid ligi lihada.
Siis mine kiusta kiskumaie,
Kas on kirjad kinnastessa,
Kirjad kinda warressana.

Rahwalaul.

Koit istus taewa ääre pääl.

Koit istus taewa ääre pääl
Ja waatas alla ilma —
Üks lugu kaunis tõsine
Sääl puutus tema silma:

Hans seisab wäljas akne ees
Ja istutab sääl kaske —
See pole just nii kerge töö:
Suur kask on kaunis raske.

Kuid Hans on näha õnnelik —
Kas on see koidusärast?
Sääl majas elab Malleke —
Wõi on see sellepärast?

Ja eila oli pühapäew,
Ja linnud rõõmsast laulsid,
Kuid Hansu, Malle kurwastust
Nad selgesti kõik kuulsid:

Hans ütles Malle eidele,
Kui tubli poiss ta olla
Ja kas ta tohiks Mallele
Nüüd pea kosja tulla?

„Sest kõnele", nii wali eit
Siis oli pajatanud,
„Kui kaseke sääl akne all
On suureks puuks ju saanud."

See aeg läeks weidi pikale,
Sest kask ei kaswa ruttu
Ja see tooks tuska Hansule
Ja Mallele tõest' nuttu.

Seepärast pidas Hans ka nõuu
Ja istutab nüüd kaske —
See pole just nii kerge töö;
Suur kask on kaunis raske.

Anna Haawa.

Armas, hää ja helde Ellu,
Kenam kõigist neidudest:
Sind, sind armastan ma üksi,
Soowin omaks südamest.

Ilusamalt hiilgwad silmad
Sul kui tähed taewa seest,
Õitsewam su palge puna
Õrna roosi õilmetest.

Peenemad sul siidist juuksed,
Lõbusam sul lõost hääl;
Sinu naerul inglinägu
On mul meeles igal a'al.

Süles kannaksin sind ikka,
Armul suud sull' annaksin,
Kui sind ilus, helde Ellu,
Mõrsjaks hüüda tohiksin.

Mihkel Weske.

Kosilane.

Jaanikene, wellekene,
Kui sa hakkad naesta wõtma,
Kutsu minu kossuelle,
Mina tunnen tuima neiu:
Tuimal tutsakad juuksed,
Wihasel silmad wesised,

Pahasel pale punane,
Kurjal mustad silmakulmud,
Laisal laiad särgisiilud,
Wedelal wöö wedela,
Ninakal nina kõwera.
Tunnen tuima töö teosta,
Wedela wöö weosta,
Laiska leiwa sõtkumisest.

Kui sul nõuu on kosja minna,
Sääl on kodus kolmi neidu:
Üks on Ellu, hööru-hända,
Teine Kaie, keeru-kenga,
Kolmas laia laudjasega.
Jaanikene, wellekene
Wõta laia laudjasega,
See lõbus laudile minema,
Ilus aset ehitama.

Rahwalaul.

Meie Mihkel.

Meie Mihkel mullu juba
Pidi kosja minema;
Aga polnud pruuti teada, —
Mis ta pidi tegema?

Ülemullu Mihkel muidu
Oleks saanud joonele,
Aga ajad olid kallid, —
Asi jäi siis poolele.

Mitu aastat enne seda
Mihklil ikka õnnetus:
Millal saan ei saanud walmis,
Millal muidu äpardus.

Nõnda'p siis need ajad läh'wad.
Hallakas ju Mihkli pää.
Iga talw ta kosja ehib,
Nõuu ei ial korda lää.

Mihkel, Mihkel, mina usun:
Peiuks jääd sa igawest';
Ialgi ei too sa koju
Endal' kallist kaasakest.

Anna Haawa.

Saunamees.

Sõidaks kosja, pole saani,
Pole täkku toredat,
Pole lipsu kaela panna,
Pole kraega kasukat!

Wõtaks naese, pole talu,
Pole raha koti sees,
Pole muud, kui paljas nimi, —
Põlgtud nimi — saunamees.

Ed. L. Wõhrmann.

Mis mulle meeldib.

Ei mull' meeldi mehe ilu,
Kõlaw kõne, mahe hääl;
Minu süda sellel' wilu —
Wähe waatan selle pääl' . . .

Ei ka rikkus, ega wara
Pole, mida ihkan ma:
See on tühi, kaob ära
Sagedasti auruna.

Tugew jõud ja käte rammu,
Seda küll ei laida ma,
Siiski ülem asi ammu
Pole mitte mulle ta.

Mulle meeldib mehe auusus,
Waper waim ja kindel meel,
Mehe selge silm ja mõistus,
Tõde kõneleja keel.

Kata Supp.

Üks ainus ainuke.

Mul mõttes on üks ainuke,
Üks kallis ainuke!
Oh kui ma selle püga saaks:
Ta on nii wirk ja wiisakas,
Nii wiisakas,
Ma elaks Eedenis.

See tütarlapse tõesti
Ma kosiks endale!
Tal ala lahke meeleke
Ja nägus kui üks maalike,
Kui maalike,
Ja silm kui tuluke.

Ja kui ma teda kaugelt näen,
Läeb puna palgesse;
Mul süda hakkab põksuma
Ju wesi weereb silmasse,
Mul silmasse —
Ei tea mis lugu see?

Weel reede õhtul wainu pääl
Ta küsis minu käest:
„Oh ütle mull', mis wiga sul?
Ei õige lugu ole sul?
Ei ole sul?"
Ma ohk'sin kõigest wäest!

Ma oleks pidand rääkima,
Oh miks ei rääkind ma!
Oh oleksin ma rikas mees,
Mul süda pisut kergem sees,
Mul kergem sees,
Ma räägiks temaga.

Fr. R. Kreutzwald.

Laanel oma linnukene,
Aial oma lillekene,
Taewal oma tähekene:
Noorel mehel neiukene.

Lilli õitseb, lindu laulab,
Tähti heledasti paistab:
Õitseb, laulab, paistab neiu,
Õnnes aed, aas, taewas, peiu.

Ära lendab linnukene,
Ära närtsib lillekene,
Taewast kukub tähekene:
Peiule jääb neiukene.

Mihkel Weske.

Siis lugu teine on.

Ei laulikut wist taha
Ma kaasaks omale:
Kõik, mis tal meeles mõlgub,
Saab ilmsiks teistele.

Ei muusikanti taha
Mu kaasaks wistist' ka:
Ta tihti rõõmulugu
Lööb ohkel teistele.

Ei maalijat mina taha
Mu kaasaks wistist' ka:
Ei tea, kas wõingi salli',
Kui kõiki maalib ta? . . .

Ei käsitöölist taha
Ma kaasaks omale:
Neil wiisiks wilistada,
Kui sõitleb kaasake.

Ei piibumeest ka taha
Ma kaasaks omale:
End suitsu sisse peidab,
Kui meel tal pahane.

Ei kaupmeest mina taha
Ka kaasaks omale:
Liig palju ehteid ostab
Ta oma kaasale.

Ei arsti wõi ka tahta
Ma kaasaks omale:
Ei haige olla lase
Ta mind wist millalgi.

Ei kohtunikku taha,
Ma kaasaks omale:
Sest ikka õigust andma
Pean mina temale.

Ei waimulikku taha
Ma kaasaks omale:
Tal raske jutlustada,
Kui talwel köhime.

Koolmeistrit ka ei taha
Ma kaasaks omale:
Neid mehi nagu kartsin,
Kui olin wäikene.

Ei põllumeest ka taha
Ma kaasaks omale:
Miks ikka lumeteega
Ta tuleb kosjale.

Ja sõjameest ei taha
Ma kaasaks sugugi.
Mikspärast? — ei ma seda
Wist tea isegi.

Ja nõnda igal teisel
On wiga jällegi —
Mis saab sest wiimaks saama?
Jään ilma muidugi.

Kui aga keegi nendest
Mull' õige armas on,
Ja kui ma talle armas —
Siis lugu teine on.

Anna Haawa.

Kadunud kinnas.

Saaniga sõitsin ma sahinal
Külast läbi kiirega;
Ära mu kinnas siis kadus sääl,
Läksin kinnast otsima.

Talusse sisse ma sammusin,
Wastu tuli neiuke.
„Neiu, kas nägid üht kinnast maas,
Ütle mulle, hellake!"

— Ei ole näinud, — ta kostis mull',
— Tahan teistelt küsida. —
Neiu mult häbendes ära läks,
Pea tuli jälle ta.

— Külamees, keegi su kinnast ei näind,
Palun, wõta wastu see! —
Kinda ma wõtsin ja sõitsin säält,
Sinna jätsin südame.

Sõites säält läbi siis iga kord
Oli minul õpardust:
Rattapulk kadus wõi kukkus piits,
Ikka leidsin wiiwitust.

„Isa, oh kunas mull' talu saab,
Mil wõin tuua armukse?
Neiu mul lõbus ja nägus on,
Tahab pea mehele!

Nägu tal naerul, tal walge pää,
Silmad hellad, sinised;
Mõnuslik mini sest neiust saab,
Talitab, mis tarwitsed!"

Mihkel Weske.

Üksinda armastan,
Jaanike, sind.
Tuhat kord terwitan,
Jaanike, sind.
Mõteldes sinu pääl
Walwanud olen ma
Mõne öö uneta,
Jaanike ae!

Läksid sa mere pääl',
Jaanike ae!
Hüüdis mu hale hääl:
Jaanike ae!
Meri on armuta,
Ära sa merele
Usu end, armuke,
Jaanike ae!

Kosjas küll käidi mul,
Jaanike ae!
Aga ma jäin sull',
Jaanike ae!
Kosigu teisi nad!
Sinule üksinda
Lähen ma lustiga,
Jaanike ae!

Mihkel Weske.

Läksid metsa perenaene,
Perenaene, peremees;
Külalised läksid kaasa,
Jaan käis wiiuliga ees.

Wilja waatas külaline,
Perenaene, peremees.
Kaer sääl kaswis, rukis õitses,
Lilled peenral rohu sees.

Rõõmsad olid külalised,
Perenaene, peremees.
Jaan sääl mängis, neiud laulsid,
Perenaesel silmad wees.

Kesse kõige targem neiu?
Ann see targem neiuke.
Noppis lille, punus pärja
Andis pärja Jaanile.

Pärg see närtsis Jaani pääs,
Aga arm ta rinnus kees . . .
Suwi läks ja tuli sügis —
Ann oli naene, Jaan ta mees.

Mihkel Weske.

Kihlasõrmus.

See kihlasõrmus selgest kullast
Su sõrmes, kallis neiuke!
Kui palju jutustab ta mulle
Nii armsaid asju õrnaste!

Kuus aastat ainult üle kümne
Sa olid waewalt elu näind,
Sääl tuli noormees, suudles õrnalt . . .
Sult lapsepõlwe mõtted läind,

Ja silmapilgul naesterahwaks
Sa lapsukesest muutusid,
Rind paisus, õndsad ihked hinges,
Ja kuldseid elu õnnesid,

Kui õisi kewadine päike,
Sull' peiu musu rindu lõi,
Nad hoowawad su silmist wälja,
Üks pilk neid minulegi tõi.

Ma tänan, kuldajuuksne neiu,
Mu kallis, wäike sõstrasilm,
See pilgu eest, kust minu hinges
Läks õitsma armu õiteilm!

J. Jõgewer.

Naabri talus.

Koer haugub naabri talus,
Nii palju, kurjasti,
Mul on kui tina jalus,
Ma kuulan wagusi.

Sääl hirnub hobu õues
Ja kaabib saani ees,
Mul süttib põrgu põues
Ja walu südames.

Mu jäljed hobu kaewab
Nüüd naabri ukse alt . . .
See kõik mind piinab, waewab
Nii mustalt. mõrudalt.

Üks teine mees on wõitnud
Mu neiu südame
Ja juba täna sõitnud
On kosja temale.

Jakob Liiw.

Mihkel ja Miina.

Armas Mihkel, ära ole puust!
Kui oled kord kosjas, ära kõnele muust,
Waid oma armastust awalda!
Sest ega ju muidu toime saa,
Armas Mihkel!

Armas Miina, ära ole nüüd puust!
Näed küll, miks Mihkel kõneleb muust —
Nii nagu toona, nüüd naerata ka . . .
Waest Mihkelt weidigi awita,
Armas Miina!

Aga Mihkel ja Miina on täna kui puust:
Küll püüawad juttu nad ilmast ja muust . . .
Kuid jutulõngad kõik katkewad . . .
Ainult südamed waesed, — need põksuwad! . . .

Anna Haawa.

Eksam.

Mu kallike tuli mull' kosja
Ja palus mind omale;
Ei olnud ka ühtegi asja,
Mis keelaks mind temale.

Kuid wäikest eksami weel mina
Talt nõudsin, ei ühtegi muud:
„Kui armastad kindlalt mind sina,
Siis tule ja anna suud!"

Jakob Tamm.

Wahtijad.

Tõistre Tõnu tore mees,
Toredam weel täkk tal ees,
Sõidab uhke saaniga
Läbi külatänawa.

Lumi tuiskab, lumi keeb,
Hobu hirnub, nalja teeb . . .
Küla neiud nägusad
Wahiwad ja wahiwad.

Aga Tõnu ise teab,
Kus ta täku kinni peab:
Sõidab Metsaperesse
Kosja minu neiule . . .

Rumal Tõnu! Rahaga
Annit sina küll ei saa.
Ainult pika nina saad,
Mossis kodu traaweldad!

Mina, teise teenija,
Toksin läbi tänawa . . .
Süda lahke, rõõmus sees,
Neiud naerwad: „wilets mees!"

Aga ei ma hooli sest,
Rõõm mul läigib silmadest:
Lähen Metsaperesse
Kosja praegu Annile.

Mõne aja pärast ma
Sõidan läbi tänawa:
Ees mul äia hobune,
Kaisus noorik tilluke . . .

Neiud jälle wahiwad,
Wahiwad ja wahiwad . . .
Wahtigu! Wõi jäägu ka
Igawesti wahtima.

Ed. L. Wõhrmann.

Wõõras ütel: wõta naine!
Oma ütel: ole ilma!
Kui saa kuri, kohes panna?
Kui saa halba, kohes aija?
Ei wõi müwwä ei waehta,
Ei wõi tuwwa turu pääle,
Ei wõi aija alewihe.
Ole-e lehmas lüna wija,
Ole-e häräs ärä tappa,
Ole-e tsias sulgu panna,
Ole-e tsirgus maha laske.

Wõrumaalt.

Peig – Mõrsja.

Tui pesa teeb tuiga laudile,
Lill asumas aasal lille kõrwale;
Eks mõtle, mu kullake, sinagi sest,
Et ehitama peame pesakest.

J. Käger.

Peiule.

Mu kallike, miks kaebad sa,
Et pole mulle ehita
Sul pesa pehmet, lillelist
Ja kodu kaunist, kullalist?

Ei õnnesta mind ilutsus,
Mind õnnestab su armastus,
Üks waade sinu silmadest,
Üks sõna sinu südamest.

Mind tugewaks teeb armastus,
Las' tulla meile kurwastus.
Su käe kõrwal, usu mind,
Ei surmaski mul kohku rind.

Kui sulle aga jõuaks ma
Mõnd rõõmust tundi walmista,
Siis eluwaew kõik tasa saab,
Rõõm, rahu minu rinda jääb.

Elise Aun.

Sa oled tugew tammepuu.

Sa oled tugew tammepuu,
Ei wiga tee sull' torm;
Su haljad oksad ilusad,
Sul kindel truudus, arm.

Ma olen nagu taputaim
Su ümber heitnud käed;
Su najal seisan sirgesti,
Kui mässul maruwäed.

Sull' õilmitsen ma õnnela,
Sull' tänuks laulan ka,
Et kaitsed kindla käega
Mind oma rinnala.

Elise Aun.

Elusaate.

Sa wiisid waga rõõmu, rahu
Mu südamest siin ilma sees!
Ei muud mu rinda enam mahu —
Su pilt mul ujub waate ees.

Kui waat'sid sinu ingli silmad
Mu sügawama südame',
Siis tõusid rahutumad ilmad
Mu hinge maale mässule.

Kui rääk'sid sinu armsad huuled
Mull' armastusest tasakest',
Siis lend'sid kewadised tuuled
Mul läbi soojast südamest.

Ja kuidas sinu kallis käsi
Mind jumalaga jättis sääl,
Ei selles mõttes ial wäsi,
Ei kao kõrwust sinu hääl!

Su süüta silm ja sügaw waade,
Oh tea seda, kallis mees,
Nüüd juhib minu elusaate
Ja — nagu lille-mere sees!

Ado Reinwald.

Neiule.

Mis räägid sa nii salaliselt
Ja mõistujutuna mu ees?
Kas ial ei wõi mõista sina,
Kuis minu süda põleb sees?

Üht sõna tahan ainult teada,
Kas armastad ka sina mind
Nii üle kõige, kui sind mina,
Ehk külm mu wastu sinu rind?

Kui armastad, siis tahan astu
Ma sulle saatjaks eluteel,
Siis pehmet pesa, kena kodu
Ma ehiks sulle tormi eel.

Kui põlgad mind, siis kaugemale
Ma pean ära minema,
Et otsatumas tegewuses
Sind suudaks ära unusta.

Elise Aun.

Mõrsjale.

Su silmas pisarate helmed
Nüüd helkimas on iluga,
Kus noore õnne koidu kuma
Su palgel tõusnud paistema.

Kuis roheline mõrsja wanik
Su walget otsa ehib, nii
Sa puutumata puhast südant
Su armastajal' wastu wii.

Sest elu hiilgus kaob pea,
Kuis lille lehtki närtsmist näeb;
Mis aga ustaw süda köidab,
See ikka õnnes ühte jääb.

G. E. Luiga.

Mõrsja.

Mõrsja istub õhtul lambi walgel,
Õmbleb walget särki kärmesti,
Igatsewal, õnnelisel palgel
Mõtleb peiu pääle hellasti.

„Ei ma tulewikus üksi enam
Pikal õhtul kurwalt igatse,
Waid su seltsis, minu kõige kenam,
Lendab töö ja aeg meil armsaste."

Woodi heites waatab piiga üles,
Peiu eest teeb palwet südamest,
Walwab ta ehk näeb wast une süles
Oma truud ja waga neiukest.

Elise Aun.

Mõrsjale.

Üks ainukene ilma sees
Mul ikka seisab silma ees
Ja südames mul seisab ka,
See, Liisukene, oled sa!

Sa õitsed nii kui haljal a'al
Üks lillikene murumaal;
Tuul kiigutab su kullast õit,
Ilm ümberringi arg ja wait.

Kui waatan ma su palge pääl',
  Siis meelitab mind imehääl;
  Su taewakarwa silme sees
  Üks õnnis ilm on minu ees!

Su tarkus ja su mõistmine
  Mind kannab läbi taewaste
  Ja juhatab mind hellast' ka
  Siin ilmapõhjas rändama.

Sest, Liisukene, lahke lind,
  Nii wäga armastan ma sind
  Ja igatsedes ootan nüüd:
  Mil jõuab koju kallim püüd.

Ado Reinwald.

Sa oled ilus . . .

Sa oled ilus, teistest kenam,
  Kuid ilu ma ei tahagi,
  Kui pääle ilu muud ei enam,
  Jääd pea mõttest mahagi.

Sa oled tark, nii mõnest mööda,
  Kuid tarkust ma ei tahagi,
  Kui minu hinge ta ei sööda,
  Toob tarkus tuhat pahagi.

Sa oled auus ja puhas, waga,
  Nii süüta ja nii õrn ja hää;
  Muud soowi pole selle taga:
  Nii kõigeks eluajaks jää!

O. Grossschmidt.

Pulm.

Täna teeme trilla tralla,
Homme teeme uiah aiah!

Rahwa suust

Minu on ilusam inglike!

Jõed, ojad ja hallikad,
Pidage oma jooksu!
Kohawad metsad, mühawad laaned,
Kõik jääge kuulama!
Kõrgemad kaljud, rahuta pilwed,
Mind pange tähele! —
Taewas on maa pääl:
Minu on ilusam inglike!

J. Järw.

Pulmapäewaks.

Sa oled leidnud, mis su süda lootis,
Sa oled omaga nüüd ühendud;
Sul käes on see, mis hing nii õrnalt ootis;
Teid ühte, ühte on nüüd pühendud!

Ma puhtast hingest õnnesoowi hüüan:
Sa käi nüüd õnnelisi radasid;
Ma kõigest hingest häädust sulle püüan,
Su teele soowin lille sadasid.

Te käsikäes siin käige kallimaga,
Teil jäägu kindlaks armu sidemed:
Kui hing on puhas, hing on süüta, waga,
Ei ial purune siis pidemed.

Ja kõrge Taara pühal taewatelgil,
Ta kaitsegu teid teedel alati:
Siis ilu hiilgab õnnelisel helgil,
Kui Temalt õnnistusi walati.

Mu sõbranna, need on mu soowi hüüded,
Mis pulmapäewaks minu käest saad!
Kui elus puhtad kõik su teod, püüded,
Siis wastu lehkawad sull' lille ra'ad.

O. Grossschmidt.

Pruudi pärg.

Me pruudi pärga punume
Sull' kaunil' roosi lillil',
Ja tantsule sind saadame
Nüüd kenal pulma pillil.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Mul aias kaswab kauniste
Küll mirta mitmet sugu!
Kus wiibib armas peiuke,
Kas neist ei peeta lugu?
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Pruut ketras seitse aasta teed
Kuldlõnga wärtnal walmis,
Kui hebemed nii peenik'sed
Ta ehted kudus, palmis.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Kui seitse aastat mööda said,
Siis tuli koju peiu,
Ja et ta pulmad kaasa tõi,
Meilt pärja pärib neiu.
Ilus haljas, ilus haljas,
Ilus haljas pruudi pärg.

Rahwa suust.

Rahwalaul pulmadel.

Laulge poisid, laulge peiud,
Laulge naesed, laulge neiud!
Hõissa ja hõissassa.

Sööge saia, sööge liha,
Jätke jonni, jätke wiha!
Hõissa ja hõissassa.

Siin on neitsid noorukesed,
Just kui roosi nupukesed.
Hõissa ja hõissassa.

Küll on pulma, küll on saaja,
Küll on noorel paaril maja!
Hõissa ja hõissassa.

Poisid miks te pill ei hüüa?
Mina tahan tantsu lüüa?
Hõissa ja hõissassa.

Rahwalaul.

Tulekahju.

Mul on tulekahju põues
Juba mitu nädalit,
Tulekahju, suur ja kuri,
Põleb, pillub sädemid. . .

Ütle, kas on kuri käsi
Hirmsa tüki ära teind?
Wõi on hooletuse läbi
Tuli kuskilt sisse läind?

Seda uurisin küll kaua,
Kuni wiimaks kätte sain:
Naabri pere priske piiga
Kihelkonna ette tõin.

Nüüd on asi otsustatud:
Ann jääb wangi eluks a'aks!
Eluks a'aks mu näpistada,
Kuni saab ta targemaks. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Ôhu muutus.

Mul sada kraadi sooja
Siis õõgus südames,
Kui ükskord Kaie kõrwal
Ma seisin altri ees.

See soojus jahtus ruttu
Ju auruks pulma teel,
Kui tema tühja kirstu
Tõid poisid kodu reel . . .

Kolmkümmend kraadi külma
Nüüd paugub põues mul,
Et Kaie kaasawara
Ja kuulsus oli — null . . .

Ed. L. Wöhrmann.

Tõnni Manni.

Mul oli neli nägust poega:
Antsu, Jussi, Jassi, Tõnni.
Edu oli nadu, naene oli Anu.
Edul oli neli prisket tütart:
Ebu, Eewa, Miina, Manni.
Ants wõttis Ebu, Juss wõttis Eewa,
Miina läks Jassile mehele,
Tõnn mul jäi weel karjas käiaks,
Wainul weiste waatajaks.
Edu tibu, nadu Manni,
Kaswis üksi ema õues,
Sirgus sirju sirgukeseks,
Paisus juba piigakeseks,
Tahtis minna ju mehele.
Anu tuli minu juurde,

Naene ütles, mind nüsates:
„Kuule Kaarli, mis sa arwad,
Tõnnil tarwis tibukest,
Noorikukest naljatada,
Poiss ju paarkümne aastane.
Mis sa arwad, kas nadu Manni
Teiste Tiinat, wõi Riitsu Ruutat,
Keda neist Tõnnile kosime?"
Mina wastu nänniksele
Wastasin teise poolele:
— Mis sääl palju harutada:
Tõnni paneme Mannile. —
Anu Tõnnile sõnuma:
„Ae, Tõnni, pojukene,
Tule weidi eide juurde,
Kuula wähe eide juttu!
Welled sul kõik walmid mehed,
Kukekesed kannustajad,
Naesukeste naljatajad,
Sul ka tarwis kosja minna,
Tibukest ka koju tuua,
Koju kinnaste kudujaks,
Koldel' leeme kuningaks.
Minul silmad ju tahmased,
Nägemine üsna nõder."
Poeg siis nõnda sääl pajatas:
—Õigus, õigus, nännikene,
Kuhu kosjad siis kääname? —
Anu kohe harutama:
„Edu Mann on agar neiu,
Libe, ladus, lehtejalgne.
Oskab talus talitada,
Karjaaeda korral hoida,
Lehmi lüpsa, lambaid niita,
Seapõrsaid silitada,
Karjaloomi kaswatada.
Muidu ka on Manni moodus:

Pikad patsid, puna põsed,
Silmad suured ja sinised!"
Kohe me Tõnniga kosjule.
Uued ohjad hoidsid hobust,
Karjajaak oli karmanis.
„Tere siitpoolt talurahwas!"
Sõnusime sinna saades,
„Tere Edu, kallis nadu,
Kuidas siis ka käsi käib?"
Kosjawiinad wastu wõeti,
Munakauss meil' ette kanti —
Tõnu sõi terwe tosina.
Laupäew' juba enne lõunat
Rakendati hobu rakke,
Wirka ruuna wankri ette, —
Tõnu läks Manniga lugema.
Nüüd tulid pulmad, nüüd tulid saajad,
Pulmad palju pillidega,
Saajad suurte saiadega.
Walmistati pulma wastu,
Soreldati saaja wastu.
Palju wõõraid me palusime,
Poole küla me kutsusime:
Sarja Sonn ja Kubja Kaarli,
Wõsu Willem, Wahi Wantka,
Teiste Tõnnis, teiste Tiina;
Pajult terwe pererahwas;
Ritsult Ruuta, Rits ja Triinu.
Pääle selle palju teisi;
Jaan ja Juhan, Märt ja Madis,
Ell ja Eewa, Lungi Liisa,
Männi Mari ja Muru Mall,
Päälegi mu enda pojad:
Antsud, Ebud, Jussid, Eewad,
Miinad, Jassid, kõik kutsuti.
Laupäew' enne pulma päewa
Pühiti meil muru puhtaks,

Koristati kaikad kokku,
Tänaw tasaseks tasuti;
Tare nurgas õlle tõrre,
Õlu oli enese walmistatud,
Kauniste läinud käärima.
Anu oskas agarasti
Asjad kõigiti ajada,
Korra pärast koristada.
„Tule siia, mine sinna,
Tee nüüd seda, jäta seda,
Wii see sinna, too see siia!"
Nõnda kõik päew ta nõrkumata
Sundis üsna saksa moodi,
Kindrali kombel kõik kamandas.
Ise ka ei haarand hinge:
Tarest aita, aidast tarre,
Karja aeda, lauda juurde,
Koja juurde, sauna juurde,
Igale poole t'ast küllalt sai!
Mis ta weel tegi pidu ajal,
Pühapäewal pääle lõunat,
Kui jo tulid külalised,
Külakakred ühes kandsid!
Lamba kints ja seapõrsas,
Mõnel püüli pätsikene,
Mõnel mune, mõnel kanu,
Mõnel wõid ka napak'sega.
Küll siis oli wastuwõtmist,
Paljugi keele kulutust.
„Tere Madis, tere Mari,
Tere Rits, ae, tere kah Triinu!
Tere Antsu, tere Eewa!
Tere ja tere, ikka edasi!"
Waewalt said wõõrad wastu wõetud,
Sääl tulid kodu kiriklased.
„Hõi saaja, saaja, saaja!"
Hõiskasime ühel häälel

Tugewalt wastu tulijale,
Nägusa noore paarile.
Rõõm neil wälkus silma waates,
Naer oli näo pääl nähtawal.
Oh mu Tõnn oli õnnerikas,
Istus hella mõrsja kõrwas!
Mann oli kui maasik marjake.
Pärast wõõrad pinki panoi,
Leeme waagnaid laual' kanti.
Lambaliha oli leemes,
Käkid kõrwale keedetud.
Pääle pika söögipalwe
Anti alla keelekastet,
Kärsitumat karjajaaku.
Siis wast söödi saia, leiba,
Wõeti kätte osa kondid,
Katsuti ka käkkisida.
Küll oli lusti, küll oli rõõmu!
Pärast poole anti õlut,
Karjajaak käis käest kätte,
Mõndagi meest ta meelitas.
Õhtul õues huikasime,
Noored rahwas naljatasid,
Tugewasti tantsisiwad.
Pillimehi oli palju:
Rits see oskas lõõtsapilli,
Sonn see puhus torupilli,
Ants lõi kenalt lehepilli.
Wõsa Willem wallatune
Jändas Sarja Sonnik'sega,
Laulis torupilli järgi:
„Tui, tui, tui, tui torupilli,
Küll ma mõistan mõnust mängi,
Küll ma laulan ladust laulu!
Tui, tui, tui, tui torupilli
Meie Sonn a'ab paha pilli!"
Öösel mindi hingamaie,

Noorpaar pandi üksi aita.
Mannil põsed punetasid,
Kui läks Tõnniga aidasse.
Küla naesed naljatasid,
Aida uksel kaasitasid:
„Oh sa magus Mannikene,
Oh sa nägus neiukene,
Lehtejalgne linnukene,
Miks sul pikad juukse patsid,
Miks sul suured sinisilmad,
Miks sul põsed on punased,
Miks sul mokad on magusad!
Küll nüüd kandis sind, kanake,
Päris sind endale, hellakene,
Lend'sid ära lahkest luhast,
Põgenesid pesa paigast,
Jätsid kodu kurtema,
Õue järel õhkama.
Maga, magus Mannikene,
Uinu rahus, hellakene,
Kalli peiu kaisutusel,
Armsa peiu armastusel!
Otsas on sul hellad ajad,
Lapsepõlwe priimad päewad,
Ees on mustad murepäewad,
Ees on hella ema päewad,
Perenaese pakid päewad."
Külanaeste kaasitusel,
Naljahammaste naeratusel
Jäänd ma suisa suikuma,
Pääle pulmi põõnutama.
Nõnda sai Tõnn mul Mannile.

Andres Alwer.

Kaasad.

Mehi ehitagu kõrge waim,
Naesi igawene iluaim.
Meestest tulgu säädused,
Naestest eluhäädused.

A. Grenzstein.

Naene ja abikaasa.

Oh kui kerge asi naene wõtta!
Lihtne, tuttaw toimetuse wiis;
Neiul', kes sind sallib, kosja tõtta,
Altarile t'aga mine siis . . .
Õpetaja loeb palwesõnu,
Ema paneb pähe mõrsjal' tanu, —
Naene täiesti, et lase olla!

Aga abikaasa omandada,
Nagu sõna tõe tähendus,
See on raske; igakord weel seda
Ei too kahe wormlik ühendus.
Walmista, wend, kui sul samm see astu
Paradiisi kui ka põrgu wastu, —
Teadmata, kumb neist wõib lahti tulla.

A. Rennit.

Puhkepaik.

Mu wäsind pääd nüüd lase
Su rinnal puhata.
Siin on tal armas ase —
Mind oled walind sa.

Mul pole ema, isa
Ei wenda, õde ka.
Mu hinge nutukisa
Kaob elus kuulmata.

Ei keegi ilmas küsind
Küll minu järele,
Laew ankruta ei püsind —
Tuul ajas merele.

Nüüd murest wäsind olen
Ja wäsind wõitlusest,
Kui tuwi laentelt tulen,
Kus toetan warbakest!

Mu wäsind pääd nüüd lase
Su rinnal puhata;
Siin on tal armsam ase, —
Hää mulle oled sa.

Elise Aun.

Naesele.

Sa toetad mind, kui elusaatus raske,
Kui tuleb tuhisedes tuulehoog,
Su rinna na'ale pääd wõin nuttes laske, —
Ja unustatud iga waluwoog.

Sa toetad mind, kui wiimses wõitlemises
Külm surmakäsi elu kustutab,
Mu kustund huuli silmaweega kastes . . .
Waim warjuilmast sind weel õnnistab.

O. Grossschmidt.

Kaasale.

Kuldane kullake, armuke armsam,
Sinule lauluke laksugu nüüd;
Sinule, kes sa mu paleus oled,
Kõlagu ikka mu paremad hüüd.

Taewas ta pani meid elama ühte,
Armuga ehtis ta elutee ra'ad;
Õitega kattis ta niidud ja nurmed,
Õnnega täitis ta metsad ja maad.

Kuhu nüüd liigume, kuhu ka lähme,
Muret ja walu ei tunne me rind,
Olgugi häda, arm katab kõik kinni.
Elu on magus, kui armastad mind!

Õnnelik olen, niisamuti sina;
Õnnes ka naeratab taewas ja maa;
Kuldane koiduke kumendab meile,
Hõbene eha meid õnnestab ka.

Kuigi ka tuiskawad tormid ja tuuled,
Õiesi õrnasi uinutab talw;
Päikene sõuab ja kewade jõuab,
Hääks kõik muutub, mis oli nii halw.

Sina, oh Isa, kes pilwede taga,
Armu Sa hoia me südames weel!
Õnnes siis käime siin elutee rada,
Kurbtus ja walu kõik kadub me eel!

O. Grossschmidt.

Miks siis nüüd?

Miks siis nüüd ei suuda enam
Seda õnne tunda rind,
Nagu siis, kui õndsal tunnil,
Pigistasin rinnal' sind?

Nüüd me õe ja wenna kombel
Ühes toas elame;
Ühe häda, ühe mure
Osaks saab ka teisele.

Tead küll, et päewatõusu
Kõik ilm rõõmsalt terwitab,
Aga töös ja palehigis
Peagi ta unustab.

Esimesed õiekesed
Ikka kõige armsamad,
Pärast sa ei näegi enam,
Kuis kõik õnnes õitsewad . . .

Meie hinge ehib ikka
Esimene armuõis,
Ainult mõni raske mure
Looriga ta katta wõis.

Aga siiski, nagu külmem,
Nagu tuntud asi ta,
Nagu wanast armu algel
Nii nüüd suudelda ei saa!

O. Grossschmidt.

Sündimise päiwäs naisele.

Sulle sündimise päiwäs
Õnne soowma pea ma,
Nigu wanast iks ma teie
Mõne armusalmiga.

Ent see olli enke wanast,
Kos kõik asja odawa,
Kui es ole pantarolli,
Ega margimassu ka.

Ollit hää, ehk ollit kuri,
Kompwekke ma iks sull' tõi;
Andset musu, ehk es anna,
Armulaulu ikes lõi.

Ent nüüd armas naisekene,
Perän paha laulatust
Armulaulel margimassu
Pääle tembeldedu just.

Kui nüüd mulle musu keelat,
Kurjas saat ja pahatses,
Sis ka armusalmikene
Waikima lööp igawes.

Massa enne margiraha:
Anna musu minule,
Kae sis, kuis so sünnipäiwäs
Armulaul saap sinule.

O. Grossschmidt.

Naene.

Küll armastan ma naesukest
Ja hellitan.
Kui luba saan, siis käte pääl
Ka hällitan.

Ta aga siiski minuga
Ei naljata.
Ja hellasti mull' ometi
Ei naerata.

Kui tuleb teiste-peremees
Wasť wöörsile,
Ehk õrnust küll ei näita ta
Mu naesele.

Mu naene kohe temaga
Siis naljatab
Ja lahkel näol hellasti
Tall' naeratab.

See naese wigur ärritab
Mind wägewalt:
Ma wihkan teiste-peremeest
Nii ägedalt!

Ja tülitsen ka naesega,
Kui süda keeb, —
Siis naeratab ta õrnasti
Ja paid mull' teeb . . .

Jakob Tamm.

Ei tea mehe südant.

Mis mind seia oodatiie,
Üle wälja hüüetiie?
Üeldi kuused kulda jooksma,
Sarapuud raha sadama,
Männid metta tilgutama.
Sain elama, sain olema,
Küll need kuused jooksid kurja,
Sarapuud rahet sadasid,
Männid tõrwa tilgutasid.

Ei ma tea, neiukene,
Ei tea mehe südanta:
Ehk on sitikad siessa,
Erilased alla hõlma,
Pori-kärbsed põuessana;
Mees musta, süda mureda,
Mees walge, rusikas walju,
Mees kärme, kämmel käreda.

Rahwalaul.

Naese kahetsus.

Sääl kaugel, halli taewateel
Nüüd wiibib minu mõte, meel;
Sääl oma kallist kaswumaad
Näen naeratades sinawat.

Ma kaswasin kui linnuke
Sääl isa wainul waikseste;
Mu ümber õitses lill ja roht —
Sest kallis oli mull' see koht!

Kui tuli waikne, ilus öö
Ja taewas hiilgas tähte wöö,
Siis hellasti mu peiu hüüd
Mind teretama tulla püüd.

Ta ümber kaela köitis käed,
Mu rinda täitsid taewa wäed
Ja salamõte südames
Üht paradiisi igatses.

Oh otsas nüüd mu õiekuu,
Ei laula enam sääl mu suu,
Ei enam waarik warja mind,
Waid kaugel ohkab minu rind!

Üks elutorm, mis petust täis,
Mu üle kohisedes käis
Ja wiis mind wanemate maalt,
Mu lapsepõlwe lillera'alt.

Nüüd uuel, kaugel külmal maal
Ma kaeban iga koidu a'al
Ja õhtu kui ju ehab ilm,
Siis nutab sala minu silm.

Ei soojust siin mu südamel,
Ei rõõmu kurwal rindadel!
Tuul mängib minu mõttemaal,
Tuisk kahiseb mu lillera'al!

Siin jahtus minu igatsus,
Siin kustus armupalawus . . .
Kes peaks südant köitma nüüd,
On lähemal, kui minu püüd!

Ado Reinwald.

Isa — Ema.

Tundideks on tuule armu,
Päewadeks on päewa armu,
Elu ajaks Taara armu,
Isa armu igawesti.

Kalewipoeg VII. 846—849.

Kõige armsam paiste ilmas
On armu waade ema silmas.

Mihkel Weske.

Unustagu kõik sind ära,
Iga suu sind wandugu;
Ema ialgi ei wannu,
Ta on ainult õnnetu.

O. Gorsschmidt.

Minu wanematele.

Teid aastad on ju teinud halliks,
Te noorust, jõudu riisund a'ad!
Kas teate, kuis teid pean kalliks,
Mu üliarmsad wanemad!

Kuis teie arm meid soojalt warjas,
Üht õde, ja meid wendi kolm;
Kas kodus, põllul ehk ka karjas —
Meist kaugel häda, ilma tolm.

Meid saatus kandis ilma aga
Kui linnupoegi laiale;
Kuis oli — tunnen, pehme, waga
Mu wanemate pesake!

Teist kaugel, siiski sala sunnil
Hing tänus teile pühendud,
Sest palwes waikse õhtu tunnil
Saan teiega ma ühendud!

Mu wanemaid, oh Isa, lase
Mull' rõõmuks elus olla weel!
Siis lapsel teada on üks ase,
Kus troosti, armu leiab meel.

Jaan Ainson.

Isa sõnad.

Armas poeg, nüüd lahkud isamajast
Wanemate palwe saatusel,
Astud wälja kitsast kodurajast,
Lapsepõlwe waiksest õnnerajast
Tõuswa koidukuma waatusel.

Lahke lapsepõli on s'ust mööda:
  Pühitse ta lõbust lõpetust!
  Isamaal sa tahad teha tööda,
  Tahad walwas olla päewa, ööda:
  Wõta selleks isalt õpetust!

Isamaa on mehe ülem mõte,
  Wabadus ta armsam igatsus.
  Rahwa õnn ta kallim ettewõte,
  Haridus ta kaunim edastõte,
  Kindlus tema parem omadus.

Tulewiku õnn sul tärkab rinnast,
  Kui sa hoiad ennast eksiteelt;
  Õnnetus sind leiab maalt ja linnast,
  Kaotab su nime kodupinnast,
  Kui sa eksiteled õiget meelt.

Kui sa hüüad Isa nime taewast:
  Hüüa lootjal, soojal südamel!
  Wõid sa päästa kaljul katkend laewast,
  Päästa wenda wiletsusest, waewast:
  Ära wiibi orjamõtetel!

Tahad „isamaad“ sa suhu wõtta:
  Poeg, siis oma huuled pühitse!
  Tahad rahwa eest sa minna sõtta,
  Minu armas laps, siis enne tõtta —
  Oma hüüd ja püüd sa puhtaks tee!

Ära otsi, et sind rahwa huuled
  Tõstaksiwad pilwi ülesse!
  Mis sa täna suureks kiiduks kuuled,
  Wõiwad rikkuda ju homsed tuuled —
  Ülestõstew auu on üürike.

Rahwa südant omale sa püüa:
  Süda saadab armsad hauani!
  Soojast südamest sa südant hüüa:
  Kurjal, külmal käel sind siis lüüa
  Pole wõimu ial, ilmaski!

Lahku, poeg, siis armsast isamajast:
Ela rõõmsalt rõõmsal isamaal!
Ära kuula kurja koori kajast,
Mis sind eksiteleks õigest rajast:
Ole tões kindel igal a'al!

A. Grenzstein.

Minu pojale.

Ei soowi ma sulle, et paremaid aegu
Sa suureks kaswades leiaksid ees:
Ma soowin, et paremaid aegasid luua
Sa töötades aitaksid ühes, kui mees.

G. E. Luiga.

Minu pojale.

Mu poeg, kui rändad eluteed,
Siis jäta julgest maha need,
Kes andwad nõuu sull' sõpruses,
Et käiksid „isa jälgedes".

Ei! waid kus isa seisma jäi,
Säält wapralt edasi sa käi
Ja ära otsi „jälgi" eel, —
Neid kõige rohkem karjateel.

Mees ise sihti ajagu
Ja rada omal' rajagu —
Mis sest, kui wahest eksidki? —
Ei muidu saa ju edasi.

G. E. Luiga.

Hälli juures.

Suur armuleek, mis lõpmata,
Mis taewani saab miilama,
See tõuseb isa südamest,
Kui kiigutab ta hällikest,
Kus magab tema lapsuke
Nii süüta, ingli sarnane.

Sääl mõtleb isa helde meel:
Ta jääb mull' trööstiks eluteel,
Mull' taewas teda ilma tõi,
Ei surm ta elu wõtta wõi,
Ma kaitsen teda eluteel
Ja taewas sülle wõtan weel!

Ei hirmuta mind tuli, raud,
Ei marumässul merehaud;
Ta rööwli koopast wälja tooks
Ja ta eest surmakihwti jooks, —
Kui lapse elu häda sees,
Siis pole isal elu ees.

Küll minu meeled sulawad,
Kui pühib palgilt pisarad
Neil päewil, kui ma wanaks jään
Ja elumurest halliks lään,
See wäike, walge käcke,
Mis hällis uinub õrnaste!

Sa, waene isa, petad end:
Su last ei riisund surma lend,
Ei tapnud teda tuli, raud,
Ei uputanud merehaud,
Ei wõidetud ta rööwli wäest —
Ta siiski kadus sinu käest.

Maailm, see tuli tasakest',
Tad kiskus sinu südamest,

Ta määras talle eluteed
Ja sulle jättis silmaweed —
Sull' jättis nutuhallika,
Üht südant, mis on armuta.

Oh isa, pühi pisarad,
Mis sinu silmist weerewad,
Mis sa ei saanud eluteel,
Wõid pärast surma leida weel!..
Üks pisar lapse südamest
Kord niisutab su hauakest!

Ado Reinwald.

Need pojad . . .

Need pojad, kes hällis ja emade süles
Ju walguse laulusid kuulda kord said,
Kõik sirgeks ja wõimukaks kaswawad üles
Ja juhiwad julgesti rahwaid ja maid.

Ja tütred, kes wabade emade põues
On wõrsunud wabade tundmuste all,
Need ilusaks õiedeks isamaa õues
Ja walguse tähtedeks pimedal ööl.

Need wõidawad waewatud isamaa walu,
Kes emade juhil ju lahkuwad ööst,
Ja hõiskawad üheskoos walguse laulu,
Ning tunnewad tulu kord ühisest tööst.

Jakob Liiw.

Ema süda.

Üks paigake siin ilmas on,
Kus warjul truudus, arm ja õnn;
Kõik, mis nii arg siin ilma pääl,
On peljupaika leidnud sääl.

Kas ema südant tunned sa? ..
Nii õrn, nii kindel! Muutmata
Ta sinu rõõmust rõõmu näeb,
Su õnnetusest osa saab.

Kui inimeste liikuwat
Auu, kiitust, sõprust tunda saad,
Kui kõik sind põlg'wad, wihkawad,
Kui usk ja arm s'ust langewad,

Siis ema süda ilmsiks lääb,
Siis weel üks paik sull' üle jääb,
Kus nutta julged igal a'al,
Truu, kindla ema rinna na'al.

Mönd' kallist südant kaot'sin,
Mis järel' nuttes leinasin;
Aeg andis teist mull' tagasi:
Ei ema südant — ialgi!

L. Koidula.

Eesti emale.

Kui omal' lapsel' toidu andjaks
Ju rinda suhu paned sa,
Siis jooda ühtlasi ta hinge
Ka wapra Eesti waimuga.

Kui hoiad wäetit hellitades,
Siis kaswata ka kanget meest,
Kes eluwäljal wõitlemises
Läeb läbi tormist, tulest, weest.

G. E. Luiga.

Ma nägin noore rohu tärkamist
Ja oraksete õrna ärkamist;
Ma nägin halja aasa õitsmist, hiilgust,
T'ast läbi wulisewa oja selgust:

Ei nõnda armas olnud see,
Kui ema waade lapsele, —
See kõige armsam paiste ilmas
On armuwaade ema silmas.

Ma nägin haljas rohus maasikaid
Ja noore lehe ehtes kaasikuid;
Ma nägin laanes pühalikku pilku,
Kuis päike kuldas äiksewihma tilku:

Ei nõnda armas olnud see
Kui ema waade lapsele, —
See kõige armsam paiste ilmas
On armuwaade ema silmas.

Ma nägin haljast kallast wette pilkuwat
Ja päikse walgust wette wilkuwat,
Wees õitswa rohelise kalda kuju,
Wee pinnal imehalja pildi uju:

Ei nõnda armas olnud see
Kui ema waade lapsele, —
See kõige armsam paiste ilmas
On armuwaade ema silmas.

Ma nägin õitswa rukki liikumist
Ja õitsmetolmu pilwe kiikumist;
Ma nägin päikest pilwe rinnalt waatwat
Ja hellalt sooja pilku nurmel' saatwat:

Ei nõnda armas olnud see
Kui ema waade lapsele, —
See kõige armsam paiste ilmas
On armuwaade ema silmas.

Mihkel Weske.

Ema laul.

Lapsuke on mul õrnake, kullake, kaunis!
Näoke nii rõõmus ning hää, ja suuke nii sulawal naerul,
Silmad nii särawad, sügawad, sammeti-mustad,
Waatawad hingesse mull', süütawad lõkkele südant:
Oh kuis sind armastan ma, õrnake, kullake, kallis
Naerataw suuke ja silmad nii sammeti-mustad,
Kuldseid juukseid ja kõik sinu wäikeseid liikn.eid
Ja sinu hellakest hinge!... Nüüd ju weel wõin ma [ja jõuan
Eemale peleta' sinust su wäikesed naljakad mured,
Pisaraid pühkida silmist ja rõõmsaks ja ilusaks teha
Kuldseks su päewi, mu laps, — nüüd oh weel jõuan [ma seda!
Kiirelt küll kaowad need soojad ja särawad päewad,
Kiirelt need magusad ööd, kus walwamas ema;
Suuremaks saawad su wäikesed käek'sed ja jalad,
Suuremaks, suuremaks ka su wäikene õrnake süda,
Suuremaks, tõsiseks ka su wäikesed naljakad mured,
Tuulte ja tormide kätte siis pean sind jätma, mu kallim!
Marusid palju on mässamas, lapsuke, elus,
Walusid waljusid palju! Ei wähenda' jõua

Enam su ema neid sul. Ise
Pead sa siis wõitlema waljult, mu tütreke, — ise sa
[edasi jõudma! . .
Süda nii wäikene nüüd, saab siis nii waljusti lööma;
Palju sult nõudma ta saab ja küsima, küsima palju.
Wastust ei wõi sull' siis enam ka anda su ema:
On ta ju ise niisama üks küsija, otsija elus.

M. Under-Hacker.

Ema rinnal.

Küll oli õnnis õnnepõlw
Mul noorel elua'al,
Kui hingasin ma lapsena
Truu ema rinna na'al.

Kui teistega ma mängides
Sain haiget murumaal,
Siis nuttes jäin ma rahule
Truu ema rinna na'al.

Kui suureks meheks sirgudes,
Sain hoidjaks isamaal,
Siis lahkudes mind õnnistas
Truu ema rinna na'al.

Kui pärast wõitu wiimati
Ma tulin kodura'al',
Siis puhkasin ma wäsimust
Truu ema rinna na'al.

Küll palju asju ilma pääl
On näha mitmel maal;
Kuid õndsam kõigist hingata
Truu ema rinna na'al.

Jaan Parw.

Kord mõtetes istus üks emake nii,
Üks emake nii:
Ei tea, kus rändab mu pojuke prii!

Ta kodust läks wälja nii haledalt mult,
Nii haledalt mult:
Ei tea, kas ial saan sõnumid sult!

Ta kaugel on ära, ei tagasi weel,
Ei tagasi weel!
Et kaitsku tad Jumal sääl wõõramaa teel!

Rahwalaulu põhjal **K. Ruut.**

Ema, luba oma rinna najal
Puhata su tütre wäsind pää,
Sääl mu kurwal hingel igal ajal
Waikne, õnnis, rahuline, hää.

Sinu silmas hella armusära
Põhjamata sügawusega
Ütleb: ei ma unusta sind ära,
Kui sind unustab ka ilmamaa!

Ema, sinu truudus kõikumata,
Sinu armastus on otsata!
Ei su südant minust lahutada
Jõua ükski wägi ilmassa.

Saatus, sind ma tänan, ehk küll wõtsid
Kõik, mis kallis oli minule,
Siiski kõige kallima weel jätsid,
Jätsid mulle ema südame!

Seda kallist südant ära anda
Ma ei tahaks terwe ilma eest!
Tahan tänuohwriks talle kanda
Kiitust lapselikust südamest!

Liisa Reinwald.

Kartlik awaldus.

„Mu ainus laps, mu ülem õnn siin ilmas,
On sinu lahke nägu, waga lapsemeel,
Miks leian tihti pisarad su silmas?
Sa räägid wähe, sulutud on sinu keel.

Sa oled kõigest eluröõmust lahus
Ja wiibid üksi, kus ei keegi sega sind,
Nii tihti kõnnid õrnas õhturahus,
Kui waikinud on kära, unes uinub lind.

Ja nagu palwe paistaks sinu waatest wastu,
Kui litsuks ammu salajane walu sind.
Laps, usaldades minu ligi astu,
Siis kohe kergitatud saab su haige rind!"

— Oh ema! . . . Arusaamatalt mu waimu
Arm walmistanud kuju kaasast kallimast.
Ma kartsin awaldades naeru, laimu . . .
Ehk noomid sinagi mind, oma ainust last? —

„Laps, mis sa tunned, tundsin ükskord mina,
Ma mõistan weel, mis sina praegu tunned nüüd:
Mu piigapõlwe pildiks oled sina . . .
Kuis wõin ehk tohin selles sulle anda süüd?

Sind olen armastuses ilma kannud,
Su õnn ja walu mõõdub minu hingesse.
Eks sulle taewas armu rinda pannud —
Siis armasta ja ole armus õiglane."

Jakob Liiw.

Emale.

Olin mina weskiteel wõi turukäigul,
Olin naabri peres wõõrusel,
Ikka hella emake mind ootas kodu,
Istus poole ööni ülewel.

Nüüd, kus kaseladwast leheilu langes,
Kured tõttasiwad lõunasse,
Ja kui lumi langes nagu walgis õites —
Langesid mu ema hauale.

Küllap minu emakene nüüdki ootab,
Ootab wiimses kodupaigas mind . . .
Emakene, kõige kallim, armsam ema,
Wähe aja pärast näen ma sind!

Sina tead, meie naabritalus kaswas
Neiukene nagu lilleke,
Sina tunned tema wiisakust ja kombet,
Tunned, kuis ta sünnib minule.

Luba, et ma selle neiu kõrwal
Wõiksin käia mõni aastagi:
Tema kätte wõid sa oma waranduse —
Oma poja — anda julgesti.

K. E. Sööt.

Emale.

Oh minu armas emakene,
Oh minu kallis emake!
Surnuhaud ma ise olen,
Astes sinu hauale.

Käi minu järel! õpetasid,
Käi minu järel, pojake!
Ei ma sinu järel käinud, —
Neiu jälgil, emake!

Kelle jälgil olen käinud,
Oh ei seda tea ma;
Emakene, — enda jälgil,
Wahest wõiksin ütelda.

Neiu jälgil mina käisin,
Neiu jälgil, emake!
Annaks suud ta saapatallal',
Minu südant talland ta.

Luule jälgil mina käisin,
Tuule jälgil käisin ma,
Hiljem, hiljem, emakene,
Unustasin kodumaa!

Oli arm mul unenägu,
Laske näha edasi.
Isamaa, — kui petis kägu,
Elada ei tahagi.

Oh mu süda, ta on haige,
On nii haige, emake!
Oh mu süda, ta on haige,
Rohtu ei saa temale.

Ei ma adra järgi kaswand:
Teisi wendi oligi;
Ei ma kooli järgi kaswand:
Waene olin liiati.

Karja jälgil mina käisin,
Tuule järel, emake!
Karjas ainult metsakaja —
Luule jälgil, emake!

Waene oli meie talu,
Waene ilma otsata,
Pilgata sain palju, palju, —
Wahest mõnda lugeda!

Rehkendada ma ei mõistnud
Koolis, ega — eluski,
Rehkendada numbritega,
Mesikeelel — samuti!

Ei ma silmakirja mõistnud, —
Sina olid tõsine!
Ei ma roomata ka mõistnud —
Sa ei roomand, emake!

Unistasin, muud —
Karjased kõik teewad nii;
Karjas oli palju aega,
Aega üleliiagi.

Ei nad meie kohta ostnud,
Kulla kallis emake!
Mättaid niitsime me ise,
Jäime ikka elusse.

Seda tean, kuis isa talu
Wanast wõetud wõimuga:
Herra tema mõisa külge
Wõttis kawalusega.

Kuidas asemele anti
Metsast kehwa söödike;
Kuidas säältki ära aeti —
Sööti waja mõisale!

Sääl siis nutsid, emakene:
Kuhu lähen lastega!
Sääl siis põdesid ja kurtsid,
Seda kõik sain näha ma.

Oh ei sindki mina tunnud,
Kallis, kallis kodumaa!
Kust siis lagund talumaja
Ennast mõistab waadata!

Kõrget, suurt ma leidsin üles —
Sind ei leidnud, kodumaa.
Palju tähti taewa süles —
Sind ei siiski näinud ma.

Kui nad mulle haiget tegid,
Pilkasid su madalust,
Emakene — siis mu süda
Wõttis Eesti armastust!

Hilja, hilja, emakene!
Udust olin wäljas ma:
Hilja — hilja, emakene,
Waremeid jäin waatama.

Minu isamaa on waene,
Oh mu hella emake!
Tema üle uhab laene —
Aastasajaid alati!

Oh mu isamaa on waene,
Mina ise waene ka!
Ühest on ta üksi rikas —
Murest, hädast otsata.

Leian siiski kadund kinda,
Awaldan maailmale!!
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Juhan Liiw.

Mu altar.

Minu altar ülilihtne
Halja metsatuka sees,
Kus ma raskusest ja ristist
Üles waatan silmawees.

Ei mu altril' anna walgust
Küünlatuli särades,
Ei ta hiilga hõbes, kullas,
Sammeti ja siidi sees.

Minu palwepaik — mu altar —
Armas ema hauake. . .
Sääl mu süda süttib palwes,
Troosti leiab hingele.

Sääl on sinililled, hõbe,
Kullerkupud, kullakroon,
Sääl on koit tall' küünlatuleks,
Õhtulambiks ehajoon.

K. E. Sööt.

Lillekesed, kumardage.

Lillekesed, kumardage
Selle künka ees —
Ta on püha kõigi teiste
Pühaduste sees.

Oh ta warjab palju armu,
Häädust oma all,
Mis ei terwe ilma wäärtus
Kanna kaaluwal. — — — — —
— — — — — — — — — — — —

Lillekesed, kumardage
Selle künkale —
Tema peidus mulla põues
Puhkab emake.

K. E. Sööt.

Ema haual.

Kus näed leinapajusid mäel,
Hingab sääl me emake.
Lase paista, armas Jumal,
Hele päike ta hauale!
Lase armsamalt waadata siia
Tähesilmi ööl ülewalt,
Saada pühad inglid hoidma
Ema hauda walwsamalt.

Siin nüüd puhkawad wäsinud käed
Ja on waikinud tasane suu,
Siin nüüd rahu leidnud süda,
Kes on helde, hoolas, truu.
Uinu kerges kodumullas,
Süda puhas, waikseste!
Surra armastus ei suuda,
Maga waikselt, emake!

Ehk küll palawad pisarad palgel,
Kui su pääle mõtleme,
Siiski teame kindlas usus,
Et sääl parem paigake.
Tahab Jumal, et saadaks üks ingel
Läbi elu meid truuiste,
Siis ta ilmuks ema haualt
Ja meid juhataks ülesse.

M. Kampmann.

Kalewide kallim poega
Astub isa haua pääle,
Istub kalmukünka pääle,
Kurba südant kergitama.

Isa hauasta küsima:
„Kesse liigub pääle liiwa,
Kesse astub pääle haua?
Sõmer kukkub silma pääle,
Kruusi langeb kulmudele".

Poega mõistab, kostab wastu:
— Noorem poega, poisikene,
See'p see liigub pääle liiwa,
See'p see astub pääle haua,
Istub mure muljutusel
Kadund isa kalmukünkal.
Tõuse üles, taadikene!
Ärka üles, isakene!
Tule teeda näitamaie! —
— — — — — — — — — —

Isa kostab mätta alta,
Taati kalmusta kõneleb,
Mulla alta tõstab hääle:
„Ei wõi tõusta, poega noori,
Ei wõi tõusta, ei ärgata!
Kalju rõhub pääle rinna,
Kiwi raske pääle keha;
Kulmu katwad kullerkupud,
Silmi katwad sinililled,
Punalilled palgesida.
Tuuled juhtigu sull' teeda,
Õhud õrnad õpetagu,
Taewa tähed andku tarkust!"

Kalewipoeg III. 747—778.

Waenelaps Jaaniööl.

Waenelaps nutab üksinda Jaaniööl,
Öö emaks tall', emaks ja isaks;
Kõht tühi, wäsinud, terwe päew oli tööl,
Pidi öödki weel wõtma lisaks.

Heliseb ümber nüüd suwe magusam wiis,
Käib wainu päält rõõmsasti kaja —
Täis kuminat, rõõmu kordab hiis —
O walge öö, meelitaja! . .

Waenelaps nutab üksinda wainu pääl,
Kõik teised on piduehtes,
Neil isa, neil ema, nad mängiwad sääl —
Laps nutab — ei kajagi lehtes.

„Tule, tuuleke, tule, paita mind,
Tee maimule mulda tuba;
Sääl, armas, ma wõtan kaissu sind,
Eit ootab, taat ootab juba!"

Tuul ei tule, ei paita tuul Jaaniööl,
Tuul kõrgele kõndis ära,
Tuul kõnnib kõrgel, wöö pilwedest wööl,
Kõrgel, kõrgel kesk õhkude sära.

„Tule, eideke sina, mind ehi sa,
Mind Jaaniöö tasases ilus, —
Wii mind ühes, sind ootan ma —
Taat rõõmustab kalmu wilus!"

Eit ei tule, ei tulla saa kalmu seest,
Muld lilleks lõi eide silmad,
Lõi kõrteks kõrwad,—kes mulla wiib eest —
Ja kaugel on manala ilmad . . .

E. Enno.

Waenelaps.

Kus rändajal on kodu koht,
Teekäijal isamaa,
Kus lõp'nud oleks iga oht,
Paik paras puhata?
Oh, kusagil ei kutsu mind
Üks armu tundel tuksuw rind!

Mu isa magab mulla all,
Kus silmi surub öö,
Mu hella ema kõrwal tal,
Ei süda enam löö;
See truuim armu asupaik
On liikumata, surnud, waik.

Kuis metsas kaob leheke,
Mis puust läind pudema,
Nii kaob ilmas inime,
Kes ilma koduta,
Ja kodu asub ainult sääl,
Kus kutsub armastaja hääl.

G. E. Luiga.

Waenelaps.

Ôhtu oli nii imeilus!
Ei weel lähe magama,
Tahan pisut pärna wilus
Künnilindu kuulata.

Tööst ma nüüd ju saanud mahti,
Tahan istu', unista'.
Walwas, wana õuewahti
Tulnud mulle seltsiks ka.

Kasuema, õed, wennad
  Läksid rõõmupidule;
  Looririided, roosid kenad
  Ehtisid neid ilule.

Jällegi mind koju jäeti,
  Nagu alati ju ka
  Õdedele tõlda säeti,
  Mina nutsin salaja.

Miks ka mul ei ole kanda
  Kleiti lumekarwalist,
  Roosa rinda, päha panda,
  Oma luba õndsalist?

Miks ka mina ei wõi sõita,
  Nagu nemad, pidule?
  Miks ka mina ei wõi wõita
  Ühte südant omale?

Üksi hirmus torm mind püüab —
  Kesse kuuleb igatsust!
  Hing kui hirw mul jänus hüüab
  Armastust ja wabadust!

Elise Aun.

Elu.

Kiirest kaowad meie päewad,
Tuhatnelja elutunnid
Ruttes kalmuküngastele,
Lendes rahulepikusse,
Kolletawa kooljasängi.
Kaduwal ei kodupaika,
Rändajal ei rahurünka
Põrmu põlwesta pärida.

Kalewipoeg, Sissejuhat. 54—61.

Eluteed siin unes käia
Meil ei kõlba kauemaks.
Lastel' lauldaks: äia, äia!
Meestel': minge elawaks!

J. W. Jannsen.

Elu on ju wõitluswäli
Ja ootab oma sõjameest,
Ei astu sõber ega weli
Siin wõitlusele sinu eest.

P. Jakobson.

Kui tahad maitsta eluõnne põlwe,
Siis eluwiletsust pead tundma ka,
Sest muidu saaks ka kõige parem elu
Sull' ikka õnnetuseks olema.

P. Jakobson.

Kui noor weel olin.

Kui mina alles noor weel olin,
Lapsepõlwes mängisin,
Ei mina teadnud muud kui seda
Mis mina nägin silmaga.

Rõõm teeb lastel' lauluhääle
Kaunimaks kui kandli keele.
Ei me tea, kas me saame
Siin weel kokku tulema.

Meie elu on siin ilmas
Nii kui linnul oksa pääl,
Näitab ennast rõõmul, siiski
Süda on täis kurwastust.

Rahwalaul.

Meie elu.

Eluaeg on üürikene
Nii kui lehkaw lilleke:
Täna weel ta wäljal õitseb,
Homme ära närtsib ju.
Nõnda lähwad ilma rõõmud
Silmapilgul rutuga,
Warju kombel meie päewad
Mööda lähwad, kaowad.
Täna päew weel selgest paistab,
Homme pilwed warjawad.

Rahwalaul.

Mis on elu?

Juba siis, kui ma hommikul ärkasin,
Tundmuste tungisid rinna sees märkasin,
Minule mõistatus arwata anti,
Mida ma uurinud olen küll kaua,
Uurin wist seni, kui leian kord haua, —
Selle eest palju ma pannud ju panti;
Mis on elu?

Tormi ja tuulede wägewais hoogudes,
Mere pääl mässawais laenete woogudes
Ikka see küsimus uuesti kuulda,
Millele wastust ma lõpmata ihkan . . .
Teaduse hallikaid mõnikord wihkan . . .
Minule seletust andma ei tulda:
Mis on elu?

Olgu ka öösises salaja waikuses,
Woodi pääl wõideldes raskemas haiguses,
Pidudel mängi ja hõiskete kajal,
Keegi kui tuleks ka sinna mu kaasa,
Sosistaks minule kõrwesse tasa:
Seleta mõistatus parajal ajal:
Mis on elu?

Teesid küll tehtud on aastate sadades,
Wałguse jooned ju rahwaste radades, —
Teadmatus kohutab siiski weel waimu.
Laiad on praegu ta mõõtmata rajad,
Woolama saawad ehk arwuta ajad,
Enne kui sellest on selgemat aimu:
Mis on elu?

Ise pean ennast ma põrmu sees ronijaks,
Teised mind hüüawad pilgates sonijaks,
Et mul ei ole nüüd kusagil püsi.

Parem ju olla neil elada ilmas,
Kellel ei olegi sihtisid silmas,
Ja kes ka kordagi mõttes ei küsi:
Mis on elu? . . .

Jakob Liiw.

Elu.

Tuikuwad tuulehood
Ägedad.
Tõusewad laenetewood,
Langewad.
Kõik käib kui katlas kuumawas,
Wesi just wahul on weerlemas.

Laenetel liikumas laew —
Laastuke.
Juhtijat wäsitand waew,
Mees higine.
Tuulel wõim tõusmas weel,
Mäss järel ja põrgu on eel.

Küllap warsti ju kaon,
Lõpul käik.
Wõitlusest puhkele waon —
Rahu läik . . .
Kuid seni kui laeneil weel sõit,
Weel wõitlus, weel wõimalik wõit!

Jaan Tõnisson.

Minu pojale uuel aastal.

Käredat külma ja tuhisewat tuisku
Uus aasta kingituseks kaasa sull' tõi;
Liugu lasta ja ajada uisku —
Kaebad sa — sellega sina ei wõi.

Tõesti? Nurud ehk õnne sa, nagu
 Kerjaja küürutab andija ees?
 Julgesti wõta, mis on sinu jagu!
 Õnnelist juhtumist ei oota mees.

Wingugu pää ümber wihased tuuled,
 Ähkigu tormi käes tugewam tamm —
 Uhkesti naerawad mehised huuled,
 Punab tal palgedes noorus ja ramm.

Tormid on toredad nooruse ajal:
 Nende käes küpseb ja walmineb mees,
 Jõudu ta karastab nende najal
 Wõitlusteks, mis teda ootawad ees.

Elu ei ole hää ristiisa,
 Asjata tema poolt kingitust nõuad, —
 Wõlgnik on ta, tõrges ja wisa:
 Niipalju saad, nagu wõtta jõuad.

G. E. Luiga.

Elu.

Mis on see ilmaelu siin?
 Üks hiilgaw wiletsus ja piin,
 Üks hädaoht'e hallikas,
 Kust walu walul woolamas;

Üks pikse pilwist kaetud öö,
 Kus wõrdlemata waew ja töö;
 Üks petlik, muutlik mängupall,
 Kui suits, mis kaob taewa all:

Üks kõrbetee, mis okkaid täis,
 Kus keskel roosisi ka näis.
 Neid püüdes käsi käriseb
 Ja süda walust wäriseb.

Üks hiilgaw täht on siiski eel
Siin hädarikka eluteel:
See näitab, et ei mitte all,
Waid õige õnn on ülewal!

Elise Aun.

Armu süles.

Koidu tõusul wäikses kambris walwas
Rõõmus ema; sinisilmaga
Lapsuke ta süles hellast' puhkas:
Ema rüpes armas hingata!
Eha walgel tasa laulis ta:
„Armu süles uinu magama!"

Lõuna ajal puude wilus istus
Peiu käsikäes piigaga,
Linnu laulud, jõe kohin kostsid:
Armu rüpes magus hingata!
Päewa paistel tasa laulis ta:
„Armu süles uinu magama!"

Waiksel õhtul kellad kurwalt lõiwad,
Surnuaialt laulu kuulsin ma:
Wiimast woodit rändajal' sääl tehti:
Mulla rüpes rahul hingata!
Tähte walgel tasa laulsin ma:
„Armu süles uinu magama!"

L. Koidula.

Meie.

Meie ei taha olla, ei ole
Waikiw, ununew lehekülg
Aegade-raamatus:
Meie otsa ette on kirjutud
Elusõna!

Meie silmades särawad sädemed,
Meie põues laenetab jõud ja julgus —
Hoowab elu!

Meie ulatame käed pilwede poole!
Meie sammume suure sihi poole:
Meie tahame elada ja kirjutada
Aegade-raamatusse . . .

Anna Haawa.

Eest ära!

Eest ära, eluwanker weereb!
Eest ära — muidu alla jääd!
Ehk tule kaasa! tõmba! lükka!
Ehk juhi, kui sul wõimsad käed!
Eest ära!

Eest ära! elutee pääl seista
Ei tohi, ega puhata;
See takistab, ja rutt on taga,
Sest aeg ei ial seisata . . .
Eest ära!

Anna Haawa.

Wastuseks „Eest ära" pääle.

Las' weereb eluwanker ikka,
Mind tema sõit ei tülita.
Ei hakka mina tema kallal
Ei tõmbama, ei lükkama.
Las' weereb!

Kel mõtted wabad, wõimsail tiiwul
Wõib üle aja lennata,
Ta põrmus weerwat eluwankert
Wõib naeratades waadelda:
Las' weereb!

Leena Gross.

Teelt kõrwale!

Teelt kõrwale! Me käime oma rada,
Meid edasi wiib elutee.
Ei rauge raskustes meil rammu,
Ei waba süda wärise!

Teelt kõrwale! Ei meie rindu mahu
Öö jäljed, orja alandus:
Meil' omane on õigus, tõde
Ja edusammuks — wabadus.

Teelt kõrwale! Ei kaugel enam ole
Mu sugupõlwe kewade.
Weel murrab torm ehk mõne tamme,
Mõnd' südant kalmul' kanname.

Teelt kõrwale! Me kuuma hingetänu
Kord koidu poole hõiskame, —
Siis wabaduse walgel ajal
Sa kosud, kodu, kauniste!

R. Kamsen.

Sôudjate laul.

Las' kaldal olijad saadawad pilget ja naeru,
Mehed ei pööra tüüri ega aeru —
Sihile sõuawad!

Las' langeb ka laeneid ette kui loogu,
Mehed sest wõtawad südant ja hoogu —
Sihile sõuawad!

Las' müriseb ees ka mässaja maru,
Meestel ei puudu julgust ei aru —
Sihile sõuawad!

Las' wihane näitab oma rammu,
Mehed ei muuda sihti ega sammu —
Sihile sõuawad!

R. Kamsen.

Mägi.

Kesk põlises laanes on määratu mägi,
Kõik loodus on madal ja wäeti ta ees;
Ta olekus kuninglik wõimus ja wägi,
Tal auujärg on põrmus, kroon pilwede sees.

Ta latwa ei nähta küll pilwede wõrgust,
Kus wehklewad wälgud, kui tulised keed.
Auukartuses waatawad rahwad ta kõrgust,
Ja otsiwad hoolega ülesse teed.

Ju mõned on algamas äkilist rada
Ja paljud on wõitlemas poolikul teel . . .
Eesmärgita pöörab säält mõnigi sada,
Neil rammu on raugenud, kurdab nii keel:

Õnn sellel, kes ladwani ronida jaksab,
Kel wahwus ei puudu ja selge on silm!
Säält tagasiwaade tee raskuse maksab:
Sääl sinendab taewas, säält paistab lai ilm.

Jakob Liiw.

Külmal werel.

Kesse oskab külmal werel
Laewa laentel juhtida,
See ei tormiselgi merel
Paati lase purusta'.
Kes ei walwamisel wäsi,
Leiab rannal rahu eest,
Selge silm ja kindel käsi
Wiiwad wälja häda seest.

Kesse wõtab ilmakära
Wastu külma werega,
Kiitust, laitust kuuleb ära,
End ei lase ärita',
Selle sõna mõju kannab
Üle suurte hulkade,
Wagusasti wõitu annab
Sõnatormis temale.

G. E. Luiga.

Kui Jumal kõigile õigust teeks.

Kui Jumal kõigile õigust teeks
Ja ükski Tal meelest ära ei läeks,
Kes teab, kuis lugu siis oleks?

Aga mõni peab jooksma nüüd jaluta,
  Ning mõni peab kõndima kõrwuta,
  Ja mõni ju sündides waene!
Ja mõne pää on kõlusid täis,
  Ning mõnel on süda liig tühi ehk täis,
  Ja mõnegi uputab rikkus.
Ja nõnda on ohkamist otsata
  Ja tüli ning nurinat iga päew
  Ja kõigil on tuline õigus! . .

Anna Haawa.

Kadunud hingeihad.

Üks ööpik, hellake, mu ette lendas —
  Ja kõik mul muutus hõiskawaks:
  Ta lõi mull' õnnelugu õitswas põõsas,
  Kuid pea jälle läks, — jah läks!
Noor armupuna öögab noorest palgest
  Mull' wastu hella õnnega,
  Mu süda leekis talle taewaselgest —
  Kuid kadus ta, — jah kadus ta!
Õnn oma ilusamal roosiehtel
  Mull' ilmus eemalt helduses,
  Kuid nagu unenäo kujutusel
  Ta põgenes — jah põgenes!
Ja õisi tõusis minu ümber üles,
  Nad õnnel õitsma ruttasid,
  Kuid pea, pea kurwalt elutuules
  Nad närtsisid — jah närtsisid!
Üks magus soow mul aga jäänud alles:
  Hing rahu ihkab otsata;
  Ta otsib teda töödes, metsas, lilles,
  Kuid asjata, — oh asjata!

J. Järw.

Kaks hinge.

Kaks hinge üksteisest on kaugel
Ja wahel neil möötmata maa. . .
Ka siiski, kui pisarad laugel,
Ehk õnnes wõiks hõisata:
Kaks hinge üksteisest on kaugel
Ja wahel neil möötmata maa. . .

Sääl wagusalt mees ja ta naene
On palwele minemas teel,
Siin astuwad rikas ja waene
Neil kõikidel tunneb siin meel:
Kaks hinge üksteisest on kaugel
Ja wahel neil möötmata maa.

Eit hoolitseb öösel ja walgel,
Kuid tütrele tüliks on töö. . .
Koit kumamas ühel siin palgel
Ja teisel näib silmades öö:
Kaks hinge üksteisest on kaugel
Ja wahel neil möötmata maa.

Näe sõpru, kes wannuwad ala
Üksteisele olla kui toed,
Kuid nendegi silmadest sala
Sa warsti ju selgesti loed:
Kaks hinge üksteisest on kaugel
Ja wahel neil möötmata maa.

Pruut altari ette läeb tasa,
Ta silmades nähakse tuld,
Mees kõrgilt sääl läheb ta kaasa,
Kel mõtetes ainult on kuld. . .
Kaks hinge üksteisest sääl kaugel
Ja wahel neil möötmata maa. . .

Jakob Liiw.

Nii kaua.

Nii kaua, kui weel kewade,
Oh ole rõõmus sa!
Wiib aeg sult hauda nooruse,
Siis kurbtust kuulmata.

Nii kaua, kui weel kewade,
Sa laula linnuna;
Wiib aeg sult hauda nooruse,
Saad küllalt waikida. . .

Nii kaua, kui weel kewade,
Sa ilmas armasta;
Aeg wiib sult hauda nooruse
Ja armu temaga. . .

Siis kaebad küll ja nutadki,
Et elu sulle karm, —
Ei tule enam tagasi
Ei rõõm, ei laul, ei arm. . .

P. Grünfeldt.

Wõilill.

Nagu hallipääga isa
Kuulab karjalaste kisa
Waene wõilill wainu pääl.
Lapsuke, kui teda näeb
Imestledes seisma jääb:
Imestleb ta ehet sääl.

Lapse imestus ei wäsi:
Wälja sirutab ta käsi
Hõbeehet katsuma;
Aga waewalt käsi liigub,
Wõilill wäriseb ja kiigub —
Päris palja pääga. . .

Laps, kas märkad, kus see wiga?
Mööda tema õitseiga,
Otsas tema õnnepõlw. . .
Õnn ja noorus närts'wad ära.
Tööl ja woorusel on sära,
Mis ei riku külm, ei talw.

K. Normann.

Meil aiaäärne tänawas.

Meil aiaäärne tänawas,
Kui armas oli see,
Kus kasteheinas põlwini
Me lapsed jooksime.

Kus ehani ma mängisin
Küll lille, rohuga,
Kust wanataat käe kõrwal mind
Tõi tuppa magama.

Küll üle aia tahtsin siis
Ta kombel waadata,
„Laps oota," kostis ta, „see aeg
On kiir küll tulema!"

Aeg tuli. Maa ja mere pääl
Silm mõnda seletas, —
Ei pool nii armas olnud sääl
Kui küla tänawas!

L. Koidula.

Kadunud paradiis.

Kraawis kesanurme ääres
Mängis Karja-Jaan:
Tegi tammi, kuidas nõudis
Wesiweski plaan.

Säädis wesiratta käima
Tammi pääle ka,
Ja siis hõiskas, nagu temal
Oleks ilmamaa.

Mina ist'sin Jaani kõrwal'
Kraawi kaldale,
Kauplesin end weskimeistri
Teenistusesse.

Kahel nõul ja kahel jõul
Nüüd läks edasi
Ehitus ja jahwamine
Päris uhkesti.

Kahewõrra põhjust oli
Nüüd tal hõisata,
Pani kahekordses rõõmus
Wainu kajama.

Kuid ei minul — weskipoisil
Tulnud tujukest:
Otsisin küll teda „ojast",
Jaani silmadest.

Wiimaks tuli weskiline —
Ei, — üks wõõras mees,
Teretas ja soowis jõudu
Meie weski ees.

Oh, nüüd ärkasin ma alles
Nagu une seest:
Lapselust mult põgenenud
Kümne aasta eest!

Nüüd mul teised ettewõtted,
Teine eluwiis:
Kadund, kadund igawesti
Lapse paradiis!

K. E. Sööt.

Lapsepôlwe mälestus.

Mu meelest ei unune ial
See õnn, mis tundsin ma,
Kui uitsin mändade wilus
Ma isa karjaga.

Suur, sügaw männamets kohas,
Ma kuulasin himuga:
Ta oli kohutaw mulle
Ja armas otsata.

Aeg tõttas lennates mööda,
Mu noorus jäi kaugele;
Ma sõuan ju elumerel,
Mis sügaw ja tormine.

Ja ajaga ühes kadus
Mu kuldne karjamaa,
Ja armsaid kohawaid mändi
Wist enam ma näha ei saa.

Kuid nende kohin jäi kõrwu,
Jäi minule südame:
Weel nüüdki waimus kuulen
Neid kohawat tasaste.

J. Wahtra.

Õnnis lapsepõli.

Kus oled, õnnis lapsepõli?
Kus unenäod ilusad,
Mil rohud, lilled, kiwikesed,
Kõik muistseid jutte westsiwad?

Kus kuldsed koidukaunid päewad,
Mil lahkelt kosus elupuu?
Kus oled, waga usk ning lootus
Ja palwekene lihtne, truu?

Oh õnnis, püha lapsepõli!
Ei tule sa küll tagasi,
Kuid sinu mälestus kui ingel
Jääb minu juurde ometi.

Anna Haawa.

Mälestus.

Waimu ette õrnalt tõuseb
Kauge aja mälestus —
Lapsepõlwe kallim wara,
Paleus ja igatsus.

Need on lihtsad lood ja laulud,
Ennemuistsed jutud sääl,
Wanaeide lahke nägu,
Tema armas, mahe hääl.

Need on: lillerikas wainu,
Mängumuru, karjatee,
Kauge õnn, mis läbi udu
Wirwendab weel hingesse.

Aastad läewad, ja mu elu
Ühes kaob nendega,
Aga lapsepõlwe wara —
Luule, ei wõi kaduda.

Ikka kostab kaugelt lugu —
Laul nii waikne, sumaja . . .
Ja ma õnne unenäos
Pean seda kordama.

K. E. Sööt.

Kui alles.

Ah, kui weel alles noores eas,
Ma mängsin teiste wende seas,
Kui alles isa õue pääl
Mind hüüdis ema helde hääl!

Ah, kui weel alles haljal a'al,
Kui alles mängsin karjamaal,
Kui alles süüta, wäikene,
Suud andsin armsa isale!

Siis olin mina mureta,
Siis mängsin hellast' eluga:
Ei näinud minu nõder silm
Kui kuri, kawal on maailm.

Kuid alles kuri elu siis
Mind isakodust wälja wiis:
Mind kutsus, kiskus karedalt,
Kui poega ema tiiwa alt.

Nüüd elan kaugel noorus a'ast
Ja isamajast, tutwast ra'ast —
Meid puistanud on elutuul,
Kui kuiwi lehti talwekuul.

Ado Reinwald.

Eha.

Ma kadund õnneeha wiiwul
Nii kurwalt wiibin ikka weel;
Aeg lendab mööda tuule tiiwul,
Kuid muutmata jääb minu meel.

Öö hirmutades walgust wõidab,
Ta pimedus ju piirab mind.
Pikk öö — hirm murtud südant täidab
Ja liikumist kui jätaks rind.

Sa tuled meelde weel, mu päike,
Kord noorusõnnes ilusas,
Ehk küll ju wiimne ehaläike
On ammu, ammu kustumas.

Kristjan Mauer.

Soow.

All puude peidus, põllu sees,
Tee ääres kauni küla ees,
Sääl seisab wilus wäike, waik,
Mu wanemate pesapaik.

Sääl mängisin ma lapsena,
Sääl käisin karjas teistega,
Sääl kõlas koidul minu keel,
Ja õhtu hilja laulsin weel.

Sääl noomis mind mu emake:
„Laps, ole ikka õiglane!"
Ja isa manitses mind ka,
Kui üle keelu läksin ma.

Mull' kallimad, kui palju muud,
On kodukoha aiapuud.
Oh kannaks kord hääd wilja ma,
Nii kui nüüd õitsen nendega!

Fr. Kuhlbars.

Kõwer kuuseke.

Meil kodukoplis kaswas
Üks kõwer kuuseke,
See oli karjapõlwes
Nii armas minule.

Ta küüra kõwerusel
Ma ist'sin sõbraga,
Ja waatsin üle wälja
Ja üle heinamaa.

Ta küüra kõwerusel
Küll puhk'sin pasunat,
Küll laulsin karjalaulud
Ja huiked heledad.

Ta küüra kõwerusel
Weel mehe põlwe sees,
Ma ist'sin mitu ööda
Sääl õitsetule ees.

Siis läksin. . . Jätsin kodu
Ja kuuse kaugele,
Ja unustasin sõbrad
Ja armsa aseme.

Siis olid teised sihid
Ja soowid südames:
Siis igatsesin tormi
Ja wõitlust elu sees.

Ma laente langul sõitsin,
Kus meri mürises
Ja a'asin õnne taga
Maailma kära sees.

Kuid õnn jäi tabamata. . .
Ma haige, wäsinud! . .
Nüüd koju poole tõttan,
Mis kaua unustud.

Ma kuuse kõwerusel
Nüüd tahaks puhata,
Ta küüra kõwerusel
Nüüd nutaks waluga.

Kuid karjakopel kadund
Ja kadund kuuseke:
Sääl wili lokkab, kaswab
Ja tõuseb ülesse.

Ja üle wälja waatab
Hall kõdund wanake. . .
Ta ristis kätel seisab
Sääl nagu kännuke.

Ed. L. Wöhrmann.

Minu lapsepõli.

Paljud ülistawad lapsepõlwe nii,
Tema mälestusi tõstwad taewani.
Minu lapsepõli hoopis teisiti —
Äratab mu rinnas õudseid tundmusi.

Hella ema armu pole maitsnud ma:
Teda kaotasin ma tillukesena.
Kurnaw töö ta hauda enneaegu wiis. . .
Rasked ajad mulle algasiwad siis.

Tige wõõrasema ilmaarmuta
Jagas hoopa selga, piinas näljaga.
Warsti anti kodust wõõra juurde mind,
Kus ma leinasin, kui pesast lahkund lind.

Pisarad ja ohked, kannatus ja piin
Oliwad mu osa alatasa siin.
Tühi kõht ja taplus, ülearu sund,
Magada ei lastud kunagi täis und.

Teiste laste pilge kodus, karjateel
Tegi minu elu sapisemaks weel.
Laulgu teised kiitust lapsepõlwele,
Minus äratab ta õudse tundmuse!

W. Proletarlane.

Mälestus.

(Soomest tulles.)

Nad laulsiwad, kaks Wene naesta,
Laul kõlas kurwalt, kaebawalt:
„Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
Hing päästa põrgu walu alt!

Meid awita! sest sinu palwe
On wõti taewa wärawalt.
Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
Hing päästa, päästa koorma alt!"

Nad laulsiwad ja rong, see lendas,
Suits keerles, sinas õhu sees;
Ma kuulasin ja ühes kuulas
Üks wõõras neiu minu ees.

Kui selged, pilwedeta taewad
Ta silmad waikselt sinawad,
Ja õrnemate roosidena
Ta peened huuled punawad.

Ma kaua waatasin neid silmi
Ja kuulsin laulu kumawat;
End unustades wiimaks tundsin
Mu huuli ühes ütlewat:

„Mind awita, sest sinu palwe
On wõti taewa wärawalt;
Oh neitsi, püha neitsi Maarja,
Hing päästa, päästa koorma alt!"

Mul nüüdki weel, kui lendaks rongi,
Kui kuuleks laulu kumawat;
Mul nüüdki weel, kui näeks neid silmi
Kui Saima woogu sinawat.

A. Jürgenstein.

Minul on üks raamat.

Minul on üks raamat — sääl wahel
On üks õis, üks koltunud õis.
On üks närtsinud mälestus kahel,
Kes kord kokku elu sees said.

Miks ei küsind, küsind siis mina:
Ütle, kas mind armastad sa?
Ei ka lausunud ühtegi sina —
Muudkui õie andsid sa mull'.

Minul on üks süda — see tuikab
Rinnas nii kui lahkudes siis.
Kuskil kauguses keegi kui huikab —
Aga waikib jällegi wist . . .

Minul on üks raamat — sääl wahel
On üks õis, üks koltunud õis,
On üks närtsinud mälestus kahel,
Kes kord kokku elu sees said.

Gustaw Suits.

Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui õnnelised
Me lapsepõlwes olime,
Kuis kewadisel päiksepaistel
Me lauldes karja hoidsime?
Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui kuldses läikes
Weel paistis meile kõik maailm,
Kuis selges, puhtas usalduses
Weel waatles elu sinu silm?
Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kui hääks ja wagaks
Me ikka jääma pidime,
Kuis nagu kõrgel taewasinas
Me, põrmulapsed, sõudsime?
Kas mäletad? . .

Kas mäletad, kuis elutõde
Ja torm ning wõitlus lähenes
Ja midagi su hinge põhjas
Just nagu katki kärises? . .
Sa mäletad . . .

Sa mäletad — ei enam taha
Ma kaugemale küsida,
Sa oled eksind, kannatanud —
Su palest palju loen ma.

Sa tule tagasi! su hingest
Kõik ilu pole kadund weel;
Sa pole hoopis hukka läinud
Sel tormilisel eluteel.
Oh tule tagasi!

Sa tule tagasi! las' tõusta
Hing jälle taewasinasse —
Kui üksinda sul jõudu pole,
Kätt anname ju sinule.
Oh tule tagasi!

Sa tule tagasi! see hüüe
Su hinges ikka heljugu,
Kui palwehääl, kui kellahelin,
Sind kosutagu, kutsugu:
Oh tule tagasi!

Anna Haawa.

Arwan päewi, otsin aega.

(Omale 30. sünnipäewaks).

Arwan päewi, otsin aega:
Olen magand ma,
Et ju kolmkord kümme aastat
Elan teadmata?

Eila weel, kui ema põlwel
Oleks istund ma,
Tähti aabitsasse torkind,
Mängind „kukega".

Eila weel, kui oleks süles
Mannist õde kann'd,
Kutsikaga Pede kaldal
Wõidu utsitand.

Eila weel, kui oleks murul
Taderatast lööند,
Metsas Annikese kõrwal
Maasikmarju söönd.

Eila weel, kui oleks karjas
Jooksnud sõbraga,
Punul pärga päha pannud
Suure naeruga.

Eila weel, kui õitsetule!
  Oleks istund ma,
  Sikusarwe lututanud
  Teiste seltsissa.

Eila weel, kui laulukooris
  Oleks lööritand,
  Kelmil pilgul silmadega
  Neidu mängitand.

Eila weel, kui koolist tulles,
  Suure armuga
  Oleks nagu Anni ümbert
  Kinni wõtnud ma.

Eila weel . . . ei, just kui praegu
  Põleb musuke,
  Mis ta õhtul koju minnes
  Andis minule.

Eila weel — ja täna, täna?!
  Olen magand ma,
  Et ju kolmkord kümme aastat
  Elan teadmata?

Katsun paljast päälage —
  Elu petab ehk! . .
  Taewas! rinnast tõuseb üles
  Juba haualehk.

Nüüd ma seisan siin ja mõtlen.
  Nagu rändaja
  Teede lahkmel, pisar silmas,
  Ilma koduta.

Aita, Isa, et mu elu
  Wiimsel poolel weel
  Wõiks su meele järel' olla
  Siin mu kurwal teel!

Ed. L. Wöhrmann.

Elu hällipaik.

Laul wiis mu waated sinna randa,
Kus seisis kord mu hällipaik,
Laul kinnitas mind kurba kanda,
Sest uinusin sääl kaua waik.

Oh mis mul paistab kurwal kujul
Siin kauge elumere pääl?
Kõik minu soowid surmaujul
Ja uppund igatsuse hääl!

Kus jäänud lootus', lusti laewad,
Mis koidul kiiksid laente wäel
Ja elutormi wastu saiwad
Küll ehitatud kindlal käel?

Ei paista, waates wastu eha,
Mull' kaugel lippu, purjupuud, —
Kõik neeland möllaw maruwiha,
Kõik matnud lööts uw laenehaud!

Waim ainuüksi pääsnud ära,
Siin rööwlirannas kurb ja waik;
Ta kuulab kauget laente kära —
Siin seisis kord mu kätkipaik.

Siin seisin rõõmsas, läik'was laewas
Ma suure õnne hulgaga,
Mu ümber waikne ilm ja taewas —
Kõik näitas õndsalt puhkama.

Nüüd kõik on tuul ja maru matnud,
Ei enam rõõmu, seltsilast
Ja tormipilwed taewast katnud . . .
Kes keelab loodust mässamast?

Üht aga unustus ei kata
Siin rööwlirannas — muiste waik —
Mu elumere haud ei mata:
Siin seisis kord mu hällipaik!

Ado Reinwald.

Tuule wõimul.

Pilw lendab tuule wõimu ees
Nii kiirelt üle maa
Ja kaob õhumere sees
Mu silmist jäljeta.

Nii aastaarwud lendawad
Mu elus edasi
Ja ilu, noorus kaowad —
Ei tule tagasi!

Tuul ükskord minu tolmuga
Ka tormab üle maa
Ja tulew sugu jalgega
Saab teda tallama . . .

P. F. Näkk.

Weel siiski.

Laps püüab kaunid päiksekiiri,
Mis sätendawad tantsides;
Neid pihku tema tahab wõtta—
Ei kätte saa neid iganes.

Ja lapsukene sirgub meheks,
Kuid siiski kiiri püüab ta:
Kätt sirutab ta õnne järel'
Nii tihti wälja — asjata.

Herman Niggol.

Läinud!

Kaugel eksib kuldne hommik,
Läinud lust ja kewade;
Igatsedes tõstan käsi
Kalli warjukujule.

Ah, kui alles kuldsed koidud,
Tõusjad tähed pilkusid,
Puhtad õnnetaewa pilwed
Armuwihma tilkusid!

Siis mu soowimised tõusid
Linnu kombel lendama;
Igatsused sõbrustasid
Õnnejumalatega.

Õnnepäew nüüd läinud looja,
Talwepilwist puhub tuul;
Kewade on ära käinud,
Elu seisab surmakuul.

Läinud, igawesti läinud,
Kuldne elukewade!
Aasta noorust näen ma jälle —
Enesel ei ialgi.

Ado Reinwald

Kasepuu.

Minu õndsa isa õues
Kõrge kask weel kahises,
Siis, kui lapse meeled põues,
Mängsin murul lilledes.

Kaselehti kallis kaha
Rõõmustas mind kewadel:
Kase lehed läksid maha,
Kolletasid sügisel.

Mina naersin kaske kurba,
Lapseliku lustiga,
Pilkasin, et oksa, urba
Pidi paljaks puistama.

Kase raod wing'sid nutul,
Tahtsid nagu ütelda:
„Lapsukene, sulle rutul
Elutali tuleb ka!

Loodus wiib meid suwe ilust
Piskuks ajaks puhkama,
Pea aga talwe wilust
Saame jälle ärkama;

Aga sulle, inimene,
Kaua õitseb kewade:
Sul on talwe igawene,
Eluaeg on üürike!

Sinu isaisa juba
Muiste minu mahla jõi;
Mina warjasin ta tuba,
Kui ta lapselaulu lõi.

Ammu hauakünkad katwad
Sinu waga wanemaid,
Kui nad sindki mulda matwad,
Kuuldaks weel mu kahinaid".

Mulle tungis tume koha
Südamesse walusast';
Päike, taewas, lilled puha
Naeratasid kurwemast.

Ja ma läksin, muret peites,
Tuppa teise mängile,
Ema sängi maha heites
Tungis pisar silmasse.

Aga nüüd, kus eluteele
Paistab talwe kurwem kuu,
Tuleb mulle tihti meele
Kahiseja kasepuu.

Ja ma aiman omal haua,
Igawese talwe ees, —
Kask jääb kaswama weel kaua,
Kahiseb mu õue sees!

Ado Reinwald.

Mul meeles weel.

Kui käisin karjas puude all,
Mul meeles weel need ra'ad,
Mu karjamuri, lambatall —
Mu sõbrad olid nad!

Mu tulekiwi, taelakask
Nüüd ammu kadunud,
Mu karjakanik, kaelatask
On mullaks muutunud.

Mu pajupill — mu paradiis,
On kantud kalmula,
Mu wäikse wilispilli wiis,
Ei enam kõla ta!

Nüüd olen juba wanamees
Ja kortsud kulmula
Ning wõitlen, wintslen ilma sees
Nii kurb ja rõõmuta!

J. Ungerson.

Weel kord.

Mul on, kui peaksin weel minema
Kord koju, enne kui läeb päike looja...
Weel kord ma tahaks karjapoisina
Sääl imestada päikest, selget, sooja:

Weel mängida sääl murul männa all,
Kui lehmad, lambad aia ääres sööwad
Ja aia otsas seista ülewal,
Kui tallekesed orus kepsu lööwad.
Weel kord sääl tahaks õnnes hõisata
Ja laulda lustil õekeste kõrwal;
Weel tahaks paljajalu jännata
Ja pajupilli teha metsa sõrwal.
Weel tahaks isa käest ma õpetust
Ja ema käest — jah witsagi weel saada,
Kui wallatades teen ehk rumalust
Wõi karja wast ei taha metsa a'ada.
Weel kord ma waikset wetewulinat
Küll tahaks kuulda Üstekoti sillal —
Ja silmitseda ümbrust, ilusat
Ning „wiimast paari" püüda teiste killal.
Weel kord ma tahaks metsa minna ka
Ja teiste hulgas korjata sääl marju
Ning pikse ajal süütalt pugeda
Sääl sammaldanud räästa alla warju . . .

Mu unistusi, mis on surnud ju,
Weel kätte leida tahaks kase wilus,
Sest minu kodu, kuigi ilutu,
On mulle siiski ilus, ilus, ilus!

Kõik walu kaob rinnast waiksesti
Sääl mõnusate mälestuste rõhus,
See walu, mis mind piinab wagusi
Ja kaduda wõib ainult koduõhus.
See igatsus, mis põues põlemas —
Kuum igatsus, mis südant kõik see aja
Just nagu tuleleegil läigitas
Ja mida põuue pannud isamaja . . .
See igatsus, mis waikselt, salaja,
Ju küllalt waewa teinud südamele . . .
Õrn igatsus, mis minu õnne juur,
Ehk küll ju läinud juuksedki mul halliks,

See igatsus, mis imelik ja suur,
Kuid ikka jäänud mulle kalliks, kalliks;
Ükskord, üksainus kord weel waadata
Ma tahaks kodupäikest, selget, sooja,
Üksainus, ainus kord, et weereda
Wõiks minu elupäike rahus looja . . .

P. Grünfeldt.

Wõlg.

Mu noorus närtsis nobedasti ära,
Kui lillepung, mis puhkes õhtu eel,
Öö kattis kinni tema õitesära,
Ei saand ta koitu näha taewa teel.

Küll mõndagi on elu mulle annud,
Mis ihata ei julgend lapse meel;
Ka olen mõnda lootust hauda kannud,
Mis kord nii ligi hiilgas minu eel.

Ei rõõmusta ma sest, mis sain ma juba;
Ei kahetse, mis pidin kaotama,
Kui aga oleks kaebtust tõsta luba,
Üht wõlga päriks elult wälja ma:

Ma seda hinge tahaks kätte saada,
Kes Loojalt määratud mu saatijaks,
Et wõiks tad otsatumalt armastada,
Et tema armastus mind õnnestaks.

G. E. Luiga.

Wenna lubamine.

„Õeke, oota kui suureks saan,
Kullased riided ostan sull',
Hõbedast maja ehitan ka," —
Nii lubas wennake, wäikene, mull'.

Küll kaswis suureks mu wäike wend.
Lubamist — lubamist muutis ta:
„Õde, kui elu mull' õnne toob,
Sinuga, õde, siis jaotan ma!"

Kuid mind unustas, unustas kõik
Wend siis, kui elu tall' õnne tõi.
Õnnelik sõprust ei tarwita,
Õnne ei õega jagada wõi!

Leena Gross.

Elu sõit.

Kewadisel koiduwalgel
Läksin lustil laewaga
Õnnelikul, rõõmsal palgel,
Elumerde mängima.

Peeglipalgel waikis wesi,
Kaugel punas kuldne maa:
Sinna tõtsid tasakesi
Soowid igatsustega.

Aga kui ju kuldne luha
Läikis ligi silma ees,
Tõusis hirmus kange koha,
Mässamine merewees.

Paksud tormipilwed tõusid
Kauge taewa kaaredest,
Üle maa ja mere käisid,
Eksitasid laewakest.

Walges wahus mõttemeri
Lõõtsus, mürises ja kees
Ja mu rõõmsa rannawari
Wilkus sügawuse sees.

Igatsuse idadesse
Mind ei toonud tuulehoog:
Külma kalju rahnudesse
Weeretas mind laentewoog!

Ado Reinwald.

Noored raugad.

Kes need kõnniwad kortsus-kulmul,
Hinged nii waewatud, werised?
Eksiwad waibudes kõrbe kuumas,
Südamed härmatand, lumised —
Need on need noored raugad.

Kes need soniwad elusõnu? . . .
Surmapitsat neil otsa ees!
Waritsewad kui sügisewarjud
Keset kewadihaljuses —
Need on meie noored raugad.

Anna Haawa.

Kas te nägite.

Kas te nägite mu noorusaega,
Minu lapsepõlwe päewi kuskil weel?
Öelge, juhatage, kulla rahwas,
Wast ehk jookstes jõuan neile järgi teel?

„Küll ep nägime — nad koidu ajal
Sõitsiwad siit mööda kella kõlinal. . .
Ennäe, isand, waata selja taha,
Sääl nad wirwendawad õhtu eha all.“

Pöörsin küll weel silmad sinna poole,
Kuulsin kellakaja läikwas ehawöös,
Aga jõud mul rauges. Komistades
Kukkusin ma pilksea, pimedamas öös. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Kuis tahaks hõisata weel noortega.

Ehk küll ju tihenewad pikad warjud,
Meel tuimaks läeb ja raugeb elurõõm
Ning weeremas ju päike eha hõlma —
Kuid tahaks hõisata weel noortega!

Mind ärge keelake! Mis sest, et õhtu jõuab?
Kord teie päike käib ka seda teed,
Ja teie nooruski, ta kaob kui wari ära —
Kuid tahaks hõisata weel noortega!

Hääl raugeb aga, tuimaks lähwad meeled,
Kuid süda rinnus tuksub ometi
Ja rõõmust, walust süttib päikse weerul —
Kuis tahaks hõisata weel noortega!

O. Grossschmidt.

Elu kiirus.

Nopi õisi rutuga
Enne kui on hilja,
Pea peawad langema,
Walmistama wilja.

Õieaeg on üürike,
Tuule tiiwul sõuab;
Täna naerab lahkeste,
Homme mööda jõuab.

M. J. Eisen.

Waene mees.

Mees tõmbab ja tõmbab, tee libe
Ja haod nii rasked reel;
Mees waene ta ruttab, käik kibe,
Ju päike on koju teel.

Ja lapsed, need ootawad kodus,
Nii külm on toake;
„Miks isa ei tule ju metsast?
Eks ütle kord, emake!"

— Mets kaugel on, sügaw ja pime,
Ja waht kõnnib metsa sees;
See mõnikord nõnda tige
Ja isa on waene mees. —

Ja emake kõneleb palju,
Kuis waesele wilets ilm. . .
Küll lapsed lubawad muuta,
Kuid märjaks jääb ema silm.

Ja koorem, see ligineb, liigub,
Ehk haod küll rasked pääl,
Ja südames isal ju ette
On hõiskamas laste hääl.

E. Enno.

Tulewik.

Mis on, mis paistab kaugel merel. . .
Kas laew säält tuleb? Mis ta toob?
Wõi udu hall? Wõi mõttekuju,
Mis hing wast ise endal' loob?

Ei, laew see on — mu kauge lootus:
Ta peab, ta peab kord tulema!
Ja kuigi warem pettis ootus,
Ma usun: nüüd küll tuleb ta!

Kuid, kas ta see, mis mina ootan?
Kas õnn, kas minu õnn ta sees? . . .
Ma küsin. . . laente käiku waatan. . .
Ta kuju rohkem kerkib ees.

Kas minu igatsust ta kannab,
Kas on mu lootus tema pääl?
Wõi toob ta häda meie randa?
On surm wast leidnud aset sääl? . . .

Juhan Liiw.

Paras!

„Täht on kadund, tee on tume,
Kustund kuldne koidukume!
Maa ja taewas kuulge halet,
Ingli suu on rääkind walet!
Roos on närtsind õitseajal
Juba teise rinna najal!"
Nõnda kuuldaks alatasa
Hädaldawat kaebekisa . . .

Hm, see on küll paha lugu,
Aga paras, — oma tegu!
Kesse käsib elumerel
Purjetada tähte järel?
Kesse käsib inglidesta
Püüda eluseltsilista?
Kesse käsib õrna õita
Eluehteks rinda köita?

Tähed tähtel kosjas käigu,
Ingel inglil armu wiigu;
Õiekene murupinnal
Õilmitsegu õie rinnal.

Inimese elutõde,
Sellepärast, wend ja õde:
Tahad, et sul seltsiline,
Wali selleks inimene!

A. Rennit.

Põlgtud manitsus.

Oh wõta nüüd, mu tütrekene,
Need ehted seljast maha
Ja lähme tööle rutusti, —
Aeg wiiwitust ei taha!
Ei tütar läinud — naeris.

Oh tütar, ära mine sa
Nii tihti pidudele,
Ei lust wõi hädast aidata,
Kui raskust juhtub sulle!
Ei kuulnud tütar — naeris.

Mu laps, oh ära sõprust tee
Ükskõik, kes wastu juhtub:
Ei ükski wii sind üle wee,
Kui paat sul katki uhtub!
See pääle tütar naeris.

Sääl tuli aeg ja neiu jalg
Kord lustil libisedes
Wiis kuristikku. Hirmus palk
On põlgtud manitsuses!
Ta kibedasti nuttis.

P. Jakobson.

Ära usu hundi juttu!

Kits läks küdeldes mäele,
Hunt läks hoobeldes järele:
„Tule mulle, kitsekene!
Ma teen uued ummiskingad,
Alla absatid punased,
Pääle seon siidirihmad".
Lind aga laulis lepikussa:
„Ära usu, kitsekene,
Ära usu hundi juttu!
Hundil on need hullud jutud,
Karul on kõned kawalad.
Oma nahk on ummiskingad,
Weri alla — absatimed,
Sooled pääle — siidirihmad!"

Rahwalaul.

Nõges.

Õue nurgas nõges kasub,
Juku julgest' juurde asub
Tahab murda taimekest;
Tagasi kuid tõmbab käe,
Karjub: „ema, eks sa näe!
Käsi kublel nõgesest."

Ema: — ma ei wõi sind aita
Ega nõgest see eest laita,
Kõrwetajaks ongi see. —
Aga pojakene walwa,
Kui saad suureks, et ei salwa
Sinu südant nõgene!

K. Normann.

Saatus.

Mind saatus päris narriks peab
Ja nagu sokku sarwist weab:
Ei wali teed, ei rada ta,
Ei küsi, kas ehk wäsind ma.

Ta muud kui tirib kõigest wäest,
Kas katkegu wõi sarwed pääst.
Ja kui kord jalg mul wääratake—
Surm kahjurõõmul naerataks.

Ed. L. Wöhrmann.

Waenulik saatus.

Saatus nii waenulik, saatus nii paha,
Kingitust sinu käest mina ei taha!
Puista sa anded neil' rüppe, kes lootwad,
Kes, kui su pailapsed, õnne sult ootwad.

Mind pole hellitand pidud, ei joodud,
Raudane käsi on minule loodud:
Sellega wõitlen ja wõitluse wäest
Wägisi andeid ma kisun su käest.

Olgu ööd uneta, rasked ka päewad,
Mõnedki rõõmud mul maitsmata jääwad;
Selle eest uhkelt pääd püsti wõin kanda:
Tänu ei wõlgne ma sinule anda!

G. E. Luiga.

Ma olen ka omaga rahul.

Sa naerad mu ruuna ja rege,
Et wiletsad, inetud nad;
Sa naerad mu Tuksi ja Muri,
Et käies neil wildakad ra'ad.

Sa naerad mu lehma ja lammast,
Mu pisikest kassikest ka!
Sa naerad minu haiget hammast,
Mu südant minu rinnassa!

Sul õigus! Sul paremaid palju,
Ei wõistelda sinuga saa!
Ma olen ka omaga rahul:
Ei paremaid igatse ma!

J. Ungerson.

Kes meeldida tahab.

Kes meeldida tahab, peab roomama.
„Jah" üteldes „ei" peab mõtlema,
Mis teine tahab, peab tegema,
Peab ahelaid kandma ja — tänama!

Peab kandma lõpmata palju weel,
Peab tundma, kuidas tal murdub meel,
Peab kumardama kulla eel —
Peab nuttes naeratama weel.

Ja kes ei taha, ei meelita ta;
Ei taha, ei taha, ei tahagi ta!
Waid külmalt elugi pakub ka —
Tall' enesel' katsutaks meeldida!

Ja jääb ta nüüdki weel muutmata,
Ta tõearmastus puutmata,
Üks peab nüüd kahest sündima:
Ta peab nüüd tõusma ehk langema!

Juhan Liiw.

Tapiteel.

Ma liigun keset eluiga,
Kui ära eksind rändaja,
Kel teadmata on kodukūla
Ja kadund kallis kodumaa.

Mu seljataga ehakullas
Örn, ilus neiu naerab weel:
Mu noorus, kes mu ära põlgas
Ja maha jättis eluteel.

Ja minu ees, näe, uduaurus
Hall eit, kui ernehirmutus,
Mind hüüab, kutsub, tõmbab käega . . .
See naene on mu wanadus.

Ma kõigest hingest ümber pööraks
Ja põgeneks wõi käpuli —
Kas mingu aastaid teistwõrd mööda,
Kui aga saaksin tagasi!

Kuid aeg, kui kuri kohtu kasak,
Mind tapis edasi siin weab.
Mis teha? — Oh ma tean, et tema
Ka oma kohust täitma peab.

Tee ääres mind weel ilm ja saatus
Kui poisikesed pilkawad.
Las' käia, kasak! Eks sa aima,
Et walusad on pisarad . . .

Kes teab, kus kohal seisab koobas,
Wõi ase, kus mind wiidakse?
Ja kohus? — Isa, armuline
Sa ole mulle waesele!

Ed. L. Wöhrmann.

Kuld-rannake.

Kuld-rannake,
Mil jõuab laew su kaldale!
Ju wara kalli koiduga
Su poole wõtsin purjeta',
Silm siiski weel ei kallast näe
Siit üle kõrge laenemäe.

Kuld-rannake,
Mil jõuab laew su kaldale!
Siin alles wõõra ilmapiir
Ei läigi ranna siniwiir
Säält üle elumere wee,
Kus lõpeb minu laewatee.

Kuld-rannake,
Mil jõuab laew su kaldale!
Ma ohkan siin kui wäsind lind,
Et waikne elumere pind.
Ja torm ei laewa lendes a'a —
Nüüd hilja sinu randa saan.

Kuld-rannake,
Mil jõuab laew su kaldale!
Ma õhtueha paiste sees
Sind näen sinetamas ees!
Oh siiski raske elutee, —
Pea jõuab laew mul üle wee!

Ado Reinwald.

Ta murdus.

Ma tänan sind, hää inime',
Et õnne soowid mulle;
Õnn palju wäärt, kui jõuame
Ta siidipehme sülle.

Kel jõudu elus wõidelda,
Saab õnne ilmas kätte,
Ei jõuetule woolama
Saa ial õnneläte.

Ka mina olen wõidelnud
Mu elu noorel rammul
Ja waenuwäljal walwanud,
Kui kõnd'sin sõjasammul.

Ei mitte oma õnnele
Sääl wooland otsalt higi,
Waid isamaa auujärjele
Me tõttasime ligi.

Kui hõisates siis tagasi
Ta wõidulipud kanti,
Auuwanikuid ja pärgasi
Sääl wahwadele anti.

Ei õnnepärga jaganud
Mull' ükski kena käsi:
See mõõgateral murdunud,
Ka murdus elu ise.

P. Jakobson.

Wanataat.

Mu waade on tume ja wanadusläige
Ju hiilgendab hallide juuksete pääl;
Ei edene aste, ei kiirene käige,
Ei terwita hõiskajat enam mu hääl.

Ei enam wõi mõõka ma pidada pihus,
Ei waenlasel' wastata wõitluse wäes;
Ei endine tugewus ela mu ihus,
Ei mehine mõnusus ole mu käes!

Kuid, pojuke, tärganud wabaduswõsa,
Eks kindel su käsi ja julge su jalg?
Wii isamaa altaril' nooruse osa,
Kui langed ka põrmu, kui kahwatab palg.

Löö maha, kes waenlane isamaa rajal;
Löö maha, kes waritseb merel ja maal
Ja ärata, elusta helkiwal kajal
Ka wenda, kes uinub weel wõitluse a'al.

Ja langed sa wõideldes wahedal raual,
Siis õrnasti katab sind isamaa hõlm,
Siis raugen ma hõisates auusama haual
Ja tänades niiskeneb mõnigi silm!

K. E. Sööt.

Wana weski.

Siin wana weski nagu norus
Ning wesi woolab tasakest,
Pea kaob ta kui udu orus
Ja maetaks aja laenetest.

Nii kõduneb ja kaob pea
Ka ajasaagiks inime,
Ta noorusest ei ükski tea,
Kõik näewad, et ta hallike!

Maailm on weski, elu — wesi:
Nad kaowad nii kiireste,
Siis läewad lõpeks tasakesi
Kõik unustuse meresse.

Ado Reinwald.

Tolm ja põrm.

Kas nägid rukipõldu sa,
Kui õitses tolmates?
Eks tunnud seda waadates
Sa rõõmu südames?

Kõik eluidud warjab tolm
Kui uinurüppe sees
Nii kaua, kuni õieaeg
Meil seisab silme ees.

Mis kadund on, see peab kui põrm
Siin hauda langema
Ja ootma, kuni Looja hääl
Saab hüüdma: „Tõuse sa!"

Fr. R. Kreutzwald.

Kerjaja surm.

Ta toetab kepi na'ale,
Kõik keha wäriseb,
Hall juuks kui hõbe laene
Ta palet ümbritseb.

Pilk särata ja tume,
Kuid pisar hiilgab sääl,
Näol närtsinud on jume,
Ja kõlata ta hääl.

Nii seisab maantee ääres
Üks wäsind sandike,
Ja ihkamises, palwes
Ta waatab ülesse.

Täht nagu tulejuga
  Sääl kõrgel langeb, kaob, —
  Surm kerjajal' lööb rinda,
  Ta õhkab, kokku waob.

Sääl kõrgel siniwõlwil
  Üks tuike lehwitab,
  Kaob lõpmatuse piiril —
  Kui wälk siis sähwatab.

Weel kumab õhtueha,
  Hall udu tõuseb jõest . . .
  Teel lamab surnukeha,
  Kel pole omakest!

A. Suurkask.

Matuse kell.

Kellahelin orust tõuseb,
  Keda kellad hüüawad?
  Lauluhääled kõrwa kostwad,
  Keda lauljad saadawad?

Rahwahulk, kes lauldes tõttab,
  Kiriku wist pöörab ta,
  Kus ju altar pulmariides
  Noorikut saab ootama?

Linnud laulwad, päike hiilgab —
  Kas ka seda tunnete,
  Keda laulul pulmaehtes
  Tee päält mööda wiiakse?

Surnuaia ukse tiiwad
  Raskelt lahti langewad,
  Haua poole rahwas pöörab,
  Surnukellad hüüawad.

Warisedes hauda langeb
  Lillepärg, mis rõõmsalt sa
  Altari ees täna palwes
  Püha pidid panema.

Nüüd sind surmaingel wõtnud
  Armukaenla hellaste!
  Nüüd sull' mulla põhja tehtud
  Kitsas kammer unele!

Kellahelin orust tõuseb,
  Keda kellad hüüawad?
  Surnuaialt hääled kostwad:
  Noorikut nad matawad!

L. Koidula.

Peotäis ma mulda.

Peotäis ma mulda
  Wiimaks katteks saan,
  Kui ma elust wäsind,
  Haua põhja läen.
  Ei sääl muret, waewa —
  Waiklik hingata,
  Kuni uuel kujul
  Jälle sünnin ma.

Peotäis mind mulda
  Pea ühendab
  Nendel, kellest ilm mind,
  Elu lahutab.
  Würstikroon ja sandi
  Waene kepike —
  Mulla all neil ase
  Ühesugune.

Peotäis mull' mulda.
Eesti sõbrad, ka
Wiimseks andeks hauda
Wõtke wisata!
Armsam mull' kui ehted,
Mulla tükike
Kirstu pääl ja põhjas
Laastu sängike.

Peotäis ma mulda
Kõrgeks pidada
Tahan, eluiga
Teda auusta'.
Muld mind toidab, katab,
Kannab ilma pääl,
Wiimaks üksi kaitseb
Mullast ihu weel.

Peotäis mind mulda
Üksi üle jääb,
Kui kõik jõud ja noorus
Mullaks jälle saab.
Mullast olen sündind
Mulda lähen ma,
Mullast uuel kujul
Uuest sünnin ka.

L. Koidula.

Auusammas.

Waene sandikene wangub
Waese mehe hauale,
Keda hiljuti weel pandi,
Mulla põue puhkele.

Põlwili sääl ennast heidab,
Südamest ta palwetab,
Kahwatanud palgelt alla
Pisarad tal weerewad.

Oh ta nutab, et on surnud
Tema helde aitaja,
Aitaja, kes wiimast pala
Temaga wõis jagada!

Palwes nutab seda taga,
Kes öõwarju wõttis ta,
Külmal talwel, tormi öödel
Oli tema kaitseja.

Kas weel paremat auusammast,
Waene wend, sa ihaldad?
Sinu unustatud hauda
Eht'wad tänupisarad!

Suurte, wägewate kuulsust
Kiwikuju kuulutab,
Waese mehe haua pinnal
Elaw kuju palwetab.

Suurte, wägewate teod
Lugeda on kirjades,
Aga waese mehe tegu
Elab teise südames.

O. Grossschmidt.

Lôpetatud!

Lõpetatud laul ja töö, —
Tere õhtu, tere öö!
Heidan wäsind waikseste
Igawese unele.

Silm on pime, suu on waik,
Ootab sügaw sängipaik;
Päike paistab kurwalt weel
Wana ilma wiimsel teel.

Kiusu, walu wärinad
Kaugel tasa kohawad —
Waenlane ja wihamees
Seiswad raske mõtte sees.

Arm ja sõprus siiski weel
Nuttes käiwad kirstu eel —
Kuni haua äärele
Saadab laul ja kelluke.

Sinu põhjas, sügaw haud,
Närtsib noorus, ilu, jõud —
Wend ja õde, waata sa:
Nõnda sünnib sinuga!

Lõpetatud laul ja töö —
Tere õhtu, tere öö!
Heidan wäsind waikseste
Igawese unele!

Ado Reinwald.

Usk.

Kel kindel usk, et Jumal taewas,
Sel wäsimust ei tule eluwaewas.
Fr. R. Kreutzwald.

Usk — hinge õnnis tulew ilm
Ta warjul kuldselt koidab,
Ta pehme, püha taewa pael
Meid lootustega köidab.
A. Rennit.

Meile taewas, teile maa —
See ei wõi mull' meeldida:
Tahad olla kristlane —
Kristlikult siis jagame.
A. Grenzstein.

Eesti Jumalad.

Ammu kadunud need kenad ajad,
Läinud minewikku magama,
Millal hääde jumalate majad
Täitsid Eesti taewast hulgana,
Millal pühitsetud ohwrikiwi
Riputati härja werega,
Millal, Taara, sinu tamme tüwi
Ehitati lilleõitega.

Lämmeküne pidas metsas pidu,
Jõi sääl Kungla tütre terwiseks;
Kohe õitses roosiõite ladu,
Kus ta hõiskel üle aasa läks.
Osaw Ukko juhtis piksenoole,
Wedas wikerkaari üle maa.
Lillede eest kandis Likki hoole,
Ehitas neid õrna iluga.

Weteemad kaldal seiswad nutul,
Kadunud neilt kuulsam kandlimees!
Kalamees neist mööda sõidab rutul,
Näeb, et tühi hiis ta silma ees.
Nukralt waatab ööpik wete sülle,
Nagu mäletaks ta midagi.
Wanemuine, millal tuled jälle
Röömustama oma poegasi?

Kadund sepp, kes tagus taewatuba,
Pani kuu ja päikse põlema,
Andis kärsitumal' tuulel' luba
Taewakojast ilma lennata.
Kadund sepp, kes wasara ja tangid
Wõttis pihku, tagus mõekasi,
Sulatas ka suured kullakangid,
Walas endal' kullast piigakse.

Kena aeg, siis walitses weel Ahto,
 Sõitis Wellamosel' wõõrusel'.
 Näkineitsid lõiwad woogel wahtu,
 Näitasid end ilma poegadel'!
 Kalamees wast waiksel õhtu ajal
 Nägi wesineitsi ilusa,
 Uskus ennast alla — neiu najal,
 Kust ei tulnud enam tagasi.

Kus nüüd päike seisab ilmakerel
 Liikumata oma paiga pääl,
 Lendas muina Jumal õhumerel,
 Juhtis päikse käiku kindlal käel.
 Õhtul kustutas siis päikest ära
 Punapalgel piiga hoolega,
 Hommikul, et ärkaks ilma kära,
 Süütas Koit tad jälle põlema.

Põhjapiirel kangelaste wõitlus
 Pani taewast tules põlema:
 Wirmaliste wägew wiha heitlus,
 Paistis wirwendades üle maa.
 Ilmaneitsi istus taewa serwal,
 Kudus wikerkaareks kuldsed keed,
 Põhjanael, see rõõmus poiss ta kõrwal,
 Näitas laewameestel' teed.

Metsas elasiwad rõõmsat elu
 Murueide tütred hulgana.
 Rõõmsalt otsis üles puude wilu
 Haldija tütar, kuldse juukstega.
 Igal suwe ööde widewikul
 Pidasiwad pidu jumalad,
 Koit siis andis musu Ämarikul',
 Üksteist wõtsid hellast' kaenla nad.

Üksi Toonil polnud mitte luba
 Tulla taewaliste pidule,
 Sest et Maanalas ta Maana tuba

Peab hoidma, kaitsma walwsaste.
Liiwa-Hannus wiib siit ilmast waimud
Tooni tuppa, puhke paigale,
Kust weel hädakorral wahwad kaimud
Tõtwad Eestil' hoidjaks tagasi.

Aga kõik see jumalate kari
Pidanud maad andma ühele.
Kadunud on Eestis hiiewari,
Pühad tammed rai'tud kirwega.
Kadunud on Eestis Taara wõimus
Ja ta abiliste walitsus.
Ühte kumardab nüüd rahwas rõõmus,
Ainult ühe juures õnnistus.

Üksnes kenas muinasjutu riigis
Tunnen ma weel Taarat tugewat,
Kalewit weel näen ma nende liigis,
Kes need muina hoidsid Eestimaad.
Ehk küll kadunud need kenad ajad,
Muinasjutus leian jälle neid,
Muinasjutus jumalate majad
Täidawad weel Eesti taewast, maid.

Andres Alwer.

Ma usun . . .

Ma usun, et üks kõrgem wägi
Küll on ja peab olema,
Kes meie elualgust nägi
Ja tulewikku tunneb ka.

Kes igawesti ette teadis,
Mis on ja peab olema,
Kes kindlas sihis ette seadis
Me inimeste elu ka.

Ja et sest wäest üks osa minus
Küll on ja peab olema:
Kuis muidu elu tühjas kõrbes
Wõin loojaks olla mina ka?

Marie Heiberg.

Mu süda usub.

Mu süda usub õnne
Suurt — meresügawat,
Kus särawad muinasjutud
Ja imed puhkawad.

Mu süda usub walgust,
Mis tõuseb säält sügawast,
Mis kutsub tuhanded õied
Kõik elusse uinumast.

Mu süda usub elu,
Mis selge õnnistus on,
Mis maine ja okkaline,
Kuid siiski taewane on.

Mu süda usub surma —
Suurt sügawat, õnnist ööd,
Kuhu mahuwad ära kõik õndsus
Ja walgus ja elutööd.

Anna Haawa.

Arge riielge!

Ma tõstan tihti omad silmad
Siit tolmust, tülist ülesse,
Säält paistwad mulle armsad ilmad,
Säält woolab rahu hingesse.

Mu isa elab tähte taga,
Ta kõneleb mull' armsaste:
„Ma olen püha, olen waga,
Mu lapsed, ärge riielge!“

Oh lühikene elumängi!
Sind teretab weel armuhuul,
Sa ehid alles mõrsjasängi
Ja juba puhub surmatuul;

Sa otsid alles waenlast üles,
Et kättemaksa kuhjaga:
Ta juba suigub surma süles,
Sa langed hauda lep'mata.

Riid mustas madaluses kasub,
Kui madu roomab mätta all,
Suur rahu päälpool tähti asub,
Kõik kiusud kadund kõrgemal.

Maas keeb ja kohab mullasüli
Ja rahwas tapleb rahwaga —
Ma põlgan teie riidu, tüli,
Teilt armu, rahu nõuan ma!

Need Isa hääled kostwad mulle
Säält tähte tagant südame,
Ja isamaa, ma hüüan sulle:
„Mu lapsed, ärge riielge!“

Ado Reinwald.

Kui.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
Mis elu sees saab juhtuma:
Kas tallan rada lillelist,
Wõi astun läbi ohakist.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
Kuis eluots saab olema:
Kas kodumulda maetaks mind,
Wõi jahtub wõõrsil wäsind rind.

Kui mõistaksin ma mõtelda,
Kuis waimuilm saab olema:
Kui palju tõde luuledest
Ma leian eest ja ülewest.

Kui mõistaksin — ei mõista ma,
Waid pean lep'ma luulega,
Sest tulewiku wärawad
On lukku pandud, tumedad!

Ado Reinwald.

Asjata!

Ei jõua küsimisi kõita:
Kus kohta hing jääb elama,
Ma siiski tahaks kindlast sõita,
Siit kõrgemale lennata.

Ma jätaks maha ilmamulla
Siis sügawasse suitsema,
Ma lendaks üle koidukulla,
Wõiks kõrgel harjal hõisata.

Oh õnnelikku, püha reisi!
Siit ilma põhjast pääseks ma,
Säält leiaks sugulaisi, teisi,
Säält leiaks uue ilmamaa.

Mis ammu mustal haua riiwil
Sai lukku pandud minu eest,
Ma ära lendaks kotka tiiwil,
Mull' hõiskaks wastu taewa seest.

Oh aga kõik need kallid kujud,
Need igatsused ilusad
On lapselikud luuletujud
Ja nagu udu kaduwad!

Mu tee on otsas uute ilma,
Kui naeratab mull' surmaöö,
Wast asjata ma tõstsin silma
Siit üle kauge tähtewöö!

Ado Reinwald.

Igawene aeg.

Igawese aja pimel piirel
Suured ilutsused särawad,
Aga minu mõtted, igatsused
Ei säält leia ust, ei wärawat.

Ütle mulle, inimene, kesse
Räägid tulewiku taewastest,
Kas weel kaugel surmariigi süles
Leietakse usutähekest?

Kas weel igawese aja õues
Teretawad elumõtted mind?
Kas weel külma haua sisikonnas
Hakkab tuks'ma äramädand rind?

Oh ma oleks õnnis, ütlemata õnnis,
Kui weel lõpeks haud ja igawus,
Kui weel usu kuldsed unenäod
Oleks enam kui üks jampsitus!

Igawene aeg ei lõpe otsa,
Igawene aeg jääb igawest,
Elu kasuks — seda mõtlen mina —
Petetakse palju inimest.

Ado Reinwald.

Ära wôta.

Ara wõta usku ära
Terwe toore ilma käest,
Siin on alles wäga wara
Päästa wana kombe wäest.

Las' weel lend'wad aastasajad
Taha selja, surmasse.
Siis wast tulewad ju ajad,
Lõpe muistse mängile.

Olgu usku rumalatel',
Teadus — targa tundjale
Ilma; ilm on jumalatel'
Igawene wõlglane!

Ado Reinwald

Paradiis.

Kaugel, ajarüppe esirajal,
Seisab õnnis, püha paradiis,
Seisab Aadam hõisates ja nuttes,
Kuni ingel teda wälja wiis.

Wennad, need on nooreilma mängid,
Mis on sündind muistsel jutumaal,
Tõsiduse tagaotsimised
Rahwa lapsepõlwe pimel ööl?

Jumal — waim, sel pole luud ei liha,
Ei ta põrmus aeda ehita,
Ei tal ole inimlikka käsa,
Millega ta tegi Aadama.

Kõrge Jumal, kes kõik enne teab,
Teatusi ei otsi nõdra käest,
Ei ta ütle kadelt Adamale:
Hoia ennast, hoia kõigest wäest!

Peaks muisteilma jutud jääma
Kindlaks taewaliku tõe ees,
Siis ka tark ja wägew ilma Looja
Oleks nõder eksiline mees.

Aga tema tööl ei parandusi,
Sest et meister — waim ja täielik,
Ei ta kiusa nõtre proowitusel,
Sest ta teadmine on lai, pikk.

Rahwa noorust, ilma lapsepõlwe
Selle põlwe püha, waga wiis
Seda usu palawiku jampsus
Nimetab nüüd: „püha paradiis".

Ado Reinwald.

Minu mõtted.

Ma püüdsin õigeid mõtteid tuua
Ja tõde ilmal' ilmuta',
Mis luulewäljal wõisin luua,
See sündis kawaluseta.
Maailm ei mõistnud minu aimu,
Ei mõistnud minu luulekeelt,
Ta külwas mulle lausa laimu
Ja mõtles, et ma eksind teelt.

Ja siiski minu südamesse
Need mõtted jääwad mullani,
Mis palmisin ma ridadesse,
Ei lahku minust surreski:
Ma tõstan kõrgeks tõetaewa
Ja üle kõige jumalust,

Ma põlgan kombelikku waewa,
Ma wihkan petust, rumalust!

. . . .

Sa wõtad ette usuloori
Ja kätte kuldse karika
Ja lubad wiia wanu, noori
Kord paradiisi hõiskama.

Su rajad udulisel wäljal
On keerulised, kõwerad:
Sääl ränd'ja eksib tõenäljal
Ja otsib selget hallikat.
Säält aga tõde kadund suutu,
Kus omakasu kuningas;
Kes julges kombe külge puutu,
See eksinud on Jumalas!

Mu usk on armas Isa taewas,
Mu hüüe ilmas — isamaa!
Need trööstigu mind eluwaewas
Ja saatku mulda magama!
Las' sajatada walehuuled —
Ma püüdsin käia tõeteed;
Mu haual nut'wad taewatuuled,
Neil pisarateks kasteweed!

Ado Reinwald.

Kui teaksin.

See on ju hää, et ma ei tea,
Mil Isa koju kutsub mind,
Mil aasta weerul. wahetusel
Kord jahtub wöörsil wäsind rind.

Kui teaksin ma, mil kellakaja
Mind saadab wiimse woodisse,
Siis kahwatades waataks alla
Kui kustub eha kullane.

Kui teaksin ma, mil surmaingel
Mull' teretuseks annab käe,
Siis loeksin elusoone lööki
Ma pisaratel iga päew.

Nüüd pole wiimast pilku teada,
Ma elaks nagu igawest';
Uus lootus lendab südamesse
Mull' iga koidu kiiredest.

Nii suigun nagu une süles
Ma päewast päewa, aastani,
Küll Isa hüüab õigel ajal,
Mind kutsub koju wiimati.

Ja kui siis minu muldne kodu
Kord kannetakse kalmule —
Mu silmad sääl ei enam nuta,
Et eluaeg nii üürike!

Ado Reinwald.

Taewa tähed.

Rahus käiwad taewa tähed
Oma teed sääl iga päew;
Ei sääl kuulda riidu, kära,
Igawene õnnetee.

Waikselt woolab selge hallik
Oma teed sääl edasi,
Kuni jõuab mere sülle,
Hingab woodis wagusi.

Kuldsed tähed kõrges taewas,
Selge hallik mulla pääl
Meile hüüdwad: inimesed,
Käige teed kõik rahus tääl

Käigem teed, oh wennad, õed,
Iga päew siis rahus tääl!
Ühe Taewaisa lapsed
Oleme siin mulla pääl.

Siis meil iga päew siin elu
Jookseb nagu hallikad,
Kuni saame rahutaewa,
Kus kõik tähed hiilgawad.

M. Körber.

Ma olen . . .

Ma olen paradiisis käinud
Ja leidnud „Hilligenileid",
Ma olen lahtist taewast näinud
Ja palest palel jumalaid . . .

Ma olen wiibind põrgu wallas,
Kus walitsemas wana must
Ja noored saatanad mu kallal
On proowind küünte terawust.

Ma olen wariseeridega
Saand sagest kokku eluwoos,
Ma olen jultund Juudasega
Ka leiba murdnud üheskoos . . .

Mul siiski alles jäänud elu,
Ma inimene ikka weel;
Weel tunnen kibedust ja walu,
Ja õnnegi weel märkab meel.

A. Rennit.

Mind nuhtle Ise . . .

Helde Isa, kui ma pattu teinud
Olen inimlikus nõtruses,
Kui ma õige tee päält ära läinud
Raskel elurajal rännates!

Helde Isa, karistusi panna
Wõta siis mu pääle omal käel,
Aga ära meelewalda anna
Minu üle inimeste wäel . . .

Ehk küll hirmus langeda Su kätte,
Elaw Isa, sel kes eksinud,
Hirmsam siiski inimeste ette
Sinu läbi saada heidetud.

A. Rennit.

Jõulu mõtted.

„Auu olgu kõrges Jumalale,
Rahu maapääl' asugu!
Kadugu kurjus, waen ja wale,
Tõde ja õigus kosugu!"

Nõnda waestele karjastele
Kõlas imelik ingli wiis,
Pimedas paistis neil' walgus hele,
Ilmus ihatud paradiis.

Aastatuhanded mööda sest läinud —
Antaks' auu nüüd Jumalal'?
Olete maa pääl rahu te näinud?
Walitseb õigus päikese all?

Jõululaps piitsaga wälja küll ajas
Templist kawalad kauplejad,
Aga weel tänapäew Issanda majas
Mammona orjad istuwad.

Päälekaebajad salalikud
Õigust taga weel kiusawad,
Ülekohtused kohtunikud
Rahwa ees käsa weel pesewad.

Ja kes iganes noomida püüab
Selle ilma wägewaid,
Kes neid kohuse täitmisel' hüüab —
Poodakse risti sedamaid.

Aga jõulurõõmu ei jõua
Siiski see rinnast meil riisuda:
Palju ka ohwrid weel wõitlus ei nõua —
Wõit peab ometi tulema.

Kannatajate kalmu pinnast
Uued wõitlejad wõrsuwad,
Kuni ükskord wabastud rinnast
Ilmarahwad kõik hõiskawad:

„Auu olgu kõrges Jumalale,
Rahu maa pääl' asugu!
Kadund on kurjus, waenjawale,
Tõde ja õigus nüüd õitsegu!"

G. E. Luiga.

Ülestõusmine.

Kiwise kaane all hauas on hingamas tapetud Tõde,
Sulutud jääd'walt ta suu, igawest' kinni ta keel.
Haua pääl ametlik pitsat, see kaljukaant kerkimast
[keelab,
Otsijaid peletab siit eemale wahtide salk.
Päälinna kõrgetes kodades peetakse rõõmsasti pidu:
Rahurikkujast maa jällegi waba on nüüd!
Enam ta alamal rahwal ei meelesid mässule aja,
Rääkides õigusest neil', sõideldes õelate tööd.

Aga kui hommiku wara koit terwitab uinuwat linna,
Kõue kärgatus käib, kohkunult müdiseb maa:
Puruks läeb ametlik pitsat ja kõrwale wariseb kiwi,
Ilmub kui walendaw wälk tapetud Tõde ta alt,
Ilmub ja taewani hiilgab ta lunastaw jumalik paiste,
Hõisates terwitab ilm, wäsinud walede tööst.

Päälinna kõrgeid paleesid nüüd hirm ja ehmatus täidab:
Kaitse on kadund neil, põgenend wahtide salk.
Uusi ahelaid ruttu nad tahawad taguda jälle,
Suruda tõusewat Tõtt surmasse tagasi weel.
Asjata aga see katse, ei hauda jää Jumala wägi.
Ülesse tõusnud on ta, ülesse tõuseb ta weel.

Tõotage, sõbrad! kui kurjus meid kiwikoopa ka matab:
Wälja tuleme säält! Ülesse tõuseb me töö!

G. E. Luiga.

Puhas süda.

Kallis on üks puhas süda,
Tulgu rist ehk tulgu häda,
Ikka rõõmus,
Ikka rahus
Kannab kõik ta waiksesti.
Nii kui hallik selgest' jookseb,
Igal ajal läbi paistab:
Nõnda olgu
Meie elu
Selge, puhas, laitmata.
Mitmed tuuled, tormid tõuswad,
Silmad sagedast' ehk nutwad:
Pole häda,
Kui on süda
Puhas, küll kõik mööda läeb.

J. W. Jannsen.

Hää südametunnistus.

Kes ikka truu ja õiglane,
Ja elab wagasti,
Ja õige tee päält kõrwale
Ei lähe ialgi,

See õitseb nii kui roosipuu
Jõe halja kalda pääl, —
Ta süda rahul, laulab suu,
Ei tunne kurbtust tääl.

Nii läheb ala lahkeste
Päew päewa järele
Siin, kuni eluõhtuke
Kord jõuab temale.

Siis läheb rahus magama
Käed risti rinna pääl
Ja tõuseb ükskord rõõmuga,
Kui hüüab ingli hääl.

Kes aga kurja armastab
Ja mängib patuga,
See tehku, mis ta ial teeb,
Ta süda rahuta.

Tuul wälja pääl, leht põõsa all
Teeb hirmu, kabinat
Ja kõiges ilmaelus tal
On kartust, wabinat.

Ta kuuleb iga kurja häält
Ja selle tahtmist teeb,
Nii lahkub hoopis õigelt teelt,
Ja wiimaks hukka läeb.

Fr. Brandt

Õiglane — õnnelik.

Nii kui kalju liikumata
Seisab mere laente ees,
Nõnda kindel, kõikumata
Õige süda rinna sees.

Mässab elumeri wahul,
Kustub silmist kuldne rand.
Õige süda siiski rahul,
Õndsalt tuksub õige rind.

Õigus, õigus! kõrge sõna,
Püha rahu, õnne täis!
Lehwi igas hinges sina,
Siis maailm on paradiis.

A. Rennit.

Hõlpsam on mägesid tõsta.

Hõlpsam on mägesid tõsta,
Kergem on kaljusid kanda,
Hõlpsam on ilmasid hoida,
Kui südametunnistust halba:

Jõuad sa, ehk ei jõua sa,
Sured sa, ehk ei sure sa —
Päike paistab kui päikene,
Koit on süütuse läikene!

Südametunnistus aga sööb sind,
Südametunnistus maha lööb sind.
Tumedas elad sa, kumedas kõnnid sa
Südamekoormaga!

Juhan Liiw.

Waimustuseks.

Kui oled säädind silma sihti
Sa kõrge esimärgi pool',
Siis ole walmis, et küll tihti
Sind tabab mõni kibe nool,

Ja kui ka palehigis pead
Sa rada omal' rajama,
Ning rasked takistuste read
Eest oma tööga ajama,

Ja kui ka tuhanded su püüdi
Ei oska ära aimata,
Kui säädwad nad su selga süüdi
Ja katsuwad sind laimata,

Siis ära lase südant araks,
Teed ära jäta poolele,
Küll wiimaks ikka wõit saab waraks
Su ustawale hoolele.

Su waewal saadud wõidupalmid
Siis tuhatkordselt tasuwad,
Kui waenlastelgi kiidusalmid
Su üle suhu asuwad.

G. E. Luiga.

Kahklejale.

Kui näed, et õelus wõimu wõtta
Ju püüab häädust hääwites,
Kui selle wastu hüüab sõtta
Sind palaw tung su südames,

Siis ära enam kahkle, küsi:
Mis maksab minu ühe jõud?
Ja ära kauem tööta püsi,
Et tahtmisest ei tuleks põud,

Waid astu ette, wirk ja südi
Ja awalda end, nagu meest,
Kes ial walwades ei tüdi,
Kui wõitleb hää asja eest.

Ja ära kohku, kui ei lähe
Kõik sõbrad ühes sinuga,
Ja jäta argtust, kui ka wähe
Näed teisi ühes töötama.

See mõte wõib sind rõõmustada:
Sa pole üksi wõitlemas,
Weel auusaid hingi mitu sada
On kurjusega sõitlemas.

Need terwitawad rõõmuhelgil
Su auusat mehemeelist tööd —
Kaks, kolmgi tähte taewatelgil
Ju wähe walgustawad ööd.

G. E. Luiga.

Täna.

Kui sa wõtad nõu, mis hää,
Täna seda täitma tõtta,
Ära wabandust nii sää:
Homme tahan ette wõtta.

Oled täna hakkand ju —
Homme kergem tööle minna,
Ei sa muidu hommiku
Taha enam saada sinna.

Kui sind katsub kawal keel,
Püüab kiusatuse wõrku:
Hoia ennast täna weel,
Wõta täna wastu tõrku.

Hoia ikka ennast sa,
Et nad sind ei täna tabaks,
Küll siis näed rõõmuga,
Et sa jääd neist hoopis wabaks.

Mis on homme, ei sa tea;
Täna pead talitama.
Homme tänaseks saab pea —
Noh, siis täida sedasama.

G. E. Luiga.

Liig.

Liig libekeel on wäga tihti
Siin märgiks meelel tigedal,
Walsk süda warjab oma sihti
Siin ikka mahe sõna all, —
Sest waata ette eluteel,
Kus ees on liiga libekeel.

Liig palaw arm ei kesta kaua,
Liig hele tuli kustub pea,
Liig kõrgus leiab ruttu haua,
Liig tarkus midagi ei tea,
Liig kindel seisma siin ei jää,
Liig hää ei ole enam hää.

Liig waga nägu sagedasti
On katteks kelmil kawalal
Ja uhkus õitseb enamasti
Liig alanduse warju all.
Mis liig, on liig; pea meeles sa,
Ja ära teda usalda.

G. E. Luiga.

Lembitu jutlus.

Eks preester! Sina õnne kuulutanud,
Kui kaksik-lapsed olid ilmunud,
Mis wanematel' harwast' osaks saanud,
Neil' „wagaduse palgaks" kingitud?
Sa oled täna ütlust waleks a'anud
Ning sõna sõnalt ümber tõlkinud,
Nüüd kiidad wanematel' õnneks seda,
Et jumalad neil' toonud rasket häda?

Sa sunnid tänama, et lapsed uppund
Ja jumalad neid päästnud kurja käest:
„Kes teab, mis surma oleksiwad kukkund,
Kui õnn neid poleks warjand kahju eest?"
Kumb kõnedest on sinul wõlsil tukkund,
Kumb tõesti wälja tulnud südamest?
Sull' pidand sündimine tänu looma,
Ja täna laste surm uut kiitust tooma!

Oh ütle, mees! kes julgust sulle annud
Nii kahekeelik seista rahwa ees?
Rask' wiletsus on kõigil' kurbtust kannud,
Sest walust wõtab osa igamees.
Kes teiste üle sind on meistriks pannud —
Kui seisaks tarkus üksi sinu sees?
Üksainus, puhas armastuse wägi
On, — mis meil inimlikku sidet tegi?

Sa wiska maha preestri riided seljast,
Kui armastust sul pole südames!
Kõik tühi temp, kel hiilgus paistab wäljast
Ja taewataim ei kaswa hinge sees!
Sa trööst'i kurba, aita kehwa, näljast —
Ja ole kõigis kujuks teistel' ees!
Mis Ukku teeb; — on warjul sinu silmal,
Seepärast: ära luiska sa maailmal'!

Fr. R. Kreutzwald.

Mure — Rõõm.

Rõõm ja mure kaksikwennad,
Kaksiklapsed loomus' kojas,
Kõnniwad käsi käessa,
Rändawad sammu sammussa.
Üks neid isa sünnitanud,
Ema üks neid imetanud,
Ühes kätkis kiigutanud.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 86—92.

Kuidas sulle nägemata
Tuleb õnn ja kewade:
Wiletsusest kogemata
Leiad sina õnnetee.

Fr. R. Kreutzwald.

On saatus raske ja wiletsus suur,
Sa wagusalt kannata, oota;
Sest kurbtus on alati rõõmude juur
Ja murest wõid õnne sa loota.

O. Brunberg.

Keda mure hoiab omas süles,
Tähtsusele need ei ärka üles.

Jakob Liiw.

Rõõm on meil' antud Jumalast,
Sest teeb see wäga rumalast',
Kes rõõmu põlgab, nukraks jääb
Ja mure ikkes käib.

J. W. Jannsen.

Silmawesi.

Kui inimene tuleb ilmale,
Siis silmaweega nutab, wäetike,
Ja õnnistades paneb ema kätt
Siis lapse päha, ema silmas — wett.

Laps kaswab rõõmu sees ja waewas ka,
Ja mis ei mõista öelda sõnaga,
Siis süda räägib seda selgeste
Tall' silmaweega: „tänu emake!"

Siin kaswab meheks üles poisike,
Sääl plikast saanud kena neiuke:
Nad lähwad paari, saawad laulatud
Ja silmawees saab truudust lubatud.

Nüüd tuleb rõõmu hulka wiletsus,
Ja mehe südant koormab kurwastus;
Waat' naene loodab Taewaisa pääl'
Ja silmaweega ütleb: „looda weel!"

Mees läheb wanaks, tuleb wiimne tund,
Hing, ihu wäsind, — nõudwad surmaund;
Ta omaksed ta ümber leinawad
Ja silmawees weel wiimaks tänawad.

Ent sureja ju taewarõõmu näeb
Ja palwes lastelapsi õnnistab,
Nüüd hingab weel, — nüüd sureb rahuga;
Weel silmis wesi: „Jumal teiega!"

W. Kentmann.

Leinaja.

Kurwal meelel kõnnin mina,
Süda rinnus rõõmuta.
Selgest' waatab taewasina,
Aga mind ei trööfsti ta.

Lustiline lauluhelin
  Kõlab kõrwu minule,
  Aga rõõmus keeltekõlin
  Kurwemaks teeb südame.

Siis kui teistel rõõmutujud,
  Seisan mina silmad wees,
  Kurwastuse leinakujud
  Wõtwad aset minu ees.

Kõik mu õnn ja õitsew ootus
  Lõppes ära olemast,
  Sest mul langes ainus lootus
  Külma hauda haledast'.

K. A. Hermann.

Miks sa nutad, lillekene?

Miks sa nutad, lillekene,
  Nupud sul täis pisaraid?
  Kas sa rasket hingewalu,
  Hellake, ka tunda said?

On sull' Eesti pind ka rääkind,
  Waikne öö sull' teada ann'd
  Ennemuistsest rõõmupõlwest,
  Kadund õnnest pajatand?

Tõsta pääd, mu õiekene,
  Koit on saanud isandaks!
  Omad terad hiilgwad saadab,
  Et nad nuttu kuiwataks.

Kui ta lõunawalgust puistab
  Üle õitswa isamaa:
  Oh kuis tahame tall' tänu,
  Õis, siis wastu õhata!

L. Koidula.

Pisarad.

Kewadisel koidu a'al
Wara kõnd'sin niidu ra'al:
Tuhat, tuhat pisarat
Kasteheintel kiiksiwad.

Küsin ühelt sedamaid:
„Pisar, kust sa siia said;
Kiigud tormi, tuule ees,
Koidupaistel rohu sees?“

Kostab wastu: — kuuled sa,
Muru all mu kodumaa;
Sinna sinu wanemad
Muistena meid külw'siwad.

Tasa õhtul tuleme
Mustast kodust murule,
Õõse teine teisega
Nutukülwi mõtlema.

Paistab taewas päikene,
Lähme jälle mullasse;
Öö meid walus ilma lõi,
Sest ei walgust näha wõi. —

Kuulsin kurba kaebamist:
Silmad läik'sid pisarist —
Palju neid siis nutsin ma
Teiste hulka kastessa.

Ado Reinwald.

Su murelaps wist olen mina.

Su murelaps wist olen mina,
Oh elu must ja murelik!
Nii läbipääsemata sina
Ja otsata kui igawik.

Hall igawene udu katab
Su taewa madala ning maa
Ja ämarus kõik kinni matab —
Ei silmi seletada saa.

Küll kõik nii waikne, kõik nii waga,
Täis rahu ämaruse ilm, —
Kuid igatsus ei uinu aga,
Ei suigu sihti otsiw silm.

Waid hinges eksib kauge kaja
Ja heljub walgus, wabadus.
Kas purustan su uduraja,
Oh neetud ööde ämarus?

Marie Heiberg.

Käisin üksi tähte walgel.

Käisin üksi tähte walgel
Mööda pikka teed;
Ümber uinus wärske lumi,
Kaugel sõitsid reed.

Leinal nuttis minu süda. . .
Tühi põllunõlw. . .
Üle selle läks mu rada,
Pikk kui elupõlw.

Waatasin ma kaugemale —
Ei sääl sihti näe. . .
Mure musta hobusega
Sõitis üle mäe. . .

Marie Heiberg.

Üksi.

Üksi olles tõuswad üles
Mõtted kurwakujulised,
Nagu pilwe paisumised
Tõuswad sumbund õhu süles.

Üksi olla — kadund tunnid
Meie elu wõõruspidul;
Põhjatuul me tunde idul
Surmab meie õrnad sunnid.

Puu, mis wõtsid tulest ära,
Kustus tema küljest tuli;
Kui ta teiste seltsis oli,
Paistis tema tulesära.

Üksi, üksi — oh mis kare!
Tuba on kui wangikoda,
Südames kui piinaoda,
Rind kui põlend templi ware.

Sõbrad, teie seltsi tõttaks
Igal päewal, kui ka tunnil!
Puhuks juttu soojal sunnil,
Teie kõnest osa wõtaks.

Aga, mis ma kaeban waewa!
Taewas ise aitku kanda,
Kui on maru kõrberanda
Wirutand mu elulaewa.

P. Jakobson.

Kaebtus.

Oh tunneksid sa seda walu,
Mis minu põue põhjas keeb,
Sa hüüaksid: „ma kuulen, palu,
Mis sinu hinge terweks teeb!“

Ei ööl ei päewal pole rahu,
Ei silma saa ma enam und,
Ei rõõm mu rinda enam mahu,
Ei õnne näe, mis enne tunn'd.

Mis saab sel wiisil wiimaks minust,
Kui abi mulle sa ei loo?
Mu lootus tuleb üksnes sinust —
Oh tule, tule, õnne too!

M. J. Eisen.

Hallikal.

Waikses metsas, hallikal
Suwe õhtul ilusal
Istus neiu mõtetes,
Hallik wulises ta ees.

Häält sääl tõstes õrnemalt
Küsis neiu hallikalt:
„Hallik, miks käid sala teed
Ja nii kurwalt wulised?

Warjad nagu igatsust,
Just kui kurba saladust;
Kes sind sünnitas, et sa
Kaebad tummalt, lõpmata?"

Hallik nagu walu sees
Wastust andes wulises:
— Ära küsi, õrnake,
Kes mind saatis ilmale!

Kurwal, kadund muistsel a'al,
Õnnetumal elura'al
Nuttis neiu waluga
Palju siin kord salaja;

Saatis pisaratega
Sala walu rändama:
Tema nutust sündsin ma
Sambla süles salaja.

Rändan kurwalt rahuta
Sala teed siin lõpmata;
Neiu nutt mind ilma tõi,
Ei ma rahu leida wõi. —

Hallik woolas edasi,
Sala, wilu radasi,
Neiu nuttis metsa all
Kaua, kaua hallikal.

Kristjan Mauer.

Ma küdewasse ahju heitsin lehed.

Ma küdewasse ahju heitsin lehed,
Kus olid mustad muremõtted pääl,
Ja ise naersin, nutsin seda nähes,
Kui tuleleek neid ahnelt neelas sääl.

Oot, oot, te mured, kes meist korra wõidab
Ja kumma tuli kumba ära sööb?
Te enne mult, kuid teilt nüüd mina küsin:
Hõi! kumb meist kumba maha lööb?

Kuid nagu walu tuksatas mul põues
Ja nagu tühjus tundus otsatu . . .
Mis siis, kui muresidki enam pole
Ja rõõmud on kui raagus lehepuu?

Ma kohkusin . . . Ju kadusiwad lehed . . .
Ja süda . . . süda seisatas mul sees . . .
Kuid mure warsti jälle tuikas rinnas —
Ei olnud surma leidnud leekides.

Nüüd nutsin, naersin jälle selle üle,
Et mure uuest' õhkus rinnas mul.
Mul oli tundmus, nagu metsapuudel,
Kui pakatawad sooja tulekul.

Las' olla mure minu seltsiline,
Ei teda lahutada minust saa!
Kel öö on must, see alles mõistab
Ka koidukuma, päikest ihata.

Oh kumaks koit! siis punetaks kui neitsid
Hulk walgepäiseid, puhtaid mägesid!
Oh tõuseks päik', siis ärkaks nagu orus
Hulk hange wilus uinund wägesid!

Gustaw Suits.

Ei tea, ei tea! . . .

Puu kaswamas jõekaldal
On tüwel tüsedal,
Kuid ussi perekond kuri
Tal asumas koore all.

Nad ära õõnestanud
On sisu ja südame ka,
Kui pea wõib langeda kokku
Puu kõige koorega. . .

Ja närimas minu rinnas
On kurbtuse ussikeel. . .
Ei tea, ei tea, kui kaua
Wõib seista temagi weel? . . .

P. Grünfeldt.

Halasta ja kannata.

Kui kusagil näed rõhutut,
Üht südant walust koormatud,
Kas süüdlane, kas süüta ta:
Oh halasta ja kannata!

Waat', mäe otsas kaswawad
Nii noored, rõõmsad kasepuud:
Küll tihedad nad, nägusad
Ja — ladwad siiski kõwerad.

Ei tea mil, ei kuidas sa,
Kuid seda mõistad arwata,
Et tuulehoog neid wintsutas
Ja nende ladwad lagestas.

Nii elu meiega just teeb:
Ta lõhub noored südamed,
Neid wõõra tee pääl' käänab ta,
Mil? Kuidas? Seda näe sa!

Kuid musta rada seletad,
Ja waikselt haawa üksi näed:
Ei, kelle sõrm tend haawatas,
Kui palju süda kannatas!

Rõõm ühte näkku ikka tääl —
Käib walu ise teede pääl.
Kas süüdlane, kas süüta ta!
Hing, halasta ja kannata!

L. Koidula.

Ära kaeba!

Ära ilmal' walu kaeba,
Ära kaeba pisaraid;
Ilm ei usu, et sa elust
Nopid ainult ohakaid.

Kui ka ilm näeb sinu walu,
Usu, tal on raudne rind;
Küll ta pilkama ja naerma
Igatahes walmis sind.

Kaeba õhtul kuldse kuule,
Ütle hõbe tähtele, —
Neil on osawõtlik süda
Sinu wastu täiesti.

Kuldne kuu lööb kahwatama,
Kurwalt kõnnib taewa all,
Tähed hõbehelgil hüüdwad:
„Looda, õnn weel saadawal!"

O. Grossschmidt.

Miks tahad sa?

Miks tahad sa maailma
Auu, kiitust otsida?
Kui põhk nad pöörwad kõrwa
Tõest iga tuulega.
Su oma südant muuda,
End — pühakojaks sa:
Säält arusaamist nõua,
Mis kuskilt leiad sa.

Kui õigust tegid, ärgu
Maailma tänu, õnn
Sul olgu; parem tänu
Su tegu ise on.
Su kõrwa ikka leidku
Su wenna hädahääl;
Su süda lahti olgu
Ta walul' igal a'al!

Ja kui ei keegi aru
Su hingenutust saa, —
Ei pea neid sa põlg'ma,
Seepärast wihkama;
Üht paika leiad ikka:
Su oma südame —
Sa, kuhu teistelt kõrwa
Wõid peita silmawee.

Kui mõistad õiget wiisi
Ta sõna kuulata,
Ka rikast wara pruuki:
Tõest õndsam oled sa,
Kui rahwa hale meele
Ja rõõmukisa all!
Su südames — sääl oled
Sa õigel isamaal.

L. Koidula.

Armasta ja kannata!

Süda, ei sa kaugelt pea
Tõsist õnne otsima;
Wagusi, kuid looda, usu,
Armasta ja kannata!

Wõiksid sa maailma otsa
Tuule tiiwul lennata;
Süda, sinu soowimised
Ikka tuleks ühes ka!

Ei maailmal rahu anda,
Petelik on tema õnn:
Mis ta eila õnneks kiitis,
Tuulemäng see homme on!

Sest, mu süda, ära kaugelt
Tõsist õnne otsi sa!
Wagusi, kuid looda, usu,
Armasta ja kannata!

L. Koidula.

Maailmale ära ütle.

Silm, üles taewa poole tõuse,
Kui koormab waew sind, ahastus,
Säält tähepaistest jõudu nõua,
Kui siin sind kiusab kadedus.
Ja leiad pisaraid weel, nuta
Oh warjul nuta, salaja!
Maailma nähes aga ial,
Hing, ära walu ilmuta!

Kui rumalus sind, õelus laimab,
Oh püüa wõtta salaja
Uut jõudu, kinnitust ja lootust,
Tööd uues usus algata.
Sul hingab rinnas kohtumõistja,
Kui õigust tegid, eksisid:
Maailma ees, oh ära ial,
Hing, näita, kuidas wõitlesid!

Ja õnnistab suur Looja armus
Su kättetegu, leidsid sa
Teist südant, kes truu armastuses
Kõik tahab kanda sinuga;
Kui rõõmupuna palges kumab,
Õnn südant ajab tuksuma:
Oh kadedat maailma ära
Siis hüüa, saad kahetsema!

Käi sirgel sammul õiget rada!
Ei kuningaid — kas kähiseb
Maailm ka — tohi sina karta!
Kuid kuri weri wäriseb!
Su Looja ette ööse warjul
Sa omad põlwed nikuta
Ja palu: „Sinu sõna sündku!"
Maailma — ära rooma sa!

Ja tuleb ülewalt sull', süda,
Kord kõige raskem karistus,
Siis täielt muu kõik maha jäägu —
Kust tuleb haaw, säält parandus.
Ja tahaks lõhkeda ka süda:
Jää wait, jää wait ja kannata!
Kui sina tead ja Looja taewas —
Maailma — ära hüüa sa!

L. Koidula.

Metsas.

Kui õela rahwa laim ja kurjus
On haawanud su südame,
Siis astu inimeste seltsist
Ja saada sammud metsasse.

Sääl künkad, kannud, puud ja põõsad
Su walust osa wõtawad,
Sest wälgulöögist, tuulest, tormist
On tihti haawu saanud nad.

Neil pisaraid küll osaks pole,
Et nutaks ühes sinuga,
Kuid tummalt lehed sahisewad,
Kui tahaks kätt sul pigista'.

Mathilde Flink.

Haige linnuke.

Oru sees, kus woolab oja
Jõus suures, täies,
Leidsin kurwa linnupoja
Ehaajal käies.

„Wäetike, kus on su ema?“
Küsisin ma lindu,
— Läinud! — wastab mulle tema
— Walu rõhub rindu! . . .

Ühes tahtis ta mind wiia,
Olen haige, wäike,
Pidi maha jätma siia,
Kurwalt paistab päike! . . .

Ise wöörsile ta tõttis,
Surma siin nüüd ootan,
Teised ta kõik ligi wõttis,
Üksi ootan, loodan. . .

Wahest aeg ka minu tiiwad
Paisutab kord kangeks,
Et mu wöörsile nad wiiwad,
Et ei merde langeks. —

„Linnuke, oh ära kurda,
Sind ma kodu kannan;
Surm ei tohi sind weel murda,
Paigaks puuri annan. . . .

Suhkrut, saia sulle söödan
Kuni kewadeni,
Röösa piimaga sind joodan —
Kannatad sa seni?“

— Oh ma palun, lahti lase,
Ei su troost mind murra;
Metsas on mu sünniase,
Sääl ka tahan surra! —

P. Grünfeldt.

Eha a'al.

Ma kõnd'sin õhtu eha a'al,
Kui lõpnud päewatöö
Sääl halja heina aasa pääl,
Sest waikne oli öö.

Ma kuulsin kaugelt kõlawat
Üht lauluhelinat:
See laul, ning laulja oliwad
Mull' tutwad mõlemad.

See laulja oli neiuke,
Kes uhke meelega
Mind wõttis ära põlgada,
Läks teise kaenlasse!

Mu südamest siis sedamaid
Rõõm, rahu kadusid
Ja palgelt palju pisaraid
Ka maha sadasid.

A. Rennit.

Neiu hallikal.

Õitswas orus, puude wilus,
Istus neiu hallikal,
Waatis, kuidas selge wesi
Weerles mäe seest kõlinal.

Palawalt ta süda tuksus;
Wärisedes wõttis ta
Külma wett ja pani põuue:
„Närtsind süda, jahtu sa!

Palaw walu põues leegib,
Mässab ilma otsata,
Süüta wesi sügawusest,
Jahuta mu südant sa!

Oh mu süda, kord ta oli
Selge, kui see hallikas;
Wagad lustilaulud käisid
Tema ümber mängimas.

Tundmused ja mõtted jooksid
Temast wälja kõlinal;
Nagu hallik süüta, puhas,
Tuksub ta mu rinna all!

Hiljem tuli inimene,
Peigmees, puhas nagu kuld,
Wiskas minu südamesse
Lõkendawat elutuld.

Süda leegib alles lõkkes,
Peigmeest katab jahe muld!
Selge hallik, oma weega
Jahuta mu elutuld!"

Nõnda rääkis närtsind neiu
Ahastades südamest,
Hallik — ei ta kuulnud seda,
Ei ta laus'nud sõnakest!

Tasa tema hõbelaened
Weer'sid mäe südamest;
Kadusiwad õitswa orgu
Neiu ette tasakest'!

Ado Reinwald.

Kes kibuwitsa krooni all.

Kes kibuwitsa krooni all
Käib õhates ja murtud,
Ei see wäärt ole, et on tal
Pärg päha kanda antud.

Kes rändab nuttes okasteed,
Ei trööstti toeks ole,
See tunnistab, et kõrgem meel
Ta hinges paistmas pole.

Ja taewa walgus temale
Ei ial saa ilmunema,
Küll ennem päike pimesse
Ta eest saab peitunema.

Kui tõesti ei leia sa
Su ristis röömutilka,
Siis muud sa teenind pole ka,
Kui okas-koorma hulka.

Sest üles, silm, ja süda noor,
Nii kaua kui sul elu!
Siis warjab hinge õnneloor,
Ei wõi sind wõita walu.

J. Järw.

Kus on?

Kus on, kus on kurwa kodu,
Kus on halwa aseke,
Lesenaese nutunurka,
Waeselapse warjupaik?

Sääl, kus tuul on toa teinud,
Wesi palgid weeretand,
Sadu seinad sammeldanud,
Kaste mangand katukse.

Sääl on, sääl on kurwa kodu,
Sääl on halwa aseke,
Lesenaese nutunurka,
Waeselapse warjupaik.

Rahwalaul.

Järwe pääl.

Ilm ilus ja waikne on järwepind,
Paat liigub nii tasa, nii tasa, —
Nii tasa kui tuksub rahulik rind,
Kel tundmata tormide kisa.

Weepeeglisse pilgub pilwedest kuu
Ja tähed on tumedalt näha,
Ning Närska pool laulab üks neiusuu
Ja Männamäe taga näis eha.

Me istume paadi sees hulgana,
Rõõm kõikidel hinges asub,
Ja mõnestki silmast pool salaja,
Pilk pilkusi õndsasti tasub . . .

Kuid mina? . . Suu naeratab minulgi ka;
Teen nalja, a'an teistega juttu, —
Nii pean! . . Ei ükski siis märgata saa,
Kuis warjab silm wägisi nuttu.

Ei ükski siis näe, kuis salaja sääl
Ma lillesid kimbuks köidan,
Kaks sõnakest kirjutan kaardi pääl'
Ja üheskoos laentesse heidan.

Mul palaw, ma wäsind, — wist sõudmisest?
Kui puhata tahaksin wähe, . .
Silm mõõdab wetes wee sügawust,
Kuis põhjas kõik waikne ja jahe.

A. Rennit.

Trööstija.

Ööpik hüüdis mulle: hüüa!
Lõo laulis: laulu löö!
Neiu naeris: püüa, püüa!
Muidu tuleb mureöö! . .

Hüüdsin siis, kui ööpik tahtis,
Laulsin siis, kui lõoke
Pilwepiirelt alla wahtis:
Kurbtus jäi mull' südame . . .

Ei mind trööstind laulud enam;
Ei mind aitnud hüüdmised.
Üksi neiukene kenam
Täitis kõik mu püüdmised.

P. Grünfeldt.

Mured mingu.

Murepäewi pidama
Liiaks noor weel olen,
Aegsast' küll weel murega
Korra kokku tulen.

Murekoormat kandema
Nõder weel mu turi,
Mures nutmist lubama
Süda mul liig kuri.

Murekoormat hobune
Kandku oma seljas, —
Tema turi tugewam,
Kandmas hobu wäljas.

Murekoormat mõrudat
Kandku merelaene;
Laene harjund kandema,
Kannab laewu, waene.

Ma ei taha õhata,
Tahan rõõmus olla,
Tahan tantsi, hõisata,
Rõõmsa seltsi tulla!

M. J. Eisen.

Elukoorem.

Muremõtted, minge metsa,
Elada ma tahan weel!
Tahan õnnest, rõõmust laulda
Okkalisel eluteel.

Õnne pole palju leida —
Koidab, kaob nii usinast,
Siiski tahaks teda püüda,
Nagu pärlit sügawast.

Kui ka ei saa õnne kätte,
Waewab wäeti uueste,
Wiskab nöörid, noodad wälja,
Tormab tema järele.

Langen koorma alla kokku —
Kas see mul siis mehine?
Elukoormat tahan kanda
Kuni haua äärele!

Ado Reinwald.

Minu laul.

Kui õhtuehal uinub
Kõik loodus rahu sees,
Siis seisan akne ääres
Ma, wesi silmades.

Siis wõin ma laulu laulda,
Sest siis ei kuule ilm,
Kes ütleb, et mu luule
On tõsine ja külm.

Jah, minu laul ei pane
Küll südant hõiskama,
Sest iseenesele
Ma olen loonud ta.

Oh, minu suu ei oska
Ju õnnel hõisata
Seepärast, et mu hinges
On surmal kodumaa.

Mu laul ei jõua teisi,
Kes kurwad, elusta' —
Kuid minu põuue walab
Ta troosti lõpmata.

Muist koormat maha paned,
Siis kergemaks ta saab —
Nii on ka hingewalus:
Laul muret kergendab.

Marie Haawa.

Jääroosid.

Ja põhjamere lähedale,
Kus suwi on nii lühike,
Kus pole kuuma kõrbeliiwa,
Waid jää, ma teeksin pesakse.

Aeg ujuks nagu unenägu,
Ma elaks waikselt, üksinda,
Mu onni ümber suwel nõges
Ja talwel lumi hangena.

Ja põhjanael ja wirmalised
Ööd suudleksiwad sārama, —
Mu hinges waiksel, waiksel ilul
Jääroosid lööwad õitsema. . . .

Marie Haawa.

Meie hinged.

Su hinges närtsinud on anemonid, —
Säält põgenenud kaunis kewade
Ja tige nõges piirab ainust lille,
Mis suwel tärkas tumepunane.

Sul külm ja kahwatu on silmasine,
Mull' hilist lille tahad pakkuda:
Ah! mürgitaimed haawaksid su käsa,
Las', sõber, teda hinges närtsida!

Ka minu hinges kustund päiksepaiste,
Sääl ükski roos ei enam õitsma löö —
Ei taewa tähed minu silmas sära.
Meil mõlematel' lähenemas öö.

Marie Haawa.

Oh jätke!

Oh jätke rõõmsatele nende naer
Ja kurbadele nende nutt,
Ning ärge eksitage kumbagi!
Sest ülekohus on kui rõhuw muinasjutt,
Kus sees on surm ja tuli, wääwlihais;
Kõik kurwaks teeb, kus oli rõõmus meel,
Kus huultel wiibis süüta lõbunaer.
Kuid sääl, kus õnnetus on südamesse
Nii walusasti omi haawu löönud,
Kus silmist pisar jookseb, haawust weri,
Sääl ärgu olgu troostiks narritants,
Ei lõbupill, ei toores naljakõne.
Sääl parandust toob üksnes aeg ja rahu
Ja osawõtlik süda, õrnad käed,
Mis haawu siduma on wilunud,

Mis suutwad kuiwatada pisaraid.
Kuid jõle see, kes püüab rõõmutulde
Nii hoolimatalt kurbtust kallata,
Ja kurwastust siis tahab uuest' jälle
Säälsamas ära pöörda rõõmuga.

P. Jakobson.

Ilugeme, kui me wõime,
Kärageme, kui me käime,
Noored noorela ialla,
Parajaila põlwedella!

Ma ise ilutegija,
Alles rõõmu algejani;
Ilu kannan kaasaksana,
Rõõmu räti nurgassana,
Naljalood narmaassa.

Rahwalaul.

Üles, üles!

Üles, üles, hellad wennad!
Üles, üles!
Sõidame nüüd sööru mäele.
Üles, üles!
Sääl me rõõmu rõkatame.
Üles, üles!
Laulu lahket laksutame.
Üles, üles!
Sääl me sööme sõsterida.
Üles, üles!
Paugutame pähkelida.
Üles, üles!

Sääl on meeled mesitsemas.
Üles, üles!
Südamed sääl sütinemas.
Üles, üles!

Rahwalaul.

Tulge kiigele, küla naesed,
Tooge munad, tooge kanad,
Tooge linnud lehtajalad,
Tooge pardid paelakaela,
Tooge audujad harakad,
Tooge waakujad wareksed!

Rahwalaul.

Kiigel.

Ilus neitsike, nägusam neidude seast,
Tule kiigele kiikuma kaunide reast!
Kena kaasik on kaswamas wainude teel,
Kenam kiigeke kiikumas kaasiku eel.

Seda lusti ja röömu, kui laulame sääl,
Kuna ülewal õhus meil heliseb hääl:
Jalad heljuwad, kenasti kiiguwad käed,
Lõbu loomas on lahkemad taewased wäed!

Ära karda, mu kaunike, kadeda tööd!
Ega jõua nad jätkata uinuse ööd.
Elu armsam ja lahkem ning lõbusam siis,
Kuna kombe on korras ja wiisakas wiis.

J. Bergmann.

Laulma kutsumine.

Tule nüüd, tule nüüd hõiskama,
Oh sõbrakene, ühes minuga!
Kõlagu, helagu lauluhääl
Nii maa kui mere pääl.

Ilm on ilus, hääl on hää,
Rind on rõõmus, soe on pää,
Keha kerge nii kui kuul,
Jalg nii tuline kui tuul.

Oh kui kaunist' linnukesed laulwad,
Süda hakkab hüppama!
Kui mu kõrwad ial seda kuulwad,
Läheb suu mul helisema ka.

K. A. Hermann.

Rõõmus mees.

Ma olen üks rõõmus ja lustilik mees
Ja tuline waim, see elab mu sees;
See elustab, kihutab, põleb ja keeb
Ja alati nalja teeb.
Kui tuleb mind waatama wiletsus
Ehk kohutama kurwastus,
Ei anna ma südames neile maad,
Kui nad ka tahawad.

Kui kõht on mul täis, siis ka meel on mul hää,
Saab sõprade seltsis soojaks weel pää,
Siis hüppan ja kargan, löön kepsu, kui tall
Teeb kewade puude all.
Mul pole ka ialgi süda külm,
Kui silmitseb mind ilus silm,
Siis kenasid kõnesid kedrab keel,
Siis mahe mõlgub meel.

Ja süda mul süttib ja õnn on mul uus,
Kui lauluwiis lahkelt kõlab mu suus;
Kõik mõrudus, mure mu meelest on läind
Ja rõõmule aset teind.
Nii maitsen ja armastan, laulan ma,
Sest siis on magus elada;
Oh lõpeks mu elu kord lauluga,
Kui lähen magama!

K. A. Hermann.

Laula ja hõiska!

Oh laula ja hõiska,
Sest lauluaeg on käes!
Su priiuse kõla,
See helisegu wäes!

Kõik muret ja häda
Oh unusta nüüd!
Ja südant sul täitku
Ükspäinis rõõm ja hüüd!

Mis maksab muretsus,
Mis saadab kurwastus,
Ehk kui sul alati
Üks ai! ja ah! on suus?

Kui aga saadad sa
Kõik mured minema,
Ja ajad hingest, mis sulle walu teeb,
Siis kõik su asi sul parem korda läeb.

Sest ole rõõmus sa
Ja ikka lauluga
Sa elu pahandust
Ja walu wähenda.

Ja mõtle järele,
Eks ole tõsi see,
Et mure tarwis sind
Ei loodud ilmale?

Kui oled õige mees,
Kel rahu südames,
Siis elad ilmas sa
Kui lillepõõsa sees.

K. A. Hermann.

Rõõmus laulja.

Ma olen rõõmus laulumees,
Kes saunades ja lossides,
Häält tõstab ilma hinnata
Ja kõiki tahaks rõõmusta':
Ma olen rõõmus laulja!

Kui tõuseb päike hommikul,
On helisemas minu hääl,
Kui õhtu looja weereb ta,
Siis lähen lauldes magama:
Ma olen rõõmus laulja!

Ei püüa auu, ei rikkust ma,
Waid olen rahul sellega,
Et Eestimaa mul jalge all,
Tükk sinist taewast pää pääl:
Ma olen rõõmus laulja!

Et sõitku rikkad tõldades
Ja käigu siidis, sammetis,
Mis tühi on, läeb tühja ka,
Ma ütlen seda rõõmuga:
Ma olen rõõmus laulja!

Kui teistest palju räägitaks'
Ja nende nime kiidetaks',
Siis teen ma nii kui kukulind,
Kes ikka ise kiidab end:
Ma olen rõõmus laulja!

Kui teistel pale higistab,
Neid waew ja mure pigistab.
Siis elan mina mureta,
Teen tööd, söön leiba rõõmuga:
Ma olen rõõmus laulja!

J. W. Jannsen.

Linda.

Linda seisab kahwatanud palgel
Irumäel kaunil koidualgel,
Waatleb sortsilaste sala mängu,
Näeb, et iluelu jäänud kängu.

Waatab üle ühe, teise õla,
Kuni tammikutest tõuseb kõla.
Elulootus asub tema põuue;
Linda ruttab sirgel sammul õuue.

Mõnus pidu algab Taara talus:
Puu ning põõsas ärkab üles salus;
Kask, kes jõudnud kõrge kalju tippu,
Lehwiteleb wõimsalt wõidulippu.

Murueide tütred siidilooris
Käiwad üles, käiwad alla kooris;
Huultel kannab nende sula-sugu
Kangelaste kalewite lugu.

Ilm on pääsend sortsilaste kärast;
Linda nutab suure rõõmu pärast.

Kus ta pisar kastab põllupinda,
Sääl saab kibuwitski roosi rinda.

Fr. Kuhlbars.

Rõõm ja haledus.

Rõõm ja haledus meelt täitwad
Kui maamullast kewade
Mitmet karwa lilled tõuswad
Pikast unest ülesse.

Rõõm ja haledus meelt täitwad,
Laulikul kui rinna seest
Õrnad laulud üles tõuswad,
Waikselt tasahiljukest'.

Rõõm ja haledus meelt täitwad,
Kui näen truuist südamest
Armastuse õisi tõuswat,
Mis ei närtsi igawest'.

Fr. Brandt.

Mingem nüüd!

Mingem nüüd!
Mingem marssides nüüd!
Mingem laanele ja lepikusse laulma!
Mingem murule,
Käigem künkale,
Kus on lõokeste, ööpikute hüüd.
Olgu rõõmsad meil marssides meeled,
Hüüdku lahedasti, lõbusasti keeled!
Olgu rõõm,
Olgu rõõm see, mis juhatab meid nüüd!

K. A. Hermann.

Lahkumine.

Kellel' Looja õnneks loonud,
Põuue ise peitu pannud
Waimu wõimel wägewamaks
Tarkusele terasemaks,
Keha rammul kangemaksa
Teiste üle lasknud tõusta,
Weerenegu wõõra maale
Suurt maailma silmamaie,
Taara tarkust tunnistama,
Jumaliku imedusi
Walwul silmil waatamaie.

Kalewipoeg XVI. 1094—1104.

Lahkumine.

Waiksel õhtuõhu sõudel
Tuleb kuldne kewade,
Süda paisub tema jõudel,
Rändaks üle mägede.
Waat', kus udu orgu heidab,
Lillekesi ära peidab,
Säält siis läheb minu tee
Kodukohast kaugele.

Jumalaga, isatalu,
Lapsepõlwe mängumaa,
Jumalaga, metsasalu,
Jääge õitsma minuta!
Elu lõhnab tuhat lillest,
Õhkub iga õilme küllest,
Kutsub rõõmsa rändaja
Üle mäe ja lageda.

Armuwõõ meid hoiab kõiki,
Olgu kaugel, ligidal,
Taewas saadab meie käiki,
Kas me siin ehk kaugel maal.
Küll ma ükskord jõuan jälle
Sinu halja küngastele,
Teretan sind rõõmuga,
Lapsepõlwe mängumaa!

P. Jakobson.

Jää terweks!

Jää terweks õnn! Nüüd jumalaga,
Mu siiamaalne seltsimees!
Küll oli kaunis, kallis aga
Su kaasas käia ilma sees.

Ehk küll sa mind ei kätel kannud,
Su armulaps ei olnud ma,
Ei kuldses kätkis kiigutanud,
Ei jootnud oma rinnal ka.

Sa harwa ennast kaugelt näites —
Mull' wahest waates wilkusid
Ja wast ka mönda soowi täites
Lõid hinges püha pilkusid.

Nüüd aga kõik on mööda, mööda;
„Siit saadik", ütled, „olgu küll!"
Ei kauemine taha jääda
Sa eluseltsiliseks mull'!

Nüüd seisame siin teedeharul,
Kus wiimne lahkumine käe;
Jään üksi wintsutada marul,
Ei teine teist me enam näe!

Jää terweks! Sõprus oli püha,
Ka lahkumine püha nüüd;
Me mälestuse õnnist eha,
Ei tumedaks tee ükski riid.

Jää terweks! Mine saada teisi —
Üht kallist kanna käte pääl
Ja puista eluehte õisi —
Ka minu osa tema teel!

Jää terweks! Ei see olla wõinud,
Mis sinult lootes ihkasin!
Et sa mind oleks sinna wiinud,
Kus hingel igatsuse linn.

Jää terweks! Kui silm pisarates,
Kui rind ka walust lõhkebki —
Ei siiski kaeba nurisedes . . .
Jää terweks! . . Taewas tahtis nii!

A. Rennit.

Maalt lahkumine.

Jumalaga, metsasalud,
Haljad künkad, heinamaad!
Jumalaga, naabritalud,
Wiljawäljad, pikad ra'ad!

Wõõra linna kõrged seinad
Pea mind wastu wõtawad.
Kaugel säält on haljad heinad,
Wõsad, aasad, hallikad.

Oh, ei tahaks ära minna,
Loodus, sinu rüppe seest!
Sinna tahaks, sõuda — sinna,
Kus ma haljust leiaks eest.

Kurwalt lendab elaw waade
Üle põllu, karjamaa,
On kui tänupalwe saade,
On kui wägew tahte ka:

Waat', säält paistwad kuuse ladwad
Nagu tornid ilusad,
Lehk'waid põõsaid kinni katwad
Kasekroonid kahawad.

Lepametsa lahkes wilus
Maasikmarju warrelt sõin,
Ojast, mis nii selge, ilus,
Tihti käe ja suuga jõin.

Sügaw, suur ja salaline
Põlluwaikus igal a'al,
Põllukõne imeline,
Tunderikas kõigel maal.

Waat', sääl kõigub õhukätel
Linnukene lustiga,
Woolaw wesi wilgub lättel,
Läigib jõgi järwega!

Jõe sinetawal pinnal
Laenes tihti wõitlesin,
Kui ma waimustatud rinnal
Tutwatega suplesin.

Jumalaga, metsasalud,
Haljad künkad, heinamaad!
Jumalaga, naabritalud,
Wiljawäljad, pikad ra'ad!

J. Speek.

Kodust lahkudes.

Nüüd lahkun sinust ära,
Mu kallis kodumaa!
Weel paistab päiksesära
Mull' wiimse iluga.
Mu tutwad orud, mäed,
Mu tuttaw murumaa,
Silm wiimast korda näed —
Oh nuta, nuta sa!

Siin kiigutas mind kätel
Mu hella eideke,
Siin lill'de keskel lättel
Suud andsin taadile:
Nüüd jääwad minust maha,
Nüüd pean lahkuma,
Ei enam saa neid näha —
Silm, nuta, nuta sa!

Siin tõstsin jalga arga
Ma käies koplisse,
Siin punusin ma pärga,
Siin laulis linnuke:

Ei unustada jõua
Neid igawesti ma,
Kes wõib mull' trööösti tuua?
Silm, nuta, nuta sa!

Siin kaswasin ma meheks,
Siin tegin wirgalt tööd
Mu isamaale ehteks
Nii päewad kui ka ööd.
Nüüd jääb kõik minust maha,
Ma lahkun waluga,
Ei trööösti sõna taha —
Silm, nuta, nuta sa!

Kõik armud jätan sulle,
Mu õitsew Eesti pind!
Küll taewas toob mind jälle,
Toob kord weel kodu mind.
Ma wannun isa õues
Sull' truudust surmani,
Oh hoia omas põues
Mull' aset wiimati!

Ado Reinwald.

Isatalust lahkumine.

Kui mu kallist isatalu
Jumalaga jätsin ma,
Tundis minu süda walu,
Mis ei wõi ma ütelda.

Wärawalt ma üle wälja
Sõitsin wenna saatusel;
Sõitsin üle nurme selja,
Kust weel kodu nähtawal.

Wend mulle ütles: „ära nuta,
Ära enam kaeba nii!“
Mina wastu: — ära rutta,
Siit näen kodu wiimati!

Hoia hobust kinni wäha,
Las' mind waata tagasi,
Ehk ei saa ma enam näha
Isatalu ialgi!

Jumalaga, isamaja,
Armsad kohad, karjamaa!
Taewas anna, mis teil' waja,
Jumal teid küll õnnista! —

Mihkel Weske.

Sa läksid ära.

Sa läksid. „Jumalaga!“ õelsin mina
Ning pöörsin ennast külmalt kõrwale;
Mu mõtteid kattis nagu surnulina:
Ma matsin poole südant hauasse.

Kui palju olen ma ju nõnda matnud
Mu noorepõlwe luulelossisi!
Kui palju sõpru elusaatus wõtnud,
Kui mitmed suikusiwad surmagi!

Ja igaühte saatsin mina külmalt,
Kui poleks ta mu sõber olnudki;
Ei wankund käsi, weerend pisar silmalt,
Kuid süda mattis sala tundmusi.

Sa läksid. Ei sa aimanudki seda,
Mis tormid möllasid mu südames.
Mis tarwiski? Oh, waiki, rumal süda,
Pää, seisa jälle püsti ilma ees!

J. Jõgewer.

Sôjamehe lahkumine.

Nüüd lahkun ära isamaalt
Ja isamaja warju alt,
Pean wööral' maale minema
Ja saan sääl wööras olema.

Jää Jumalaga, isa sa,
Sull' ütlen tänu otsata,
Et oled poega õpetand
Ja meheks teda kaswatand!

Jää Jumalaga, emake,
Kes armastad mind heldeste!
Sult lahkun mina silmawees,
Su õppust hoian südames.

Nüüd Jumalaga, õeke,
Sind armastan ma hellaste!
Oh ära nuta ärdaste,
Sa rõhud minu südame!

Ja sina, minu neiuke,
Mu ilus, hella õieke!
Nüüd sinust saan ma lahutud
Ja püssi külge laulatud.

Jää Jumalaga, kallis wend,
Oh ära kurwasta nii end!
Mees peab sõtta sammuma
Ja isamaa eest wõitlema.

Nüüd jätke järel' hale nutt,
Mind hõikab käsk, mul kibe rutt.
Mul julgus juurdleb südames
Ja kaswab üles kanguses.

Nüüd Jumalaga, majake,
Kus hoidis mind mu eideke,
Ja muru, kus ma mängisin,
Ja aed, kus puid ma istutin!

Jää Jumalaga, heinamaa,
Ja karjamaa, nurm niiduga,
Ja mets, kus laululind'ega
Ma tõstsin hääle huikama!

Nüüd Jumalaga, orud, mäed,
Ja selged ojad, järwed, jõed,
Kus olen sõudnud, ujunud
Ja mõnda kala püüdenud!

Ja sinul', minu kõrwike,
Ma soowin terwist lahkeste!
Me truuist' tööd küll tegime,
Nüüd haledasti lahkume.

Jää Jumalaga, kirik sa,
Ja kallis koolimaja ka!
Teid igawest' saan tänama
Ja armsast' meeles pidama.

Sa wana tuttaw surnuaid,
Ei tea, kas saad minu luid,
Ehk lahingisse langen ma,
Saan maetud kaugel kaebmata?

Ma tõstan pääst kübara,
Sind, Taewaisa, palun ma:
Oh kaitse kodu wägewast'
Ja iga sõpra, sugulast!

Mihkel Weske.

Kodumaalt lahkujale.

Jumalaga jätma pead
Oma sünnikoha maad,
Kus sul õnnes õitsesiwad
Lapsepõlwe lillera'ad.

Jumalaga jätma pead
Eesti niidud nägusad,
Kus weel meelespea lilled
Õrnas ilus õitsewad.

Jumalaga jätad muru,
Kus kord mängsid lapsena
Ja siis hakkad tõsist elu
Kaugel rajal katsuma.

Jumalaga, Eesti taewas,
Eesti päike, Eesti tuul!
Jumalaga hüüab kõigil'
Wiimast korda sinu huul!

Jumalaga sulle sõbrad
Ühes kooris hüüawad,
Küsides, kas eluwoolus
Neid kord ära unustad?

Pea meeles sünnikohta,
Noorepõlwe sõpru sa, —
Ja su õnn sääl kaugel rajal
Jäägu ikka õitsema.

O. Grossschmidt.

Lahkuja.

Ära pean lahkuma
Armsalt Eesti pinnalt,
Raske õhkamisega,
Isamaa, su rinnalt!

Kadunud on minust nüüd
Kuldsed õnnepäewad,
Kõik mu lust ja rõõmuhüüd
Minust maha jääwad!

Jumalaga, isamaa!
Ehk küll lahkun sinust,
Ei sind siiski unusta,
Kuis sa paistsid kenast'!

Jumalaga, wanemad,
Ja kõik sõbrad, tutt'wad!
Wiimist kord' teil' annan kätt
Ja mu silmad nutwad!

Jumalaga, nurm ja aas
Õitswa lilledega,
Kus ma sagedasti koos
Laulsin sõpradega!

Jumalaga, metsake,
Kus ma noores eas
Hoidsin karja rõõmsaste
Halja puude seas!

Kodu õnn ja iludus
Maha jääwad minust!
Aga arm ja mälestus —
Need ei kustu rinnust!

A. Rennit.

Jumalaga!

Jumalaga! Taewas teab,
Kuhu wiib mind tee,
Aga sinust ta mind peab
Wiima kaugele.
Et ei teele minnes ma
Pisaraid wõi pidada —
Anna andeks mull'!

Pole roosipõõsa all
Ialgi me istunud,
Suwe ööl nii ilusal

Õnne maitsenud,
Ainult walu järgeste
Teine teisel' tegime —
Anna andeks mull'!

Et ei wõi ma ialgi
Unustada sind,
Et ka wõõrsil wagusi
Tuksub sulle rind,
Ja kui käin ma kaugel teel
Sinu juures hing ja meel —
Anna andeks mull'!

G. E. Luiga.

Mind jumalaga jätsid.

Mind jumalaga jätsid —
See oli kord õiekuul —
Nii külm oli sinu käsi!
Ja süda nii raske mul . . .

Sa seisid kahwatades —
Nii surmatõsiselt, waik:
Ma naersin muretat naeru! . .
Kuid see oli wale kõik!

Nüüd eksin üksinda nõmmel . . .
Sa rändad koduta! . .
Ja sügisesed tuuled
Meid suudlewad armuta.

Kas tead, kui kõrge on taewas,
Kui sügaw on pilkane öö,
Kui walus on peidetud pisar . . .
Kui kauge weel kodutee! . . .

Anna Haawa.

Jumalaga jättes waatsid.

Jumalaga jättes waatsid
Eila minu aknale,
Mulle tuhat terwist saatsid,
Tean seda, peiuke!

Õnnel ennast peitsin mina
Lilliokste warjule;
Ei mind näha wõinud sina,
Kulda-kallis peiuke!

Nagu unenäos waatsin
Kaua sulle järele:
Oh — mu terwet ilma saatsin
Sinuga ju kaugele!

Anna Haawa.

Lahkuja.

Wiimsel öösel isamajas
Asemel ma uneta.
Koduke kaob eluajaks —
Süda rinnus leinaja.

Mõtte mälestuses koidab
Eluhommik uueste.
Lõburikas läige loidab
Soojendades südame.

Linnulaul ja metsalillid
Kahisewas kaasikus,
Karjaskäik ja pajupillid,
Marjametsas maasikas.

Muinasjutud, mängiwõidud,
Linnupael ja pimesikk,
Liumägi, lustisõidud —
Ilupidu imelik.

Waikne õhtu, õitsekellad,
Taewatähe kullasilm,
Õhtupalwe, laulud hellad,
Emakese armuhõlm.

Möödas kuldne koiduilu,
Eluhommik hellake!
Wara warjas waewawilu
Pilwe taha päikese.

Wara weeres wesi silma,
Elu tuli halelik.
Linnuke nüüd lendab ilma —
Ilm nii wõõras, walelik.

Wõõras wõim ja wõõras talu,
Jõud ja julgus rinnust kaob.
Hirm ja arm ja hingewalu —
Silmist pisar alla waob.

Ristis kätel wiibin walwel
Tähte walgel wiimse öö;
Isa kätte pühal palwel
Annan oma tee ja töö.

Süda waikib, wagad salmid
Õnnis ema õpetand, —
Need kui taewa rahupalmid
Lapse leina lõpetand.

Ellse Ann.

Millal tuled?

Kaugele sa ikka waatsid,
Waatsid pilweteed,
Tähte poole pilgu saatsid,
Pilgu saatsid,
Leidsid rändwat need.

Nende kombel noorel rammul
Wõtsid kepi sa,
Jätsid maha kiirel sammul,
Kiirel sammul
Kalli kodumaa.

Ütlesid mull' kätt weel andes:
„Kurb on lahkuda!
Ainulte sind meeles kandes,
Meeles kandes
Lähen rändama!"

Ei muud mälestuse annet
Sulle anna ma:
Ära minu wiimist wannet,
Wiimist wannet
Mitte unusta!

Õnn mul kadund, kui tuul suled
Löönud laiali,
Kullakene, millal tuled,
Millal tuled
Jälle tagasi?

M. Kampmann.

Miks nutsin?

Mul weeres pisar silmist walusasti,
Kui jumalaga, kodu, jätsin sind:
Ma nutsin kaua, nutsin kibedasti —
Nii raske oli lahkumisel rind.

Miks nutsin ma — ei suuda seletada,
Ei oska awalduseks ütelda:
Kas kartsin ees ehk kibeduste rada,
Wõi oli kahju kodust lahkuda?

Ei elukibedused koormand waimu —
Mis tühjemat wõis tuua mulle tee?
Ei kodu pärast polnud kahjuaimu —
Mis hääd, mis õnne andis mulle see?

Ma nutsin wist ehk oma noorust taga,
Mis kodunurmel tühjalt närtsinud;
Wõi nutsin jälle muidu, muidu aga,
Wõi nutsin sest, et muud ei osanud . . .

Jakob Tamm.

Soow.

Mull' midagi ei tulnud meele,
Kui jumalaga jätsid sa,
Mis terwituseks kauge teele
Ma sulle pidin soowima.

Nüüd aga uue elura'ale
Sull' saadan soowid järele,
Mis siis, kui läksid wõõral' maale,
Mull' sõnata jäid südame:

Ma soowiksin, et saatus kannaks
Sind läbi elu hellaste
Ja et kõik hääd, mis ilmas, annaks
Ta rohkel kätel sinule!

Ma soowiksin, et õnnepäike
Sull' igawesti naerataks —
Ei tumeneks ta kuldne läike,
Teeks elutee sull' hiilgawaks!

Ma soowiksin, et õnnetused
Ei puutuks ial sinusse,
Et walud, waewad, wiletsused
Jääks igawesti eemale!

Mu õnnesoowid kaugel kandku
Sind hellast' oma käte pääl.
Ja Taewaisa ise andku
Weel tuhat õnne sulle sääl!

Liisa Rejnwald.

Ööpiku surm.

Jumalaga, kohaw laani,
Jumalaga, ilus ilm,
Jumalaga, lahked laulud,
Laulja rind on warsti külm!

Oh küll oli ilus laulda,
Öieaega kuuluta',
Leinaõnnes laulu sisse
Ise ära sulada!

Aga torm ei sallin'd laulu,
Tegi haiget minule, —
Haiget teha on ju kerge
Waesel' laululinnule.

Jumalaga, pikkamisi
Waiksemaks jääb minu rind!
Jumalaga, koidupuna
Suud mull' andes saadab mind!

Anna Haawa.

Luba.

Luba kätt sul pigistada
Wiimast korda weel;
Wiimast korda wast ehk näeme
Üksteist eluteel.

Anna andeks, kui ehk paha
Olen teinud ma,
Et ma lahkuda siit wõiksin
Rahul, koormata.

Unusta, mis salasoowil
Lootis sinult rind,
Unusta, et eluteel sa
Trehwasid kord mind.

Leia rohket rõõmu ilmas,
Leia õnne ka,
Lahkelt lehwigu su üle
Saatus armuga.

Aga kui kord endist tutwust
Mäletad wast sa,
Palun, ära tee siis seda
Pilkesõnaga.

Ja kui surmakella hääle
Tuul toob sinule,
Palun, saada waikne palwe
Mu eest ülesse . . .

H. Põõgelmann.

Reis.

Tuul juhtigu sull' teeda,
Õhud õrnad õpetagu,
Taewa tähed andku tarkust.
Kalewipoeg III. 775–778.

Pikk tee saab lühikeseks koguni,
Kui alati astud sa edasi.
J. Bergmann.

Rändaja.

Tulin linnast. Lumesadu.
Tööd ei leidnud kusagilt.
Lumesadu. Jalad wäsind.
Läbi, läbi näljane.

Kuskil teed, ei tulekiiri;
Aeg ju hiline.
Ennäe, tulukene siiski
Wilgub wastu wiimati!

Koputan ja astun sisse —
Lahkelt lahti tehakse.
Tüdruk wõtab ahjust leiba,
Sooja leiba — mõtelge!

Soe saun ja lõhn nii armas —
Tühi kõht . . . „Kas soowite,
Külamees, wast sooja leiba?"
Murdis tüki minule.

Suure tüki sooja leiba!
Oh küll maitses magus see!
Soe leib ja soe süda,
Perenaene tasane.

„Kust sa tulid, kuhu lähed?
Kas sul naene, wõõras mees?"
— Säält ma tulen, sinna lähen,
Olen waene reisimees. —

„Mitu wenda sul, wõi õde?
Isa, ema elawad?"
— Mina üksi! Kibe tõde,
Kõik nad ära suriwad. —

„Tibi-tibi, tibi-tibi —
Suurem neist on kukeke —
Mul on neli kanapoega,
Jutt nad ajas ülesse. . ."

Juhan Liiw.

Rändaja öölaul.

Mets ja maa kõik une rahus;
 Lilled, linnud uinuwad. . .
 Jõgigi ei woola wahus,
 Kõik nii waga, kõik nii waik. . .

Järwepind, kui peegel hiilgab
 Hõbe kuuk'se paistusel;
 Tähte-kari kõrgel särab. . .
 Pühalik on taewatelk.

Õrnad udupilwed liikwad
 Jõe kohal ülewal;
 Puud, mis päewa ajal kiikwad,
 Seiswad sirged waikuses. . .

Rohke kaste niidu nõlwil
 Surub maha lillepäid. . .
 Kõik nii waik, kui paluks põlwil
 Loodus Looja trooni ees. . .

Selles palwetajas ilmas
 Kõnnin mina — üksinda;
 Weel ei ole und mu silmas —
 Rändan ikka edasi.

Oh, kuis ütlemata püha
 On see tempel looduses!
 Tuul ei liigu, mets ei müha,
 Rahu, rahu igal pool. . .

Wägewal ja ime-sunnil
 Langen ma ka põlwili;
 Palun sellel pühal tunnil
 Sügawamast südamest.

Kõrgel Loojal armurikkal,
 On kõik wägi, wõimus käes:
 Olgu ta mu reisil pikal
 Ikka minu seltsimees!

Tema trooni ette üles
Kostku minu palwehääl!
Looduses — ta waikses süles
Leiab rahu minu rind.

Waikne õhk ja täheläige
Toowad und mu kulmule;
Hommikul, kui tõuseb päike
Rändan jälle edasi.

Liisa Kuusik.

Rändamise rõõm.

Kui rändan ma, kui rändan ma,
Siis läheb ärksaks meel,
Siis süda tuksub rõõmuga,
Siis laulma hakkab keel.
Kõik mure kaob silma eest,
Kõik kurbtus hinge päält,
Ja puude warjust, metsa seest
Ma tõstan waljust' häält.

Kui rändan ma, kui rändan ma,
Siis halja metsa seest
Kõik linnud hüüdwad: tere ka,
Ja kiitwad laulumeest.
Sääl teine hõiskab metsa seest,
Siin teine muru päält:
Nad kooris kõik üks teise eest
Siin tõstwad lauluhäält.

Kui rändan ma, kui rändan ma.
Siis imepaistega
Päew ruttab ilma wiitmata
Kõik' üle kuldama,

Siis taewas ujub kulla sees
Maa kullas hingab ka,
Ja kalli kulla ilu sees,
On minu kodumaa!

A. H. Willigerode.

Wäike postimees.

Kui röömus on mu meel!
Kuis lustil laulab keel!
Ma rändan mööda ilma,
Ei karda sooja, külma;
Kord olen siin, kord sääl
Ma oma reisi pääl,
Ja ikka hüüab mu hääl:
Ma olen wäike postimees,
Maailm on lahti minu ees,
Halloo, hallii, hoi lallalla!
On lahti minu ees.

Kas kena kewade,
Ehk sume sügise,
Kas suwi ehk ka tali,
Kui külm on wäga wali,
Mul ikka röömus meel
On oma pikal teel,
Ja sekka hüüab mu keel:
Ma olen röömus postimees,
Maailm on lahti minu ees.
Halloo, hallii, hoi lallalla!
On lahti minu ees.

Kui mina röömsaste
Kord jõuan külasse,
Siis kõik mull' ruttab wasta,
Ei taha mööda lasta:

Mul kirjad, pakid pääl,
Need teewad rõõmu sääl,
Ja wahel hüüab mu hääl:
Ma olen wäike postimees,
Maailm on lahti minu ees.
Halloo, hallii, hoi lallalla!
On lahti minu ees.

Kui on mul otsas tee
Ja jõuan kodusse,
Siis naene wastu tõttab,
Mu riided seljast wõtab,
Siis kõigil rõõmus meel,
Et olen elus weel,
Ja sekka hüüab mu keel:
Ma olen rõõmus postimees,
Maailm on lahti minu ees.
Halloo, hallii, hoi lallalla!
On lahti minu ees.

Kui ükskord suren ma,
Eks kõik mind mäleta,
Ma püüdsin õigust ilmas
Küll iga mehe silmas;
Mu haud siis seisab sääl,
Ja ristil kiri pääl,
Mis ise soowis mu meel:
Siin hingab wäike postimees
Nüüd rahul waikse haua sees,
Siin hingab wäike postimees
Nüüd rahul haua sees.

K. A. Hermann.

Wõõrsil.

Oh mu ilus isamaja,
Oh mu kallis kodumaa,
Ohkan Teie õhku taga,
Waene wõõrsil hingata!
Taewa tuuled,
Armu huuled,
Kandke koju mu terwised!

C. R. Jakobson.

Nutt siin lepikutes liigub,
Kurbtus kõnnib kaasikus,
Wõõral wainul samm siin kiigub,
Haawand põues agarus.

L. Koidula.

Oh, kui külmalt wõõras päike paistab!

L. Koidula.

Kõik kadund!

Ma kitsast kodurajast
Ja wäiksest isamajast
Maailma ihkasin.
Mul palju lootust, püüdeid,
Mu huultel õrnu hüüdeid —
Ma rõõmul rändasin.

Kõik kadund! elu wiha
Mull' jään'd; üksainus iha:
Ma koju tahaksin.
Suud isa käele andes,
Pääd ema hõlma pandes
Ma õnnis oleksin!

Elise Aun.

Wõõrsil.

Üksinda
Pean wõõrsil rändama!
Pisar läigib leinalaugel,
Kaunis isamaa on kaugel,
Kaugel ilus isamaa.

Isamaa!
Millal saan su pinnala?
Millal paistwad sinu mäed,
Wõtwad kaissu sinu käed,
Kes sind ootab nutuga?

Nutuga
Pean wõõrsil rändama!
Ei siin emakeelt ma kuule,
Ei mu mõte lusti luule:
Kaugel helde emakeel!

Emakeel,
Ainult sinul oma meel!
Wõõral keelel pole wõimu,
Pole lõbust laululõimu:
Wõõras keel on armuta!

Armuta
Pean wõõrsil rändama!
Ei mind kõida wõõras ilu,
Wõõras päiksepaistus, wilu:
Arm on ainult kodumaal!

Kodumaal!
Sääl ma rändan rõõmu ra'al!
Sääl mul lahked laulud liik'wad,
Lillenupud nurmel kiikwad,
Õitswad aasal ilusal!

A. Grenzstein.

Wõõrsil.

Mu isamaalt kaugel, kus sündinud,
Kus armupisarat ma walanud;
Siin lilled kannawad õisi ka —
Üht Eesti laulu neil' laulan ma!

Mu isamaalt kaugel, sääl kumawad,
Ka koidupilwed, — kuid särawad!
Päew lõunal läigib siin, õhtul ka —
Üht Eesti laulu tall' laulan ma!

Mu isamaalt kaugel: siin lendawad
Ka linnud, pilwed! Oh õndsad nad!
Teil pea kas näha ehk kodu ka?
Üht Eesti laulu neil' laulan ma!

Laul, kuhu sa tõttad? Kas teada mul?
Hing, hing, kus sa wiibid? Oh tean küll!
Mu Eestimaa, Eestimaa! Päew ei öö,
Laul, nutt ja mõte säält tagane!

L. Koidula.

Wõõrsil.

Siin haljendawad uhked metsad,
Mäed pilwini siin tõstwad pääd;
Siin waiksed, lillerikkad orud,
Siin hõbelätted, laiad jõed, —
Kuid keskel selle ilu sees
Mul põues kojuigatsus.

Siin toredad ja suured linnad
Ja külad rohuaedades;
Siin kuulen kaunist laulu, mängu,
Näen rahwast uhkeis riietes, —
Kuid keskel selle ilu sees
Mul põues kojuigatsus.

Oh kodumaa, oh tuttaw kõla,
Mu armsad, kus te olete?
Oh teie päralt on mu süda —
Mind ärge saatke kaugele!
Sest wõõrsil kõige õnne sees
Mind suretab mu igatsus.

Anna Haawa.

Wõõral maal.

Kaugel kodust, wõõra piiri pääl,
Laulab leinates nüüd minu hääl!
Wara, lapse meelel, lustiga

Läksin kodurüpest rändama;
Nüüd mull' kurwalt kaebab igatsus:
Kodus õitseb õnn ja iludus!

Kodus, kuldse koidu kaisu sees
Liigub lepik sooja tuule ees;
Sääl mu kaasikute kahinad
Õrna õhtu sülle surewad,
Ei neid minu kõrw siin kuulda saa —
Pean, wäeti, wõõrsil wiibima!

Kodus lill mul päikse sooja saab,
Ööpik lehterüpes laulu a'ab!
Linnukari kisab kuldsel kuul
Rohelisel, õitswal toome puul, —
Iluhääled, ei nad ulata
Minu kõrwu üle kauge maa!

Koduorus, kõrge kalda all
Keerleb hõbehallik kõlinal;
Tähed kullatawad selge wee,
Järwe põhja paistab linnutee;
Ei mu silm siin nende üle näe, —
Kaugel paistab minu kodu päe!

Wõõral maal — siin päewad pimedad,
Tuuled walusasti winguwad!
Metsa ilu, ei siin jõua ta
Kutsu künnilindu hõiskama,
Sest siin mures minu mõte, meel, —
Käiwad ühtepuhku koduteel.

Wõõral maal siin taewas tumet täis:
Tähte läige läbi udu näis,
Tuttaw lillenupp ei nikuta
Pääd mu poole kodu armuga,
Sest siin mures minu mõte, meel —
Käiwad ühtepuhku koduteel!

Wõõral maal siin kuiwad kaljumäed,
Ümberringi raba, kõrbet näed!
Nagu jõgi kodu kauguses
Saadab hõbelaeneid läikides,
Seda minu silm ei leia siit, —
Janutõbes seisab nurm ja niit!

Jälle tahan, jälle rutata
Kalli kodu poole minema!
Sääl mu süda lusti leiab weel,
Sääl on jälle rõõmus minu meel,
Sääl mind ammu ootab iluga,
Minu kallis, õitsew kodumaa!

Ado Reinwald.

Kaebtus.

Kus on rahwas waik ja wahwa,
Kus on kõlisew ta keel?
Kus ka piinal paig ei kahwa,
Wana noorus walwab weel?
Kus weel laseb Wanemuine
Laulud luulde lennata?
Kus on talwel süda suine? —
Tere, oh mu Eestimaa!

Eesti rada, lapse sammu
Hoidsid emakäe na'al;
Eesti süda, teadsid ammu:
Soe sull' üksi isamaal!
Oh kes südameta sallis,
Et te läinud lahkuma?
Nüüd sind nutan taga, kallis,
Kallis, kauge Eestimaa!

Saajalaul mind saatis ruttu
Wööra rahwa rannale,
Kus ei kodukeele nuttu,
Naeru, tunne üksegi;
Oma pesake küll pehme
Lind ei enam aseta —
Armuke, mil jälle lähme
Koju? Oh mu Eestimaa!

Kodukaasik, murumulda,
Emajõe waikne wool!
Haljas hiis, kus Taara kulda
Warjab Eesti poege hool!
Emapinna hiilgaw ilu
Andis laule lõpmata:
Nüüd on põuel talwewilu —
Oh mu kadund Eestimaa!

Nutt siin lepikutes liigub,
Kurbtus kõnnib kaasikus,
Wööral wainul samm siin kiigub,
Haawand põues agarus.
Oh mu wend, kui kodukõlin,
Kui weel hõiskab armuga
Sulle isa nurmehelin:
Hoia kinni Eestimaa!

L. Koidula.

Mis mulle jutustad, koidiku tuul?

Mis mulle jutustad, koidiku tuul?
Eestimaalt tulen,
Wäsinud olen,
Kõikusin kodumaa latwate lehtes,

Kewade ehtes;
Hiilgawad wainud wäljad ja aas,
Lilleksed maas;
Tammed ja kase ja lõhmusse õied
Olid mull' õrnasti õhkawad köied;
Nägin neid mängiwat kewadega.
Mis kaebad sa,
Eestimaa tütre helisew huul?

Pilweke, kallike, kuhu sa rändad?
Eestimaast üle
Rändab mu süle,
Karastab põldu ja peenart ja metsa,
Kõik minu otsa
Waatab kui taewase hallika pool';
Olgu ka hool,
Waikne ja tasane siiski mu wägi,
Silmad kõik rahwale rõõmuks tegi,
Rahul on Maarjamaa pühane pind.
Mis surub sind,
Eestimaa tütar, et nutul su silm?

Wiibi lind, ära nii rutates sõua!
Eestimaal' tiiwad
Koju mind wiiwad!
Eestimaa õitsewa õilmete wahel
Armsam mul ahel;
Rõõmu- ja leina- laul, kodumaa wiis!
Eestimaa hiis
Warjas mu pesak'se, — sääl tahan surra!
Kodumaa kullane kõlin ei murra!
Surmani tahan ma lauludega!
Mis wiibid sa,
Eestimaa tütar, oh rutta ka sa?

Eestimaa tütar, mis wiibin ma siis?
Lennake päewad,
Mida weel jäewad

Piireks mull' kodumaa kallaste ette,
Jõua oh kätte,
Jõua, sa igatsew, õnnestaw tund!
Päewa ja und
Küsitan: „millal nüüd wiite ta pinda?
Lootuse helin, kas petab ta rinda?
Millal sind teretan, laulude rand?"
Ei wastust ann'd
Õhu, ei pilwe, ei linnuk'se wiis.

L. Koidula.

Eha ajal.

Kui õhtu päike taewa laugel
End peidab pilwe põuessa,
Siis sinab ilmakaarel, kaugel,
Mu end'ne kallis kodumaa.

Kui kuldne eha taewa telgil
Maailma ehib iluga,
Siis sinab, särab ilu helgil
Mu kaotatud kodumaa.

Kui tasa õhtu õrnail tuulil
Kõik loodus uinub unessa,
Siis sala wäriseb mu huulil
Weel kallis sõna — kodumaa!

Oh päike, kui sa alla waod,
Mu kaswukohta õnnista;
Kui taga taewa ära kaod,
Siis kulda teda iluga!

Oh õhtuõhud, tasakesti
Mu lilledele andke suud
Ja õnnistage igawesti
Mu kodu wainud, metsad, puud!

Weel, kustuw eha, wiimast ilu
Mu kodu üle laota!
Wii ära minu murewilu,
Mis kannan wõõrsil waluga!

Liisa Reinwald.

Kaugel.

Miks astun ma kui wõõras halja aeda,
Kus lapsest saadik juba kõndind ma?
Miks püüab silm mul kaugel', kaugel' kaeda
Siit igatsedes üle lillera'a?
Oh ei ma ole selle pinna taim,
Ei koduneda wõi siin minu waim.

Ehk elanud ma siin küll aastad pikad,
Ma siiski ikka wõõras tunnen end;
Nad igatsuse pärast walurikkad —
Siit kaugel maa, kus suguõde, wend;
Siit kaugel silmapiirel sinawat
Näen oma kadund kallist kodumaad.

Oh häda sellel, keda saatus weab
Ta armsa omaksete rüpe seest!
Kes kistud kodumaast, oh taewas teab,
Et igatsus wiib iga õnne eest!
Kui leht, mis langend puust nii kaugela,
Ei wõõra ilma ilu meelita.

Ei kodumaaks wõi wõõras ial saada,
Ei sugulase side katkeda.
Mu Eestimaa, sull' tohin truuiks jääda,

Sull' pühitsen ma laulu parema.
Mu Eestimaa, mu magus mõttepaik,
Su hõlmas ainult igatsus on waik'.

Elise Aun.

Terwitus.

Helju, hella tuulekene,
Kodumaale mahedalt,
Kus mul lehwis luulekene
Lapsepõlwes lahedalt!

Terwitage, õrnad õhud,
Lahkeid laulukohtasid,
Kus ei lõhkund elurõhud
Armsaid unenägusid!

Elise Aun.

Igatsemine kodupaiga järele.

Koju tahaksin ma jälle,
Kodu oleks jälle ma!
Paistab ometi mull' kodu
Päike teise iluga.

Kodu elab arm ja heldus,
Kodu õnn ja rõõm mul ees;
Oh nii wäga, oh nii wäga,
Kaebab ihaldus mu sees!

Oh mis ihaldus mind waewab?
Mis ma õhkan lõpmata?
Mis mu südame teeb raskeks
Selle salamurega?

Waatan siin ma haljast wälja,
Sääl ju laewalipud teel;
Mõtlen tagasi ma koju,
Jääb nii kurwaks minu meel.

Isa, armas Isa, taewas!
Lase seda sündida,
Et ma ükskord weel saaks näha
Oma kallist kodumaad.

Fr. Russow.

Kask.

Üks kask meil kaswas õues
Just maja ukse ees;
See oli lapsepõlwes
Mu ainus seltsimees.
Ta andis wilu, warju,
Ta mahl mind kosutas,
Ta kohin sagedasti
Mu südant rõõmustas.

Kui suureks sain, siis pidin
Ma kasest lahkuma,
Siis tahtsin wiimast korda,
Ta all weel istuda;
Ta lehed kohisesid,
Kui lausuks salaja:
Jää, sõber, isamaale,
Siit leiad rahu sa!

Nüüd olen kodust kaugel
Ja mõnda waewa näind,
Ja mõni kallis lootus
On minul tühja läind.

Ei kase kohin taha
Mu meelest kaduda,
Waid kosiab mulle kõrwu:
Siit leiad rahu sa!

K. E. Malm.

Igatsus.

Nagu rändaja kes öösel metsas
Ümber eksib pimeduse sees,
Koidutähte otsib taewa serwal,
Päikse tõusu ootab silmawees,

Nõnda ma siin wõõra rahwa hulgas
Ihkan, kallis hing, su järele!
Süda lõpeb ihates ja ootes, —
Millal tuled, koidutäheke?

G. E. Luiga.

Koju igatsus.

Mu sõprade hooned sääl kinkude pääl
Ja isamaa wäljadel laulude hääl,
Mu isamaa nõmmed ja õitsewad puud,
Kui teid aga leiaks, ei nõuaks ma muud.

Oh pilweke, kuhu sa ruttad küll nii?
Mu isade maale nüüd sõnumid wii:
Mult terwita kõiki, kes tunnewad mind!
Oh rutta nüüd ikka, sa ujuja lind!

Ma olen kui wangis. Oh kuuleks ma weel,
Kui mõnusast' kõlab mu isade keel!
Kui wiimaks ma uinun, siis leiaksin ka
Ma rahu su põues, mu isade maa!

Fr. Kuhlbars.

Sääl on mu isamaa.

Sääl, kus tammed taewa poole,
Tõstwad latwu Taara mäel,
Sääl kus Wanemuise kannel
Kõlas korra ime wäel,

Sääl, kus Emajõe laened
Waiksel woolul weerewad,
Ennemuistsest õnne ajast
Sala juttu westawad,

Sääl, kus hoolas Eestisugu
Töötab wabaduse auul,
Sääl, kus kõlab wägewasti
Ilu helil Eesti laul:

Sääl on minu kallis kodu,
Sääl mu ilus isamaa;
Sääl mu mõtted sagedasti
Wiibiwad, mu Eestimaa!

Liisa Kuusik.

Miks nii mures.

Miks nii mures minu süda,
Miks nii kurb on minu meel?
Meel on kurb ja mures süda,
Et ma kaugel kodust weel.

Tali külm ja kuri läheb,
Kätte tuleb kewade;
Suwi soe ja sume läheb,
Kätte jõuab sügise.

Tuleb kewade aeg kätte:
Tooming tõttab lehile,
Kaasik lehtel lehwiteleb,
Kuusel kaswab käbike.

Tuleb sügise aeg kätte:
Tõtwad lehed tomingust,
Kasest lehed kahanewad,
Käbi kukub kuusikust.

Aga mult ei kurbtus kao,
Isamaale igatsus;
Ei mult muret ära murra
Wõõra rahwa iludus.

Wõõral maal on uhked linnad,
Külad kenad, ilusad;
Wõõral maal on laiad jõed,
Mäed märksa kõrgemad.

Aga minu isa kodu,
Isa tare, kambrike,
Wäike küla, kink ja oja —
Armsamad nad minule.

Mihkel Weske.

Koju.

Kui ma mõtetega saaksin
Ühes rännatagi teel,
Jätta jumalaga ta'aksin
Täna wõõrastega weel,

Üle laenetawa lahe,
Üle wahutawa wee,
Üle wangistawa wahe,
Üle eksitawa ee

Koju wanematel' lendaks,
Koju wendadele lääks,
Koju ōdedelle rändaks,
Koju sugulastel' jääks!

Kodu unustaksin waewa,
Mured mälestusest wiiks,
Tunneks tulewiku taewa
Pilwist pääsemassa priiks.

Kodu naerataksin naljal
Hulga hōiskajate seas,
Kodu soowituste maljal
Elaks õnnelikus eas!

M. J. Eisen.

Wôôrsil oleja.

Rōōmsalt kodu pinnal
Kōndis kord mu jalg,
Nüüd on wōōral rajal
Leinast niiske palg.

Kas ei armas olla
Wōi ka wōōras ilm,
Kus on näinud palju
Ilu, häädust silm?

Kus kōik liiad mured
Tundmata on mull'
Ja kus rahwas hüüab:
Sōber olen sull'?

Ei, oh ei, ei ole
Armas wõõral maal!
Külm on wõõras sõprus,
Külm ta armuhääl.

Kodus palju parem
Auu ja õnneta,
Kui on wõõral pinnal
Olla nendega.

J. Leppik.

Sina, mühisew meri...

Kuule, sa mühisew meri, ja sina löötsuw tuul,
Kuulge, mis teie käest küsib rändaja wärisew huul:
Kas te mind saadate kodu, laenete wahusel teel,
Kodu, mis järele nõnda lõpmata igatseb meel?

Raske, oh raske on seda igatsust waigista' siin!
Wõõrsil on linnuk'sel igaw, wõõrsil on südames piin.
Kaua küll pean weel pühkima pisaraid laugedelt ma,
Kaua weel kaebama mures, kaua weel õhkama?

Kodus mind emake ootab. Küll ta ju kümmekord sääl
Lõunal ja õhtul ning hommikul waat'mas käib wärawa [pääl,
Kas ju ükskord ma ei tule, kas weel ei märka ta mind?
Ja kui ta asjata ootnud, kuidas siis ohkab ta rind!

Kodus on õekesed ehtind kambri ja aseme ka,
Kus nende wäsinud wennake hästi wõiks puhata;
Isa on raamatu wõtnud ja mulle wärssi ta teeb,
Raamat on wana, kuid kuula, südameid leida küll [teab.

Kodus ka wennake wiibib; õues ja nurme pääl ta
Rühib ja wäitab ja töötab, et aga mureta
Päewi ta omad wõiks maitsta. Kuis tema karedat
Kätt sääl küll pigistaks mina, — auusat ja tugewat.

Kodus on wiljapuud aias, õue pääl kaseke,
Koplis nii mõnigi tamm ja toominga wõsuke.
Kuis on see kõik nõnda tuttaw, kuis kõik nii armas
[on see,
Kuis kõik nii sügawast' wajunud minule hingesse!

Oh sina mühisew meri, oh sina lõõtsuw tuul,
Kuulge, mis teie käest küsib wäsinud rändaja huul:
Kas ma saan sõudma weel kodu, laenete wahusel
[teel?
Kas ma saan omakste seltsis õhtutel hõiskama weel?

H. Rikkand.

Koduta.

Nagu pääsu päewalindu
Olen kulla koduta,
Nagu lõo lõbulindu
Asun tuule tormila.

Pääsulgi on pehme pesa
Räästa warjul wilu, waik,
Lõokesel kena kesa
Lustiline lõbupaik.

Kus on kodukene kullal',
Warjupaika waesele?
Magades wast Maarja mullal
Leian rahuaseme.

Elise Aun.

Mu kallis Põhjala.

Kus Põhjalahe kohiseb,
Ta kaldal ilu idaneb:
Sääl on mu armas kodumaa,
Mis kallim mull' weel kullasta.

Sääl org on armas orases
Ja lehtpuud lehkwais õilmetes:
Sääl olin nagu laululind,
Kus õnnes tuksus õnnis rind.

Et kuldne koht nüüd kaugella,
Kust lahkusin ma nutuga:
Sest sinna sõuab minu meel
Weel armsal aatelisel teel.

Ja peaksin ma ilmaski
Weel sinna jõudma tagasi,
Siis laulaksin ma rõõmuga:
Oh kallis, kaunis Põhjala!

M. Lipp.

Üksinda.

Üksinda wõõrsilla
Wiibin kurtes kurwalta.
Kallid pühad kätte jõudmas,
Kõik on omastele sõudmas:
Kuhu wõiksin minna ma,
Kes mind ootab omana?

Üksinda wõõrsilla
Läksin metsa murega,
Ist'sin külma kiwi pääle,
Hale nutt, see mattis hääle:
Mis on magu elusta
Ainuüksi ilmassa?

Üksinda wõõrsilla
Nagu masin tööta sa!
Miks ei raud mull' rinnaks pantud,
Miks õnn, iha elul' antud —
Kuna tali minu teelt
Öied närtsitanud eelt!

Üksinda wõõrsilla
Pean weel waewas wõitlema,
Kuni ükskord külmaks kangen,
Pisarata põrmu langen —
Siis saan õnne, rahu ma,
Igawese kodu ka.

Elise Aun.

Läinud!

Oh tooksid teatust mulle tuuuled,
Kuis käsi käib sul kaugel maal!
Oh hüüaksid su õrnad huuled:
„Ma truuiks jään sull' igal a'al!"

Miks lahkumise kurwad tunnid
On tulnud rõõmu rikkuma?
Miks südamete soojad sunnid
Ei suuda kokku sulada?

Sa ise minust ära läinud,
Su kuju minul meeles weel;
Su pilti unes olen näinud,
Su lahkust laulab minu keel.

Jah „läinud!" — oh kui kurblik kõla,
Mis sooja südant nukraks teeb!
Kuid „tuleb" tasub armuwõla
Ja palawuses põues keeb.

Fr. W. Ederberg.

Kaugel.

Kallis, armas koduke,
Sinust mõtlen ma:
Ikka ärkad õrnaste,
Minu meelde sa.

Armsa, hella ema hääl
Kostab kõrwades,
Muru, kus ma mängsin pääl,
Seisab silmades.

Lapsepõli, lapsemeel,
Teid siin leinan ma;
Kodu küll ehk näen ma weel
Teid ei näha saa.

Jakob Tamm.

Koju igatsus.

Kurb siin kaugel on mu süda, meel,
Kaua pean wiibima siin weel?
Minu mõtted käiwad alati
Leina lauldes koju tagasi:
Ei ma, waene, koju minna saa,
Kaugel mu kallis kodune maa!

Püha päike, taewa kuningas,
Walitseja ilmas ilusas,
Laota hiilgwaid jooni laiali
Kodu õite üle soojasti!
Ei ma, waene, koju minna saa,
Kaugel mu kallis kodune maa!

Wiige wihma, pilwed wiledad,
Niisutage minu isamaad!
Päike, wõsu, metsi õnnista,
Kus kord enne karja kaitsin ma!
Ei ma, waene, koju minna saa,
Kaugel mu kallis kodune maa!

Mihkel Weske.

Ta sängitati . . .

Ta sängitati kaugel kodust
Ja wõõra mulda magama,
Ja polnud ühtegi, kes oleks
Ta haual nutnud pisara.

Liht ristikene kalmukünkal,
Kus haljas muru wõrsus pääl;
Ei lillekimbukest ei pärga
Ei olnud ehteks näha sääl.

Kuid wõõrad lilled õitsesiwad
Sääl imelise iluga
Ja lõuna päike kastetilgad
Lõi õie-kroonis särama.

Ja linnukene põhja piirelt,
Kust lendas talweks lõunasse,
Jäi puhkama ta risti pääle
Ja laulis kaua temale . . .

Nii lahke loodus Looja sunnil
Üht põrmu püüdis trööstida,
Kell' raskeid haawu oli lõõnud
Ta rahwas ja ta kodumaa.

H. Raudsepp.

Kodu.

Omal maal õitseb õnne,
Kodu kaswab kasu parem!
Kodu tundwad õuekoerad,
Tuleb tuttaw teretama,
Sugulane soowimaie,
Paistab lahkelt päikene,
Paistwad taewa tähekesed.

Kalewipoeg XII. 1120—1126.

Jõua ju kaugelta.

Jõua ju kaugelta
Maru laente laugelta,
Paadikene, rannale,
Las' mind armsa rinnale.

Kus, kallis, kurdad sa!
Laene ehk sind laewaga
Mattis merde magama,
Surmas häält ja armu ka?

Oot, oot, mu tütreke!
Homme saab ehk peiuke
Meie randa rändama,
Soomest koju sõudema.

Küll õhkas neiu rind,
Waikseks jäi ka wetepind,
Wood ja tuule hääledki, —
Peig ei tulnud ialgi. . .

Rahwa suust.

Kui kallist kodust läksin.

Kui kallist kodust läksin
Ma kurwalt kaugele,
Siis ütles kase warjus
Mull' hella neiuke:
„Nii selge, kui see hallik,
On minu armastus,
Siit käib küll õhtuõhul
Su järel' igatsus!"

Ma nägin mõnda kaske
Ja mõnda hallikat,
Ma nägin mõnda neidu
Mull' naeratelewat:
Ei olnud kask, ei hallik
Nii armas ometi,
Ei waatnud wõõras neiu
Nii õrnalt ialgi.

Kui kaugelt jälle koju
Ma rõõmul rändasin
Ja hallikat ja kaske
Ma jälle terwitin:
Kask oli ära kuiwand
Ja hallik mudane,
Mu neiu oli läinud
Ju teise kaenlasse.

Mihkel Weske.

Kaugelt koju.

Soowiks jälle sinna paika,
Kus ma ükskord õnne näind,
Kus mul elus, kus mul unes,
Kaunid noorus-aastad käind!

Nõnda igatsesin kaugel
Kodupaika waatama,
Arwates sääl wanas kohas
Wana õnne õitsema.

Wiimaks nüüd mul õnneks antud,
Tutwa orgu astuda,
Aga koju tulejale
Teine lugu meelega.

Nii kui sõbrad teretawad,
Teretab mind mõni paik,
Aga süda läheb nukraks:
Minu armsad kadund kõik!

Ikka weab weel teerada
Läbi metsa pimeda,
Aga õhtu ei too ema
Wastu tutwa sammuga!

Ehk küll teretes su kohin,
Jõgi, hüüab kiwisi,
Siiski sõber mul on kadund,
Kes siin rääkis sõnasi!

Fr. R. Kreutzwald.

Terwitus.

Ma jälle püha Eesti pinda
Wõin terwitada koduteel,
Mul rõõmul laenetama rinda
Sa paned, kallis kodukeel...

Ma jälle kodus! Kuldne sõna!
Sind kuulen tuulekohinas,
Sind tuhatkordse helinaga
Mull' kordab mets ja nurm ja aas.

Ja kõik see nagu walab mulle
Uut wärskust tardund waimusse,
Ma tunnen elujõudu jälle,
Mis saadab tegewusesse.

Jah tööle! Tööle sinu kasuks,
Mu kodurahwas, kodumaa!
Kõik jõudu sulle tuua tasuks
See eest, mis saanud, tahan ma.

Seks palun Kõrgemat mull' anda
Mu teele jõudu, õnnistust,
Et leek mul ikka täidaks rinda,
Et waim ei tunneks wäsimust.

H. Põõgelmann.

Kodu.

Üht majakest omaks ma soowiks
Nii wäikest ja wagusat,
Kus ümber ta warjuks ja iluks
Puud kauniste kaswawad.

Sääl tahaks neid talitada,
Kes armsad mu südamel'
Ja lillesid kaswatada
Ma rõõmuks mull' enesel'.

Tööd tehes sääl lahkelt ma laulaks
Kui linnuke oksa pääl.
Tõest, rahulik, rõõmus ja waba
Ja õnnelik oleks ma sääl.

Elise Aun.

Minu kodu.

Koduke wõib kallis olla,
Minu kodu kullane,
Minu maa ja minu taewas,
Minu tuul ja päikene!

Lapselaul ja lapsemängid,
Sinaw saarik, sinilill,
Ööpikute õrnad hääled,
Kohaw kuusik, karjapill!

Oh, kes jõuab lahti kisku
Süt mu wäikest, wäsind pääd,
Selles õrnas paradiisis
Maitsin mina tuhat hääd!

Siia puid ja siia õisi
Taewas jagand kahel käel;
Siin mind elustamas käiwad
Lahked inglid laulu wäel.

Siia särab püha päike
Põhjamata iluga;
Kuu ja tähed kase lehtes —
Eks nad siin ei unista?

Ojakene wulisedes
Laulab nagu lapsena,
Kui ta kaldal mina mängsin
Hella eide rüpessa.

Mine, wõõras meelitaja,
Ära kutsu kodust mind!
Temale siin ilmas tuksub
Elus, surmas minu rind.

Taewa tähed, ärge paistke
Minu pääle eluteel,
Kui ei kuldses koduõues
Laula enam minu keel!

Sügaw haud, oh ära wõta
Wastu wäsind rändajat,
Kui ta kodu pole nutnud
Wiimsed surmapisarad!

Koduke wõib kallis olla,
Minu kodu kullane,
Oh et saaksin sinu süles
Heita wiimse unele!

Liisa Reinwald.

Kodu mäel.

Mu kodukoha mõnus mägi,
Su kasemetsa krooniga,
Mu rinnas hoowab imewägi,
Kui sinu harja astun ma!

Siin kandis ema kord mind süles
Ja hüüdis hella häälega:
„Laps, waata alla, waata üles,
See koht on meie kodumaa!"

Siin lõin ma waljult karjasarwe,
Kui wäli koidukastet jõi;
Siin laulsin, kuuldes linnuparwe,
Mis õhtueha wälja tõi.

Oh mägi, üliarmas mulle
Su halja kaselooriga!
Ma laulan kõrget kiitust sulle
Su künnilinnu kooriga.

J. Leppik.

Kallis koht.

Mu kodukoht, kui kallis sa,
Kus elasin ma lapsena,
Kus eit mind kandis kätela
Ja hüüdis armu häälela!

Sääl mängsin õues murumaal,
Suu sonis laulu suwea'al,
Kui teiste lahke lastega
Kuld koidus killas käisin ma.

Sääl lillelinna läksin ma
Mu eidel' pärga palmima,
Kui tooming luige-walgeks lõi,
Õis kastet, süda rõõmu jõi.

Sääl troosti kohas wiljawoost,
Kui süda leinas kurwast loost;
Kui liiast rõõmust kihas rind,
Siis waigistas mind künnilind.

Sääl paistis õhtul hõbekuu,
Mu akne läbi pärnapuu
Ja kase ladwas laulis tuul:
Laps, uinu hellast' õiekuul!

Sääl kodu koidu päikene
Mind hüüdis unest ülesse,
Pääd silitates saatis ta
Mind õuue jälle hõiskama.

J. Leppik.

Muru kopel.

Mull' muru kopel aia all
Jääb ala armsaks siin,
Kus sooja päikse paistusel
Ma noorelt mängisin.

Kui linnuke, ma rõõmu täis,
Ei teadnud kurbtusest,
Mull' armas oli lille õis,
Neist tegin kimbukest.

Kui lepiklinnud laulsiwad
Ja oja kohises, —
Need hõbe-selgelt kõlasid
Mu noores südames.

Kui toomeõie lõhna jõin
Ma oja kalda pääl,
Ja warrel maasikaid ma sõin —
Kui armas oli sääl!

Ma waatsin pärna õitesse, —
Ta lehtis laulis lind,
Sääl isa wõttis sülesse
Ja kandis koju mind.

Mull' muru kopel aia all
Jääb armsaks surmani,
Kus wanemate wainudel
Ma noorelt mängisin!

Ado Reinwald.

Armas isa kohakene.

Waikne, kena kohakene,
Kõige kallim surmani, —
Armas isa majakene
Minu meeles alati!

Minu isa majakene
Linnupesa sarnane,
Ikka ma kui linnukene
Igatsen ta järele.

Sääl mind ema ilmal' toonud,
Sääl mind kandis käte pääl,
Sääl ta mind on õpetanud —
Oh sa helde ema meel!

Selge hallikas sääl jookseb,
Säält ma lapsepõlwes jõin;
Kenas koplis paju õitseb,
Säält ma pajupilli tõin.

Kena sirge kask sääl seisab, —
Temast magust mahla sain;
Pihlakpuu sääl õues õitseb, —
Temast mina marja sõin.

Waikne, kena kohakene,
Kõige kallim surmani;
Armas isa majakene,
Minu meeles alati!

M. Körber.

Kodune kohake.

Mu kodune kohake, kena ja waik
Ja ehitud õitega, ilusam paik,
Kus puhub nii lahkesti kosutaw õhk,
Kus pesitab rahu ja lillede lehk!
Oh kodune kohake, kena ja waik,
Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduse kohak'se haljuse sees,
Kus õitsewad lilled, nii maa pääl kui wees,
Wõib puhata kauniste küngaste pääl
Ja lahkesti laulda, et heliseb hääl.
Oh kodune kohake, kena ja waik,
Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduses kohak'ses elasin ma
Nii mureta mängides nooruse a'a,
Ei tunnud sääl kurwastust millagi meel,
Ei kaebanud kurtes mu lapselik keel.
Oh kodune kohake, kena ja waik,
Oh kodune kohake, ilusam paik!

Mu koduses kohak'ses toominga all
Ma tahaksin hingata isade maal,
Mil minust jääb maha kord raskuste ilm,
Ja rahus lääb kinni mu kustuja silm?
Oh kodune kohake, kena ja waik,
Oh kodune kohake, ilusam paik!

K. A. Hermann.

Kodune kotus.

(Tarwastu keelemurdes).

Mu meelen kuldne kodukotus,
Ma sagesti näe und weel sest,
Kos õndsa esä kallis katus
Mu warjas, wäikest latsekest.

Mäest alla, mööda kopli weere
Sääl pall'a jalu paterdi
Siis ringi üle Ridassaare,
Kaits peokest täis lillesi.

Nii Piirikesemäele lätsi
Kos külalatse kiiksiwe;
Kos Märt ja Maiu, Ainu, Atsi
Mu kaugelt joba hõiksiwe.

Sääl pidupillerkaari teime
Ja lohun laia kiwi pääl
Wõileiba, kamakäkku seime,
Mis ristiema jagas sääl.

Kos wahest ka weel ikke saime,
Kui pajupill meil katik läits,
Ehk warba wastu kiwi leime,
Wõi karmani seest katte wäits. . .

Nüüd kadund; igawesti minnu
Nee armsa aja ammugi:
Me, latse, nagu essind linnu,
Kik ilma laanen laiali.

Ka lohk ja saar saand teisemasse
Ja mäge muutnu hoolsa käe,
Ning koplisse on kaswand kase,
Kuid mälestus ei meelest läe.

A. Reanlt.

Oh mu ilust isamaada.

Oh mu ilust isamaada,
Oh mu kallist kodupaika,
Kus ma, hellake, elasin,
Kus ma, kullake, kasusin!
Sääl ma muiste murul mängsin,
Widewiku wilul köndsin,
Kulda metsas kullerdasin,
Muru maa pääl madeldasin,
Tamme metsas töstsin häälta,
Lepa metsas lasksin laulu.
Sääl ma endseis heinamaades,
Kasupõlwes, karjamaades,
Hoidsin oma isa karja,
Isa karja, ema marja,
Isa ilusat lehmakesta,
Ema hella tallekesta.

M. Sooberg.

Emakeel.

Emakeel, sa kingid sõnu,
Hinge sala soowidel',
Kingid kallist taewamõnu
Murel murtud südamel'.

M. Lipp.

Sull' olgu ehteks surmani,
Laps, armas kodukeel!

Ado Reinwald.

Kodukeel.

Kui kuninglikult kõliseb
Mu kallis emakeel,
Mis wäikses saunahurtsikus
Ma kuulsin eluteel!

Sel keelel ema kiigutas,
Mind õhtul magama,
Sel keelel rääk'sin eluaeg
Ma armsa isaga.

Nüüd iga kord, kui kewadel
Mull' laulab linnusuu,
Siis nagu Eesti keelega
Tall' kostaks iga puu.

Ja kui on suwi suremas
Ning sõuab sügise,
Siis nagu kodukeelega
Weel hüüaks eideke.

Ja nagu manitseks ta mind
Säält haua põhjast weel:
Sull' olgu ehteks surmani,
Laps, armas kodukeel!

Ado Reinwald.

Oma keel ja oma rahwas.

Sest a'ast kui elukäigul
Ma noorelt kottu läind,
On mitmed keelemurded
Mul üle keele käind.

Mu emakeel, mis kätkist
  Ma olin pärinud,
  Ei läinud ial meelest,
  Ei saanud unustud.

Kui hiljem kuulsad mehed
  Mind sõbraks nimetand,
  Kätt andes kõrges paigas
  Mind lahkelt teretand,

Siis igatsus mind ajas,
  Et wõõrais mägedes,
  Ehk waikses metsawarjus
  Ja kaunis orgudes

Ma pidin laulu looma,
  Kust hüüdis Eesti hääl,
  Mis mõnda südant wõitnud
  Ja mitmel keele pääl.

Fr. R. Kreutzwald.

Emakeel.

Ma olen kaugel käinud
  Ja kuulnud mitu keelt
  Ja mitu maad ka näinud,
  Mis rõõmustasid meelt, —
  Ei siiski seda ilu,
  Mis on mu isamaal
  Ja emakeele kõla
  Ma kuulnud kusagil.

Küll kenasti sa kõlad,
  Mu Eesti emakeel!
  Ja ilusam weel oled,
  Kui kaunis kandlihääl.

Kui ma su hääle kuulen,
Siis rõõmsaks saab mu meel
Ja sulle kiitust laulan,
Mu armas emakeel!

Kõik wõõras keel ja rahwas,
Mis nägin, kuulsin ma, —
Kas olgu nad kes tahes,
On nagu eluta;
Seepärast wõtsin jälle
Ma kodu rännata, —
Siin elada ja surra —
Ma tahan rahuga.

A. Rennit.

Eesti emakeel.

Mind ema Eesti keeles
Ju hällis teretas
Ja selles keeles meheks
Mind üles kaswatas.

Ses keeles armusõnu
Mull' ütles neiuke,
Ses keeles awaldasin
Ma mõtteid temale.

Ses keeles rääkis isa
Mull' Eesti piina a'ast,
Ses keeles laulsin laulu
Ma sellest walumaast.

Küll wõin mõnd' anda ära,
Mõnd' elus uneta,
Ei Eesti keelt ja rahwsat
Ja sind, mu isamaa!

Kui emakeelt mult wõtad,
Siis südant wõta ka,
Sest süda on ju surnud
Mul Eesti keeleta!

Sest emakeeles üksi
Ma tahan tunnista,
Mis tuksub minul rinnas
Sull' püha kodumaa!

Ei wõi see keel siis kustu,
Ei huultelt kaduda
Nii kaua, kui ma elan
Su pinnal, Eestimaa!

Ja olen elust tüdind
Ning wäsind eluteel,
Siis saatku mind ka hauda
Mu Eesti emakeel.

Kui leinaja kord tõttab
Mu hauda ehtima,
Siis rääkigu ta palwet
Sääl Eesti keeles ka.

Jaan Reinwald.

Emakeel.

Mu emakeel on kullane
Ning sütitab mu südame,
Ta auust laulab minu hääl,
Kui sõnake weel keele pääl,
Mu kallis emakeel —
Sa kaswa, kosu weel!

Ta kõla kostku kaugele
Siit üle maa ja merede,

Et wastu kostab Põhjala
Ning hõiskab ühes minuga:
Mu kallis emakeel —
Sa ela, õitse weel!

Mu keel ei waiki kunagi,
Ma laulan eluotsani
Ja kui mu hääled waikiwad,
Siis laulwad järeltulejad:
Mu kuldne emakeel,
Sa kanna wilja weel!

Sest emakeele põlgajad,
Te armetumad kadakad,
Nüüd pöörge ümber eksiteelt
Ning auustage emakeelt —
Teil' kõlab wastu weel
Kord helde emakeel!

Ado Reinwald.

Emakeelele.

Nagu kaunis heli kandli keelest,
Nagu lõokese lõksuw hääl,
Nagu laulud linnu lahkest meelest,
Nagu kellakõlin aasa pääl —
Süda sulab, mõnul mõlgub meel —
Kõlad kõrwu, Eesti emakeel!

Sinu iludusi imelisi
Põlg'ja pole milgi märganud.
Sinu salatarkust, tasast wiisi
Tundma pole mitmed ärganud.
Salgab sind wast Eesti mehe meel,
Ei see sinu tulu tunne weel.

Ema esimene armukõne
  Sinus südant mulle rõõmustas,
  Sinu ilul poega isakene
  Armastuses kaisul kaasitas.
  Noorepõlwe kallis mälestus
  Elab sinu südames ja suus.

Sinu kasust, kallis, aru saama
  Ärgaku nüüd iga eestlane,
  Hakaku sind ala armastama,
  Kes s'ust seni jäänud kaugele.
  Olgu nüüd ja tulewikus weel
  Kõigil eestlastel üks keel, üks meel!

K. A. Hermann.

Emakeel.

Sa oled kallim wara
  Mu rahwa eluteel,
  Ta elutähe sära,
  Mu ilus emakeel!

Ei kuulust minewikku
  Meil osaks ole saand,
  Waid ainult öösi pikku,
  Kus kurjus õisi a'and,

Ei pidupõlwe toonud
  Meil' pärast priiuski:
  Weel walupeekrist joonud
  On Eestis paljudki;

Meil' aga antud osaks
  On kaunim emakeel,
  Mis teeb meil südant soojaks,
  Toob troosti eluteel.

Nii kaua kui siin kostwad
Weel Eesti helinad
Ja emakeeles westwad
Weel juttu wanemad,

Nii kaua eluidu
Meil pole närtsind weel,
Nii kaua õnnepidu
Weel wõime oota eel,

Nii kaua kestab truudus
Ja waprus, mehisus,
Nii kaua elab auusus
Ja Eesti usinus.

Seepärast hukka mõistaks,
Kes soowib surma sull',
Neil' needmist pähe puistaks,
Kui wihma pori kuul, —

Seepärast wõtkem tõsta
Käed taewa poole weel,
Et igawest' wõiks kesta
Me ilus emakeel.

R. Hansson.

Sônad ja teod.

Ta kirjutas nii tihti lehes
Ja hüüdis hulga rahwa ees:
„Meil ülem käsk see olgu elus:
Jää eestlaseks, sa Eesti mees!

Sell' jäädaw põlgtus osaks olgu,
Kel tegu teist meelt tunnistab;
Kes aga emakeelest lahkub,
See rahwa äraandjaks saab."

Kord pidin tähtsa asja pärast
  Ma minema ta majasse;
  Ta lapsed jooksid mulle wastu:
  „Kus isa, lapsed, ütelge?"

Nad waatasid mu otsa tummalt
  Just kui ei mõistaks sõnagi.
  „Et ütelge, kas isa kodu?"
  Nii küsisin ma uuesti.

„Ei mõista meie sinu juttu,
  Et räägi, onu, Saksa keelt!"
  Nii hüüdwad lapsed Saksa keeli
  Ja jookswad ära minu eelt!

M. J. Eisen.

Oma keel.

Minu kallis oma keel,
  Oh kui armas oled sa!
  Oh kui ilus sinu hääl,
  Oh kui kenast' kõlad sa!

Olin ära wõõral maal,
  Wõõras rahwas, wõõras wiis,
  Wõõrad kombed, wõõras keel,
  Oh mis hale minul siis!

Waewalt rääk'sin rahwaga,
  Ükski mõistnud täiest mind;
  Kuulsin nende juttu ka,
  Oma keel, ei kuulnud sind!

Nüüd ma jälle omal maal,
  Oma rahwas, oma wiis,
  Omad kombed, oma keel, —
  Nüüd ma olen rõõmu täis.

Rõõmsalt räägin kõikiga,
Kes mind kuulwad, mõistwad mind,
Kuulen teiste juttu ma,
Oma keel, siis kuulen sind!

Minu kallis oma keel,
Oh kui armas oled sa,
Oh kui ilus sinu hääl,
Oh kui kenast' kõlad sa!

Fr. Hasselblatt.

Oma keelele.

Näkilaulud, nõiakellad,
Sirenite sulaw wiis,
Õite sosin, õhud hellad,
Linnu laul ja öögaw hiis —

Kõik neid sulatab su süle,
Ühte helisewal teel,
Kui sa woolad huulte üle,
Minu kallis emakeel!

Ed. L. Wöhrmann.

Eesti — Isamaa.

Kus on minu isamaa,
Nüüd tahan teile ütelda:
Kus ial laulab Eesti keel,
Kus asub ausus, õigemeel.

J. W. Jannsen.

Tahad „isamaad" sa suhu wõtta,
Poeg, siis oma huuled pühitse!
Tahad rahwa eest sa minna sõtta,
Mine, armas laps, kuid enne tõtta
Oma püüd ja hüüd sa puhtaks tee!

A. Grenzstein.

Eesti rinnas peitub rikkust,
Eesti pinnas elupikkust.
Tuul, too neile kewade,
Ärata nad elule!

A. Grenzstein.

Kalewite kodu.

Kuldne Kalewite kodu,
Taaralaste lõbus maa!
Sulle laulab lahkest kägu,
Ööpik suure häälega.

Lõuna wõlwist päikse palge
Hiilgendab su orgu öös,
Põhja wirmaliste walge —
Selle paistel paljud töös!

Haljad wäljad, wainud, ojad
Paistwad pärli särawal;
Wahwa wanemate pojad
Seiswad walgus wärawal.

Lääne laened laulwad lusti, —
Uhkelt kuulab rind ja rand;
Mehed sirutawad püsti,
Raputawad maha und.

Jälle rääk'wad rinnus hääled
Wabaduse walgest a'ast;
Laulikute kandlikeeled
Kõlisewad kodumaast.

Jälle kuuluks kanget koha
Ennemuistse hiie puist:
Õitseb Emajõe luha
Armsa lahke lille suist!

Ado Reinwald.

Minu kodumaa.

Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt
Käib Läänemere kaldale,
Ja Munamäe metsalt, murult
Käib lahke Soome lahele?

See on see maa, kus minu häll
Kord kiikus ja mu isadel.
Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
See ilus maa on minu kodumaa!

Siin teretawad metsa ladwad
Nii lahkelt järwi, rohumaid;
Siin taewa wihmal oras wõrsub
Ja päike paistab wiljapäid.
See on see maa, kus minu häll
Kord kiikus ja mu isadel.
Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
See ilus maa on minu kodumaa!

Siin kaswab Eesti meeste sugu
Ja sammub wabadusele.
Siin kaswab priskelt Eesti neiu
Ja sirgub Eesti mehele.
See on see maa, kus minu häll
Kord kiikus ja mu isadel.
Sest laulgem nüüd ja ikka ka:
See ilus maa on minu kodumaa!

Siin tõstab rahwas põllu rammu
Ja matab endist wiletsust;
Siin püüab rahwas waimu walgust
Ja wõidab wõimsalt pimedust.
Oh töötagem südamest,
Me mehed olla igawest'!
Ja laulgem nüüd ja lõpmata:
Sa kosu, kaswa, kallis kodumaa!

Mihkel Weske.

Eesti kodu.

Mis sääl kumab koidukullas,
Paistab kaugel hiieilus?
See on kaunis Eesti kodu.

Mehed kui tammed sääl tugewad,
Sõnas ja teos wägewad;
Naesed nii uhked ja nägusad,
Südamest hellad ja wiisakad —
Sääl see waikne, püha tuli
Hiilgab, leegib Eesti koldel. . .
Sääl need kanged kaswawad,
Hellakesed õitsewad,
Päiksepaistel, kaste wilul.
Sääl seda jõudu jätkatakse,
Saatuseks ta sõlmitakse,
Tulewikuks taotakse
Kaunis, armsas Eesti kodus. . .

Mis säält tuleb teesid mööda,
Ruttab iga rada mööda,
Laguneb ju laiemale
Nurmedele, niitudele,
Mägedele, orgudesse,
Metsadesse, nõmmedele? . .
Tungib, tõuseb, paistab juba?
Künnab soosid külwimaaksa,
Rabasid ju rohumaaksa,
Tungib, tõuseb kõrgemale,
Paistab juba kaugemale!
See on Eesti töö ja tegu.
Sortsilased sajatawad,
Pahal meelel pajatawad:

„Ei ole sooski enam seisu,
Rabadeski enam rahu."
Nende rajad on rikutud,
Piiridele piirid pandud,
Nende riik on hädaohus:
Sääl ta paistab hiieilus,
Särab juba päikse kullas —
Eesti kodu, jõud ja kindlus
Sääl seda jõudu jätkatakse,

Saatust suureks sõimitakse,
Tulewikuks taotakse. . .
Põrgumüürid wärisewad. . .

Anna Haawa.

Järw leegib eha paistel.

Järw leegib eha paistel,
Ta hiilgb nagu kuld,
Ja järwe taga metsas
On näha õitsetuld.

Ja kaugel metsa põues
Ju liigub muistne jutt
Kui suwe ööde ilu,
Kui õnnis naer ning nutt.

Ja udu kerkib, tõuseb,
Ta hõljub nagu loor,
Ja pühalikult särab
Sääl kõrgel tähte' koor.

Eeswanemate waimud
Mu ümber lehwiwad.
Ma mõistan nende juttu
Ja metsa kohinat.

See on mu kuldakallis,
Mu kaunis kodumaa —
Kuid koidul, päik'se paistel
Weel palju kaunim ta!

Anna Haawa.

Eestimaa, Eestimaa!

Eestimaa, Eestimaa,
Kes mind wõtnud üles kaswata!
Eesti leib, mull' üksi magus maitsed,
Eesti piir, mind ikka kindlast kaitsed. . .
Tänu Isale, et tereta
Wõin sind jälle, kallis kodumaa!

Eestimaa, Eestimaa,
Ei ma kauem wõinud kannata!
Oh kui külmalt wõõras päike paistab!
Wõõras keel, kuis ta nii kangelt kostab!
Igal pool sind nägin, kuulsin ma,
Minu õitsew, lehkaw kodumaa!

Eestimaa, Eestimaa,
Ei su häält wõind ial unusta;
Wõõraid laulikuid ma kuulsin palju —
Wanemuise laste kandlilaulu
Keegi tundnud — sääl siis hüüdsin ma:
„Koju jälle tahan rännata!"

Eestimaa, Eestimaa,
Sidet nad mull' tegid siidiga:
„Laula"! meelitas mind wõõras neiu,
Ja ma laulsin: „Eesti pruut ja peiu,
Neid ma üksi tahan ülenda,
Minu armu warjab kodumaa!"

Eestimaa, Eestimaa,
Jälle nüüd su piiri nägin ma!
Ja kui nuttes suud su mullal' annan,
Kõrgesse käed taewa poole kannan:
„Ei s'ust ial enam lahku ma,
Kodumaa, mu püha Eestimaa!"

L. Koidula.

Minu armas Eestimaa!

Minu armas Eestimaa,
Kus ma sündind, kasund olen!
Pika aja pärast tulen,
Teretan sind rõõmuga:
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Kena on ka wõõras maa;
Kaua käisin mööda ilma,
Palju ilu juhtus silma, —
Armu säält ei leidnud ma.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Sind ma nõudsin himuga,
Sinu metsad, wäljad, jõed,
Külad, majad, wennad, õed
Seisid meeles lõpmata.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Emakeelt nüüd kuulen ma;
Oh kui sulab kuuldes süda,
Päästetud on keelekida
Wõõrast murdest korraga:
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

Siia jään ma elama,
Kuni surmawari katab
Minu silmad, siis mind matab
Oma sülle isamaa.
Tere ka, tere ka, mu isamaa!

K. E. Malm.

Sakalamees.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja elan kesk isamaa südame sees!
Las' läikida lõunapool päikesed puha

Ja läänepool mängida laenete kuha,
Mu ümber on isamaa hiilgawad piired,
Ja walwaja wendade sõbralik truu
Mu orusse wälguwad walguse wiired,
Sest kodukest kiidab mu süda ja suu.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja kõnnin ta kullaste piirede sees.
Siin leian ma lilledest läikijad ra'ad
Ja sinajat, rohelist wiljakat maad;
Siin lendawad linnud ta metsade põues
Ja loowad mull' lehekuus laulusi küll,
Siin särawad tähed ta toredas õues
Ja kõnniwad koidud ta kaarede eel!

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja seisan kui sammas siin marude ees,
Las' kiita, kohada, hulguda nad,
Ei jalge alt kiiguta kaljulist maad!
Kus rahwuse jälgi mu isade jalad
On astund ta muistese mägede pääl,
Sääl niidawad minugi sammude salad
Ehk wuhiseb, müriseb marude hääl.

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja kõnnin weel kuninga, Kalewi, tees,
Kui kullased kujud ei peta siin mind,
Siin kergib weel kodumaa kaljune rind.
Meil sügawas südames sooja weel õhkub,
Mis toonase tulede leekidest jäi;
Ta ajuti põrinal põlema lahkub,
Ehk kollete põhja küll maetud sai.

Ma olen sündinud Sakalamees!
Ju muiste mu isade rahwus siin kees,
Kui sõjad ja katkud kõik keerasid tantsil
Ja wägewast wõideldi Wiljandi kantsil.
Oh nüüd on kõik kadunud, warmetes magab,
Ja haljendab werega wäetud muld!

Säält Uku meil õhtutel õnne weel jagab,
Sest olgu see koht meile kallim kui kuld!

Ma olen sündinud Sakalamees
Ja läigin, kui koidikul kullatud prees,
Ja waatan ma wendasi siia ehk sinna,
Kõik wiiwad weel ohwrid mu hiie ja linna,
Sest kindlasti seisab, ei karda nüüd kõdu,
Ta põhi on wahwuse wägedest paas.
Oh keeda weel, katel, kui muiste, meil' mõdu,
Me joome ta terwiseks põhjani klaas!

Ado Reinwald.

Wiljandi.

Oh Wiljandi, oh Wiljandi,
Sa ilus Eesti linn!
Su mulda muiste maeti
Küll mõnda Eesti meest.

Ja Waluoja wiinud on
Su järwe laenele
Küll mõnda meest, kel rinnus haaw,
Kes wahwast wõidelnud,

Kes kaitses Eesti wabadust,
Kes kaitses isamaad,
Ja tema kõrwal ujub ka
Ta langend waenlane.

Alt waatab hele järwepind
Su waremetele
Ja nutab paistwail pisarail
Su endist iludust.

Ta ohkab päewal, ohkab ööl:
Oh kallis Eesti kants,

Kuis oled kukkund, lagunud,
Kus on su uhkus jäänd?

Küll mõni mees su muru all,
Kes sündind Sakalas,
Kes isamaa eest wõidelnud,
On surma suikunud.

Oh ära kaeba, kallis järw!
Oh ära nuta sa:
Ju wabadus on wõidu saand,
Uus põli Sakalas.

Küll kaebab mõni Eestimees
Ja nutab kantsi pääl,
Kui endist aega mõtleb ta
Ja endist wiletsust.

Siis aga waatab kaugele
Ja hüüab hõisates:
„Waat' jälle ärkand Eestimaa,
Oh õitse, Sakala!"

Mihkel Waske.

Wiljandi lossi waremetel.

Ma seisin nagu nõidus' paeltes
Su pinnal, Sakalamaa kants!
Mul raske tundmus asus hinges,
Ja heljus hirmus sõjatants. . .
Kes ajaks küllalt muinasjuttu
Su minewiku sündmustest?
Kes lugeda wõiks ohkeid, nuttu,
Mis kostwad aastasadadest?

Siin juba Eesti wabad pojad
Teind kindla kantsi endile,
Tõid ohwriks oma were ojad
Kuldkalli wabadusele.

Sa kuulnud wandeid, sajatusi.
Kui wõidule sai wõõras wõim,
Ja meeleheitel ägamisi
Kui orjaks tehti waba waim . . .

Siin lugemata sõjasalgad
Su püha pinda tallasid,
Ja keewas wihas mitmed rahwad
Üksteisel surma külwasid.
Kes isandaks jäid, kepi wõimul
Siin tegid lossi kindlama,
Kust leidsid warju sõjasõidul',
Kus pandi wahwad waikima . . .

Oh maa, oh maa, kui palju joonud
Sa oled Eesti meeste werd!
Oh kants, oh kants, sa oled näinud
Küll otse ahastuse merd!
Siin orjakütkeid kinnitadi,
Siin maeti priius magama;
Meilt kõik, mis kallis, häwitadi
Ja wõeti wägiwallaga!

Ja nüüd? — kõik wajund waremesse
See muistne hiigla ehitus.
Mets kaswand walli kraawidesse . . .
Ju asjad uued, elu uus.
Ja priius wõidulippu tõstnud
Siin uuest' uhkelt ülesse;
Siin, Sakalas, ka esmalt tõusnud
Koit Eesti rahwus' taewasse.

R. Hansson.

Kallim kingitus.

Kuulen ühte nime
Kõlawat,
Taewa wõlwist wastu

Hõiskawat!
Kuu ja tähed temast,
Keerawad!
Temast lilleõilmed
Ohkawad!
Temast lindude laul
Pajatab!
Metsa kohin temast
Tunnistab!
Ehatuulel tungib
Põuue mull',
Hüüab kullakiirest
Koidikul!
Ajaratas weereb
Wuhinal,
Päewad päewi sundwad
Tuhinal,
Ikka nende keerul,
Ikka sa
Kuuled ühte sõna:
Eestimaa!
Ja su oma südant
Kuulata:
Kuidas oskab wastu
Hõisata!
Heliseb nii waljult
Päew ja öö
Südamest see sõna:
Tagasi!
Jumalatel andeid
Palju on,
Nende kätte pandud
Rõõm ja õnn.
Paremat neil kinki
Polnudki,
Kui et sugust sünd'sin
Eestlane!

L. Koidula.

Eestlane olen ja Eestlaseks jään!

Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!
Eestlaseks taewas mull' elu on annud,
Eestlaseks ema mu ilmale kannud,
Eestlaseks ema mind imetand rinnal,
Eestlaseks astund ma isamaa pinnal.
Eestlane olen ja Eestlaseks jään,
Kuni ma elan ja hauasse lään!

Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!
Eestlase waim minul soonte sees wehib,
Eestlase süda mu rinda mul ehib,
Eestlase keel minul tuultela kõlab,
Eestlase meel minu mõtetes elab.
Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!

Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!
Eestlase nime ma auustuseks pean,
Armastust tema sees asuma tean;
Eestlase nime ei jäta ma maha,
Kui mull' ka pakutaks kuulsust ja raha.
Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!

Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!
Eestlaseks surmani ennast ma hüüan,
Eestlaste heaks ma elada püüan,
Eestlaste õnnetust tahan ma maitsta
Eestlaste õnne ja õnnistust kaitsta.
Eestlane olen ja Eestlaseks jään
Kuni ma elan ja hauasse lään!

M. J. Eisen.

Eesti, Eesti ela sa!

Ehitagem Eesti kojad
Kolme koduwärwiga,
Wõtku nendel Eesti pojad
Ennast ükskord ühenda',
Wõtku kuldse armuköie
Wenna-arm neil' weerita',
Wastaku neil' wägew hüüe:
„Eesti, Eesti ela sa!"

Sinine on sinu taewas,
Kallis Eesti kodumaa,
Oled kord sa ohus, waewas,
Wõtkem sinna silmata:
Truudusest meil' tunnistagu
Taewasina määratu,
Ustawatel soowiks saagu:
„Eesti, Eesti elagu!"

Must on meie mullapinda,
Mida higis haritud;
Must on kuub, mis Eesti rinda
Wanast juba warjanud;
Eesti maad, ta keelt ja rahwast,
Minu laul, sa ülenda,
Sellel' kostku koorid wahwast':
„Eesti, Eesti, ela sa!"

Walges ehtes Eesti kased
Kaunistawad kodumaad,
Puhtalt Eesti neiu põsed
Roosi-ilul lehkawad.
Puhas wanemate wiisi,
Ära lõpe ial sa,
Istutades õrnu õisi:
„Eesti, Eesti, ela sa!"

Sinine ja must ja walge
Ehitagu Eesti maad,

Wili wõrsugu siin selge,
Paisugu tal täieks pääd!
Waprast meelest, wenna armust
Eesti kojad kõlagu,
Kostku taewa poole põrmust:
„Eesti, Eesti elagu!"

M. Lipp.

Kas kandku karukaeru!

Kas kandku karukaeru
Mul ka mu kodumaa,
Ei Kungla maagi wastu
Ma teda waheta.

Kas würstikaasa wastu
Sa ema wahetaks,
Kui puudust ööd ja päewad
Ka emal näha saaks?

Kas ikaldagu wili
Kuus aastat alati,
Küll seitsmendamal Jumal
Weel täidab salwesi.

Ei anna agan jõudu,
Saan jõudu lootusest,
Teen tööd sel täiel usul:
Kord leian wilja eest!

Ja kui ei näeks ma lõikust,
Ma külwan ometi,
Küll tulew põli korra,
Saab lõikust paljugi!

M. I. Eisen.

Surmani.

Sind surmani küll tahan
Ma kalliks pidada,
Mu õitsew Eesti rada,
Mu ilus isamaa!
Mu Eesti wainud, jõed
Ja minu emakeel,
Teid kõrgeks kiita tahan
Ma surmatunnil weel!

Kuis, maa, nii hellalt kannad
Su lapsi käte pääl,
Neil' annad leiba, katet
Ja wiimast aset weel!
Tõest', armsam on mul olla
Su põues, Eestimaa,
Kui wõõral pinnal õnnes
Ja auus elada!

Kuis on su pojad wagad,
Nii waprad, tugewad,
Su tütred nagu lilled,
Nad õitswad nägusad!
Ja sinu tuul ja päike
Sind õnnel hoiawad,
Ja kõrge kotka tiiwad
Kuis hellalt katawad!

Ja tihti siiski leian
Su silmas pisaraid!
Mu Eestimaa, oh looda,
Küll ajad muudawad!
Meil tulewased tunnid
Weel toowad kinnitust!
Käi kindlalt! Nõua õigust!
Aeg annab arutust!

L. Koidula.

See'p see Eesti muistepõli.

Waata, lannes puie peidus,
Puie peidus, põõsa warjus,
Leinalepa hõlma alla,
Kurbtus' kase katte alla
Seisab seitse kalmu küngast,
Seitse sammeldanud sängi,
Seitse küngast, sõrwad lagund —
Kel ei kaswa kohendajat,
Sõbraliku säädejada,
Walwul silmil wahtisida,
Õrnal armul kaitsejaida!
Üks on sängi hädaohtu,
Teine sängi orja kütkes,
Kolmas sängi sõjakurnas,
Neljas sängi näljapiinas,
Wiies sängi wilets' põlwes,
Kuues sängi katkusurmas,
Seitsmes Tautsi tappe sängi:
See'p see Eesti muistepõli.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 196—214.

Laul Eestist.

Õudne kui needmine ajalugu,
Maha tallatud jõuetu sugu,
Kõwerad, küürakad waewakased
Juurtega, juurteta mädasoo mülkas.
See on Eesti.

Kes küll kuiwatab korra neid soosid?
Noorelt ju närtsiwad põskede roosid,

Roostetab tegude wälkuw teras.
Rängalt rabawad hallaöö piitsad —
Oleme Eestis.

Kes küll heledalt naerda siin suudaks,
Kes küll mured kõik röömuks muudaks?
Koorma all kumarkil õhkab elu
Weel aga Hädaoru küla kohal.
Eesti elu.

Hundipajud, pedajapalud . . .
Teistwiisi mühawad tammesalud.
Hõisates wiinapuulehestikus
Lõuna taewa all kostawad laulud.
Eestis sajab.

Hääletult roosteudude märga.
Ei siin haljast loorberipärga
Wajuta keegi lauliku päha.
Saatusest troostitam sündida
Laulikuks Eestis.

Laulame tundes, et warakult kaome,
Siia neetud soo sisse waome.
Millest aga unistame, surmalapsed?
Paremast teistele elupäewast,
Eesti päewast.

Gustaw Suits.

Murede maa.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Sääl mu wanemate muremaa;
Alet sääl põletas asuja
Kurbtusest küdewa rinnaga.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Tuksuwal südamel wiskan ma

Uudsewilja seemet waosse,
Musta muremaa mullasse.

Lahja põld ja kadakane karjamaa —
Ah millal helendab kullana
Walmind wiljade wäljade wiir,
Sirpidel sirendab päikese kiir!

R. Kamsen.

Ma sündisin sääl ilmale.

Ma sündisin sääl ilmale,
Kus puudus piinaks perele,
Kus kehwus kõndis kambri sees
Ja waesus walwas ukse ees.

Ma kaswasin sääl ülesse,
Kus wäljal wilets wiljake,
Kus karukaer ja ohakas
Me nurmenurgal uhkustas.

Ma olen ju üks nõmmetaim,
Seepärast kehw on ka mu waim,
Ma siiski selle koduga
Suurt ilmamaad ei waheta.

Ed. L. Wöhrmann.

Kalewi kojutulek.

Ma oot'sin koju kangelast
Ju ammu põrgu wärawast,
Sest lausa leekis tuluke
Siit Eesti õuest ülesse.

Nüüd mures kurdab minu meel:
Ei wõi sa, Kalew, tulla weel,
Peerg kaotanud tule jõuu
Ja wingu täis on Eesti õuu!

Kui jõuaksid mu kodu sa,
Siis läheks su wiha leekima,
Sest sinu lapsed siin ja sääl
On käimas sortsi teede pääl.

Sa küsiks kohe, kallis kaim:
Kus on su wana kaljuwaim?
Kus ühendus ja wennameel?
Kus solkimata Taara keel?

Ja nüüd sa näeks, mis uskmata:
Kõik lagunemas korraga,
Kõik maha murdnud tormijõud
Ja ära põletanud põud!

Su laste püüded pilwe pääl,
Nad ots'wad õnnetähti sääl,
Neil unustud on Põhjanael
Ja linnuteeks on petupael.

Küll sortsilased kolki saaks,
Sa kodumaalt neid wälja a'aks,
Sest sul on, Kalew, rusikas,
Mis põrgumüüril raksatas!

Ja palju minu wendadest
Saaks wärisema südamest,
Saaks parandama oma meelt
Ja ümber pöörma waleteelt.

Nüüd aga ei wõi tulla sa
Weel oma lapsi waatama;
Sa pead kaua kurtma weel,
Ehk pöörab ilm ja laste meel.

Küll jõuab sinna kotka tiib,
Küll tuulehoog sull' teatust wiib,
Kui lausa lõkkes isamaa
Siis, Kalew, koju tuled sa!

Ado Reinwald.

Õnnetu rahwas.

Mu õnnetu rahwas jo õnnetu maa,
Liig palju on olnud sul kanda!
Kas suudad weel elule toibuda sa,
Kas kannab sind wene kord randa? . . .

Kas suudad? . . . Nii küsib nüüd kahtleja keel.
Ma tahan! . . . Kas mõistad, kas kuuled?
„Noor weri ei tohi ju nõrkeda weel!"
Nii hüüawad tuhanded huuled.

Ei ole wist asjata hüüdmine see,
Ses hääles on julgust ja jõudu.
Alt üles wiib alati wõimsate tee,
Jõud juhtimas sõudjate sõudu.

Jakob Liiw.

Laul orjadele.

Kui wanemad wanasti pidasid pidu
Ja kogunes kutsutuid tuba neil täis,
Ja rindades pakatas ihade idu,
Kapp kaljaga wäledalt keerama käis,
Siis astus sääl wiimati ette ka laulik.
Ta istus ja kohendas juukseid halla
Ja päästis siis keeled ja hääled walla, —
Ja helises Eesti laul auulik.

Ta laulis neist wermetest weristest,
Mis tuikasid kõikidel ihus.
Ta laulis neist õigustest päristest,
Mis purustud raudases pihus . . .

— Kuid enne, — nii kõlas ta kannel ja hääl,
— Ei nii olnud kodumaa pinnal,
Kui wabadus lehwis me pääde pääl,
Suur loodus meid hellatas rinnal.
Siis mõlkusid mõnul kõik mõtted ja meeled
Ja rõkkasid rõõmuga kannelde keeled
Ja hõiskasid õndsuses lauljate suud
Ja lõõrisid linnud ja mühasid puud.
See kõik meilt ju ammugi kaduma läinud
Ja wajunud udude warju!
Kes oleks me seast kord päikest weel näinud
Ja lootuse mägede harju!
Kuid korra, nii ütleb üks seesmine hääl,
Saab kaduma udude wina:
Koit kumendab lootuse mägede pääl,
Ja naeratab taewane sina.

Ei näe seda enam me wanade silmad,
Kui muutuwad ajad ja muutuwad ilmad —
See päike wast noortele koidab.
Siis uuesti mõlguwad mõtted ja meeled
Ja uuesti kõlawad kannelde keeled,
Kus tuluke silmades loidab.

Ja noortes, neis idaneb waimustus-iwa
Ja teadus neis elama asub,
Nad raiuwad palka ja kannawad kiwa —
Uus ehitus ülesse kasub.

Kui tuiskawad tormid ja puhuwad tuuled,
Kui murdajaid pimedas huluma kuuled,
Siis warju see hoone sull' annab.
Sääl sees on nii soe, sääl sees on nii walge,
Et niiskub su waade ja õhetab palge,

Hing Taarale tänu sul kannab.
Kui aga on ilusad õhtused ajad
Ja õhkuwad kullana pilwede rajad,
Siis wiibiwad särawal wärawal mehed
Ja naesed ja lapsed ja seowad ehet
Me wanade õnnetu soole.
Nad tänawad haudagi weel meie sitkust,
Mis annab ka nendele kestwust ja pitkust,
A'ab uuele tööle ja hoole.
Nad otsiwad üles mø haudade künkad
Ja ehiwad õitega rohtunud rünkad,
Ja laulikud laul'wad me waewa ja walu,
Et kuulatab mägi ja jõgi ja salu,
Kui endisel muinasel ajal.

Ja heledast' hõiskawad kumedad keeled
Ja wälkuwad waated ja mässawad meeled
Ta sõnade nõiduwal kajal.

Oh waata neid wanu, ei, waata neid noori,
Waat' kaasitajate kõlawat koori.
Näe priiusetuld,
Mis kiirgab kui kuld!
Näe õõtsuwat rinda
Kui mere pinda!
Näe pisaraid laugedelt liuguwaid palju,
Näe käsa, mis walmis on lõhkuma kalju!
Ei ole siin kusagil orjade karja,
Waid tõusmas on äike nii walju,
Et Looja ise warja!
Ja seda kõik tegi see aulik
Laulik,
Kes oskas — olgugi silmapilguks —
Tuld, walgust süüdata, mis orjadelgi wilguks.

Gustaw Suits.

Nad unistawad Kalewist.

Nad unistawad Kalewist,
Kes tulla põrgu wäratist
Ja päästa ühe hoobiga
Mu rahwa ja mu isamaa.

Ma aga ootan haridust,
Kes enne päästaks põrgu ust,
Et rumalus säält sisse lääks
Ja Kalew uksel wahiks jääks.

Siis alles hakkaks kosuma
Mu rahwas ja mu isamaa,
Ja Kalewite mälestus
Siis oleks ärganud ka uus.

Ed. L. Wöhrmann.

Hoiatuseks.

Eesti rahwas, ära sa
Kõigu iga tuulega!
Kus sa astud, waata ette
Oma selge silmaga,
Muidu langed sillalt wette,
Upud ilma armuta.

Eesti rahwas, ära sa
Paapstil põlwi paenuta!
Wastu õigust õptusest
Talla julgest üle sa!
Ilmas rahwa rumalusest
Püütaks wilja lõigata.

Eesti rahwas, ära sa
  Wõõra naerul punasta!
  Orjaöö sind kinni kattis
  Hirmsa pimedusega,
  Eha walgust su eest mattis —
  Kuis weel wõisid rutata!

Rutta nüüd, mu rahwake,
  Orust üles mäele!
  Ära küsi wõõra keelust,
  Põlga pettust, rumalust,
  Tema waranduse neelust
  Said ju muiste õpetust.

Ado Reinwald.

Eesti poegadele.

Põhjanael
  Taewa lael
  Särab, helgib;
  Udu selgib,
  Walgus paistab läbi ööd,
  Peletab kõik kurja tööd.

Kindlasti
  Edasi,
  Eesti pojad!
  Taewa kojad
  Walwawad teid raskel teel —
  Ära waibu, Eesti meel!

Ed. L. Wõhrmann.

Tulewiku tammed.

(Eesti Üliõpilaste Seltsile).

Salk tammi Taara tänawas
On hiiemäe pääl kaswamas,
Nad sirguwad sääl priskel jõuul
Ja kohawad kõik ühel nõuul.

Neist tammedest mu rahwale
Saab hariduselaewake,
Mis Kungla kaarelt kulda toob
Ja Eesti elu uueks loob.

Neist tammedest mu isamaa
Saab rahukoja mõnusa,
Kel terasest on talad, toed
Ja Kalewisse käiwad koed.

Sa Isa, Taara, kõrge waim,
Oh hoia, et neist mõni taim
Ei muutu wiimaks kadakaks
Ja sugu ärasalgajaks!

Oh Wanemuine, wõia sa
Neid luule püha waimuga,
Et nende kohin koidu a'al
Saaks üleshüüdeks isamaal'!

Sa terwita neid, rändaja,
Kui läed wast läbi isamaa:
Nad on me lootus, paleus
Ja tulewiku tugewus.

Oh tõuske kõrgeks, kallid puud,
Ja andke päikesele suud
Ning tooge alla koidutuld,
Et õitsema läeks kodumuld. —

Siis Eesti süda, Eesti meel
Ja Eesti kõliseja keel
Saab armu oma Jumalalt
Ja pääseb rumaluse alt.

Ed. L. Wöhrmann.

Waprad wennad.

Waprad wennad, kallid kaimud,
Õrnad õeksed,
Tõstkem pääd weel muistsed waimud,
Taara taimek'sed!
Kuulge, kuidas kaasik kajab
Taara mäela,
Wanemuine wõitu ajab
Ime wäela.

Taara mägi õitseb ilus,
Sala sahinal;
Wanemuine wõsa wilus
Rõõmu tuhinal:
Lindal weime wakka walmib
Kallil' kaasale.
Rahwal rikkus' krooni palmib
Laia laenella.

Waatkem Eesti poege silmas
Priius sätendab,
Nüüdse Eesti waimuilmas
Lehtkuu naeratab!
Juba lööwad pungad lahti
Hariduse puus;
Oh mis ilus walgust wahti
Päewa tõusu suus!

J. Rotalia.

Ärka üles!

Ärka üles, kes sa magad
Laiskuses ja tuimuses!
Ärka, kes sa päewad saadad
Haua poole tuimuses!

Ärka üles, kes sa elad
Üksi isеendale!
Ärka, kes sa narrust orjad,
Elad ainult himule!

Ärka, kes sa hallitanud
Arwamiste rõhu all!
Nüüd on tõepäike tõusnud —
Lõuneaeg on ligidal.

Ärka üles, iga rahwas,
Kes weel une paelades!
Ole tõetööle wahwas
Uue elu nõudmises.

Juba küllalt unerahust —
Aastatuhanded on pikk . . .
Ärka nüüd ja märka walgust,
Ära ole „sõgesikk"!

Kes ei ärka, see ei suuda
Pärast enam ärgata — —
Märkamata langeb hauda,
Kaob ta tegu temaga.

A. Suurkask.

Tööle.

Öö möödas, uni magatud,
Kõik ilm on üles ärkanud:
Miks aigutame meie weel,
Ei tõtta kõige ilma teel?

Meil orjaöö on mööda läind,
Ju koit on meie kodus käind,
Šest tööle, tööle usinast,
Kõik tõuskem üles magamast!

Kes kuuleb, kui me kordame
Siin möödanikust ilmale:
Maailmal pole südant sees
Sa ise ole wahwa mees!

Sa wõida ära wastased
Ja kogu Eesti südamed,
Siis hüüa koduõuesse:
Nüüd tööle, tööle wirgaste!

Ado Reinwald.

Kodumaa tammed.

Mu tammed, mu kodumaa tammed!
Te pääle mõtlen ma:
Ei näinud teid kaua pole,
Ei näha wast ialgi saa.

Nüüd mühab maru te ladwus,
Ja torm käib üle maa . . .
Mu tammed, taewas wõtku
Teid wägewalt warjata!

Ja põhjamaa poegegi süda
Peab kindel olema,
Just nagu kodumaa tammed,
Kui torm käib üle maa.

Kui tammed seisate tormis!
Ma tahaksin näha teid,
Kuis wõitlete tormi wastu
Ja taewasse tõstate päid.

W. Rosenstrauch.

Linnuke.

Kuldne koidukuma, kaugelt
Ärata mu lindu sa,
Ärata ta taewa laugelt
Uuest jälle hõiskama!

Alles õitseliste tuli
Wagal õhtul wilgub nüüd,
Aga künnilinnu heli
Ammu wiimast korda hüüd!

Alles kiigub koduilmast,
Eha paistel pärnapuu,
Aga tema haljast hõlmast
Lahkund tuttaw linnusuu;

Wagad — wainud, metsad — koled,
Ei siin keegi trööstí neid;
Linnukene, kus sa oled?
Unustasid ära meid?

Kaugel halli udu süles,
Taewa piirel tudub ta!
Kes ta äratab weel üles
Elu wainul wõitlema?

Kuldne koidukuma, kaugelt
Ärata mu lindu sa,
Ärata ta taewa laugelt
Uuest jälle hõiskama!

Ado Reinwald.

Kui maeti mulda hella emake,
Et pääd ei saa sa tema rinnale
Nii panda, nagu lapsena
Ja uinuda,
Siis tule wälja halja murule

Ja heida maha wärske rohusse:
Sull' lillerikas kodupind
On emarind.

Siin waata üles selge taewasse,
Kuis on see puhas, sügaw, sinine,
Just nagu waataks emale
Sa silmasse;
Siin pehme tuul su juukseid silitab,
Su otsalt higi hellalt kuiwatab,
Kui pühiks ema käekesed
Su silmist wett.

Siin lilled tasa liigutawad pääd,
Sull' õied saatwad õhku, imehääd,
Kui paneks ema musuga
Sind magama;
Siin kuuled okstes sala sahinat,
Mis soowib sulle rahu magusat,
Kui palwet ema sinu eest
Teeks südamest.

Kuis oled õnnis ema rinna naal!
Kuis ilus, armas on sul kodumaal!
Kui seda õnne tunned sa,
Siis tunnista:
Mis hella emale jäin wõlgu ma,
Sull' kallis kodu, tahan tasuda;
Ma tõttan ihu, hingega
Sind teenima.

G. E. Luiga.

Kui on kadund.

Kui on kadund kodumaalt
Wiha, waen ja tüli;
Kui on wiimaks otsa saan'd
Kurblik kiusu küli:

Minu kallim lauluwiis
Peab su auuks hüüdma siis,
Ja ma elan rõõmuga
Sinu pinnal, kodumaa!

Kui on kadund kodumaalt,
Wara, küllus, rikkus,
Kui tad kehwus koormama,
Puudus püüdma tikkus:
Oh, siis tahan päewad, ööd,
Wende seltsis teha tööd,
Kuni kehwus kaduma
Peab su pinnalt, kodumaa!

Kui on kadund kodumaalt
Truudus, arm ja tõde,
Kui siin waljult wangistab
Walskus wenda, õde:
Siis on algand surmaöö,
Kus ei maksa mingi töö,
Siis ma lahkun nutuga,
Olen hoopis koduta.

G. E. Luiga.

Kindel põhi.

Kaht kaunist wenda tunnen
Siin ilmas wiibiwat,
Kes, kui kõik muu ka kõigub,
Kui kaljud seisawad.
Ei inimesi ial
Nad ära unusta,
Kui nendest sina ise
Ei hakka lahkuma.

Neid t õ s i d u s ja t r u u d u s
Hüütakse; kallimast

Sind katawad kui ehted,
Mis kullast, hõbedast.
Kus peres, külas, linnas
Nad aset wõtawad,
Ei wärise sääl rahwas —
Kui müürid seisawad.

Oh tõsidus ja truudus,
Teid appi hüüan ma
Mu Eestirahwa toeks
Ja nurgakiwiks ka!
Oh, et nad teie alla
End wara warjaksid!
Siis waenlasel' liig kanged
Ja targad oleksid.

Mu rahwas, wõta, wõta
Neid kahte saatjaks sa
Ja töös ja talituses
Teejuhiks lõpmata!
Kui tõsiduse põhjal
Sa koda asutad,
Mis truudusega katad —
Siis kindlalt ehitad!

L. Koidula.

Hääl.

Miks kõlab sulle Eesti sugu
Nii härdalt hoiatuse hääl?
Miks laulab luule kurba lugu
Su minewiku haua pääl?

Kord kuulsin karmilt wõõra keele
Su üle sõnu ütlema,
Mis haawasiwad Eesti meele,
Mul põue põhjas hingawa.

Ma olin alles noor sel ajal,
Ei wõinud wanal' wastata.
Kas ükskord eluteade najal
Saaks wabandused walmima?

Ju aastad lendes mööda läinud,
Mull' mõnda näitnud Eesti ilm.
Oh, wähe auu ta omal teinud!
Ei rõõmu sellest näinud silm.

Oh, ajaweerel oleks wõinud
Küll kümme korda küsida:
Ehk oled ise tõeks teinud,
Mis pidin laimuks pidama!

Kas see on minu Eesti rahwas,
Kes truudust tasub laimuga,
Kes waljul waidlemisel wahwas,
Mis ustawust wiib uinuma!

Miks maad ei anna Eesti sugu,
Sa wenna armastusele?
Oh, oma a u u s t pea enam lugu
Ja hoia seda hoolsaste!

Su auu on suurem wara ilmas,
Sa seda mehe meelega
Nii wõõra, kui su oma silmas,
Mu Eesti rahwas, ülenda!

Wilhelmine Ederberg.

Ei saa.

Ei saa wäike wõsukene
Kauniks kuuseks kaswada,
Kui tal wõtnud külmawägi
Eluwõimu häwita.

Ei saa lahke lillekene
Õrnal ilul õitseda,
Kui ei paista päikse kiire
Pungakesi puhkema.

Ei saa ial Eesti sugu
Tugewamaks elu teel,
Kui tal puudub julge süda,
Armastus ja kindel meel.

Hoidkem wõimsaid warandusi
Wäsimata hoolega!
Hüüdkem wirgalt waimuelu
Uinumisest ärkama!

Wilhelmine Ederberg.

Walwa!

Miks wõrgutada walepaelu
Sa andsid ennast, Eestimaa!
Ta kaswatand sull' kirstunaelu
Su ärkand waimueluga.
Ta salaseeme wõttis wõimu
Ja wõsus wiimaks walgele;
Ta katki lõikas elulõimu,
Sind saatis hädas häbisse.

Sest hüüa uuel wõimul tööle
Sa oma poegi, Eestimaa,
Ja waimumõõka pane wööle,
Et wale sind ei wõrguta!
Et kindlad oleksid su kojad,
Et kaugel kõlaks hüüdja hääl,
Et seisaksid su wahwad pojad
Kui wahimehed müüri pääl!

Wilhelmine Ederberg.

Wäljarändajatele.

Miks tahate, mu wennad, ära minna
Siit laia ilmalaande rändama?
Miks wahetate waludega kõrge hinna,
Mis isamaa siin pakub armuga?
Weel jääge seisma, wõtke kuulata,
Mis wiimast korda räägib isamaa:

„Mu pind on teie isaisad toitnud,
Kes oma elu jätnud minu eest.
Nüüd teie üle püha priius koitnud,
Lauud kuiwawad ju orja silmaweest.
Ja puudust siin ei tunne tugew mees,
Kel hoolas töö on sihiks silma ees.

Siin esiwanemate waprad waimud
Teid julgustawad igal tähtsal tööl;
Teist tõrjuwad kõik wõõra rahwa laimud,
Teid õnnistawad igal waiksel ööl . . .
Ja igal lehel hiiemetsa puus
On kurwa hinge troostiks sõnad suus.

Kui olete ju jõudnud wälja, ilma,
Ja selja taha jätnud kodumaa,
Sääl nõutaw õnn ei paista mitte silma, —
Kõik näib sääl teile wõõras, iluta.
Siis kahetsus teil põleb hinge sees,
Ja silmad tihti mures, nutuwees.

Kes tunneb sääl siis teie kurba laulu,
Kes surub kinni kurwa silmawett?
Kes aitab kanda wõõra hingewalu,
Kes annab teile troostiks wenna kätt?
Ei kõla ial enam endsel auul
Sääl teie kõrwa Eestikeel ja laul."

Ei wõõras õnn sääl teie hinge mahu,
Teil pühaks paigaks olgu kodumaa!

Siit leiate ka wiimaks hauarahu,
Siin armsam paik on ihul puhata,
Siin puhkawad ka teie wanemad,
Ja teie waprad tõe eest wõitlejad."

Jakob Liiw.

Ärakadunud poeg.

Ta tõttas ülbelt kaugele
Ja elas kaua sääl —
Ta leidis auu ja kuulsustki
Ning rikkust ilma pääl.

Kuid tõsist õnne, rahu ta
Ei leidnud ialgi —
Ja tõttaski ta otsides,
Kas ilma otsani.

Ta elas kaugel — unustas,
Kus tema kodupind
Ja et kord teda imetand
On Eesti emarind.

Ta elas kaugel. Wiimati,
Kui pea hilja ju,
Ta tuli koju tagasi
Nii wäsind, jõuetu.

Ta jättis sinna oma jõuu
Ja südi mehe töö . . .
Ja kodumaale? . . . Kodule
On pühendatud öö.

Ta tuli, et nüüd kodumaal
Wõiks minna puhkama,
Sest õigust on tal selleks küll —
Ta wäsind lõpmata.

K. E. Sööt.

Isamaa hümnus.

Mu isamaa, mu õnn ja rõõm,
Kui kaunis oled sa!
Ei leia mina ial tääl
See suure, laia ilma pääl,
Mis mull' nii armas oleks ka
Kui sa, mu isamaa!

Sa oled mind ju sünnitand
Ja üles kaswatand:
Sind tänan mina alati
Ja jään sull' truuiks surmani;
Mull' kõige armsam oled sa,
Mu kallis isamaa!

Su üle Looja walwagu,
Mu armas isamaa!
Ta olgu sinu kaitseja
Ja wõtku rohkest' õnnista',
Mis ial ette wõtad sa,
Mu kallis isamaa!

J. W. Jannsen.

Mu isamaa armas.

Mu isamaa armas,
Kus sündinud ma;
Sind armastan ma järjest',
Sind kiidan lauluga!

Ei seedrid, ei palmid
Ei kaswa siin maal;
Meil siiski kenad männid
Ja kuused, kased ka.

Ei hõbedat, kulda
Ei leita siin maal,
Meil wilja kandjat mulda
On küllalt igal pool.

Oh õitse weel kaua
Mu isade maa!
Sa maa, kus palju wahwust
Ja waimuwara ka!

Su hooleks end annan,
Sull' truuiks ma jään,
Kuni ma kord ka suren
Ja oma hauda lään!

Rahwa suust.

Eestimaa, mu isamaa.

Eestimaa, mu isamaa,
Kuis mull' armas oled sa!
Murrawad ka tormid, tuuled
Taara wiimsed tammepuud,
Siiski hüüawad mu huuled:
„Eestimaa, sull' annan suud!"

Eesti waprad wanemad
Waimu wallast waatawad;
Pääs neil pärjad, pärlikroonid,
Wõidulaul neil loidab suus;
Kojas kuninglikud troonid,
Kuldsed kandlid palmipuus!

Eestimaa, su mehemeel
Pole mitte surnud weel!
Nõuab surm ka rohket lõikust
Suure sõjakäraga,
Truuiks jääme isamaale
Iga weretilgaga!

Fr. Kuhlbars.

Kus on mu isamaa?

Kus on mu kallis isamaa?
Ons Eestimaa, ons Lätimaa,
Ons Lääne kitsas kalda serw,
Ons Narwa jõgi, Peipsi järw?
Oh laula, keel, oh laula, keel:
Mu isamaa on suurem weel!

Kus on mu kallis isamaa?
Ons Harjumaa, ons Wirumaa,
Ons laewarikka Järwa kald'
Ons Soome kõrge kaljuwald?
Oh laula, keel, oh laula, keel:
Mu isamaa on suurem weel!

Kus on mu kallis isamaa?
Ons Hiiumaa, ons Muhumaa,
Ons Sõrwe kitsas rannakaar,
Wõi wiljakandja Kuresaar?
Oh laula, keel, oh laula, keel:
Mu isamaa on suurem weel!

Kus on siis minu isamaa?
Nüüd tahan teile ütelda:
Kus ial laulab Eesti keel,
Kus asub auusus, õige meel, —
Jah sääl ta on, jah sääl ta on —
Mu isamaa, mu ülem õnn!

J. W. Jannsen.

Mu meeles seisab alati.

Mu meeles seisab alati
Mu hiilgaw isamaa!
Kus rahwas waikne, südamlik
Ja lootuses nii kannatlik:
Mu armas, kallis maa!

Kui kaunilt laulab künnilind,
Kuis metsad kohawad,
Ja orud rahus hingawad,
Kuis õied ilul hiilgawad
Ja ehad punawad!

Weel kõlab keel siin kindlasti
Ta wanal põhjusel;
Weel mäed siin juttu westawad
Ja orud kõnet kannawad,
Suus sõnu lehtedel.

Ja Eesti poegist tunnistab
Neil' sõnarikas hääl:
Nad wahwad wõitjad sõdades
Ja kündes, käiwad külwades
Siin isa pinna pääl.

L. Koidula.

Teretus.

Teid ma teretan, Eestimaa pojad,
Kellel kulmud kuumawad töös,
Kellel südamed rindades soojad,
Selginud sihid silmade ees.
Igawest' kaob põline põud,
Ilmub Isamaal teie jõud:
Astuge ette!

Teid ma teretan, kes teie õigust
Lahti sõlminud walede wööst,
Kes ep kohkudes kurja lõikust
Näinud sigiwat kurjast tööst!
Tagane ära, walede waim!
Sirgu ja sigine, tõetaim!
Juhata jõudu!

Mehise meelele asuta koda,
Priiusel pühenend Eestlaste muld!
Mulju sa mudasse tigeda oda,
Walgele tõuseja waimukuld!
Kohage lehed, kodumaa puus!
Wana wägewus Eestlaste suus —
Elusse ärka!

Sind aga, taewa wägede Jumal,
Kumardame, su lastekoor.
Tule sa jõuule wõimatumal'
Ise appi, kus tegu noor.
Walguse wahiks kutsume Sind,
Kojaks sinule Eestipind.
Awita, Issand!

L. Koidula.

Jälle isamaal.

Ütle, kus sa siis nii kaua käinud
Oma kuldse kodu pinnalta?
Mis su süda otsima säält läinud
Wõõralt maalt ja wõõralt linnalta?
Kas ehk langes mõni kuldsem leidus
Sulle rüppe rändamise teel,
Mis sa sala oma põue peidus
Paigal hoiad meie silma eel?

Nõnda isamaised hellad tuuled,
Päike, linnud, helde emapind,
Nõnda teretajad armuhuuled
Wõtwad imetelles wastu mind.
Mis mul wõimatumal kosteks anda?
Lootust Looja loonud igal pool,
Armastust ja usku tahtnud panda
Iga põuue tema kaitsew hool.

Üks on päike igas taewas läitmas,
Wana wiisi tema soendab,
Üks on mure meelt ja mõtteid täitmas,
Üks on ilu, mis meid toendab!
Üks on südamete häädus, paha,
Kus ei inimesed kisama?
Lein ja lust on igal pool meil kaha —
Aga üks on ainus: isamaa!

Siin ep üksi taewal tõsist sooja,
Sooja ilmutab mu rahwa rind,
Siit ep üksi, lahke laululooja,
Mitte maru armuta ei lõhu,
Kõwu kända tema kangetab,
Jälle tõstab tuul, mis tema rõhu
Laial luhal maha langetab.

Kindlamat ei olnud kuskil lootust,
Ega usku kuskil õigemat,
Kuskil armastusel enam lootust,
Ega murekannet lõigemat:
See'p see ongi minu läikiw leidus,
See'p see haawand hinge parandus —
Isamaa mul seisab põue peidus,
Isamaa, mu ülem warandus!

L. Koidula.

Isamaa.

Isamaa, kuis täidad sina,
Kui su nime hüüan mina,
Waimu elutulega!
Keelepaelad lahti saawad,
Kõiki üles äratawad
Sinu kiitust kuulama.

Raskeid radu oled käinud,
Palju waewapäewi näinud
Ihu, waimu poolest sa:
Ärka, armastatud, üles,
Ära uinu une süles,
Hakka uuest' kosuma!

Wõtku ühtlus waimud köita,
Armastuses ühte heita,
Andku elu unistel'!
Tugewaid meil olgu palju,
Ja kui liikumata kalju
Seisku tormis meie meel!

Sind, mu armas Eesti rada,
Tahan käia, armastada
Surmani ma igal a'al.
Laul, sa kõla! priius, ela!
Õnne andes ikka ela
Meie kallil isamaal!

Kui ka kannad wiletsusi,
Mitmed põlgtud pahandusi,
Minu wäike isamaa!
Looda, ajad paranewad,
Walu wermed terweks teewad:
Jumal sind ei unusta!

K. A. Hermann.

Laulu sisu.

Su nime põue põhjas kannan
Kuldtähtedega igawest',
Sind iga laulu sisuks annan,
Sind, Eestimaad, mu eidekest.

Ei wäsi ial kannel, keda
Sa ise täitnud õhuga,
Ei nõrku ial sõna seda
Maailma ette õisata.

Kus wale ümber õde, wenda,
Neid põrmus silman põrmu ees,
Mu laul, oh tõsta tiiwad, lenda
Ja wabanda neid tõe ees!
Su hõlm on lahti, sinna heidan
Mu wäsind pää su jalgilla,
Ja sinu waimuga end täidan,
Mu eideke, mu Eestimaa!

Sa tõele annud eluriide,
Mull' lusti ehtind tõega,
Ei sinu mälestuse liide
Mind weel ei jätnud üksina.
Kui ial rõõmu, ial õnne,
Kui kurbtust kandis laululind,
Oh ikka wastas sinu kõne,
Mu püha, ainus isapind!

Ei jõua kannel sinust jätta,
Ei wäsita su kiitus mind;
Sind sisuks ikka uuest' wõtta
On kallim, kõrgem laululind.
Mu waim ja süda, kõik mu meeled
On sinu püha nime täis,
Ja täielt hõiskwad kandlikeeled:
Mu Eestimaa, mu eluõis!

L. Koidula.

Mu isamaa on minu arm.

Mu isamaa on minu arm,
Kell' südant annud ma;
Sull' laulan ma, mu ülem õnn,

Mu õitsew isamaa!
Su walu südames mul keeb,
Su õnn ja rõõm mind rõõmsaks teeb,
Mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm,
Ei teda jäta ma
Ja peaks sada surma ma
Ta pärast surema!
Kas laimab wõõras kadedus,
Sa siiski elad südames,
Mu isamaa!

Mu isamaa on minu arm!
Kui tahan puhata,
Su rüppe heidan unele,
Mu püha Eestimaa!
Su linnud und mull' laulawad,
Su põrmust lilled õitsewad,
Mu isamaa!

L. Koidula.

Eesti muld ja Eesti süda.

Süda, kuis sa ruttu tõused
Kuumalt rinnus tuksuma,
Kui su nime suhu wõtan,
Püha Eesti kodumaa!
Hääd ma olen näind ja paha,
Mõnda jõudsin kannata,
Mõnda jätta elus maha —
Sind ei ial unusta'!

Sinu rinnal olen hingand,
Kui ma waewalt astusin;
Sinu õhku olen joonud,

Kui ma rõõmust hõiskasin;
Minu pisaraid sa nägid,
Minu muret kuulsid sa . . .
Eestimaa, mu tööd, mu laulu —
Sull' neid tulin rääkima!

Oh ei jõua ial öelda
Ma, kuis täidad südame!
Sinu põuue tahan heita
Kord ka wiimse unele.
Ema kombel kinni kata
Lapse tukswat rinda sa:
Eesti muld ja Eesti süda —
Kes neid jõuaks lahuta!

L. Koidula

Isamaa.

Isamaa, isamaa!
Süda, hõiska, helista!
Räägi, räägi rohkeste
Tema ilust teistele!
Kõnele, kuis tema kaisus
Hingata nii armas on,
Seleta, kuis walu näha
Tema eest su auu ja õnn,
Kuis su ülem osa ta:
Isamaa, isamaa!

L. Koidula.

Isamaa.

Eestimaa, mu isamaa,
Seisad meeles mul,
Ehk küll wäike oled sa,
Kuulsust pole sul.

Kaswasin su kalmulla,
Wäike wõsuke.
Andsid mulle armuga
Eluaseme.

Toitsid hella emana
Oma lapsukest,
Kaswatasid kangeksa
Wäikest wäetikest.

Hoia mind, mu isamaa,
Elus ülewal!
Saaksin ma kord hingata
Sinu mätta all!

Wilhelmine Ederberg.

Oitse ja haljenda Eestlaste maa.

Isamaa hiilgawa pinnala paistab
Kodu meil kaunike, kallike;
Isamaa sinawa wõlwilta waat'wad,
Wilkuwad koidud meil orusse.
Hoi la, la, la, la, la, —
Õitse ja haljenda, Eestlaste maa!

Kukulind kauniste kõrwu meil kostab,
Äratab ülesse looduse;
Helinal õhud ja hääled meil hüüdwad,
Helinat saadawad südame.
Hoi la, la, la, la, la,
Õitse ja haljenda, Eestlaste maa!

Walwamas isamaa waim meie wahel,
Looduses liikumas lennula;

Süda ei aina wõi wangissa wiibi, —
Hõiska ja helise, õnnis suu!
Hoi, la, la, la, la, la,
Õitse ja haljenda, Eestlaste maa!

L. Koidula.

Mis mulle meeldib.

Meelitagu teisi mehi
Wõõras rada wõimuga,
Mulle meeldib minu mõrsja —
Armas, kallis kodumaa.

Waata, kuis ta kulmu ehib
Õitsew rukkilille pärg;
Pärjas särab pärli ehe —
Hommikune kastemärg.

Ja kui talwewaljus sunnib
Pärga ära panema,
Siis ta katab enda kanni
Hermelini mantliga.

Hõiskab aga koidutõusul
Ööpik lahke lauluga, —
On meil uhke pulmapidu
Üle terwe Eestimaa.

Meelitagu teisi mehi
Wõõras rada wõimuga,
Mulle meeldib minu mõrsja —
Armas, kallis kodumaa.

K. E. Sööt.

Tõotus.

Ringi käiwad ajarattad
Raugemata rutuga:
Miks weel lesekuuel katad
Ennast, Eesti isamaa?

Kas su muistseaja päewad
Sind nii sundwad leinama?
Kas su silmad nüüdki näewad
Ainult, mis ei rõõmusta?

Tõesti, kaua, kaua kattis
Pime öö sind, isamaa!
Orjapõlw su õelmeid mattis,
Leinal nutsid lauluta.

Ära karda! Koidu wiired
Punetawad pilwedel:
Pea kuldse päikse kiired
Walitsewad walgusel!

Juba kadund talwe külmad,
Juba taimed tärkawad,
Lahkemaks ju läewad ilmad,
Uinuwangid ärkawad.

Üles wirgund wiinamägi
Hüüab tööle tegijaid:
Armastus on ainus wägi,
Mis see ajab auusamaid.

Nende keskel tulla tööle
Olgu minu ülem hüüd,
Otsa teha waimuööle
Meie kõigi kõrgem püüd!

J. Bergmann.

Ilus oled isamaa.

Minge üles mägedele,
Tuule õrna õhule!
Waatke alla oru põhja,
Üle lille hiilguse!
Waatke, kuidas oja keerleb
Läbi luha läikiwa!
Ja siis hüüdke alla orgu:
Ilus oled, isamaa!

Waatke, metsad pilwe poole
Tõstwad latwu uhkuses!
Kuulge, kuidas kaasik kohab
Lehkawates lehtedes!
Waatke, jõed, järwed läikwad
Metsas wirwendusega!
Ja siis hüüdke üle metsa:
Ilus oled, isamaa!

Waatke, rohke rukis hällib
Uhke nurme nõlwadel!
Tõuwili tõotab anda
Rohket saaki sügisel!
Wiljapuude okste otsas
Hiilgwad anded iluga!
Ja siis hüüdke üle nurme:
Ilus oled, isamaa!

Waatke karja lustipidu
Leherikkas lepikus!
Kuulge karjalaste laulu
Wastu helkjas wõsikus!
Waatke, kuidas kõrgel wõlwil
Taewas helgib sinaga!
Ja siis hüüdke taewa poole:
Ilus oled, isamaa!

Mihkel Weske.

Eesti mäel.

Mu õnnis isa wõttis
  Kord käe kõrwa mind
Ning wiis mind mäe otsa,
  Sääl tõstis üles mind.

„Poeg, waata alla orgu!
  Ja waata sinna ka,
Kus taewa sõrwal metsad
  On jutul pilwega.

Waat', rohelised wäljad,
  Kui laened liiguwad
Ja wiljapuude oksad,
  Kui tiiwad kiiguwad!"

Ma, poisikene, waatsin,
  Et wäsis wäike silm,
Ja isa sülest nähes —
  Küll oli ilus ilm!

Siis pööris isa ümber
  Ning näitas lõunale,
Ja pööris jälle ümber
  Ning näitas põhjale:

„Poeg, waata, see on minu
  Ja sinu isamaa!
See ilus maa on meie,
  On meie Eestimaa!

Kui kaswad, poeg, siis püüa,
  Et pühaks pead see maa!
Sest ta on hää ja ilus,
  Kui Eeden ilmala."

Neid isa sõnu tahan
  Ma pühaks pidada;
Truuks jään ma sulle ikka,
  Mu õitsew isamaa!

Sa oled oma ilu
Mull' surun'd südame,
Su hinge õhk on puhun'd
Mu were soontesse.

Su usk on kaljukindel,
Su arm on kulda wäärt,
Su lootus tõstab tiiwu . . .
Sull' laulan tuhat kord!

J. Kunder.

Munamäel.

Kui siit pilwe piirelt alla waatan
Üle õitswa Eestimaa,
Rõõmu laulu siis maailma saadan,
Hüüan walju häälega:
Siin on ilus elada!

Kullalaenil wäljad walendawad,
Järwed hõbel ehawad;
Kaugel lehemetsad haljendawad,
Kõue kombel kohawad:
Siin on ilus elada!

Lääne piirel mürab merelagi,
Wiskab wahtu pilwe pool'
Läbi luha hoowab hõbejõgi,
Laenetelles laulu lool:
Siin on ilus elada!

Õitswal Eesti wainul kiiwad neiud,
Laulwad lusti õite seas;
Õitswas orus hüüdwad Eesti peiud
Õilmis Eesti puie reas:
Siin on ilus elada!

Kõrged pilwed nagu luiged lendwad
Üle maa ja mägede,
Päike, kuu ja koidutähed rändwad
Lauldes üle jõgede:
Siin on ilus elada!

Siin on enne suurem sugu eland,
Rõõmus rahwas rändanud;
Siin on wõidulaulu wiisid kõland,
Mehed kõne kandanud:
Siin on ilus elada!

Wõiksin wetelaened kinni püüda,
Püüda tuult ja linnu häält:
Siit neid laseks üle ilma hüüda,
Mäe halja harja päält:
Siin on ilus elada!

Wõiksin taewawõlwi kirjutada
Hele wälgu walgega:
Sinna tahaks siis ma tunnistada
Paistma ime palgega:
Eestis ilus elada!

J. Kunder.

Sakala maa.

Ma olen käinud palju radu,
Ma olen näinud mitu maad,
Ei olnud kuskil leida kodu
Nii armast, uhket, ilusat,
Kui kaunis, kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin wiljapõllud laenetawad,
Siin lilleluhad liiguwad,
Siin aasad magust lõhna a'awad,

Siin kõrged metsad kiiguwad.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin niidud paksu heina kandwad,
Siin kallilt kosub kätetöö.
Siin põllud palju wilja andwad,
Siin rahwas rõõmus päew ja öö.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin kägu kukub kuldakeelel
Ja ööpik laanes laulab ka,
Siin rahwas ühenduse meelel
Käib üle kõige Eestimaa.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Siin jookswad hallikad ja ojad
Kui hõbe lindid läbi maa,
Siin käiwad waba rahwa pojad
Ju ilma wõõra ikketa.
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh seda maad ja seda linna
Ma kiidan kõrgeks otsata:
Siit päew ei raatsiks looja minna,
Ta lahkub nagu nutuga!
Siin on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh wõõras! kas sa oled käinud
Mu kaswukohas Sakalas?
Kas oled kaugelt teda näinud?
Siis süda tõesti rõõmustas —
See on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Ja õnnelikuks mõttes kiitsid
Sa rahwast, kes siin asuwad,
Sääl kaua aega mõttes wiitsid,
Kus arm ja truudus kosuwad.
See on mu kallis isamaa,
Mu Sakala!

Oh maa, kes täis on kaunist kiitust
Ja kuulus wana wägedest,
Kui lahkun ma su orust, niidust
Ja sinu püha mägedest,
Siis wõta oma hõlma sa
Mind, Sakala!

Ado Reinwald

Ei olegi meie nii alatud.

Ei olegi meie nii alatud,
Ehk paljude meelest küll neetud . . .
Meil kodu on wõõraste tallatud,
Meid kaua on orjadeks peetud;
Ka tõdegi meie eest salatud,
Käekõrwal meid pimedas weetud
Ja otsekui lastega sõneldud
Ning alati kõrwasse kõneldud:
Sa oled nii jõuetu, wäeti . . .

Et kodu meil kehwa ja wäikene,
Meel ammugi seda ju märkas,
Kuid meilegi paistnud on päikene, —
Ta walgel waim udu seest ärkas —
Ja taewas nii maheda läikene,
Neid nähes see teadmine tärkas:
Torm udu ja pilwed wiis kaugele,
Nüüd uni ei kipu me laugele, —
Ju sihid ja eesmärk on näha . . .

Neis silmatud sihtides rühime,
Ehk juhtijaid leidub küll wähe;
Teed tulewa põlwele pühime,
Teel isade jäljed tal näha.
Mis sellest, et tõukleme, nühime,
Ja mõnigi ühes ei lähe:
Wõit wõitlejaid wiimakski ühendab,
Eesmärgi siis ühiseks pühendab,
Ehk olgugi teesid nii mitu.
Küll jõudu näib wõimukail wägedel,
Et wõtta kõik ilma wõiks sülle,
Kuid ase neil walguses, mägedel,
Kes waimliselt waenlastest üle.
Sääl lepib meel aeglasel, ägedal,
Wend wennale lahti teeb süle:
Siis priiusest juttu nad ajamas,
Mis lauludes pilkena kajamas
On nüüd, kui ta orja suust tõuseb . . .

Jakob Liiw.

Musta kuube.

Mu musta kuube kanda
Ma tahan auuga
Ja kätt see pääle anda
Sull', armas isamaa!

Mu esiisad käisid
Kõik musta kuue sees,
Sest jäägu uued wiisid
Ma olen Eesti mees,

Ja tahan julgest' astu
Siin musta kuue sees,
Las' tulla k a d a k wastu, —
Ei kohku tema ees!

Ado Reinwald.

Nad ütlewad . . .

Nad ütlewad, sa kaod ära
Kui uinuw laeneke,
Su elu asjata, ei kanna
Sind mingi sihile.

Nad ütlewad, sa oled wäike,
Sul puudub elujõud,
Sul isetundmusest ja püüdest
Ning haridusest põud.

Nad ütlewad weel palju, palju
Su kohta, isamaa!
Kuid tühjad waenusõnad rahwast
Ei suuda surmata.

Weel elab Eestis usku, lootust
Ja õigust, wabadust;
Weel auusaks ettewõtteks julgust
Ja eluks armastust.

Ja kui need toed ja talad pole
Weel lõõnud kõikuma,
Las' karjuda siis rongakari —
Ei see meid hirmuta.

Ja kuigi pääle töö ja waewa
Kord hauda langeme —
Ei meie elu ilmakäigus
Siis olnud tühine.

K. E. Sööt.

Weel pole kadund kôik.

Weel elab Eestis mehi,
Kel armas isamaa,
Kel jätkub julgust, jõudu,
Weel kurja tõrjuda.

Weel elab Eestis mehi,
Kel meel ei murdunud,
Kel ahne omakasu
Ei südant sidunud.

Weel kaswab Eesti salus
Meil tammi tugewaid,
Mis mühisewast marust
Wast jõudu juurde said.

Weel Eesti aasailu
Ei ole närtsinud,
Ei Eesti auu ja woorus
Weel maha sõtkutud.

Ja kui weel üleüldse
Ilm häädust ülendab
Ja armastus ning auusus
Weel kurjast wõitu saab,

Siis minu sugurahwas
Ei kao ometi —
Ta kange kotka kaitsel
Weel elab edasi.

K. E. Sööt.

Ei nad ole wiimsed!

Ei nad ole wiimsed mehed
Meie isamaal,
Kellel südidust ja julgust
Jätkub õigel a'al.

Küll ep sellest külwist tõuseb
Wõsu ülesse,
Kelle lipul auusus, truudus
Lehwib julgeste.

Ja kui tulew põlw kord toetab
Wanemate tööd,
Siis ep jäädaw sammas ehib
Nende hauaööd.

K. E. Sööt.

Miks nii kurwalt...

Miks nii kurwalt, armas ööpik, laulad
Waiksel õhtul minu akne all?
Kas sa enda kurwastusi kaebad,
Wõi näed kurba sa mu kodumaal?

„Miks mult küsid?" lausus laulik tasa,
„Küsi looduselt ja — kuulata,
Küll mu ahastusest siis saad osa,
Küll siis mõistad, millest kurdan ma.

Waata — lugematad taewakehad
Paistwad alla läbi uduwöö,
Küsi neilt, kui teada saada tahad,
Mida warjab minewiku öö...

Mäe rinnalt, oru põhjast tõuseb
Udu laenetena ülesse,
Üle luha, üle laane liugeb
Tungib taewa sinawusesse:

Küsi sellelt, mis see pind kõik warjab
Kust ta tõuseb üles pilwena,
Ja kas kõrgel keski kokku korjab
Werd ja silmawett, mis joonud ta?

Kuula, kuula, kuidas kõrgel, kaugel
Kajab waikne, sala kaebehüüd,
Nagu hoigaks keegi eluraugel,
Keda rõhumas on rasked süüd...

Palju, palju warjul saladusi, —
Tahad teada sa, siis kuulata;
Wast ehk aimad nende hoiatusi,
Nende kaebtust ja — mu kurbtust ka..."

Ja ma kuulatasin kaua, kaua,
Kuni kustus eha wiimne wiir,
Kuni idast üle laane laia
Punetas ju kuldse koidu piir.

Kuulsin noomitusi tõsisemaid,
Hoiatusi, oh nii walusaid!
Eluõpetusi tuumakamaid,
Kaebtusi nii kurbe, kibedaid.

Mida jutustasid salahüüded,
Tähteilmad, kallim kodupind?...
Tahaks öelda... wõimatad need püüded:
Tahaks, aga — waik'ma peab rind!

R. Hansson.

Mu isamaa sõlmitud.

Mu isamaa sõlmitud kätest ja jalust,
Kui unes on alles ta töö,
Weel kuulukse ohkamist urtsikust, talust, —
Neid kõiki on warjamas öö.

Meil kaelas on orjade juta ja ahel,
Kuid priiuse laulud ju suus...
Me hüüdsime kindluse müüride wahel,
Et elu on ilus ja uus...

Kõik petus... Nüüd tööle!... Koit helendab õues.
Ja kosutaw kewade õhk,
Meil elustaw tuluke leekigu põues
Ning kadugu udu, öö, rõhk!...

Kuid enne, kui murrab hulk kindluse taba,
Ta waimliselt küpsema peab;
Sest sedawõrd elus on igaüks waba,
Kui palju ta mõtelda teab...

Jakob Liiw.

Ei mul ole isamaja.

Ei mul ole isamaja,
Ega kodukollet ka,
Ühest uksest teise rändan
Waese päewilisena.

Siiski teda truuilt teenin,
Laulan, hõiskan rõõmuga:
Kaswa, kodu! Kosu, kodu!
Õitse, püha isamaa!

Ed. I. Wöhrmann.

Kodukülale.

Ole õnneline,
Paistku sulle päik'
Kodukülakene,
Püham sünnipaik!

Laulik pehmet pesa
Unusta ei wõi,
Lõolind ei kesa
Maha jätta täi:

Lendab kaugemale,
Lendab wõõrsile,
Laul, nii kurb jahale,
Heljub kodusse.

Ole õnneline!
Palwetab mu rind.
Kodukülakene,
Jumal kaitsku sind!

Ed. L. Wöhrmann.

Aimdus.

Mina aiman, kodupinnal
Midagi on kadumas,
Mis mu hinge sadatuhat
Sidemega ühendas.

Mina aiman, kuid ei suuda
Päästjaks olla ometi.
Mis ma aiman, läheb täide —
Ja ma kaon isegi...

Ainult laulud hinge põhjast
Werewärwil tõusewad,
Nagu wiimsed hauaroosid,
Walust nõrgend pisarad.

K. E. Sööt.

Nagu klaasist silmadega...

Nagu klaasist silmadega
Waatawad nad kodumaad,
Kaunilt säetud sõnadega,
Teda kõrgeks kiidawad, —
Kiidawad ja kiidawad,
Kiites aega wiidawad.

Nende kõrwades on waha,
Waluhääle warjaja,
Keegi kuulata ei taha,
Kuidas nutab kodumaa:
Kuidas nutab kodumaa,
Nutab leina waluga. . .

Kiidulaulu, nutu kaha,
Mõlemaid pean kuulama.
Ühes nutta ma ei taha,
Asja pole hõisata.
Asja pole hõisata,
Siiski hüüan kartmata:
Sina kosu, kodumaa!

Jakob Liiw.

Ka mehed.

Ma tunnen naljakaid mehi:
Nad põldu künnawad
Ja künnetud mullasse ise
Siis ohakaid külwawad.

Ma tunnen kentsakaid mehi:
Nad kulda koguwad
Ja rikkuse wirnade otsas
Siis nälga surewad.

On mõistmataid nende hulgas:
Nad kodumaad orjawad,
Kuid töösid, mis kätega teewad,
Nad keelega lõhuwad.

H. Rikkand.

Ära usu, isamaa!

Ära usu tema kaebtust,
Tema nuttu, isamaa,
Kui ta ahastades hüüab:
„Minu elu oled sa!"

Tint on tema silmawesi,
Paber lage isamaa,
Pungapais ta ainus elu —
Muu on kõik tal tundmata.

Ed. I. Wöhrmann.

Wiimne pant.

Nad laulawad kullasest koidu kumast
Ja uuest elust, mis algamas. . .
Ja usuwad, et sääl mägede taga
Üks päikene olla tõusemas.

Ei koidu kumast — waid wendade werest
On taewa kaared punamas,
Ja waikib wast wapustaw wabadus-hümnus
Me eneste ahela kõlinas. . .

Kuid seda koitu, mis südames särab,
Ja päikest, mis kanname rinna sees,
Ei lämmata wanded, ei ahela kõlin, —
On wiimseks pandiks me wõitluses.

H. Raudsepp.

See kõik üks isamaa.

See tore mets, lai wäli,
See lokkaw heinamaa,
Kust läbi jõe laentel

Nii lõbus kiikuda —
On kalli sakste jagu,
On mõisaherra maa.
Ja sääl üks riba põldu,
Mis piirdud aiaga,
Kus taadi tubak kaswab
Ja memme kapsad ka —
See ribakene põldu on minu isamaa.
Kuid tore mets, lai wäli
Ja lokkaw heinamaa,
Ja sääl see riba põldu,
Mis piirdud aiaga —
Eks ole ta üksainus,
Mu ainus isamaa?

H. Raudsepp.

Ma lille sideme wõtaks —

Ma lille sideme wõtaks —
Sind köidaks sellega,
Sind köidaks sellega ühte,
Oh õnnetu Eestimaa!
Ma taewasina wõtaks,
Wõtaks päikese särawa,
Wõtaks eha, wõtaks koidu —
Sind köidaks sellega.
Ja armastuse ma wõtaks,
Wõtaks truuduse, auususe ka,
Ja köidaks sellega ühte
Sind, kallis kodumaa!
Ja were sideme wõtaks,
Wõtaks wenna südame ma —
Ja köidaks sellega ühte
Sind, õnnetu Eestimaa!

Juhan Liiw.

Soomele.

Sirgu, sirgu sugupinda,
Sõlmitud meil südamed!

L. Koidula.

Tõusku, tõusku taewasteni,
Pikaks sulepilwedeni
Meie hõimlus õitsemaie,
Meie wennastus wenimaie!

Ado Reinwald.

Ja sulle, kaljuline maa,
Ka laulab Wirusugu!

J. Kunder.

Wôôrsile minnes.

Nüüd tere, sinaw Soome maa,
Sa kaljukindel põhjala!
Oh tere Soome wennad, õed,
Su sinetawad järwed, jõed!

Mind Lindanisast kannab laew,
Kui kerge on mu reisi waew:
Mu meretee läeb Soomesse,
Mis täidab terwe südame!

Ei jõua kauem kannata,
Laew, lenda ruttu, lenda sa;
Sääl saan ma näha seda maad,
Kus sugulased asuwad.

Ado Reinwald.

Luule külaskäik.

Tere, Soome suguwennad,
Kalewide kallid kännud,
Lapsukesed laente langul,
Pojad põhjapiire kaldal!
Südamesta sügawasta,
Armu meelest awarasta,
Igatsused heljuwalla,
Rõõmud tõesti tõusewalla,
Kui teid tulen tutwustama
Üle silla Soome maale.

Siin ma leian seda paika,
Kus meil õitsid õnnelilled
Wanaaegse wainudella,
Ennemuistse ilmadella;
Kus me õnne kuldsel rajal,

Rõõmu, rahurikkal ajal
Isa kojas kaswasime,
Eide kätkis kiikusime,
Kuni kurjad kurnatused,
Kõuepilwe kärgatused,
Rahupõlwe peletasid,
Kodupaika kolletasid.
Siis ep, langud lahku jäime,
Ilma laande itkemaie,
Orja nurme nuutsumaie!

Siin ma leian seda paika,
Kust meid kandis Kalewala
Wahwa wõidu walinates
Wõõra wastu wõitlemaie,
Taewa piire taplemaie;
Et ei pääsen'd päälta päewa,
Alta ilma habemikud
Meie muru muljumaie,
Waba wendi waewamaie.

Siin ma leian seda paika,
Kus me isad enne käinud,
Emad, wennad wõõrusella,
Piigad lusti pidudella;
Kus nad kannud kokku löönud,
Rahupõlwe terwist joonud,
Nagu meie muistsed laulud
Pidupõlwest pajatawad:
„Nägin soo suitsewata,
Nägin aru aurawata,
Soo teil' sulas õluta,
Aru auras aanikuta".

Siin ma leian seda paika,
Kus weel tõus'wad tänapäewa
Welled wirmaliste walgel,
Õed roosipuna palgel

Nagu tammed taewa poole,
Pärnapuuda pilwedeni.
Meie, wennad wirulased,
Suure Soome sugulased,
Unest alles uimasella,
Piinapõlwest põduralla,
Waenuhaawad walutawad,
Waimuwalgust wangistawad!

Orjaöödes, hellad welled,
Aastasajad suikusime,
Ei meil päikest paistemassa,
Kuud ei öösel kumamassa,
Põhjamata ööde pimet
Wälgud üksnes walgustasid!

Lootus jääb mul liikumata,
Soomes sõprust sobitada,
Isakodu istutada,
Kaljuwalla kasusida.
Tõusku, tõusku taewasteni,
Pikaks sulepilwedeni
Meie hõimlus õitsemaie,
Meie wennastus wenimaie!

Panen laulu lõpeteles
Kandli Soome kalju pääle,
Oot'ma aege uuendusi,
Kaljulinna kaswamisi.

Ado Reinwald.

Soome süda.

Kui Soome süda kurwastab,
Ta rinnus leinapiin,
Siis kurbtus minu südamel
Niisamuti ka siin.

Kui Soome süda rõõmustab
Ja hõiskab õnnela,
Siis, õnneeha südames,
Ma hõiskan temaga.

Mikspärast nõnda ligidal
Ma seisan Soomele?
Meil oli ennemuistena
Üks häll ja emake!

Ado Reinwald.

Soome sild.

I.

Unenägu.

Laia nägin unes oja
Pikast sillast ohjendud;
Nägin uhke kaljukoja
Sugupinnal põhjendud;

Nägin tema sambad sirges
Pilwepõue ligidal,
Jalul wiljawihke wirges
Weeti pale higinal;

Põgenenud uras äike
Silla-allsist laenetest;
Noorel nurmel päästis päike
Lillenupud paenetest;

Hommiku- ja õhtutuuled
Puistasiwad udusid,
Koidu, Hämariku huuled
Õitseaega kudusid;

Rahu kõndis läbi laane
Õigusega paral käel!

Taara wõlwis õnnekaane
Soome, Eesti pinna pääl;

Silla otsad ühendatud
Kandsid ü h t e isamaad,
Tõetempliks pühendatud . . .
Nägu — millal tõeks saad?

II.

Tõusku!

Mis sa raiskad nutuohku?
Tõuse püsti, ära kohku:
Ei weel aega hild!
Käsi külge! Jäta leina!
Laiad laened täitwad wäina —
Tõusku Soome sild!

Pettis meri oma püüsi,
Lõhkus laene ära lüüsi,
Jalgil puru, pild:
Mõtetele mööda maja!
Silmadele sihti raja!
Tõusku Soome sild!

Oma hinge puhtaks kasi:
Ärgu maksku oma asi
Midagi ei mild!
Pole wäärt su oma tegu,
Kui sa kõrwal käänad nägu!
Tõusku Soome sild!

Ära kaeba kuuma põudu:
Tõetegu tõstab jõudu!
Killul' kaswab kild!
Käsis kiwi, kaenlus kannel,
Suguwennad, ühel wannel:
Tõusku Soome sild!

III.

Mälestused.

Jälle tõused waimu ette,
Kaljuwalla kallis rand!
Jälle purjed lahe wette
Mälestuse lootsik kann'd!
Jälle järwe niiskil harjul
Lendab tuule wägedel,
Sügawama hiie warjul
Hõiskab kõrgeil mägedel!

Sinu koidud näen loitwat,
Soomi, jälle taewa all!
Näen sinu mulda toitwat
Wäljad, orud madalal!
Walendades mäest maha
Kuulen kosed wahuwat,
Näen lootes sirbi, saha
Sinu süle tahuwat!

Ja sa kujutad mull' kätte
Oma poja ustawust,
Ja sa ehitad mu ette
Oma tütre kaunidust:
Õigus sinu linna oda,
Tõde sinu talu taim:
Nõnda ehitasid koda,
Walwab teda sinu waim!

Soomi! Soomi! Ei sa kao
Meelest ega südamest!
Sulle õrnema ma jao
Jätsin hinge idadest!
Sirgu, sirgu, sugupinda!
Sõlmitud meil südamed:
Issand ise jagab hinda,
Et meil kokku käiwad teed!

IV.

Soome sild.

Kas see ep wahuw merehaul,
Mis rannast randa hõigub?
Kas kella helin, koidulaul
Meil kaljult kõrwu kõigub?
Kui wasarate raske wõit
Ja jälle õrn kui õhusõit,
Mis lilleõisi loeb!

Sind teretame, põhja piir,
Sind, kaljuwalla randa!
Sull' tõde tahab Eesti piir
Ja armu wasta kanda!
Nüüd tao, wasar, wahwasta,
Nüüd nõuab rahwas rahwaga
Siin käsi kokku lüüa!

Eks siin ep sinu Soome sild,
Eks siin ep sinu tiiwad?
Waat', killu külge kaswab kild
Ja müürid kokku wiiwad
Teid, keda ajaratta lõhk,
Teid, keda orjakütke rõhk
Ju juurel jaotanud!

Sa kaswad, kaswad kõrgemal',
Oh sõna õrn ja julge!
Nüüd hõiskab laanel, lagedal
Ja kalju harjul: „tulge
Kõik Soome sugu koguna,
Et mõõga ja et kelluga
Meil kiwid kokku sulaks!"

Kus wõlwid tõuswad kõrgemaks,
Sääl helin hüüab: „tere!"
Kus silmad läh'wad ergemaks,
Sääl weri wõidab mere!

Eks waata: kujud heledad
Su wõlwi harjul liiguwad —
Oh sirgu, sirgu silda!

Õnn sulle, sugukonna waim,
Kes ise oma leidnud!
Sind teretades wennataim
Sull' wõidujooksjaks heitnud!
Nüüd hõiska, süda, helise!
Nüüd tao, wasar, kõlise!
Nüüd laul ja sõna, liida!

Üks meie sõna, üks meil meel,
Üks ainus meie mõte!
Oh ära wäsi rännuteel!
Oh tõuse, tegu, tõtte!
Teid, põhjalaened, põhjatuul,
Teid teretame laulusuul!
Õnn sulle, Soome silda!

L. Koidula.

Kindel side.

Mis seiswad Soome, Wiru wäed
Sääl rannas ühel meelel?
Mis hõiskehüüd, et kostwad mäed
Kõik wastu tuhat keelel?
Kas ehitama silda
Taat tulnud merele,
Et lüües ühte kilda
Ei wahet werele?

Ei Taat küll taewast tulnud weel,
Waid ise ühte heitnud
On suguwendi wennameel
Ja sugu kokku köitnud.
Nad ühes sõtta sõitnud

Ja aidand teine teist,
Nad waenlast ära wõitnud,
Kes kaugel jääb nüüd neist.

Nüüd kuulutamas hõiskehüüd,
Et wendel wõidupidu,
Et alal hoitud püha püüd,
Et sugulusel idu,
Et andmas suguweljed
Kätt teine teisele,
Et ühenduse teljed
Neid kannaks kindlaste.

Sääl sammub sõjawäe seast
Maawürst, wäe päälik wälja
Ja tema järel naeste reast
Ta tütar, ilus Hilja.
Ta näitab käega wäele
Ja waiki kõik siis jääb
Ja ümber waates mäele
Ta meeste poole läeb.

„Et Wiru Olew, tule sa!"
Nii hüüab tema hääl;
„Meil tarwis saaki jagada,
Mis suur su wõidu pääl.
Siin hõbe, kuld on lahti
Ees sinul tündrites
Sul walida on mahti,
Mis ihkad iganes!

Mu sõber, kallis suguwend,
See eest ei kiita jõua,
Kuid palun pidada sind end,
Ei seda ma ei nõua.
Ei kulda mina korja:
Ta rinnust rahu wiib,
Ei hõbedat ma orja:
Külm, armuta ta tiiw.

Mis aga palgaks anda wõid,
On üks, mis minul' waja:
See kaunim, kelle kaasa tõid,
Wõiks ehtida mu maja.
Kui palka wõtma pean,
Siis tütre palun ma,
Ta kallima ma tean,
Kui kulla, hõbeda!"

Ja enne weel kui wastust saab
Ta astub Hilja ette
Ja põlwil' langeb, kumardab,
Käe wõtab oma kätte.
Ja punastades heidab
Siis Hilja kaela tall',
Pää tema rinnal' peidab.
End annab armsamal'.

Ja isa ette ühes nad
Nüüd oma sammud saatwad,
Siin uuest' põlwil' langewad,
Ta pääle palwel waatwad.
Ja isa: „õigust annud,
Peig, sull' ma walida;
Mis arm on kätte kannud,
See õitsku rõõmuga!"

Nüüd uuest' täidab merd ja maid
Ta tuhatkordne kaja;
Pulm paaril algab sedamaid
Ja kestab mõne aja.
Ja pulmaliste parwe
Läeb Olew mõrsja ees,
Ta puhub waljult sarwe:
Kõik waatab kuulates.

„Nüüd hõiska, Soome, Wiru maa!
Sul jälle on uus side
Ja ühel würstil teisega

On kõwa, kindel pide.
Nüüd wajub wendel wahe,
Kus wangistawad weed,
Uut silda silmab lahe,
Uut ühendawat teed.

„Kel üks on weri soontes,
Kel üks on põues waim,
Kes üks on püüde joondes,
Kes üks on Wäinö taim:
See seda üheks hoidku,
Kuis luues kingiti
Ja wenna armus loitku
Maailma otsani!“

M. J. Eisen.

Soome meri.

Kuulus, kallis Soome lahe,
Raugemata woode riik,
Wääramata maade wahe,
Igawene laewa kiik!

Tuhat tunnet, tuhat mõtet
Tõuseb elawalt mu sees,
Kui sa omas täies ilus
Paistad minu waate ees.

Tuule õrnad liigutused,
Tujulikud tuhinad
Sinu laial, wabal pinnal
Weega seltsis mängiwad.

Eila wärisewad wirwed
Segistikku tantsisid,
Wiru ranna liiwa pääle
Kaelastikku karglesid.

Täna woldilised woogud,
Wahulise harjaga
Weeretasid ennast wõidu,
Sõudsid Soomest hulgana.

Sakilised pilwe warjud
Üle laente lendasid,
Nagu rebenenud purjed,
Mis ehk laewalt lahkusid.

Õhtul waikis woode mühin
Waikseks sala sahinaks;
Weerew päike maalis pinda
Tuledega sãrawaks.

Kaugelt silmapiire tagast
Kuulsa Peetri linna poolt
Tõusis kuu kui sirbi tera
Üles walendawalt woolt.

Udupilwe kuldne wanik
Tema ümber lehwitas,
Tema ilu warsti hiilgas
Helsingis ja Lontowas.

Nüüd on öö. Kõik maine magab,
Taewas tukub kõrguses,
Aga Soome laht ei maga
Ega tuku iganes.

Kaldal Sope küla taga
Waatlen teda waikuses.
Ta kui Kaljuwalla waimud
Jäädwas töös ja wõitluses.

Wõib ka olla, ta on ise
Kaljuwalla walwja-waim,
Kaljuwalla luulekuju,
Tume tunde, sügaw aim.

Juba muiste tema turi
Ilma laewu kiigutas,
Kiigutab ka nüüd — ja ikka
On ta ilma orjamas.

Silmapiirel pilwedega
Liidab ennast ühte ta,
Peidab omas sügawuses
Saladusi otsata.

Üle tema silda teha
Meil ja Soomel wõimata,
Ainult siis, kui taewas tahab —
Kuldne sild saab sārama.

„Sugurahwad terwitawad
Üksteist waimustuse wāes,
Nutwad kurbtusest, mis nähtud,
Nutwad rõõmust, mis on käes.

Seda küll ei saa mu silmad
Siinses elus nägema,
Sest et warsti mulla alla
Wiiakse mind magama.

Aga järeltulew sugu
Wast ehk seda õnne näeb,
Kui tal õitseb tarkus, woorus
Ja ta wagaks, wahwaks jäeb.

Sina, kuulus Soome meri —
Kaljuwalla wägew waim,
Ela, koha igawesti,
Ole Eesti hõim ja kaim!

J. Speek.

Põhjanael.

Ma waatan kaugelt koduilmast,
Kuis kõrgel liigub tähte pael.
Ei aga kustu minu silmast
Säält Soome taewast põhjanael.

Ta läigib läbi külma, lume
Kui küünal taewa alt'ri ees,
Ei ole muutnud oma jume
Ta aasta tuhandate sees.

Nii, kuidas läigib ühtelugu
Täht tinakarwa taewa all,
Nii seisab kindlast Soome sugu,
Kui kalju meres sügawal.

Ei wiletsuse kurnad, näljad
Ta maad ja rahwast lahuta,
Ei jõua külmad jäädewäljad
Neil koduarmu jahuta.

Oh minu meeles mõnda kiigub
Siin kodu merekalda pääl,
Kui tähte-kari kõrgel liigub
Ja põhjanael on paigal sääl!

Mu mõtted tuhat terwist wiiwad,
Kus wirmalised taewa lael, —
Oh oleks minul kotka tiiwad,
Su juurde lendaks, põhjanael!

Oh põhjanael ja põhjarahwas,
Nüüd olgu märgiks minule,
Et oleks ma nii truu ja wahwas
Ja seisaks nõnda kindlaste!

Ado Reinwald.

Poolringi.

Poolringi rikub õnneidu —
Kas märkad, muistne Kaljuwe?
Poolringi keskel pulmapidu,
Sääl mängitakse rõõmsaste.

Kuis wõid sa koidu kaudu käia,
Kui ta on tee pääl risti ees,
Weel oma mõrsjat kätte saia
Kui hingad tema hõlma sees?

Küll waat'wad kaugelt igatsused
Kui tähed põhja taewasse,
Küll käiwad kuldsed kujutused
Säält siia põuue, südame!

Oh oleks oimud mul ehk tiiwad,
Siis ujuks, lendaks üle wee!
Nüüd lahked tuuled terwist wiiwad,
Poolringi pikk ja kinni tee!

Ado Reinwald.

Siidi sisse seotud.

Juba jälle!

Juba jälle hakid wäljas,
Jälle nõgikikkad näljas!
Nii kui lõpeb nurmelt lisa,
Kuulen nende kurja kisa!
Mis ma neile ette kannan,
Nälja kustutuseks annan?
Annaksin neil' mati teri —
Sellega nad pole peri,
Laseks wiia wälja rokka —
See ei lähe neile nokka,
Wiiksin neile taariraba —
See neil' olla lihtne, laba.
Nemad nõudwad kukke, kana,
Säädus olla kindel, wana...
Mis ma waene tahan teha?
Pagan täitku haki keha!

Kewade nad läksid ära,
Kõrwust kadus kole kära,
Aga nii kui jõuab tali,
Külm on wäljas wäga wali,
Siis nad parwes jälle tõt'wad,
Talu õues aset wõt'wad:
Sirwiwad ja teewad tüli,
Kaswatawad kurjaküli...
Mis siis muud, kui wõtan malga,
Saadan metsa haki salga?
Mingu, söögu mõisa teri, —
Sellega on asi peri;
Herra põhjamata rikas —
Säält ei nõua nõgikikas!

Sääl, kus lendab haki sugu,
Sureb rahwas ühtelugu;
Õnnetusi nemad hüüdwad,
Kanapoegi kinni püüdwad!

Nõnda mõtlesin ja waatsin,
Mustad linnud metsa saatsin.

Tuleb lepiklinnu sugu,
Tühjake on tema pugu,
Neid ei taha mina lüüa,
Wiskan wälja pisut süüa.
Aga hakid, nõgikikkad —
Need on isegi ju rikkad:
Kaigas neile paras kana,
Olgu kombe uus ehk wana!

Ado Reinwald.

Rääästas.

Wabaduse püha leegi loidul
Laulis rääästas rõõmulugusid,
Hommikusel helendawal koidul
Kullana ta suled särasid.

Aga kurja kulli kõrwadesse
Kostawad ta lauluhelinad,
Sule hiilgus murdja südamesse
Kannab himustused kangemad.

Weel ei olnud otsas laululugu,
Ega päike tõusnud koidule,
Kui ju kulli kuri, paha sugu
Kohutust tõi laulja hingesse.

Hääks ju kurja südant laul ei muuda...
Juba püütud süüta linnuke;
Nõder wastu wõidelda ei suuda...
Hädakisaks muutub laulmine.

Kotkas kuuleb laulja hädakisa,
Ruttab uhkelt wõidupaigale,
Pakub abi nagu päästja, isa,
Rääästale, kes üsna werine...

Nüüd on linnukene jälle waba,
Päästjale ta tänus ligineb . . .
Aga kotkas tõstab uhkelt saba,
Kuninglikul wiisil kõneleb:

„Ei su haawad elada sind lase,
Ega ial enam parane . . .
Minu kõhus on sul parem ase,
Päästja palgaks sure, linnuke! . ."

Jakob Liiw.

Wõõrasisa.

Wõi wõõrasisa hea —
Ma kuulsin seda sult —
Mu sõber, meeles pea:
Kuis andis sulle tuld!
Sa ise seda tead,
Ei tohi tunnista,
Waid oma teada pead,
Et wihaseks ei saa.

Kus on su poja lugu,
Su au, su warandus?
Su waba maa ja sugu,
Su priius, wägewus?
Kõik see on wõõraisa,
Kõik see on tema käe . . .
Weel nõuab juurde lisa
Ta sinult iga päe.

Wõi wõõrasisa hää —
Küll teda tunnen ma!
Ta süda külm kui jää,
Ta rõõm sind rõhuda!

Kui surmajõgi, sügaw
Ta nõu ja kawalus.
Oh pojandil on igaw! —
Mil lõpeb kannatus?

Ado Reinwald.

Loomade walitsus.

Kord kuningliku krooni oli saanud karu,
Ei pidanud ta pikemalt nüüd enam aru,
Suurt kändu paigast kandis warsti süles,
Auujärjeks selle metsa säädis üles.
Sääl laskis ta siis waljust lüüa lokku
Ja kutsus metsaloomad trooni ette kokku.

„Siin surm ja elu seisawad ju minu käes,
Ma olen kuningas ja walitsen nüüd wäes,
Nüüd orjake ja tooge mulle rikast saaki —
Kes wastu paneb, lõugapidi tõmban haaki —
Sa katsu loom, kas wastu panna jõuad!"
Nii rääkisid ta kuninglikud laiad lõuad.

Kõik armastasid metsamurrus elada —
Hunt tuli warsti wana, suure lambaga;
Tõi rebane tall' lõhekalu, ani,
Ta trooni ette alandlikult maha pani:
Kõik loomad tõiwad toitu mitmetsugu.
Ei sellest paranenud orjapõlwe lugu,
Neil' rängemini koormat pääle pandi
Ja sõimusõnu, kepihoopa anti!

Kord jälle löödi wäga waljust lokku
Ja kutsuti kõik loomad trooni ette kokku.
Sääl rääkis neile uhke kuningas ja karu:
„Teil mitu keelt: ma ühestki ei saa siin aru;
Te peate omaks wõtma minu, karu, keele
Ja unustama oma seisuse ja meele.

Teil oma keel on wäike, segane ja kore,
Mu nämin, see on üle ilma wäga tore!"
Nii kaugel' oli karu juba asja saatnud.
Said lõwi teenrid seda näinud, waatnud,
Siis läksid oma kuningale kaebama,
Et karu wõimus, wägi kaswab otsata.

Sääl kuulas lõwi, mõtles wäänas pääd,
Ta teenrid andsid talle nõuu nii hääd:
„Auukuningas, su wõimus suur ja ime,
Sind kartku kõik, sa kaota karu nime,
Su walitsus, see olgu ikka ühes meeles,
Su riik ja raja suure seltsi kuulsas keeles."

Kui karu kuulis seda nõuu ja wägijuttu,
Siis uhkus, suurus kadus, sulas ära ruttu,
Ta püüdis lõwi wõimust wäga kawalasti köita,
Kõik loomad meelitades uuest' oma poole wõita,
Kuid loomad mäletasid kelmust, wana wõla,
Ta pääle waatsid naeratades üle õla;
Kõik saiwad pätsi kurjast kitsikusest aru —
Ei elades nad enam usk'nud kuninglikku karu!

Jäi loomadele nämin, mõiramine wali?
Teadmata mul, ma metsalaanest loome heli
Kord kuulsin haledasti kõrwu kõlawat:
Ma põlgan kõik — nad mulle wõõrad mõlemad!
Mu ilus iseseiswus, kuldne emakeel —
Neid hoiaks, lunastaks ma werehigis weel!

Ado Reinwald.

Kangelane.

Magas kangelane kalju ääres,
Magas jõud ja magas elusund...
Ehk küll ahel kaelas, pakk ta sääres,
Siiski nägi rahulikult und...

Käisiwad t'ast mööda wöörad... pojad...
  Kikerwarwul tasa astudes,
  Ehk küll oma palgel higiojad,
  Siiski eksimõte waimu sees.

„Lase kangelane rahus magab,
  Lase arwab, et on alles öö,
  Meile seega rohkem wõimu jagab,
  Enam wäärt siis nõrgemate töö..."

„Tõuse üles — tõuse, kangelane!"
  Hüüdis kaugelt wõõras, wägew hääl:
  „Sinu walda rõhub raske wanne,
  Öö on sinu laste hinge pääl!"...

Kangelane ärkas, raskelt rabas,
  Tahtis purustada ahelad,
  Rusikaga wastu kalju tabas...
  Wereojad kätest woolawad...

Nüüd ta waatab saadud haawadesse,
  Suu on nagu wandel sulutud,
  Waluleegid lööwad südamesse,
  Palgele on kortsud ilmunud.

Ja ta möödab mõeldes oma õla,
  Kaljurahnu, raskeid ahelaid:
  Tasuda ta tahab eksiwõla,
  Parandada haawu walusaid...

Jakob Liiw.

Unenägu.

Ma seisin unes kõrgel mäel,
  Mul meri kohas kura käel,
  Sääl paistis meres kaareke,
  Kui roheline saareke.

Sääl hõbe linnud laulu lõid
Ja kuldse lille lõhna jõid,
Sääl haljendasid wiljapuud,
Sääl rõõm ja rikkus andsid suud.

Sääl jooksid selged hallikad
Ja niisutasid lillemaad,
Sääl rahwas õnne helinal
Käis tõerada taewa all.

Ei kuulnud ma sääl riisujaid,
Ei murenutu kahinaid,
Sest õigus walwas ülewel,
Ei olnud otsa heldusel.

Kes on sel saarel ülemaks,
Sel ilusal maal isandaks?
Mull' kostis üle laente hääl:
Siin tulewik on trooni pääl!

Sääl mäe pääl seisin kaua ma
Ja nutsin raskest salaja,
Et selle armsa riigi a'al
Ju olen unustuse maal.

Ado Reinwald.

Rumal uni.

Ma nägin und — ja naersin nõnda
Kui ial pole naernud ma:
Nii waljult, nagu terwe rahwas
Wõiks naerda ühekorraga.

Ma nägin, kuidas tõuswat päikest
Üks püüdis hoida tagasi,
Ja teine wete waba woole
Näis säädwat tõkkeid hoolsasti.

Weel nägin weskitiibadega
Üht rüütlit raskelt raiuwat,
Ja nägin Kserkses-kuningatki
Merd meeletumat nuhtlewat.

See oli nõnda rumal uni
Et naerust tahtsin nõrkeda.
Mis siis, kui lausa ilmsi seda
Weel juhtuks korra nägema?

Gustaw Suits.

Unenägu.

Ma nägin täna halba und,
Et wäljas sadas rasket lund
Ja tuulemaru lõõtsus.
Tuisk mattis Eesti hallikad
Ja kattis lilled kallimad
Ja Taara tamm, see õõtsus.

Ei tundnud Pühajärwe ma,
Ei näinud Taaramäge ka,
Ei enam Eesti hiisi —
Kõik oli sadu sampinud
Ja ühetasa tampinud —
Tuul hulus wõõrast wiisi.

„Oh taewaisa, waigista,"
Nii palwetasin unes ma,
„Sa kole-kurja ilma!"
Ma ehmatades ärkasin
Ja unemõtet märkasin
Ja pisar tuli silma.

A. Grenzstein.

Rüütel.

Jäi rüütel — päris meie aja mees —
Kuid ega rüütliks siin ma huupi hüüa teda;
Mult tema seisus nõuab seda:
Ta sõitis ratsal ju... No jah, jäi kõrtsi ees
Kord seisma... Puhkust oli wistist' talle waja —
Ja kõrts on päris puhkajate maja.
Ta ratsaruuna samba külge kinnitas,
Et hooletum wõiks olla; ise kõrtsi tõttis.
Kes teab, mis tegi sääl, mis toimetas,
Kuid kui ta wälja tuli, reisi ette wõttis,
Siis kõikudes ju jalgel käis
Ja salasõnu sonis;
Pää oli tal wist parajasti täis.
Ta päästis looma lahti, talle selga ronis
Ja andis kannukseid. Loom liikus, aga mees,
Kui jahukott, kui mätas kukkus seljast maha
Ja pöörles pori sees.
„Sa kõlwatu!" ta karjub ruunale: „sa lurjus!
Sa pöörane ehk arwad, et ma purjus!
Ma näitan sulle, et sul isand ees!"
Nii hüüdis ta ja enda jalge pääle ajas,
Piits keerles käes, loom ägas walu all:
Hoop hoobi pääle sadas selga tall', —
Mets hoopidest ja wandest eemal wastu kajas.
On inimesi — teadke lugejad —
Kes, kui nad a'awad oma asjad nurja,
Siis seda teiste teoks arwawad
Ja, kui weel wõiwad, makswad kätte kurja.

Jakob Tamm.

Mölder.

On ettewaatus igas asjas hää,
Kuid kui ta enda kartuseks ju muudab,
Siis toob ta paha sulle — seda tea...
Mu jutt ehk öeldud mõtet selgeks teha suudab.

Kord elas mölder suure küla sees,
Tal oli tuulik; teenida wõis palju,
Wõis tegewusel rikkaks tõusta mees, —
Kuid siiski waesus koormas teda walju:
Tal wõla pärast wõeti wiimaks tuulik käest.
Mees, nõnda öelda, weeres alla mäest.
Kuid kuidas sündis see? Kes süüdi kandis?
Kes muu, kui mölder ise just!
Liig ettewaatus wangistas tal tegewust.
Kui tõusis tuul — mees tiiwad kinni pandis,
Sest kartis, wast ehk kahju saab:
Tuul wiimaks tuuliku wast katki a'ab...
Ja see'ep oligi, mis mehel lopsu andis
Ning waesuse tall' warsti tõi —
Ei waiksel ilmal tuulik käia wõi!

Jakob Tamm.

Punik.

Kord Päitsik puskis Punikut,
Kes teab, mis tulu sellest saada ihkas?
Wõib olla, et ta Punikut wast wihkas,
Wõi waigistas ehk muidu südant wõimikut, —
Ta oli Punikust ju kõwem palju.
Ja kus näib teine nõdrem ees,
Sääl iga kergatski on mees!
Mis tegi aga Punik? Hoobi sai ta walju —
See oli tarwis kätte tasuda;
Kuid kuidas õiendada kangemaga:
Ei wõi ju wastu hakata!
Ta waatab ümber: ees tal Kirjak waga...
See oli nõdrem temast — seda teadis ta —
Ja selle kallale siis tormas tuhinaga.

Ma ütlen lisaks weel:
Nii pole üksi aasal karja hulgas lugu,
Kus trooni pääl on tõprameel,

Waid säälgi juhtub nii, kus inimeste sugu:
Et see, kes kangem, rusub kehwemat,
Ja kehwem — jälle kehwemat.

Jakob Tamm.

Siga.

Paar korda siga küna ümber käis,
Sääl sees tal toitu weel, kuid sellega mis teha?
Kõht sial kindlalt tuubitud ju täis,
Nii täis, et ägisemas keha;
Ja ega ülearu süüa wõi,
Ka selle asjale on loodus säädnud raja.
Kuid siga katsus weel ja sõi:
Mis täis, see täis; sääl 'pole kartust waja!
Kas siputa, ei suutäis alla lä'e,
Ehk oleks söögil kas wõi saia sisu...
„Mis tühja!“ mõtleb siga: „näe!
Mis toit see on — ei äratagi isu!...
Käi wälja künast, wälja solk ja risu!“
Sääl südikalt ta kärssa sirutas
Ja, wiudi, kummuli siis küna wirutas.

See tuleb ette sagedasti ilmas,
Et siis, kui sinust kannetakse tulu silmas,
Ka kiidetakse kõrgeks sind;
Kui aga sinu abi pole enam waja,
Siis kuuled kohe mõnitustekaja,
Siis otsas on su hind.

Jakob Tamm.

Konn ja mesilane.

Oi laiskust, hooletust!“ nii krooksus konn,
Kui wihmaajal tõttas mesipuust ta mööda:
„Kas see siis mesilaste kuulus wirkus on?

Miks sihukesi weel ei surnuks lööda?
Kõik puu sees on nad puhkamas;
Mett pole ükski nendest praegu korjamas!"
— Wait laimaja! — tall' wastas mesilane ruttu:
— Kas ise teadki ka, kuis korjatakse mett?
Wõi oled teda palju jõudnud kokku kanda?
Näe, praegu walab pilwist wett —
Õis nutul üleni— kuis wõib ta mett nüüd anda?—

Jakob Tamm.

Mutt ja siil.

„Pai naabri ema! . . . Wõiksid mulle anda
Nüüd korraks ruumi oma majasse.
Su majake näib üsna wagune,
Siin wõiksin lapsukesed ilma kanda!
Ei mina taha tüliks olla sulle,
Ei maja nurgast ial wälja tule . . . "
Nii palus alandlikult siilieit.

— Oh tädikene! . . . Sinu soow ei lähe . . .
Mu majake on madal, mustunud,
Siin saaksiwad su silmad waewatud;
Siin ruumi mõlemile liiga wähe.
Kui siiski sulle meeldib minu tuba,
Siis astu sisse, selleks annan luba. —
Nii rääkis wiisakasti lahke mutt.

Siil tuli tuppa, ennast nurka peitis,
Sääl asus üsna kaua waiksesti.
Kui tuli õhtu, jäi ta wagusi
Ja tasakesti hingusele heitis.
Ka siia paigutadi haige woodi,
Siin noored siilikesed ilma toodi . . .
Neid musutas ja mähkis mutimoor.

Nii ühisus ja sõprus majas asus,
Aeg tõttas lõbusasti edasi.

Noor siili pere kosus priskesti,
Siil muti waewa lahkusega tasus.

Kuid pärast tuli majakeses muutus,
Wist majuline pereeite puutus . . .
Ja kuuldus majast nogin, kostis riid . . .

Siil wiimaks majas palju paha tegi, —
Ööd läbi kuukas oma perega.
Kui pereeit neid hakkas noomima,
Siis ajasiwad warsti okkad segi . . .
„Eks waata narri! kesse põldu kaewab
Ja ennast musta tööga toidab, waewab,
Nüüd tuleb meile jutlust pidama".

Nii rääkis poegadele siiliema,
Ja õpetas neid mutti pilkama,
Kes waewata neid tühja jutuga,
Et perenaene majas olla tema.
Mutt ütles wiimaks: „Teie teete paha,
Teid majas kauem pidada ei taha, —
Nüüd minge metsa, kus teil asupaik!"

— Kel siin on paha, wõib siit ära minna,
Kus elu parem paistab temale.
See onnike on paras minule,
Mul pole tarwis nõuda mõisat, linna.
Ei armasta ma ial tühja uhkust,
Siin majas leiame kõik parast puhkust,
Kuid sina, mutt, siit kasi minema! —

Jakob Liiw.

Ajawaim.

Oh häda neil, kes waimutuult ei märka,
Kui tema läbi ilma hakkab puhoma!
Nad on kui puu, kes waremalt ei ärka,
Kui muld ta juurdelt läinud laentega,
Et wõsukest säält ülesse ei tärka,
Kust juurdel kindlust wõinud kaswada.
Kui haljas mets, — on närtsind tema lehed:
Nii närts'wad waimutuule wastas-mehed.

Fr. R. Kreutzwald.

Maailm ei ole unekoda,
Maailm ei kingi laisal' õit. —
Siin wõitleb iga rahwa oda
Ja wahwa päralt üksi wõit.

Ado Reinwald.

Parem aeg.

Et kord olnud parem aeg ja põli,
Kes wõib selle wastu waielda?
Lausa lõkendanud waimutuli
Üle Eesti rahwa, isamaa?
Teaks sellest, peaks palju kiitma,
Kuis siin kallis rahwas elanud,
Kalewite kuldseil aegil wiitma,
Kussa laulud, jutud kõlanud,
Mis me nõder ilm on põlanud.

Enne elasiwad põhja piirel,
Lääne rannal rahwas tarkust täis;
Waata, nende waimutaewa wiirel
Möödanikust tuhat kiitust käis:
Taewatähed tunnistawad sugu,
Sao pilwed nende säädusi,
Laulud pajatawad püha lugu,
Toowad toonast meile teadusi,
Põhja ilmast palju häädusi.

Kuulutas kord sarw siin sõjamängi,
Weeres wärin läbi Läänemaast,
Ei siis wiibind peigmees pruudi sängi,
Hakkas kurba käiki ööse a'ast,
Wabalt kodupinda kaitsma minna,
Wõidelda ja surra wende eest:
Waata, meie põlwe poeg, sa sinna,
Leiad seda olewiku seest,
Nimeta siis mulle seda meest!

Tahan teda taewapojaks panda,
Kiita kuldse kandli kõlaga,
Aga ei sa jõua ainust anda,
Ainust, kallist poega, kaljumaa!
Paremusest pühad piired tühjad,
Nurmed nutwad armsaid aegasi;

Kuna kõitsid orjapõlwe ohjad,
Jumalikku siis sult häwi'ti —
Oh et tuleks jälle tagasi!

Tulge jälle, tulge, tulge ruttu,
Armsad ajad, taewast tagasi!
Mäed ja ojad tõst'wad kurba juttu
Iga õnneliku kewadi
Ootawad kõik siia seda rahwast,
Keda muistse toitis Taaramaa,
Rahwas, kesse töös ja teos wahwast,
Kõndis jumaliku palgega —
Aeg siis oli parem, parem oli ta!

Ado Reinwald.

Mõõk ühes, piibel teises käes...

Mõõk ühes, piibel teises käes
Ja ahnus südames —
Nii ristirahwas usutööd,
Teeb paganate seas.

Ees astub armuõpetus
Ja kannul kaubakawalus,
Ja soldatid ja surujad —
Kõik rändawad ja rühiwad:

„Arm, rahu olgu teiega!
Kuid andke meile linnad, maa
Ja õigused ja kasud kõik,
Siis taewas teil on parem paik.

Wõi weel ei taha? Tundke siis,
Et wägiwald on meie wiis!"
Ja wereojad woolawad
Ning rahwahulgad hoigawad.

Kõik muutub eluwoogudel,
Ei ajalugu lõpe weel —
Ei wõlgu jäeta tehtud süüd,
Kas olnud ammu see, ehk nüüd.

Pilw tõuseb, kõue läheneb,
Europa kõigub, wäriseb —
Siis tuleb aru anda tõest'
Sul, ristirahwas, omast tööst!

Mis külwasid, siis lõikad sa —
Kas hääd ehk kurja kuhjaga.
Kuis wälgub kättemaksja mõõk,
Ja enda keskel waenuleek!

Siis heitlemas on rahwad, maad,
Ja paigast läh'wad piired, ra'ad;
Kui tähed mõned langewad
Ja elukirjast kustuwad.

Anna Haawa.

Olympia.

Hiilge südames ja silmis, tõt'wad
Wana Kreekarahwas wainule,
Ehitawad püha Büne üles,
Lausa taewa alla kõrgesse.

Surma waikusega ümber seisab
Terwe targa riigi rahwasalk:
Targa tööde toimetajal' täna
Wõidupärg on kallis, püha palk.

Kuulsad kõnemehed ast'wad üles
Kantsli pääle kalli meelega,
Taewapilk neil silmis, toowad ette
Tarkust, teadust ilma otsata.

Jälle ast'wad ette uued hulgad:
Laulik läheb kõrge kantslisse,
Loeb laulu, rahwa meeled tõuswad
Waimutiiwul pääle pilwede.

Rahwalaened liik'wad lähemale,
Pandwad wõidukrooni pähe tall',
Laulwad tema auuks Hymne hääli,
Kandwad teda templi' hõiske all.

Laokoni laiad, kuldsed käiksed
Tõuswad õnnistades ülesse,
Kandwad sureliku waimu suurust
Jumalate ette uhkeste.

Ema näeb: ta poeg on saanud pärga,
Wõidupärga riigirahwa ees;
Kõik see täidab tema tulist rinda,
Langeb maha, sureb rõõmu sees.

Rahwas hõiskawad ta ümberringi,
Laenetawad uutes leekides
Wõtwad lahti uusi waimuwalde,
Kuldsed kunstid aja kauguses.

Nõnda tõus'wad tarkused ja teaded
Suureks Taaneari sugu sees.
Wõidumäng neid kandis kõrgeks, kõrgeks
Õits'ma igawesti ilma ees!

Ado Reinwald.

Tontide tants.

(1186—1819.)

Siis kui päike looja läinud,
Ehakuma kustunud;
Siis kui öõde taewast pilwed,
Mustad pilwed matawad;

Siis kui Emajõgi mõllab,
  Marumässul laenetab,
  Maru eest end majadesse
  Inimesed peidawad, —

Siis on Emajõe laentel
  Kole näitus nähtawal:
  Laente turjal mustad waimud
  Tuule tuisul tantsiwad.

Hirmsad kujud, põrgu waimud,
  Wana Sarwiku sulased,
  Kondikered, lõgisejad,
  Suud pärani, hambad irewel.

Nende keskel neitsikene,
  Ilus neitsi, hellake,
  Taewasilma, koidupõske,
  Roosipuna huultega.

Kurjad waimud, kõhnalased —
  Suud pärani, hambad irewel —
  Heitwad nalja neitsiksega,
  Heidawad koledat nalja.

Karwustawad, kriimustawad,
  Loobiwad kurnina käest käsile,
  Keerawad kerana pääst jaluni,
  Wajutawad wete woodesse.

Neiu ei nuta, neiu ei ohka,
  Neiu waatab taewa poole,
  Taewa Taara tare poole,
  Ülepilwise Jumala poole.

Kõuekene wurab wankril,
  Waski wankrilla taewassa,
  Waatab kuradite nalja
  Pahal tujul pilwista.

Wälku heitis, tuli loitis,
Maa ja taewas praksusid,
Wälku heitis, pikne paiskas
Tondid põrgu. . . Neiu prii!

J. Jõgewer.

Kuis iks walda waiwati.

Milles herra ilusagi,
Milles prowwa punatsõgi?
Waestelastõ waawa läbi,
Tütarlastõ tüõ läbi.
Tulgõ wällä tooli päältä,
Saiskõ wällä sohwa päältä!
Kaegõ waesõ walla pääle,
Kuis sied walda waawatõsõ,
Pererahwast siin piinatõsõ,
Teopoissa pessetäse.
Sõle näil rinnast riisutas,
Helme kaalast kakutas,
Lehe kaalast lõigatas, —
Orja ei tohi ohatagi,
Peris-wald niitsahtagi.
Kurä omma kelmi kiltre,
Petjä peenõ pulgajunkro,
Selle herra ilusagi,
Selle prowwa punatsõgi.

Setukeste laulud II.

Orjad.

Liig palju ja paksult on pimedust
Siin hiilgawaks kiidetud ilmas,
Ja hoolega sügawat sõgedust
Weel hoitakse orjade silmas.

Kui walus, et sügawal keldrite sees,
On taewalik wabadus rauas,
Ja rusutud orjad on hoidjaks ta ees,
Kes omaga rahul kui hauas . . .

Ka ristipuu alla, kui mässaja,
On orjad nüüd priiuse kannud
Ja sunnitud, pimeda wihaga
Ta poonud, ehk tuld talle annud.

Kuid püsside tuli ja mõõkade hoop
Käib orjadest wärinal läbi;
Sest nendegi wabadus risti pääl poob,
Poob kiidetud aegade häbi . . .

Jakob Liiw.

Arwete nôudja.

Kas taewas, kas põrgu, wõi terwe maailm
Ehk saatana wägiwald tegi,
Et ühtegi sihti ei seleta silm,
Kõik mõtted ja mõisted on segi?
Kes selgitab meeled? . . .

Ei ole nüüd õigust, ei säädusteteed,
Ka süütaus kaotanud nime . . .
Usk . . . armastus . . . kuhu on eksinud need?
Ja õigus, kas oled sa pime?
Kes juhib mind teele? . . .

Kas suudab ilm teha teid orjadeks,
Teid, — wabade ilmade hõimud?
Kas nendele jääte weel sulaseks,
Kel käes on kõik wägiwald, wõimud? —
Ma seda ei usu! . . .

„Suur ekaline mõte on aegade sees,"
Nii troostib mind kaugusest kaja,
„Kõik segi on rahwaste silmade ees
Ja kannatust kõigile waja, —
Jää waiki ja oota! . . .

Sest arwete nõudja on tulemas teel, —
See wabastab kahtlejad waewast.
Kord wäriseb werine wägiwald weel,
Et salganud tõde, mis taewast . . .
Jah, seda ma usun! . . .

Jakob Liiw.

Emajärwe kaldal.

Oh Emajärw, su kalda pääl
Ma mõtlen mõnda weel,
Su muistse kuulsa kalda pääl
On imelik mu meel!
Su laene kohiseb ja keeb
Nüüd taewa tormiga,
Mis on, mis mulle hirmu teeb,
Mind paneb mõtlema?

Oh palju oleks sinule
Mu põues pakkuda,
Sa aga ütled armuga:
Hing, oota, kannata!
Ma mõistan sinu mõtlemist:
Arm, tere! — taewaga
Mul on weel walust wõitlemist —
Hing, oota, kannata!

Kui kuuled kella kõlinaid
Mu pime põhja seest,
Siis upun'd kirik tulema
Saab üles Ema weest;
Siis kirja Tamme kalda pääl
Ju mõistab iga mees;
Mis üksi aimad, kuuled sa
Nüüd laente laulu sees:

Järw, sinu kuulsa kalda pääl
Su kõnet mõistan ma!
Järw, sinu kuulsa kalda pääl
Ma mõtlen himuga!
Kus kahisejad metsad jäid
Su kalli kallastelt
Mis sinu pinnal sõudjale
Lõid silma siniselt?

Aeg lendes käis su kalda pääl
Wiis ära sooja suid;
Torm tõusis ehast ilusast
Ja murdis waarikuid,
Pilw tuli tuuletiiwaga,
Wiis ära wärsket wett,
Nii riisus ilust, õnnest sind
Maailma — taewa pet'!

Nüüd jälle, järw, su kallastel
On lill ja linnulaul,
Nüüd jälle, järw, su laenetel
Ju mängib muistne tuul;
Ei siiski kella kõlinaid
Weel kuule minu kõrw,
Sest kõnnin sinu kallastel
Ja kurb on minu meel.

Oh Emajärw, su kallastel
Weel kaua kõnin ma
Ja punun pärjaks mõtlemist:
Hing, oota — kannata!
Su sinilaenid lennule
Wiib wesineitsi mäng
Küll wõid sa olla minule
Ka niiske surmasäng.

Ja kui see tuleb, tuleb, siis
Sa kella kõlista
Ja kanna kõla kaugele

Mu üle isamaa!
Su kallastele astub uus,
Uus mõnus mõtleja;
Siis talle seda seleta:
Hing, oota! kannata!

Ado Reinwald.

Unenägu.

Ma nägin unes Pühajärwe:
Ta laened hirmsast' laksusid,
Ja kisades ta pinna kohal
Hulk kajakaid sääl lendasid.

Ma nägin kiwil, kalda ääres
Üht naesekogu istuma.
Ja kuulsin läbi laente laksu
Säält nutuhääli hõljuma.

See oli muinasjutu Linda,
Kes tulnud poegi hauale,
Ja tema pisarate paisul
Järw kohas, mühas kangeste.

Sääl läbi kajakate kisa
Ja laente müha kuulsin ma:
„Mu waprad pojad, tõuske üles
Me rahwast hädast aitama!"

Siis wiiel saarel wanad tammed
Kõik ragisedes langesid,
Ja kalmu põuest tõusid üles
Me muistsed wahwad Kalewid.

Siis pisarate laeneid lõhksid
Sääl Kalewite raudsed käed:
Kuid enne, kui nad randa jõudsid
Neid matsid kaissu laente mäed.

Ei suutnud ema pisarates
  Need waprad wennad ujuda,
Sest Linda lein ja Linda walu
  Neil südant murdis armuta.

Ma kuulsin siis, kuis waene Linda
  Kui surmahädas karjatas,
See hääl ja kajakate kisa
  Mind unest ülesäratas.

O. Grossschmidt.

Kask.

Waatsin kõrget kaske
  Mõisa õue pääl:
Laasitud ta oli
  Okstest ära sääl.

Kase pärast kahju
  Tundis minu rind:
Mitmed arwamised
  Muljusiwad mind.

Küsisin siis wiimaks
  Osawõtlikult:
„Kaseke, miks oksad
  Riisutud on sult?"

Minu sõnad haiget
  Tegid temale:
Nägin, nägu wajus
  Muremõttesse.

Wiimaks mõisa pääle
  Waatas wihaga,
Pärast walla poole
  Walupilguga.

Raputas siis latwa
Raskelt minule . . .
Mõistsin kohe ära
Tema wastuse.

Mõisa poole kiirul
Pöörsin selja ma,
Läksin kurwal meelel
Walda waatama.

Jakob Tamm.

Kepitükk.

Leidsin kepitüki
Mõisa põllu päält,
Waatamiseks wõtsin
Kohe kätte säält.

Ehk küll mädanemas
Juba oli ta —
Werejälgi tundsin
Tema küljes ma.

Waatsin kepi pääle
Tundsin ära weel:
Mädanema saatsin
Kohe kiiruteel.

Jakob Tamm.

Samba ase.

Kui palwele pühakotta
Wahest tahan tõtata,
Sääl õues siis wärawa ligi
Jään seisma sambana.

Ei edasi enam kanda
Mu jalad jõua mind,
Sest silmisse weereb mul wesi
Ja raskeks läheb rind.

Sääl näen ma samba aset,
Mis alles were sees, —
Ei peseda puhtaks ka teda
Ma suuda silmawees . . . .

Neil enestel pühakoda
Ei kallis olnud ka,
Et wihas on wõidnud ta õue
Mu rahwa werega.

Jakob Tamm.

Sunni all.

Suur rahwahulk liikumas uulitsa pääl,
Kurb, tõsine kõikidel waade.
Sääl puudub sel hulgal rõõm, hõiskete hääl,
Ta hinges on tõsine aade . . .

Sest rongi ees liigub suur Päästija rist,
Ka isamaa Isa pilt näha.
Nüüd würstile mõeldakse kõnelda wist,
Et riigis hääd leida nii wähe . . .

Kuid wõimukaid erutab rahwaste wool,
Kes wagusalt edasi tõttab.
Sõjawäge ju korraldab juhtide hool;
Üks juhtidest sõna sääl wõtab:

„Ei hirmu wõi tunda siin soldati rind, —
Nüüd tõmmake püssid kõik winna!
Kui käsin teid lasta, siis kuulge ka mind,
Meil kohus on wõitlema minna . . .

See kogu sääl toimetab mõistmatast pääst
Ja mässab, ei tunne tõepiiri;
Ei hooli ta midagi isamaa häälst,
Waid sütitab surmawaid kiiri."

Wäeülem nii kõneleb wägede ees,
Ta kardab sest rongist suurt paha . . .
Sääl kahwatab ära noor merewäe mees,
Käed langewad, püss kukub maha.

Ta silmadest piina ja waluleek lõi,
Suust kajas kurb, ahastaw kisa:
„Mu kõrgus, su käsku ma täita ei wõi, —
Eesrinnas sääl astub mu isa! . . .

Seesama, kes palwele säädis mu käed,
Kui algasin teed ma siin ilmas,
Kes kutsus maad kaitsema taewased wäed
Ja õnnistas würsti, nutt silmas . . ."

— Sul ununeb wanne ja kohuse sund;
Nii palju ehk meeles weel temast:
Ei tohi ma hoolida — nüüd on see tund —
Ei wennast, õest, isast ei emast.

Et wastu sa hakkates pruukisid keelt
Ja minule tegid suurt häbi,
Siis korista isa nüüd mässawalt teelt —
Kuul lase ta südamest läbi!

Kas mõistad? . . . Mu käsku nii täitma sa pead,
Püss tõmba nüüd kiiresti winna!
Ehk muidu ka kuulide ette siin sead
Sa silmapilk enese rinna. —

„Kuis nõuate" . . . Äkitselt kuulukse pauk,
Mis kajab nüüd mitmel pool linnas,
Ja ligemast ridadest langeb üks rauk, —
Tal werine kuulihaaw rinnas . . .

— Wot, tubli! — . . . Nii kiidab nüüd käskija sääl,
Kuid laskja, kui kooljas on walge.
„Weel tublim!" . . . Sääl wastab ta kahisew hääl:
See oli kurbmängule alge . . .

Üks ainuke tõuge, ju tungib ta tikk
Wäeülema ristides rinda,
Ja silmapilk sureb mees, sirge ja pikk,
Ta weri siin wärwib maapinda.

Ja lööja . . . See püssi weel silmitseb siin,
Mis kahele otsa ju tegi . . .
Ta palgel on wõitlemas walu ja piin,
Ja kartus ja mehisus segi.

„Mu enese käsi", nii hüüab ta hääl,
„Ka minugi elu siin murra!
Mu isa, su tardunud liikmete pääl
Ma tahan nüüd rõõmuga surra!" . . .

Pauk kajab — ja uulitsal lamawad nüüd
Kolm eluta, tardunud keha . . .
Kes nendest siin õige, kes teinud on süüd? . . .
Kes suudab kõik selgeks weel teha?

Kes suudab? . . . Ju kuulukse mürisew pauk,
Ja suitsusse kustumas walgus . . .
Ei lange nüüd enam siin üksikult rauk,
Waid werisel mängul on algus . . .

Jakob Liiw.

Säädused antud . . .

Säädused antud ja sihid kord aetud,
Rahwaid neid kaudu nüüd weetakse,
Eesriidel looduse tempel on kaetud.
Tõde nii peidetult peetakse . . .
Ometi paistab see wahetekk läbi:
Eeskirjas lugeda aegade häbi, —
Surelik, imesta, waata ja uuri! . . .

Terwe ilm tarwis näib haiglaseks teha,
  Waimliselt nõutaks ja nõrgemaks;
  Hinnataks arwata inimlik keha,
  Warjuriik määrata kõrgemaks,
  Kui kõik tööwäärtus ja elusiht, püüe,
  Looduse emalik seletus, hüüe, —
  Hõisake minuga ühes, mu lapsed! . . .
Ütelge, milleks on seda kõik waja,
  Nõrkasid hingesid hirmuga waewata,
  Kohkunuid nägusid, ohkete kaja,
  Neile, kes elawad, haudasid kaewata . . .
  Eesmärki näidata haudade üle,
  Koledaks muuta lai looduse süle,
  Kuhu kõik õhtul kord puhkele läewad ?. . .
Edenew elu on elu suur mõte,
  Igawest ringkäiku tahab ta rännata . . .
  Minule määratud teine siht, tõte,
  Warjuilm, kus ma wõin jännata . . .
  Kus ei wõi kasu ma midagi tuua,
  Midagi edulist ilmasse luua,
  Mida, suur loodus, su lapsed kõik teewad . . .
Näib ju kui suurusehullustus, haigus,
  Loodusest lahkteedel ronida,
  Otsida paika kord kõrgemais paigus,
  Mõtteta sõnu nii sonida:
  Hiilgawad tähed — need arwuta ilmad,
  Mille ees arad weel teaduse silmad,
  Langewad kokku mu tegude pärast . . .
Kõrgemad mõtted on loodus, su põues,
  Naerad ju hullude huikamist . . .
  Hõisata tohiwad kõik sinu õues,
  Tunda su soonede tuikamist . . .
  Tunda, et elumõistet sa kannad,
  Ilmale elu ka edasi annad, —
  Kadu ei tunne su mõõtmata suurus . . .

Jakob Liiw.

Tule sa tagasi . . .

Tule sa tagasi, pühalik waikus,
Tagane kodumaalt, rahutus, haigus!
Waibuge, tormid, mis puhkunud kaua,
Kõikuma pannud kõik sambad ja toed,
Mitmele teinud ka põlatud haua, —
Nõnda sa igal pool kuuled ja loed!

Meeletut tormi ka minagi wihkan,
Rahu ja kosutust kodule ihkan;
Siiski suur kartus mu südames asub:
Kuid kas ei tule siis uimastaw öö,
Mis ehk liig kaua mu rahwa pääl lasub,
Halwab kõik elu ja edu ja töö? . . .

Parem siis ilm ärgu saagugi wagaks,
Kui kord kõik elu siin selle all magaks;
Wäsiks siis nooruses kihisew weri,
Tumeneks sihtide ajaja silm,
Tarretaks laenetaw rahwaste meri,
Otsekui otsa ju ootaks kõik ilm.

Rahu ei oota ma eluta kuudel,
Millal on wangistus loodusel, puudel, —
Tulgu ta hõisates isamaa õuue,
Tulgu ta kewade kaunimal kuul,
Pangu ta julgust mu wendade põuue,
Olgu kui kosutaw hommikutuul!

Jakob Liiw.

Warjud.

Need warjud, mis kodumaa taewast
Nüüd katawad, kauaks ei jää.
Wast tulew põlw pääseb ööwaewast,
Mis meie küll enam ei näe,

Kes praeguses wõitluse tormis
Ja wale all, warjude wangis
Täit wabadust, walgust ei wõida.

Kuid meiegi püüame, teeme,
Et walmilt põld järele jääb,
Ja werega külwatud seeme
Kord lopsakalt kaswama lääb,
Mis wabade põlwede pojad,
Kel kindlamal alusel kojad,
Kord wiljana koguwad aita.

Meil palgaks küll põlgtus ja häbi,
Ja ahelad igal pool . . . .
Ka paljudel südamest läbi
Läks armuta häwitaw nool.
Kas õigust ka aegade loodel,
Kas põhjust on tulewail soodel,
Neid selle eest põlata, laita?

Need ohwrite arwud küll pähe
Ja teadma kord õpetab kool,
Kus selgub, et pole neid wähe,
Kes langenud tormide wool. . .
Kuid waenlaste hõiskamist, sõitlust,
Ja wendade walusat wõitlust
Need arwud ja sõnad ei näita.

Kes kandsiwad ahelaid, raudu,
Kord keldrites, wõlwide all,
Ja kellele ühiseid haudu
On tehtud nii metsas kui maal:
Need seda on tunnud ja näinud,
Ja sündmustest läbi kõik käinud,
Mis tulew põlw wahest ei tunne! . . .

Jakob Liiw.

Unusta?

Ma peaksin seda unustama
Mis kannatasid, isamaa?
Oh ei, su möödaniku põrgus
Weel kannatan ma sinuga!

Ma näen su piina, wereweermeid
Weel täna selge silmaga,
Su ahastus ja hädakisa
Mu kõrwu kostab otsata!

Ei lepita mind ajalugu
Su riisuja, su rööwliga,
Kes põrgut walmistasid sulle, —
Neid näeks ma põrgus põlema!

Sa sõbrakene, suisa sonid
Kui aja pääle pöörad süüd:
Ilm õitses ilus, päike paistis
Niisamuti kui praegu nüüd.

Ja ärgu sinu eksiaimud
Siin unistagu Jumalast:
„Ta külwab ilma õnne, rahu,
Kõik kurjus sigib saatanast."

See muist'ne ohakane seeme
Su kodu pinnal lokkab weel,
Mu põue põhjas põlgaw wiha —
Neid küütku wõõras, kawal keel!

Kui astun üksi oma rada
Siis süda julge, kindlad käed:
Ei unustada ial taha,
Kui waenulikud wõõrad wäed.

Ado Reinwald.

Linda laul.

Säält Läänemere kalda päält
On kuulda Linda laulu hääält;
Ta ohkab raskest südamest
Ja leinab kallist kaasakest.

„Oh Kalew, et nii wara sa
Ju pidid surmas närtsima!
Ma olen üksi ilmas nüüd,
Ei olnud mul, ei sinul süüd!

Mu pika leina pisarad
Su mängumuru täidawad;
Kus armsal ajal kõndsime,
Sääl laenetab nüüd tiigike.

Sääl mängib ükskord rõõmsaste
Su kõige noorem pojuke,
Su kotkas ja su rauast rind,
Mu tuike ja mu pesalind.

Oh Kalew, tule uuest' sa
Weel tedre tütart kosima!
Kui kaua, kallis, tahad sa
Küll kalmukambris wiibida?

Kui kuuled sarwe pae päält
Ja wainult Wanemuise häält:
Siis kalmud katki purusta
Ja tõuse uue jõuuga!

Ei saa siis Linda leinama,
Ei silmawesi woolama:
Siis ilmun uue iluga
Ja uuest' hõiskab Eestimaa"

Fr. Kuhlbars.

Eesti rahwamees.

Rahwamees mind oma juurde
Kutsus wööruspidule,
Kellel iga piduwööras
Rahwamees ja eestlane.

Läksin rahwamehi waatma
Rahwamehe pidule,
Nägin mehi, kellest palju
Rahwa sees saand tutwuse.

Palju mehed pajatasid,
Midagi ei mõistnud ma:
Asjata ma pidin otsma
Eestlast pidul küünlaga.

Wööraid keeli kostis saalist
Kõrwu mõnesugusid,
Ainult köögist kuulsin pisut
Eesti keele helisid.

M. J. Eisen.

Sakste leeri!

Olen oodand, kaua oodand,
Et ma ametnikuks saaks,
Aga kõik mu ootus, lootus
Jäi mul ilmaasjataks.

Tahan minna sakste leeri
Ehk siis asi edeneb,
Saksa õhk wist ennemini
Auusaks ametnikuks teeb.

Kõik, mis hääd ja auusat leida,
Kõik see ikka sakste käes
Kõik, mis ial korda saata
Kergem sakste armu wäes.

Sest siis heidan Saksa usku,
Kelles saksad kõik ju on
Ja mu sülle sajab taewast
Sajasarwiline õnn!

M. J. Eisen.

Pühas kojas.

Mööda läksin Saksa pühast kojast,
Kui säält teenistuse lõpul rahwas
Woolas wälja suure hulga kaupa.
Waatsin ümber: mõnda suguwenda,
Suguõde nägin sakste seltsis.

Kinni pidasin ma ühe tutwa
Ja talt küsisin! „kust küljest tuled?"
— Saksa kirikust, kust mujalt! — wastas.
— Kes wõib Eesti pühas kojas käia?
Muidu talumatsiks kõik sind peawad
Ja su pääle üle õla waatwad.
Aga Saksa kirik tõstab wäärtust,
Tõstab sedamaid sind sakste sekka
Ja sul awab igas paigas uksed. —

Korraga ma kuulsin, kuidas keegi
Saksa keeles selja taga sõnus:
„Kirikuski pole enam rahu,
Kõiki paiku talumatsid tük'wad,
Talumatsilt trepilgi weel lõhnab!"
Wiltu minu naabri pääle waatas
Ja siis kärmelt kaugemale kõndis.

M. J. Eisen.

Ilma kuningas.

Kord tõde lendas taewast maha,
Et ilmamaale asuda,
Kõik hüilg'wad ilmad selja taha
Ja taewad jättis sinama.

Ta tahtis uhke lossi minna,
Sääl wale walwas wärawal;
Mis ülekohus kannud sinna —
See seisis tõe katte all.

Siis kohtukotta tõde tõttis,
Ning püüdis selgust saada säält:
Sääl wale teda wastu wõttis,
Tall' naeris wastu järje päält.

Ta astus templi kurwal meelel,
Kus tema ase olemas,
Säält walet kawalamal keelel
Kui wihma wälja laenetas!

Ta lõpeks rahwa ringi astus,
Mis ilmas käis ja kihises,
Sääl oli wale jälle wastus —
Ta asus hulga südames!

Siis lendas tõde jälle taewa,
Sääl Isa ees ta ahastas:
Sa nägid luues palju waewa, —
Nüüd wale ilma kuningas!

Ado Reinwald.

Wõitlus-Priius.

Mehed seisku sõjamässul
Rauda seina tugewusel,
Seisku kui tammed tuulessa,
Kaljumüürid marudana;
Seisku waenus wankumata,
Sõjas tugiks teiste eessa!
Tehku lastel' warjutuba,
Raukadele rahusauna,
Naesteele kaitsenurka,
Peidukambri piigadele,
Leinapaika leskedele.

Kalewipoeg IX. 284—294.

Oh kui hirmus on üks sõda ilmas;
Wennal wenna möök on südames!
Rööwli-leegid lõkendawad silmas,
Kel ei wiha olnud elades.
Kurja würsti tujud wõiwad saata
Surma ilmasüüta hingesid;
Naerdes wõib ta werepõllul waata,
Kuidas tapetakse miljonid.

Ado Reinwald.

Ise.

Usud tegu teise kätte —
Ei see sulle õnne loo!
Ise seisa oma ette,
Ise tõde wälja too!

Missul wõõras wägi wõidab —
Wõõras sulle igawest!
Et ta sinu omaks heidab,
Sigigu ta südamest!

Ei sind teise sõna sisu
Wõida wiimse kohtu alt!
Wõõras käsi sind ei kisu
Wabaks mullalt madalalt!

Wõidu wärawad on kitsad:
Sinu oma Kolgata
Kujub sulle kibuwitsad
Krooniks, waga wõitleja!

L. Koidula.

Noored sepad.

Wasarad meil wuhisegu,
Ääsi tuli tuhisegu!
Süsa kandke,
Kolde pandke,
Lõõtsa, poisid, wajutage,
Leeki, leeki, õhutage!

Wasarad meil wuhisegu,
Ääsi tuli tuhisegu!
Ei nüüd kustu,
Ei nüüd mustu
Walge lõke, meie lootus,
Meie iha, meie ootus.

Wasarad meil wuhisegu,
Ääsi tuli tuhisegu!
Rauda raome,
Terast taome,
Teeme mõõga, teeme oda,
Et wõiks kaitsta oma koda.

Gustaw Suits.

Pöörase laul.

Hahaha!
Ma naeran teid,
Wiletsad terwise targad.
Kes arstite hullusid, lollisid,
Ja maalite seinale kollisid,
Ja olete ise
Kõik kelmid ja wargad.
Hahaha!

Jah, arstige pääle,
Wast saabki mu'st willa!
Eks ole te mõnestki
Poksiwast sikust
Tein'd wagusa lamba,
Kes sööb, mis sisse
Tall' söödetakse;
Ja joob, mis iganes
Joodetakse.
Hahaha!

Kuid ei, kuid ei!
Ei ma arstida lase —
Ma lõhun ja kaklen,
Ma taplen ja siplen
Hahaha!

Mind seote teie!
Te wõite nii teha, —
Te olete wõimsad;
Ma wäeti ja hull,
Ma nullide null. . .
Jah arstige, arstige,
Et läheks ma hauda,
Et hullude mõtete
Asemel ussid
Sääl asuksid keerlema
Ajude sisse!
Wast ongi nii parem!

Kuid, oodake, korra,
Kui hullusid enam
Siin koguneb kokku:
Missugune mürin,
Kui pistetakse põlema
Hullude maja!
Las' põlewad sisse
Kõik terwise targad,
Kõik kelmid ja wargad!
Hahaha!

Ka minagi rõhun
Siis wallali kirstu
Ja ilmun ja lõhun
Ja maksan ja tasun.
Hahaha!

Kui oleme heitnud
Kõik eneste alla,
Siis päästame hullude
Laulu ka walla.
See alles on laul, —
On wõidulaul.
Kui laulame ise,
Kui müriseb meri,

Kui hõiskawad marud
Ja trummi lööb äike
Ja takti peab hullude
Südameweri!

Las' waatab siis wiimati
Alla ka päike,
Mis suuremaks, suuremaks
Tuleb küll teha,
Sest praegune liiaks
Ja liiaks on wäike
Ja walgustab wähe.

Ai ai ai!
Miks piinate mind?
Oh, plahwatab rind!
Ma parem lään hauda!
Tõest' hauda! — hauda?
Ei lähe aga ka!
Weel raiun ja kaklen,
Weel taplen ja siplen,
Hahaha!

Gustaw Suits.

Waremed.

Waatan päält ja wangutan pääd,
Naeratust keelda ei jõua:
Kuidas nii tähtsalt ja tõsiselt
Peawad nad aru ju kaua!

Wanu waremeid tahawad nad
Hoida, et maha ei langeks,
Kui wast korraga Jumala ilm
Paisutab tuule kangeks . . .

Juba on kadunud katus ja torn,
Aluspõhjas on pragu . . .
Taewas hoidku! kui kergesti saab
Kewade tuul kõigest jagu!

Aga kuis lippida, lappida nüüd,
Seintele seisatust anda,
Et nad päikesel' wihmal' ja
Tuulel' weel wastu wõiks panda?

Waatan päält ja wangutan pääd,
Hüüdu keelda ei suuda:
„Kõik teie tilluke tarkus ja töö
Aegade otsust ei muuda!"

„Kaduma peab, kel iga on täis . . .
Kiskuge maha see warem!
Asemel' kerkigu ehitus uus,
Milles on elada parem!"

G. E. Luiga.

Wõitluses.

Wõitluses wõrsuwad mehed,
Tormides kangelased,
Teeniwad pärga ja ehet
Ridades esimesed.

Julgete tegu maailmas
Ongi kui mägede tipp,
Sihiks see argade silmas,
Nõrkade eesmärk ja lipp . . .

Julgus on nooruse ehe,
Waimule tugewam toit.
Oru seest juhib ta mehe
Sinna, kus helendab koit,

Sinna walguse walda,
Kuhu kõik ihkawad nüüd.
Maha see jääda ei malda,
Kellele kuuldub säält hüüd:

Wõitluses wõrsuwad mehed,
Tormides kangelased,
Teeniwad pärga ja ehet
Ridades esimesed!

Jakob Liiw.

Nüüd ma tahan mõõka tõsta.

Ei sull' enam unelaulu
Taha, armsam, laulda ma, —
Nüüd, kus koit kui kullamägi
Puhkeb idas punama.

Nüüd ma tahan mõõka tõsta,
Wende seltsis wõidelda,
Sest ma kuulen marumüras:
„Ärganud on kodumaa!"

Kadugu kõik surmawarjud,
Ruumi tõuswal' päikesel'!
Kalewite kange sugu
Sammub wabaduse teel.

H. Raudsepp.

Sõjamees.

Nüüd üles, üles wägewad wäed,
Me sõidame priiuse riiki!
Me tormame läbi metsad ja mäed
Ja näitame püssi ja piiki.
Waat' see on tubli ja mehine mees,
Kel wahwa ja wõitleja süda on sees!

Ei tunne me sulast, ei isandat,
Ei tunne me kubjaste sundmist!
Me auustame wapramat wõitlejat,
Kel rindus on kõrgemat tundmist;
Kel edu, priius ja isamaa,
Ta elus ülem on otsata.

Me paneme surma mässama
Ja waenlane waob kui wari;
Ja laseme mõõgad möllata,
Siis kaob kõik waenlaste kari.
Kes wahwad ja wägewad wõitlejad,
Neid kõrgemad wäed aitawad.

A. Grenzstein.

Laske lipud lehwitada,
Mõõgad, teed meil raiuge!
Jumal juhib wõidurada,
Wärise sa, waenlane!

Wägi marsib, kasak ajab,
Mõõgad, odad wälguwad,
Sõja käsusõna kajab,
Sammud kõigutawad maad.

Jäta püha Lääne pinda,
Waenlane, siin näed meest!
Kojupoole kääna rinda
Kättemaksja meeste eest!

Wandugeme püha wannet,
Wene mehed, wanduge:
Isamaad, me Looja annet,
Hoidkem ikka wapraste!

Jooksku higi, jooksku weri:
Andkem waenlasele tuld!
Waba olgu Läänemeri,
Waba Eesti muld, sa kuld!

Mihkel Weske.

Wõit.

Nüüd waimustus wabastand wallale
Kõik meeled ja mõtted ja wäed,
Sest tormakem tormise ilmasse
Ja muljugem igawest mudasse
Kõik kurnawad kurjuse käed!
Ja kui weel kumiseb ööde sõit:
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!

Kui põrutab pikne sääl pilwela
Ja purustab kiwi ja kalju,
Siis wõtame waimustust pikselta
Ja lõhume siduwad köied ka
Ja hüüame waprast ja walju:
Ja kui weel kumiseb ööde sõit,
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!

Sest ülesse, ülesse, mehemeel,
Ja wõida kõik wõrgused ära!
Sul lehwitseb lipula lootus eel,
Sa oled ju tõsisel priiuse teel,
Sa näed ju koitude sära!
Ja kui weel kumiseb ööde sõit,
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!
Waata, waata, wapral' jääb wiimane wõit!

A. Grenzstein.

Priiusele.

Mis wara waikselt minu põues tuikas,
Kui nooreks meheks olin ärganud,
Mis unenägudesse lahkelt luikas,
Kui öösel rahus olin puhkanud,

Weel koidikul, kui hääl mul kõrwus huikas
Ja ärkwel lõkkeks üles puhutud —
Mul julgusega südant, hinge täitis:
Kas see kõik üsna walekuju näitis!

Mis kõrw mul oli kuulnud wanast põlwest,
Kui Eesti maast ja rahwast räägiti,
Mis hiljemini tähtis taewawõlwist
Mull' Looja wägewusest ilmuti,
Mis silm mul nägi orjakütke sõlmest,
Kuis pärispõlwes rahwast piinati —
Ma tundsin sest, et süda õhkas sooja:
Ei ole õnnepäew weel läinud looja!

Sa, waikne öö, ja sina, armas kannel,
Teil' olen salamõtteid awaldand!
Nüüd tunnistagem waiksel õhtutunnil,
Mis kaebtust teile olin usaldand,
Mis kuuldes, nähes mina hädal, õnnel
Ja mis mul lootes südant paisutand.
Oh priius, priius, sulle olen laulnud
Ja mõtte luulel sinu nime kiitnud!

Ja wäsind päike poln'd weel looja läinud,
Sääl priius juba orjakütkeid taob,
Ei Eesti rahwas õnnepäewa näinud,
Kui õhtu udupilwest maha waob.
Kas oled, priius, meil ka wöörsil käinud,
Et pimeduse udu silmist kaob?
Oh wiibi weel, et sinu kotka tiiwad
Ka waimukütked Eesti rahwalt wiiwad!

Fr. R. Kreutzwald.

Mu isamaa, nad olid matnud.

Mu isamaa, nad olid matnud
Sind raske, musta kattega,
Su haawatud maapinnast tõusnud
Kui werelilled õitsema!
Ja ahelas sa ennast wäänsid
Ja orja ikkes ohkasid,
Ja waikseks, waiksemaks siis läksid —
Siis unesurma hingasid!

Kuussada aastat lendsid mööda,
Ei elutähte annud sa,
Kuid imelikult kõndis tasa,
Üks muistne jutt weel üle maa:
Kuis enne prii su rahwas olnud,
Kord Kalewite waper kond
Ja kuida oma põhja pinnal
Kord Eesti rahwas pesitand.

Ja kus su pisar maha langes,
Säält laulud tõusid ülesse,
Ja taewa linnud rääk'sid, pilwed,
Su walust teine teisele.
Ja tuuled kõned wastu wõtsid,
Neid kandsid põhja piirele,
Ja kiwihoonest sisse tung'sid
Nad ühe isa südame.

Üks sõna läbi ilma kõlas,
Et õnnes hõisk'wad miljonid:
„Ma tahan, et on prii mu rahwas!"
Ja orja ikked langesid!
Prii oma pinnalt jälle leiad
Nüüd Eesti rahwa pesakest
Ja, õitsew Eestimaa, sa hüüad:
„Meil priius kestku igawest!"

L. Koidula.

Isa sõnad.

Minu isa ütles mulle:
„Prii on jälle meie maa,
Prii on jälle meie rahwas,
Armas poeg, sest rõõmusta!"

— Kuidas priius meile tuli,
Ütle, isa, minule? —
Isa ütles: „Priius tuli
Kui see koidutäheke!

Priius hakkas meile paistma
Kui see kume wara koit;
Priius hakkas helendama
Kui see lõkkew koiduloit.

Priius tõusis kui see päike
Koidu kuldse kaisu seest:
Orjapõli puges ära
Kui see udu päikse eest!"

Mina uuest' isalt nõudsin:
— Kas meilt priius jälle kaob?—
Isa ütles! „Ei ta kao,
Priius tõuseb, orjus waob!

Wõiwad ohjad jõge hoida,
Kui ta kohab kewadel?
Kes wõib priiust paelu panna,
Kui ta paisub paistusel?

Kes wõib meie metsal' hüüda,
Kui on käes kewade:
Kaasik, ära aja kasu,
Lepik, ära lehitse!

Kes wõib orasele hüüda:
Ära wõrsu, wõsu, sa!
Kes wõib haljal' aasal' öelda:
Ära hakka õitsema!

Kes wõib tõuswal' päewal' hüüda:
  Weere jälle tagasi!
  Teda pilw küll warjab wahel,
  Aga päew on ometi!
Aleksander andis käsku:
  „„Priius, paista Eestimaal!““
  Priius Eestimaal nüüd paistab,
  Jäägu paistma igal a'al!“

Mihkel Weske.

Su priiust olid matnud.

Su priiust olid matnud
  Nad, püha isamaa!
  Ja kuube ende wahel
  Nad wõtsid jagada
  Ja äädikat sull' andsid,
  Nad suhu säädisid,
  Su haua juures hoidjad,
  Siis rahus hingasid.

Ja kaugelt seisid kurtes
  Su lapsed waluga,
  Ei sõnaga nad julgend
  Su haual' astuda,
  Sest pitser oli pandud
  Ta pääle wägewast'
  Ja õues õitses ööse,
  Ei nähtud tähekest.

Waat' elukoide tõuseb
  Su haua äärele;
  Üks ingel astub, hüüab:
  „Nüüd tõuse ülesse!“
  Ja surmakiwi weereb,
  Koit särab, naeratab, —
  Noor priius walges riides,
  Maailm sind teretab!

Ja pasunad ja kandlid
  Tall' wastu hõiskawad
Ja rõõmupärlid silmas
  Ta wastu wõtawad!
Ja „hosianna!" kõlab
  Su pinnal, isamaa! —
„Sind, armu Jumal, kiitkem,
  Sa wõtsid halasta!"

L. Koidula.

Weel pole kadund kõik.

Mull' lapsepõlwes rääkis
  Mu isa silmaweel,
  Kuis Eesti priiuspõlwe
  Nad wiinud waenu teel,
Kuis Eesti wahwa waimu
  Nad muljund mudasse,
  Kuis rahwa raskel koormal
  Nad heitnud hädasse.

Sääl kurwaks läks mu süda,
  Hääl hüüdis ärdaste:
  Oh Taara muistsed tuuled,
  Oh tõuske elusse!

Nüüd isa magab mullas
  Ja meheks sirgund ma:
  Ei enam kurbtuskeelil
  Nüüd taha kaebada.

Ma Taara tammikutes
  Weel kuulen kanget häält:
  Kõik ennemuistsed tuuled
  Weel pole kadund säält!

C. R. Jakobson.

Priius.

Priius, kallis anne,
Taewa kingitus!
Kõigi õnne kanne
On su walitsus;
Kus sind pole leida,
Sääl on wiletsus:
Meie poole heida,
Kallis warandus!

Ei küll pane tähel'
Sind weel kõik maailm;
Weel on mitmel mehel
Süda sulle külm.
Siiski pean mina
Wäga kalliks sind,
Sest et päästsid sina
Orjapaelust mind.

Eesti wennad armsad,
Teil on priius käes!
Olgem wahwad, warmsad
Seda pruukides:
Edasi oh jõudkem
Suure hoolega!
Waimu priiust nõudkem!
Kõige elu'a!

Waimu priiust nõudkem!
Ütlen üks kord weel,
Selle poole sõudkem,
Kärmsast' kiirel teel!
Jätkem, wennad, maha
Endist rumalust,
Ärgem tahtkem paha,
Nõudkem õpetust.

Küll see orjapõli,
Mis kord waewas teid,
Wäga hirmus oli!

Siiski ütlen nüüd:
Rumaluse paelad
Hirmsamad on weel,
Päästke oma kaelad
Lahti neist ja meel!

K. A. Hermann.

Wabadusele.

Miks kihad, weri, soonte sees,
Miks, julgus, ilmud keeles?
Miks ujul silmad silmawees,
Miks igatsused meeles?
Mul püha taewa kujutus
On hingel' ennast näitnud:
Mul püha kallis wabadus
On meele leegil täitnud.

Mu oled sa, su olen ma,
Ei lahku ial sinust!
Mu omaks jääd sa lõpmata,
Ja orjasund jääb minust!
Ei ükski wägi suuda sind
Mult rööwlil wõtta ära,
Ei walud, waewad suru mind,
Ei rõhu riiu kära.

Mu omaks jääd sa, wabadus,
Sa ülem taewa anne!
Sa oled, kui käes kurwastus,
Ka kurwameele kanne!
Sa tööd ja mured kergitad,
Lood jõudu, kui käes häda,
Sa walud, waewad wähendad:
Ei ial sind ma jäta!

J. Bergmann.

Ära nüüd kõnele...

Ära nüüd kõnele!... Siin pole sõnadel mahti...
Näed sa, kuis helendab ehawiir.
Wõsandik mustendab orus, tuul sahistab lehti,
Sinawalt walendab wetepiir.
Pillirood seisawad kaldal, kust teerada
Mäele meid wiib, kuhu astume.
Aga kes kirjeldab sõnadel seda
Ilu, mis ümbruses märkame?

Tumenew ilm, kas ta sõnata saladust juurdleb
Põhjamaa suweöö terashelk-wärwides?
Widewa muinasneid rammestaw-ihale suudleb
Tungisi kogu looduse närwides.
Kaugus on unenäoks saanud ja piirid on paisatud segi,
Pimedus hõlmatab walgust, walgus on hämara wend;
Joowastus meelitab lootusi põrmu lastele ligi,
Õndsuse wärawad awawad igatsustele end.

Ära nüüd räägi!... Rind tõuseb ja wajub nii kergelt,
Waatan ja waatan, ei ikka sest küllalt weel saa:
Sinetaw hämarus warjab meid kõrgelt,
Kuis nii täis salalist kõnet on ta!
Õndsuse pilgud, nad harwa ilmuwad meile.
Hää sel, kes südame ikka lahti wõib hoida neile,
Et nemad hingesse wõiwad heljuda...
Ära nüüd kõnele, ära nüüd kõnele sa!

H. Rikkand.

Teelahkmel.

Teelahk. Näe, igal'poole siit
Nüüd wiiwad siled ra'ad:
Siin lokkab wäli, õitseb niit,
Sääl metsad mühawad.

Ma walin soosse wiiwa tee
Mull' wõõra täiesti.
Ja wajun sääl, mull' troostiks see:
Ma ise tahtnud nii!

Herman Niggol.

Mis on palwetest suurem palwe?

Mis on küll palwetest suurem palwe?
Kas see, mis hädaldab õnne walwe,
Ehk kuulsuse, külluse, armu, ehk sõpruse järele?
Ärkab mõnikord südames tasane, otsiw toon,
Kerkib sääl alandlik kuma kui koidu kahwakas joon,
Misse kuulutab öö järel oodatud päewa.
Tasa ta tuleb ja tasa ta kõneleb meeltele,
Ometi on, nagu puudutaks laulik wast kandli keeltele,
Lauldes harwa leiduwaist päikesepäewist.

Ja see toon, see walgekuma
Ongi suurem suurtest palwe:
„Isa anna, et ma hinge auusust
Pilgukski ei kaotaks eluteel!"

H. Rikkand.

Wäsinud.

Kuis westawad õndsat juttu nüüd laened kaldaga,
Kuis mängitab tuulekene mu lahtiste juukstega!...
Wõiks ometi mina ka korraks weel õndsuses ujuda!
Kuid rinnus, sääl surub ja närib, — ei suuda ma hõisata...

Küll hakkas rõõm ilule kaela mu hinges kord armsaste,—
Nüüd, nüüd keeb ja kohiseb walu sääl üle äärede.
Mu laul, oh mu laul ja mu noorus, kas nii kauaks [oligi teid?...
Kõik möödas... Ka lootused surnud, ning ükski ei [ärata neid.

H. Rikkand.

Magajate mälestuseks.

Isamaa ilu hoieldes,
Wõõraste wastu wõideldes
Warisesid waprad wallad,
Kolletasid kihelkonnad
Muiste põlwe mulla alla.
Nende piina pigistused,
Nende waewa wäsimused,
Muiste kallid mälestused
Kostku meile kustumata.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 157—165.

Istuta, poeg, isa iluks,
Isa iluks põõsakene,
Ema iluks õnnelille,
Orjawitsa õele iluks,
Wislapuuda wenna iluks,
Toomingas tuttawa õnneks!
Tipi taimed targal kombel,
Pista juured mulla põue
Sibli hästi sügawale
Et nad kaunist' kaswamaie,
Õigel ajal õitsemaie
Läheksid rõngaste rõõmuks,
Uinusängidele iluks,
Murupinnale toeksa,
Magajate mälestuseks.

Kalewipoeg. Sissejuhat. 223—236.

Magajate mälestuseks.

Sugurahwas, — Eesti tütred, pojad,
Mälestage kuulsaid magajaid,
Kellele on löödud haawu walusaid,
Et meil lõhkusiwad wangikojad!

Olgu südamed meil tänuks soojad,
Kandkem kokku andeid kallimaid,
Ehime nüüd haudu wagusaid,
Milles hingawad me elu uueks loojad.

Terwe eluaja armastusega
On nad ohwerdanud oma rahwale;
Rahwast isa wiisil hinges kandnud.

Nende nimed jäägu hiilgama
Kuldsel kirjal iga hingesse,
Kes on waimukulda waraks andnud.

Jakob Liiw.

Kabel.

Mäe pääl wäike kabel seisab,
Paistab alla kaugele.
Orus, jõe ääres hõiskab
Priske karjapoisike.

Tornist kõlab kellahelin, —
Surmalaulu lauldakse,
Poisi laulmine jääb soiku,
Ta jääb kuulma ülesse.

Neid, kes enne orus hõisand,
Lauluga sääl wiiakse;
Poisike, ka sulle mäe pääl
Nõnda ükskord lauldakse!

K. E. Malm.

Õhtu kellad.

Õhtu kellad. Õudses udu sängis
Wäsind ilm on läinud unele.
Tuul, mis koltund lehtedega mängis,
Pillutas nad musta murule.

Kitsas tuba. Woodi wäsinule.
Suitsend seinad, mustad muredest.
Ahju koldel kilgi lihtne luule
Wiimast wiisi weerib sügisest.

Akne alla astub hiljukesi
Surma ingel. Tasa koputab.
Toas üks wärisew ja kitsas käsi
Wiimseid terwitusi kirjutab.

Õhtu kellad. Õudses udu sängis
Wäsind ilm on läinud unele.
Tuul, mis koltund lehtedega mängis,
Pillutas nad musta murule.

H. Raudsepp.

Puid pillun.

Puid pillun küdewasse ahju,
Tükk tüki järel sinna lääb;
Nad kaowad kiirelt leegi süles,
On wähe, mis neist üle jääb:

Tuhk, söed... Kurwalt waatan sinna,
Kus halud tuli häwitas
Ja kus neist nagu mälestuseks
On jätised weel höögumas.

Mul on, kui näeksin surnuaia
Ma sütekuhjast kerkima,
Sääl küngas seisab künka kõrwal,
Rist ligistikku ristiga.

Nad waikselt neid weel mälestawad,
Kes ammu ilmas elanud,
Kes elus wõideldes ja lootes,
On mulla rüppe langenud.

On wähe, mis neist üle jäänud:
Rist, kalmuküngas kiwiga . . .
Ma waatan mõttes sütekuhja,
Mis kattub tuhakorraga.

Mul korraks nagu kahju puudest,
Mis tuli söönud sootumaks,
Kuid siis ma märkan: tuba nendest
On saanud märksa soojemaks.

H. Põõgelmann.

Hõiska sa, rahwas!

Hõiska sa, rahwas ja ära karda —
Ahelad wiimseni langewad!
Walukarik on tühjendatud —
Elukirja kord kätte saad.

Ärkage, wanemate waimud,
Waewas waibunud magajad!
Wabaduse- ja walguse-laened
Üle kalmude kohawad!

Hõiska! — sääl sinawas kauguses näen
Pärgi ja palmisid kandmas sind,
Näen, kuis üle maade ja mere
Lehwib su nimi kui hiilgaw lind. . .

Anna Haawa.

Waremetel.

Mis täidab wajund waremetel
Mu rinda leina mõttega?
Kas see, et muistsel wiletsusel
Näen nuttukülwi jäljena?

Kas see, et raskel sõja sõidul
Siin esiisad langesid
Ja werepulmas wõõrad pidul
Siin wõitjatena hõiskasid?

Kas see, et kurba leinalugu
Siin laulab iga oksake,
Et orjuses mu rahwa sugu
Siin ohkanud on ärdaste?

Ei wist! Kui waimu silma ette
Need kurwad kujud tõusewad,
Nad paranduse püüde mõtte
Me südamesse süütawad.

Kuid kas kõik muistne nutuküli,
Kõik häda, kurbtus wiletsus
Ja pikk ning raske orjapõli,
Ning rõhuw rahwa wangistus?

Kas mitte mälestuse wäärtki
Ta pole tuhanditele,
Kas tõsisemat mõttekestki
Ei too ta suure hulgale?

Kus tihti kergemeelne tujul
Siin kalmukünkal naljatab
Ja mõtlemata sõnakujul
Ta jalgealust teotab?

Jah, kewade toob kaunistusi,
Toob wärskust, haljust puudele,
Kuid mulla pinnast mälestusi
Ei too ta enam elule.

H. Põõgelmann.

Kes julgeb?

Kes julgeb üles sääda kohtu lauda
Ja süüdistajaks tõusta nendele,
Kes wägiwalla wõimul kantud hauda,
Ehk kes on saadetud siit kaugele?

Neid kõiki elustas see püha püüe,
Et trooni pääle tõuseks wabadus...
See oli surejate wiimne hüüe,
On miljonite usutunnistus...

Et wangistatud woolu wägew rammu
Kord otsis enesele wärawa
Ja noorus tegi mõne eksisammu,
Kes on nüüd selleks kohtumõistija?...

Nüüd langenute haual, pisar laugel,
Teid leinan taga, wennad, waluga!..
Sest troosti saan, et neil, kes kaugel,
On armastawalt meeles kodumaa.

Jakob Liiw.

Kalmud.

Siin Wihtra kalmul kaua waatsin
Ma kolletanud, kõdund luid,
Ma minewikku pilku saatsin,
All nägin ringis õitswat suid.

Mis õitses Liiwi Eesti õues,
Kõik elu, ilu warjab nurm,
Ja halliaja kalmu põues
Meil paistab ainult kole surm.

Ja siiski — sellel kalmusängil
Weel lilled õitswad luba sees,
Ja Wändra jões endsel mängil
Weel kalad sulksutawad wees.

Sest näeme, kuidas elu ringi
Käib — kaob, kaswab uuesti;
Aim täidab meie õhkwaid hingi:
Me uueks eluks sureme.

A. Jürgenstein.

Olgu muld teil kerge.

Metsa raiutakse — haljast metsa . . .
Wanad männad seiswad tõsiselt;
Walus waatawad nad üles taewa,
Abi ootawad nad ülewelt.

Murupinda kastab wennaweri,
Mis on waland mõrtsukalik kuul,
Kisendab siit üles taewa poole —
Lindki laulab leinalaulu puul.

Tuhandate suust siin kostab kaebtus,
Kostab üle linna, üle maa.
Walutundmus täidab iga rinda,
Täidab silmi pisaratega.

Õigus, õigus, õigus! Kus sa wiibid!?
Oled magama siin jäänud sa?
Kes siin püüdsid wabaduse poole,
Need on pidand süüta surema!

Ärka, õigus! Tõde, tõuse üles!
Juba küllalt oled magand sa!
Sa ei wõi weel olla maha löödud!
Sina pead, jah, pead weel elama!

Metsa raiutakse — haljast metsa . . .
Wanad männad seiswad tõsiselt;
Walus waatawad nad üles taewa,
Abi ootawad nad ülewelt . . .

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ka õiguseid siin nõudsid puud,
 Mida pääle kohuste neil polnud
 Ei nad tahtnud tõesti mingit muud.

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ta wara oli mühamas
 Ja et oma rõõmsa mühinaga
 Kõik siin unekaisust äratas . . .

Metsa raiutakse sellepärast,
 Et ta juba waljult mühises,
 Et ju öösel, pimedas ta julges
 Laulda päikesest ja priiusest! . .

Nüüd on tõusnud wabaduse päike —
 Hellal ilul ilmus taewa ta,
 Aga langenute elukäike
 Uuendada enam ta ei saa!

Metsa raiutakse, aga seemned
 Warisesid waikselt mullasse
 Ja säält tulewikus uue jõuga
 Uued puud kord tõuswad kalmule.

— — — — — — — — — —

Olgu muld teil kerge, minu wennad!
 Hingake, mu õed, rahuga!
 Teie mälestus ja teie aade
 Jääwad igawesti elama!

P. Grünfeldt.

Haual.

Haua juures seisab
 Rahwas silmawees,
 Kõrge muruküngas
 Seisab nende ees.

Wanad Taara tammed
Tasa kohawad,
Rahwa silmist jooks'wad
Nutupisarad.

Siia noormees pannaks'
Praegu hingama,
Kelle sarnast Eestis
Otsid asjata!

Tamme tüwe najal
Seisab wanamees,
Oma suu teeb lahti
Nutja hulga ees:

Rahwas, miks sa kaebad,
Miks sa ahastad?
Surm on talle annud
Hauas rahumaad.

Ära nuta seda,
Et ta hingamas,
Nuta, et su sugu
On ta mõrtsukas;

Nuta, et su rahwas
Lapsi ilma loob,
Kes läeb ülekäte,
Kodujõudu joob;

Nuta, et su pojad
Tülis riiakad:
Isad ehitasid —
Lapsed lõhuwad.

Nüüd sa näed wilja:
Haud ja sügawus!
Seda sulle külwand
Kius ja kadedus!

Taara tammik seisab
Surma waikuses,
Nutt ja kahetsused
Sinu südames.

Ütle, wanakene —
Kostab süt ja säält —
Kas wõib eluilmas
Noormees tõsta häält?

Eluwilja külwab
Uuest' surmasuu,
Täiel ilul tõuseb
Jälle kustund kuu?

Wanakene näitab
Üles sõrmega:
Waatke taewa poole,
Wõite küsida!

Ja siis kaob koju
Taara tammikus,
Haua ümber asub
Nutt ja kahetsus!

Ado Reinwald.

Lauluisa mälestuseks.

„Mu Isa! Mul igaw on Altai mägi
Ja Aasia aasul ei ole mu hüüd:
Mul wangistab südant üks imelik wägi
Ja weerule wiib mind mu mõte ja püüd:
Siis luba, et lahkun ja liigun ja lään
Kuni kodu ma leian, kus elama jään!"

— Poeg! Awar on altariks Altai mägi
Ja koduks on annikas Aasia pind.
Aga südant sul wõrgutab Manala wägi

Ja himustab ära mult riisuda sind.
Mine siis! Aga walwa ja walitse meelt,
Et ial ei lahku sa õiguse teelt! —

Kuu kaswis ja kahanes kahwatand walgel
Ja sadadeks sobis ju aastate aeg,
Aga ikka weel nooruse põlewal palgel
Käis weerule wiibides kuningapoeg,
Kuni wiimati saatus ta Wirusse tõi
Ja annita aasud siin õitsewaks lõi.

Ja taewast naeratas päikese nägu
Ning noorestas nähes ta nobedat tööd;
Ja lõoke laulis ja ööpik ja kägu
Ning Ämarik Koiduga unustas ööd.
Kui nägid, kus kuningapoeg aga käis,
Oli Wirula õnne ja õnnistust täis.

Aga Manalast wiletsust, wiledat jalga
Juba kihutas kadedus algama ööd:
Tema sünnitas salajas rööwiwa salga
Ja surus ta sõrmile sulguwat wööd
Ja ohud ja rohud ning nõiduse nõuu
Tahes rikkuda õnne ja röömu ja auu.

Sala kallale tungides malewa üle
Sai wõimuse waritsew rööwlite salk;
Ja Manalast nõuetud nõiduse wile
Ära uimastas aimu ja waimu kui wälk:
Nii ihu ja hingele ahela lõid
Ja wabale würstile wangistust tõid.

Ära kuninglik riie tal riisuti seljast
Ning aeti selga tall' orjuse rüüd;
Teda juhiti jänust ja nõueti näljast,
Et ta unustaks endise priiuse püüd
Ja ohkawaks orjaks end ise ka peaks
Ning ülemaist asjust ei midagi teaks.

Ja tuuled ja tormid t'ast tuiskasid üle
Ja sõda ja tüli ja näljane katk
Ning huntide hammas ja karude süle
Oli õhkawa häda ja ohtude jatk.
Juba sadadeks muutis end aastate arw,
Aga tihemaks tekkis weel Manala parw.

Äkki kärgatas Kõue ja Kalewa kärkis
Ja wilgati, wälgati kähwatas wälk
Ja ahelaid Äikese tuluke tärkis
Ning wärinal wabises Manala salk;
Ike raudane õhkus kui tule ees tael,
Köis kanepist katkes kui takune pael.

Kes on, kesse wangub sääl wangikojast,
Silm aukus ja lõpenud nägu kui surm?
See jätis on jumedast kuningapojast,
Keda leinasid linnud ja lilled ja nurm:
Kulm kortsus ja närtsind ta nooruse wõim,
Hale tuimus ja totrus ta tegude lõim.

Küll ihu tal priiuse põlwe ju nägi
Ja tuikus ja suikus, kus meeline näis,
Aga waimu weel wangistas Manala wägi
Ja täitis ta orjuse oludest täis.
Häid ununud aegu ei mäletand meel:
Ta pidas end orjawaks sulaseks weel.

Siis lähenes Wirust üks jumalik laulik,
Ise sirge ja priske ja tugew kui tamm,
Ta nägu nii armas ja lahke ja auulik
Ja kiire ta käik ja kindel ta samm:
Kuldkeeline kannel tal helises käes
Ja sulatas südamed wiiside wäes.

Ta laulis ja mängis ja mäletas nuttu
Ja pimedat piina ja koledat kõit;
Ta laulis ja hõiskas ja kuulutas ruttu

Noort priiuse koitu ja õiguse öit;
Ta laulis, mis elustas endine aeg,
Kes, kus ja mis kuulaja kuningapoeg.

Ta kuulutas Kalewast kuldasid sõnu
Ja awaldas õndsate hõiskawat häält;
Ta mäletas Manala madalat mõnu
Ja kurjade kisa ja sajatust säält;
Ta ilmutas saatuse igawest nõuu
Ja tähendas Wirula tulewat auu.

Ta laulis ja mängis ja kihutas tööle
Ning äratas elu ja teritas meelt,
Sidus waimuse mõõga malewa wööle
Ja õpetas tegewust tulewa teelt,
Pani ärkama, märkama metsad ja mäed
Ja isamaa adrale tegewad käed.

Äkki ehmatas laulik ja katkes ta kannel
Ja nooruse ilu talt närtsis kui õis;
Ta waos ja wananes Manala wannel
Ja õhkas ja alatses ahastust täis;
Siis naeratas rauk ja ta kustuw silm
Weel hiilgades hüüdis: „Mu Eesti ilm!"

Aga juba ilmumas jumalik wägi
Ja murtud on Manala wiimane wõim.
Kuna kuningapoeg seda kuulis ja nägi
Ja kuulas ja waatas, siis ärkas ta aim
Ja waim sai tal uueks ja elawaks sees
Ja ta tundis ja elas ja mõtles kui mees.

Ja kortsud tal kadusid kolletand palest
Ja nõrkus ja wanus tal nooruseks sai!
Ta seisis ja sammus nii sirgest' ja salest'
Ja kuninglik paistus ta palesse lõi,
Ta laotas laiali palwele käed
Oma riigile paludes ülewalt hääd.

Siis nuttes ta lahkunud laulikut waatis
Ja märkas ja mõistis ta tähtsust ja tööd;
Ja uuesti palwet ta taewasse saatis
Ja soowis ta põrmule rahulist ööd;
Ja hiilgawail silmil siis tõstis ta häält
Ning tõotus tõusis ta huulede päält:

„Ma tänan sind, lahkunud Wirula laulik,
Mind äratas unest su jumalik laul!
Su mõte nii mõnus ja armas ja auulik,
See seisku mu südames igawest' auul!
Sind tänan, kes nooruse tagasi tõid
Ja priiuse leegid mu hingesse lõid!

Nüüd käsi on noor mul ja tugew mu õla
Ja kerged mu jalad ja ärgas mu waim:
Ma tasuda tahan mu Wirula wõla,
Mis unustas teha mu uinunud aim!
Mu isamaa õnn ja ta ilu ja hüüd,
See olgu mu mõte ja tegu ja püüd!

Ma tahan, et haridus olgu see lüli,
Mis Wirula rahwaste ahela wiib!
Ma ihkan, et kunsti ja teaduste küli
Oleks Eestile tulewa tähtsuse tiib;
Ma soowin, et sigiks ta ühine töö,
Kuna wennaksid ühendab wennastuswöö!

Ma soowin, et sõpruse sidemed silda
Üle lahe, mis lahutab, laenile looks
Ja saadaksid siit oma kasuwat kilda
Ning tulusat säält oma toodeile tooks:
Kui wenda nii toetab ja kinnitab wend,
Saab tugewaks Altai kuninglik känd.

Ehk kurnaku üdi weel ohkawad haawad
Ja seisku weel paiguti paremad sõud:
Need taewasel tahtmisel terweks saawad

Ja surnute soontesse sigineb jõud,
Ning tõde ja tegu meid edasi wiib,
Kuna kurja eest kaitseb meid kotka tiib!"

Äkki kärgatas Kõue ja ähwardas Äike
Ja wilgati, wälgati kähwatas wälk.
Siis naeratas taewast hiilgades päike
Ja laulsiwad linnud ja kuulatas salk:
„Isa anna, et Kreutzwaldi Kalewi taim
Oleks jäädawa priiuse jumalik waim!"

J. Bergmann.

Dr. Kreutzwaldi haual.

Siin puhkab mulla all üks kallim
Ja auusam Eesti mees,
Kes nagu tulesammas kõrbes
Ja täht käib meie ees.

Ei ole kaua aastaid mööda,
Kui siia kanti ta,
Kuid unustuse tarwis küllalt
Saab wahest ajast ka.

Ei ole kaua aastaid mööda —
Kes nõuab teda weel?
Ja tema hauaküngas, ristki
On langemise teel.

Ei ole pisarat, kes leinaks
Weel teda järele,
Ei heldet kätt, kes suwe jooksul
Tooks õisi hauale...

Sull' küllalt sest, et wagusasti
Nüüd wõid sa uinuda,
Sull' küllalt sest, et enam tüli
Ei pääse tabama...

Nii läheb teisi rahwapoegi
Weel järgi sulle ka —
Ja neilegi saab ainsaks palgaks,
Et wõiwad uinuda.

K. E. Sööt.

Jakobson on surnud!

„Jakobson on surnud!“ Kõlas meile
Põhjamata leina waluga...
„Jakobson on surnud!“ kaeban teile,
Teie sõbrad, õhkaw isamaa!
Kodumaalt nüüd kajab nutukuha,
Kajab Eesti rajast rajani;
Eesti pojad, Eesti tütred puha
Kurtwad leinal kauge ajani!

„Kes nüüd juhatab weel Eesti pinda?“
Küsib isamaalt mu rahwa keel,
„Leitaks Eesti poegilt sarnast rinda,
Mis nii jumalikult tuksub weel?“...
Isamaal küll, Eesti rahwas teab,
Mitmeid mehi kindla meelega,
Aga Jakobsoni sarnast peab
Tulew sugu kaua ootama...

Määramata mures hüüdwad huuled:
„Linnutaja närtsind surmasse!“
Rahwa kaebtust kandwad õhtu tuuled
Armastatud püha hauale.
Ja nii kaua, kui weel Eesti õues
Nimetakse püha isamaa,
Kannab Jakobsoni nime põues
Eesti rahwas kuldse tähtega.

. . . .

Kaunis päike! paista koidu kullas
Leinalise õrna iluga
Hauale, kus rahulikult mullas
Hingab Eesti wahwam wõitleja.
Praegu ahastame walus meie
Kurwas mõttes tema surma ööst...
Lilled kalmul, kahisege teie
Rändajale tema kuulsast tööst!

Rändaja, kes oled kaugel käinud
Kuulsais kohtes wõõras ilmas sääl!
Rändaja! kas palwetamas käinud
Jakobsoni püha haua pääl?...
Sääl, kus kuumad pisarate ojad
Nutab haua ääres Eestimaa,
Sinna jätwad samba rahwapojad
Mälestuseks künka iluksa.

Kõikumata kindlaks jääb nüüd alus
Jakobsonist pandud rahwale,
Aga isamaale on see walus,
Et ta wara kantud hauasse...
Linnutaja hingab kalmu wilus,
Teda warjab waikne mureöö,
Aga igawesti, kuulsas ilus,
Hiilgab Jakobsoni wõidutöö!

Jaan Reinwald.

C. R. Jakobsoni haud.

Wändra jõe haljal kaldal
Kerkib küngas puude all,
Liiwa sõmer teda matab,
Haljas muru teda katab,
Keda leinab Eestimaa.

Rändaja sääl silmaweega
Kaebab künka ääressa:
„Oh, miks lahkusid sa ära,
Oh, miks läksid meilt nii wara?
Poolel' jätsid Eesti töö!"

Leske kaebab pisar palgil,
Langeb künka najale:
„Kodus laste nutukisa:
Kunas tuleb koju isa,
Wõtab Linda põlwele?"

„Mil siis jõuab koju kaasa,
Lapsi hüüdma naerule?
Tule koju armastaja!
Pooleli on jäänud maja,
Lesk ja lapsed warjuta!"

Kuula, ladwult waikne kahin
Hüüab hilju: „Rändaja!
Heldest' ehita mu maja,
Waigista sa nutukaja,
Edenda mu Eest tööd!"

Wastu kostab kahinale
Kõik see Eesti mets ja maa:
„Heldest' ehita mu maja,
Waigista sa nutukaja,
Edenda mu Eesti tööd".

Mihkel Weske.

Koidula mälestuseks.

Koidula on koju jõudnud,
Laente rinnalt rannale, —
Aastatel' on ajamerel
Tiiwad pandud õlale.

Täht, mis pimeduse põuue
  Paistis, taewast kukkus ta —
  Sügise on suweaeda
  Wara tulnud waatama.

Pikkisilmi õied oot'wad,
  Et neid korjaks Koidula,
  Tõttawad siis tuppedesse
  Wagusti weel walwama.

Kase haljalt ladwalt langes
  Närtsides üks leheke;
  Linnud lõppetasid laulud —
  Koidula läind unele.

Koidula, kes sada surma
  Ema eest wõis sureda,
  Heitis ema rinna na'ale,
  Põhja mulda magama.

Laulis Emajõe kaldal
  Kullakeelel Koidula,
  Ohwrileegid Eesti süda
  Pani põues põlema.

Laulu lõke loitleb, lendab
  Üle helk'wa Eestimaa;
  Tema keerul kuuled ikka
  Ühte nime „Koidula".

Mis ta laulis, mis ta lausus,
  Tungis Eesti elusse,
  Sest mis südamest on tulnud,
  Leiab jälle südame.

Kinki rikkail Jumalatel
  Kallimat meil' polnudki,
  Kui et kaunim kandlilööja
  Oli sündind eestlane.

Haudadel sääl seiswad ristid,
Millel tarku sõnu pääl
Eesti keeles: ei wõi surra
Laululooja kandlihääl.

Fr. Kuhlbars.

Dr. M. Weske.

„Ma lään ära, kallid wennad,
Aga siia jääb mu waim —
Ta on sugurahwa oma,
Eesti pinnal kaswand taim."

Ja ta läks ja elas kaugel,
Kaugel wõõra rahwa ra'al;
Aga waim ei püsind wõõrsil —
Wiibis kallil kodumaal.

Ja see waim kui päiksesära,
Hiilgaw tõde igawest,
Hüüdis: „Üles poole üles!
Walgus elustagu meest!"

Kodus tema mõte, luule,
Kui ka wõõrsil isegi . . .
Aastad läksid . . . Tema toodi
Surnukirstus tagasi.

Nüüd ta puhkab Maarja mullas,
Aga waim käib meie ees,
Hüüab: Üles poole, üles!
Walgust nõua, Eesti mees!

K. E. Sööt.

Peeter Jakobsoni haual.

I.

Sa laulsid õnnest, laulsid rõõmust, walust
Ja kiitsid kõrgeks woorust, armastust
Ja mõistsid hukka mustust, madalust,
Mis kõigutamas auusa elu alust.

Su laulud kogutud on kodusalust,
Neis leidub noore armu magusust,
Mis rõõmuks muudab kurbtust, igawust;
Nad kostmas wastu mitmest Eesti talust.

Kurb-tõsine, kui läbi pisarate
Ja nagu läbi kurwa udukatte
Weel paistab lawalt sinu näitemäng.

See waataja meelt kosutawalt täidab
Ja ise sinu elulugu näitab,
Kuis elukoorem kanda oli ränk.

II.

Nüüd, kallis sõber, rahuliste maga,
Meilt wara warisenud laululind;
Su laulule jääb ikka kõrge hind, —
Su tööde waim on aateline, waga.

Kõik, mis Sa tegid, kiitwalt käib Su taga,
Ja kodumaa saab mälestama Sind;
Su haua kaldal kurb on mitme rind,
Kes jätawad Su põrmu jumalaga.

Sest Sina Eesti õnne taga nõudsid,
Tõid ilu-õisi kirjanduse õuue,
Mis Sinu nime unuda ei lase.

Tööst wäsinult Sa rahuranda jõudsid,
Su põrmu kodumaa nüüd wõtab põuue,
Kuid rahwa rinnas on Sul armas ase.

Jakob Liiw.

Jaan Reinwald'i mälestuseks.

Wend! Su mälestuseks tahan laulu luua,
Tahan kirjutada sinu elust, surmast weel,
Hinge kahetsust ma jõuan üksi tuua,
Miks nii wara suikusid sa surma teel?
Sinu armas kuju seisab ikka minu meeles,
Sinu häält ma kuulen igas tuule kohinas,
Kuulen seda igas laululinnu keeles,
Kui nad kewadel on kaugelt koju ruttamas.

Wend, sa olid ilmasüüta, puhas, waga,
Kõigist meist sul oli maa pääl parem püüd,
Ennast unustasid, nõudsid teiste õnne taga,
Isamaa ja rahwas olid sinu ülem hüüd!
Nende kasuks wõitlesid sa ööd ja päewad,
Neile kirjutasid, laulsid juba lapse east —
Kas nüüd rahwa armastused sinu järel käiwad,
Kas ma kuulen kurbe kahetsusi rahwa seast?

Ial weel ei jõua usku minu meeled,
Et sa oled kadunud meilt igawest,
Kurwas südames mull' kõnelewad keeled:
Tema waim weel lehwib alla tähte hiilgusest.
Kurwalt waatan mina ikka koidumaale,
Kust sa sage'st tulid rõõmustama mind,
Pööran niisked silmad kuldse ehara'ale —
Kusagilt ei leia, armastaja süda, sind!

Oh kui sügawad on, Looja, sinu mõtted,
Oh kui tumedad on igawese aja wärawad!
Meie, inimeste, elu suured ettewõtted
On kui kerged udupilwed mööda lendajad!
Kes wõis mõtelda, et kade surmaingel sala
Sinu noore pää pääl muste tiibu lehwitas,
Kohisewad laened matsiwad sind enda alla,
Leidsid surma jõe pimes põhjas, sügawas?

Nüüd sa hingad kaugel wõõra ilma mullas,
Kus jäi kodumuld, kus soowisid sa puhata?
Sinu ristikene särab külmas koidukullas,
Kelle auust ja ilust kunagi ei laulnud sa!
Wõõras tuul see suudleb sinu hauaõisi,
Koidu kaste puistab sulle armastuse pisaraid;
Pole sugulasi, pole sõpru, pole palwetamas tõisi,
Surmajõe laened tasa, kurwalt kohawad!

Wennakene, hinga wõõrsil pühas rahus,
Kes sa mulle armas olid ilma otsata!
Et me nõnda kurwalt elu lõpetame lahus,
See kõik seisis enne taewa süles salaja.
Minu armu wiigu sinna õhtu-taewa tuuled,
Kandku sala sinu kalli haua kalmule,
Laulgu magust und sull' puhtad linnu huuled,
Kuni koidab sulle hommik — ülestõusmine.

Ado Reinwald.

Järelhüüd Jakob Tammele.

Ma olen palju raskeid päewi näinud
Ja mühisema kuulnud elumerd,
Ka rahulikult leinakojast läinud,
Ehk olgugi, et süda nuttis werd.
Mul põhjusmõtteks oli ära peita
Kõik tunded, tormid, mis ma kannatan:
Ilm ühtewiisi wõib ju käega heita,
Kas mina nutan, ehk kas rõõmustan.

Päält nähes külmalt läksin pulma lauda,
Kui kõrwal õitsew noorus lõkendas
Ja waikselt kandsin isa, ema hauda,
Aeg kutsus neid, põrm oma ootamas. . .
Ka sinna wiisin esimese poja
Ja temaga mu õied noorusest. . .
Weel siiski sumbutasin nutuoja,
See kuiwas ära waluleekidest.

Nüüd woolake, teid suruda ei suuda,
Mu warem wangistatud pisarad!
Kas on mind wanadus nii jõudnud muuta,
Et tahtmata nad silmist woolawad?
Ei . . . mina leinan tõsist sõpra taga,
Sind, laulikwenda, kallist inimest,
Et jätsid mind nii wara jumalaga, —
Sind kisti ära ühiswõitlusest!

Kord püha Ebawere lagendikul
Meid oli Wäike-Maarjas laulmas kolm;
Üks ammu juba wiibib igawikul
Ja ununenud hauda on ta tolm.
Nüüd lahkusid ka sina kolmikühisusest,
Parnasse uhkus, kõige kõrgem tipp!
Ma osa sain ka sinu tugewusest,
Sa olid minu kauge sihilipp. . .

Sa tundsid minu õnne, minu waewa,
Mult petsid mõtted, mõrudad
Ja tihti juhtisid mu elulaewa
Säält eemale, kus kaljud peituwad. . .
Nii liginesin paleuste maale,
Kus tutwusiwad mulle uued teed,
Sääl tugeda ma wõisin sinu na'ale
Ja üheks saiwad sihid, püüdmised.

Ka siis, kui Eesti õues mässas maru
Ilm ülemeelset hüüdu oli täis,
Said sina pettepildist warsti aru,

Et maruhoog liig kõrgel teedel käis,
Mis suudab ainult sünnitada müha
Ja millel kindla sihita on sõud. . .
„Mu meelest üksinda siis torm on püha,
Kui sellel wõitja, kangelase jõud.

Wend, anna minu kätte oma käsi
Ja ole seltsiliseks minule! —
Eks tormi tõukel wana hõlpsalt wäsi,
Noor, julge weri tõttab tormisse.
Sa kipud sinna, wõid sääl hukka saada
Ja kurwal wiisil minna kaduma. . .
Nüüd hoolsalt igal sammul ette waata, —
Mis teeksin ma weel ilmas sinuta?"

Sa rääkisid nii. Mina kuulsin seda,
Su mõtteid mõistsin hukka salaja. . .
Et aga tormist wõisin põgeneda,
Sind selle eest pean hauda tänama.
Nüüd oled läinud! Kõik mu ümbrus õudne
Ja madal, kuhu waatan iganes;
Mu oma waimu põld näib lage, põudne
Ja tühi koht on tunda hinge sees.

Mis kurwalt mulle kohe wastu kajab,
Kui püüan wahest rõõmsalt hõisata.
Mu luule ainult walu õisi ajab,
Kui sunnitaks ka teda waikima. . .
Ma tahan siiski lauldes aega wiita
Ja ühistundeid hüüda elama,
Ja, sõber, sinu sihti õigeks kiita,
Su wastaste ees hüüda kartmata:

„Auus oli sinu iga ettewõte,
Su waimutööd ka seda näitawad;
Neis paistab puhas, selge, sügaw mõte,
Mis sunnib punastama jampsijaid,
Kes armastawad ainult sõnamängi

Ja selles oma suurust usuwad, —
Nii uinutawad ennast unesängi,
On udumäe pääl uhked kuningad".

Jakob Liiw.

Elawatele.

Kes tahaks hauaküngastel
Wast jäädwalt leinata,
Kes mööda saadab päewad, ööd
Siin tegewuseta,
See pole mees! Sest jäädaw lein
On osaks wäetidel',
Kuid õiged mehed leiawad
Töös rahu südamel'.
Las' lahkund armsad uinuda, —
Neil waikne olgu öö.
Surm ootamatalt tabas neid,
Jäi poolel' nende töö.
Meil alles tukswad südamed
Ja tööd on palju eel,
Sest tume on me tulewik,
Ööwarjud heljul weel.
Et jõuaks päewad walgemad,
See olgu meie püüd.
Me jätkem surnud uinuma
Ning tööle, tööle nüüd!

Herman Niggol.

Muru kaswab mulla pääle,
Aruheina haua pääle,
Kasteheina kaela pääle,
Punalilled palge pääle,
Sinililled silmadele,
Kullerkupud kulmudele.

Kalewipoeg II. 360—365.

Lood.

Lahing Imeri kaldal.

„Oh, raske on kõrgele sihile jõuda, —
Seks kulub meil warandust, jõudu ja werd!
Kuid tarwis on astuda, tarwis on nõuda,
Ei muidu näe õnne ja õndsuse merd.

Meid petetud küllalt, — me wendasid palju
On hingamas Liiwimaa wäljade sees.
Se nõuab kõik lepitust. Kohus on walju:
Suur sündmus on taga ja kutse on ees.

Me loodame, wõitu kord ommeti saame,
Siis elul on rikas ja rahulik järg,
Uut rada me wõidetud riigisse a'ame,
Pääd ehib meil ajaloo loorberipärg".

Nii Riiglaste ringides juhtmõtted keewad.
Säält walitud saadikud läkitud said,
Neil käsuks, et Poolotskis rahu nad teewad,
Et hõlpsam siis wõita wõiks ligemaid maid.

Von Jeeriko — Riiglaste usaldud saadik
On kauslaste seltsiga Poolotski teel.
Nad rõõmuga käinud ju Koiwajõest saadik,
Sääl waritseb ootmata hädaoht eel.

Kas jälle on Liiwlased tegemas kära —
Ju langenud sõpruse kahtlane lüüs?
Ei mitte: neid Kaupo on taltsutand ära,
Kes haiguses isamaa priiuse müüs.

Kas sõjas on Kuura ehk Leedula rahwad,
Semgallid ehk tusaste Lätlaste wäed?
Siin Eestimaa mehed, nii julged ja wahwad,
Täis leekisid rinnad, täis wägewust käed.

Von Jeeriko aimab, kas surma ehk liiga,
Sest Wendide kantsisse põgeneb ta,
Kust sõnum saab kiiresti saadetud Riiga,
Et hädas on Jeeriko, ohus on maa.

Rüg kihab kui tulesid pilduja mägi.
Säält malewa marsimas, sirgesti pead,
Ka Kaupoga liikumas Liiwlaste wägi
Ja wihaste Lätlaste rahutud-read.

Kolm wäge end ühendab tormawaks seinaks,
Et Eestlasi wiimseni hukata siis
Ja Eestimaa poegasid wältawalt leinaks,
Ei annaks tall' troosti ka ohwrimäe hiis.

Neil süda on Eestlaste wastu täis wiha,
Et Eestlased sõdades wõitjad ja priid.
Nüüd Eestlasi lüüa on kõikide iha, —
Las' algada werine otsustaw riid!

Nad ruttawad läbi soo, oru ja laane.
Neid juhatab Kaupo — see harjunud mees,
Ta ainus poeg Berthold ja tütremees Waane,
Von Wenden ja Jeeriko ridade ees.

Sel ajal on Eestlased Burtneki taga
Ööd pidamas lehkawa rohu pääl maas,
Kõik taewas on selge; ilm kosutaw, waga;
Järw walendab; ilul on aru ja aas.

Kui ühendud wägi saab hommikul sinna,
On puhkanud Eestlased lahkunud ju,
Nõuks wõetakse kohe neid otsima minna,
Seks igaüks waimustud, walmis ja truu.

Ju Imeri kaldale malewa jõuab
Ses mõttes, et Eestlased lahkunud siit.
Mets eluneb järsku — säält waenlane sõnab...
Täis mehi on haljendaw wäli ja niit.

Nüüd lahing lääb lahti. Küll rõhuwad piigid,
Küll winguwad nooled, — mõõk igal pool lööb,
Küll ägedalt liiguwad malewa liigid,
Surm ahnesti õitsewaid elusid sööb.

Ju nõtkuwad lõtwade Liiwlaste salgad,
Ju tusane Lätlane segaseks lääb:
Weel tunnike — neile on maksetud palgad,
Kuid rüütliselts julge — weel wõitlema jääb.

Üks Arnold neid julgustab: „Saksamaa pojad,
Kõik kokku, kõik waprasti wõidelge nii,
Et woolawad wälja pääl werised ojad,
Et alatud häbi siit kodu ei wii!"

Ta lehwitab lippu ja tormab siis ette,
Kõik murrawad taga kui mürgine sein. . .
Werd walgubki kalda päält Imeri wette
Ja werest lööb aurama tallatud hein.

Sääl põrmu sees rahus on surmatud mehed,
Sääl hoigawad haawatud piikide pääl,
Sääl langewad uued, kui niidetud lehed,
Sääl heliseb ülema juhataw hääl.

Ei tagane Eestlane: astub ja rõhub.
Siis toetab Sakslast uus Liiwlaste leer,
Mis juurde on ilmunud, murrab ja lõhub,
Kui lõhub jõe kallast suur laenete keer.

Kuid Eestlane täna on wõitmata kange,
Ei waenlaste ühendust kartma ta löö.
Ta mõte on: „Raiume! Wastane, lange, —
Sind warjaku igawest surmalik öö!"

Küll targast' ja wahwasti wõitlewad Kaupo,
Ta wäimees ja poeg, kes tal kallim kui hing,
Küll püüawad rüütlid ka hulkade kaupa, —
Kord korralt jääb harwemaks sõprade ring:

Ju langenud Waane ja Kaupo poeg Berthold,
Ka Jeeriko raskesti haawatud saab,
Ei wastu pea Wikbold, ei Wendeni Berthold,
Ei teised: neid Eestlane tagasi a'ab.

Kes hommikul lootuses ilmunud siia,
Nüüd jooksul, ehk surnud, ehk Eestlaste käes.
Neid leinawad külad ja kantsid, ja Riia,
Hall Kaupo on kaebamas kurbtuse wäes:

Teel Koiwajõel malewa jäänuste juures
Ta nutab, et lapsed tal langenud ju
Ning südame walus, nii raskes ja suures,
Kord Eestile tasumist wannub ta suu.

J. Speek.

Jaanuse surm.

Ta raugeb siiski rahuga:
Wõis wangiraudu rõhuda.

Jakob Tamm.

Ju keskpäew kätte on jõudnud
Ja alganud mõõkade mäng,
Kus wiimasel Eesti prii pojal
Saab walmistud surmalik säng.

Sääl Tallinna paesel wäljal,
Sääl kõlab sarwede hüüd;
Surm sammub sääl kiirel sammul
Tal seljas on werine rüüd.

Kui wahwalt wõitleb sääl Jaanus,
See wägewam priiuse kants!
Ja temaga ühes ta mehi
Küll meelitab lahingi tants.

Kui tihemas metsa tukas
Teeb tänawat maruhoog,
Kus kõrgemad kuused ja kased
Ta küüsil kui pilliroog:

Nii rüütlite ridades möllab
Weel Jaanuse wahwa salk
Ja sõjakirwes ja taper
On wihatud wõõraste palk.

„Surm kutsub meid, wennad, kas näete?
Surm kutsub nii lahkesti siin,
Miks kahklete waprad, oh tulge,
Oh tulge, teid pulma ma wiin!

Meilt rööwitud wara ja priius,
Meil lõppenud lõbu ja mäng.
Me neiud on lossisse wiidud —
Me isadel keldris on säng!

Waat', raudarüütlid on hõiskel,
Nad walanud Eestlaste werd!
Sest rutakem kätte maksma,
Eks weri ei jänuta werd!"

Nii kutsus Jaanus sääl mehi,
Ta kutsus neid hiiglase jõuul.
Kui üleilmlikud waimud
Kõik taplesid ühendud nõuul.

Ei rüütlit hoidnud raudkübar,
Ei Kristuse ristimärk;
Sest taperi tantsul läks puruks
Raudriie, kui linane särk.

Kuid ikka enam me mehi
Wiis surmasse werine sõit
Ja surma otsis ka Jaanus —
Surm oli tall' wiimane wõit.

Ja Jaanus üksi weel raiub,
Weel wõitleb, ta werest on märg.
Ta mõõgast ja riietest särab,
Kui wõitjal, üks werine pärg.

Weel wiimast kord waenlast ta trehwab —
Waat' . . . sääl tal ju himustud hind!
Üks löök . . . suur wõitjate kisa . . .
Ja werd purtskab Jaanuse rind . . .

Täis surmawat walu ta hüüab:
„Jää terweks, mu isamaa!“
Mõõk kukub ta tugewast pihust,
Pää paenub tal rinnale ka.

Ta langeb hobuse seljast,
Kes teda lahingu wiis,
Ta langeb kui raiutud tamme
Ja närtsib kui murretud õis.

Ja läänepool päike lääb looja
Ja looja ta kullane kiir,
Kui werest punutud roosid
On taewa pääl pilwede wiir.

Ja kumedalt rüütlite salgad
Sääl ratsuwad pae pääl.
Ja aegamööda ka waikib
Nüüd wõitjate hõiske hääl.

Ja päikene looja on läinud,
Ju lõpetud werine töö.
Torm mere pääl hulub ja wingub . . .
Ju alganud kottpime öö.

Andres Alwer.

Ustaw Ülo.

Kui Wiljandil waenlane walwas ees
Ja lootuse lõpetas igamees.
„Oh Lembitu, Lehola wanem, sa
Ju rutta, meid rüütlitest lunasta!“

Küll Waldeku wahtis, küll ootas ta,
Ei ilmunud isake aitama;
Ning rüütlite rõngas ja Läti piir
Ju surus nii linna kui surmaw wiir.

Sääl saadiku sammul käis Ülo teed,
Ei kohutand teda ei waen, ei weed,
Waid julgesti astus ta edasi,
Kuid tabajaist kinni ta püüeti.

„Raud, rändajat jäta sa rahule!
Miks wagurat wangisse weate?"
— Wõi olgu sa õiglasem rändaja,
Pead ülema ette nüüd astuma! —

Küll kalk oli kuulda see Ülole,
Kuid rüütlile ruttas ta julgeste.
See küsis: — Kes sinu on läkitand?
Ei ütle, siis elu sa lõpetand! —

„Ei karda su käsku, mis wõib su piin?
Kuid tunnistan sinule wabalt siin:
Mind läkitas Lehola Lembitu,
Et ütleksin pojale, teel ta ju!

Ta hulgad on tulemas Paala poolt,
Ka Warbola wanem on kannud hoolt,
Ning Nurmekond Wõrtsjärwe weereni
On kogunud kokku ju täiesti.

Kõuu kombel nad ilmuwad hulgani,
Ei suuda sa keelda neid sugugi;
Sest katsu, et minema enne lääd
Kui Lembitult piiratud lõksu jääd".

Kuid rüütel, ta kostis tall' ülbeste:
— Sa lähed nüüd ütlema linnale:
Miks ootate Lembitult abi weel?
Ta täiest' on otsa ju saanud teel!

Kui aga sa hakkad siin tõrkuma,
Siis suuremas surmas ju oled sa!
Nüüd täida, mis sinule ütleb meel:
Nii saad sina palga, kui kõlab keel! —

Ja Ülo ei oodanud minemas,
Ta tõttas ja linnale ligistas.
Sääl Waldeku hüüdis ju Wiljandist:
„Oh häda, suur õnnetus ootab wist!"

Kuid kindlasti kuulutas Ülo hääl:
„Et wõidelge ustawalt, wennad sääl!
Ju Lembitu ligi on tulemas,
Ju wastane hirmuga ehmatas!

Weel enne kui kerkinud päikene
Kolm korda on idapoolt ülesse:
On Wiljandi waenlastest puhas ju;
Mu wennad, sest wahwasti wõidelge!"

Weel wiimane sõna tal oli suus,
Siis timuka mõõk oli Ülo luus;
Ta langes, ta pää pandi ridwale
Ja wisati pilgates linnasse.

Sääl Waldeku hüüdis waljuste;
„Sa surid kui ustawam Eestlane!
Sa wendade päästmiseks surid nüüd:
Sind kiidawad tulewa põlwe hüüd!"

J. Bergmann.

Laksi Tõnis.

Kord ma Peipsi piirel käisin,
Alatskiwil sääl;
Tüki aega mina seisin
Surnuaia pääl.

Sääl on palju inimesi
Hauas hingamas,
Kalmudel puuristikesi
Palju seisamas.

Ühe risti pääle nõnda
On sääl kirjutud:
Siia on üht Eesti wenda
Maha maetud.

Tõnis Laks siin omal leidis
Wiimast woodikest,
Mille sisse ennast peitis
Eluwaewa eest.

Oli wana Laksi Tõnis
Talu peremees,
Elu aeg ta mõisat teenis
Palehigi sees.

Raskes elus õhkas Tõnis:
„Millal saab küll ka
Meie elu paranema,
Saab meil hingemaa?"

Wirumaa pool tõusis kära,
Mehed hõiskasid:
„Wennad, sõbrad, lähme ära,
Lähme ära siit!

Wenemaale wirutagem —
Sääl meil isamaa!
Saamarasse sirutagem —
Sääl meil hingemaa!"

Seda kuulsid palju rahwast,
Laksi Tõnis ka;
Ühtekokku tõtsid wahwast
Nõuu pidama.

Raha nad siis nõuutasid
Katsujatele,
Keda nemad läkitasid
Wolga kaldale.

Siis nad mõisas käest andsid
Omad asemed. . .
Katsjad aga kaugelt kandsid
Sandid sõnumed.

Maha siis kõik nemad jätsid
Sinna mineki;
Mõisas paluda siis wõtsid
Talud tagasi.

Talud aga ära antud
Juba teistele;
Wõõras mees sai sisse pandud
Laksi talusse.

Raskes elus õhkas Tõnis:
„Kuhu lähen nüüd?"
Sääl siis tuli surm ja ütles:
— Lähme ära siit! —

Seitse jalga pikkusele,
Neli jalga lai
Maatük Laksi Tõnisele
Siis sääl antud sai.

Siin on, armas Laksi Tõnis,
Sinu hingemaa. . .
Muru all sul püha, õnnis,
Päris kodumaa!

J. Weitzenberg.

Ristikiwi.

Ma järjest' pean laulma su walust,
Mu kullane kodumaa!
Su mööda läin'd õnnetust elust
Ei elades waiki' saa.

Liig õnnetud, rasked need päewad,
Mis pidid nägema sa,
Liig sügawad, hirmsad need haawad,
Mis löödi sull' armuta.

Liig pikk ja liig pilkane pime
Sul oli orjuse öö,
Liig kohutaw, toores ja jäme
Su kallal sortside töö.

Sel piinaööl priiust sult wõeti
Ja ühtlasi maad ja merd,
Sel piinaööl kihwti ka anti,
Mis rikkund mu rahwa werd . . .

Su waba waim uhkus ja auusus
Said surutud põrmusse;
Su puhtus, su kainus ja woorus —
Need tallati porisse . . .

Seepärast pean laulma su walust,
Mu kullane kodupind!
Su möödaläind õnnetust elust
Nii kaua kui tuksub rind,

II.

Küla keskelt, kaugel,
Wastu mõisa maid
Laialdane salu
Okas-, lehepuid.

Salu keskel nõgus
  Woolab ojake,
  Algab mõisa metsast,
  Jookseb jõesse.

Tasa weeretab ta
  Laeneid wagusaid,
  On ka hauakohte
  Sees tal sügawaid.

Sinna mõtlematalt
  Juhtusin kord ma,
  Käies metsas marjul
  Poisikesena.

Raiestiku keskel
  Päike kõrwetas,
  Nii et higi otsal
  Aina nõretas,

Kuna oja kaldal
  Pärne, jalakaid
  Oli eemal näha
  Laiu, kaharaid.

Sinna siis ma jõudes
  Maha istusin,
  Paksu pärna wilus
  Pisut puhkasin.

Oli parajaste
  Hauakoht ka sääl,
  Jõeroosid paistsid
  Selle pinna pääl;

Tasa kõigutasid
  Nemad oma päid,
  Nagu kurwas mõttes,
  Walgeid, kollaseid;

Kuna tuulekene
  Kõrkjaid kahistas,
  Pärna lehtis nagu
  Salajuttu a'as.

Korraga siis silman:
  Kaldal madalal
  Lameb walkjas kiwi
  Sambla katte all.

Sügaw rist ta pinnal'
  Ammu raiutud,
  Sest et sammalt, kõdu
  Täis ta kogunud.

Ei see piirekiwi
  Küll siin olla wõi,
  Mõtlin imestades,
  „Kust see siia sai?

Ja mikspärast ehib
  Teda sügaw rist?...
  Keski saanud surma
  Sellel kohal wist!"

Pühalikus tundes
  Kiwi waatlesin,
  Saladuses selgust
  Saada soowisin.

Kaugelt kostis kõrwu
  Karjakella hääl,
  Puhus karjus sarwe
  Seistes künka pääl.

Sinna poole tõmbas
  Mind kui sala wõim
  Lootis selgust saada
  Äritatud waim.

Leidsin halli taati
Mõttes sügawas
Käsipõsekile
Künkal istumas.

Kuna eemal karja
Kaitses poisike —
Hallipääga taadi
Pojapojuke.

Aralt ast'sin ligi,
Teretasin ka,
Hakkasin siis peagi
Küsitelema:

„Kust sai üksik kiwi
Oja kaldale?
Kesse raius risti
Sisse sellele?

Ja mis mälestuseks
Sinna säetud ta, —
Oled eland kaua,
Wõid ehk ütelda?"

Wana mõtles kaua,
Ohkas raskesti,
Säädis piipu suits'ma,
Algas wiimati:

— Noor küll oled selleks, —
Räägin ometi;
Kui saad ükskord meheks:
Mõistad õieti.

Palju päewi sellest
Mööda, pojuke!
Olin noor siis alles,
Liisuialine.

Naabrikülast siia
Peremeheks sain,
Nõnda kroonuleiwast,
Liisust kõrwa jäin.

Rasked olid ajad
Talurahwal küll:
Ela, kus sa elad —
Ikka piitsa all!

Jumalaks sull' oli
Härra tõesti:
Tegi, mis ta tahtis —
Täna päälegi!

Õnnistagu Jumal
Wene Keisrisi,
Kes meil' saatsid priiust,
Päästsid orjasi.

Arusaare talu
Taga karjamaal,
Aherwars weel toona
Oli nähtawal.

Sellel kohal oli
Wäike taluke,
Kus üks Aru-Andres
Elas wanaste.

Andres ja ta naene
Tegid hoolsast' tööd
Mõisa põllul, kodus
Aina päewad, ööd.

Mõlemad nad olid
Auusad koguni,
Ei nad halbu kombeid
Sallind sugugi.

Ainus tütar Ellu
  Toeks kaswis neil',
  Oli tubli piiga,
  Ilus, nagu lill.

Olgu põllult tulles
  Ehk ka õitsemäel,
  Ikka kostis kõrwu
  Tema ilus hääl.

Ja ei wõinud keski
  Temast ütelda
  Miskit halba, paha,
  Mida teinud ta.

Mis sääl palju rääki?
  Neiu iludus
  End'sel ajal oli
  Tema hukatus?

Hakkas teol käima
  Nagu teisedki,
  Mõisa põllul, niidul,
  Rehel järjesti.

Nägid teda teised, —
  Nägi härragi...
  Eks oln'd Ellu ori
  Nagu teisedki?

Kord saab kubjas käsu,
  Sõidab ütlema:
  „Tulgu Ellu homme
  Mõisa teenima.

Mis tal teha tuleb,
  Küllap härra teab;
  Olgu töö, mis tahte...
  Minema ta peab!"

Andres aimas halba,
Naene samati;
Ruttas mees siis mõisa,
Palus põlwili:

Tütrekest tal kodus
Waja hädaste;
Wast ehk härra leiab
Teisi omale...

Aga mine keela
Murdjat metsalist,
Et ei waeselt mehelt
Rööwiks tallekest!

Kes see hoolib waese
Orja silmaweest?
Ehk kes kostab nõdra,
Õnnetuma eest?

Hirmuga sai Andres
Mõisast tulema:
Kui weel räägiks wastu
Peksa armuta!

Peksa mõisa tallis —
Hirmus mõtelda!...
Teisel päewal pidi
Ellu minema.

Sellest kuulda saades
Läksin minagi,
Silitasin aralt
Härra põlwesi:

Lubagu ta Ellut
Naeseks minule:
Ammu ju me armsad
Teineteisele!

Pulme teha tahtsin
Alles sügisel...
Jäägu aga Ellu
Suweks kodu weel!

Hirwitades wastas
Härra minule:
„Rumal, Ellut saada
Wõid ju sügise!

Kuid nüüd tee, et kasid
Minu silma alt, —
Õppust ei ma taha
Sinult, narakalt!"

Aga kui weel eha
Polnud kustunud, —
Mõisas paha lugu
Juba juhtunud:

Härra küüsist hirmul
Wiimse wõimuga
Pääs'nud Ellu ära
Pistnud putkama.

Uksed olnud kinni —
Akne maha lõi,
Hüppas alla aeda
Ja siis jooksma sai

Jooksis nagu hirwe
Üle wäljade,
Wärisedes ruttas
Kodu — warjule...

Aga juba teise
Päewa tõusuga
Ilmus kubjas sinna
Mitme mehega.

„Tagasi, sa redu,
Mõisa kiireste!
Kui weel paned wastu,
Walu tubliste!“

Nõnda räuskas kubjas,
Hambaid kiristas;
Wist küll teda ennast
Härra ähwardas.

Aga — nagu tuike
Kurja kulli eest,
Nõnda lippas neiu
Wälja maja seest.

Jooksis nagu lendes
Läbi tänawast,
Läbi lagunewast
Karja wärawast;

Jõudis paksu metsa
Wilu warjule:
Kubjas, meeste kari
Talle järele.

Terwe päewa otsa
Neidu otsiti,
Lausa jahi kombel
Teda püüeti.

Wiimaks härra ise
Tuli õhtu eel, —
Aga neidu näinud
Polnud keski weel.

Wiimaks, hilja õhtul,
Oja laenetes
Nähti neiu pärga
Kõik'wat kõrkjastes.

Tõmmatigi warsti
  Teda wälja säält,
  Kus sa leidsid kiwi
  Oja kalda päält.

Säält ta üksnes warju
  Leidis omale,
  Wetewood tall' andsid
  Seda lahkeste . . .

Wanemate walu
  Oli lõpmata;
  Härra aga selga
  Pööris — naeruga . . .

Surnuaia taha
  Märja lohusse
  Maeti neiu maha
  Wiimse unele.

Õnnistatud mulda
  „Isetapjale"
  Ei ju wõinud anda
  Hingekarjane . . .

Pühapäewal kantslis
  Noomis kogudust,
  Hurjutas ta kangust,
  Patu pimedust.

Et ta ennem hinge
  Annab saatanal',
  Kui et alandlikult
  Teeks, mis käskud tall' . . .

Ellu ema kohe
  Raskest' haigeks jäi;
  Warsti kirikaeda
  Wiimse woodi sai.

Kirikaialt Andres,
Nagu segane,
Ruttas kohe mõisa
Härra jutule.

„Kus mu naene, tütar?!"
Kurjalt käratas
„Anna nad mull' siia,
Sina, mõrtsukas!

Sul ju omal naene,
Orje küllalt ka, —
Miks weel minu tütart
Tulid röõwima?!"

Piiramata wihas
Härra wärises,
Mõirgas nagu tiiger
Oma ohwri ees.

Suust tal sadas sõnu
Wälja koledaid;
Laskis Andrest talli
Wiia jalamaid;

Sada kepihoopi
Talle jagati,
Wiinaga weel wiimaks
Üle kallati . . .

Sellest päewast Andres
Nõdrameelseks jäi,
Hulkus pääle ümber
Sääl, kust süüa sai.

„Hullu-Andrest" tundis
Wiimaks igamees;
Mitmel teda nähes
Wiha rinnas kees.

Wiha mõisa wastu
  Wandus tasumist;
  Aga orja wihal
  Wähe wõimu wist...

Wiimaks leiti Andrest
  Sellest samast weest,
  Kus ta tütar suri
  Paari aasta eest.

Surnuaia taga
  Lohus madalas
  Isa, tütar kõrwu
  Ammu puhkamas.

Ilma palwe, laulu,
  Õnnistuseta
  Pandi „isetapjad"
  Sinna puhkama...

Risti raid'sin mina
  Kiwi pinnale,
  Nende mälestuseks
  Surma paigale.

Igawene Isa,
  Kohtumõistija!
  Nende waeste pääle
  Heida armu Sa!...

Wanake jäi waikseks,
  Wõttis paljaks pääd,
  Waatas taewa poole,
  Pani kokku käed,

Jäme pisar weeres
  Kortsund palgele, —
  Waikselt palwet tegi
  Wana wististe.

Palus mõlemate
Lahkund hinge eest,
Ehk ka kättemaksmist
Kohtumõistja käest? . . .

Ei ma usaldanud
Taati segada;
Tulin waikselt ära
Raske mõttega.

Taat nüüd ammu mullas,
Meheks saanud ma;
Kuid siin seisab kirjas,
Mida rääkis ta.

R. Hansson.

Rootsi Raudpää ja Saapa Sander.

„Oma saabas sohu jäi,
Saabas sa mull' laena!
Anna see, mis teed sa just, —
Pean sind meeles aina!"

Rootsi Raudpää räägib nii
Sõites Saapa õuue,
Ootab, et saaks rutuga
Täidetud ta nõue.

„Anna andeks, kuningas!
Ära kanna wiha:
See on wõõra warandus:
Wõõra wara püha!

Aga waat', see saabas siin,
See on minu jagu;
See mu kuulsal kuningal
Jalga soendagu!"

Nõnda kostab kingisepp,
Saapa jalast wõtab,
Kuningale kinkima
Oma saabast tõttab.

Saapa wõttis kuningas
Ja siis ise lausus:
„Oma igaühele!
See on meele auusus!

Oma igaühele!
Meil ka nõuetagu:
See su talu sinule
Pärisomaks saagu!"

M. J. Eisen.

Jänese õhkamine.

Oh kui rasked on mu päewad! —
Seda kõik mu wennad näewad.
Mind kui lindu püüetakse,
Sagedast' ka müüetakse.
Täna sai mind jääger näha,
Püüdis mulle tüli teha,
Ütles: „hurdad, minge sinna:
Jänes kargab sinna, tänna!
Nahk ja pää teil' annetakse,
Liha mõisa kannetakse!"
Kui ma kuulsin seda juttu,
Kargasin siis õige ruttu;
Tahtsin end küll ära peita,
Koerad hoopis kaugel' jätta.
Siiski nad mind kinni wõtsid,
Jäägri juurde jälle tõtsid.
Kui mind jäägri juurde toodi,
Sadulasse warsti poodi;
Wiidi mõisa herra ette,

Pärast anti koka kätte.
Küll ma kokka palusin,
Haledasti hulusin:
„Armas kokk, sa raswamokk,
Jääger on nii loll kui sokk!
Wõiks ta hurdad hulluks jääda,
Rahwas teda wälja naerda!
Ma ei ole paha teind, —
Orasel küll olen käind,
Haawa oksi närinud,
Metsa nõnda harinud."

Wiimaks sündis suurem häda,
Sest et kokk ei kuulnud seda.
Poos mind üles warna otsa.
Naha, selle wiskas metsa.
Kui ta minu nahka nülgis,
Tuhat tulist wälja sülgis!
Pärast praewarda pani,
Küpsetas mind siis kui hani.
Pani tinawaagna pääle,
Kuulsin kord weel jäägri hääle:
„Jänes laua pääle tooge,
Ja siis tema terwist jooge!"

C. W. Freundlich.

Baabiloni langemine.

Kui langes muiste idamaal
Suur Baabilon, ta õitse a'al,
Siis suitsu nähti mere päält
Ja kuuldi imestuse häält;
Kuis langesid, sa ime näht,
Maailma helkjam koidutäht!
Kus on su purpur, sinu siid,

Mis laewadega ilmal' wiid,
Kus kallid keed ja hõbe, kuld?..
Su müüridest näen tõuswat tuld,
Misga su suurus, ilu lääb;
T'ast tuhk ja põrm weel järel' jääb!

Sa õitsid ilma hommikul —
Kust tuli langemine sull'?
Kas pahandasid Beli meelt,
Ei uskun'd lendwamao keelt?
Sest usul seista ilmamaa —
Ta langeda ka temaga.
Ei, sind ei nuhtlen'd jumalad,
Küll sulle kasu tõiwad nad,
Waid uhkus, ahnus, weretööd
Sull' walmistasid surmaööd,
Su suurus tõusis taewani! . .
Sind mattis alla wiimati!

Sa rööw'sid priiust rahwastelt
Ja nuhtlesid neid weriselt;
Sa neel'sid ära nende maad,
Neil häwitasid jumalad,
Ning wanemate waimu, meelt
Ja kallist, püha emakeelt —
Nüüd nende waew ja wiletsus
Oh sinu nuhtlus, kaduwus!

Sa tahtsid ilmas üksinda
Siin igawesti priisata;
Seks lossid ehitasid sa
Ja templid — wale Beliga.
Neil' ilma rahwas ohwrid tõid,
Mis papid priiskasid ja jõid
Ja petsid seega inimest,
Kes juba nõrkend orjusest
Ja nagu wilets elajas
Su Beli ette kumardas!
Ja papid, herrad ühel teel —

Nad waletasid lausa weel,
Et Jumalast nad säetud,
Ta asemele jäetud:
Kus Babiloni wõimuring,
Sääl antagu neil' ihu, hing
Ja orjaku neid eluteel,
Siis tasutakse taewas weel!

Kas seda usub Moora mees,
Wõi Israel, kes silmawees
Jerusalemma, isamaad
Su jõe kaldal nutawad?
Sa kiusad neitsit, leinalist:
Meil laulge laulu Siionist
Siin unustage isamaad —
Miks on teil silmis pisarad?
See oli taewa tahtmine,
Et meie orjad olete;
See orjus olla taewa kool —
Kas see ei ole surma nooi!

Kõik hää meil' tuleb Jumalast
Ning kurjus, santus saatanast;
Ei Jumal piinapõlwe loo,
Ei põrgulisi ilma too —
Nii kuulutab meil justament,
Jehowa käsk ja testament,
Siin Israel ei laula sull',
Ta nutab õhtul, hommikul,
Sest ülikurb on tema meel
Ja katkenud ta kandli keel;
Ta mõtted kaugel ülewel
On oma pühail mägedel.
Nüüd kannatab, sest wangis ta
Peab ahelates orjama;
Siin murtud on ta elujõud,
Tal otsas wiimsed abinõuud;
Tal siiski niilub südames
Su wastu wiha leekides.

Nüüd Baabilon, su lõig on täis;
Su üle surmakohus käis:
Sääl ilmub wõitja Daniel —
Oh wärise, sa petja Bel!
Neid jalajälgi näitab ta,
Kus priiskasid sa salaja
Ja nahka pandi ohwriand,
Mis usklik rahwas kokku kann'd.
Ja lendawmadu sulle ka
Ju raswa, pigi keedab ta,
Mis sinu lõuad lõhki a'ab,
Et petus awalikuks saab.

Kui weretööst weel hõiskad sa,
Ei taha otsa aimata,
Siis idast juba kuningas
Kui piksepilw on tulemas.
Ta ilmub nagu tasuja
Ja wiskab raudse käega
Tuld, kus su kojad ilusad,
Et lossid, tornid leegiwad
Ja suitsusammas tõuseb säält,
Mis nähtaks maa ja mere päält.

Ado Reinwald.

Lapsetapja.

Põrgu tormid, taganege murtud rinnast!
Põgene mu hingest, piiramata piin!
Lunastaja ristis, anna tunda ennast,
Aita! — Ahastuses lähen hukka siin.
Pimedus mind piirab, pääs'mist pole loota,
Abi kuskiltki ei ole minul oota, —
Kas siis põrgule tõest' hinge ohwriks wiin?

Kole weresüü on roojastand mu käsi,
Karjub taewa poole, nõuab tasumist:
Oma liha, werd ma saatnud surma isi,

Püüdes warjata mu häbi, eksimist!
Surmani nüüd pean teotusi kandma,
Hirmust hingepiina, ahastusi tundma,
Surmani mind rõhub raske häbirist.

Surmani! . . . Kas tõest' siis elan ma weel kaua,
Kuidas jõuan seda, nõder inimene?
Kas see hirmus piin mull' pea ei awa haua,
Kas siis pikk mul käia weel on walutee?!
Ja kas hauaski ma leian magust rahu,
Kas mu süü, mu patt mind säälgi weel ei rõhu?
Oh ma waene, miks ma sünd'sin ilmale!

Pühakoja ette häbiposti külge
Seotult siin seisan kolmat korda ju;
Silmigi ei tõsta ülesse ma julge,
Kui m'ust mööda läheb rahwas kiriku.
Kolmat korda ju mind täna pekstaks' läbi
Kõige rahwa ees, — oh hirmust walu, häbi!
Ime, kuidas elan weel ma õnnetu!

Kuuma rauaga siis sisse põletatud
Teotuse märk mu otsa ette saab;
Hoiatuseks teistele siin olen tehtud,
Kõiki kaugele see märk m'ust kohutab.
„Mõrtsukas!“ nii mulle igaüks wõib hüüda,
Igaüks mind teotab, põlates läeb mööda,
Sõimab hooraks, lapsetapjaks sajatab. . . .

Laimajad! Kas tundsite te' minu walu,
Minu hinge kibedamat ahastust,
Kui ma õnnetule olin annud elu,
Kui ta pilk m'us süütas emaarmastust?
Häbi, õnn ja wiha rinnus kohisesid,
Põrgulikuks leegiks wiimaks ühinesid,
Mis mult röövis mõistust, õiget otsustust.

Kuidas — mõtlesin — tall' julgen silma waata,
Kui ta kaswab üles, aru nõuab mult?
Millega mu häbi jõuan ära wõita,

Kui ma kuulen teda „wärdjaks“ sõimatult?
Kui mu eksituse tundi wannub ära,
Pöörab põlgtes selga, silmis wiha sära,
Kuidas üksi jään siis, rind täis lausa tuld!

Kuidas — mõtlesin weel — astun teiste ette,
Kelledest mind enne peeti paremaks?
Kuidas annan ennast teotuste kätte,
Kõigist põlatuks jään terweks elua'aks?
Nüüd ehk teadmataks weel teistel' jääb mu tegu,
Minu eksimise, langemise lugu,
Ja — ma waene, õnnetu sain — mõrtsukaks!...

Aga miks mind, nõtra, üksi nuheldakse,
Miks nad nõrka naesterahwast piinawad?
Miks mu eksitajat hoopis unustakse,
Miks ei wastutama kutsu teda nad?
Olen ori, kui's mu woorust wõisin hoida?
Jõud ei jaksa; abi kuskilt pole leida:
Orja palwetest kas härrad hooliwad?...

Arthur, Arthur, miks mu õnnetuma rinda
Lausa põrgutuld sa süütsid põlema?
Mis ma tegin, et mind nuhtlesid sa nõnda,
Miks mu armastust nii hirmsalt tasud sa?!
Kas mul süüdi sellest, et ma olen ilus
Ja et nägema sa juhtusid mind elus, —
Miks sa armast hukka saadad armuta?

Miks weel salgasid, kui wiimaks läksid ära,
Et mu eksitajaks saanud sina just?
Öeldes et ma teinud walelaimu kära,
Mõistetigi mull' nii rasket karistust.
Põlastusega miks pöörsid selga mulle,
Kui ma, ärdalt nuttes, teadustasin sulle
Oma kartust, ootust, hinge ahastust?!

Reisima sa läksid kauge wõõra maale,
Kus sa ammugi mind wistist unustand,
Langed nüüd ehk kauge neiu rinna na'ale,

Kui mind rihmad sambaga on ühendand,
Wiibid sääl ehk praegu, rind täis armuiha,
Kui mind peksetakse, nii et lõhkeb liha,
Hõiskad õnnes, kui mind walud küpsetand?

Arthur, Arthur, — olgu igawesti neetud
Sinu suudlemised, kirglik kallistus!
Petjaks, äraandjaks saagu ikka peetud,
Kõigil olgu sinu wastu põlastus,
Minu ahastus su rahu häwitagu!
Minu hingepiin su õnne purustagu!
Minu walu olgu sinu hukatus!

Ja kui — elust petetult — sa wiimaks rauged,
Tunned surmainglit sala tulema,
Mäleta siis noorust, minewikku kauget:
Mäleta siis mind ja tunne hirmu sa!
Minu needmine sind surmas kohutagu,
Sinu ahastawat hinge kihutagu
Paradiisi ukselt karmilt tulema!

Kõrge kohtumõistja, eks kord wälja wala
Oma õiget wiha, — tasu, kuidas töö!
Õelus, kurjus, walskus piirawad siin ala,
Ülekohtust täidetud on päew ja öö.
Ahastuses hoigawad mu wennad, õed,
Weer'wad were wermed, pisarate jõed,
Wägiwald neid köidab, nagu põrguwöö . . .

Õed hellakesed, sõbrannad ja tutwad
Hirmuga kõik minust eemal' hoiawad;
Mõnedki neist sala minu pärast nutwad, —
Minu hääks ei miski jõua teha nad!
Ärgu teile olgu ilu uhkustuseks:
Iludus sai mulle wõrguks, hukatuseks —
Orjaneiu ilul seltsis pisarad.

Juba kõrgel tornis kellad helisewad,
Rahwast tungil tuleb wälja kirikust,
Timmukad mu ümber warsti seisawad.

Et mull' weel kord anda hirmust karistust.
Praegu kirikherra külmalt mööda ruttab . . .
Kas ka Jumal mind nii põlgab, maha jätab,
Kinni paneb mu eest püha taewa ust?

Mustad surma warjud piirawad mind ümber,
Surma hüüet kuulen kella kõlinast!
Silma ette ilmub waikne hauakammer —
Silman säält, oh Jumal, ennast ja mu last!
Nägemata käsi mind kui ära tõmbab,
Põletab mu rinda, kurku kinni köidab, —
Näib, kui jääks ju süda seisma tuksumast.

Surm, oh surm, kui tuled, tule ruttu, ruttu,
Et ju algada wõiks teise ilma teed!
Timmukad, miks ajate weel tühja juttu?
Kohtusaks, mu äi, miks weel sääl kõheled? . . .
Tunnen ju, et täna lahkub hing mu kehast,
Lahkub teotatud, puruks pekstud lihast . . .
Emake, sääl eemal, pühi silmad weest!

Ema arm, kas sina üksi jääd mull' truuiks
Raskes häbis, teotuses, surmaski? . . .
Kui ka, Isa taewas, minu ees jääd kurdiks:
Kuule, trööösti, aita Sa ehk tedagi! . . .

— — — — — — — — — — — — — — —

Arthur, — kui sull' Jumal andeks anda jõuab,
Kui su hinge wiimse kohtu ette nõuab:
Andeks annan, surres, siis sull' minagi!

R. Hansson.

Millal ilmub kepisäädus?

Räästa Rein ja Tuisu Toomas,
Wõimumehed wallassa,
Käisid tihti kõrtsis joomas
Mõne topsisõbraga.

Üks neist kilter, teine kubjas
Oli olnud wanal a'al,
Olid kepimehed kuulsad,
Kuulsad terwel Tartumaal.

Külapoiste patukawa
Täitis mitmet laadi süüd —
Ei sääl aitnud enam kohus,
Manitsus, ei mingi hüüd.

Toomast Reinu „saksakambris"
Körtsis aru pidasid,
„Ahwukaati" palwekirja
Sepitseda palusid.

„Ahwukaat", kes hästi wintis,
Hakkas kirja tegema, —
Määris tunni, rüüpas teise, —
Wiskas wiina meestega.

Palwekiri wiimaks walmis,
Mehed koju pühkisid;
Teisel päewal wedruwankril
Riia poole rühkisid.

Kuberneri kantseleisse
Aralt astusiwad nad.
Tuhat kord küll kumardasid, —
Kuis sa muidu läbi saad?

Meestelt palwekiri wõeti,
Anti kubernerile . . . .
Kuberner a'as silmad suureks,
Korts tal kerkis kulmule.

Käskis meestel tuppa tulla,
Päris järel' kõigiti,
Miks nad kepiõigust tahtwad,
Ihunuhtlust tagasi.

Toomast Reinu kooris kostsid:
„Rahwas hukas meie maal!
Joob ja põletab ja tapab,
Warastab ju päewa a'al.

Ainult kepp — see mõjuw rohi
Taltsutajaks oleks weel;
Wangistuseks pole kasu,
Olgu wast — kui Siber eel!"

Ülem kuulas, kuulas, — sõnas.
Ja siis kostis meestele.
— Ihunuhtlus ammu kadund,
Wõimata, mis nõuate! —

„Kahju, kahju!" kaebas Toomas,
„Kahju!" kurwalt kordas Rein;
Pisarad neil seisid silmas,
Palgeilt paistis kurbtus, lein.

„Kas siis ühtki paragrahwi
Sääduses ei olemas,
Millega wõiks witsul trahwi?"
Meestel huultelt kõlamas.

— Paragrahwi?! Witsul trahwi?! —
Kärkis ülem kurjasti,
— Mehed, mängite siin ahwi —
Minema siit kasige! —

Kantseleis kaks ametnikku,
Endse aja tudengid,
Ajasiwad salajuttu . . . .
Pääs neil walmind wigurid.

Teenrile nad kõrwa sisse
Sosistasid midagi,
Ise aga kõhtu hoides
Naersid kas wõi pikali.

„Tulge, wahwad Eesti wennad,“
Kutsus mehi teenri hääl;
„Siia tuppa, kepisäädust —
Paragrahwi saate sääl.“

Mehed läksid; kauaks jäiwad
Sinna tuppa tukkuma . . .
Kotta kostis nagu kisa
Läbi witsa wuhina . . .

Kisa waikis, uks end awas, —
Mehed wälja tormasid:
Juuksed sassis, silmad märjad. . .
Uulitsale ruttasid.

Külapoisid — suured koerad —
Toomalt, Reinult päriwad:
„Noh, kas ilmub kepisäädus?“
Rein ja Toomas waikiwad.

B. Weber.

Kaugelt koju.

Küll kaua kodust kaugel
Ma olin ümber käind,
Küll mõnda maad ja linna
Ja mõnda rahwast näind.
Kõik olin kätte saanud,
Mis ammu ihkand ma:
Mul oli teadust palju
Ja kuulus nimi ka.

Kuid rahu kaugel, rahu
Ei tundnud minu rind;
Mu teadus, kuulus nimi
Ei meelitanud mind.
Ma soowsin saada koju,

Mis kord jäi kitsaks mul:
Sääl lahkust, rõõmu leidsin
Ma eluhommikul.

Ma tahtsin sinna tuua,
Mis kaugel kokku pann'd;
Mis mitme aasta käigil
Mu waew ja hool mull' ann'd.
Ma tahtsin rõõmustada
Mu waeseid wanemaid,
Kel polnud maad, ei maja,
Kes mures maha jäid.

Ma jätsin wõõrsil sõbrad,
Ma jätsin wõõra maa:
Ei auu, ei kuulus nimi
Mind suutnud siduda.
Sõit wiis mind sinna poole,
Kus koduküla ees;
Kus wanemad ehk ammu
Mind ootwad mure sees.

Ma sõitsin ööd ja päewad
Mu kiirus kaswas teel;
Kuid siiski süda kurtis,
Et sõit ei otsas weel.
Siis aga kiirel sõidul
Ma järsku jähmusin,
Kui koduwalla piiri
Sääl ees ju silmasin.

Ma olin lõpu ligi —
Waim soowis wiiwitust:
Ma kartsin kiiret sõitu
Ja tumma teadmatust.
Tee kõrwal kõrtsi juures
Jäin seisatama ma,
Et weidi aega wõtta
Ja mõtteid koguda.

Sääl oli palju rahwast
Ka kinni pidamas:
Küll muidu aega wiitmas,
Küll jalgu puhkamas.
Ma waatsin hoolsalt ümber,
Küll ühte sääl, küll teist,
Kuid ühtki tutwat nägu
Ei näinud mina neist.

Ma oleksin hääl meelel
Küll kõigilt küsinud:
Et ütelge, kuis seni
Mu armsad elanud?
Kuid salakartus sidus
Mu waimu wägewalt. . .
„Kes teab, kas teawad öelda",
Ma mõtlin muljuwalt.

Sääl puutus kogemata
Mull' silma wanamees,
See istus nõnda üksi
Ja kurwalt kõrtsi ees;
Hall kamsol seljas kulund,
Pääs lagund mütsilott,
Ja pastlad, rätid jalas,
Ning kaelas kerjakott.

Ta istus kurwalt, külmalt —
Ei teistest hoolinud,
Ei lausund ühtki sõna,
Ei andi palunud. . .
Sai haledaks mu süda
Sääl seda waadates. . .
Mees näitas kindlat waimu
Ka eluraskustes.

Ma läksin ligi talle,
Et andi pakkuda;
Kuid minu liigutusi

Ei tähel' pannud ta.
Ta palgelt paistis walu
Ja kurbtus kohutaw;
Ta pilk, mis kõrwal' pöördud,
Mull' näis nii ähwardaw.

Jäin tummalt tema ligi
Ma seisatama sääl;
Mu osawõtlik waade,
See wiibis tema pääl.
Mul oli, nagu oleks
Ma kuskil teda näind. . .
Kuid kus — ei wõinud mõista:
Wist ammu meelest läind.

„Kust oled pärit, wana,
Kus elad — ütle ka?"
Nii küsisin ma temalt,
Et juttu algada.
Ta waatas tummalt üles,
Ei lausund sõna küll, —
Kuid tema waade tungis
Kui okas rinda mull'.

Mul oli, nagu oleks
Nii tuttaw tema pilk.
Ta kuskilt meie külast,
Ma mõtlin silmapilk.
„Mis on su nimi, wana?"
Ma kahkwel küsisin. . .
Ta kostis mull', ma kuulsin
Ja jalul waarusin.

Mul oli, nagu awaks
End maa mu jalge all. . .
Ma hüüdsin: „Isa, isa!"
Ja tõttsin kaela tall'.
Ja tema — oh, ta pööras

Mull' selja sedamaid,
Ei waatnudki mu püüdi
Ja tõuswaid pisaraid.

Ta läks nii külmalt ära,
Mind maha wajutas:
Kas oli see mu isa,
Kes mind nii armastas?
Kas oli see, kes wõttis
Nii soojalt sülle mind,
Kui lapsepõlwes wastu
Tall' lendasin kui lind.

Ma aimasin, et hirmsalt
On saatus haawu teind
Sel ajal, kui ma ilmas
Kui hulgus ümber käind.
Ma aimasin, et ema
Mul pole enam ees:
Ta on wist ammu surnud
Ja külma haua sees.

Täis walu, waimupiina,
Täis mõttemässu sääl
Ma olin tüki aega
Kui juhmilt platsi pääl.
Ma waatsin isa järgi
Kui ilmaaruta;
Ma arwasin: ehk tuleb
Wast tagasi weel ta?

Ma arwasin: ehk tõuseb
Weel armul tema rind,
Ehk tuleb taat ja wõtab
Weel õrnalt wastu mind?
Kuid tema — oh, ta tõttas
Säält nagu hirmuga:
Ei waatand kordki taha,
Ei seisatanud ka.

Kui wiimaks kadus silmist
Ta kaugel wõsa sees,
Siis alles waluunest
Sain lahti kõrtsi ees.
Ma tõusin tummalt üles,
Tall' järgi tõttasin:
Tee wiis mind küla poole,
Kus üles kaswasin.

Kuid enne weel, kui küla
Mul seisis silma ees,
Ma leidsin waese isa
Tee ääres wõsa sees.
Ta oli maas kui murtud,
Kui wäsind, wõimetu;
Ma langesin ta kaela
Kui laps, kes jõuetu.

Ma langesin ta kaela
Ja nutsin nõrkewalt,
Kuid mitte ühte sõna
Ei tulnud mulle talt.
„Mu isa!" hüüdsin mina:
„Oh ära põlga mind!
Weel wõta poeg siin wastu,
Weel wõta, palun sind.

Ma tahan hääks weel pöörda,
Mis tegin läinud a'al. . .
Sain palju rikkust, wara
Ma kaugel wõõral maal.
Kõik seda sulle, sulle
Sääl kaugel kogund ma. . .
Nüüd tulin koju tooma —
Oh isa, räägi ka!"

Ta tõstis pääd ja waatas
Mull' waikselt silma sääl . . .
— Mull' wara pole waja! —
Nii kostis kustuw hääl.

„Oh isa, armas isa!"
Ma hüüdsin: „halasta!
Kus on mu ema, ütle!
Kus on? . . . Kas elab ta?"

Ta waatas jälle üles
Nii elust-waibunult . . .
— Su ema, see on taewas! —
Ta wastas wäsinult.
„Ta surnud!" hüüdsin walul:
„Mul käes, mis kartsin ma!"
— Ta surnud! — wastas tema:
— Weel üksi waewlen ma! —

„Sa oled haige, isa!"
Ma hüüdsin hirmuga:
Nüüd alles nägin ära,
Et raske haige ta.
— Ma olen raske haige,
Surm ammu otsib mind:
Ma elasin, — ta ütles:
— Et kord weel näha sind!

Ma oleks kõrtsi juures
Ju wastu tulnud sull',
Kuid siin — oh siin on parem
Ja waiksem surra mul. —
„Sa tahad surra, isa!
Kas nõnda põlgad mind? . . .
Oh luba mull', et kannan
Siit kätel kodu sind!"

— Poeg, pole tarwis seda! —
Sääl rääkis raskelt ta:
— Ei taha tüliks olla
Ka surres teistel' ma! —
„Kuis raskeid sõnu, isa,
Sa puistad piinaks mull'!"
— Poeg rahu jää, ma räägin, —
Aeg kasin kärsitul.

Ma näen, sa oled ikka
 Meid siiski armastand,
 Ehk palju, palju muret
 Küll meile walmistand!
 Kuid ära kurda, andeks
 Kõik mured annan ma,
 Just nagu andeks andis
 Sull' ema surres ka. —

Ja sääl — ja sääl ta käsi
 Mind weel kord pigistas,
 Siis hingas ta nii raskelt
 Ja liikmeid sirutas.
 Ta oli surnud, seda
 Ma tundsin selgelt nüüd . . .
 Mu walul polnud piiri,
 Ehk andeks sain küll süüd.

Mu süda ütles mulle:
 Sa oled süüdlane!
 Sa polnud wanemile,
 Mis nemad sinule.
 Sa jätsid elumüllus
 Nad üksi heitlema,
 Kus oleks pidand hoolsalt
 Neil abiks olema. . .

Oh, kas ma seda püüdsin,
 Kas seda otsisin,
 Kas selleks teadust nõudsin
 Ja ümber hulkusin?
 Kas selleks kuulust nime
 Ja auu ma taga a'in,
 Et emal', isal' wiimaks
 Siin kirstunaelaks sain!?

Jakob Tamm.

Uneingel.

Õhtu jõudis. Rahutus mu hingel. . .
Waewalt uinusin ma magama.
„Tule!" hüüdis mulle uneingel:
„Ilma tahan sulle näidata.
Puhkepaika leidku seni keha,
Kuni koidab homme taewa eha".

Tähendades ingel käega näitis:
„Waata!" hüüdis tema wägew hääl.
Imestus mu hinge märksalt täitis:
Mure istus uhke järje pääl.
Tuhandeid ta oma sülle kandis,
Tuhandetele sääl aset andis.

Minu wennad, sõbrad, isa, ema
Nägin langema ta kaenlasse.
Hakkasin ka neile liginema. . .
Ingel hüüdis waljult: „Põgene! —
Keda mure hoiab oma süles,
Tähtsusele need ei tõuse üles."

Hõbe mägi kerkis meie eele,
Kulda nägin eemal hiilgama.
Nende hiilgus wangistas mu meele,
Püüdsin ahnelt wara koguda.
Aga ingel astus minu ette,
Keelates käe wõttis oma kätte:

„Waata, otsatumad rahwaparwed
Kulla pärast waenus wõitlemas;
Werepulma hüüdmas sõjasarwed, —
Kulla ahnus waenu alustas.
Tahad ennast kulla orjaks anda,
Wõtad raske waewa koorma kanda.

Künna hoolsalt wanemate mulda,
Külwa ühes higi seemnega.
Sellest külwist kogud kallist kulda:

Waimu waewakuld ei wangista.
Oled tugew, julge auusail töödel,
Rahukoit siis paistab eluöödel."

Juba paistis idas koidukuma,
Ilus piiga istus selle sees,
Tema palgel lehwis õitsew puna,
Edew waade sinisilmades . . .
Ingli käest ma nõudsin tema nime,
Mõttesse ju tuli kihlamine.

„Ära liiga kuumal werel küsi,
Minu kõnet enne kuulata:
Mehe kaenlas pole piigal püsi,
Keegi ei wõi teda kosida.
Tuhat teda enesele püüdmas,
Teine tuhat teda muidu hüüdmas.

Keda täna hellalt kaissu wõtab,
Homme annab ohwriks murele,
Kiirel sammul läbi ilma tõttab,
Ohked käiwad tema järele.
Õpi tundma tema elulugu:
Õnneks hüüab teda rahwa sugu."

Kuristik mind häwitada tahtis,
Sügawus mind äkki ähwardas,
Pimedus säält aigutades wahtis,
Hirmul tundsin ennast langemas.
„Astu mulle, ingel, ligemale,
Anna päästeks käsi langejale!"

— Unewaimul pole ial wäge
Abiks olla hädas sinule,
Ega parandada lõhkist mäge,
Silda teha sügawusele;
Hädas oled teise ingli jägu:
Näe, sääl ilmub päästjana ta nägu! —

Wōōras ilmus, kindlat käsku andis:
„Hakka minust kinni julgesti!"
Üle kuristiku mind ta kandis,
Kadus ise silmist kiiresti.
„Ütle, ingel, kes see wōōras oli,
Kellel määramata päästja woli?

Kuristiku üle selgust nōuan,
Sügawusest mulle jutusta!"
— Seda soowi küllalt täita jōuan, —
Kostis ingel, hakkas rääkima:
— Kuristik on sinu eluiga,
Pimedus su eksielu wiga.

Wōōras, kes sind sellest üle kandis,
Nägemata ise pōgenes,
Taewas talle l o o t u s nimeks andis;
Ta on hädaaja seltsimees...
Lootus iga arga hinge toidab,
Kindel lootus sulle taewa wōidab. —

Tasa woolas wulisedes jōgi,
Loodus ehtis kewadisel auul,
Unehōlmas suikus kōrge mägi,
Waikselt kōlas linnukoori laul,
Aga keskel kōrgustiku tippu
Hoidis kuninganna wōidulippu.

Kätel kandis kōrgus musta loori,
Rahwasugu talle ohwerdas,
Naerdes kattis naene wanu, noori,
Orjakütkesse neid sōlmitas;
Aga ligidal, mäe jalal, waewas
Wäike kogu mäge läbi kaewas.

„Mōista!" ütles ingel: „uhke naene
Kannab nime: R a h w a r u m a l u s.
Teendritest ta pole ial waene,

Hulkadele on ta jumalus.
Kelle üle oma loori heidab,
Selle silmist tõsist walgust peidab.

Wäike kogu, kesse mäge kaewab,
Rumalust maailmast häwitab . . .
Uhke naene, kes nüüd kõrgelt naerab,
Ükskord kaewajaid siin kumardab, —
Kaswab suuremaks see wäike wägi,
Langeb rutemini kõrge mägi."

Jakob Liiw.

Surma sõit.

Ju wara koidu walge eel
Surm hüppab hobu selga;
Tal rutt on taga kõigel teel,
Täkk tõttab tuhatnelja:
Ta peab teise koiduni
Maa läbi käima täiesti,
Siit sõitma uuest' wälja.

Ei läbe jääda waatama
Ta ilma ilu, sära,
Ka pole aega kuulata
Tal kaebajate kära:
Tal ette antud Kõrgemast
Kui mitu inimese last
Ta peab tooma ära.

Waat', armastusel palawal
Last hoiab hella ema,
Et elutee läeks hästi tal:
Ta usin hoolitsema, —
Surm aga astub usinast'
Ja wõtab kaasa kallist last
Ning ära sõidab tema.

Tee ääres wana raugake
  Nii õhkab haledasti:
  „Oh, piinast päästjaks minule,
  Surm, ilmu waremasti!"
  Surm kostab: „pole aegagi
  Mul kuulda kõiki soowisi,"
  Läeb mööda usinasti.

Sääl uhke suure saali sees
  Hulk ümber pidu laua,
  Need hüüdwad: „pidu peremees
  Meil elagu weel kaua!"
  Kuid surm ta juurde astub ja
  Tall' ütleb: „tule minuga,
  Pea leiad walmis haua!"

Sääl saunas elab waene mees
  Ja perekonna isa;
  Tad naene põetab silmawees
  Ja tõstab walju kisa.
  Surm ütleb: „miks mind sajatad?
  Ma täidan käsku kõrgemat,
  Ei nutt too elul' lisa".

Ja ikka kiirul edasi
  Surm sõidab oma rada.
  Sääl wandel tõotab surmani
  Peig mõrsjat armastada,
  Siis naerateleb surma huul;
  Ta tõttab ligi, nagu tuul
  Ja tahab saaki saada.

Sääl ihnuskael on ahnitsend
  Kõik eluaja raha;
  Ta piinab näljas iseend,
  Ei wenda aita taha.
  Surm tuleb, ütleb talle nüüd:
  „Sa pane selga wiimne rüüd,
  Muu wara jääb kõik maha."

Sääl naene üliarmas ta
  Ja kuulus waeste ilmas,
  Et kõiki walmis aitama,
  Kel walupisar silmas, —
  Nüüd soowib surm tall' hääd ööd
  Ja käsib lõpetada tööd —
  Pea on ta mullas külmas!

Sääl on üks kange sõdija,
  Kes kõiki ära wõitnud;
  Nüüd aga ilma jututa
  Siit surma seltsis sõitnud;
  Ja arst, kes teisi awitand,
  On ise surma saagiks saand, —
  Tad pole teadus aitnud.

Ja ikka, ikka edasi
  Surm wõtab kihutada,
  Et läbi sõita otsani
  Ta riigi laia rada:
  Kas olgu mäed ehk metsad ees,
  Kas seisku sood ehk rabad wees —
  Ei wõi tad peatada.

Küll iga maja kiiresti
  Ta oskab üles leida;
  Ei mets, ei org, ei merigi
  Sind tema eest siin peida;
  Ta kedagi ei unusta,
  Ei anded teda meelita, —
  Ei tema armu heida.

Ta tabas mõnda kurjalt teelt
  Ja kohtu ette kandis,
  Wiis mõnda ahastuse öölt
  Ja pidulauda pandis,
  Kas õel ehk waga, wana, noor,
  Kas walge mees ehk mustem Moor, —
  Ta wiib, mis Kõrgem andis.

Kas Neeger kuumal lõunera'al,
Ehk walge mehe sugu,
Kas Lapulane põhjamaal,
Ehk wase karwa nägu,
Kas kannab keegi purpurit,
Ehk waesid sandi narusid —
Ei surm sest pea lugu.

Ja kui ju õhtu tulemas,
Surm kiirustab weel sõitu
Ning ajab ööse pimedas
Just nagu püüaks wõitu:
Tal palju maid on käia weel
Ja peab sõitma uuel teel,
Kus nähtakse uut koitu.

G. E. Luiga.

Looja.

Wägewam Wõim, Igawene Isa, Taewa Taat,
Lõi ilma, tegi taewa, tegi maa ja mere,
Lõi laotuse laia ja tundmata suure,
Pani päikese paistma, kumama kuu
Ja tähed säädis taewa telgile särama.
Millest ta nad tegi?
Kas rauast, wõi wasest ehk haljast hõbest,
Kas kollasest kullast wõi leekiwast tulest?
Ei tea, ei tea! Wana ise ka waikib.
Wana on tark, on tundmata suur,
Teab ja wõib kõik — kõik.
Mis on ta kord teinud ehk weelgi wast teeb,
Teeb täielikult targalt, nagu üksinda oskab,
Ei parandust nõua ial ta töö.
Ta lõi inimese, enese sarnase,
Täieliku, targa, toreda mehe.
Naese tegi ta õrna, nii hella ja ilusa,

Kauni kehaga, sārawate silmadega,
Lokis juukste ja musu mokadega.
Kõige ülemaks loodasjaks terwes looduses, —
Looduse-Kuningaks nimetas ta inimest.

Wägewam Wõim, Igawene Isa, Taewa Taat,
Tema ju ongi Rõõm, Armastus ja Häädus ise.
Ta on Tarkus ja Teadus, Walgus ja Wõim,
Üks sõna ta suust ja waata:
Meie maakera, päike ja teised planeedid,
Nad keerlewad ilma kewade keskel
Laias laotuses tundmata teed.
Kõik, mis Wana wast teeb, teeb täielikult, targalt,
Nii hästi, et paremine ial keegi ei wõi.
Ta on tõesti tarkade Tark, ja meistrite Meister,
Ei parandust nõua ial ta töö.
Maailmade algul teadis ta juba
Kuidas ilmade ots saab olema.
Ta on ju tark, teab ja wõib kõik — kõik —
Sellepärast ongi maailm nii ilus,
Haljendab, õitseb, kõlab laul ja naer
Ja inimese elu on täis jumalikku rõõmu,
Täis suurt ja sügawat igawest õnne, —
See on Paradiis!

Wana oli wäsinud loomise tööst,
Heitis puhkama ja und nägi hirmsast nõia ööst:
Ei paistnud päike, ei kumanud kuu,
Ei säranud tähed taewa telgil,
Ei enam haljendand, õitsend ilm,
Ei kõlanud laul, ega lustilik naer.
Wana waatab ja waatab, ei tunne maailma,
Mis algusel ise oli teinud ta.
Maailmast on kadunud õnn ja rõõm
Ja Looduse-Kuningas on loomaks saand —
Tema elu on täis häda ja walu,
Täis nälga ja janu, täis higi ja waewa,
Täis rumalust, toorust, narrust ja roojust,

Täis petust ja kelmust, walet ja wargust.
Ja kuhu ka Looja silm ialgi näeb,
Ta igal pool alatust, madalust näeb.
Kõik kõrtsid, mis turgudel, risttee harudel,
On täis, joobnud, lolli, rumalat rahwast,
Kes käratseb, tülitseb, hulub ja hulgub
Kui hullude kari mööda maad.
Ta wiinaga sünnib ja wiinaga sureb
Ja wiinaga wiiakse hauda ta.
Ja läbi maailma mürina kostab
Joobnud inimeste läila laul:
„Joome edasi, meid aitab Jumal!"
Ja kuhu Looja ka astub ehk waatab:
On täiesti hukka läinud ta töö.
Ja Looja näeb hirmsaid weriseid sõdasid
Mis tuhanded aastad möllawad ju,
Nad waikiwad wahel, et koguda jõudu
Et uue jõuga, algada jälle:
„Edasi! Edasi! Meid juhib Jumal!
Tapame edasi! Nii tahab Jumal."

Ja Looja näeb inimese loodud jumalaid,
Mis inimene teinud on puust ja muust.
Ju tuhanded aastad on kestnud see möll
Ja lõppu ei näe ka Loojagi silm.
Siin tõusemas rahwas, sääl wajumas teine,
Üks lõpetab eluteed, surmale suigub,
Sääl sünnib ju teine ja elule tõttab.
Kuhu ruttawad kõik, miks ja milleks?
Ei tea, ei aima keegi neist.

Wana wirutas und ja ülesse ärkas.
Kui hää, et see ometi kõik uni oli!
See alatus, toorus, madalus ja roojus,
See petus ja kelmus, wale ja wargus,
See wiletsus, häda, waew ja walu,
Kõik kaebed, ohked, oigamised
Ja pilwede poole tõuswad palwed,

See hämarus, pilkane pimedus
Ja õhus hõljuw raipe hais —
Selle kõige sees peab elama inimene —
Looduse-Kuningas — mu toredam töö!
Kui hää, et see kõik ainult unes nii oli,
Kogu ilm mull' näitas kui nõia-uhmer,
Kus kõik see koledus oli koos.
Ja hää, et see ainult unes nii oli.
Mina ilmade Isand ja wõimsate Wõim,
Tarkade Tark ja meistrite Meister —
Nii hirmsat und pole näinud weel ialgi ma.
Kes tõi need koledad pildid mu ette?
Kes oli, kes wälja mõtles siin nad?
Minu loodud ilm on ilus,
Haljendab, õitseb, kõlab laul ja naer
Ja inimese elu on täis jumalikku rõõmu,
Täis suurt ja sügawat, igawest õnne.
Ei ialgi tunne ta nälga, ei jänu,
Ei häda, ei walu, ei higi, ei waewa.
Oma ilusast ilmast ei leia mina
Ei petust, ei kelmust, ei walet ei wargust,
Ei wiha, ei waenu, ei tapmist, ei sõda,
Ei madalust, alatust ialgi!
Ma olen ju Rõõm, Arm ja Häädus,
Olen Tarkus ja Teadus, Walgus ja Wõim
Üks sõna mu suust ja kõik on ilus.
Ei ialgi seda tohi sündida,
Mis nõia-unes nägin ma.

P. Rootslane.

Taara pidud taga selja.

Hiis haljendab, tammikus tuhiseb tuul,
Sees kihab ja kahab ja sosistab huul.
Näe, tuluke tõuseb ja laenetab leek
Ning leegissa rehitseb rostetand mõek.

See on ju see ohwerdaw orjade parw,
Silm kustund ja kahwatand põskede karw,
Neil turja on tuimestand rüütlite roosk,
Käed, jaladki uimestand armetu joosk.

Kuid süda ei ole weel surutud wang
Ja waimu ei warja weel hooletu hang.
Näe, Taarale tuuakse oinas ja sikk
Ja rahwale tarkadelt palukest tükk.

Siis kõnemees kõneleb Kalewi soost
Ja õitsewaist aegust ning endisest loost
Ja helweti õelast ja pimedast ööst
Ning Taarale tarkade tugewast tööst.

Ja kuulates kuumendab kuulaja palg
Ja nobedalt keerutab nooruse jalg
Ning ilu ja rõõmuga ukusel auul
Küll kõliseb kannel küll heliseb laul.

Siis uinuwad ilud ja suiguwad suud
Ja kustuwad tuled ja kohawad puud
Ning uinuja silmile unede tiib
Kuldaegase ilu ja elugi wiib.

Kuid tuhiseb tammikus hommiku tuul,
On lõppenud orjade öösine luul.
„Maast üles! maast üles! Ju otsas on öö!"
Ju kurjustab kubjas ja tännitab töö.

J. Bergmann.

Ükskord oli üks mees.
Ta sündis ja kosis ja suri
Enam ma temast ei tea.
Aga see oli üks mees!

Fr. R. Fählmann.

Muinasjutud.

Need on karjalapse laulud,
Teopoisi trallikesed,
Korrapiiga köörutused,
Wanaeide wokilaulud.
Targemate tahtemata,
Suuremate sundimata,
Kõrgemate käskimata.
Lapse lustid, lapse leinad,
Noorus-nurme nukukesed,
Kewadise ehakujud,
Widewiku wiitekesed.

Kalewipoeg XV. 17—27.

Koit ja Hämarik!

Kas kuuled, kuidas kaasik kajab,
Kuis lepik laksub, lusti ajab
Nüüd tuhatkordsel kõlal?
Üks „ööpik, ööpik!" kostab ainu,
Kui tahaks ette anda lainu
Ja maksu kätte wõlal.

Kus olid, ööpik, tuima talwe,
Kus siis, kui wilja wiidi salwe,
Kus siis, kui lööði heina?
Nüüd kewadisel öiekuudel
Sa ainult laulad lusti puudel
Ja muljud muret, leina.

Eks tea, et kewadil on ainul
Kõiksugu armulilli wainul
Ja armuhääli õhus?
Mull' Wanaisalt kallis kohus,
Et hõiskan oksal rõõsas rohus,
Mis armul' südant rõhus.

Ma lennand läbi maad ja riigid
Ja näinud mitmed rahwa liigid
Ja elujärge mõnda.
Ei siiski Hämarikku, Koitu
Ma näinud kandwat armuloitu,
Ei armu õitswat nõnda.

Siis alles Taadi esitoal
Ja Taadi oma lahkel loal,
Ta leian, mis mu iha:
Siin Hämarik end Koidul ehib
Siin Koit tall' armul wastu lehib,
Kuis käsib õige kiha.

Nad aasta oodand aega pikka,
Mil leiaks õilmewälja rikka
Ja ööde wäe wäikse.

Nüüd kewade neil' täitnud oodet
Ja kannud kätte ammust loodet,
Neil' toonud armupäikse.

Nüüd päikse wastu õhtu arwul
Läeb Hämarik sääl kikiwarwul
Ja wiib ta une hoida.
Ta ette waates puhub tule,
Et tüli tal ei tunglast tule,
Ei kahju kaswu toida.

Kuid waewalt lõppu päewa walgel,
Kui Koit see astub punapalgel
Ju Hämariku juurde.
Ta tahab päikest uuest' süüta,
Et pime kewadet ei tüüta,
Ei läe ka laande suurde.

Nüüd armastajail teelt on tõkked,
Nüüd silmist loitwad armu lõkked,
Nüüd armul huuled hüüdwad!
Ning mõlemad sääl ilma laela
Üksteisel langwad armus kaela
Ja armu maitsta püüdwad.

Nii kiirest' öö neil seni kulub
Kui hommiku nad ühest sulub
Ja loit ei enam sirku.
Koit süütab jälle päewaratta
Ja katsub ööde jälgi matta
Ja äratada wirku.

Ehk Taat küll neile annab luba,
Et ehitaksid oma tuba,
Ei siiski seda ihka.
„Me tahme olla peig ja mõrsja,
Ses põlwes arm on aina wõrsja!
Muud enam me ei kihka!"

Neil' kahel, hõiskan nii kui jaksu
Ja saadan laanest laululaksu
Neil' rõõmuks armu nimel.
Oh ärka, kel weel lämme süda
Ka armul', armul' seda mööda
Ja hõiska armu imel!

M. J. Eisen.

Kalewipoeg ja Metsapiiga.

Käes oli armas suine aeg,
Mets lehkwais lehtedes,
Kui kõndis Kalewite poeg
Sääl sõja ehtedes.

Sääl tantsis lille latwu pääl
Üks priske piigake
Ja roosipärga punus sääl
A'a wiiteks wirgaste.

Kui nägi neid siis kõrget meest,
Jäi seisma tants ja töö,
Kui sammus mööda tema eest,
Käest langes lillewöö.

Nii meeldis Metsapiigale
See kuulus kuningas,
Et mahti andes mõttele
Ta sõnas pisaras:

„Oh oleks minu abikaas
See majesteetlik mees,
Ei hooliks siis, et jääks m'ust aas
See õitswa õnne sees!

Ma ennast ära salgades
Kõik talle ohwerdaks;
Uut ime õnne algades —
Oh kui ma teda saaks!“

Mis lausus laanelapse huul,
Sai kuuldud Kalewist,
Neid sala sõnu saatis tuul,
Ta wastas armulist:

„Ei kaswa kaasat Kalewist,
Mul mujal mõte, meel,
Et warjata maad waenlasist,
Seks sammun sõjateel.

Mu maa on minu mõrsjake,
Kell' armu annud ma.
Küll lahke laane lillele
Saab kenam' kosija."

Elise Aun.

Kalewlaste koosolek.

Õilme pühal, õhtu ajal
Ilmub ime Eesti rajal —
Metsad kõnest kajawad.
Kalewlased künka harjul,
Püha hiie puude warjul,
Armsalt juttu ajawad.

Tühi on siis Taara tuba,
Aastas ainus kord neil luba
Taewast tulla tagasi
Mälestama muinasaegi,
Kuidas hoidsid Eesti poegi,
Waimustasid wagusi.

Wanemuise kandlikõla
Heljub üle pilweõla,
Kuuljaid armsalt huwitab.
Kasutütar lehwib ligi,
Pühib palawuse higi —
Taara pere suwitab.

Kokku Metsapiigad kaugelt,
Wesineitsid laente laugelt
Tuuletiiwul tulewad.
Kõne koiduni neil kestab,
Waga Wanemuine westab, —
Kalewlased kuulewad.

Laulab kuulsast kangelasest,
Kesse taewa tagun'd wasest,
Üle ilma laotan'd.
Poja mõrsjat ime looril
Ehtind troostiks wanul, nooril,
Kes on kallist kaotand.

Laulab muistsepõlwe pidu,
Imelise armu idu
Uuel ilul ülesse:
Kuidas kõrged õnne leidnud,
Põrmu piigakesi peitnud
Õnsal armul sülesse.

Kuidas kuldselt aastasada
Õnnes õitses Eesti rada,
Waba rahwas walitses.
Waenlane kui tahtis wõtta,
Eesti sugu sammus sõtta,
Taara wõitu talitses.

Hellad Eesti neiud tõtsid,
Wõidu wanikutel wõtsid
Wastu wahwa meeste päid.
Õndsad need, kes omad leidsid!
Silmad pisarasse peitsid,
Omadest kes ilma jäid.

Nutjaid otsis Juta üles,
Imewägi loori külles
Ehtis uuest' eluteed.
Taewatütar õnne toonud,
Ohked hõiskamiseks loonud,
Sinililleks silmaweed.

Wiimaks kannel kurwalt kōlas,
Nagu waikses walu wōlas
Wajus Wanemuise rind:
„Taara peitis oma nāgu;
Rahwas langes; wōōra jāgu
Oli pūha Eesti pind.

Taaralased lāksid ūles,
Pilkse pimeduse sūles
Kōlas imelikus wāes
Muistsest ōnnest laululugu,
Kuidas kāinud Eesti sugu
Taewlastega kāsi kāes.

Wiimaks, wiimaks pāāstis āra,
Tahtis anda endist sāra —
Wahel wiibis wōōras waim,
Kaduma lāks kōige kenam;
Jumalad ei tulnud enam, —
Haawu saanud aate aim.

Aastas tuleme kord alla —
Nüüd ju wennad endid walla
Wabastamas wōōralt weolt.
Taaralased, tōuskem ūles,
Meie paik on taewa sūles —
Rahwad tōuswad omalt teolt!

Õhu laentel lagle ujus
Roosi ehtes, kulla kujus
Jumalised āra wiis.
Koit ju hiilgas ida ilmast,
Kōrged kujud kadund silmast,
Linnu laulust helkis hiis. . .

Elise Aun.

Muruneid.

Näe, näe ja imeks pane, hing,
Mis mururügi heljuring
Kuuwalgel ilupidul käib,
Kus neid see neiust kenam näib,
Kui helme ehtes südi pael
Siin muru iga kudruskael!
Kõige nägusam neid
On muruneid!

Sääl äkist' lõpeb lõbulull,
Kõik põgeneb, sest kallal kull!
Kuid küüsis kullil kenam neid,
Ta saagiks sasind omal' peid:
„Ei lase sind, s'ust jääb nüüd aas,
Pead olema mu abikaas!"
Kõige nägusam neid
On muruneid!

Neid sipleb, lahkuda ei täi;
Mees hoiab hoolsast', teeb tall' pai.
Pai mõjub nagu helju walts,
Pai järel' neitsi warsti talts.
Mees koju wiib ja annab mett
Ja peab käes neitsi kätt.
Kõige nägusam neid
On muruneid!

Mis see on, mees, üks imetund
Mull' surub põuest endist und?
See, neid, on armu abinõu,
See armutund, mis tunneb põu!
See tund, oh mees, käib üle meest,
Nii hää, et sureksin ta eest!
Kõigi õnnede õnn
On arm, on arm!

Kuid eit ju järel teisel ööl,
Kott kulda kaenlas, teine wööl.
„Las', noormees, lahti neid, — siin kuld,
Las' mind, su koldel toita tuld!"
— Ei taha ma sind kullal, eit,
Ma tahan ainult muruõit!
Kõige nägusam neid
On muruneid! —

„Oh tütar, põge, ootmas õed,
Siin ilmas sina ainult põed!
Siin sinu jäädaw noorus kaob,
Siin punapale kortsu waob,
Siin surm, sääl elu ehib sind,
Sääl sinu elul kuldne hind.
Kõigi õnnede riik
On mururiik!"

— Las' noorus kaob, ei hooli t'ast,
Siin algab minul elu wast!
Sääl põli igaw, elu karm,
Siin alles tean, mis õnn on arm!
Ma jään, kus toond mind armupüüd,
Kus õnn, kus arm, kus ülem hüüd!
Kõigi õnnede õnn
On arm, on arm! —

M. J. Eisen.

Kuldsest ajast.

Oh kuhu jäänud kuldsed ajad,
Mil luules hiilgas Eesti ilm,
Mil taewalistest läik'sid rajad
Ja päiksest säras Taara silm,

Mil Uku hingamine tuules
Ja Kõu ta kõnet kuulutas,
Ka kiwidelgi laulud huules, —
Kõik loodus elu ilmutas?

Siis Ilmarine tagus taewast,
Kuldtähtil kinni naelutas,
Kuud, päikest pani lendwast laewast —
Nii pimeduse paelutas.

Siis Taara koitu kutsus tööle
Tall' andis päikest läidata
Ja Hämariku abiks ööle
Weel kustund kuma näidata.

See pilt on jäänud taewa telgil'
Weel muistsest Eesti noorusest;
Kuis ilmus arm siis õndsal helgil
Nii wõrdlemata woorusest!

Siis kuu ja päike kosjas käinud
Neil hellal Eesti neidudel
Ja tähed, wood neid waat'ma läinud
Ja kuningad nii kuulsusel.

Siis Lämmekūne lustilasse
Kõik noored hinged talutas,
Wiis õnne ilma ilusasse,
Kus lõbujumal jalutas.

Siis Taaralane taewa telgil
Ja inimene ühenes:
Kõik Eesti sugu nende helgil
Neil lähenedes pühenes.

Siis kuningaks sai kuulus Kalew,
Siis oli wabaduse wõit!
Siis warjas maad kui müür ta malew
Ja hoidis Eesti eluõit.

Siis rahwas rääkis linnu keelel
Ja oskas nende õpetust,
Siis isekeskes armumeelel
Sai lahutusel lõpetust.

Siis Murueide tütred tantsil
Ja metsapiigad pidudel,
Puul, põõsal, murul, mäekantsil
Siis oli elu idudel.

Siis Ahto laenetawal rajal —
Ta kaasat kattis wahuloor
Ja ehteks Wellamose majal
Ta tütred näkineitsikoor.

Ta Wanemuise kandlikõlast
Weel räägib praegu muinasjutt.
Ta tütre hale'st armuwõlast
Siis Endla kallast kastis nutt.

Weel läigib selle oja laene,
Kust põrmust piigat paistis kuu.
Siis oli kõik nii karsk ja kaine
Ja õigust rääkis süda, suu.

Elise Aun.

Endla piiga.

Ma waatlesin Endla järwe
Kord nukra meelega,
Mu kannel kaebas ja nuttis,
Kõik künkad kaebasid ka;

Siis leidsin lapsukese
Säält õitswa rohu seest;
Ta kätki on samblasiidist
Ja waip tal uduweest.

Mu omaks sai kõrgemal saatel
See wäeti maimuke,
Kes maha jäänud maailmas
Ja nuttis nii ärdaste.

Ta õitses õrnalt mu käel
Kui lehkaw lehepuu;
Ja laulis kord lahkelt mu kannel,
Siis kõlas ka piiga suu.

Kui Endel surma suikus —
Ja Endlat armastas ta —
Siis waikides leinas mu Juta,
Kõik künkad leinasid ka.

On kaua ta koidikul nutnud
Ja õhtutel ohkanud,
Siis Endla järwe end heidab,
Kus kurbtus on kustunud.

Kuid ilusail suwe öödel
Ta ilmub weepinnale
Ja waatab, kas tähed weel tõuswad,
Kas käib weel lindude tee?

Nüüd näeb järwe põhjas
Ta armsast ajast und,
Kui pakane meil puistab
Siin wälja jääd ja lund.

Fr. Kuhlbars.

Ülem järw.

Päike sõuab,
Õhtu jõuab,
Leina laulab linnuke
Waikseste.
Linda, nõrkend naene, nõuab
Abikaasa hauale.

Leskinaene
Wilets, waene,
Kannab kiwi kalmule

Ülesse.
Laugelt läigib leina laene:
Hauas abikaasake.

Haud ju näha,
Maad weel wähe:
Linda astuks ülesse
Hauale;
Aga jalg ei enam lähe:
Kiwi rõhub rängaste.

Kustub eha,
Nõrkeb keha:
Kukub käest kiwike
Põrmusse:
„Taewataat, mis nüüd wõin teha?
Isa, aita heldeste!"

Ahastuses,
Wiletsuses
Nutab Linda pisaraid
Kibedaid!
Nutab elu igawuses
Pisaraid nii walusaid.

Pisaraida
Walusaida
Wõtab wasta oruke
Kurwaste:
Ü l e m j ä r w i sedamaida
Sünnib musta murule.

Kõrges hinnas
Eesti pinnas
Seisab Ülemjärweke
Kauniste.
Kalewite kalmulinnas
Leiad leinajärwekse.

A. Grenzstein.

Pühajärw.

Kõrgel kaljul istub Linda,
Kuuleb mõõga mürinat;
Hirm ja kartus tema rinda,
Tema südant täidawad.

Orus tema kanged pojad
Wõitlemas on Sortsiga,
Laenetajad were ojad
Jookswad wõidu platsilta.

Juba seitse päewa mööda,
Seitse ööda mööda läind:
Taplus kestab päewa, ööda,
Wõitu Linda silm ei näind.

Surnukehad orgu katwad,
Tuhat sortsi langewad;
Were laened rohtu matwad —
Sortsid wahwad wõitlejad.

Linda waatab kaljukünkalt,
Ootab poegi ülesse:
Ei selt wõidurikkalt rünkalt,
Pääsnud ükski waenlane.

Aga waata, oruhauast
Sortsi parwed ilmuwad!
Nende riided raskest rauast,
Teewad põrgu kärinat.

Wait ja hirmus seisab Linda,
Häda paistab tema seest;
Emasüda maksaks hinda
Oma poja elu eest!

Sortsilaste wägi rõhub
Tõrkumata edasi;
Mõõga tera hirmsast' lõhub,
Weri woolab põlwini.

Möögad möllul plagisewad,
Surma hüüdmist kuulukse:
Kaljud katki pragisewad,
Teewad hauda surmale.

Emasüda möistab kaljul:
Nüüd mu poeg on langenud!
Annab ruumi leinal waljul,
Wöidu laulud löpetud.

Aga orust kostab waljust'
Neli kord weel surma hääl:
Tuli purskab löhkend kaljust,
Tammed langwad mäe pääl.

Pörguliste naerukisa
Surmaorust kuulukse:
„Wöitlemine oli wisa —
Kalewid, nüüd hingate!"

Linda ahastus ja walu
Keelab silmapisara:
Kuiwil silmil kurb ts sala
Närib südant otsata!

Oma kallil' abikaasal'
Teinud ta ju woodikse;
Nutust tema armsal aasal
Saanud Ülem-järweke.

Aga nüüd ei ole nuttu,
Nüüd ei ole pisaraid;
Walu teeb küll otsa ruttu,
Surmab Linda sedamaid!

Siiski orgu astub Linda
Poegi saatma rahule;
Awab üles mulla pinda,
Uinutab nad woodisse.

Wäsimata ema käed
  Kandwad mulda hauale:
  Pea paistwad kõrged mäed,
  Tõuswad hauast taewasse.

Linda lõpetanud tööda,
  Saatnud pojad magama,
  Aga walu pole mööda,
  Walu wältab otsata!

Koitu kumab kurwas kujus,
  Eha lõpeb leinala,
  Pilwed sõudwad tormi tujus,
  Maru mängib õitega.

Tasa istub haual Linda,
  Kaebtus kadund südamest,
  Surma waikus surub rinda:
  Nüüd ta lahkub igawest'!

Seda näeb Isa taewast,
  Saadab silmil pisaraid:
  Nüüd ta nutab hinge waewast
  Pisaraid nii kibedaid!

Nüüd ta laugelt langwad ojad,
  Langwad laened silmista:
  Wõidetud ta wahwad pojad,
  Pojad hingwad mullassa!

Kaua, kaua nutab Linda,
  Laene hoowab orusse:
  Pea musta mulla pinda
  Katab leinajärweke.

Järwest tõuswad kõrged künkad,
  Seiswad ikka ilusad:
  Need on Kalewite rünkad,
  Kus nad rahus hingawad.

Halastaja taewawägi
  Saatis Linda mullasse;
  Lindast mälestuse mägi
  Kaswis järwe kaldale.

Aga ema silmawesi,
  Jookseb mäest alati,
  Tuleb alla hiljukesi,
  Woolab laste hauani.

Armastus see järwe loonud:
  Ta on Pühajärweke!
  Walu on ta ilma toonud:
  Ta on püha rahwale!

Aga püha igawesti
  Ema silmapisarad,
  Mis ta silmist tasakesti
  Laste pärast jooksewad!

A. Grenzstein.

Kawal Hans ja Wanapagan.

Kawal Hans läks põldu kündma,
Naeri nurme harima.
Sarwik-taati suisa sammul
(Ratsa sõidab harwa ta) —
Tuli sinna, kohe küsis:
„Pergel, Hans, mis teed sa siin?
— Künnan põldu, harin maad,
Pärast wilja koju wiin. —

Sarwik mõtles kohe kasu,
Hüüdis: „pool on minu siit!
Sest siin maad on minu jagu
Wakamaid wast tuhandeid."
— Kumba poolt sa tahad, onu? —
Küsis lahkelt kawalpää,
Sarwik hüüdis täie suuga:
„Päälne pool on mulle hää!"

Hans aga naeris habemesse,
Mõtles: oota wennike,
Ahne oled, aga rumal,
Wana onu sarwine.
Hans see külwas naeriseemet
Oma põllu pääle siis.
Naeris kaswis, paisus suureks,
Nagu ikka naeri wiis.

Sügisel läks põllu pääle,
Hans oma naerid koguma,
Sarwik ilmus kohe sinna
Oma jagu nõudis ta:
Sarwik kogus lehti kokku,
Tõttas kohe keetma neid.
Hans siis wõttis oma jagu,
Kogus mullast naerid häid.

Teisel aastal külwiajal
Oli lugu teisiti:
Sarwik nõudis altpoolt endal'
Hans ka lubas rõõmsasti.
Kawal Hans siis külwas nisu,
Suwel wõttis pääd neil päält,
Sarwik aga korjas õlgi,
Wedas põrgusse neid säält.

Andres Alwer.

Müristamine.

Kui piksepilw meil' ligines,
Siis wanasarwik wärises:
Kui nüüd mull' tuleb pikse pauk,
Siis — sini suits ja sügaw auk!

Ta pistis järwe punuma,
Et ennast wette warjata,
Sääl aga käis üks käratus
Ja õelust mattis sügawus!

Ta'st sarwed jäiwad maha weel,
Need risuks ees on rahwa teel;
Neid kogub küla karjane
Teeb tutu-lutu endale!

Ado Reinwald.

Teomees.

„Ruun, tõmba eest, ma tõukan tagast,
Sind aitab waene teomees!
Ruun, tõmba eest, ma tõukan tagast,
Sul raske muidu lume sees!
Me peame ju härra wiina
Siit wiima kauge Narwa liina".

— Las' käia, ei meil aega wahti!
Et pääseks lumetuisu seest. —
Ei härra anna mehel mahti,
Ta peksab hobust kui ka meest.
„Ah, armu härra, ära sunni,
Las' puhata meid mõne tunni!

Mu hobu lõpeb lumewäljal,
Ma, waene ori, otsa saan:
Mul naene, lapsed kodus näljal,

Kes söödab neid, kui surma lään?"
— Ohoo! miks karjud nendest, karwik,
Küll põrgus söödab neid siis sarwik! —

Piits plaksutas, kuid hobu langes, —
Ta koiwad a'anud sirule.
Nüüd teomees ise lume hanges
Peab wiina wiima linnasse.
Tad härra sunnib piitsal käega,
Mees tõmbab walus wiimse wäega.

Kuid wiina waat on liiga raske,
Ei mehe jõud ta määrane.
Ta tunneb koormat nii kui waske
Ja jätab katse järele.
Kuid härral südames nüüd kihas,
Ta käratades hüüdis wihas:

— Las' lennata, meil aega wahti
Ei ole lumetuisu käes! —
Ei härra anna mehel mahti,
Mees tõmbab walus wiimses wäes.
„Oh armu, härra, anna armu,
Ma langen muidu surnult põrmu.

Weel elab wana Jumal taewas
Ta witsal wahib wiha hind",
Nii hüüdis teomees raskes waewas,
„Ta põrgu põhja wiskab sind!"
— Las' wisata, kui tal on mahti,
Siis minuga sa sääl wõid jahti.

Sääl wõid sa mind siis loomaks wõtta,
Et wiinawaati weaks ma;
Kuid nüüd sa aga aistel tõtta,
Las' lennata, las' lennata! —
Kuid mehel oli jõudu wäha,
Ta langes surnult teele maha.

Ju tõised woorid tõtnud kaugel',
Nüüd härra üksi surnuga,
Kel waluwiirud silmalaugel
Ja wiha wahib palgelta.
Nüüd härra surnukeha pelgas,
Kui oleks sarwik tal ju selgas.

— Sind kurat wõtku! — härra wandus
Ja kihutas siis edasi.
Kuid kuula, kuula kolelt kandus
Tall' surnult kõla kõrwasse:
„Sul wiinawaat on Narwa wiia,
Sind aitan ma, sa tule siia!“

Kas näe, mis wiirastus siin sündis!
Tall' teomees tõttas järele,
Mees jalgadega lume kündis
Ja wedas härra aistele.
Küll härra hirmul wastu tõrjus,
Kuid wihas teomees talle karjus:

„Mu hobu lõppes lumewäljal,
Ma lang'sin surnult piitsa all,
Mu naene, lapsed kodus näljal,
Neil nutupill nüüd pirinal.
Sa tegid seda oma käega,
See eest sind taewas nuhtleb wäega.

Sa pead olema mull' loomaks
Ja wiina waati wedama,
Sind lubati mull' orjaks omaks,
Nüüd sinu härra olen ma.“
Piits wiras wihas läbi tuulest
Ja sundus sõudis surnu huulest:

„Las' lennata, meil aega wahti
Ei ole lumetuisu käes!“
Ei teomees anna härral mahti,

Kes tõmbab wiinawaati wäes.
Pliks, plaks on palmid härra pihal,
Kui teomees hoogu annab wihal.

Ju mitu sada aastat weab
See teomees wiina härraga
Ja wiimse päewani weel peab
See härra wiina wedama.
Nad weawad wiina öösel ilmas,
Tad päewal tass'wad põrgu hõlmas.

Andres Alwer.

Ihnuse waim.

Lumi läigib, öö on walge;
Selgelt sirab tähtesilm.
Kuude walgel kumendawal
Suigub waikselt wäsind ilm.

Surnuaias suisa sammul
Kõnd'wad waimud siin ja sääl:
Nüüd neil luba ilmas luusi,
Kuni hüüab kukehääl.

Mõned tõttwad tuule tantsil
Kohutama magajaid:
Teised jälle lumetuisus
Käiwad mööda metsi, maid.

Kodukäijad kikiwarbil
Tõttwad waikselt oma teed,
Käiwad waatmas wana talu,
Teewad kolli läbi ööd.

Mõned waimud surnuaias
Istwad haua risti pääl,
Teised lööwad kukerpalli,
Hirmutawad reisjaid teel.

Waata, kentsakamat waimu
Wana katkend kuue sees!
Tuleb praegu kotti kandes
Surnuaeda rutates.

Otsib rauast risti üles,
Kus on pääle kirjutud:
„Sündis tasa, suri tasa,
Elus korjas kopikut.“

Siin ta wiskab koti seljast,
Istub maha künkale,
Puistab wälja kotist koormat:
Kulda, hõbet lumesse.

„Siin mu rubla, siin mu rubla!
Siin mu kallis kopikas,
Siin üks sada, weel üks sada,
Siin mul hõbe hiilgamas.“

Nõnda loeb waim sääl raha,
Kumelt kallab walgust kuu;
Pisut waikib waim, kuid jälle
Jutustab tal luine suu:

„Waata, siin mu kullatükid!
Rõõm, teid leidsin jälle ma!
Teid ma elus keldris hoidsin,
Märk'sin sala märgiga!“

Ja ta annab kuude walgel
Kulla tükkidele suud.
Kulda hunikusse säädes
Lõgisewad surnu luud.

„Kui mind kirstus hauda kanti,
Ei saan'd ühes wõtta teid;
Te, mu elu ülem wara,
Pidin jätma ilma teid!

Aga ei mul hauas rahu.
Enne kui teid sinna ma
Wiinud ühes enesega
Mulla alla hingama!"

Nõnda räägib waim ja loeb
Ise ikka edasi,
Kuni wiimaks rõõmsalt hüüab:
„Kõik on käes mul krossini!"

Nüüd ta hüppab kiirelt üles, —
Lõgisewad waimul luud,
Wõtab kiirelt koti lumest,
Kisub lahti kotisuud.

Aga imet, waata imet!
Kuulda tuules tuhinat:
Äkist' kari pisuhändi
Surnuaeda tõttawad.

Pisuhännad tuule kiirel,
Nii kui tulest noolik'sed,
Lang'wad waimu wara pääle,
Haar'wad kulda, hõbedat.

Pisuhännad ruttu ära
Tõttwad kullatükid suus,
Aga häda! ruttu jälle
Ilmub teisi kari uus.

Waim küll oma kontidega
Püüab wara warjata,
Aga wahelt luise kere
Tõttwad wargad saagiga.

Nõnda kandwad pisuhännad
Kuni wara otsas kõik.
Jälle ihnus kullast ilma,
Jälle surnuaed kõik waik.

„Ei weel rahu, ei weel rahu!“
Hüüab äkist' õhus hääl,
„Kui sull' kuld nii armsaks saanud,
Korja teda ikka weel.“

„Ei weel rahu, ei weel rahu!“
Kordab ihnus wingudes,
Tõstab tühja koti üles,
Raputab tad hulgudes.

Äkist' kuke laulu kuulda.
Waimud tõttwad puhkama;
Ihnus waim ka kukerpalli
Kargab hauda kotiga.

Andres Alwer.

Sarwiku nahawenitus.

Kuula, kuula, kullakene!
Kuis käib nähtud naljakene:
Jutlust ütleb õpetaja
Kangel keelel. Kõlab kaja
Üle terwe pühakoja:
„Patust pöörda teitel waja,
Muidu wiskab taewa wiha
Põrgu põhja hinge, liha...“
Töödest tõmp see waene liha,
Ei ta tunne hinge iha:
Tukub, norskab tugewasti —
Hukas hing on igawesti!...
Wanasarwik warsti wäljas,
Kitsenahka kandes seljas
Astub akna alusele,
Paneb naha põlwedele;
Wahib wargsi punnis-silmil,
Inetumalt hambad irwil,

Üle uinujate päädе . . .
Waljuks muutub siis ta waade,
Kulmud kortsus, kõrwad kössis,
Hambad risti, mokad mossis,
Hakkab kuri küünte abil,
Kaugele et kuuldub krabin,
Kiiresti nüüd kirjutama
Naha pääle nimesida . . .
Uinujate hulga pärast
Tuli warsti nappus nahast.
Kuri warsti waatamaie,
Kawal kohe katsumaie
Kas ei aitaks hamba abi,
Suudaks sugu küünte läbi
Nahka weidi wenitada,
Kirjalauda laiendada.
Ajab ääre hammastesse,
Teise küünte keskeesse;
Tirib mees, et higi tibab,
Wenitab, et selg tal wibab,
Silmad laugelt lahkumassa,
Hambad suusta astumassa . . .
Weidi wenib nahka nappi!
Wõttes wiimaks auru appi:
Kuri tirib. Wõimeis wärin.
Äkisti käib käre kärin:
Sarwik saba saputades,
Sõrgadega sõputades,
Huiskub aknalt uperkuuti,
Nagu tubli tuuletuuti . . .
Rebenes wa rabe pinda!

See oli paras paganale,
Sajawõrra saadanale! —
Miks ta nõuab nimesida,
Hukkab ilmas hingesida?

P. A. Pitka.

Kalatruudus.

Püüdja heitis õnge jõkke,
Et ta saaks säält kala kätte;
Aga kõige päewa sees
Püüdis tühja kalamees.
Alles siis, kui õhtu jõudis,
Kalake weel süüa nõudis,
Ajas õnge lõuast läbi,
Hüüdis waljust: „appi, appi!
Armas mees, oh lase lahti!
Minul waesel pole mahti!
Ja mis kasu saad sa minust,
Olen pisuke, ja sinust
Loodan armu, elu weel, —
Olgu hale sinu meel!
Mina elan wetewoos,
Kus mull' Jumal elu loos;
Kuiwal maal on surm ja walu.
Kingi mull' weel aastaks elu!"
Mees siis ütles: — mine wette,
Aasta pärast tule ette!
Siis ma wiin ja keedan sind:
Kalapüük ju toidab mind. —
Aasta pärast, päewa pääl,
Oli kala jälle sääl,
Tuli kalda, mehe ligi,
Kellega ta kauba tegi,
Kala seisis, hüüdis wees:
„Oled siin, mu armas mees?
Wõta nüüd ja keeda mind,
Siin ma olen, ootan sind!
Täna näen weel wetewood,
Homme on mul paljad rood.
Armas on küll elu weel,
Olen siiski surma teel!"
Pisut aega mees weel mõtles,

Aga kärmest siis ta ütles:
— Armas kala, lasen sind,
Sinu truudus noomib mind,
Et sa olid ustaw mulle,
Siis mu süda puust ka pole!
Sind ma lasen üsna priiks.
Kui sind rahwa ette wiiks,
Ja need sinu truudust näeks,
Kuhu nende häbi jäeks? —

E. W. Freundlich.

Jaani-ussikene.

Nuttis neiu nurmela,
Neiu noor ja ilus,
Pillas hiilgwa pisara
Rohu rüppe palgelta
Põõsakese wilus.

Roomas wälja rohusta
Ussikene waga,
Leidis nutupisara,
Pani ehteks päha ta
Õilmekeste taga.

Kui nüüd õues sammud sa
Waiksel õhtu wilul,
Praegugi weel pisara
Näed ta kulmul hiilgama,
Hiilg'ma ime ilul.

C. M. Redlich.

Nali — Pilge.

Nali ilma naljata —
Kes siis tuleks kuulama?
Tahud saada tublit nalja,
Keeda omas pajas kalja:
Mis sa pakud rahwale,
Olgu talle omane!

Ado Reinwald.

Leelop, leelop, lelläkene!

Leelop, leelop, lelläkene,
Osta mullõ põllõkõnõ!
Leelop, leelop, lelläkene,
Kui sa-i osta põllõkõist,
Leelop, leelop, lelläkene,
Kauple kaala rätikeist,
Ma lää pillist Poolamaalõ,
Sarwõst suurõ Saarõmaalõ.
Leelop, leelop, lelläkene,
Kedä sa iks panõt kündemähe,
Kalõ kessä kiskõmahe?
Leelop, leelop, lelläkene,
Panõt sa iks parmu kündemähe,
Kihu kessä kiskõmahe.
Leelop, leelop, lelläkene,
Kui tulõ iks kipõ kiiniaig,
Kui tulõ pallaw parmuaig,
Leelop, leelop, lelläkene,
Parmu iks mõtsa pagõsi,
Kihu linnäs lepistohe.
Leelop, leelop, lelläkene,
Sul iks maa kündemädä,
Kalõ kesä kakkumada!

Setukeste laulud II.

Mille minno naari noore näio?

Mille minno naari noore näio,
Põli ära sinipõlle?
Et ma künni kükikala,
Aie atra hargikala,
Niidi neläroomakala,

Sälāh katski kaskakene,
Pääl māda māntlikene;
Otse kūlāst kūlwiterri,
Onopojalt olleterri,
Lellāpojalt leewāterri,
Tädipojalt taariterri.
Näije ma näio tulewat,
Sinipõlle liiguwat,
Wiskoi adra aida wasta,
Kõweriku kõiwo wasta:
Selle naari noore näio,
Selle põli sinipõlle.

Setukeste laulud II.

Poistele.

Mustemad on meie poisid!
Ise mustad kui need mutid,
Mustemad kui meie rotid,
Meie hiired ilusamad,
Meie kassid kasinamad.
Lähwad pūhapää kiriku:
Neil pole kuskil kopikada;
Taskus taela raasukesed,
Tulekiwi killukesed;
Kuub neil kuulatud kūlasta,
Wöö on walla wainijulta,
Nuga teiste noorte meeste,
Tupp on teiste tuttawate.

Rahwalaul.

Muial säändse nooremehe.

Muial säändse nooremehe
Nii kui wana wahrutükü,
Kui külmänü köüdsetükü,
Kui kakenu kablatükü:
Külmänü künnüaigu,
Hallatedu hainaaigu.
Kui nä lääwä kerikohe,
Pandwa köüdse kübära pääle,
Kablatükü kaabu pääle,
Küsüse nä sandelt rahha,
Wanna waske waesiilt.

Siin umma säändse nooremehe,
Nii kui osja oije pääl,
Karjawitsa kalldeeh,
Nitsewarwa niidü pääl.
Kui nä lääwä kerikohe,
Pandwa kaarust kaabu pääle,
Karda kaabu weere pääle,
Astuse kõik alderehe,
Jagawa nä sandel' rahha,
Wanna waske waesile.

Setukeste laulud II.

Laisk ja wirk neiu.

Neli on neiduda peressa,
Wiis oli noorta noorikuda:
Tuba luudada küsikse,
Ahju alguda anukse,
Pada wetta palwedekse,
Kibu nutab nuustikuda.

Meil oli üksi, maksis kaksi,
  Seisis seitseme eessa,
  Kannab kümne mehe kübara,
  Üheksa auu ajakse.
  Luos tal lusikawarred,
  Pügalas on piimapütid . . .
  Leiwa raasud raamatussa.

Neli oli neiduda peressa,
  Tuba oli põlwi põhku täis,
  Sääreluini sasi täis,
  Kedreluini kerpu täis.
  Kerbud kõndsid, kõrred suus,
  Täied marssid, malgad seljas,
  Igas tunnis tõmbasiwad,
  Tunni taga hammustasid.

Rahwalaul.

Wõi imet!

Wõi imeta, wõi imeta,
  Mis nägin mina imeta!
  Mis nägin Nõu külassa:
  Kaksi naista tappelesid.
  Annel oli harki, Kaiel kooku,
  Maiel margapuu õlala,
  Leenul leeme kulbikene.
  Kaelkoogud kannid wetta,
  Kerilauad keedid leenta,
  Siga sõtkus taigenada,
  Naene tuhnis tuhnermaada;
  Kubjas haukus hange otsas,
  Siga sõitis, sõlg oli rinnas,
  Lehm oli laudas, laps oli süles,
  Lammas läks laudije munele.

Rahwalaul.

Ei naest ma wõta ialgi!

Ei naest ma wõta ialgi,
Nii wannun wandel alati
Ja selle sisse kindlaks jäen,
Mis päewi ka maailmas näen!

Ei naest ma wõta ialgi,
Mis pakkugu nad palgakski,
Wõi tulgu mind ka korraga
Neid sada omaks kosima!

Ei naest ma wõta ialgi,
Kas palugu nad põlwili!
Naest wõtta jäägu meestele,
Kes teed ei otsi õnnele!

Ei naest ma wõta ialgi
Ja seda ütlen ometi,
Et Eewa tütred pilgata
Ei saa mind wana poisina!

Ei naest ma wõta ialgi,
Ei jää ka kaua üksigi:
Ma pea pean pulma pāratu
Ja wõtan kaasaks — t ü d r u k u!

M. J. Eisen.

Janu.

Igakord kui mõisas käin,
Juhtub mulle janu;
Igakord läen Ojale
Kustutama janu.

Igakord toob toobiga
Oja Ann mull' kalja,
Aga tihti unustan
Juua, westes nalja.

Kalja pärast ma ei läe,
 Kodu küll mul kalja, —
 Kalja tooja pärast läen
 Westma armu nalja!

M. J. Eisen.

Mitte asjata.

Nagu metsas mesilased
 Lille ümber lendawad —
 Nõnda minu tütre ümber
 Külapoisid keerlewad.

Asjata ei mesilased
 Lillelehta liiguta,
 Asjata ka külapoisid
 Tütrega ei naljata.

Mesilased mesileiba
 Lillelt ära kannawad...
 Külapoisid aga saia
 Minu tütrel' annawad.

Jakob Tamm.

Haiged silmad.

Olen alles noor, kuid silmahaigus
 Kipub mind ju wahel waewama;
 Ees mul alles suurem jagu elu —
 Kuidas haigelt ära elada?

Minu silmad haiged, waatwad wiltu,
 Kui ma kündma lähen põllule, —
 Waatwad wiltu Tõistre talu poole,
 Üle aia Tõistre õuesse.

Kui ma künnan, ei ma wagu märka,
Hobu läheb, kuhu tahab ta;
Wahel künnan üles põllupeenra,
Lähen kraawi kõige adraga.
Mis wõin parata, kui silmad haiged,
Waatwad wiltu Tõistre õuele?
Kus sääl talitades kergel sammul
Kõnnib Tõistre peretütreke.

K. E. Sööt.

Mu neiu on pahane...

Mu neiu on pahane
Ja nukker kui nott,
Sest et ma nii waene
Kui kirikurott.

Kui kosjas tal käisin,
Siis: „wälja pankrott!"
Ta karjus, sest kerge
Mu rahadekott.

Ja sisse siis sammus
Sääl Oriku Ott;
Tal keha nii jäme
Ja lõual suur lott.

Mu neiuke wastu
Tall' wadis kui rott,
Sest Otil on raha
Täis kolesuur kott.

Ja minake pahane
Ja nukker kui nott:
Küll ilmas teeb imet
Suur rahadekott!

G. Wulff.

Ta.

Oli nii imelik, antsakas ta,
Isa käest tahtis ta talu,
Aga et seda ei saanud ta,
Hirmsasti waakus ta walu.

Nägi siis noore neiu ta,
Südamest waos ta walu.
Õnnest ja armust siis sonis ta,
Tahtnud ei enam ta talu.

Wõttis siis neiu naeseks ta,
Jällegi waakus ta walu:
Armust ei saanud ju söönuks ta,
Tahtis siis jälle ta talu.

G. Wulff.

Saksa neiu.

„Ei Wenelaseks muutu ma,
Ma olen Saksa neiu, —
Mu isamaa on Saksamaa
Ja Sakslane mu peiu!"

— Sooh, mu wäike kullake,
Kas tõsi kõik, mis räägid? —
„Jah, tõsi, jah, ma Sakslane,
Mis naerad sa, kas räägid?"

— Kas peiult Lepa Andreselt
Sa oled õppind seda?
Eks katsume, kas Saksa keelt
Sa mõistad kõneleda? —

„Nii ruttu? Alles aasta eest
Mind pandi linna kooli!“
— Mis keeli rääksid waremast? —
„Ah waremast? Maa keeli“.

J. Jõgewer.

Ani-Annuse kuulsus.

Oh kuis mina ihkan kuulsaks saada!
Kuulsust taga a'an kui ratsamees,
Aga asjata! Kuid õnneline
Leiab teda kas wõi une sees.

Nii on hädalt aasta mööda läinud —
Ani-Annusest saan'd kuulus mees:
Ta on kuulus terwes kihelkonnas,
Kuulus peaaegu kreisi sees.

Ani-Annus kuulus? Kust see tulnud?
On wast mõne toimetaja sõber ta?
Ehk wast selle sõbra sõbra sõber?
Ehk wast kümne lehe tellija?

Ehk ta on wast hobuseid ja härgi
Näitusele wiinud hulgani?
Wõi ehk wallawanemate kogul
Kreisisaadikuks ta waliti?

Wõta näpust! Ei see ole nõnda!
Hoopis teisest küljest kuulus ta.
Ei tal tarwis olla sõbra sõber,
Ega mitme lehe tellija.

Ei ta pruugi näitusele wiia
Rahuarmastajaid elajaid;
Ei ta pruugi kreisisaadik olla,
Kui nad selleks teise mehe said.

Tema kuulsus asub tema ligi,
Asub tema oma kodu sees:
Sellest ajast, kui ta naese wõttis,
On ta **kuulsa kurjanaese mees!**

Aga sellele, kes kadedust nüüd tunneb,
Olgu nõnda palju üteldud,
Et ta oma kuulsuse ja nime
Palehigi sees on teeninud.

Kuulsus nõuab lambakannatuse,
Nõuab sada, sada ärksat ööd,
Nõuab pikad pisarate ojad,
Nõuab tõsist kangelasetööd.

Lammas, hobune ja wahisoldat
Pead olema siin ilma sees,
Kui sa tahad Ani-Annus olla —
Kuulsa kurjanaese kuulus mees.

K. E. Sööt.

Paras paar.

Kord elas üks peremees Puhjas,
Sel oli küll kukkur ja kops,
Kui wulises õlleklaas kuhjas,
Siis rüüpas ta — rops ja rops.

Sel mehiksel oli ka naine,
Nii noor ja nägus kui nops,
Kuid polnud temagi kaine,
Waid tühjendas tops ja tops.

Ja olid nad kangesti ahmis,
Mees naesele möirgas siis: klops!
Kuid naesuke wastu ka plahwis,
Ja käratses: joodik, sa Jops!

Ent mees siis külleluud klahwis
Ja wirutas wiu ja wops,
Kuid naesuke wastu ka tsahwis
Nii kärmesti tsops ja tsops.

Kuid aastad andsiwad säru
Ja wiimaks käis priistawi klops,
Siis naesest sai närude näru
Ja mehest sai popside pops.

G. Wulff.

Salomoni kohtuotsus.

Rikas naene suri ära,
Mehed tulid, tegid kära:
Tahtsid wara omale,
Läksid suurte kohtusse.

Asjast ei saand keegi jagu:
Mehed, täiest' ühte nägu;
Ütlesiwad mõlemad
Naese oma olewat.

Wiimaks pidi keiser ise
Lõpetama waidlemise.
Keiser sõnas targaste
Waidlejatel' meestele:

„Kutsun targa nõialauast,
See toob surnud naese hauast:
Naene ise minu ees
Ütleb, kes ta õige mees".

Teine mees nüüd põlwil' langes,
Palus hingehädas kanges:
— Wõta wara omale,
Jäägu naene hauasse!

Enne kui ta hauda läinud,
Olen küll ju häda näinud:
Parem warast ilma jäen,
Enne kui ma teda näen! —

Keisri suust nüüd sõna tikkus:
„Sinule saab naese rikkus!
Sina olid õige mees
Tema abielu sees“.

A. Grenzstein.

Kask ja paju.

All koplis tiigi ääres
Kaks puud weel kaswawad:
Üks kask ja teine paju,
Mil oksad kõwerad;

Neist kahest armsam oli
Mull' paju ammugi.
Ma kaske nagu kardan,
Kui mõtlen tagasi.

Kord poisikesepõlwes
Sääl ühe kewade
Ma jooksin paljajalu
Mäelt alla tiigile.

Ka naabri Juku tuli
Pea seltsiks minule,
Siis kahekesi meie
Jääparwel sõudsime.

Kuid rõõm ei kesta kaua —
See ikka ilmas nii,
Pill pika ilu pääle
Wõib tulla peagi.

Ka meile sündis nõnda:
Parw lõhkes korraga
Ja mina Juku seltsis
Nüüd pidin suplema.

Nii kaua külma wee sees,
Kui wiimaks waewaga
Ma jõudsin tiigi äärde
Weest wälja ronida.

Ma alles kaldal püüdsin
Weel tiigist kübarat,
Kui isa oma poole
Ju nägin tulewat.

Ta toa aknest oli
Meid pannud tähele,
Seepärast oli tema
Nüüd üsna pahane.

Ta sammus kase poole
Ja lõikas noaga . . .
Ma wäga hästi teadsin,
Mis pidi tulema. . .

Ma jooksin paju juurde
Ja sinna ülesse
Ma ronisin kui oraw
Pea ladwa tipule.

Ja seekord oli õnneks,
Et nõnda tegin ma:
Taat puu all hakkas naerma
Ja peks jäi saamata.

Kuid siiski enne seda
Ja pärast jälle ka,
Mul wõttis püksimõõtu
Ta kasekimbuga.

Et küll ju kümme aastat
Sest ajast mööda läind
Ja mina ise olen
Nii mõnda ilmas näind,

Ma siiski ikka seda
Ei jõua unusta',
Mis tundsin kaseoksast,
Kui laps weel olin ma.

H. J. Schmalz.

Waimukad mehed.

Kepp käes ja kaelkott kaelas,
Me kõrwu käisime
Ja isamaast ja rahwast
Sääl juttu a'asime.

Kuis säras tuli silmis,
Kuis pale leegitses!
Kui oleks muistne wahwus
Meil põlend rinna sees.

Sel puhul Leedu rööwlid
Me oleks surmanud
Ja wöörad wererüütlid
Kõik pelgu ajanud.

Sel puhul orjaikked
Me oleks purustand
Ja kurjad kubjad, kiltred
Kõik ahelasse pann'd.

Sel puhul — — „Punu kaeras!"
Sääl hüüdis tuttaw hääl —
Oh, kuis me suures hirmus
Siis wadisime sääl!

Siis oli wahwus kadund
Ja sära silmadest —
Siis hirmuwärin täitis
Meid isa witsa eest. . .

Ed. L. Wöhrmann.

Parodie Schilleri: „Auusa rüütli meele" pääle.

Kord talus oli talgus —
See on ju õnne algus,
Kus kokku saab Ann ja Ants;
Sääl unusta wõib päewast piina
Ja wõtta ka weidike wiina
Ning tantsida mõnigi tants.

Ja peremees näitab käega —
Sääl tehaks suure wäega
Ruumikas rehealune ammul',
Kus pikal sammul
Pillimees sisse lehib,
Ümberringi wahib,
Lõõtsapilli liigutab,
Ennast kiigutab
Ja wiimaks teeb ta bääle
Ning istub paku pääle.

Ja peremees tõstab sõrme,
Sääl läheb kärme
Üks teine läwi lahti,
Kust wiiulimees pääseb mahti.
See tuleb kiirul sammul,
Hõlmad ammul'

Ja kui ta sääl pillimeest näeb seismа,
Ta hakkab ta ümber reisma;
Waatab kolke ja nulke,
Käänab wiiuli pulke,
Säeb roopi,
Tunnistab toopi
Ja esite krigistades,
Siis hirmul ja higistades
Hakkab ta wiiulit timmima
Ning lõõtsapilliga ühte pinnima.

Ja peremees pilgub weel terawast,
Sääl tulewad jalgwärawast
Kui tuuletuhin Wirulombi wette
Kaks kandlimeest karates ette.
Need wõtawad kohe wuhinal
Ja tõmbawad tikuga tuhinal,
Ning wiiul wirutab windiga
Ja ühendab neid kui lindiga.
Ning passi põrutab lõõtsapill:
Tidiritt lidi lill, tidiritt lidi lill!

Nüüd haarawad tüdrukud Ott ja Ants
Ning pääle hakkab siis tuline tants.
Eesmalt polkat ja polkat mitmet plaani,
Siis karataks kaerajaani
Ja wiimaks linnast tulnud pasatskid
Hakkawad utma siis kangesti kasatskit.

Siis langeb laopäält
Üks komweki pakk kelmide käelt,
Kesk tantsjate trobikonda
Just sadand on ta.
Ja muigates Mäe-Jüri Malle
Nüüd ütleb Ala-Adamalle:
„Too komwekid siia sa ruttu,
Siis teen ma sinuga juttu
Ja laupäew lasen su tuppa —
Kuid muidu wõid kasida uppa!“

Sääl astub nüüd Adam alla,
Kus tantsjate tuhin on walla,
Kesk nende sekka ta tõttab
Ja kartliku käega wõtab,
Kus hullem kui rehemasina süles,
Komwekid üles.
Kuid wõttes ta wääratab wäha
Ja tõugataks tantsjatest maha —
Need sõtkuwad suu ja selja
Ja pigistawad ninastki were wälja.

Kõik neiud ja peiud seda näewad,
Imestes käsi kokku lööwad.
Ja komwekkega tagasi tõttab,
Suur naerukisa tad wastu wõtab;
Malle aga istub sääl häbenedes
Ja ootab komweki toojat igatsedes.
Adam aga astub lähemale,
Wiskab komwekid rüppe talle
Ja ütleb: „wõid wanaks tüdrukuks jäija!
Ei tahagi su poole enam käija."

G. Wulff.

Kaks rikast.

Kursi krahw ja kuulus mina —
Nime ma ei nimeta —
Oleme kaks rikast saksa
Üle terwe Eestimaa.

Tal on mõisad, mul on lossid —
Õhulossid ilusad;
Tal on kulda, mul on pärlid —
Põuepärlid — pisarad.

Ühepalju meil on maada
Kursis — surnuaia pääl,
Mõne aasta pärast tõesti
Magame me kõrwu sääl.

Ed. L. Wöhrmann.

Kalendri kirjutaja kaebtus.

Gregor küll oli nupumees,
Kui ajamõõt tal seisis ees,
Kuid pattu tegi ometi
Maailma wastu hirmsasti.

Liig wähe aastaid andis ta
Meil selles ilmas elada;
Ei saa nüüd enam sant, ei saks,
Ei kuningas Metusalaks.

Meil peaks alg'ma aasta uus,
Kui oleme me noores kuus:
Nii tosin aastaid aastaga
Me wõiks ju rohkem elada.

Ja tosin korda targemaks
Siis kõik maailma rahwas saaks,
Sest tosin rohkem kalendrid
Kõik rahwas aastas ostaksid!

Nüüd tarkusest ta ilma jääb
Ja kaup mul hallitama lääb!
Kus panen nüüd mu kalendrid!
See kõik, see kõik Gregori süüd!

M. J. Eisen.

Sa truuilt tuksusid.

Sa truuilt tuksusid mu põues,
Ei seisnud waiki päewal, ööl,
Kas olin toa sees ehk õues,
Kas magasin ehk olin tööl.

Su nägu waadates ma tundsin,
Mis on mu kohus iga tund,
Su käsul ennast woodi sundsin,
Ehk küll ei olnud silmis und.

Ei maitse enam nüüd mull' söögid,
Ma otse leinaks silmad wees,
Su rinnas waikind elulöögid:
Sa purustud mu jalge ees.

Ma pean jälle kandma kulu,
Mu õnnetus on kaunis suur;
Siin saagu meister tööd ja tulu,
Sest purustud mu kallis uur.

Jakob Liiw.

Kiirus.

Postiwanker tee pääl wurab,
Taga tuiskab tolmuwiir.
Isand kutsariga urab:
„Sõida, mul on liiga kiir!"

Wankri wurin kaugel kajab,
Hobu traawib kõigest wäest.
— Keda isand taga ajab? —
Küsib kutsar sõitja käest.

„Mis mul tasa tuksus rinnas,
Wõttis keegi sala mult,
Waras elab siinses linnas,
Selleks kiirust nõuan sult."

Kutsar mõtleb: isand wihas
Uuri wargu üles pooks,
Ehk wast kepihoobid pihas
Teda waljult wangi tooks.

Aga isand musu anda
Tahab salawargale,
Hellalt seda kodu kanda,
Kes talt wõtnud südame.

Jakob Liiw.

Meie Mats.

Mats alati on tubli mees —
Ta kedagi ei pelga;
Ei kumarda ta saksa ees,
Ei tõmba kõõru selga.

Kord astus oma pambuga
Ta läbi mõisa õue,
Saks tuli wastu kärkides
Kui kõige kurjem kõue:

„Kas sina, tõbras, parunit
Ei enam tunda taha?
Wõi on sul munad mütsi sees —
Et müts ei wotab maha?

Kas tead, ma lasen keppisid
Su jaoks tallist tuua?
Ei aita see, siis lasen ma
Sind kase otsa puua!"

Mats julgelt astub edasi,
Ei taha saksa näha
Ja mütsikese waotab
Ta üle kõrwe päha.

Kui härra kärab edasi,
Siis kõigutab ta sulge —
Kes seda riista näha saab,
See pole enam julge!

Mats sammub mõttes edasi,
Ei liiguta ta mütsi.
Ta hüüab teepäält tagasi:
„Nii hirmutage Jütsi."

Kui külm mu nina näpistab
Ja kärbib kõrwalehti,
Noh, millega siis meie Mats
Wõib oma nägu ehti?

Mats wõtab mütsi maha küll,
Siis seisab müts tal põues,
See sünnib toas, teateris,
Kuid mitte mõisa õues.

Ado Reinwald.

Raha laul.

Oh sa kolmkord kuri raha!
Oh sa põrgu pärandus!
Küll sa teed siin ilmas paha,
Küll on suur su wägewus.

Sinu pärast muistsel rajal
Juudas müüs kord Issanda;
Sinu pärast me'gi ajal
Salgab mõni Jumala.

Sinu pärast rahwad, riigid
Wõitlewad ja langewad;
Sinu pärast sõja piigid
Werel wäetawad maad . . .

Sinu wõimul ülekohus
  Tõele wastu silmi lööb;
Sinu pärast hädaohus
  Päewiline leiba sööb.

Sinu pärast wende wahel
  Tõuseb tüli talusse;
Sinu pärast sõprus-ahel
  Katkeb nagu lõngake.

Sinu wõimul mõni togu
  Kannab doktor-kübart peas;
Sinu wõimul wõllanägu
  Kõnnib julgest' rahwa seas.

Sinu wõimul külamehed
  Kurnawad mu kodumaad;
Sinu pärast ajalehed
  Rahwast tihti petawad...

Sinu pärast wõtaks Jüri
  Kiisu kaasaks kaenlasse;
Sinu pärast läheks Mari
  Murilegi mehele.

Sinu wõimul minu Maigi
  Läks kord teise rinnale;
Sinu wõimul Tõistre Kaigi
  Minule sai mehele.

Raha, raha, oh sa raha,
  Oh sa ilma himustus!
Pole üht, kes sind ei taha,
  Kel sa pole jumalus?

Sinu wõimul raba pinnad
  Muutwad wiljakandjaks maaks;
Sinu wõimul kalju rinnad
  Lähwad õitel õitsewaks.

Sinu wõimul tõuswad koolid,
Kirikud ka ülesse;
Sinu wõimul õpetoolid
Saatwad walgust rahwale.

Sinu wõimul Tintsu Tõnu
Kannab nime ees nüüd „von";
Sinu wõimul karja Anu
„Preilen-Anni" linnas on.

Sinu pärast — oh sa taewas,
Ei küll tihka ütelda:
Olen isegi ma waewas,
Et kust teeniks kopika?

Ed. L. Wöhrmann.

Tütarlapse nutulaul.

Ema ei salli mind,
Ükski ei kosi mind,
Surm ka ei wõta mind —
Oh, kus ma jään!

Teised on pulmad tein'd,
Mind pole ükski näin'd,
Kõik minust mööda läin'd —
Oh, kus ma jään!

Oh Hans! Kui teaks sa:
Mu süda tuksub ka
Ja mõistab armasta —
Oh, kus ma jään!

Nüüd meestel on see wiis,
Et üksi näewad siis,
Kui raha hunik ees —
Oh, kus ma jään!

Kel lehmad, lambad käes
Ja kirstud weimi täis,
Neid näeb külapoiss —
Oh, kus ma jään!

Ka leidwad peigmeest weel,
Kel roosid palge pääl
Ja hästi libe keel —
Oh, kus ma jään!

Kel sala kassimeel
Ja küüned warjul weel,
On warsti tanu all —
Oh, kus ma jään!

Ilus ei ole ma
Ja warast waene ka
Ning nõdra meelega —
Oh, kus ma jään!

Nii mitmel õnn on käes;
Ma nutan iga päew;
Et ükski mind ei näe —
Oh, kus ma jään!

Mis wõin ma selle eest,
Et mull' ei tule meest,
Kes päästaks kurbtusest —
Oh, kus ma jään!

Muud rõõmu ei tunne ma,
Kui hauas hingata,
Et lahti pääseks ma,
Sest kus ma jään!

Küll, mehed, nutate,
Kui pärast kuulete,
Et murest surnud ma —
Kõik teie süü!

Teil' jääb see wastata,
Et mina meheta
Siit pean lahkuma —
Kõik teie süü!

Mil olen wastu pann'd?
Mil teile „korwi" ann'd
Ehk mõnda pahandan'd? —
Kõik teie süü!

Ehk küll teist kurja näen
Ja mures mulda läen,
Ma siiski hääks jään —
Ei wihka teid!

J. W. Jannsen.

Kahe otsaga.

Kass Hints tubliste sai tõreleda:
Ta oli põõsas hiilinud,
Sääl linnukese kinni püüdnud
Ja kohe nahka kiilinud. . .

„Sa südameta linnusööja,"
Nii Linda-neiu manitses,
„Kuis julged silmapilku seista
Weel inimeste silma ees?

Ja linnukene — süüta, waga,
Mis kurja oli teinud ta,
Et hirmsa werejanu ohwriks
Ta waene pidi langema?"

Tund hiljem Linda lõunalaual
Sõi linnupraadi isuga
Ja kiitis wapraid jahimehi
Ja kiitis kütikunsti ka.

H. Põögelmann.

Üürikontraht.

Kes tahab kortrit wahetada,
See mu käest kontrahi wõib saada,
Wõib waewamata jätta pää,
Sest minu kontraht ülihää.

§ 1. Mu majas igal elamisel
Kaks last wõib olla üürilisel,
Kui tuleb mõni juurde weel,
On kontraht murtud otseteel.

§ 2 Ei mina suitsetamist salli, —
See mustaks teeb mu kort'ri kalli;
Kes tarwitab nuustubakat,
Saab minu käest kadakat.

§ 3. Kõik norskamine, ohkamine
Ja oigamine, karjumine
Mu maja wäga põrutab,
Seepärast ära keeldud saab.

§ 4. Neid, kesse mängu armastawad
Ja öösel ennast harjutawad,
Ei salli mina ial ka, —
Naad a'awad koerad huluma.

§ 5. Et eemal hoida rasket niiskust
Ja paha rinnahaigust tiis'kust,
Ei tohi nutta üksegi,
Sest see teeb niiskeks korteri.

§ 6. Kui wihma sajab, peab tõttma
Ju saapaid uksel ära wõtma,
Ei märga wihmawarju ka
Mu majas pea olema.

§ 7. Kõik kirstud, kummutid ja kapid,
Mu ruumid nende tarwis napid;
Neid pruukigu kes ainult all,
Kuid mitte, kesse kõrgemal.

§ 8. Ei koera, lindu, ega kassi,
Mu majasse ma luba tassi;

Kas olgu üürnik noor wõi hall, —
Mu maja pole loomatall.

§ 9. Kel toas ümber jookswad hiired,
Need olgu koristama kiired,
Sest hiired ära näriwad
Kõik majaseinad ilusad.

§ 10. Et haigused ei pääseks loitma,
Peab igaüks end hästi toitma;
Et ära hoida kolerat,
Ei tohi süüa sibulat.

§ 11. Kui suitsu tuleb sisse ahjust,
Ei tohi kõneleda kahjust,
Waid peab õuue minema
Ja weidikene ootama.

§ 12. Et mitte tolmu sünnitada,
Ei tohi keegi keerutada;
Ka riideid puhastada ma
Küll luban ainult õuessa.

§ 13. Ei jalutamist salli mina,
Ei luba nuusata ka nina;
See sündida wõib uulitsal,
Kuid mitte minu akne all.

§ 14. Ei maja wõtit saa mult keegi,
Üks ainus on, mu käes seegi;
Kes õiget tundi weel ei tea,
See koligu siit wälja pea!

§ 15. Siis ikka selgusele jõuan,
Kui üüri kohe ette nõuan
Ja nimelt kolme aasta eest, —
Kes uskuda wõib üürimeest?

§ 16. Ja sureb üüriline ära,
Ei tohi tema tõsta kära;
Miks maha jättis korteri,
Ei kopikat saa tagasi!

Karskus.

(Lisa.)

Wiin wõtab meeled meeste päästa,
Poole meele poiste päästa,
Ojud naeste otsa eesta,
Tüssab ise tütarlapsed.

Rahwalaul.

Meie töö.

Me taewa tõugu oleme
Ja jumalikku sugu,
Me koidu nimel tuleme
Ööl laulma lõpulugu.
Pea tõuseb tõesti päikene,
Sest koit ju kuldab taewast,
Pea pääseb suur ja wäikene
Priiks pimeduse waewast.

Meil armastus on sõja lipp
Ja haridus see oda
Ja õndsus elu ülem tipp
Ja siht — karsk' Eesti koda.
Nii tööd me teeme lootuses,
Tööd tulewiku kasuks,
Tööd teeme selles ootuses,
Et päew maailma asuks!

M. J. Eisen.

Karskuse hümnus.

(Sinine lipp).

Mu rahwas, kaua, kaua aega
Sa orjaikkes kaebasid,
Et pärispõlwe mustad päewad
Sind wäga raskest' waewasid.

Sa priiust, kallist priiust püüdsid
Nii kaua kuni wabaks said,
Ei enam ihu orjus köida —
Wõid käia mööda ilmamaid.

Nüüd ise kütked omal' palmid,
Mis kangem ihu-orjusest
Ja meelel märksal iket kannad,
Mis rõhk'ma walmis igawest.

Kus külge ial silmad heidad,
Wõid alkoholi näha sääl
Ja kuidas teda truuilt orjab
Noor, wana selle ilma pääl.

,Ta kätte korralt iga aasta
Sa miljonise wara wiid
Ja see eest on su saatus kurwa
Üks häda, tüli, waen ja riid.

Kui kaua tahad sina wiibi
Weel alkoholi orjuses?
Kui kaua tahad häda osta,
Kui nüüd on õitsmas õnn sul ees?

Sa murra puruks kord need kütked,
Mis toob sull' hirmus alkohol,
Siis alles oled täitsa waba,
Jah, waba ilmas igal pool!

Kõla, laul,
Maru jõuul!
Mürinal
Sa äiksena üle ilma tõtta!
Lehwi, lipp
Sinine,
Ülewal!
Sa karsklasi oma alla wõta!
Ja kutsu karskuse aate eest sõtta
Kõik, kellel waenlik on alkohol!

M. J. Eiseni järele wiisi jaoks **A. Luksepp.**

Ärka!

Oh ärka, rahwas, wiina unest üles
Ja unejäljed silmist kaota!
Kui kaua tahad alkoholi süles
Ja põrgukihwti juures wiibida?

Oh märka kord, et wiin on surnumeri,
Mis terwed rahwad ära uputab,
Ta läbi nõrgaks saab su üdi, weri,
Ta sinu elurammu lõpetab.

Wiin riisub wara, puhast südant, woorust,
Kõik pahad teod sinus ühendab,
Ta surma sülle sängiteleb noorust
Ja sinu eluiga lühendab.

Ei ole ta, nii nagu wahest kuuled,
Kui kõiki rõõmustaja elutilk,
Waid ta on surm, ta kihwtitatud huuled
Sind põrgu meelitawad iga pilk.

Tee lahti silmad; waata, kus on tõde
Ja märka, et sind warjab surmaöö!
Oh, ärka, ärka, Eesti wend ja õde,
Sind ootab raske wõitlemise töö!

Sa pane tublid sõjariistad wööle:
Löö maha wiin, — end wõta kaitseda!
Küll tuleb wõit su tüdimata tööle,
Wõid wõitluslõpul rõõmu maitseda.

M. Pukits.

Alkohol.

Alkoholist põgene,
Lapsukene, kaugele!
Hirmsam on ta weel kui uss
Ja kui katk ja hukatus.

Kihwt see elu lõpetab,
Katk see keha suretab,
Alkohol see ometi
Tapab ihu, hingegi.

M. J. Eisen.

Surnumerde.

Miks sa suisa Surnumerde
Ihkad jooksta joonega?
Kas sind enam ükski side
Eluga ei ühenda?
Suur on Surnumere laene,
Temasse sa upud, waene!
Miks sa lähed meelega
Igawesti surema?

Surnumeri woolab üle,
Ammu üle kallaste,
Tahab uputuse tuua
Kodumaale, rahwale.
Alkoholi laened lööwad,
Iga maja alust sööwad,
Püüdwad panna langema
Iga hoone hoolega.

Kätte labidas ja kiwid,
Paisu ette panema,
Hiina müüri ehitama,
Kust ei laened üle saa!
Surmaingel müüri taha
Jääb siis jäädawasti maha.
Õnn sul ilmub uksele
Hüüdes: mulle lahti tee!

M. J. Eisen.

Ära joo wiina.

Ära joo wiina, mu kallikene,
Ära käi nii tihti trahteris!
Sa ilma ees jääd näotumaks
Ja mind sa saadad kerjama.

Ära joo wiina, mu kallikene,
Sest mured mind on wanaks tein'd!
Sa armastasid mind nii hellast',
Kuid nüüd su süda mulle külm.

Ära joo wiina! su poeg on noor weel,
Tahab kaswata ja koolita
Ja tütar, see ei auusta sinu,
Ta ütleb: minu isa joob!

Ei waleta mu ema sõna:
Kui palju kahju wiin küll teeb!
Ta mitmed noorelt hauda saadab
Ja nõnda teeb ta sinuga.

Rahwa suust.

Hoiatuseks.

Rõõmusta, piiga, ja hõisaku huul,
Õnn sul weel õitseb, weel lehwitseb tuul!
Elu on kullase kewade nägu,
Ööpik sul laulab, weel häälitseb kägu . . .
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas sinu õnn wõib õitseda pea!

Nopi ja himusta lille, mis õites;
Toredal täkul tuleb tema sõites;
Isale kiidab tema põldude pikkust,
Sinule — armu ja truuduse rikkust . . .
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas sinu õnn wõib õitseda pea!

Nõnda sa jätad siis isade maja:
Weimewakk, rikkus on kõik, mis sul waja;
Abikaas kodusse uute sind kannab,
Ema sull' nuttes weel õnnistust annab...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Õnnetus laotab su pää üle tiiwad:
Sõbrad need kaasakese kõrtsi sul wiiwad,
Kodus on tal igaw ja kodus on nii paha,
Kõrtsis nii lõbus on pillata raha...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea,
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Truudus ja armastus — petlikud hüüded!
Raha ja kaaswara olid tema püüded, —
Neid tema kõrtsile ohwriks kõik kannab,
Tuska ja tüli tema kodu säält kannab...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea.
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Kodust tema walmistab koleda koopa,
Mis täis sõimu sõnu, wandumist, hoopa;
Sellepärast wali ja waata sa ette,
Neiuke, nooruke, muidu saad petta!...
Oh sa ei tea, oh sa ei tea
Kuidas õnn maha sind jätta wõib pea!

Rahwa suust.

Waenelaps.

Ema nad matsiwad külmetan'd hauda;
Isa, see kõrtsi läks joojate lauda,
Kodus ei leia sa leiba üht palakest,
Tilgakest piima, ei pisemat kalakest,
Tühi on kõht sul ja tühi on kapp...
Waenelaps, elu on sinule sapp!

Meelde ei tule sul rõõmulist mängi,
Külma käes wäristes poed sa sängi,
Tuul aga asemeõlgedes tuhiseb,
Pragudest kambri ta keelmata wuhiseb:
Katted on kõrtsis kõik wiimne kui lapp...
Waenelaps, elu on sinule sapp!

Tuba on pime ja öö on nii kole...
Isa sa hüüdsid! Tal aega ei ole!
Jook on nii magus ja sõbrad ka keelawad:
„Suregu, kes sureb! kes elus, need elawad!"
Janu on suur tal ja aeg on ka napp...
Waenelaps, elu on sinule sapp!

Miks nii haledalt hoigab su huule?
Ükski ei kosta ja keegi ei kuule!
Hommiku tulekul tõuseb küll päikene,
Sängis ei liiguta enam end wäikene:
Silmad jäid lahti, kuid kangeks jäi keel...
Waenelaps, surm üksi halastas weel!

G. E. Luiga.

Kõige uhkem maja.

Mis on kõige uhkem maja
Terwe walla sees:
Kiwi hoone, kiwist katus,
Suured akned ees?

Arwate, et wallamaja,
Kuhu hulgana
Peremehed kokku käiwad
Aru pidama?

Usute, ehk koolimaja,
Kus noorsugu koos
Õpib, waimuwilja kogub
Waimustuse hoos?

Wale! Herra kõrts on see:
Sinna kannawad
Kehwad talumehed kokku
Wiimsed kopikad.

Kõrts.

Wana, lagund talumaja
Kukkus tuules küliti;
Toed — need ei jõudnud teda
Hoida enam õieti.

Kukkudes weel kõrtsi pääle
Wiskas waate wihase,
Nagu oleks tema olnud
Selle pärast süüdlane . . .

Jakob Tamm.

Õlle unenägu.

Auusad rüütlid istuwad
Pidulauale
Kallil roal täidawad
Kõhtu hoolsaste.

Õlu lustil laenetab
Pidupõrandal,
Kõrget heldust kuulutab
Lombis jalge all.

Pidupilli häälte sees
Wiimaks uinub ta,
Näeb põllul enda ees
Orja ohkawa.

Nälja jäljed näo pääl,
Janu waewab meest:
Leiba pole söögiks sääl,
Puudus wärskest weest.

Jakob Tamm.

Õlle wõim.

Odrapää hüüab orasta,
Käbi kerkib pisteessa,
Wesi laksub laeneessa.
Millal kolmed kokku saawad?
Küpsetusel, keedetusel.
Siis nad ankru aetakse,
Õllekappa kallatakse,
Kapast kurku kuristakse,
Kurgust alla neelatakse.
Siis wõtab meeled meeste päästa,
Poole meele poiste päästa,
Ojud naeste otsa eesta,
Tüssab ise tütarlapsed.
Naesed tantsiwad tanuta,
Mehed mütsita mürawad,
Poisid poolil püksata,
Neiud nelja töllakile,
Hüpakile, käpakile!

Rahwalaul.

Rahwa kasuks.

Rahwa kasuks lauletaks
Tänawas ja talus,
Rahwa kasuks elataks
Röömus ja ka walus.

Mina waene! Mis wõin ma
Teha rahwa kasuks,
Et wõiks kasu kaswada
Rahwal kõrgeks lasuks?

Tean, tean auusa nõuu:
Awan kohe kõrtsi,
Sest saab kasu wana, noor,
Kasu tuhatwõrdse.

Rahwa kasuks tahan sääl
Hirmust waewa näha:
Raha tasku toppida,
Raswa saata keha!

M. J. Eisen.

Ühesuguseks saamine.

Waogu waheseinad
Nagu niidul heinad,
Wennaks kõik me saagem,
Üksteist kaelustagem!

Nõnda rahwamatsi
Kuuldi ast'wat platsi,
Õnne aega tuues,
Wõiduks liiku juues.

Wahesein ju waob,
Mats see kraawi kaob,
Poris maas sääl pöörleb,
Notsu kõrwal keerleb.

M. J. Eisen.

Tantsijad.

Tähed taewas tantsiwad,
Tantsib meie maagi;
Tõest' ei tantsu paremat
Keegi näha saagi.

Kui ju tähed tantsiwad,
Minagi siis tantsin,
Sest et elus mööda maad
Koormat küllalt kandsin.

Ei sääl tantsind taewas, maa,
Tantsis joodik ainult,
Tantsis kuni tantsija
Leiti maast ju wainult.

M. J. Eisen.

Kuningas.

Kisa tõusis käraga,
Hõiskamine otsata;
Mürin, kärin lähenes,
Maą see üsna müdises.

Arwasin, et tulemas
Wistist' wägew kuningas,
Keda kära kärmesti
Kuulutas ju kõigile.

Uks see lahti prantsatas,
Sisse sammus kuningas:
Alkohol, kes sulase
Paiskas uksel' pikali.

M. J. Eisen.

Enne ja nüüd.

Enne weel, kui meie naabri Miku
Wõttis wiina,
Tegi talle iga rahakopik
Taskus piina.
Ega pääsnud Miku sellest piinast
Enne lahti,
Kui ta kõrtsmikule kopkad anda
Leidis mahti.

Päewa polnud, kui ei pesitanud
Puudus talus,
Ega Miku oigand sagedasti
Pääwalus;
Ja kui läks ka nõudma paranduseks
Arstirohtu,
Tõi tall' rohi igakorra ainult
Hädaohtu.

Nüüd, kus naabri Miku enam kõrtsi
Teed ei talla,
Ega wiina, õlut nagu enne
Kaela kalla,
Jääb tall' kopik seisma wagusasti
Ikka tasku,
See eest waatab seina warnalt tühjalt
Wiinaplasku.

Iga päew nüüd endne kidur Miku
Täiest' terwe,
Iga päew tal talus tagawaraks
Leib ja serwe.
Rahu ja ka rõõm nüüd jäädawasti
Talus asub;
Tuhatwõrra ära kõrtsi rõõmu
Karskus tasub!

M. J. Eisen.

Pidulaul.

Laial pidulaual olles
Ühes seltsilistega
Tahtsin lahkel keelel lasta
Eesti rahwast elada.

Wõtsin kätte wiinaklaasi
Waimustuses wahwaste,
Aga piiku sinna pöördes
Uinus hääl mu huultele!

Nägin wiina naeratawat
Kahjurõõmul kibedalt . . .
Mulle see kui surma oda
Tungis rinda terawalt.

Käsi nagu kohmetanud
Laskis klaasi küljele;
Wihal minu pääle waates
Langes wiin siis lauale.

Alles nüüd mu huulte üle
Sõudsid sõnad soowiga . . .
Näitas, nagu oleks langend
Kurjem rahwa kurnaja!

Jakob Tamm.

Wesipoeg.

Ma olen mees, kes mõistab juua,
Kes mõistab juua, imet luua,
Sest mina joon kakstuhat toopi
Ja ei jää joobnuksjääma hoopi!

See on üks kallis kunst! Kes oleks,
Kell' seda kunsti tarwis poleks?
Kuid hoida seda kunsti oskan
Ja ainult sõprel' kõrwu soskan:

„Ei joo ma kehakinnitust
Ei klaasist, pudelist, ei aamist,
Ei joo muist körtsi keelekastjast,
Waid kodu — nurgast wesiastjast.

M. J. Eisen.

Jällenägemine.

Weel hilja õhtul, eha ajal
Kui kõik ju külas wagune,
Üks noormees rändab kepi najal, —
Wist ihkab ta öömajale.

Tal jalas saapa laba, pastel
Ja riided seljas katkenud,
Nii tuleb aralt, tasa astel,
Waim, ihu ära waewatud.

Ta otsib, midagi näib waja, —
Loeb nimekirja wärawalt, —
Nii leiab wiimaks sõbra maja
Ja astub kotta tänawalt.

Kus mees, kui kangelase kuju
Täis elujulgust tugewust,
Kel tundmata on mure tuju
Nüüd awab tulejale ust.

Tal korralikus elumajas
Kõik asjad puhtad, nägusad,
Ka puud ja põõsad iluks aias,
Kõik kohad küllust näitawad.

Kui hirwekene waikselt, tasa
Käib wabalt rohu laane sees,
Nii sõbra armsam abikaasa
Siin talitab neis tubades.

Ta wirgad käed on usinuses
Siin kaunistamas mehe tööd;
Ta pilgud hellas armastuses
Kui tähed walgustawad ööd.

„Mul raske oma saatust kanda!"
Nii ütleb sisseastuja,
„Ehk oskad mulle nõuu sa anda,
Kuis wõiksin sellest pääseda.

Kõik wanemate kaasaanni,
Ka elujõuu, ja nooruse,
Mu nõtrus wiina pandiks pani;
Wiin häwitas mu õnnetee."

„Joo edasi! Teist nõuu ei jaksa
Ma sulle anda midagi,
Su juures noomitus ei maksa,"
Nii wastab sõber wagusi.

See sõna, nagu odapiste
Nüüd haawas waese südame.
Ta jättis sõbra majas iste
Ja kadus pimedusesse.

Nüüd nagu keegi teda ajas
Ka kõrtsist mööda kiiresti.
Tal kõrwus sõbra sõna kajas
Nii noomiwalt: „Joo edasi!"

„Joo edasi!" Kui hirmust piina
Ta tundis selle sõna seest!...
Sest ajast saadik jättis wiina
Ja lahkus kõrtsi-sõpradest.

Jakob Liiw.

Napsi Mats.

Napsi Mats, see kiitles nõnda:
„Joomine küll rikub mõnda,
Aga mull' ei tee ta wiga —
Lakun nagu elusiga!
Hüüdku teised kõrtsitaadiks,
Nimetagu wiinawaadiks, —
Mitte maiku sellest üsi
Mina kedagi ei küsi!
Talu on meil wäga hää,
Olgu siis ka purjus pää;
Rahapuudust mul ei ole,
Sest ma joon ka nii mis hale!
Tui jui, jui jui, joobnud pää!
Eila õhtu oli hää:
Wiina seisin täis ma tilli,
Kõrtsi Jakob mängis pilli,
Õlut lausa laual ujus,
Palju minu kõhtu wajus!

Tõistre Mart end targaks peab,
Tühje asju seltsis ajab:
Eila õhtu wõttis minna
Põllumeeste seltsi linna;
Sääl ta sellest saawat teada,
Kuidas sünnib nurmi seada,
Kuidas perenaene õhtu
Wasikatel täidab kõhtu,
Paljus heinu ette kannab,
Paljus lehm tall' piima annab.
Sääl on mehikesel toru,
Sääl on tema tarkus, aru!
Käib ta muidu ümber luitmas,
Ilmaaegu aega wiitmas.
Siin on mees, kes mõistab teab,
Targust asjust lugu peab!

Ei ta põlluseltsist tea,
Ega sellest lugu pea,
Siiski mõistab künda põldu,
Mõistab seemet pääle pildu,
Mõistab metsas heina niita,
Mõistab kõrtsis aega wiita:
Siin on tema seltsimaja,
Siit ta saab, mis ihul' waja,
Paier-õlut, wärsket wiina,
Et wõib unustada piina.

Tõistre Jaan end targaks peab,
Tühje asju seltsi seab:
Elliteleb oma orje,
Loeb raamatuid ja kirje,
Nuusib läbi laiu lehti,
Ütleb: „see on waimuehte!
Selleks, kes ei miskit tea,
Arwan mina oma sea.
Waimul olla tarwis toitu,
Äratust ja mõttekoitu,
Muidu sureda ta ära
Nagu mullu minu mära."
Oh sa, wanapärdik, rumal,
Ilmalik ja ebajumal!
Oh sa wana tühi, sõge,
Mina pean naerma õge!
Eks siis Napsi Mats ei läha
Kirikusse iga püha?
Istub palja pääga toolis
Mitu tundi taewakoolis;
Kuulab sääl siis wäga ergast,
Et ei peeta lugu targast
Ja see üksnes saab ka taewa,
Kes näeb ala risti, waewa.
Mis ma siis weel loen kirju,
Ellitelen omi orju?
Õige tee on minu jalgel,

Kõrge tarkus pääs ja palgel;
Kõrtsis kallis wiin ja õlu —
Need on minu rõõm ja elu!

Mõni joodik, keda tean,
Läks küll raisku üsna pea.
Ammuks see nüüd alles oli;
Muda kõrtsis tõusis tüli;
Auusad mehed üsna hääga
Pusklesiwad purju pääga.
Wiimaks läksid nagu marru,
Kiskja elajate arru.
Nemad wõtsid karwust kinni,
Kisksid kaelasooned pinni;
Rusikad kui haamrid käisid,
Lihatükka wälja wiisid.
Wiimaks oli hirmus kära,
Siis neid lahutasin ära.
Üks neist hoigas kust, ei tea,
Teisel oli paljas pea;
Üks neist kaebas walu kerest,
Teisel tilkus habe werest.
Külarahwas naersid pärast,
Kõnelesid kõrtsi kärast,
Pidasid neid kaua jutuks,
Nimetasid joomist patuks.
Ja kui meestel jahtus pää,
Tundsid, et see polnud hää;
Lubasiwad ära leppi,
Edaspidi tarkust õppi.
Paha oli riid ja kära,
Seda nägin ise ära;
Mõistan ka, et terwe tüli
Joomisest kõik wälja tuli.
Sellest näen ja tunnen nõnda:
Joomine küll rikub mõnda,
Aga mull' ei tee ta wiga,
Lakun nagu elusiga!

Jälle räägitakse seda;
Wiinast tulla tõbi, häda,
Tulla tiisikuse haigus,
Mitmet moodi walu, oigus.
„Sina, joodik, ennast laastad,
Lõpetad ka eluaastad.
Õlu sööb su meele peast,
Kõri kõrbeb wiina weast“ —
Nõnda Tõistre Märt mind noomis
Eila õhtu õllepoodis,
Aga Mats ei küsi sellest,
Mats ei küsi sõbrast, wellest;
Ei ta kuule nende juttu,
Paneb aga õlut kõttu!
Tal on omal mehe aru;
Terwe nagu wana karu,
Magus on tal wiin ja õlu,
Ei tee need tall' mingit walu!

Nõnda Matsi mõte oli,
Kuni wiimaks aeg ka tuli,
Kus ta pidi õp'ma seda:
Joomine teeb kõigil' häda —
Kõigil' tõesti, kõigil' ja —
Napsi Matsil' teeb ta ka!

Mõni aasta jõudis mööda,
Mats ei teinud enam tööda;
Ei ta teadnud enam majast,
Ega hoolind pakist ajast. —
Sest läks elu raisku puha,
Ei ta saanud enam raha;
Ööd ja päewad kõrtsis lakkus,
Küla meestel' wiina pakkus.
Sagedast' ka seda kuuldi,
Läbi terwe walla lauldi:
„Napsi Mats on tülitanud,
Hirmsat wiisi tappa saanud, —

Werine ta toodud kodu . . .
Küllap wistist näeb ta kadu:
Las ta nüüd weel juua, jahti, —
Aetakse majast lahti."

Napsi Mats, kui wahel puhkas,
Mõtles nägi ja siis ohkas,
Tundis küll, et elureisi
Tallab üsna hullu wiisi,
Aga kange wiinawägi
Teda oma orjaks tegi:
Ikka pidi kõrtsi tött'ma,
Õlut wiina uuest' wõtma!
Ütleme, mis päris õige;
Mats see oli nagu haige,
Kui ei saanud õlut, wiina,
Tundis omas ihus piina;
Seisis kurb ja seisis waga.
Käed wärisesid wäga,
Kurgus oli kange köha,
Süüa tahtis wäga wäha.
Kuulge nüüd, mis Mats weel tegi,
Kui ta asja raiskus nägi:
Tema jättis wiina maha,
Ütles: „ei ma tilka taha,
Parem joon ma paier-õlut, —
See ei riku minu elu.
Anname nüüd õllel letti,
Joome nagu pehmet petti, —
See'p see õige waimu läke,
Wiin on wana põrgulake!
Kõrtsmik, anna kümme nuia!
Ma tahaks käega lahti lüüa, —
Siin on mees, kes kurku kallab,
Enda kuulsa kõhtu walab."

Nõnda Mats jäi nagu pimes,
Paier-õlut järgest imes;
Kõrtsilaua otsas istus,

Kuni kuu ja päike kistus.
Kui ju kaugelt koiduheli
Taewa õuest wälja tuli,
Äratelles linnud liikma,
Wärskes õhus lilled kiikma,
Siis waest Napsi Matsi nähti
Nagu wana ernewahti
Mõnes paigas mättal suikwat,
Ehk ka kodupoole tuikwat,
Kus ta naese läbi muttis,
Lapse kõrwast kinni wõttis,
Wiskas nagu wäikest urri
Üle ukse wälja porri.

Nõnda läks siis õlle õimul
Aasta mööda wanal wõimul,
Kuni wiimaks Mats sai aru,
Et ta puhkus ühte toru:
Jõi ta õlut ehk ka wiina, —
Mõlemad tall' tegid piina.
Paier-õlu, tundis seda,
Tegi hullemine häda:
Kihwti kombel sisse tikkus,
Meelt ja mõistust ära rikkus,
Et ta mõtelda ei saanud,
Wahest ka nõnda juttu a'anud,
Mis ta ise tahtnud pole,
Ega wäljamõteln'd ole.
Mats, kui ikka weel ta lampsis,
Edaspidi ka ju jampsis:
Nägi pikke waimeronta,
Wanapaganaid ja tonta,
Kes ta'd ärawiia tahtsid,
Ukseaugust sisse wahtsid,
Tantsisid ja lõiwad pilli,
Pildusiwad kukerpalli.
Neid ei olnud mitte ilmas —
Seisid paljalt Matsi silmas,

Tema põlen'd peaajus,
Kuhu ennem wiina wajus.
Waimul pole luud, ei liha,
Teda ei wõi keegi näha;
Kes to'd ütleb ära näinud,
On üht hullu juttu teinud.
Nõnda lõppes aasta paha,
Matsi käest nõuti raha.
Härra ütles: „on sul juua,
Olgu tuhat mõisa tuua."
Naene, lapsed halest nutsid,
Mõisahärra juurde rutt'sid,
Kumardasid halest' saksa,
Lubasiwad pärast maksa.
Härra tõstis kurja kära,
Ütles: „makske ruttu ära!
Kinni pean ma tärmin-ajast,
Kui ei jõua lä'äte majast."

Mats kui seda kuulda saie,
Et ta majast ilma jäie,
Kuulis naese sõimu sõda,
Nägi laste nutuhäda.
Kui ta nägi seda wilja,
Mis ta kõrtsis külwand wälja,
Heitis ära oma meele,
Astus mures kõrtsi teele.
Sääl ta ruttu täis end lakkus,
Wihas karwu pääst siis kakkus,
Wandus, kirus, tüli püüdis,
Kurjewaime appi hüüdis,
Kuni wiimaks tõusis tüli,
Nagu pakla (taku) otsas tuli.
Mats sääl andis puuga päha,
Teine langes surnult maha:
Pää tal oli pooleks lõhki!
Asjata weel püüti mähki.
„Las ta saatan surnud olla,

Kes tal käseb tülli tulla?
Mul on käsi nii kui mürgist,
Jagu saab ta igast türgist!"
Nõnda Napsi Mats weel kirus,
Jalgupidi surnut tiris.

Nüüd ka, oh sa wiimne walu,
Lõppes Matsi lust ja elu!
Käed pandi temal rauda,
Wiidi linna keldrihauda.
Ja kui kohtus selgeks tuli,
Et ta täitsa mõrtsuk oli,
Saadeti ta Siberisse,
Aasiamaa mägedesse,
Purjus tuju lahutama,
Palawat pääd jahutama.
Sääl siis walitsuse ohjas,
Sügawamas mäepõhjas,
Kus ei wõinud paista päike,
Ega mingisugu läike,
Kaewas ilmapõhjas mulda,
Raius kalju küllest kulda.
Sääl siis mäe sisikonnas,
Paksus pimeduse rannas
Mõtles Napsi Mats weel nõnda:
Joomine küll rikub mõnda,
Rikub iga talu latsi,
Rikub ära Napsi Matsi,
Rikub ära igaühe,
Kes on tema wastu lahe.

Kümme aaatat täide saiwad,
Kullamäed siis maha jäiwad:
Nõnda oli mõistnud kohus
Napsi Matsi hädaohus.
Sääl ta pidi tarkust saama,
Õllejänu ära a'ama,
Unustama ära napsi,
Et wõiks toita naesi, lapsi.

Napsi Mats kui surmaroju
Jõudis ükskord jälle koju;
Tereteles endsid paike,
Kus tall' paistnud õnnepäike,
Kus tall' rõõmu rindu tõttis
Kuni esmalt wiina wõttis.
Häbi seisis temal silmas,
Kõndis nagu uues ilmas;
Õnnetuse hirmus madu
Saatis teda taeweradu, —
Kodu murul' astus warwas,
Mis ta wõõra oma arwas.
Kui ta argselt tuppa astus,
Oli perenaene wastus,
Langes nuttes kaela talle:
„Jumal, kas ma näen sind jälle!
Kuulsid sa mu mureohja
Kauge, hirmsa mäe põhja,
Sinna uute külma ilma,
Kus ei paista päike silma?
Waata, Mats, meil talu jälle!
Mõisahärra oli helde,
Jättis kõik meil' kätte puha;
Nüüd on maksetud meil raha!"

Lapsed tõstsid rõõmukisa,
Hüüdsid: „meil on jälle isa:
Kodu on ta tulnud kaugelt
Udulise taewalaugelt,
Säält, kus ema käega näitis,
Kui tal wesi silmi täitis."

Mats nüüd istus õnnesüles,
Ärkas nagu unest üles,
Jättis maha õlut, wiina,
Kes tall' teinud põrgupiina.

Ado Reinwald.

Pääparandus.

Jaanikene sõitis linna,
Ütles, olla asja sinna,
Aga suurem asjaidu
Oli wiin ja kõrtsipidu:
Sõpradega õlut juua,
Sinikaela koju tuua!
Linnas tuttaw joogimaja —
Wastu kostis rõõmukaja;
Sääl ju oli sõpru palju,
Nende keskel Jaan kui kalju.
Kõik nad teda meheks kiitsid,
Hilja ööni aega wiitsid,
Jõiwad Jaani seltsis potti,
Kiitsid tema rahakotti,
Mis on punnil täis ja raske —
Sääl on kulda, hõbet, waske.

Teisel päewal polnud hää:
Kurjast kihas Jaani pää,
Habe, juuksed läinud sassi,
Pääs näugsid kümme kassi.
Sest ta wõttis jälle minna
Pääd parandama linna.
Mõtles: nüüd ma wõtan wähe,
Muidu hakkab jälle pähe,
Rikub terwist, raiskab raha —
Joomine on hirmus paha!

Kui ta trahterisse astus,
Olid wanad sõbrad wastus,
Tõstsid rõõmu pärast kisa:
Tere, kallis, kuldne isa!
Eila tegid meile hääd,
Tule, parandame pääd!
Jaan siis maitses klaasi sisu,

Järjest kaswas joogiisu,
Röömul hõiskas sõbrakari —
Päew see kadus nagu wari.

Hilja öösel jõudis koju,
Puru wigane kui roju —
Müts ja kaubad kadun'd ära.
Naene tõstis nutukära,
Laskis teda woodi tassi,
Nagu wäsin'd, haiget kassi.
„Oh ma nõder, oh ma siga,
Ise tegin endal' wiga!
Hirmsast' walutab mu ihu,
Raha pole pungas pihu!
Naene nutab praegu wäljas,
Lapsukesed kurt'wad näljas,
Sarwik söögu õllekoda —
Wiin on päris põrguoda!"

Nõnda Jaan end mõistis hukka,
Kiskus jalga sooja sukka,
Mõtles: jätan joomist maha,
Laenan naabri Matsilt raha,
Ostan silku, soola, jahu,
Siis on naesukene rahu.

Naabri juurest sõitis linna,
Tahtis kõrtsist mööda minna,
Sõbrad jooksid teele wastu.
Hüüdsid eemalt: tere, trastu!
Tule, sõber, wankrist maha,
Täna on meil kõigil raha,
Tule, maitse elutilka,
Salwa pääle kilusilka,
Wõid ju wiita poole tunni —
Ega sind me ostma sunni.

Jaan siis tegi suu sääl maole.
Astus jälle wana waole;
Hakkas sõpradega jooma,

Unustas, mis pidi tooma,
Unustas, mis kodus waja,
Naese, laste nutukaja —
Wiinal, õllel põrgu wägi,
Seda mees weel pärast nägi.

Wiimaks kandis keegi hoole,
Saatis teda koju poole:
Tühi pung ja tühi pugu —
Eks see ole wana lugu!

Teel ta pööris Pori körtsi,
Sattus sääl kui kala wõrtsi:
Kõrtsmik tegi tüli, kära,
Nõudis — maksa õlu ära!
Wanderid sääl õlle jõiwad,
Jaanil näo lõhki lõiwad,
Ja kui lõppes tülikära,
Oli hobu wiidud ära!
Purjus mees ja paljad käed —
Kas siin kõrtsiwilja näed?
Naabri mees wiis Jaani koju,
Sääl ta põdes nagu roju,
Wõitles elu, surma wahel.
Aga nüüd ka katkes ahel:
Sai ta lõpetanud piina,
Ei siis wõtnud tilka wiina,
Ei ta waat'nud kõrtsi pääle,
Kuulnud lakekoerde häälе;
Tegi tööd ja pidas maja,
Muretses, mis elus waja —
Joomine, ja sõbrakari
Jäiwad maha nagu wari!

Kindel meel teeb ikka hääd —
Ära paranda sa pääd!

Ado Reinwald.

Laul ja needmine.

(Parodie).

Sääl end'sel ajal seisnud on kole kuulus kõrts,
Kust woolas wälja wiina ja oowas õlle lõrts;
Ei hallikaid, ei aedu küll olnud ümber tal,
Kuid ruumi joodikutel on küllalt leti all.

Ja kõrtsipapa ise — paks, ladna, lohwka mees,
Ei aga mängu laulu ta sallin'd kõrtsi sees.
Ta ainult mõtleb seda, kuis õitseks tema tõug
Ja sõimusõnu loobib, kui lahti läeb lõug.

Kord sinna suurte kõrtsi läks rõõmus laulja paar:
Üks oli päris pois'ke ja teine wana waar.
Noor laulja kannab kannelt, tal nööbiaugus lill,
Kuid taga lonkab wana, tal kaenlas lõõtsapill.

Waar ütles nooremale: nüüd ole tragi saks!
Sest kole hirmus paha on wana kõrtsi paks.
Ei aga ehmatada wõi meid ta wiha wiis,
Sest kui ei lase mängi — me lähme ära siis!

Noor laulja wõtab kandli ning tõmbab tikuga
Ja iga ühe südant ta täidab ikuga
Ja kandli kõrwa kääksub ka wana lõõtsapill
Nii imeilusasti: tidi ritt lidi litt lidi lill.

Ja selle juurde laulwad nad ühe häälega:
„Oh Margareeta magus ja Klaara kallis sa!"
Ja sawikoja polkat nad mängwad mõnuga
Ning wiimaks wiristawad nad Tartu tantsu ka.

Kõik kõrtsiliste kari on waiki nagu haud
Ja hoopis unustatud on ära letilaud
Ja kõrtsi naese silmad ka läik'wad pisardest,
Ta mõtleb enda meeles: mis tuleb wälja sest?

„Te' närukaelad, narrid mu naest mult petate!"
Nii kõrtsipapa karjub nüüd tuli wihane
Ja nooremehe kinni ta haarab harja seest,
Lööb ninast were wälja ning kisub nööbid eest,

Kõik kõrtsilised kadund on ära hirmu sees,
Sest tunnistajaks keegi et tahaks kohtu ees.
Siis wana wõtab noore nii kindlast kaendlasse,
Wiib kõrtsist kohe wälja, läeb kiirelt kaugele.

Weel wärawa ees wäljas jääb seisatama ta
Ning wõtab lõõtsapilli wõi ehk harmoonika
Ja kraawi perwe wastu ta puruks põrutab
Ning karjub siis nii kolest, et kõiki kohutab.

„Ma hüüan häda, häda sull', wana kole kõrts,
Et wesiseks läeks wiina ja hapuks õlle lõrts!
Siin ärgu keegi kuulgu üht laulu lõbusat,
Waid pekri poiste kära ja tüli tuhinat.

See mässaku nii kaua, kui kroonu ütleb: ei!
Ning kõrtsi kinni paneb kord kõrge politsei."
Nii hüüdis laulja leinal, nii sündis selle pääl:
Kõrts on ju ammu kinni ning puhwet pole sääl.

Kus enne õlu asus, on ämblik kosumas,
Kus wiina napsi lasus, sääl kärbsed kasumas
Ja kõrtsi enam keegi ei nutta taga sääl.
Noh näete, auusad saksad, see laulja neediw hääl!

G. Wulff.

Liikwa.

(Otepää murrakus).

Nüüd tulõ üts kurb ja hallõ jutt, —
Üte kuulsa tütriku kosi!
Sel otsa een olli torre tutt
Ja esi ta õgõw kui osi
Ja illus ta olli nigu pilt,
Nink juusse täl pehme nigu wilt,
Ent sõski ol' täl üts wiga!

Es putu ta paiast, ei konjakku ka,
  Naliwkat es läpe ka juwwa,
  Neid teistele ette tasse ta,
  Kui wäimehi püwweti puwwa;
  Ent kui ta sõs ihu ütsinda jäi
  Ja kapi wõtmile manu sai,
  Sõs läts ja lõmpse ta — liikwat

Ta esä küll hoiat: „oh tütreke,
  Oh kuulõ, oh kuulõ mu juttu!
  Kui tahat sa minna mehele,
  Sõs liikwat ei tohi puttu!
  Sest tulõ mõni kosja kandidaat
  Ja sina sõs lõhnat nigu waat,
  Ei olõ sõs üttegi sehwti!"

Ent tütar es hooli tost sugugi
  Ja naardse: papa, to om jo lori,
  Sul tundmata om to lugugi,
  Et esä oma last ei sori!
  Ma illos olõ just kui pilt
  Ja juusse mul pehme nigu wilt,
  Sest mehele saan ma nigu napsti! —

Ja sõs tad nägi üts mõistlik mees,
  Kui preili patseerimast tulli
  Ja et täl naese wõtmine olli ees,
  Sõs sõa täl äraki sulli!
  Täl sõamen sündü nigu tsusk,
  Ja mõtel: tu passis mullõ kui rusk,
  Olõs wõtta ta õigõ ära!

Noh toda to tütrik nakas ankima nüüd,
  Egas jäta enäm ilmaski maha,
  Ja poisil om ollu tu sama püüd,
  Sest tütrikul ollu ka raha:
  Nii umbes katsakümne tuhande wõrd
  Ja olõs weel kümnid ollu katski kõrd,
  Sõs olõs ollu üts miljon.

Nii uhkest too asi neil edesi läts,
A m õitses kui sibul ja tsikur,
Ent söömätä siiski jäi pulma päts,
Sest wahele tulli üts wikur:
See olli üts wäikene wingerpuss,
Ent wiimäte saie tast kole suur uss,
Kes ai näide asja kõik lorri.

Kord tütär ütsinda kodu jäi,
Sest mamma läts mäele kaejatsi
Ja kui ta nüüd kapi wõtmõ kätte sai,
Siis tõmmas ta pudeli platsi.
Ja eesmalt ta heeringat alla sõi,
Nink peräst sõs liikwat ta pääle jõi,
Kui kuulse ta äkitselt kärra.

Seh, peigmees johtu täl pääle just
Ja haaras kinni oma kalli,
Suud pruudile anda olli täl lust,
Sest süda nii sügel ja palli.

Kui suu sõs pia suu man sais,
Sääl pruudi suust tulli liikwa hais.
Nüüd peigmees hirmuga plagama pand,
Es tihka enäm taadegi kaia,
Ta jalule aga teedä and:
Ei wõi me enäm siia jäia,
Kon tütriku man on liikwa hais,
Kes poiss weel täl ka man siis sais,
Sest katsume parem pühki.

Nink läts ja jäi. Es enam tulõki ta.
Nüüd tütrikul tõsse küll tuisk,
Ta ikse, röökse, rabeli ka
Ja pesse passe kui puisk:
Es katsu enäm heeringit ta,
Es läpe lõmpi liikwat ka,
Ent peigmees sõski es tulõ!

G. Wulff.

SISU:

Tähtsamate wigade parandused:

Lehek.	On:	Peab olema:
39	Kr. Jaan Peterson.	Kr. Jaak Peterson.
298	Wilhelmine Ederberg.	Fr. W. Ederberg.
750, 806	E. W. Freundlich.	C. W. Freundlich.

Osalt raamatudes tuleb Juhan Liiwi pildi all 14. apr. 1886. asemel 18. apr. 1864. a. lugeda.

Lehek.
202—204 trükitud luuletöö: „Kui wihma sadama hakkas"
284—285 „ „ „Kaldasel teel"
tulewad apustatud luuletaja soowil järgnewal parandatud kujul lugeda:

Suwine päew.

Wikatid wihisewad
Lõhnawa rohu sees.
Sääsed aga kihisewad
Niitjate nina ees.

„Jummal appi! Jõudu!
Kuidas haina saap?"
—Annas Jummal põudu,
Küll sis pia näep.—

Ja edasi kiiresti wilguwad
Wälguwad
Need pruuniks põlenud käed.
Kuid taewapiirelt pilguwad
Ju mustade pilwede mäed

„Tulep, kuram! Ruttu, ruttu!
Jo satte käe pääle tsiik!
Oh oles wiel ootas üits silmapilk!"

Kuid puhub tuul
Ja tuleb wesi
Ning märjaks saab leiwakott puul.
Rahwas aga kuuekesi
On kihinal,
Kahinal
Tööl.

„Saadu, saadu! Mes makat sa wiel!"
Käib peremehe hääl.
„Näet eski, et haina iel
Nii pal'lo om luha pääl."
— Mes sääl palas? — wenitab sulane.
— Sul warandust willält,
Aiga rikkas minnä küllält.
Anna wiiskü' ruublit pääle,
Ehk muidu treigi ma! —

„Juhan, kurat, kos sa lääť?
Tule tüöle — puole tuopi saat!"

— Sündku su tahtmine! —
Wenitab sulane.
— Kuid suwi om iel
Aiga treiki wiel —

Ning sajab ja sajab kesk ilusat heinaaega.
Kuid kibe on töö, et aurab seljas ja ei sa ümber kaeda.

Mööda porist tanumit
Kesk wihma walingit
Lääb kari sulinal
Ning muda mulinal.

„Per'na'ane, per'na'ane, tsia' seiwä
Mo leiwäkoti
Ja lamba' mõtsa weiwä
Mo särgi-tüki!"

— Oi sina heldene aig!
Ega's nüit muud ei ole,
Kui innegi kah'o kah'o pääle! —

„Ai-ai-ai!
Tsia weiwä
Eski leiwä
Es saa süwwä
Nüit wiel lüwwä
Per'na'ane, per'na'ane ...
Uu-uu-uu ..."

— Küll ummawa aja!
Ei ole inämb sedägi,
Et pelgäs karjuski kedägi.
Nä, ku mina kaswi ja olli:
Ku sai pesä,
Oh sina taiwane essä! —

Tuleb aga tuleb ülewalt märga...
„Jummal appi! Jõudu!"
— Mes sääl wiel Jummal!
Nöö, kurat, nöö! —

Kaldasel teel.

Kuulmata tasa liiguwad laened
Kusagil hämara sees.
Öötsuwad, õitsewad toominga oksad
Kuulmata tasa me ees.

Lilled, nii walged, kerkiwad üles,
Hiilgawad tukkuwas wees.
Meil põleb hääleta, hilju
Armastus südame sees.

Laente hääl kostab säält kaugelt,
Kuu pole kerkinud weel.
Sa pühid pisaraid laugelt
Kõndides kaldasel teel.

Me laulame sõnata laulu
Seistes me elutee eel.
Me laulame südame-laulu
Kõndides kaldasel teel.

Ju sätendab tulena wesi:
Kuu kõigub tukkuwas wees.
Ah, laulgem nooruse-laulu,
Õitsewa toominga ees!

Fr. R. Kreutzwald.

Sünd 14. dets. 1803

L. Koidula.

Sünd. 12. dets. 1843.

Fr. R. Fählmann.
Sünd. 20. dets. 1798.

J. W. Jannsen.
Sünd. 4. mail 1819.

Jakob Hurt.
Sünd. 10. juulil 1839.

C. R. Jakobson.
Sünd. 14. juulil 1841.

Fr. Kuhlbars.
Sünd. 5 aug. 1841.

Mihkel Weske.
Sünd. 16. jaan. 1843.

Ado Reinwald.
Sünd. 25. now. 1847.

A. Grenzstein.
Sünd. 24. jaan. 1849.

K. A. Hermann.
Sünd. 11. sept. 1851.

J. Järw.
Sünd 1852.

J. Kunder.
Sünd. 14. detsb. 1852.

M. Lipp.
Sünd. 2. apr. 1854.

P. Jakobson.
Sünd. 15. dets. 1854.

J. Bergmann.
Sünd. 17. dets. 1856.

M. J. Eisen.
Sünd. 16. sept. 1857.

Jakob Liiw.
Sünd. 16. weebr. 1859.

J. Jõgewer.
Sünd. 15. juunil 1860.

A. Rennit.
Sünd. 24. okt. 1860.

Wilhelmine Ederberg.
Sünd. 27. jaan. 1861.

Jakob Tamm.
Sünd. 25. apr. 1861.

A. Jürgenstein.
Sünd. 20. okt. 1861.

K. E. Sööt ja E. Enno.
Sünd. 14. dets. 1862. 17. maii 1875.

Elise Aun.
Sünd. 3. juunil 1863.

Ed. L. Wöhrmann.
Sünd. 16. dets. 1863.

Juhan Liiw.
Sünd. 14. apr. 1880.

Kristjan Mauer.
Sünd. 10. juulil 1864.

Anna Haawa.
Sünd. 3 okt. 1864.

G. Wulff.
Sünd. 20. dets. 1864.

P. Grünfeldt.
Sünd. 19. sept. 1865.

G. E. Luiga.
Sünd. 15. wcebr. 1866.

J. Spoek.
Sünd. 12. sept. 1866.

M. Kampmann.
Sünd. 16. märts. 1867.

Andres Alwer.
Sünd. 26 okt. 1869.

O. Grossschmidt.
Sünd. 8 dets. [illegible]

R. Kamsen.
Sünd. 12. okt. 1871.

Herman Niggol.
Sünd. 13. jaan. 1874.

B. Weber.
Sünd. 30. jaan. 1874.

Leena Gross.
Sünd. 16. okt. 1876.

Hugo Raudsepp.
Sünd. 28. juunil 1883.

Gustaw Suits.
Sünd. 18. now. 1883.